

હજી કસંપ વસે સજી સંપથી,
વળી ભળે મનમાં મન પ્રેમથી;
ઉઠ્ય ગિરિ તળાં શિખરો પરે,
જન થડે બલ એવું હીંગો હરે

૨

ધરમ પાલને સત્ય વળી દંડ,
નીતિ મહિ બ્યવહાર હીસે ૧૧રે;
મજુ તણું સઉ ધ્યાન ઝીંતે ધરે,
ચતુર માર્ગ ઝીંતે જન આદરે.

૩

સઉ હીંગો શુભ જ્ઞાનજ બાલને,
કહી કરે નહિ બાલ વિવાહને;
દુર કરે અધરિતજ લોજનો,
વળી રિવાજ ટળે રડ કુટનો.

૪

પુરૂષ કો કહી જાય વિદેશમાં,
ન જળવે જન કો કહી જ્ઞાતિમાં;
સમયને દર્ધ માન અનુસરે,
સુમતિ એવી હીંગો સહને હરે!

૫

અંતે તિગિર દુર થજો મુજ જ્ઞાતિનું,
મકટ જ્ઞાન થજો શુભ જ્ઞાતનું;
ગમન કાલ કરો સઉ સુખથી,
મજુ! મજુમ કરું શુદ્ધ પ્રેમથી.

(...વિશ્વ વિહારી)

(...જી. વી. સી.)

શ્રીઈષ્ટદેવ પ્રાર્થના.

અમે હવે માગીએ એટલું—એ તાલ

ધન્ય ધન્ય હીવસ છે આજનો.

ધન્ય ધન્ય ખડાયતા મિત્ર.—કોઝર્ક આરાધીએ. ૧

ધન્ય જન્મ દિવસ શુભ સાલમાં,

ધન્ય ઇકાંતેર કાર્તિક માસ.—કોઝર્ક ૦

૨

આજે નવન વર્ષે પુરું થયું,	
હવે ગામજે મંગલ ગીત—કોઠારું	૩
‘મિત્ર’ ભાગ્ય થયું વર્ષે એકનું,	
પ્રભુ અર્પણે અધુર ભાગ—કોઠારું	૪
વળી આપણે તું હૈયે પ્રેમને,	
જાણિ દિનનું મુખદે કાજ—કોઠારું	૫
પ્રભુ થયું તેના સંદારણ,	
પ્રસન્ન મિત્રની મિત્રતા પ્રાદ.—કોઠારું	૬
કોડી અર્ક પ્રભુ રક્ષા કરે,	
અંમે વંદીએ એકી હી હૃદય.—કોઠારું	૭

(જાણિ અંધુ,)

પ્રથમ વારની પદવી પ્રતિ નવી રે—એ શબ્દ.

આજે જન્મિ, ઉજવીએ સદા ઉમંગળીર;
એટલે “જગન્ન્યાસ, મિત્ર,” લખેને હૃદય.
પ્રેમે હળી મળીને અધુરોના સાધમારે.

આજ ઉજાળી આપણી, જમણે મામો મામ;
કોડીઅર્ક પ્રભુ તણી, જપ વર્ણે અમામ.

એ મુખ પ્રસન્ને, આજ જન્મિ મિત્રનીરે,
અર્પો હૈયું આધુર્ય, મુખ હૈયી કુળ દેવ.

પ્રેમે હળી મળીને અધુરોના સાધમારે.

* આ કવિના કવચના અર્થ ઉપરાંત રૂપે લખી સારી ભાવી ઉપર રચનાકરિયાને લીધે અર્થ

પ્રતિ આ અર્થમાં લઈ સારા નથી પણ આપણ અર્થમાં જાણીતી લખી.

અમે પોતે ને નૂતન વર્ષ.

પ્રિય શાંતિ બંધુઓ, આજે આપણા ઇશ્ટિવ શ્રીકૌટમર્ક મહાપ્રભુનો જન્મન્તીનો દિવસ છે જે મામેગામ પાણી ધામધુમધી ઉત્સવવામાં આવશે. તેજ દિને આપણું “અડાયતા મિત્ર” પણ પોતાનું પ્રથમ વર્ષ પૂરું કરી બીજા વર્ષમાં પ્રવેશ કરે છે, તે પણ આપણા આ પવને વાદ કરાવેલો લેતમ પ્રસંગ છે. એક ઇશ્ટિવ છે બીજો મિત્ર છે. મિત્ર ખરા મિત્રનું કામ કરે એ ઇશ્ટની કૃપાથીજ એમ અમારી ખાસ આનંદતા છે ને તેથી કરીને મત વર્ષમાં “મિત્રને” મળેલી હશેજ અને તે ઇશ્ટની કૃપાનેજ આભારી અણીએ છીએ. મયા વર્ષના આકામાં મિત્રને અમારે ત્યારે મળેલી હશેકની નોંધ લેતાં અને અમારો એજ બાવ પ્રદર્શિત કર્યો છે અને તેજ અમારો અને અમારા મિત્રમંડળના સમાસરોનો બાવ કાયમ રહે એજ ચર્યાપતમાં અને શીષ્ટની પાસે ખરા અંતઃકરણપૂર્વક યાચીએ છીએ.

આ શાંતિક કાલવાનો પ્રથમ વિચાર તો અલગજ આપણી મુખાઈ ખાતેની અડાયતા સમાજને ઉજવ્યો હતો ને તેથી કરીને અમે તેને માસિકના પિતા મિત્રમંડળ; તરીકે લેખીએ તો કંઈ બોલું નહીં જણાય અને અમને જણાવવાને હર્ષ ઉપજે છે કે મુખાઈ અડાયતા સમાજને પિતા તરીકેની પોતાની દરજ “મિત્ર” તરીકે પૂર્ણપણે મત વર્ષમાં બનવી છે. પિતા તરીકે રક્ષણ આપવા છતાં “મિત્ર”ની આર્થિક સ્થિતિ સંગીન બનાવવાના હિસાબતરી “મિત્ર”ના મિત્રમંડળની યોજના પ્રાપ્તમાં આવી હતી તે તો દરેક શાંતિપ્રિયને સુવિદિતજ છે. તેમાં દાખલ થવાને માટે ફક્ત રૂ. ૧૫) એક પંદરનીજ શી રાખવામાં આવી છે કે જેથી શાંતિની સ્થિતિ બેતાં કોઇને બારે નહીં પડે અમને જણાવવાને હર્ષ ઉપજે છે કે તે મંડળમાં અભારસ્પર્ધીમાં લગભગ ૭૫ શુદ્ધરો દાખલ થયા છે ને હજી બીજા દાખલ થશે એવી પૂર્ણ આશા રાખી રાકાય છે તેમાંના મળ્યાપણનું લગભગ વસુધ ઘઈ ગયું છે ને બાકીના જે યોગ્યે હજી સુધી મોકલાયું નથી તેઓ યોગ્ય પપ્પતમાં મોકલાવી દેશે એવી અમને ખાતરી છે. તેમાંથી વસુધ ચપેલાં નાણાં, રાજેથી શીકમજાલ રજુઓડણલ કેસાજ અને અમારી ખરેખર સારે રંધણે. રાખવામાં આવ્યો છે ને યોદી શીલક અમારી પાસે છે તે બાબતને કીસાંજ છાપી પ્રસીદ કરવામાં આવશે, ને તે મિત્ર મંડળના માહકેને મોકલી આપવામાં આવશે. તેમ કરી પેસાની તંબીને લીધે ઉત્પલ થતી ચિંતાના બોલમાંથી અમને જે બાકીઓએ મુક્ત કર્યા છે તેમજો પણ અમે આભાર આનંદમાં આવેલે કેમકે અમારી જાણમાં સારી રીતે છે કે બીજાં કેટલાંક શાંતિપ્રેમીના તંબી બોલે એ મુજબજ વેડાની પાણી લેવડનેલીએ તેઓ પોતાનું કાંઈ સારીરિતે બજાવી શકતા નથી - આ પ્રમાણે શાંતિના દિવસે મારેજ ઉત્પલ થયેલા મિત્રમંડળનું સ્વરૂપ છે પણ તેનું પાક બંધારણ તેમજ બવરસા વિગેરે જાણતોનો નિર્બુધ મિત્રમંડળના સમાસરો આપણી શાંતિના નડીઆદ મુકામે તા. ૧ ને ૨ બંનેતરીએ બસવાન સભ્ય મેળાપકા પખતે કરી નોંખવા ઇચ્છા કરાવે છે જે પછી મિત્રના અર્થમાં હાપવામાં આવશે. અમને જણાવવાને હર્ષ ઉપજે છે કે એવું બંધારણ નહીં થયાવિના પણ મિત્રની બવરસાનું કામ મયા પર્વમાં સંભાષારકરિતિ મિત્રમંડળના કેટલાક ઉત્સાહી સમાસરો કે જેઓ અડાયતા સમાજના પણ સમાસરો છે તેમની

તરફથી કપાડી લેવામાં આમું હતું તે તેનેજ પશ્ચિમે મિત્રના મના વર્તિના બધા અડી કૃષ્ણીક વખતે મિત્રની ઓરીસમાંથી અખારી ઝેરલાકરી જ્યાં અરોપર નિષ્ક્રિય વખતે જાહેર પાકવામાં આત્મા દત્ત-માસિકના પ્રમખજ વર્ષમાં આ પ્રમાણે દરેક અંક નિષ્ક્રિય રીતે બાહ્યર પાડેલો એ બીજા આક્રમણની મઠ ને કૃષ્ણીક વિના અનુષ્ઠાન મુરતેવ બહે અશક્ત્ય જેવુંજ છે. તેમજ મામિત્રની તે બાજુ તો સ્વચ્છ રાખવાને માટે દરે પછી પગ બનતો પ્રથમ કરવામાં આવશે. આને માટે અમે આમ કરિને આપણા મામિકના છાપનાર કે જે આપણા મિત્રમાંજના પગ સમાસ છે તે સ. રા. સોમાવાવ મંગલદાસનો આભાર માનીએ છીએ. તેઓ આ મામિકને છાપી નિષ્ક્રિય રીતે બાહ્યર પાકવાનું કામ કરે છે જેટલુંજ નદી પગ તેને પોષ કરવાનું કામ પગ પોતેજ કપાડી લે છે. આ પ્રમાણે અમને આરે બાજુથી મદદ મળતી હોવાને લીધે અમારે બાજે તો કંઈ નદી જેવુંજ કામ રહે છે કે જે અમે અખારી કરજ તરીકે બનતી રાત્રીને તેથી તક આપવાને માટે અમે યીકૃતવર્ષ પ્રજનો ને બધા માનિમાક્રમોનો આભાર માનીએ છીએ. આ ઉપરાંત જે યદ્યપીએ આ મામિકને શાષ્ટ્ર પુરુષથી બાહ્યર આપી છે તેમને પગ અમે આભાર માનીએ છીએ. જેવા કે આધવલાલ વીરવંદ ર. ૧૦૦), સોમીલાલ દરિયાઈ ર. ૧૦) ને અમરાનંદામ જીમજીરામ ર. ૨), નરેન્દ્રભાઈ સીતજીઅનુવરના મરજી નીમીતે શાંતિ હિન્દા આ કાર્યમાં આત્મા શાખલા અધિક બનો એમ અમે હૃદયીએ છીએ—અરજુ—

ફરે કૃષ્ણીક મદરેય તરફથી એજ આલેખ કરવામાં આવે છે કે સેમે તો પ્રજા સખાઈ ગયા માટે દરે તે અખરમાં મુકવાનું કામ દાય ધરાય તોજ સખાઈનું સાર્થક થાય. અમે તેમની તે તાજર સ્વીકારી સેતાં જાણવાની રજા લઈએ છીએ કે આપણી ન્યાત કૃષ્ણીક સંભાવનાથી અજાણથી અધિકારમાં મેમાં ખાતી હતી તે કુમારજીની નિદા સેતાં હતી તે ખાસ ધ્યાનમાં લેવાનું છે; આ સેમે તો તેમને તેથી નિદામાંથી જાગાડવાને માટે કસોડવા માગતી, અરજ આરે છે ને તે પ્રમજી રંડેલમાં દરમજા અમારે તેઓ ને નિદામાંથી જાગૃત થાય તારેજ તેઓ અમલમાં મુકવાનું કાર્ય કરી સજ બાકી આપણે ઉતાવળ કરી તેમને જે કાર્ય અજાત અપરજામાં કૃષ્ણીક જાતનું કાર્ય કપાડી લેવાનું કહેતા જાણે તો તેઓ તેમની તેથી અરીણી જેવી અવસ્થામાં આવતુ યદ્ય વેતરી જેલે અજવા પશ્ચિમ સતોપકારક ન આવે એ જાતજા જેમ છે. ઉતાવળે આજા પકાયા નથી ને તેમાં શાંતિમિત્રના કાર્યમાં તો ખાસ ધીરજની જરૂર છે તેથી કૃષ્ણીક વખત શાંત જેવાની જરૂરજ હતી ને તે પ્રમાણે લથ પછી આપણી અગ્રવના સમાજના સમાસેએ કષ્ટ આમળ વધવા ને થોડુ ધણુ અમલમાં મુકવાના કાલાથી અજાતો જે સમય મેળાવડો કરવાને હકો રાખ્યો છે તે મજોજ રુનિ પાત છે ને અમે આજા રાખીએ છીએ જાતિને દરેક સમજી આજુપ તેને પ્રાર્થ ઉત્ખા-દથી વધારી સેશે. જેટલું જાત અમે જાણવાની રજા લઈએ છીએ કે અકકરી રીતે શાંતિને મોઝમત કૃષ્ણીક કામ કૃષ્ણીક અરી જગુ મિત્રે બનવું છે ને તેના પશ્ચિમે કૃષ્ણીક કૃષ્ણીક કૃષ્ણીક નામ કંઈ હેમાં જવામાં ઉપરોક્ત નાણાવતીનું તક એમાં જવામાં, તેમજ સાવતીના એકમાં તક પકાડી દજ સુધી અકકાલ્યા રિતે કાર્યમાં આ માસિક પગ કૃષ્ણીક અરી પોતા તરફથી શાંત અપ્યો છે એમ કહીએ તો કંઈ જોડું નથી.

હવે મહા વર્ષમાં આવેલા લેખો કે જેને માટે અમે જુદા જુદા લેખકોને આમંત્ર આપીએ છીએ. તે તરફ તરફ દેશમાં અમને એટલું લાગ્યું છે કે આપણી જાતિમાં કામ ચલુ સુખ્ય સવાલ ખાસ કરીને આપણું ધ્યાન ખેંચી રહ્યા છે (૧) કેશવણીના મોહોળો દેશનો (૨) લગ્નનું દોષ ને દાલ ધણી સોચનીય રીતે સંકુલિત થાય ગયું છે તે મોહોળો કરવાના ઉપાય યોજનાનો (૩) સમયને અનુસરી પરોક્ષ અમલની છુટ આપવા જાણત. હવે પહેલા વિષયની આખતમાં લખાણથી વિવેચન કરવામાં આવ્યું છે ને 'ખડાયતા મિત્રમાં આવેલું' તેમાંનું લખાણ કોઈ પણ વખતે 'ખડાયતાની જાતિમાં કેશવણીના મોહોળો દેશનો કરવાને લેવા: જોઈતાં પચસાંના આર્થિક તરીકે કામ કરી શકે એવું છે તેને વાસ્તે અધ્યક્ષ મોટા: પાપાપર ફેર કરવાની આવરણકતા દરેક તરફથી સ્વીકારવામાં આવી છે પણ લોકમત જ્યાં સુધી પ્રદેપુરે કેળવાયો નથી ને લોકો મોટા મનના થયા નથી ત્યાંસુધી મામભાખનાં એકાદ એકાદના કે તક તકનાં જુદાં જુદાં કેશવણીના ઉત્તેજનાર્થે રોક ઉધાડવાની જરૂર છે ને તેવા ફેર ઉધાડવામાં મદદ કરવાની દરેક મિત્રમંડળના સભાસદની ફરજ છે. (૨) આને વાસ્તે લખવા કરતાં અમલમાં મુકવાનો રસ્તો લેવો વધારે ખર્ચ કરવા જેવો છે ને તેથી દાલની ઘસ્ટુ સ્થાપિયા થતા મેરફાવદા બતાવી લોકોને તેમાં મોખ્ય સુધારા કરવા ઉત્તેજવાની રીત પકડવાનું' મિત્ર આજથી ધારે છે. (૩) ગ્રીભની જાણતમાં મિત્રે છેવટના વખતે એને અનુકૂળ પ્રસંગ પ્રાપ્ત થતાં તે વિષય અર્થે જુદા જુદા માણસોના અભિપ્રાય જણવાનો પ્રયાસ કીધો હતો પણ અમને લાગુ પડતો દીવમીરી થાય છે કે અમારા તે પ્રયાસને મોખ્ય ઉત્તેજન મળ્યું નથી. હવે આ આશુ વર્ષમાં જાતિ બધુજો તે વિષયપર અર્થો અમાની પોત-પોતાના વિચાર નિરૂપણે બાહાર પાડી પરોક્ષઅમલ કરી આવનાર માણસના રસ્તા સ્પષ્ટ કરી આપવાના ઉપાય બતાવી અમને આજારી કરો.

જાતિમધ્યેના તમારા મિત્રે મહા વર્ષમાં ઉપર પ્રમાણે પોતાની ફરજ બજાવવાનો પ્રયત્ન કર્યો છે ને તે કેટલે દરજ્જે પાર પડ્યો છે ને કેટલે અંશે તમારા આદરને કામ છે તે તુલના કરવાનું કામ અમે તમને સોંપીએ છીએ. અમને લાગુ પડતો દર્શ થાય છે કે અમને હજી સુધી તમે જાતિ બધુજો તરફથી મળેલો આજ્ઞ સતોપકારક છે કે જેથી કરીને અમે અમાર અરજ કાઢવા ઉપરાંત કેટલીક રકમ શાબલ પાડી શક્યા છીએ ને' મિત્ર મંડળમાંથી વલ્લભ મળેલી રકમ અમે અનામત તરીકે રાખી રાખ્યા છીએ આ જાણતનો વિગતસાર ક્ષીમાળ છાપી અમે અમારા મિત્રમંડળના આદરેને મોહની આપણું અમારા આદરની સંખ્યા આદરે ૭૦૦ ની થઈ છે પણ આજી રાખીએ છીએ કે અમે જેમ જેમ વધારે સાર કામ કરતા જઈશું તેમ તેમ અમે અમારા જાતિમધ્યેનાના વધારે આદરને પાત થઈ અમારા આદરની સંખ્યામાં હજી ઘણા વધારો કરી શકીશું પણ તેની સાથે અમે અમારા મિત્રમંડળના સમાસરોને પોતાના કર્મજીવ બાન કરાવવાની આ: તક દાલ કરીએ છીએ ને જાણીએ છીએ કે આદરની સંખ્યામાં વધારો થવો ન થવો એ તેમના ઉપરજ આધાર રાખે છે. એટલે અમારા મિત્રમંડળના ૭૫ કે ૧૦૦ સમાસરો ને પોતાના દરેક તરફથી ૨૦ કે ૨૫ આદર કરી અપસનું બંદપર મે, તો અમે પાદતા નથી કે આ આસિમના ૨૦૦૦ આદર થતાં પાર લામે તેમજ તેટલો આદર થતાં એ આજી

ન્યાતોના આગેવાનો તે કેવા જોઈએ.

શાંતિની ૨૧૦૦૦ ની વસ્તી જેતાં કંઈ વધારે ન કહેવાય. એટલું થતાં “મિત્ર” શાંતિકિતની. ખીણ ખામતો પણ હાથપર લેવા કડિખાન થયો. કારણ કે મિત્રનું છવન શાંતિકિત માટે છે ને તેના પેસા શાંતિકિત કાર્યમાં જ વપરાયે શીકાટવર્ક પ્રભુ અમારી તે આપણા દલીલુત કરે. ને અમારી દુરજ કુર્વપણે મળવવાને અમને હજુ પણ વધારે બળ અર્પો એમ હાન્કી અમે અમે વિરખીએ છીએ.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ: ।

ન્યાતોના આગેવાનો ને તે કેવા જોઈએ.

આપણા દેશમાં અનાદિકાળથી વર્ણવિધની સરથા અમરમાં છે, અને જે કે તેમાં મળતા પ્રમાણે ધણાજ મનસ્વતા ફેરફાર થઈ ગયા છે અને સ્થાનિક સામયિકો તથા એવાંજ બીજાં કારણોને લીધે અસહની ગાર ન્યાતોને નહ્યે આજે એકદર ૪૦૦૦ ન્યાતો થઈ ગયા છે છતાં તે ફેર ન્યાત કોઈ અમુક પ્રકારના બધારણના નિયમને અનુસરી પોતાનું કામ કરે છે. તે બધારણ પ્રમાણે ફેર ન્યાતમાં એક શો, પટેલ અથવા અમેયાન હોય છે અને જેમ કોઈ નિરંકુષ મજાવાળા રાખના રાખના તે રાખની છાજ એજ કામો એમ આખી પ્રજા તારણી તેની મરણને સ્વેકાર લાય છે તેમ આપણા દેશની ન્યાતોમાંની ધણી ખરી ન્યાતોમાં પટેલની કમ્બા પ્રમાણેજ ન્યાતનું તથા ચાલે છે. અલગત એક પ્રસંગી અને છે ખરા કે કોઈ વખત એવા પટેલના નિર્ણય કેલ્લા કામવમ પરાવનારાઓને રચિતર દોલ નથી ત્યારે તેઓ અલગ કરી પોતાનું તક જુદું પાડે છે પણ જે પટેલની સત્તા તેમને કમની ન હતી તેજ નિરંકુષ સત્તા પાછા આ તારણી પોતાના તકમાં ભાગવવા કમ્બા રાખે ઠી અને ભેગે છે પણ ખરા. આમ ન્યાતની ખરી સત્તા પટેલની અકિતમાંજ આપને રહેલી હોય છે. તે પારે ત્યારે ન્યાતને બેઝાને છે અને પોતાની તકમાં આવે તેવા નિર્ણય ન્યાત થમે કરાવે છે. હજુ આપણા દેશમાં કેળવણીના પ્રકાર આરંભની હવામાં છે, લોકો પોતાના હજુ બારંબાર સમગતા નથી, જેઓ સમજે છે તેઓ સંખ્યામાં ધણા યોગ છે અને તેમને પોતાની કમ્બાવિઓ અને જાંભળ એકથી ખરી હોય છે કે ન્યાતના કામમાં ભાગ ભેગમાં તેઓ એક પ્રકારની હાસીનીયા બધારે છે. કમ્બા જે કોઈ કિસાદી કુવક ન્યાતના કારખારમાં ભાગ ભેગ થયે અને ભોગભેગે તે પટેલની વિરુદ્ધ પદમાં ઉતરે તો તેને પેલા દંડ આગેવાનો ઉર્જાવક કહી કમ્બાથી દે છે અને એમાંથી દે છે. અર્થાત તમામ ન્યાતોમાં હજુ કેળવણક શીખવું અણુ તરુ થયુ હોય એમ લાગતું નથી, અને તમામ તંત્ર પેલા મરણ માણુમેના કમ્બામાં રહેતું હોય છે. વળી ન્યાતની પદચાલ હજુ સુધી વંદાપરપરા માણી આવે છે. પટેલનો કિડરોજ પદચાલ કરે છે જહી અને તે લાગક હોય કે નાલાવક હોય કમ્બાની કુખરેડી સરથાઓમાં તેમજ કુખરેડા કોઈમાં તારંનનિત કમ્બામાં મુંદકીનું તરણ માણક થયેલું છે અને જેમાં હજુ સુધી તે કલ માણક નથી થયું તેમાં તે કમે કમે થમા કિડ રહેવાનું નથી. ખુ ન્યાતોના આગેવાનોની પદોંથી મરણને વખત હજુ આપણા

દેશમાં આવ્યો હોય એમ જણાતું નથી અને જ્યાં સુધી એ સ્થિતિ નહીં આવે ત્યાં સુધી ન્યાતોનાં ગાંઠાં ઘુન્ના દાગ ટેકરાવાળા મીલામાંજ જવાનાં પછી ભલે તેમાં ઉધાળ પડે કે દાગ પડે કે તે ગાંઠાં ઉઘાં પડે. વળી અનુખ્ય સ્વભાવ એવો વિવક્ષુ છે કે પોતાની પાસે જે સત્તા હોય તે તેની પાસેથી જ્યાં સુધી જીજ્ઞાસકારે છીનવી લેવામાં ન આવે ત્યાં સુધી તે ખુશીથી જન સમાજના કલ્યાણ અર્થે પણ હોડી દેવા માણસ તત્પર થતો નથી તો પછી જેના ઘરમાં ન્યાતની પટલાઈ હોય તે માણસ પોતાની સત્તા હોડી દે એ જનતા જેવું શી રીતે હોઈ શકે ? એ તો કોઈ અરેખરો દૂરદર્શી માણસ હોય અને પોતાની સમાજના વિચાર ઉત્તમ હોય આવનારો તરફ લઇ જતા સાર પોતાની પટલાઈ સત્તા ખુશીથી હોડી દેવારેજ, પણ એવા કોઈ વિરલજન જેવામાં આવશે.

પર્યાવરણની અવરજા બહુ સારી હતી તેને માટે તકરાર ન ઉઠતીએ તોપણ દરેક સમય માણસ એમ તો કદાચ વિના નહોતો રહે કે હાલની ન્યાતોનો કારભાર કેવળ આપણુદ્ધારી માણે છે અને તેમાં વગવડીલા વગરના માણસો અને અરીખ લોકોને અતિરાય સતાવવામાં આવે છે. તો જ્યારે ન્યાતની આતી સ્થિતિ છે અને પટેલના કાથમાં સત્તા અતિરાય છે તો પછી સ્વભાવિક અને એવો પ્રશ્ન ઉઠાવશે કે એવી ન્યાતોના કારભાર અસાધનારા આગેવાનો કેવા જોઈએ ?

પરાપૂર્વથી આપણમાં કહેવત ચાલી આવે છે કે જેનો આગેવાન આંધળો તે ભક્ત કુવામાં પડવાતું તેજ ન્યાપાતુસાર જે ન્યાતનો આગેવાન આંધળો તે ન્યાત કુવામાંજ પડવાની આ વાક્યવું રહસ્ય યાદના કેવળ અર્થમાં સમાયેલું નથી. તાત્પર્ય એ છે કે જે ન્યાતનો પટેલ આંધળો-અર્થાત ગરબી અંધ, સત્તાથી અંધ, દ્રવ્યથી અંધ, પક્ષપાત, ઈર્ષ્યા વિગેરે પ્રકારની લાગણીઓથી કલુષિત થયેલા અંતઃસ્થુલાનો, સાંકડા વિચારોનો, નીચ શક્તિવાળો, લોભી, ખટપટી, વિપરી, અથવા દુર્ગુણથી ભરેલો હોય, તે ન્યાત કુવામાં પડવાની એટલે તે ન્યાતનું આક્રિત થવાતું. તેનું એ કદાપિ થવાતું નહીં, અને તેનો પ્રભાવ એટલે સુધી પહોંચવાનો કે ઉત્તરોત્તર તે ન્યાતનાં માણસોની વસ્તીમાં ધડકો થતાં થતાં ઉપર ઉપર તેનો ઉઠેદ અથવા નાશ થવાનો.

આપણા મોંઘાની ન્યાતોનો હેવાજ તપાસીશું તો દરેક ન્યાતનો માણસ આપણને એમ કહેવા મગશે કે ‘અમારી ન્યાત પટેલાં આવી ગોટી હતી, પણ ત્યાં આવ આટલીજ રહી છે. પટેલાં આટલા મજુ લાડુ અમારી ન્યાતમાં જોડેલા હોતો, ત્યાં આટલાજ મજુ લાડુથી ‘બયો બયો’ થઈ રહે છે; એ ઉપરથી સમજશે કે હવે વર્ષો દિન પ્રતિદિન તૂટતી જાય છે અને તેનાં અનેક કારણો દરો પણ તેમાં આ પણ એક પ્રમાણ કારણ છે કે તેના આગેવાન પટેલો જોઈએ તેવા સારા નથી.

ત્યારે વળી કોઈ પૂછશે કે હાલના આગેવાનો કેવા છે ? તેનો જવાબ આપતા પટેલાં મારે જણાવવું જોઈએ કે બધાજ આગેવાનો સારા નથી એમ કહેવાનો મારો મેક્ષ માત્ર અભિપ્રાય નથી. પણ ખરેખર પૂછવો અને જો કેહાને માફ ન લાગે તો એમ તો કદાચ વિના માણે એમ નથી કે ઘણી ન્યાતોના આગેવાનોમાં ધણીજ ખામીઓ છે, અને તેમનાં

ફૂલો એવાં નારાં છે કે આપણાં એવી પણ કહેવત પડી ગઈ છે કે ન્યાતની પટલાઈ કરનારનું નખખોદ જાય. આશ્ચર્યની વાત છે કે ન્યાતનું સતત બહું કરવાની હમેશા સખનારનું છૂંદે શી રીતે થાય ? પણ આગેવાનો એવાં કઈ કરે છે કે ખરેખર તેમનું નખખોદજ જાય છે, તેમને એતનિ દેતી નથી અને તે ન્યાતનાં માણસોની માથો ખાય છે.

ન્યાતની પટલાઈ કરવી એ એક પ્રકારની જનસેવા અથવા દેશસેવા છે, અને તે ન્યાતનાં મંત્રકરણથી તથા પરાપકાર કૃતિથી કરવામાં આવે તો તેમાં પોતાના સ્વાર્થનો, સખ જનો, અને દરેકની કૃતિનો જાય કરવાની જરૂર પડે અને ન્યાત પણ તેવા આગેવાનની હમેશાની ખાણી થકનિ રહે. પણ આપણા આગેવાનો તો એવા હોય છે કે એવી જનસેવા કરવા તેમની કૃતિ દેતી નથી. આપણી ન્યાતો અથવા છે ત્યારે રીતસર બોલતું કેમ, બધા માણસોને નીકળેલા વિષય પરત્વે શું બોલવાનું છે તે કેવી રીતે સાંભળવું, તેમનું સખાધાન કેમ કરવું, ન્યાય કેવી રીતે આપવો, સુન્દેશરોને દડ કેવી રીતે દેવો વિગેરે બાબતમાં કોઈ પ્રકારની અવરજા એવામાં આવતી નથી. એ ચાર આગેવાનો દોઢો કરી મૂકી, અને તેમ બોલી અને તેવા હાથ ન્યાત પાસે કરાવે છે, અને તે આગેવાનોના ધાકથી ડરેલા, કમ્પા મેજલવાની તથા એડીંગ બીજી આણ સખનારા, અવરસીયા વિગતના, જીલસીલ કૃતિ ધારણ કરનારા તે આગેવાનોના હાથને કાઢવા જણે છે અને ન્યાતનું કામ આટપાઈ જાય છે.

કાસના પડેલા નિરંકુશ સખ એમવે છે, તે કાસને કશું બોલવા દેતા નથી, બોલે તેને ફકાસ કરી અને છેવટે યાજો બાંધી એમી દે છે અને પોતાના ધાયાં પ્રમાણેજ ન્યાત ધામે નિર્ણય કરાવે છે.

કેટલાક પડલીઆણ પેઢે મનુષ્ય દેવાથી ન્યાતનાં માણસોની પવવા કરતા નથી ત્યારે કેટલાક પડલીઆણ મરીન દેવાથી ન્યાતના કાર્યારમાંથી, ન્યાતના પેશામાંથી, ન્યાતની જનસેવામાંથી, વિવાદ કરાવવાના કાર્યમાંથી, વિવલ અગાવવાના કાર્યમાંથી, એક બીજાને હાથપુનું સખબની પોતાનો પેસાનો લાબ લાઈ મે છે, ન્યાતના પેશાથી અપાર અગાવે છે, ન્યાતના પેસાનો કીસાળ આપના નથી, કીસાળ માને તો તેનું અપમાન કરે છે અને અનેક રીતે કનકાલ કરે છે.

આ આગેવાનો એવી સત્તા યોગ્ય છે કે ન્યાતમાં કોઈ મે અસર જણેલા ચંચારી માણસો હોય તો તેનું વખ ન્યાતમાં શી રીતે ન પડે એ બાબતો તે ખાસ અભ્યાસ કરે છે. પણ એ કાણ માણસ મે રમે નોકરીમાંથી અથવા અપારમાંથી સુખી થયો હોય તો તેને કાસમાં પાલી તેને શી રીતે લામ આવે નીચેથી નાંખવો એ વિષય પણ તેમને બહુ પ્રિય હોય છે. ન્યાતમાં અથવા ગેજ કે એકપ્રમા પોતાનાં સખાંવદાવાનાં, પોતાની ખુશખબ કરનારાઓનાં અને પોતાને એક અથવા બીજી રીતે ગુપ્ત લાંબ આપનારાઓનાં છોકરાઓનાં જન્મ શી રીતે કરી અપાય તેના તેમજ પુર્ણ અગાસ કરે છે; પણ વધારે જનસીબની વાત તો એ છે કે જેઓ કેજલપી પામેલા હોય, જેઓ મરીન હોય, પણ જેઓ ખુશખબીઆ અથવા લાંબ અપનારા ન હોય તેમનાં છોકરાં શી રીતે રજાખ-ખરે, તેમના વિવાદ શી રીતે ન થાય, થવા હોય તો શી રીતે તે વધી જાય એ વિષય ઉપર પણ તેમની અસાધારણ

કળીજી હોય છે. ન્યાતે અથવા મોલે કે એકકથાએ કરેલા નિયમનું ઉલ્લંઘન કરવાથી કોઈ ગુ-
નદેખાર ગળ્યો હોય તે જો પટલીઆનો સચો હોય તો તેનો કુલ દંડ કરવામાં આવે છે,
અને જો તે બીજો માણસ હોય તો તેની આખી જીંદગીની કમાણી શી રીતે નીકળી જાય
તેનો હિસાબ કરી તેની પાસે ધણી મોટી રકમ તેણે આકાશમાં વરસાવ્યું મુશ્કેલી ડરતા
નથી. કેટલીક વખત આવડા ન્યાતનો આગેવાનો પૈસાદાર અથવા સત્તાવાળા લોકોથી કરી
જાય છે અને તેમણે કરેલા ગુન્હાઓ ઉપર આંખ બાંધી દાન કરી ગરીબ લોકોની સત્તાવણી
કરવામાં તેણે પાછી પદ્ધતી કરતા નથી. વળી ન્યાતમાં કોઈ રંડીખાજ અથવા દારૂ પીનારા
હોય તે જો પટલીઆ સાથે મર્મંધ ધસવતા હોય તો તેમનું કોઈ નામ રેતું નથી. અરે!
એથી કશું એવા લોકોને એવાં નામ આપવામાં આવે છે કે 'એ તો મુખા છે,' 'એ તો
લાલાજી છે,' 'એ તો શાખીન માણસ છે.' પણ એવાજ અથવા એથી ઘણે થોડે અંશે
દુર્ગુણવાળા ગરીબ માણસ હોય અને તે જો કોઈ કુલક ગુન્હા આટો તેણે સપડાય તો તે-
મના ઉપર જતેજો જે ચાર પાંદણા જન્મનું વૈર લેવાનું બાકી હોય એમ હિસાબ મણી તેનાં
ચરીરનાં દાઢ્યામધ્યાં કાઢી લેવામાં જરૂરપણુ દરકાર કરતા નથી. વળી ન્યાતના આગેવાનો
એવા હોય છે કે ન્યાતના કર ગરીબ તરફ તમામ પાસે બળાકારે લે છે તે એટલે કુદી કે
કોઈ માણસની સ્ત્રીના સીમંતની ન્યાત કરવાની રહી મજ હોય તો તે સ્ત્રીનાં છાત્રાં મોઢાં
થાપ અને તે છાત્રાંને પણ છાત્રાં થાપ તોપણ તેમની પાસે તેમની માત્ર તથા મોટીખાના
સીમંતની ન્યાત કરાવે છે.

આ જગ્યાનો ધારીક આવ્યો છે. ન્યાતોની વસ્તી વૃદ્ધતી જાય છે, ખાવાપીવાનાં સા-
ધનોની મોંઘણી સપાટાગમ વધતી જાય છે. દેવમાં ઉલોમ કે ઉઘમ દેખાતો નથી તેવે
વખતે કેળવણી લઈ અથવા ન્યાતનાં છાત્રાંને ઉચ્ચ વિદ્યા અપાવવા સાર ન્યાતમાંથી દંડ
એકદમ કરી કાંઈ પગલાં બરવામાં આવે તો આખી સમગ્ર ન્યાતને શયેદા થાય એમ છે
અર્થાત્ જો તાલના ન્યાતના આગેવાનોને વિદ્યાલન સાર દંડ કરવાનું કહેવામાં આવે તો તેણે
કહેતાં ઘરમાવા નથી કે 'એ દોહડાં બજારે એમાં અમારા ધરમાં શી ખાજરી આવવાની
છે? એ બણે તો બણે અને ન બણે તો પોક મુકે! અમારે કાંઈ તેમાં સ્નાનધતક નથી.'

રેક ન્યાતમાં ન્યાતના રૂપીઆ હોય છે તે સાધારણ રીતે ન્યાતના માણસોને ત્યાં
બાજે મુકામાં આવે છે અને તેમાંથી તથા કોઈના દંડના રૂપીઆ આવ્યા હોય તો તે-
માંથી વધારે ઉત્તરણીયા શી રીતે યામ, કોઈ વાસણનું દરણું શી રીતે યામ, ખાવા-સાધુ-
આનાં ખુંડને શી રીતે ટીપ કરી અપાવાય, ધર્મગુરુઓને શી રીતે મોટી રકમ ન્યાત તરફની
પપરામળીયા કરી પૈસા અપાય તેનો હાલો વાદવિવાદ યામ છે, તકારારે ઉડે છે અને તેજ
રસ્તે તે દ્રવ્યનો નિરર્થક વ્યય કરી નાંખવો એવો દરાવ યામ છે. પણ એજ આગેવાનોને
એમ કહેવામાં આવ્યું હોય કે ન્યાતનાં અમુક છાત્રાંને મોપડીયા નથી, શી મગતી નથી,
બજારનાં સાધન નથી, અમુક વિપ્રવાએને ખાવાપીવાની મારામારી છે, તો એ વાત તેણે
બીલકુલ સાંભળતા નથી તેથી એમ સાબીત યામ છે કે ન્યાતના ધણા આગેવાનો નિમુર છે.

આ પ્રમાણે ન્યાતોના પરોડાનાં પચકમોનું ઉપર ઉપરથી સંક્ષેપમાં ચિત્તરૂપ કરાવ્યું
છે. એ વિષય ઉપર નેટલું સંખ્યાથી વિવેચન કરીએ તો ઘણું થકે એમ છે. પરંતુ કાંતી
પાખાથી હાલ નીકળવાનો એટલે તે વિષે વધારે લખવામાં આવતું નથી.

હવે વિચાર કરીયું કે ન્યાતનાં અગ્રેવનો કેવો જોઈએ. હજારે જોખને ન્યાતનાં આગેવાનોનું શરૂઆતું છે તેમને માથે થોડી જવાબદારી છે. ન્યાતના તમામ માણસોનું કમ્પાન્ય શી રીતે સાધી શકાય તે જોવાની જારી રૂઝ તેમને માથે છે. તેઓએ ઉદાર મનના થવું જોઈએ, નિષ્પક્ષપાત એ તેમનું આદિ ધર્મ હોવું જોઈએ, તેમનામાં લોભ લોચા જોઈએ નહિ. તેમનામાં અમલો અમલો હિંમત જોઈએ, કમ્પાનિયો કરાવી માર્યાં, તેમનાં કરાવી, માથા સારે માથાં જોઈએ તેમજે કુલ અને દલાલીના પેલા લેવા ન જોઈએ. તેઓમાં નીચ ખટપટ કરવાની જાત હોવી ન જોઈએ, તેઓ પ્રમાણિક હોવા જોઈએ, તેઓએ બેદરકાર અથવા ઉદાસીન ન રહેતાં ન્યાતના કમ્પાન્યના માર્ગે શોધવા જોઈએ. તેમનામાં વેર લેવાની લાગણી જણાવવી ન જોઈએ, ન્યાતમાં સુવેદનપ શીરોતિ થયે તથા કલેશનાં થયે શીરોતિ જાય તે તેમજે જોડું જોઈએ; ન્યાતનાં ઉપદેશની રીતજોડી મારે તેમજ અન્ય અને અરિજ વિધવાઓને આ અતિથય કાળજી તેમજે રાખવી જોઈએ, તેઓ સીધપટ અથવા દારૂ અથવા બેચાલ જાતના અડક પદાર્થોનું મેવન કરવાને ન જોઈએ તેમજે જમીનો બેચાલને જોઈએ, ન્યાતના પેકાનો દુરપયોગ નથી થવો તે તેમજે જોડું જોઈએ. ન્યાતના જમીનદારી રીતો કાળજી મળે કમ્પાન્યક હોય તો તેમને તેમાંથી શીરોતિ મળવાની મેવ તેની ચોખ્ખા તેમજ કરવી જોઈએ. મર્યાદા ઉપર કોઈ પ્રકારના ધર્મશાસ્ત્રના નિયમનું કડકન કર્યાં નિતા મંદાય અને પેમાની ખુશી ન થાય તે તરફ તેમજે ખરમ લાગુ આવવું જોઈએ. પોતાની ન્યાતની વસ્તી થયે એ તેમજે જોડું જોઈએ, મોંઝારિક સુખાર તેમજે કરવા જોઈએ, નાશ રીવાજો તેમજે અગ્રેવાન થઈ પણ કરવા જોઈએ. ન્યાતના માણસો નીચિને રહેતે રહે તે તરફ તેમજે હજુ આવવું જોઈએ, અને થાય અનેક સારા કામ કરવાં જોઈએ. ન્યાતના આગેવાનો કુટુંબાળીલાવાળા હોય તો સારા પ્રજા વિનાના લોકો પલ્લવ કરવાને મેવ છે તરફે થવું અનર્થ થાય છે આમ જો કરવામાં આવશે તોજ ન્યાતો સુખરહે, અને નહીં તો દુઃખ જોખ તે પામવાનીવા સ્થા દુખર ચરેલી છે તેમ તે અધિક અગ્રેવાનિને રહેતે લઈ છેરે તેમનો ઉડેલ થશે.

અગ્રેવાનો પુરોગતમદાસ-વગેરે.

તંત્રીની નોંધ.

આના અનુભવાનમાં અવના અંકમાં જણાવવાનો અમારો "ન્યાતના સુખારની સ્થેલી અને ખરી કુમો" થયે જેમ વર્તવાની અને અમારા વાચકોને ખાસ વિવરણ કરીએ છીએ તેમજ ચા. ચા. મોજાણામદાને "જાડિયા ઉપચાર" વિષેનો આજના દાનિષ્ઠ તંત્રી સમેયન તરફથી ખબર પડેલા દાનિષ્ઠ વાર્તિક કે જેની નાજી આ સાથે રવાના કરવામાં આવી છે તેમજ પાને હજુ મે જણાવે જેમ જણાવ જામ વર્તવા સારક અને અમલમાં મુકવા સારક છે, મન વર્તમાં તેમજ તેમજ જણાવ છેને હવે પછી પણ જણાશે. પણ સારા સારા મેમોરે કંઈક જાણે જણાવ અમલમાં મુકવાના પ્રયત્ન કરવામાં નથી આવે તોમુંજો અને ખાસ નથી કે ન્યાતનું કોઈ રીતે મળું થાય તેવા દેશકાં જણાવ

આશપર્થીજ સુળાહની ખડાયતા સમાજ નદીવાદ સુકાએ તા. ૧ તે ૨ જાન્યુઆરી ૧૯૧૬ ને રોજ ન્યાતનો સમગ્ર મેળાવડો ભરવાની જોડાવણી કરી છે તેા અને આજા રાખાએ છીએ કે ન્યાતમાં દરેક દરેક દિવસિતક પ્રજા તેમાં ભાગ લેવા સુકા નહીં ને તે મેળાવડો જોડાશે અને તેજો વધારે પ્રતેકમંદ જનાવશે, તે મેળાવડો એક પાયાપે છે ને તેના ઉપર ન્યાતના ગવિખના સુધારાદ્ય ગણતર અણવાળું છે. તેા પાપો જોડાશે મળતુત જનાવીએ તેજણજ પ્રમાણમાં તેના ઉપર મળેલું અણતર ટકી રહેશે તે. ખ્યાનમાં લઈ ન્યાતનો સમગ્ર વર્ગ પાપ આ લેખમાં જણાવ્યું છે તેમ ઉલ્લેખ ન જનતા પેતા તરફના થેઅ શેનો તન મન પનાથી આપના સુકા નહીં એવી અને ખાસ અરજ સુબરીએ છીએ, અગામી તે અરજ તરફ ખ્યાન પડેંગાડવાની સદ્બુદ્ધિ ઓડિયાર્ પ્રજા દરેક માતિગણને આગે એજણજ અને અંતરજાપુર્વક ધુમ્મિએ છીએ.

૧૧. ૨૧. જોડાણસ કહાનદાસ પારેખના જીવનનો ટુંક વૃત્તાંત.

આ મુદત્યનો સંવત ૧૯૦૩ ના માસ સુદી ૮ ને રોજ ઉમરેક ગામમાં જન્મ થયો હતો. એ યજ્ઞા ગામક વપતા હતા ત્યારથી તેમના પિતા કપાનદાસ કાળીદાસ પટેલ રવા દતા. સને ૧૮૫૬ સુધી તેમણે ઉમરેક સરકારી નિશાળમાં એ ત્રણ સુગતાલી મોપરીના અભ્યાસ કર્યો હતો. સને ૧૮૫૬ માં તેમના પિતાજી સુળાહમાં ગમડજાઈદર ઉપર આવેલા શેઠ જોડાણદાસ તેજપાલના જે વિદ્યાલયમાં આસિસ્ટન્ટ સિસ્ટર્ટ કામ કરતા હતા. ત્યાં તે વરસના એ માસમાં જોડાણદાસને રાખ્ય કરવામાં આવ્યા ત્યારથી તેમને ખરેખરે અભ્યાસ શરૂ થયો. સને ૧૮૫૮ ના વરસ સુધી ત્યાં રહેને નિશાળના ઉચ્ચમાં ઉચ્ચ વર્ગ સુધી અભ્યાસ કર્યો. તે અંતમાં શેઠ જોડાણદાસ તેજપાલે મુખ્યાલ અગે મળેલાગીમાં એક એજોગ વર્નાકુલર સ્કૂલ ઉધારી. અને તે સ્કૂલના પ્રમખના વિદ્યાર્થિએ મધ્યે એ મુદત્ય હતા. મી. ગમ્પાદાસ કીશોરદાસ એ સ્કૂલના પ્રથમ હેડ મારતર હતા અને તેમના હાથ નીચે તેમણે અરે હેડ વરસ સુધી અભ્યાસ કર્યો અને ત્યાર પછી એજીનીરજન દાહરકેલના મેઅર સેલના ખરેલા વર્ગમાં સને ૧૮૫૯ ની સાલમાં લખત થયા. ૧૮૬૩ ની સાલમાં એમરીસ રન કેમેગમાં એક અનમેરીમ્પેટેડ વિદ્યાર્થિના વર્ગ હતો. તે વર્ગમાં તેમને તે વરસના જુન માસમાં લખત થયા. સને ૧૮૬૩ ના નવેંબર માસની મેટ્રીકુમેશનની પરીક્ષામાં તે પાસ થયા. અને ત્યાર પછી ૧૮૬૪ માં લીટલમેની પરિણ આપી અને ૧૮૬૬ ની સાલમાં બી. એની પરિણમાં ખરેલા વર્ગમાં પસાર થયા. પછી તરત મુરત દાહરકેલના બીન આસિસ્ટન્ટ અને મેથેમેટીકસ ડીપર્ટની જગા રખુવ કરી ને જમતાનું કામ સને ૧૮૬૮ ના ફેબ્રુઆરી માસ સુધી કર્યું. ત્યારબાદ તેમને મુખ્ય અગે સુગતાલી સ્કૂલના ડેપુટી કમ્પેક્ટરની જગા મળી સગે સગે તેમણે એ સ્કૂલમાં રાખ્ય થઇ કાલતા અભ્યાસ કર્યો અને સને ૧૮૭૦ ના નવેંબર માસમાં એલ. એલ. બી. ની પરીક્ષામાં પાસ થયા. ૧૮૭૧ ની શરૂઆતમાં તેમને ખોડકી અગે આસફેડ દાહરકેલના હેડ મારતર અને કમળના કેમપબી ખાતાના કમ્પેક્ટર દરકે તેમને નીમવામાં આવ્યા. જણ ત્યાં આઠરે પંચ માસ મોડી કરી

શ્રી યાનરેખા સિ. ગોસ્વામી દલિતવાસ પાદેખ.

તેમણે પાછો મુખાઈ મુખસાલી રહેવા ડેમુડી ઇન્સ્પેક્ટરનો હોદ્દો લીધો. તે વખતે જી બગા દાદા રામજી મિરસે આડવા વખતનું કામ કરવાની હતી તે છતાં સાબ લઈ તેમણે મુખાઈની દાહકોટમાં વસીબન કરવાની સર્વિસ અને ૧૮૭૧ ના જુન માસમાં લઈ વસી-
લાતનું કામ શરૂ કર્યું. અને ૧૮૭૬ ની સાલમાં કચ્છના રોડ વાવણ કોરજીની સાથે જાન-
પાસના કોનસબ નેમરલની કોરજમાં બધી મોટી રકમના કાચ માંડતામાં આવેલા હતા તે ચ-
લાવવા માટે તેમણે મી. ગોહાજીદાસને જાનપાર મોકલવા તે કામમાં મોઢા આપવી ફોર્ડ મે-
ગરી તેમણે લા. ૧૨ મી જાનેરી ૧૮૭૭ ના દિવસે પાછા મુખાઈ આવ્યા અને વસીલાતનું
તથા ડેમુડી ઇન્સ્પેક્ટરનું કામ ચલાવવા માંડ્યું. અને ૧૮૮૦ સુધી તેમણે ડેમુડી ઇન્સ્પેક્ટરના
દોહા કંપર રવા અને તે વચ્ચેમાં તે દોહાનું સારવારનું આપ્યું અને ત્યાર પછી પોતાનું
ખર્ચ મિત્ર વસીલાત કંપરજી રોકવા લાગ્યા અને ૧૮૮૨ ની સાલમાં એમના પિતા રત્ન-
વાસ લઈ તેમની વાવણીમાં તેમણે અણપતા જાતીના વિચારિયો જે કોલેજને તથા લાલ-
મુકોમાં વિચારવાસ કરતા હોય તેમને તથા ઉમરેલી કચ્છાણમાં જે હોદ્દોએ અણવાસ
કરી રોય તેમને રોકવરથીય તથા ઇજમ આપ્યા તથા રૂપિયા સાત હજારની રકમ જુડી
કાઢી તે રકમની સરકારી પ્રેમીઓને નોટ મુજબ વર્તીકમુકર સોદાસીને સોંપી. જેનું
આજ જ્યાંમુખી રોડ ઘોઘોરદાસના નામની માલખા રોડ રોકવરથીયે રવાની નેતાની ત્યાંમુખી
મેટી બાગે કોલેજના વિચારિયોને અને ઘોઘે બાગે લાલમુખના વિચારિયોને રોકવરથીયે
આપવામાં વચ્ચાનું. ૫૫ માસેર રોડની રોકવરથીયે કોલેજમાં આપવાની સરખાત ચંપ
ત્યાર પછી જી બાજની રકમને મોટો બાગ લાલમુખના ઉંચા પોરખમાં અણવાસ કરનાર
વિચારિયોને રોકવરથીય આપવામાં વચ્ચા છે. અને કોલેજમાં અણવાસ કરનાર વિચારિયોને
આજ કાલે વચર જી રોકવરથીય આપવાની નથી. અને ૧૮૮૫ માં જી ચુદમ્મ મુખાઈની
લેટરેલીય કાઉન્સીલમાં ઉત્તરમુખની મુખીમીવાલી તરફથી મુદ્દાથીયે નિમાયા કોલેજવાર
થયા. તેમની રૂપે દીર મિત્રનેમ્મ મી. મીમનવાય કરીલાસ સેતલવાડ હતા, તે વચ્ચેની
ઉત્તરમુખીમાં તેમણે મોઢા લખવા તથા છતાં જવા ને અથવા જવું મત કરી અવરથીયે તે-
મણે તે વખતે કોન્સીલમાં લખવા થયામાં નિર્ણય નિરામ અને ૧૮૮૭ માં તેમણે પાછા
ઉત્તરમુખીમાં ઉત્તર દીર તેમણે લેજ હતા પલુ આ વખતે મી. ગોહાજીદાસ ફોર્ડમર નિરામ.
મી. ગોહાજીદાસ અને ૧૮૮૭ થી આજસુધી વચર આજે લેટરેલીય કાઉન્સીલના મેમ્બર
લખવા નિમાયા જાય છે. અને તેમની અને રત્નવાસી દિવાન બહાદુર અણવાસ સાકર-
લાલ રીણ નેતા આલેખ કરી હતાં તેમણે કોલેજનું વખતે નિર્ણય નિરામ નથી. અને
૧૮૮૦ માં તેમણે સત્તમ્મી ગોહિન્સીમજ કોન્સીલના પ્રેસીડેન્ટ નિમાયા હતા. અને તે વ-
ખતે કોન્સીલ ખે પછા તોડાની માનુસે આવેલાં હતાં છતાં તેમણે તેનું કામ સુતિપાકરક
રિતે પાર કર્યું હતું. જે વખતે મેલખામાં લખમ્મ ચોર કોન્સીલ નુમરોપરમાં મુખ-
સાલીની સદીમાં વડુ મર્ચાંકો નહાર જડ્યાં. અને તેમાં લખમ્મના સાથે જતાવચામાં
આપ્યું કે મુખસાલી કોલેજના વખતે જ્યાં મુદ્દમુક વચર કરવામાં થયેલ જુવમ, સત્તમ્મ
તથા મેરવાંલુંક વચર છે. આ મર્ચાંકોના મર્ચાંકમાં સરકારે પોતાના મુલત તથા અરમ
કુશાના અમલકારના રિપોર્ટ મોકલ્યા. તેમાં તેમણે જણાવ્યું કે લખમ્મ ચોર કોન્સીલના
મુખસાલી નામના મર્ચાંકોની જાણથી દોકત મોટી તથા અતિચોક્કિત બેરકી છે. તે

વસતી જુલાઈ માસની શેષજ્યેષ્ઠી વાકાન્તીલીની ગોઠ વખતે મી. ગોઠગદાસે 'કાન્તીલી' ખ્યાન મહેસુલ વસુલ કરવામાં વપરાતા જુલમ સખતાઈ તથા ગેરવર્તણૂક તરફ જોઈ, તે વખતે સરકારના અમલદારોએ જે વાત ધનધાર કરી અને કાન્તીલીના તે વખતના પ્રેસીડન્ટ હોર્ડ નોર્થકોટે તેમને એકેન્ડ આપી કે તે જાળવતો પુરાવો રજુ કરવો. આ ઉપરથી મી. ગોઠગદાસે એકદમ જે સ્થળોમાં જુલમ સખતાઈ તથા ગેર રીતો વપરાયાં હતાં સો જાણ મણા માણસોની જુલમની લીધી અને તે રીતે એકઠો કરેલો પુરાવો તેમજ સરકારમાં પોતાના કામોમાં સાથે રજુ કર્યો. આ ઉપરથી સરકારને એ જુલમ સખતાઈ તથા ગેરવર્તણૂક સંબંધમાં ચોક્કસી કરવા જરૂર પડી અને તેમજ તે માટે મી. મેકોનીફી નામના બાહોશ અમલદાર કે જેણે દાસ હિતર બાગના કમીશનરના હોદ્દા ઉપર છે તેમને નિમ્મા. મી. મેકોનીફીએ સને ૧૯૦૦ ના અક્ટોબર માસથી ચોક્કસી થાર કરી તે ઇંગ્લેન્ડ ૧૯૦૧ ના જાનેવારીની આખર સુધી ચાલી. મી. મેકોનીફીએ મી. ગોઠગદાસના જ્ઞાન દરેલાં જુલમ તથા ગેરવર્તણૂકના કેળો મણાખરાં સાબીત મળ્યા અને સુરત તથા વાસ્તના કોર્ટર મારતો દરેક ડીપ્રીક્ટનો રિપોર્ટ સરકારમાં ગોઠવાથી રજુ કર્યો. મી. મેકોનીફીના રિપોર્ટમાં તેમજ જે પુરાવા ઉપરથી મારાંસ કાઢ્યો તે સરકારે બરાબર કબુલ રાખેલો નહિ તો પણ પ્રભુ તરફથી જેમ માનવામાં આવે છે કે સરકાર વિરુદ્ધ મી. મેકોનીફીએ અનુમાન કાઢેલાં તે અસરકારક ખરાં છે, અને જે ચોક્કસી માટે સરકારે પણ જણાવ્યું કે તેથી મણી કામદો મણો છે અને તેમજ મણી જાળવમાં મહેસુલ વસુલ કરવા સંબંધમાં આસતા આવેલા વહીવટમાં મણી ફેરફાર કર્યો. મી. ગોઠગદાસે બધી મણી ઉત્તર વિભાગની મુનિસીપાલિટીઓ તરફથી ૯ વખત ઉમેદવારી કરી ઇંગ્લેન્ડ ફોર્મમાં મેળવી છે. મી. ગોઠગદાસ આ ઇલાકાના સુધારકોમાં આવેલાન ગણાય છે. અને તેઓ સને ૧૯૦૪ ની સાલમાં આખા હિન્દુસ્થાનની સોશીયલ કોન્ફરન્સના પ્રમુખ હતા. સને ૧૯૦૫ની સાલમાં તેમના પ્રવાસથી માહીયોર ઇમોદરદાસ ખડાયતા સ્કોલરશીપનો વહીવટ ખડાયતા કોમની કમીટીને મહેલો છે. જેના તેઓ પ્રમુખ છે. સને ૧૯૦૯ ની સાલ સુરત ડીપ્રીક્ટના ચોરપાડ તાલુકાના મારામાં ગામમાં ચોરપાડ તાલુકાના કોલીઓની એક મોટી કોન્ફરન્સ મધનો ઉપરોમ એ કામમાં બંધ કરવા માટે મળી હતી તેમાં તેઓ પ્રમુખ હતા અને ગાંધી સાથેનાં નડીઆદમાં આ ઇલાકાના ઓરેનેન્સેનું કોન્ફરન્સ બરાલું હતું જેમાં પણ પ્રેસીડન્ટ હતા આ શુદ્ધ લાંબી સુરતથી વળીલાતને મધો મણી ફોર્મમાંથી મળાવે છે. તેઓ માતિલીના દરેક કામમાં પુર્ણ દીક્ષોષ્ઠ મરવી જનતી મદદ કરે છે. પોતે વોટર હતાં મારી આવેખતા બોમ્બે છે તથા મણી મળાંસ તથા હોડાપરોમી તથા વેપાર હુમલની સંજ્યા સાથે પોતાનો સંબંધ મળાવે છે. આવા શુદ્ધ માલિના શીશ્વર છે માટે તેમના હાથે વધુ માતિસેવા થાય તેવા ઉદ્દેશથી શ્રીમદ કોમ્પ્રાઇઝને હોમ પ્રાર્થના કરીએજીએ કે તેઓએ દીવાંબુખ મળે.

એક સિંક વાર્તા.

પરિચ્છેદ ૨.

ઉદગમન ક્ષેત્ર.

અમે મધ વખતે ૨૭ વાર્તાના આમ ધખ્યો છે તેને ખરી રીતે “કાર્ટે રત્ન”નું અભિપ્રાય આપીએ તે બોલું નહીં મનુષ્ય તેમ તેને બન્ને મરીમલાય ને રુદ્રદેવીની સ્થાનિને તે કે સુખી ચીનરવામાં આવી છે પણ તે ખરી રીતે આર દીવસના ચાંદરણું જેવું મુખ છે તોપણ અંધારી તે હતું ત્યાં સુધીના તેને ચિતાર ચાંચડને આપવો એ રીક થઇ પડશે.

મરીમલાય પોતાના યમમાં આગના ધરમાં રહેતો હતો. તે એક સાધારણ મે ખાનડું થઇ હતું. નીચે એક બેરોડા પરચાળ ને બેરોડો હતો તે ઉપર પણ પરચાળ ઉપર આગળ બેસવાનો ખંડ તે પાછળ બેરોડા ઉપર એક ખંડ પાછળ હતો. પાછળ ખંડ ને કે નાનો હતો છતાં આગળથી પાછળના ખંડમાં બધાં વચમાં એક અગાધી મનાવી હતી. રુદ્રદેવીના આવના બગાડ પહેલાંના બાંહેધરો તેમ મરીમલાય પોતે પણ તે અગાધીની ઉપરોગ સાધકાં કરવા તેમજ પરચુરણ નમણી ચીજો જાતી મુકવાના કામમાં રૂપો હતો. નીચેની જગા બેરોડા દોરાના કામમાં વપરાતી હતી ને ઉપરના આગલા મેડામાં રસોઈ હતી દોરાથી ધખી ચીજો ત્યાં તથા પાછળ મેડામાં અસ્ત બચ્ચ પડી રહેતી હતી. મુચાની બ્યારણ બહુ અગોષ્ઠ હતી. થીઆવામાં નીચેની બન્ને મુચાના કામમાં લેવાતી તો કિનારો સર થયે ત્યાં પડતાં વળી, પગારીએ કેટલીક ચીજો આવીપાછી કરી ઉપર નાખતી એમ કરમાં કંઈ ફેરણું નોડેણું તેમ નાના કામમાં તેની યેરવચરણ દોષ તેમાં કંઈ નચાઇ જેવું નોડેણું ને બીજા કોડેણું તે તરફ ધ્યાન કરાવું બેઠાનું નોડેણું કારણકે ધેરધેર માતીના મુચા હતા. રુદ્રદેવીનું ધ્યાન આવતાંવાર તે યેરવચરણ તરફ દોરાવું ને તેમાં તેણે એકદમ ફેરફાર કરી નીચેના ઉપરની અગાધીમાંથી લાગણ એકદમ કાઢી નાખી નીચે આવવા ખંડમાં રસોઈ કરવાનું રાખી પાછળના ખંડના એક બાજમાં તરન પોડી જગા રોડાવ તેવી રીતે તેને મોડીને મુકવામાં આવ્યાં, તે સીધું સામાન પરચુરણ ચીજો એક બાજમાં બ્યારણ રીતે બેરોડી આગળના ખંડના બીજા વિદાળ બાજમાં રસોઈ કરવાનું રાખ્યું. પાછળનો પોડી બાગ દાખલ રહ્યો તેને બેરોડા સારકુર રાખી તેટલો આમ દેવમેરા માટે રાખવામાં આવ્યો એમ થવાથી ઉપરનો જોઈ આમ ખાલી થયો તેમથી પાછો આમ પછાડે છતાં દરવાજો દોરાથી તેમજ મલાજા કામકાં પોતાને મુચાનું ત્યાં રાખ્યું ને આગળનો આમ બેસવા ઉઠવા વાસ્તે વચરાકમાં આવતાં કંઈ આગળ જતાંને માટે કોઈપણ જાતની અમરદ સીવાય મુચાના ઉપરોમાં લેવાતો. વચરો અગાધીના આમ થયોજ રસ્તો રાખી કેટલુંક થોડા ખર્ચે ઊંડું કામ રીપેર પણ કરાવી એક બાજુ મુચાનીના કપારી કરવામાં આવ્યો ને બીજા બાજુ એકાદ ને ઝાડપાનનાં કંઈક મોડવામાં આવ્યાં તેથી કરીને આ પહેલાં નકામ જેવી

મજ્જાતી અગાસી તે શુદ્ધ પદ્ધતી કેટલીક સચિઓમાં તે સુખી દંપતીને કેટલોક વખત મુખમાં નિર્ગર્ભન કરવાનું સાધન થઈ પડ્યું. પ્રિય વાંચક એક જ ક્ષણ યત્નના આગમનથી સુખનું સામાન્ય કેટલે દરજ્જે ધરમાં જાય છે તેનો તું આ પરથી સ્વેચ્છા જાણ કરી શકીશ. પણ તેવા સુખને ચિર સ્થાયી માનવામાંજ આશ્ચર્ય જાતની જીવ થાય છે. તેને તો તેને ધર તેટલું માન આપવામાં આવે તોજ આશ્ચર્ય સુખદુઃખમાં સમભાવી થઈ ત્યાંથી વ્યાગજ વધો ખરું સુખ મેળવવા બાબતમાંથી થઈ શકે છે પણ તેવે વખતે બધો આધાર આશ્વાસના સંજોગોને સુખ્યત્વે કરીને સત્સંગ કે દુઃસંગ ઉપર છે પણ તેવા તત્વ જ્ઞાનના વિચારોપર નહીં ચઢતાં ને આવી વાતોના પ્રસંગમાં તેનાપર વધારે વખત નહીં ગુમાવતો આપણે આપણા વિષય તરફ વળીએ. આજે પણ શુદ્ધ પ્રશ્નોની એક ને તે પણ ઉત્તમ એટલે પૂર્ણમાની સચિ દત્તી. ચૈત્ર મહીના આઠવો હોવાથી દીવસ બે ઝાડુ એટલે ત્યાં પણ નહીં ને ટાઢ પણ નહીં એવો. સુંદર હતો. સત્રીના નવનો અમલ થયો હતો. ચંદ્ર આકાશમાં પૂર્ણ કળાથી પ્રકાશી રહ્યો હતો પૃથ્વી મેલત ધવલ તેમજ હંડા તે ચંદ્રના તેમજ આશ્વાસન થઈ ગઈ હતી તેવે સમયે આપણું ગરીબસાલ તેમજ રજીદેરી ધરના સામાન્ય નિય ક્રમથી પરવારી ઉપર આવતાં તે સુંદર તેમજ આદર્શક અગ્રસીમાં એકવાને હોવામાં ત્યાં બેસી પોટો વખત વાતોચાપ કરતાં રજીદેરીના સુખપ્રદ ઉપર કંઈક શોકનાં ચિન્હ આપણા ગરીબસાલની દૃષ્ટિએ પડ્યાં. રજીદેરી અલગત તે જાણવાને અનંતો પ્રયત્ન કરી રહી હતી પણ ચારસપરસ પ્રેમ અને માયા હોવાથી તે તેના પ્રેમાળ પતિની દૃષ્ટિ આદાર લાંબો વખતથી રાખી રાકી નહીં તેનું કારણ જાણવાને તેને કોઈ જાતનો વધો તો હતોજ નહીં પણ કેટલોક વખત કામથી કંઠાએલા પોતાના પતિને વિનંદ આપ્યા બાદ તે વિષય ઉપાધવાને તેના વિચાર હતો છતાં ત્યારે તેના તરફથી તેને પોતાના શોકનું કારણ જાણવામાં આપ્યું ત્યારે તેણે તે નિમે પ્રભાણે નિવેદન કર્યું. આજે મારા પિતાનો એક કાગળ આવ્યો છે બે કે પહેલાં આપણે તેના કાગળપર કંઈ ખ્યાન આપતાં નોહોતાં અને તેને રહી ગઈ જવાનું આપ્યા વિના ફેફાં દેતાં હતાં પણ આજના કામગીરી મારા મનપર કંઈ હોઈ અસર થઈ છે ને મને લાગે છે કે છેવટે થોડે થોડે પણ મારા પિતાપર કંઈ અસર થઈ છે ને તેમનાં હોસના સ્વભાવમાં કંઈ પરિવર્તન થયેલું મારી દૃષ્ટિએ પડે છે ને આવે વખતે તેમને મદદ કરવી એ હું મારી દરજ્જ સમજી છું આ રહ્યો તે કાગળ તમે વાંચો અને તેના ઉપાસ કરે પછી ગરીબસાલે હાથમાં લઈ તે કાગળ વાંચી જોયો તેમાં નિમે પ્રભાણે લખેલું હતું.

“ સચિત્ર શ્રી મહાશયસ્થાને પૂર્ણમાસે શ્રીપાંચ શ્રી ગરીબસાલ તથા માહારી બહાલી પ્રેમાળને શુશ્રીવસ દીકરી રજીદેરી તમને મેં પહેલાં અનેક કાગળો લખ્યા હશે પણ તેનો એકેનો જવાબ નહીં આપવામાં તમે જાન્યે કાલપણજ વાપર્યું હતું એમ મને હવે સમજાય છે. બે કે તે વખતે તો મને તમારા જન્મે પ્રત્યે શુરસોજ ઉત્પન્ન થતાં હતાં પણ હું મારા સ્વાર્થે કરી તે વખતે આંધળાજ બની મેલે હોવાથી સારાસારનો વિચાર કરવાની મારામાં શક્તિ નોહોતી; હું એમજ સમજતો હતો કે મારી દીકરીતો મને આપ તરીકે મદદ કરવાને જામથી બધાપણી હતી ને તમારા ઉપર તો દીકરી આપી મેં થોડો ઉપકાર કર્યો હતો, એટલે તમે પણ મને મદદ કરો તેમાં શું નવાઈ હતી. તમે જો તે વખતે મને કોઈ પણ જાતની મદદ કરી હોત તો હું વેને વાસ્તે તમારો ઉપકાર નહીં માનતાં વધારે સ્વાર્થજ

જન્મો હોત પણ તમારા તરફથી મદદ નહીં મળવાથી કંઈક મહેનત કરવા તરફ મારી વૃત્તિ દોરણ ને કેટલાક વખત પછી મદદ મહેનતે હું આજ પુર કરતાં ધીખ્યો. મહેનત કરી મેળ-વેણી રોટલો ફેરવો મોઢિ લાગે છે તેનો અનુભવ મને ને મારી સ્ત્રીને મોટી ઉમરે લે વખતે પહેલ વડેલોજ થયો. તેમ ધર્મજી આજના વિચાર કદાચ બદલાતા આવ્યા કારણ કે સાચા અર્થ આવાથી સારાજી વિચાર આવે એ સ્વાભાવિક છે. તેમ કરતાં કરતાં અમે ફેરવીકેરકસર કરતા ધીખ્યા ને પહેલાંનું ફેરવું ફેરવું અમે ધીમે ધીમે વાળવા માંડ્યું. તેમ કરતાં કરતાં ફેરવું પુર પતી રહેવા આખું લેટલામાંજ હું પાડે છું કે હું મારા પાપનું પ્રાપ્તિ પુર આવી રહ્યો નહોતો. તેમ આજ ઉપર એકદમ કુખનું વારણ ફરી પડ્યું. હું મદદ મહેનત કરી મદદથી જન્મો ધીમે આવતો હતો તે વખતે મને કેટલુક આશ્વાસન આપી મારો ઘાક કિતારનાર રજુદેવીની આ એકદમ મોટી પત્ની. હું મળે ગમરાયો ને મારી ધરજા જતી રહી. તમને જાનેને મોલાવવા તાર કરવાનો વિચાર કયો પણ રજુદેવીની ખાતે મને તેમ કરતા અટકાવ્યો. કુખ વખતે પુરવ કરતાં સ્ત્રી વધારે ધીરજ રાખી શકે છે તેનો મને તેજ વખતે અનુભવ થયો. તેણે મને જણાવ્યું કે જ્યાંસુધી આ આવી પોપુ કુખ આપણે ખબી સહીએ ત્યાંસુધી તે પવિત્ર આત્માઓને આપણી સમક્ષ બોલાવી આપણા અપવિત્ર દર્શનથી તેમને ધાણી બનાવો નહીં. બદલા પ્રાણુભાગો આ તેજ સ્ત્રીઓને મારા પર સંયોગ અકર કરી મેં કરેલા સવળાં પાપ મને એકદમ વાદ આપ્યાં, ને આવી પોપુ કુખ ગમે તે ઉકાયે ખમસને હું કમર કસી ઉત્તો થયો. કુખ એ એક મદાન ધર છે તે આવી પોટલા કુખથી મારાં આર્થરથી પડલ એકદમ દૂર થયાં. હું મારી સ્ત્રીને તેવીને તેવી સ્થિતિમાં સુખી બનાવ મહેનત કરી પેટીયું મેળવવા અનિવાર્ય લાગ્યો. પણ મન અમ દોવાથી ને અંતઃકરણમાં ચિંતા હોવાથી હું ખરેખર કામ કરી શક્યો નહીં ને મારા કામમાં વારંવાર સુખો પડતી હોવાથી યોગ દાન પછી હું એક પાછ પજુ મેળવવા નિશ્ચય લિવડ્યો, જ્યાં આડોશી ધોડોડોના આખાર પર પજુ મેં થોડા દોરસ અલીત કર્યો. રજુદેવીની ખાતે પહેલાં સખત લાવ આવતો હતો નેમાંથી હવે તેને પ્રજારો ઉપડાયો છે ને તેને કાંઈ જાતનું આવ નથી તેને તેવી સ્થિતિમાં વધારે વખત રાખવી મને સદ્ગમલાખ નહીં લાગવાથી મને પુરવા વિના આ પત્ર હું તમને લખું છું. એ વાંચ્યા પછી તમને જાનેને થોડા લાગે તેમ કરજો તેની આખર લાગે આવે છે સ્ત્રીતિ તાર કરવા જેવી હતી પણ આ ખબી જુલસો કર્યા સૌવાવ તારને પજુ તમે ખરો માનો કે નહીં તે વડેમ આવવાથીજ કમજ થયો છે.”

અર્જુન.

આપણું પોતે.

(દૂરક દૂરક વિચારો)

મે આંકડા બજેલા દરેક ખાખવા જણુએ આ પત્રના દરેકમાં પોતાનું દાર નામ મેંખાવ્યું એમ મનજીની તરીકે મહેનતી આતા માથે ચલાવી આ આંકડા રેવામાં મોડલ્યા O. મેવામાં જે ખાખીઓ રોખ ને કુખ—આવી જોડ પૂરી પાડે તો તેની પેતાની જાત ઉપર તેવજ માગ ઉપર મોડે ઉપકાર થશે.

૨. વાણીજાની ખીજ શાંતિઓની ધર સંસાર, કેળવણી, દ્રવ્ય છંદ સંબંધીની સ્થિતિ ખડાવતા શાંતિની સ્થિતિ સાથે સરખાવવાં કાંઈ ઉતરતી હોય એમ ધારવાને આધાર નથી. મુખાર્થ જેવા સુધરેલા સહેરામાં લાંબા વખતથી વસતી અને ધનાઢ્ય શાંતિઓમાં કેળવણી નો કોટલો પ્રમાર દેવામાં આવતો નથી તેટલો પ્રમાર આ શાંતિમાં દેવામાં આવે છે તે ઉપરથી એક અધૂરું અનુમાન એ થાય છે કે આ શાંતિનું શુદ્ધિ—સામર્થ્ય અવગણના કરવા જેવું નથી. મોટાં મોટાં વિદ્યાની ખડકો બેઠી કેળવણીનાં મૂળ આ શાંતિમાં હોવા ઉત્તર છે તે તેના સંગીનપણાની ઝાંખી કરાવે છે. જ્યારેમલ ઝોકજવાસ, રાવળદાદર કાંડા વાળા, રાવળદાદર હરિલાલભાઈ, રાજસભા ભૂપણ મુનીલાલભાઈ વગેરે ગ્રંથસ્થેની ઉત્તરિતું ઇતિ ઇત ઉપરના અનુમાનને સિદ્ધ કરી આપે છે. શાંતિનો છાંન્—વાળા છે તેના તે પરાવો છે. ઉપરના અનુમાન ઉપરથી તપાસ કરવાનું કારણ મળે છે કે આવા સંગીન છોકરો વિકાસ વિસ્તારી અને સમૃદ્ધિવાન શી રીતે થઈ શકે? આ તપાસ કરવી તે ઉત્તરિતું ઇચ્છા નાર દરેક વિચારશીલ ખંડિતું કર્તવ્ય છે અને તે કર્તવ્યમાં રહું કોઈ જોડાવ એજ અભિલાષા છે.

૩. સપ્તમી “ કોન્સર્વેટીવ ” સંસ્થાઓની આદ્ય શાંતિની સંસ્થામાં સુધારા કરવાની કીમાયત હાસ્ય, નિન્દા, હાયા, બગ, અને વિરક્તાને પાત્ર થઈ પડે તો તેમાં કાંઈ અસ્વા-ભાવિક અને છે એમ સમજાવું નાક. તેઓની હવાતી સ્વીકારીનેજ પ્રમાણ કરવું. તેમનો વિમલ અને પ્રતિકાર કરવા માટે ઉત્સાહ, ઉદારતા, નિકરતા, સહિષ્ણતા, અને આજ્ઞા-ભોગની સત્તાઓ સજ્જા. પ્રભુ કષ્ટાણુકારી કર્મ કરનારને સજ્જા અને સહમતિજ આપે છે એવી આજ્ઞા બદાવું અસેધ કયમ ધારણ કરવું.

૪. આપણી પ્રગતિનો વેગ અપ્રતિહત આવે, મર્ફલમાં કમીમાં કમી બળતો વ્યય થાય તેટલા માટે કમીમાં કમી વિરક્તા વાળા ગર્જ (One line of least resistance) વ્યવહારવું તે ઇચ્છા સામક છે.

૫. હાલ આપણી સંપત્તિનાં એ સાધનો અગ્રુય છે: (૧) વ્યાપાર અને (૨) મોકરી બને માટે સામકાત મેળવવા સાર કેળવણીની પહેલી જરૂર છે માટે તે સહ કોઈને અને સારી રીતે ગજે તે વિચાર પ્રથમ કરવો પડે છે.

૬. કેળવણીમાં પહેલું વિન બાળ—લગ્ન છે. આ વાત ઘણે ખરે બાજે સહ કોઈ કમુલ કરે છે. તે માટે ઘણું જોસામ છે, લખાવ છે, મણી મણી વાતો થાય છે પરંતુ કાંઈ સંગીન અને પદ્ધતિસર કામ થયેલું જોવામાં આવતું નથી. બાળ—લગ્ન અટકાવવા કેટલા એક કહે છે કે વરથી કયા અગ્રુક વર્ગે ન્હાની પસંદ કરો. ખીન્ન કહે છે કે તક્ષવત રાજો વા ન રાજો પરંતુ વરકન્યાની લગ્નની વય વધારો વરકન્યા સ્વયં—વરણ કરવાને ચોગ્ય થાય ત્યારે તેમની સંમતિથી વિવાહ કરવા એમ કેટલાએક સુધારણે કહે છે. ત્યારે એક વર્ગે તો એમ કહે છે કે આલતું હોય તેજ આલવા દો. તેમ કર્યો તો સરસ્વતીચંદ્રમાં આલેખેલા વિધાયતુર અને ગુણ—સુંદરી જેવાં યુગલોની બરતી આવશે. પ્રેમતા બરાબર પહેલા બરશે, અને તેને કાંટો સુગંધી—બાળપુષ્પો પગરશે. પરંતુ કેટલાએક તેમાં એક સરત દાખલ કરે છે કે બાઈ પરણાવેા બહેનાં તો કાંઈ વાંધો નથી પરંતુ કન્યાને સાસરે વળાવવાનું નાતુ દર્શન પછીજ રાખવું. આમ કરવાથી સ્વાદ અને સુગંધ બને ગળશે. આ પક્ષવાદોના શુભોપ અનેક છે. તે તપાસી એક નિર્ણય ઉપર આવવું તે કર્તવ્ય કરે છે.

૭. જિવનશૈલીમાં બીજું વિશ્વ દરિદ્રતા અથવા સાધનની તંબી છે. આ વિશ્વ ખસેડવા જુદે જુદે સ્થળે ન્દાની મોડી પ્રગતિઓ આદરભાવેથી જોવામાં આવે છે તે અરેબર રતુતિ અને ઉત્તરવનને ધાત છે. પરંતુ તે પ્રગતિ કહેવર સર્વમ મુંદર, દશનુષધી, સહયુષ અને અને દાધાયુષ્યવાણુ થી રીતે અને, જુદાં જુદાં કહેવરો Co-operative સંયુક્તાઅવની રૂપેરી માંડળથી થી રીતે જોડાય, એકી—બામ્ સમુદ્ધિવાળાને બદુ—સમુદ્ધિવાળા થી રીતે સંદાય કરી શકે, અને એ મદાય આપતા લેવામાં લેવાર આપવાની આત્મ પ્રતિ-નિગ્ધાઇ રહે એવી જોડવજુ થી રીતે કરી શકાય આ અને એવા અનેક તે સંયુક્તીના પ્રયોગો વિચાર પામ્યાં મળે અને ધારી નીલેરીઓની મદદથી કુનો જોડાય છે. લગ્નની અને સરસ્વતીના કપાસકા પરાપૂર્ણથી એક જીવનથી જુદાં વિશ્વ અથવા વિનુષ જોવામાં આવે છે. પરંતુ તેમનો સમયાવ સમીપતિ અને સરસ્વતીના પિતામહના અનન્યમન વ્યવહાર દ્વા વૈભવ જોડોમાં મારે અવશ્ય નથી.

૮. આવા વિચારદોષો બીજા જાણીતા દલ્ય મદિમાં આને દોષોલ્લેખીના પ્રસંગે પ્રમદના હશે તેમાં મદાસ નાતકમાં દીસાને એવા પ્રમદ મેળવતાં તેમનું નવું વર્તિ ધુધારક નીચે એ આવા સાથે વિચારું છું.

રૂપાદ્યારીઆ.

દોષોલ્લેખી.

માતીલાલ લ. પારેખ.

નડીઆદ મેળાવણી વ્યાખ્યત.

નડીઆદ મુકામે ખાદ્યના મિલનશીલના મળામળા—ખાદ્યના સમાજના મેળામળા અને બધા દાતિ દિલેખુઓનો મળી આપણી સમસ્ત જાતિને એ મેળાવણી જરવાનું આદર્શ છે તે આપણા ૧૯૧૧ ના જાતિવારીની તા. ૧ તથા ૨ ને રાજ્ય એટલે સંજ્ઞા ૧૯૦૨ ના મુગસર વડી ૧૧ ને ૧૨ ને વાર યાતિ તથા વિજે બતાવી તે વખતે નડીઆદ ખાતેની સર્વ વ્યવસ્થા કરવાનું કામ મિલનશીલના તેમજ મળામળ કમિટીના સમાજક સાહેબી રજુ-દોડકાવ મેળાવણી મેળાવણીને માટે રાખેલું છે. તેથી તરફથી સર્વ જાતિભાષાઓને જણાવવાની જાતને દિલ્લી કરવામાં આવી છે કે જ્યાં બાધામાં સાદુ કિનદવા વિશેરની બધી સમગ્ર ત્યાંની જાતની વાડીમાં તેમજ તરફથી કરવામાં આવશે. તેમજ આવી રીતે યાતિને કોષ્ટકોથી થઈ ૧૬ સમાજના સમાજને કોષ્ટક મલેતવજાથી મુકા કર્યો છે તે સાદુ જો તેમને અભિનંદન આપીએ છીએ, તેમજ પ્રમાણથી મળામળના દાતિ દીલના આ કાર્યમાં પૂર્ણ રહેત રાજ્ય એવી અને આવા સમીપતિ છીએ અને થી કોષ્ટક પ્રમુ એમાં આપણને મદદ કરશે એવી જાતને ખાતે છે.

છેર અને કુન્દીએ છીએ કે આ જાતના મિલનશીલના જરવો તેમજ આદર્શ અને વર્તકો એટલે કુન્દીમાં દાતિને દરેક કદરવ આ આમજીવ સ્વીકારી જુદા પાતી રાદ જોયા સીવાય નડીઆદ મુકામે જરવો આ કાર્યને જરૂર મદદ કરશે તે તેને પૂર્ણરિતિ રહેત મદદ મળાવશે.

મેહેમદાવાદ કેળવણી ફંડ બાબત મેળાવડો.

મેસતા વર્ગે જેટલે યોગ્ય રકમ ના કારતક શુદ્ધ ૧ ને સોમવારે સાંજના મેહેમદાવાદ મુકામે ન્યાતની વાડીમાં આપણી ત્યાંની દસા અમદાવાદ મિત્રના એક મેળાવડો બાહ્યાલ વંદાવનવસ કોઠારીના પ્રમુખપણુ નીચે બરવામાં આવ્યો હતો. તે વખતે શાંતિના લગભગ દરેક આગેવાન અત્યંત ઢાંજર હતા ને કામ બહુ ઉત્સાહથી કરવામાં આવ્યું હતું. તેજ વખતે મહેમદાવાદની નિશાળમાં પાસ થયેલા છેકરા તથા ઠોઠરીયાને ધનામ વહેળી આપવાનું પણ દર વર્ષે મારફત સમજામાં આવ્યું હતું તેથી તે કામ પ્રથમ આટોપી લઈ કેળવણી ફંડ બાબતનું કામ હાથ ધરવામાં આવ્યું હતું. મેહેમદાવાદના વતની દરેક ઉચ્ચ શાળાના વિદ્યાર્થીને શી તથા પુસ્તક પુરાં પાડવાને માટે ફંડ ઉભું કરવાનું હતું તેથી સ્કૂલમાં ત્યાં અમર બહારગામ મેટ્રીક્યુલેશન કે શાળાની પરીક્ષાની છેવટના કલાસ સુધી બહુતા વિદ્યાર્થીની સંખ્યા ધ્યાનમાં લેતાં તે ફંડમાં વર્ગે દહાડે બાહ્યમાં બાહ્ય ત્રણસે રૂપિયા બરાવાની જરૂર સ્વીકારવામાં આવી હતી તેને માટે કેળવણી પાગેલા ને આ કાર્ય પ્રત્યે પૂર્ણ દોલસીથી ધરાવનારા બહારગામ મુજાબ ને અન્ય સ્થળે વસતા અમદાવાદ સમાજના સભાસદ વિશેરેએ પોતાના તરફથી આ રકમમાં યોગ્ય હોયો આપનેદે ભેદથી એવી ઇચ્છા કેટલાક શાંતિ-ગંધુઓએ દર્શાવતાં કાર્યને ફતેહમંદ બનાવવાને ને તેમાં વધારે ઉત્સાહ લાવવા માટે પ્રમુખે તેના બધા તરફથી આટી રકમનો હોશ આપવાનું વચ્ચું હતું. ત્યારબાદ ઢાંજર રહેલા અત્યંતમાં દીપ ફરવાતાં તેજ વખતે બાહ્યની આધ્યાત્મિક આટી રકમ લગભગ બરાબ મળી હતી ને બાહ્યની આટી બરાબ એવી પુરી આરા સમજામાં આવી હતી. ત્યારબાદ આ પાણી લઈ શાંતિના સહાયતા વાગ્યાને સુખારે મેળાવડો બરખાસ્ત થયો હતો. આ મેળાવડાને આવી રીતે ફતેહમંદ બનાવવાનું માન મેટ્રે બાગે મહેમદાવાદના વતની રાજેશી અમરતલાલ મોહનલાલ કોઠારીને થઈ છે ને અગે આસા સખીએ છીએ કે તેઓ સાહેબ બાહ્યની આટી રકમ બરાબા યોગ્ય પગલાં લેશે ને આવતા વર્ગની શરૂઆત પહેલાં આ ફંડનું કાર્ય જરૂર અમલમાં મુકવામાં આવશે.

અમદાવાદના વહીલ મી. મનલાલ આમનલાલના માનમાં કરવામાં આવેલો મેળાવડો.

અમદાવાદના વહીલ મી. મનલાલ આમનલાલ દેસાઈ મી. એ. એલ. એલ. મી. ની નિમણૂક સ્વસ્થાન ઊદ્યાનપુરના ન્યાયાધિશ તરિકે થયેલી હોવાથી તેમના માનમાં આ દસા અમદાવાદ મિત્રના સખા તરફથી મળી લા. હ ને મુંગળવારના રોજ રહાંજના ચાર વાગતાં મધ્યહ્નલ મેનશનમાં એક બલ મેળાવડો કરવામાં આવ્યો હતો. જે પ્રસંગે દસા તથા વીસા અમદાવાદ મિત્રના ધણા મુસ્લિમો અને સુવકો ઉપસીત ખીમ્મ પણ કેટલાક સદ-મુસ્લિમોએ હાજરી આપી હતી. આવનાર મુસ્લિમોના સખાએ હાર આગળ બેઠે સખામાં આવ્યું હતું, તેમ જરૂર સંગીતની યોજના કરવામાં આવી હતી. પ્રમુખપદ રીટાવર્ડ સખ

જાન મી. સરેવાને આપવામાં આવ્યું હતું. યુગ્મજનમાં અડાપતા યુવક મી. સોમાલાલ રણછોડાસે મી. મગનલાલની પ્રસંશા કરી હતી. તેમણે જણાવ્યું કે મી. મગનલાલ જાતે દાત્તરી આપી સભાની દરેક મીટિંગમાં ગાલિના સુવર્ણની કેળવણી ઉપર સારું ધ્યાન આપતા, તેમના જવાબી આ સભાને ખેાટ જશે. ત્યારબાદ ગેડ માણેકલાલ મળીલાલ રણછોડાસે માનવત્ર વાંચી સંબળાવ્યું હતું અને રૂબાના કારકેટમાં સુધી પ્રમુખે મી. મગનલાલને આપ્યું હતું. મી. સરેવાએ મી. મગનલાલને મેળેલા ન્યાયાધિશના હોદ્દા માટે મન્નવાદ આપ્યો હતો. તેમણે તેમની પ્રસંશા કરતાં જણાવ્યું હતું કે મી. મગનલાલની સભ્ય તરીકે પ્રીતિ પ્રસંશનીય હતી, રમેલકોટ કોર્ટમાં અને અન્ય કોર્ટોમાં જ્યારે હું સ્વતંત્ર તરીકે હતો ત્યારે આ શુભ મેં આમકારીને જોયો હતો. જે શુભ એમનામાં ન્યાયાધિશ તરીકે વધુ ખીલશે એમ મારી ખાતરી છે. મી. મગનલાલનું કુટુંબ સુપ્રસિદ્ધ છે, અને તેમને આવા પ્રકારનું માન મળે એ દવામાનિક છે. બાદ તેમણે નવી જગ્યામાં તેમની ફોટો બંધી હતી.

મી. મગનલાલે ઉત્તર આપતાં જણાવ્યું કે મારા માનવંતા વડિસોનેજ ધમણે હું ચાહું છું, મારી શાંતિની સેવા કરી એ મારી રજા સ્વમજી હુ પ્રગલિના આ કાગમાં કોઇપણ શાંતિને ખાજી પડી રહેતું પાછરી ચકે તેમ નથી. આજણી શાંતિની ઉમતિના ખનતા ઉપાસ આપણા જાહર્ગો કરે છે. છતાં રધારે પ્રવાસ થવાની જરૂર છે. આપણામાં સ્ત્રી કેળવણી બિાહી છે. હરિયોની ન્યાત ન્હાની છે, છતાં સ્ત્રી કેળવણી મારે જે પ્રવાસ કરે છે, તે અનુ-કરણીય છે. આપણામાં સીમ-ત્રિચેરના હાનિહારક રીવાજે છે તે દૂર થવા જોઈએ, અને તેને માટે શાંતિમાહિમોની સહાનુભૂતિની જરૂર છે. જે કે હું દૂર જઈ છું છતાં મારી કામગીરી આજણી સરેલા તરફ છે, અને મારાથી બનતી મદદ હું દૂર સેલા રહેો કરીશ.

મી. હોદાલાલ કેશવજીએ પ્રસંગને અનુમરતું કેટલક વિવેચન કર્યું હતું.

ત્યારબાદ રિંકમેન્ટ સેવામાં આવ્યું હતું, અને પ્રમુખને તથા મી. મગનલાલને હાર-તોશ મેનાવત કરવામાં આવ્યા હતા.

મી. મગનલાલે સભાના કન્ડમાં આ શુભ પ્રસંગે ર. ૨૦૦)ની મદદ જાહેર કરી હતી. તે માટે તેમને સભા ત-પથી મી. સોખજીએ તથા સંકેટરી મી. માણેકલાલ પ્રાણજીખનદાસે રૂપકર માન્યો હતો. વીત્ત ખડાવવા શાંતિના શેઠ ત-પથી મી. મગનલાલમાહને હાર અર્પી મહેબ્બા દર્શાવી હતી.

મગલ વાપરવા માટે શેઠ માણેકલાલે ઉપકર માનવાની દરખાસ્ત મી. હરિલાલ ના-લામાઈ વડીએ કરતાં જણાવ્યું કે મી. મગનલાલ મારા એગવ મિત્ર છે, અને તેમણે અદાથી મંરથને ધણી મદદ આપી છે. શાંતિની ઉમતિના ખાતે જે જે એમણે સમજ્યા છે, તે અન-કમાં શુક્રા ભેગ છે અને એમાં જે કેટલ શાંતિજનો અડાપ કરી પ્રમુતિ ન કરવા કે તેમના વિચારોને માન્ય ન રાખી અમગ થવનું. મી. મગનલાલની જગ્યા શાંતિના કેટલ કસાહી મુરક રેશે એમ મારી ખાતરી છે. મી. હરિલાલ વડીલની દરખાસ્તને મી. સોમાલાલે રોકે આપ્યો હતો. બાદ ખનયુગ્મજ લઈ મેળાવડો વિમર્જન થયો હતો.

મી. મગનલાલ તેજ રાત્રી પિત્તાની નવી જગેનો ખાઈ સેવા ઉપડી મળા હતા જે વખતે શાંતિનું તથા રમેલીવર્ગની મેદારી સમ્યા રેશન ઉપર હાનર હતી.

એક ભાષણનો નહિ અપાયલો ઉત્તર.

“અગ્રયતા મિત્ર”ના તંત્રી સાહેબ,

તીએની બિના અગ્રયતા કોળા દિત માટે પ્રકટ કરવા કૃપા કરશે:—

અયેની થી દશાઅગ્રયતા શુભેન્દક સભાની ત્રણ ચાર વાર મેં સુલાકાત લીધી છે. આ સભા દર રવિવારે શાંતિની વાડીમાં મળે છે. એક વિદ્યાર્થી એકાદ વિષય ઉપર ભાષણ આપે છે અને નાનામાં નાના વિદ્યાર્થીથી માંડી કોલેજના વિદ્યાર્થીઓ તે ભાષણ ઉપર ચર્ચા મચાવે છે. સભામાં હાજર થતા દરેક વિદ્યાર્થીઓએ કોઈ ને કોઈ ખોલતું એવો વખાણના કામક કમ પકી ગયો છે. આથી વિવિધ પ્રકારની ઉચ્ચેગી અને હિતકર ચર્ચા થાય છે. સભાનું કામ એવા નિયમથી અને એવી શાંતિથી ચાલે છે કે કોઈ બહારના શેક્ષકને પણ આ વિદ્યાર્થીઓના સંવર્તન માટે સન્માન અને પ્રસન્નતા થવા વગર રહે નહિ.

સભાની ચરખાતમાં વડીલા આ સભામાં હાજર રહેતા એમ સભાનાં પત્રકો ઉપરથી જણાય છે પણ થણા સાંજા વખતથી આ હાજરી નહિ જેવી થઈ ગઈ છે અને ખાસ જાણુવા પ્રમાણે રા. રા. મોહનલાલ રજુએકલાલ દેસાઈ અને રા. રા. મગનલાલ ચિમનલાલ શિવાય બન્ય કોઇએ હાજરીથી માર્ગદર્શક થઈ વિદ્યાર્થીઓને ઉત્તેજન આપવા પરિશ્રમ લીધો હોય એમ જણાતું નથી.

આવી વસ્તુચિત્તિમાં, આ વિદ્યાર્થીઓના ઉત્કર્ષના પ્રયત્નોમાં સમય, સલાહ અને દ્રબની મદદ કરનાર રા. રા. મગનલાલ ચિમનલાલ વડીલને, તેમની હોદ્દાઉપરથી આપાધિય તારીકે નિમણૂક થઈ તે પ્રસંગે સભા તરફથી માનવ્ય આપવામાં આવ્યું તે ઉચિત થયું છે.

આ માનવ્ય અર્પણ કરવા માટે યોગ્ય મિલાવટમાં રા. રા. મગનલાલ ચિમનલાલના સમર્થમાં ખોલતાં અરિના બાહોષ વગીસ મિ. દરિલાલ નાથભાઈ પારેખે જણાવ્યું હતું કે “રુઝાના કાર્ય માટે મિ. મગનલાલની જગ્યા લે તેવા કોઈ મુલાવ મુદ્દરે બહાર પડશે એવી આશા રાખવામાં આવે છે.” મિ. ખરેખતા ભાષણનાં આ વચનોનાં ઉત્તરમાં જણાવતું લેખકે કે શાંતિમેવાનું આ કાર્ય મિ. પારેખ પોતે કોઈ વધારે સારી રીતે કરી શકે એમ છે. આવા ભાષણથી, આ વચનથી તેઓએ પોતે આ કાર્યમાંથી છૂટી જવાની કોશિસ કરી છે પણ સભાના કાર્યવાહકોએ તેમને હોડવા લોકતા નથી.

દેહના અને શાંતિના ઉદયને આધાર ભાવિ પ્રબલ ઉપર છે. બાળકો આ બાલિના જળવાન આધાર રૂપ છે અને જ્યારે દશાઅગ્રયતા શાંતિનાં જાળકો સ્વપ્રવાળથી આલોભિત અને શાંતિના ઉદય માટે પ્રવાસ દે છે, તો રવિવાર જેવા દિવસે સાંજનો એકાદ કલાક આ બાળકો માટે કાઢવા, તેમજ કાર્યક્રમમાં રસ લઈ, ઉત્કર્ષના તેમના પ્રયત્નને પ્રોત્સાહિત કરવા, ખનતી સર્વ મદદ કરવા રા. રા. દરિલાલ નાથભાઈ પારેખ, રા. રા. ચોમાલાલ મગનલાલ શાહ, રા. રા. ગણેશલાલ મણિલાલ રજુએકલાલ અને રા. રા. હોડાલાલ દેસાઈ જેવા શુદ્ધચેતને સહન કરી અયોગ્ય મજાસે નહિ.

તવીન સમાચાર.

મિત્રમંડળમાં જોડાયા—મળીલાવ રજુકોડલાવ દેશાઈ અમદાવાદ પશુ દાવ
પોસ્ટના મિત્રમંડળમાં જોડાયા છે.

કેળવણી ફેર—અમદાવાદનાં લખણો લઈ મહેમદવાદ મુકામે કેળવણીના ફેર સાર
એક મેલાવડો મેલતા વર્ષે ભરવામાં આવ્યો હતો ને તેમાં સારી રકમ અસરિગઈ છે જેની
વિગતવાર હકીકત અમે અન્ય સ્થળે આપી છે.

રોડકમળકે સ્વર્ગયાસ—અમદાવાદની વીસા ખડાપતા કાલિનાં આગેવાન મહાતા
પ્રખ્યાત જમનારામ દયાળજીના કુટુંબવાળાં મુનીલાવ ડીલાખાઈનાં મરણની નોંધ લેતાં આ
મને ભારે ખેદ થાય છે. એકાદ વખત ઉપર એમનાં નાનાભાઈ નાનાલાલનાં મરણ પછી
આ મરણ થવાથી એમના કુટુંબ ઉપર ભારે આડત આવી પડી છે. અમે તેમને અંતક્રમણ
પૂરક દીણમે આપી મરનારના આત્માને ચિરકાલિન હમીએ છીએ.

એલ, એલ, બી. પરીક્ષાનું પરિણામ—નીચાનાં-૧ હોદ્દાશાસ્ત્ર પ્રશ્નોત્તમ-મહે-
મદવાદ ૨ મુનીલાવ પ્રશ્નોત્તમ શાહ—પ્રિઆદ દાવ નોંશ. ૩ સોમાલાદ ને રજુકોડલાવ
—પ્રિઆદના મળી ગયું જવું પાસ થયા છે ને પરિણામ સતોપકારક છે.

ગયા વર્ષની ખાણીના લવાજમની પહેંચ

૧૧૧ જમનારામ હંફુભાઈ	ગડો.	૧૪૦ નીમેવન રતીલાલ	નડીઆદ
૧૧૨ આત્મારામ શ્રીમંતજીરાજ	સુરત	૧૪૧ પ્રશ્નોત્તમદાસ નાનાભાઈ	"
૧૧૩ શ્રીમંત દાલાઈ	મહેમદવાદ.	૧૪૨ મળીલાલ મેહતાજીરાજ	"
૧૧૪ દીલાવંદ હંફુભાઈ	"	૧૪૩ મુળજીભાઈ દામેદરાજીરાજ	"
૧૧૫ મીર્જાલાલ જાનાચંદ	"	૧૪૪ ભવદેવભાઈ મધુરાજી	"
૧૧૬ મનવંદાવ પદમુદાસ	"	૧૪૫ મરદનલાલ પીતાબેર જગીશ	"
૧૧૭ હમનંદાવ મોદીભાઈ	"	૧૪૬ નાપાભાઈ શામળદાસ	"
૧૧૮ દીલાવંદ નાપાભાઈ	"	૧૪૭ વનમાળી રામદાસ	"
૧૧૯ અનુભાલ મેહતાજી	"	૧૪૮ હરનાવનદાસ પ્રશ્નોત્તમ	"
૧૨૦ રાજાભાઈ પ્રશ્નોત્તમદાસ	"	૧૪૯ ચંદ્રલાલ નાપાભાઈ	"
૧૨૧ મેહનલાલ મધુરાજીરાજ	"	૧૫૦ રામજીભાઈ જમનારાજીરાજ	"
૧૨૨ દીલાવંદ હંફુભાઈ નાપાભાઈ	"	૧૫૧ નાનુભાઈ મેહતાભાઈ	મુંબઈ.
૧૨૩ હંફુભાઈ હંફુભાઈ	મેહતાજી.	૧૫૨ શ્રી નમુભાઈ મુકામચંદ	સુરત.
૧૨૪ મેહતાજી દીલાવંદ	"	૧૫૩ મુનીલાલ હંફુભાઈ	"
૧૨૫ રાજાભાઈ મધુરાજીરાજ	અમદાવાદ.	૧૫૪ દીલાવંદ જમનારાજીરાજ	ભારત.
૧૨૬ મેહંદ મેહુકચંદ	દાવ નાસ.	૧૫૫ મનવંદાવ નીચેટ	સંજી.
૧૨૭ મેહતાજી કાળીદાસ	"	૧૫૬ પ્રખ્યાત હંફુભાઈ	મહેમદવાદ.
૧૨૮ શ્રીમંતજીભાઈચંદ	"	૧૫૭ નીચલાલ મનવંદાવ	અમદાવાદ.
૧૨૯ મુનીલાલ દાવજીરાજ	"	૧૫૮ મુનીલાલ મનવંદાવ	"
૧૩૦ મલુ ચંદ મનેરાજીરાજ	"	૧૫૯ હમનંદાવ નાનારા	"
૧૩૧ દીલાવંદ કાળીદાસ	"	૧૬૦ દીપનંદાવ મુનીલાલ	મુંબઈ.
૧૩૨ દીલાવંદ હંફુભાઈ	"	૧૬૧ મેહતાજીરાજ મનવંદાવ	અમદાવાદ.
૧૩૩ દીલાવંદ હંફુભાઈ	"	૧૬૨ નરસિંહજીરાજ અમદાવાદ	મહેમદ.

ગોહરેજની તીજેરી

અને

મોતી.

ગોહરેજની તીજેરીઓના સંબંધમાં ઝવેરીઓ વારંવાર એવો સવાસ ઉઠાવે છે કે તીજેરીઓમાં આગની વખતે કાગળ બળતા નથી એ ખરું છે છતાં તીજેરીની અંદર મેલેલાં મોતીનો આબ હિરી બચ કે નહીં.

ગયા ત્રવેગ્ગરમાં ગીરગામ બેંક્રેડ ઉપર શેક લાલજી દયાળનાં મકાનમાં મોટી આગ થઈ તે ઘરમાં શેક ગોરખનદાસ પટેલની માલિકીની તીજેરી ગોહરેજની ઘનાવેલી હતી અને તેમાં કાગળો ઉપરાંત મોતીની એક પોટલી હતી તે મોતીની હાલત આગ પછી કેવી હતી તે શેક ગોરખનદામે ગોહરેજઉપર લખેલા નીચલા કાગળ ઉપરથી સમજી શકાય.

ગ્રેસર્સ ગોહરેજ અને બોધગ બેંક્રેડ—ધોડા દલાલ ઉપર ગીરગામ બેંક્રેડનાં મારાં ઘરમાં આગ લાગી તે વખતે મારા જિપ્સારમાં તમારી એક તીજેરી હતી મારી રહેવાતી જગ્યામાં સઘળું બગાડે આખા ચાંદીમયુ હતું અને બધાં આગ બહુ જોરમાં થઈ હતી

ચંદ્ર ગીરપરેષ	મોતી તીજેરી હતી. તે તીજેરીમાં મોતી રહેલી અને સુગંધિત ઉપરાંત મોતીનાં
૫૬૮ ગોરખનદાસ મનજીભ	૧૬૮ મોટી હતી તીજેરી ગોહરેજની ઘનાવેલી
૫૬૮ ઊડાવાવ હીરાગ દ	અમદાવાદ ૨ સગામલ રહેને જુ મોતીની હાલત મારી રહેશે
૬૦૦ નાથાવાવ નારજીદાસ	૬૦૨ પેરી મોતીનાં હાલત રહેનાંમોની અજાણથી ચમકે
૬૦૨ અબ્દુલવાવ કાલીદાસ	૬૦૮ માં મળી આવ્યા હતાં, અને મોતીનાં આવડે
૬૦૮ ઊડાવાવ નાનાના ૧	૬૦૪ ગોહરાવ લેન્ડુશાઈ
૬૦૪ ગોહરાવ લેન્ડુશાઈ	૬૦૫ પાનામુદ ગોહરાવ
૬૦૫ પાનામુદ ગોહરાવ	૬૦૬ મહીલાવ ત્રીભોવનદાસ
૬૦૬ મહીલાવ ત્રીભોવનદાસ	૬૦૭ નાથાવાવ બાલકુન્દ
૬૦૭ નાથાવાવ બાલકુન્દ	૬૦૮ ત્રીભોવન કાળીદાસ
૬૦૮ ત્રીભોવન કાળીદાસ	૬૦૯ ભાઈમુદ દામોદર
૬૦૯ ભાઈમુદ દામોદર	૬૧૦ ઊડાવાવ મહુદાસ
૬૧૦ ઊડાવાવ મહુદાસ	૬૧૧ ધીરજલાલ પીતાગર

મહેમદાવાદ
નોંધ
રતનામ

પની પાસે, પરેલ-મુંબઈ.

સાસ વી. પટેલ.

ખડાયતા સિત્ર.

પુસ્તાક ર લુ.) આર્થશીર્ષી શુદ્ધ પદ્ય એકાદશી, સંવત ૧૯૩૨. [અંક ૨ એ.

શાહકોને સૂચના.

અમે જન્મવચની રમ લાગ્યે છીએ કે મન અંક આવે “ જાનિ પવ વાર્ષિક ” તું
પુસ્તક અમે બેઠે દાખલ નેના પેમા આવી મળા તેને મોઝથી કુચ્છા છીએ ને તે અપાસ
પાંચકોર્મના પદ્યને જુદુ પમર પાડું છે ને તેને તમે મનુ મામણી થાય છે. આ વસ્તુ
સ્થિતિ અપાસી ખ્યાનમાં દોષાયી અને પડેલેથી નેની નકશા કદમીક વધારે લગ રાખેથી છે
તેથી અને વિનનિ કરીએ છીએ કે અપાસ નવા તથા જુના માદકોને પેમા મોઝથી આપી
ને તાલિ મંજાદી કોટુ: તેમજ ને જુના માદકોને પોતાનું નમ માદકોની રીપમાંથી કરી
કરના લખ્યું છે તેથી પમ આ વરથી તે રી યાદ કરવી અમને આખારી કરશે. આ
કપર્શન અમને જાણારાને અનરદ આનંદ લખવા થાય છે કે ખડાયતા સત્રાને ને અપાસી
લાલિતો કમળ મેશારી નડીઆદ મુકમે જા રાની ખજર આપી હતી તેને જાને પમ
કમળના સમાપ્તો તેમજ નડીઆદના મદરો સાથે મલી કામ પમવોહાર અપામ મળાને
છે તેથી પમ અપાસ માદકોને તે જાણવડું અરખર વપરોથી ને વાંચના લાવક લખાવડું
અમે પુર પાડી સહીવું. તો અપાસ આ પ્રવલને માન આપો અપાસ જાનિ બંધુએ ને
મિત મુકાનના સમાપ્તો માદકોની સંખ્યામાં એકલ વધારે કર્યા વિના રહેથી નહી એમ
અમે આજા ગમીએ છીએ.

તંત્રી.

[અગ્રંકો માનુ.)

કુનમ વાંદની ખોટી પુરી ખરી રે—એ શાલ.

કપાસા જાનિ તજા, જમ કો પીર વીર
લાગલખને જાણીને સુખી થાયા નવનીલ
નેથી અમચર્મના નિરદ અમુમ અપાધથીરે
રેથી સરસલીનું, શુભ અસાધન થાય
પ્રેમે હતી મળીને જાણીએ મે સાધર્મ રે.

દેવી પ્રસન્ન થશે, થશે, લક્ષ્મીપતિ પ્રસન્ન
 ન્યૂન નહીં રહે જગતમાં, જ્યાં વાધશે અખંડ
 માટે ખંધુ મારા, બાળ લગ્નને બાળજો રે
 એથી સુખ યાશેને, પરવરશે કુઃખ દૂર
 ગ્રેમે હળી મળીને બધુઓ સૌ સાથમાં રે.

કન્યાવિક્રમ અનિષ્ટ છે, સૌ પાપોનું પાપ
 જુએ બલે ભોંયે સૂતો, પશુ નવ ગદશો તે હસ્ત
 વળી યાતિવસએ, કેર સુખર્થો યાતિમાં રે
 તે રીતસર નો થાયે, તો સુખરે સપળાં કાજ
 ગ્રેમે હળી મળીને બધુઓ સૌ સાથમાં રે.

ચાર દિવસની ચાંદણી, ઘેર અધારી રાત
 મોટાક નાત વરા તણી, પ્રમાણુ રૂડી બાત
 માલી મેઘાજ મેળવવા, ધન નહીં વાવરોરે
 બે છે કારીર, મેળવવાનો ઉપાય
 ગ્રેમે હળી મળીને બધુઓ સહ સાથમાં રે.

કુળવાનો તમે કુળનો, ગર્વ ન ધરો કાંઈ
 માળાના મણુક બધા, નહીં મોટો નહીં મેથ.
 માટે હળી મળી સુધરીને, તમે સુધારજો રે
 પરમારયની ખાતર, સ્વારય કરજો ત્યાગ
 ગ્રેમે હળી મળીને બધુઓ સહ સાથમાં રે.

ગામે ગામ હળી મળી, કંડ કરો દહ ધ્યાન
 જાણુટ ધન એકડું કરી, કેળવજો તમે બાળ.
 સારી સ્કોલરશીપો, દહ ઉત્તેજન આપજો રે
 જ્યાં સુધરશે ને, કેળવાશે તમ બાળ
 ગ્રેમે હળી મળીને બધુઓ સહ સાથમાં રે.

મોટું રાન વિધાતકું, જ્યાં અધીક નહીં કાંઈ
 છવ રૂડીને છીંદે, એથી અધીક શું જોય
 દેવી સંપત્તિ, તે યાતિ ઉત્તિ કેરો, મંત્ર છે રે
 રેજો ઉત્તેજન, કેળવવા યાત બાળ.
 ગ્રેમે હળી મળીને બધુઓ સૌ સાથમાં રે.

ખડાવતા સ્ત્રીઓ માટે પ્રભુને પ્રાર્થના
ખડાવતા સ્ત્રીઓ માટે પ્રભુને પ્રાર્થના.

(ભરે ખારીએ ઢંધા મોડ—બી ૩૫.)

હારી પ્રેમે જાતી પ્રજાપ, હર ભોળિને વિના	—
ભરેલે મારી જુદી પ્રભુ કામીને,	હરભોળિને વિના.
જેથી જાવ જાવરા કામ,	
હારી ભરણ વગી નથી જોડેજી,	હરભોળિને વિના.
ખરે કલ્યાણ કરી દે તણ	
પ્રભુ કૃપાએ ખામીએ બેઠણ,	હરભોળિને વિના.
જાખો કમોંઝા બાપને જાણ	
કમોંઝા ખાણવાની કમળુ રણ,	હરભોળિને વિના.
રણે રણેકને કમળિ બાજ, તે ભરે સાજ.	
હારી મેઢીએ વાંધું મેઢણ,	હરભોળિને વિના.
પ્રભુજીએ જાણને વાજ, રણરણને જાજ	
જાણી કમોંઝને જાણી મુખને,	હરભોળિને વિના.
તેથી જાવ જાણે બાજ, ને રીઝેજાજ	
મજાક કમળી હરિને પ્રાણને,	હરભોળિને વિના.
બેજ મારી અંતરની છે ભજનની, ને ખાળી ખજનની.	

હરભોળી જડાવતાસા.

૩૬

નોંધ—હરિજીમાં દરેક જાણીએ છે જુ બી કો બેખાને પ્રજા દેવાયો ખાણ વનજાને જાવ છે બેખ જાતી બરે જાને રજાન બાપીએ બીએ જાણીની બાજ કોબીએ તેખા ખાણીએ વિનિ કોબી જાણ ક ને તેખા જુ પીણાજ જેણ રજો તેણ વિચારી બજ બજાજ જખમાં મેકજાજ પ્રજા કરે તે તેખ જોજ રજાન બજાજમાં બજાજી બજે મારી જાણીની કોબીની જાણ ખરે જાણાજવાની જાણ છે કે “ મુતીમુતીપ ” જેણ રજાજ ખાણીજા દેજાક જાણ કજા કો બેખાજીજ જાણાજ કાજામાં બજે છે તે જાણી જાણીમાં જાણ જાણે નહિ છે જાણ કજા ને જાણ બેખા કોબી તાણી મેક-જામાં બજાજી તે તે જાણાજ જાણાજે જાણ જાણીજું બેજાજું નહિ જાણ તેથી જાણાજ જ મેકે વજાજ જાણે ખાણીજું.

તઝી.

જ્ઞાતિહિત સાંધવાની રહેલી ને ખરી કુંચી.

(લેખક:—ભાઈલાલ વંદાવનદાસ કોઠારી બી. એ. બેલ. એલ. બી.)

જ્ઞાતિ તે જનસમાજનો એક અંતરંગ ભાગ છે તેથી જનસમાજ સુધારવાના ને માગ મોટા મોટા માણસ ખતાવી ગયા છે તે જ જ્ઞાતિ સુધારણામાં ભાગ પડે છે: તેને વાસ્તે પહેલી વસ્તુ એ ખાસ જરૂરની છે કે જુદી જુદી સમાજ કે જ્ઞાતિ સુધારવાને માટે તે તે સમાજ કે જ્ઞાતિની અંદરની સ્થિતિ તપાસવી જોઈએ કે જ્યાં કંઈ રસ્તે પ્રવેશ કરવાથી આપણે જોઈએ તેવાં કંઈક ને તરત ધ્યાનમાં આવે ને આપણા ઉત્સાહ ને વખતનો ખોટો વ્યય થતો ખરો. જારીકાંઈ તપાસ કરતાં દરેક જ્ઞાતિ કે સમાજની આખતમાં એટલું તો જરૂર આવશ્યક પડશે કે—

જ્ઞાતાનુગતિ—કો લોક: ન લોક: વારમાર્થિક: ।

જ્ઞાતિના કે આગળ વધીને કહીએ તો કુનિયાનો મોટો ભાગ ગાડીયા પ્રવાહની મારફત એકની પાછળ એક—એક જેમ કરે તેમ બીજો કરે—તે ન્યાયે ચાલવાવાળો છે. લોકનો સમુદાય કે મોટો ભાગ કંઈ પરમાર્થ તરફ દૃષ્ટિ રાખી લોકસ્તમાજ અર્થે પોતાની ગતિ કે વર્તન રાખે તેવો નથી. આવી વસ્તુસ્થિતિમાં જ્યાં આધાર ને લોકોમાંના નેતા કે પુરોહિત ઉપર છે. “જેને ચાલમાં એક પુરુષ કહે છે, ને પ્રમાણે એક પુરુષ ચાલે છે એ જ પ્રમાણે અન્ય પુરુષ વર્તે છે, ને તે જેને પ્રમાણ ગણે છે, તે જ લોકનાં ચાલ મણાય છે.” કારણ લોકોમાંના ધર્માત્મા તો ચાલવું મોટું પણ જોવા કે તપાસવા જતા નથી. તેથી એટલું તો નહીં છે કે જે જ્ઞાતિમાં એક પુરુષ સારી કે ઉચી કોટિના ને તે જ્ઞાતિને સારે ને ઉચે રસ્તે લઈ જાય ને જ્યાં ને હલકા ને તે જ્ઞાતિને પણ હલકી પામરીએ પોઢોઢાડે જોઈએ કાંઈપણ જાતનો ઘટ નથી.

હાલ જેને આપણે નાતના શોક કહીએ છીએ તે આ એક પુરુષનો અપજ્ઞય છે પણ તે અપજ્ઞય બીજા કેટલાક અપજ્ઞય ચળેટો મારફત પોતાનો અસંપ્રતો અર્થ જાગરી શક્યો નથી. કારણ અપજ્ઞય થવામાં અસલ ચળેટમાં તો મુખ્ય ને “૨” કાર તે ઉડી ગયો છે. જે સાચવેલા ને ચાલી છે, તે જાલી શકશે કે જો “૨” કારમાં કેટલું જોર રહેલું છે. શાસ્ત્રમાં જે કેટલાંક મંત્ર વાંચ્યા છે તેમાં “૨” કાર ખાસ કરીને જલ્દી જોર આપવાવાળો ને જરૂરનો ચળેટ હોય છે. કારણકે તે અગ્નિ અથવા તેજ વાગક છે ને તેની ખરી અસર માણસમાં ખરે તેજ ને જુસ્સો લાંબવાની છે. કે જે તેજ આગળ બીજા અંગત જાય છે. ને તેવો માણસ લોકોમાં પૂજાય છે, ને એક મણાય છે. પણ આ જાન હુમલાય થવા સાથે આ જમાનામાં તો અરુ એક રવા નથી. તેથી એક (ચિત્રમાંથી બાકી રહેલા) અથવા શોક કહેવાય છે. ને વ્યાજબી જ છે. હવે ધ્યાન માત્ર એટલું જ રાખવું કે તે શોક પણ પોતાનું શોકપણું જાગવી રાખે ત્યાં સુધી તો જ્ઞાતિ શોક હલકો રહેશે ને એક ખરાબ સ્થિતિ નહિ થાય. પણ દિવસોરીની વાત માત્ર એટલી જ છે કે હાલના જમાનામાં શોકીઆઓ તેમ જ

સુધારકો તે શેક સંબંધોની આવની દરમર નહિ કરવાથી હોય છે “સક” બની જાય છે તે વાતિયું સત્તાનાથ વાળે છે. તરે બીજા કયા તરફ નહિ તેા તેમજે આગ તરફ તેા ખાસ ખ્યાન આપી તે સચવવાનો પ્રયત્ન કરવો જોઈએ.

એક સમયની જાણ મારે જરૂરું જાણવાથી કહી આપણા અસદ્ય વિષય તરફ વળીએ. મેં પહેલાં જાણ્યું તેમ જે કાલિયાં એક પ્રશ્નો હયા તે સાતિ ઉચ્ચે દરજ્જે થઈ ને જ્યાં તે હયા તે હયા પાવરીએ જવન્નો હવે હયા એક પ્રશ્ને કયા હયા ગુણું થઈ જરૂરું જોઈએ અમર તેનાં કેવાં લક્ષણ હોવા જોઈએ તે તપાસીએ. પહેલાં તેા જે જરૂરું છે કે તે પોતાની કાલિની ખરી વાતિયતિથી માલિતમર દોરો જોઈએ ને કાલિનો મોરો આગ જોરો હોય તેવા કવાનો પોતે પ્રયત્ન કરવો જોઈએ: તેમ કરે તેા જ લોકો તેના ઉપર વિશ્વાસ પ્રકરો ને તેને એક તરફ માનશે. સાચુ જ નીતિસાધનો પણ એક નિયમ છે કે કોણપણ માણસનો માત કરવો હોય તેા પહેલાં આપણે તેની પ્રીતિ સંપાદન કરવી જોઈએ. ને તેના વિશ્વાસ મેળવવો જોઈએ: એક વખત તેના આપણા ઉપર વિશ્વાસ એવે તેા પછી આપણે તેને મને તે રસ્તે દોરવી જઈએ અમર આપોને આપો મળી જઈએ તેાપણ તેને કાલિનો સ્પર્શ કરવો નહિ થવાથી તેને અમર જણ નહી પડે કે પોતે આપોને આપો ગળાઈ મશે. જે રસ્તે ત્યાં માતને મારે જતાઓ છે તે જ આપણે કમ્પાનને મારે જવું વાપરવાનો છે. જાણક સાથે જાણક જેવા યાજી તેા જ તેને સુધારી કહીએ તેથી મેં પ્રશ્ન થવા કહીતર મળ્યું પહેલાં તેા તેવા કવાનો પ્રયત્ન કરવો જોઈએ તેવા થવા છતાં પણ બીજા કરતાં પોતાનામાં કંઈ વિચિત્રતા કે વિશેષ કુલ અથવા સંપાદન કરવું પાડવાની કાલિ જોઈએ એટલે કે તે વિદ્યાન તેા પહેલેથી જ દોરો જોઈએ. પોતે વિદ્યાન થઈ અજ્ઞાને સુધારવા અથ જનતાં આવડતું જોઈએ. તેવે વખતે પણ પોતાની વિદ્યા તરફ ખાસ ખ્યાન રહી કહે એટલી કાલિ દોરી જોઈએ ને બીજાને સુધારવા મારે જ તેમ તેમના કયાણુ એવે જ પોતે અથ જન્મે છે તે વિષયું નહી જોઈએ. નહિ તેા થજા કામલાઈ એમ પણ જાને છે કે બીજાને સુધારવાનો પ્રયત્ન કરવા જતાં પોતે જ જમડી જાય છે અથવા પોતે જની જાય છે.

આ પરથી મેં પ્રશ્નું બીજું લક્ષણ નહી જે સાચ છે કે પહેલાં પોતે વિદ્યાન-થઈ કાલિની વસ્તુતિથી માલિતમર થઈ તે પ્રમાણે તેવાં મોટા જાગ જેવા જની તેમને સુધારવો પ્રયત્ન કરવો જે પહેલું. ને તેમ કરતાં કરતાં પણ તેમના કલ્યાણના અર્થે જ પોતે તેવા જન્મે છે તેથી તેા જન્મ છતાં તેની અમર પોતાપર નહિ થવા તેની એટલે પોતે જાન અમર રહેતું જે બીજા ને ખાસ જરૂરું થઈ છે: નહી તેા જો પોતે જરા સજા થશે તેા મુશીબ નહી જ છે. હવે આ જન્મે લક્ષણ એક જ માણસમાં દોરાં તે નાનીસતી વાન નથી કમવરે તેમ જ વાંચતાં તેા જે વાન મડ રહેલી થાય છે પણ અખ-જર્માં કુચરો વખત આવે તારે તેની ખરી મુસલોનો માવમ પડે છે. કુંચી કેરકિની વિદ્યાને અસદ્યપણે પરમાથ લુહિથી બીજાને કલ્યાણ કરવામાં તેના ઉપયોગ એ એ વાંતાં થજા જ આજા થયેલા ને વિરજ માલુસાં જ મળી આવે છે.

આ જામલ વપારે રજા રીતે કમજરજને મારે આપણે બીજે ઉચ્ચે કામલો લઈએ. મળે પોતાનું કલ્યાણ કરી મેવાના આ દુનિયામાં જે જ રસ્તા છે એક તેા કમ્પોચ ને

ખીન્ને માન્યોગઃ એટલે કૌટખણુ જ્ઞાતના ફલની આશા રાખ્યા સિવાય અશક્ત રીતે અથવા નિષ્કામપણે કર્મ કરી પોતાનાં અતઃકરણની શુદ્ધિ થવા પછી ઉપાસના કે માનને માર્ગે ચલી પોતાનું કલ્યાણ સાધી લેવું તે પહેલાં માર્ગ, ને માનવરેજ નથર ખીન્નેપર વૈરાગ્ય ઉત્પન્ન થવાથી પરમાત્મ પ્રાપ્તિના દંડ ઉપાય લેતાં તેના સાક્ષાત્કાર થઇ આત્મપ્રાપ્તિ કરી લેવી એ ખીન્ને માર્ગ. જન્મે સૌ સૌના અધિકાર પાત્ર છે. ને દુનિયાનાં મોટા ભાગ કર્મયોગનો જ અધિકારી હોવાથી સ્વેચ્છા જ રસ્તો ખળતાં સુધી પકડેનાં એ વધારે એવકર છે છતાં પણ કેટલાક સાત્ત્વકારોનું કહેવું એવું છે કે ખીન્ને માર્ગ કે જે અપરો છે તે પકડ્યા પછી ને પોતાનું કલ્યાણ સાધી લીધા પછી પોતાને વાસ્તે કંઈ કરવાનું રહેતું નથી છતાં લોકકલ્યાણને માટે જ પરમાત્માની માફક અતતાર ખરેખર કરે છે તેજો જે પોતાનું એકલાનું કલ્યાણ સાધી બેસી રહે છે તેના કરતાં ઘણી ઉન્ની કોટિના છે. તેથી માનારૂઢ થવા પછી પણ યશઃશ્રી પ્રાપ્ત નીજ્યા લોકેમાં બધી લેકનું કલ્યાણ અસાધ્ય રહી સાધવું તેને છેલ્લી કસોટી તરીકે ગણવી છે. એટલે કે Theosophy અથવા મંદ્રાવિદ્યામાં જેને માસ્ટર કે મહાત્માઓ કહે છે તે જ ફક્ત આવી જાતના ને આવા લક્ષણવાળા એક પુરુષો છે કે જેમણે પરમાત્માપ્રાપ્તિ કર્યા છતાં લોકકલ્યાણને માટે પોતે ઉચે બધા તેના સાથ ખીન્ને શાપરો ને તેમને પણ પોતાની સાથે લેવા એ જીવિષી જ દુનીયામાં પોતાની સ્થિતિ કાપમ રાખી છે.

આ પરથી સ્પષ્ટ સમજાવે કે પહેલાં જે એ લક્ષણ આપણે જોયાં તે એક જ માણસમાં હોવાં કેટલાં કુરુકેલ છે. માટે તે પૂર્ણ નહિ તો ઘેરે અરો, એક નહીં તો શેક તરીકે પ્રાપ્ત કરવાનો રસ્તો લેવો તે જ માનિદિત કરવાનો રહેલો રસ્તો છે. બાકી ખીન્ન હજાર રસ્તો પ્રપન્ન ફેરીશું તે અર્થ જ નરો. જો કે પ્રાપ્ત કરવામાં ઘણા વખત લાગશે પણ તે થોડે ઘણે અર્થે પ્રાપ્ત થવા પછી માનિદિત ઘણી રહેલાઈથી સાધી શકશે. આને વાસ્તે હું ઉપદેશો એક અવધારીક દર્શન આપી વધારે સ્પષ્ટ કરવાની રત્ન લઉં છું.

એક મોટા રાજ્યકર્તાને ત્યાં એક ધણે જ વિનયી, સુશીલ ને મનતાપદ સ્વભાવનો રાજપુત હતો. તેને બહુવચ્ચ માટે ધણા પ્રયત્ન કર્યા છતાં મોંઘી ઉમ્મરે જતાં લુધી તે નિરક્ષર જ રહ્યો હતો, જેની તેની સાથે મળી જતવા સ્વભાવને લીધે તે રમતમાં એટલું બહું ચિત્ત રાખતો કે પોતાની મોટી ઉમ્મર થવા છતાં તે રમતીઆઈ જ રહ્યો, ને તેની આસપાસના કેટલાક પ્રજાપતિયાઓ તેને તેજો રાખનારો પોતાનો સ્વર્થ સધારે એમ ધારી તેને જુદી જુદી રમતોમાં ભેળવતા ને તેમાં જ તેના આખો દહાડો કાઢી નાંખતો. તેના પિતાએ તેને બહુવચ્ચ માટે મોટા મોટા પ્રચાર આપી આજમાં આજ ૧૫-૨૦ વિદ્વાન માણસોને અજગમી બોલા, પણ શિક્ષકને નામે જ બાકનારા તે રાજપુતને તેમાંનો કોમ્પણુ એક આશ્ચર્ય સરખો થીખી શક્યો નહીં તેથી તે રાજ્ય પોતે ધણે નિરાશ થઇ ગયો ને પોતાના પછી પોતાના રાજ્યનું શું થશે તે વિચારમાં ને વિચારમાં પોતે બહુ દીલ્હી થવા લાગ્યો. એટલામાં ત્યાં એક ધણો વિદ્વાન તેમ જ અવધારકુશળ ને પૈસે ટકે સુખી એવો માણસ રાજ્યમાં આવી અડ્યો. રાજની એક દિવસ સુલાકાત લીધી તે વખતે તેણે રાજની ઉદારસીનતાને દિલ્હીરીધી તેના રતીનું દીલ્હી થવાનું કારણ પુછ્યાં રાજને તે એવી સાગંજીવાળા માણસ જણાયો કે તેણે તેને જે ખર્ચ કરવો હતું તે કહી દીધું—તે પરથી રાજપુતને બહુવચ્ચનું કામ તે નવા આવનારે માથે લેવાનું કણ્ઠ્ય કહ્યું.

રાજાએ પોતે પગસની વાત યુક્તાં તેણે જાણી દીધું કે મારે કાંઈ પગારની જરૂર નથી. તેમ જ આપે અને સિદ્ધક તરિકે રોડપો છે ને વાત જાણવાની પણ જરૂર નથી. હું આસને આસને રાજકુંવરને જાણવવાનું કામ કરવો રહીશ, આપ ધીરજ રાખી જે વાચ તે જોવા કરજો. બીજા દિવસથી તે આજુને રાજપુત કેમ બચતો નહીં હતો તેનાં કારણ જોધવા માંડ્યાં તો તેને જાણ્યું કે તે રમતનો જાદુ જોખીન હોવાથી ને તેના યુવાનતાના તેને તેજે જ રાખવામાં પોતાનો સ્વાર્થ સંપી લેતા હોવાથી કાંઈ પણ માત્રાને તે કા.વા દેતા નહોતા. હવે આ બીજી રમતમાં રાજપુત કયુતરી સાથે રમત કરવામાં દિવસનો ઘણો ભાગ મરડતો હતો. કારણ કયુતરીની જાત એવી છે કે તેમને અધિક માણસપર વિશ્વાસ બેઠો તો પછી તેણે તેની સાથે એકદમ ઢળી જાય છે ને તે જેમ તેમની યાચે કરાશે તેમ કરે છે. આ પરથી પેલા આજુએ કયુતરીની રમતમાં પોતે નિશ્ચાલ હોય અપર તે રમતનો પોતે પ્રેક્ષક હોય તેવું યાન સંપાદન કરી રાજપુત યાચે જાણી મુક્તિ રહી. તે પરથી રાજપુત એટલો મર્યાદા પ્રુષ પ્રુષ થઈ ગયો કે આત્મતા નામથી બહાનારા તે રાજપુતે આ નવા આદવાચને સ્વર્ગમાંથી જાણે કાંઈ દેવ ઉતરી નહિ આવેલો હોય તેનું ને તેમનું માન આપવા માંડ્યું.

આ નવા આદવાચે જ્યુ તે રમતનો કેટલોક અનુભવ મેળવ્યો હતો તેથી રાજપુતને તે નવી નવી રમત શીખવવા લાગ્યો તેથી રાજપુતનું તેવી તરજ માન વધતું ગયું આમ કરતાં કરતાં મારે જ મહીના નીકળી ગયા, રાજા તો તે રમીયાતમાં એટલો અધીરો બની ગયો કે એક વખતે એકાન્તમાં બેઠાથી તેણે તે નવા આદવાચને પુછ્યું કે તમે તે મારા કુંવરને જાણવવા માગો છો કે વધારે રમીયાત કરવા માગો છો. પેલાએ સાતિથી જવાબ આપ્યો કે “રાજાજી, ધીરજ કરો ઉતાવળે આંખ પાકવા નહીં. મારો હૈંસ મારો ખ્યાન મદાર નથી ને રાજપુતની રમતથી હું પોતે લેખતો નથી ત્યાં સુધી મને પોતાને આવી છે કે હું મારો હૈંસ મર લાખા વિનહ નહીં રહું” પછીથી તે હંમેશ માટે રાજપુત યાચે જાણ લાગ્યો ને કયુતરીની નવી નવી રમતો શીખવવા લાગ્યો ને ત્યાં ત્યાં કયુતરી પગસી પોતે પોતે તેમાં પૂર્ણ હસારકથી ભાગ લેવા લાગ્યો. એમ કરતાં કરતાં કયુતરીની સખ્યા પછી વધી ગઈ ત્યારે તેણે કયુતરી દુકરીઓ પાસે તેના ભર્મ પાડવાનું જાણ્યું, પછી ખેલા સ્વર અદ્દસી એક દુકરી પછી બીજા જાર જારથી એક એક એમ દરેક બ્યંબળ અદ્દસી જારાપદી પ્રમાણે બીજા એક એક દુકરી કરી તે દરેક કયુતરી પર સુંદર રીતે છાપેલા જેવા અદ્દસી લખ્યા ને પછી આ “સ્વર” દુકરીનું, આ “કવર્મ”ની દુકરીનું, આ “જ વર્મ” ની દુકરીનું, એમ જુદા જુદા કયુતરીને ઓળખાવવા માંડ્યાં.

તે કેટલોક વખત સુધી એકજાતનાં એકજાતનાં રાજપુત તે નવી જાણે તેવી રીતે દરેક અધર ને તેની જરારથી ઓળખતો થઈ ગયો ત્યાર જાર તેને યુવાસર શીખતી તેની યાચે નામ ને વાંચો વચ્ચરક માંડ્યાં આટલું થતા સુધીયાં પોતાના તરજના રાજપુતના વિખાતમાં બીજાજ આખી આદવા દીધી નહેતી કે તેને માન થતા દીધે નહેતો તેમજ થતા પછી મારીનું કામ તો મદુ સેવું રોજથી તેની ચીમતમાં હું ઉતરતો નથી. જ્યુ એકદરે રાજપુતને ખબર નહીં પડવા દેતાં, તેના જોશન જાતી, અચકત રહી નવા પ્રેક્ષકે પોતાનું કામ એવી દુઝીયારીથી કરી લીધું કે રાજવખાંસ દરેક દરેક માણસ તેનાં વખાણુ

કરવા લાગ્યાં ને રાજ તરફથી તેને કેટલું પણ જાતને પગાર સેવાતી જરૂર નહિ, એટલે સુખી તે પોતે થયે ને રાજને રાજ્યવને તેમજ દરેક માણસને તેવી સુખી બનાવ્યાં. દુઃખી માત્ર રાજ્યવના ખુશમતીઆ થયા કે જેને હજુ કે અધર્મના વર્ગમાં સુકી રહાય.

તો તે ઉપરથી સાર એટલેજ લેવાનો કે યાત્રિ અગર જનસમાજને સુધારવાનો વિચાર હોયતો પહેલાં તો યાત્રિ કે જનસમાજને રંજન કરીનેજ સુધારવાની આશા રાખવી તેને વાસ્તે પહેલાં પોતે વિકાસ થઇ પડે તેમની અભિરૂચી અવધેશી તેમની તે તે અભિરૂચી પ્રમાણે આલી તેનાથી અસક્ત રહી તેમના કલાલુ વાસ્તે પોતે તેવા બનેલા છે તે હંમેશા ધ્યાનમાં રાખી તેમને ઉચે ચલાવવાનો પ્રયત્ન કરવો તો જ તે સત્વર ફળીશુત થાય આકી બીજા બધા પ્રયત્ન અર્થે જાય એ નિસદેહ છે. इति शिवम्.

નડીઆદ સમારંભ.

શ્રીમદ્ભગવદ્ગીતામાં કહ્યું છે કે માત્રનાં માર્ગશોધોંઽહં તો તે શુભ માસના મહા મંગલપ્રક એકદસી ને કાશીના દીવસો—આ અંક બાદાર પડ્યા પછી પખવાડિવામાંજ આવી શકયો. તે સુડિનાએ કેટલાક મહીના બહારે કેટલાકોની વર્ષોતી મહેનત ને જહેમતના પરિણામે હૃદયવેલી આપણી યાત્રિના સમસ્ત મેળાવણ કે સમરંગણી ફેરીની ઝાંખી કરવાનો સુયોગ પ્રાપ્ત થયો તે આવસર ધણેજ અમલ્ય ને નહી ગુમાવવા જેવો છે. તો આરા યાત્રિ બધુજો તેનો પૂર્વપણે લાભ લઈ ફૂટાર્થ થવા ચુકશે નહી. બહાલાં જધુજો, પરમાર્થ કુદિશી કરેલા કોઇપણ શુદ્ધતને યથ સંબોધન આપી રહાય તેમ આ પણ આપણી યાત્રિના એક યથ લેખી રહાય એટલુંજ નહી પણ આતો ખરી રીતે ગીતામાં વર્ણવેલો આપણી યાત્રિને વાસ્તે તો અસમય યથ કહી રહાય. તેવું વર્ણન કરતાં શીષ્યુક કહે છે કે—

ब्रह्मर्पणं ब्रह्महविर्ब्रह्मघ्नो ब्रह्मणाहुतः ।

ब्रह्मैव तेन गन्तव्यं ब्रह्मकर्म समाधिना ॥

યાત્રિબધુજો ! આનો અર્થ માત્ર એટલેજ ચાલ છે કે આ યત્રમાં અર્પણ કરવાનું—હત દ્રવ્ય—તેમ હવે પણ બહાર છે તેમજ તે બહારથી અભીર્થાં બ્રહ્માના હાથે હોમવાનું છે તે જવાનું પણ બહાર પાડેજ છે ને તે અખિત કર્મ અસમય છે. યાત્રિબધુજો, આ આપણે ઉત્તરવાનો સમારંભ પણ તેથી જોયે થત છે તેમ માનવાનું છે, ને તેવી ઉંચી આવનાથી કાર્ય આદરવામાં આવશે તોજ તે પૂર્વ રીતે ફેરવેલું ઉત્તરવાનો સંભવ છે. અસમય યત્રમાં જેમ બધે બહારજ દષ્ટિએ પડે છે તેમ આપણા આ યત્રમાં પણ સર્વજ્ઞ યાત્રિયોત થયેલું યાત્રિકિત, ને યાત્રિકિતજ નજરે ચડ્યા વિના રહેવું નથી; તેથી તે યત્રમાં ભાગ લેનારા અમર તેને હત વાહવાદના હૃદયોરથી વધાવી લેનારા થશે, તોપણ આપણાં મદદનામ સમજવાં; યાત્રિબધુજો, શે પ્રાણી સૌના સૌના અધિકાર પ્રમાણે કામ બળની ચક્ર છે પણ એક ગદ્યકાર્યને ફેરવેલું જમાવચને જવાની મદદની અવેશ રહે છે. તેમાં

ગાના કે મોટા જેવું દષ્ટ છેલ નહીં. સૌ કાની સક્રિય પ્રયત્નિજ પોતાને આમ બળવે છે તે આવા કુલ પ્રસંગે તે કેટલું કરે તેન તેને વાસ્તે આગળ વધવાનો રહેતો છે. ને તે તેમ કરીનેજ ખીલના જેટલુંજ પુરુષ કથાય છે. તેમાં વળી આપણે યાત્રિજીવિજ—એક કુટુંબીઓ—એટલે આપણામાં સમભાવ દોવેજાં જોઈએ. તેથી યત્નમાં કામ કરનારા—નેમને મદદ કરનારાઓ—તન, મન, અગર બનથી અગર તે પણ ન જરે તો તેમાં હાજર રહેનારાઓ—અથવા છેવટે દૂર રહી રહેલ હજીનાસંચાને તેને વાહવાઈ કહેનારાઓ ગણાજ સરખી રીતે પુણ્યવાન અને છે—તો મારા બહુલ જીવિજ ! નું રૂપીથી પણ આપને વિનંતું કે આ યત્નમાં આપ આપને શેષ આમ બળવવા ચુકશે નહીં. કારણ કે આવો રોજ આવસર આપણે ખાટે પ્રયત્નજ પ્રાપ્ત થયે છે. આજ હવે આપણી યાત્રિજા બનિયને આધાર લટકી રહેશે છે તો આ શુભ અવસરને હાથમાંથી પ્રમાદ—આવરણ કે બિચારા બીજા કોઈ અંતરાયથી સરી જવા દઈ પાછળથી પસ્તાવું ન પડે એવડ ઉપર ખુબ ધ્યાન આપણે.

યાત્રિજીવિજ, આટલા બે સમયે આપને પ્રેતસાહન રૂપે જણાવી દને આપણું શુભ કાર્ય કેટલું આગળ વધ્યું છે તે જણાવવાની રજા લઈ છું, આ આપણું માસિક દર થયું ત્યારથીજ અને આ કાર્ય અમલમાં મુકાયો શુભ સંકલ્પ તો કરી રાખ્યો હતો ને તે દર રીતે—પણ તે આટલું જલદી અમલમાં મુકાશે તેવું તો હું સાચ કહું તો અને રરખે પણ ખાઈ નોડેલું તેમજ સાથે સાથે ખારે જણાવતું જોઈએ કે મેં ગયા અંકમાં વર્તના રીવાજમાં જણાવ્યું છે તેમ આપણા માસિકને આટલી રહેલ ગણશે તેમ પણ ખાઈ નોડેલું! તે પ્રમાણે પણ આજનાં તો પણ કહું તો કપરેજ અને ખાઈ કરતાં વિશેષ બુદ્ધિજીવિજ. પારી રહેલ આપી છે. એ કે આપ સર્વ આજીવની મદદથી અને પૈસા માગતની વિંતામાંથી મુક્ત થયેલા હોવાથી કપર કરતી પ્રપ્ત જરી રાખવાનો તો અને દર સંકલ્પ કર્યો હતા કપરી અનુમદથી અને જે હવેલ ગળી ને જોઈ અને અમારા બીજો સંકલ્પ—આ કાર્ય અમલમાં મુકાયો—અથવા પોષક ખજાનાસમાજ પાસે જલ્દેર કર્યો ને બે વખત વખત તે પર વિચેન થતાં છેવટે ઉપર જણાવેલે રીવસે તે મદદાવું અને નહીં કહું અજા મદદન કાર્યને ખાટે વખત જો કે જલ્દ પુરતો નડોતો પણ અને માસિકની આજનાં મહેરી રીતેથી પ્રેતસાહિત થઈ કામ કરવાનું આરંભવું તેની સાથે અને એટલે પણ ૧૫૫૫૫ મેંજે દોલ કે અને અમારા કાર્યમાં ઉપર સહાય છે. યાત્રિજીવિજ, અને જણાવવાને કાર્ય હવેજા શાય છે કે અમારી તે માનવ દીવસે રીવમે દર થતી ગય છે કારણકે અને અત્યાર સુધી કેટલીક અનુચારી આપતિઓ આવી પડેલી પણ તે મધ્યમાંથી એક કપરેજ મદદમારક રીતે ગવારી લીધા છે ને અમારા કાર્યમાં અને નડીઆદવાસીઓને ખૂબ હવેલક ને ઠેકા અપ્યો છે. યાત્રિ જીવિજ ! અને જરે એક માગતની નોંધ લીધા વિગર રહી વસતુ નહીં. અનેની આપણી અગ્રવત્સલમાન કામ કરનારની સખ્યા મનુ જોઈ છે. તેને લખે આ આપણા સમાર્પના ખાસ સેક્રેટરી તરફ કામ કરનારની અમારે ખાસ જરૂર હતી તે છતાં પણ અમારે કામની વહેમથી અંદર અંદર કરી લેવી પડી છે. આ પરથી કામ કરવારનો અમારામાં કેટલો રોડો છે જ જણાવવાનો અમારો મુખ્ય રેતુ છે. તો તે સખ્યામાં જલદી વધારો થશે એટલીજ ગારી અંતરની કમિ છે. પણ ત્યાં પણ અમારી શુભ થાય છે. એટલી મુખ્ય કંઈ રૂપીજ

થતી નથી પણ અમે ધારીએ છીએ કે દરેક મોટા કાર્યને ચરખાતની તો તે આચારુ નહે છે પણ ધીમે ધીમે નિષ્કામપણે કામ કરનારની અંતર ખીજાપર થઈ આગળ વધતાં વધતાંજ ખીજાએ તેમની સાથે જોડાય છે તેજ પ્રમાણે અમે પણ અમારા કામ કરનારાઓને નિષ્કામ રૂતિ તરજન ધ્યાન રાખવાની આજ્ઞા કરીએ છીએ ને તે જાણમાં જણાવવાની રજા લઈએ છીએ કે તે રૂતિની ઝાંખી કંઈક અમને જાણસ કામ કરનારાઓમાં થાય છે તેથીજ જો કે તેમની સંખ્યા ઓછી છે છતાં બધા છેવટનો હેતુ ધ્યાનમાં રાખી ચેષ્ટમતે ને એક અવાજે કામ કરે છે. તેજ રીતે અમને જણાવવાને અતિશય આનંદ થાય છે કે કામ કરતાં કરતાં અમારી દૃષ્ટિએ એમ પણ પડ્યું કે જેની રીતે અમે અહીં મુખ્યાઈમાં એક મત છીએ તેવીજ રીતે નડીયાદ જેની અગ્રીઆરસો ધરની આપણી જ્ઞાતિ કે જે દયા તેમજ વિદ્યા તે તેના પણ જુદા જુદા તકમાં મહેત્વાઈ ગયેલી છે તે પણ સમગ્ર જ્ઞાતિહિતના સવારોડું નિરાકરણ કરતાં કે તે હાથપર ધરતાં આ જમાનામાં તે અમરકારિક રીતેજ એક મત થઈ ગય છે. નડીયાદની જ્ઞાતિનું આ અંગે ધ્યાનપર આવતાં અમને અનહદ આનંદ ઉત્પન્ન થયેો ને આપણા કાર્યની કુતેદમદો માટે અમને સેરાગાજ પણ ચાંકા હતી તે જડમુળથી નીકળી ગઈ.

જ્ઞાતિજંદુઓ આ બંને એક મતતાના પરિણામે અમે અમારા કાર્યમાં નીચે પ્રમાણે આગળ વધ્યા છીએ. મુખ્યાઈની ખડાવતાસમાજે આ કાર્યના અંગે જુદા જુદા ચાર ખરડા તૈયાર કરાવી રવાના કરી દીધા છે. એક તો પોતાના જેવો બહારના સમાજ અને એસોસીએશનોની સહાયજૂતિ પોતાના તરજ જેમવાને તેમને પોતાની સાથે સામેલ થવાની વિનંતિ કરતો ખરડો તે તે સમાજના સેક્રેટરી કે તંત્રી ઉપર રવાના કર્યો છે. ને અમને પૂર્ણ આશા છે કે બહારની પણ દરેક દરેક સમાજ આ કાર્યમાં મુખ્યાઈની ખડાવતા સમાજ સાથે જોડાયા વિના રહેશે નહિ. બીજો ખરડો કેલેન્ડરમાં તેમજ હાલ્ટેસમાં છૂટા ને સાતમા મોરણમાં અબ્યાસ કરતા વિવાદોપર રવાને કરવામાં આવ્યો છે ને પોતે વૉલેન્ટીઅર (સ્વયં સેવક) તરીકે કામ કરવા પ્રુરો છે કે નહી તે જણાવવા વિનંતિ કરવામાં આવી છે. અમને પૂર્ણ ખ્યાતી છે કે વિવાદોના પૈકી પણ મજા ને પ્રતી સંખ્યામાં આ કાર્યમાં રવનું સેવકો તરીકે પોતાની સેવા અર્પણ કરશે. ત્રીજો ખરડો આપણા માસિકના દરેક શ્રાવક તેમજ વાંચનારપર રવાના કરવામાં આવ્યો છે ને અમે ધારીએ છીએ તે વર્ગમાં આપણી જ્ઞાતિનાં દરેકે દરેક સમગ્ર માણસને સમાવેશ થઈ જશે, ને તેમાં સમાર્જનના આ કાપ માં બાગ લેવાની ને કેટલાક સવારોના જવાબ જલહી આપવાની 'વિનંતિ' કરવામાં આવી છે. આ માસિક બહાર પડતા સુધીમાં તો અમે આજા રાખીએ છીએ કે તે પુછતા સવારોના જવાબ અમને મળી જશે એટલે તે બાજતમાં વખત થઈ ગયા પછી વધારે લખવું અમે ઉચિત ધારતા નથી પણ ખીજા આગળજુનો જાગરવો અમે જણાવવાની રજા લઈએ છીએ કે અમારા ધારવા પ્રમાણે ને અમારા માટે જે કંઈ સાધન હતાં તેનો પૂરી રીતે ઉપયોગ કર્યો છે તેથી જ્ઞાતિના દરેક સમગ્ર માણસને તે આગળજુપરિધ પોહોચી ગઈ હશે છતાં આજા મોટા કાર્યમાં હુલસુક થવાનું સંભવ છે તો હુલસુકને લીધે કે સરત સુકથી કોઈપણ આ-હુકને વખતે તેની પનિધ ન પોહોચી હોય તો આ આપણી જ્ઞાતિના માસિકકારા અમે આ જોડેર આગળજુ જ્ઞાતિના દરેક દરેક માણસને મોહનીએ છીએ ને વિનંતિ કરીએ છીએ કે આ આગળજુ ને માન આપી પોતે આવવા સુકરી નહી. કારણ કે જ્ઞાતિ તે એકજ કુટુંબ

દોષથી સમય દાનિદિતના કાર્યમાં તે કરીને કુટુંબી તરીકે આવવાનો નૈસર્ગિક દહ છે ને તેવા દહનો અમલ કરીને તેજ ખર જુલુ છે.

હવે ચોથાને હેલા છતાં મળ્યા જરૂરી ખરદાની જાણતામાં જણાવવાનું કે તે દરેક ગામ તેજ દાનિના આવેવાન કે રોક ઉપર રવાના કરવામાં આવ્યો છે ને તેમાં વિનિતિ કરવામાં આવી છે કે તેમણે તેમની આખી દાનિ તરફથી આ ઉત્તમ શુભ કાર્યને ટકા આપવો ને ત્યાંની તેમની દાનિની સમા મોલાવી આ સખરમ વખતે ત્યાંથી દાણ કેણુ ને હવે વખતે પ્રતિનિધિ તરીકે નડીઆદ મુકામે ખવારશે, તેની અમને ખબર આપવી. દાનિમંડુઓ, અને જણાવવાની રજા આવશે કે દાનિના આવેવાન તરીકે દાનિ દિતનાજ આ કાર્યમાં તેઓ તેમની ફરજ બજાવવા ચુકી નહીં ને તેમને આ વિનિતિ પણ સમય દાનિ તરફથી કરવામાં આવી છે એ ખ્યાનનો શુભકે કારણ કે તેના ઉપર જુદા જુદા સમગના ને આ કારણ તરફ સંપૂર્ણ દોષમોછ ખરાવવાય હમમમ ૪૦ સંભારવા દાનિમંડુઓની સહી કરવાની અમને રજા મળેલી છે. તે ખરો પણ અમને અમારી પાસના સાધનપરથી ખબર મળી ત્યાંસુધી તે બધે ઠેમણે રવાને કરવામાં આવ્યો છે છતાં તે એટલો જરૂરનો છે કે અમે તેનો નીચે ઉપરો આપીએ છીએ ને તે વાચકમાં આવતા એ માખમાં ના પોઢોચો દોષ તે માખના દાનિમંડુઓ જરૂ એકા માળી તેમની તરફના પ્રતિનિધિના નામ મોકલશે તો અખસપર મોટા ઉપાર કરે સમજાયું ને અમાર દાનિમંડુઓ અમારા આ કાર્યને ફતેહમંદ બનાવવાન હાથો શપ્ત છે એજ અમારી ખાવી થશે. તે ખરો નીચે પ્રમાણે છે:-

૧૭ ડીસેમ્બર ૧૯૧૪.

“ અગ્રવતા મિત્ર ” બોરીસ,

બેમિંગટન રોડ, - મોડેસ,

ગુજરાત.

સા. શા. દાનિમંડુ રોડ,

તથા ગામ

ની બી અગ્રવતા દાનિ સમલત:-

૧. જલ આપણી હાલ વિઠા સમલત અગ્રવતા દાનિની દાસની રિથિતિની લગમ કરી કેવળથી તથા દાનિદિતના જીવન સલાહોને વિચાર કરવા તથા આપણી દાનિના કરે-લેકે વિચારી (હોરા તેમજ હોદરીયા) ને યેનાને જણવું દોષ ત્યાં સુધી મળ કેવળથી આવવા છું છું ઉપરો ચેલ્લવ તેજ વિચાર કરી અખરમ કેવળથીની સરેશ તથા મોદીઓ રવાનદા છું છું ચેલ્લવો કરી તે નહીં કરી અખજ વખવાનાં પમવાં ખરવા આપણી સખત ખદાખા દાનિય કેવળવથા આવેશન તથા વિચારગીત મુદત્યોની સાખાન સખા વહ ૧ તથા ૨ બનેવારી સને ૧૯૧૧ ના રોજ એકે કે સવંત ૧૯૦૨ ના મુગમર વા ૧૧ તથા ૧૨ વાર કની તથા રવિય રોજ નડીઆદ મુકામે મેળવવાનું નહીં કર્યું છે. ખારે તે શુભ પ્રસંગે આખા આખા એ એ મુદત્યો દાનિદિત ખરાબી આવવા આખા દોષ તેમને સર્વેને કાર્ય ખર નડીઆદ ખવારશે.

૨. આ પ્રસંગે એ એ મુદત્યો ખવારે તેમને સર્વેને ખારે નડીઆદ મુકામે ઉતરવા

રહેવા જતાવાની તમામ ગોઠવણ કરવામાં આવી છે માટે ઠોઠ પણ ચૂકરેકે ત્યાં કંઈ પણ જાતની જુદી સગવડ કરવાની જરૂર પડશે નહીં.

૩. આ આમંત્રણ આપને આપની ત્યાંની ન્યાતના આગેવાન તરીકે યાતિ સમગ્ર તરફથી મોક્ષવામાં આવ્યું છે અને અમે આજ રાખીએ છીએ આપ આપની ન્યાત એકી કરી સરવે ભાઈઓને ખબર આપસો ને આપને ત્યાંથી ક્યા ક્યા ને ફેટલા ચૂકરેકે પધારશે તે જણાવશી.

૪. વિશેષ આપણા તરફથી આ સભામાં બીજી કેમણે યાતિની બાબતો ચર્ચાવાની જરૂર કે મોક્ષતા લાગતી હોય તેની સૂચના કરશે. ધણે ખરે કેમણેથી આપની ન્યાતના નીકળતા ખદાયતામિતના વાંચકો તેમજ ન્યાતના આગેવાનો તરફથી બહુમતે સૂચના થવાથી આપણી ન્યાતની આ પદેલીજ સભા ગરવાનું આદરવામાં આવ્યું છે તેને તમારી હાજરી તથા ઉદાર સહાનુભૂતિથી હસેકમંદ બનાવવામાં સદાયબૂત થશીશ.

લી. અમે છીએ—

ગોળગણ સહાયતાસ તમારી	નરીઆદ.	સુનીલાસ તાસચંદ દલાલ	દેલાઆદ
ચા. ભોળીલાલ હરિભાઈ	"	મોલીલાલ લક્ષ્મીભાઈ પારેખ	પારેખ
તમારી હરિભાઈલાલ પુરોષોત્તમલાલ	"	કેળવલાલ રણુજીલાલ પટેલ	ઉમરેક
ચા. પરસોત્તમલાલ હરિભાઈલાલ	"	હોડલાલ નાનાલાલ તમારી	"
ચા. વરજીભાઈ જામનાલાલ	"	સાદ ભોળીલાલ નારણલાલ	"
પારેખ હીરાલાલ ગોરધન	"	જેડીચનલાલ વલ્લભલાલ મહેતા	મોદી
ચા. રણુજીલાલ ભોળીલાલ	"	નાતુભાઈ શેલાભાઈ	સુરત
ચા. મોલીલાલ મુળજીભાઈ	"	ધણુલાલ ત્રિભોવનલાલ	બાંચ
ચા. મોહનલાલ હરિવલ્લભલાલ	"	મુળજી નાચજી કોઠારી	મોદી
દેલાઈ કેલવલાલ નાચાભાઈ	"	હરિલાલ નાચાભાઈ પારેખ	જેડા
ચા. ત્રિભોવનલાલ કાલીલાલ	"	સુનીલાલ વજ્રભાઈ	"
ચા. ગોરધનલાલ જામનાલાલ	"	મણીલાલ વરજીવન	"
ચા. હોડલાલ કાલીલાલ	"	અચરતલાલ મોહનલાલ કોઠારી	મોહનલાલ
કંઠાકટર મગનલાલ સોળગચંદ	"	જામનાલાલ લક્ષ્મીભાઈ દેલાઈ	"
પારેખ ગોરધનલાલ હરિભાઈ	"	મણીલાલ મણીલાલ રણુજી	અમદાવાદ
દેલાઈ નાચાભાઈ સામજીલાલ	"	સોમાલાલ મંગળલાલ	"
બળદેવભાઈ મચુરલાલ	"	અમરજીલાલ હરિભોવનલાલ	"
ચા. હરિલાલ કુંવરજી	"	નારણલાલ કાલીલાલ ગાંધી	પાલીટાલુ
લક્ષ્મીભાઈ હરિભોવનલાલ	"	સુનીલાલ જીવજીલાલ	સોનમડ
ધીરમલાલ રણુજીલાલ દેલાઈ	સુખાઈ	સુનીલાલ લક્ષ્મીચંદ	જનોડ
બાહુભાઈ ત્રિભોવનલાલ દેલાઈ	"	મોહનલાલ પુરોષોત્તમલાલ	સુખાઈ
નારણલાલ સુનીલાલ દલાલ	"	બાંચલાલ વંદાવનલાલ કોઠારી	"

હવે આ પ્રશ્નને અગ્રણ્યતા સમાજને અભ્યાર સુધી સમારંભનું ને 'કાર્ય ઉપાડી લીધું' છે તે અમને સતોષકારક જણાય છે. ને છેવટે જુદા છપ્પર કૃષાધી કાર્ય ક્રોડમંદ ઉતરશે એવી દરેક આશા જણાય છે. છતાં એક સાચિકતા તરીકે તરીકે અમને જણાવવાની ફરજ પડે છે કે અગ્રણ્યતાસમાજના કાર્યવાહકોએ જ્યારે આટલું કર્યું છે ત્યારે આ સમારંભના તેમજ તેની સન્માનકારિણી સમાજના પ્રયુક્તની ચુટકી કરવામાં મહુજ દાર્પ દૃષ્ટિ, અગમ-એની ને સમારંભની ક્રોડ તરફ નજર રાખી નિષ્ફળતાવશ્ય વાપરી કામ લેશે. કારણકે જાદી મહેનત કર્યા છતાં તે કાર્યને કુર્ચ ક્રોડમંદ મત્રામાં મોટો આધાર પ્રયુક્તના ઉપર અવલંબી રહે છે. ખરે તેમની ચુટકી કરવામાં તેમણે શક્તિ માટે છેવટે કાર્ય—તેમના વિચાર—તેમની કૌશલ્ય—શક્તિમાં તેમજો મોટો આ જાદી આજતો ધ્યાનમાં લેવાની જરૂર છે. અગ્રણ્ય અગ્રણ્યતા સમાજના કાર્યવાહકો અનુભવી તેમજ નિઃકામણે કાર્ય કરનાર હોવાથી દબી બધી આજતોએ વિચાર કરી શકે તેમ છે ને વિચાર જરૂર કરશે. છતાં અમે આમારી ફરજ સમજીએ આટલી મુશ્કેલી બાજવ પર તેમજ લક્ષ્ય બેચાંબે લીએ. એ કે અમે આ આજતપર આટલું અમોએ આ જાવવા મોકલની વખતે લખીએ લીએ છતાં અમને ખાતી છે કે વખત બેટશે ટુટા છે કે તે જાહર પડતી વખતે તો સમાજે પોતાનું આ કાર્ય પણ બધાને સતોષકારક રીતે પુરું કર્યું હશે. એની ખબર અમને વખત-સર મળશે તો અંકેરે વધારો બાહર પાડીને પણ અમારા શક્તિમયુક્તોને આપણ સુધીકું નહીં અમર તેમ નહીં બને તો તે પછીના ચુજશક્તી પંથના અંકમાં આપીશું.

હવે છેવટે ઉપસંહાર કરતાં અમે કોટલું જણાવીએ લીએ કે દરેક શામ કાર્ય ને અપણે આરંભીએ તેને સમારંભનું નામ આપી રાખ્યું છતાં આ મેળાવણીને આ નામ આપવામાં આમારી મીઠા પણ મતઢન છે કે શક્તિના દરેક ભવિષ્યના શુભ કાર્યોના સમ બેટશે સમ્યક રીતે આરંભ આ મેળાવણી વખતેજ થશે. તેમજ ઉદ્દેશ્યને પણ કહેવન છે કે "Well begun is half-done" તે આજા ઉપરજ ભવિષ્યનો મેટો આધાર હોવાથી તેની નેટલી મહેનતના ધ્યાનમાં લઈ દરેક શક્તિ ઉત્તરિતકે પોતાની ફરજ સમજી તેમાં પોતાનાથી બનતો કામો આપણ ચુકી નહીં એવી આમારી ઉપરની છબા દર્શાવી તથા શ્રીક્રોડમંદ પરમાત્મા તેને નિર્વિનિ જર પાડતે બેટલી તેની પાસે શામના કરી અમે અને વિરમીએ લીએ. **ઈ ઓકોટવર્ક. પ્રાઇઓડરુ ય**

કેન્દ્ર-સની જરૂર.

આજણ અગ્રણ્યતા શક્તિના મુખ્ય આગેવાનોની સભા બરવાનો ને વિચાર રાખવામાં આવેતો છે તે મલેા મોખ છે પરંતુ તે સભામાં જુદા જુદા એકાગ્રોના એક મુખ્ય આગેવાને મોહારો જાહેરો છે અને તે આગેવાનોએ ત્યાર જાહ ને ને સુઝ વિચારો દોષ તે શક્તિની આંદર દસાવવા માટે પોત પોતાના એકાગ્રોની કેન્દ્ર-સ બરી તેમાં તે વિચારોને સાચી પોં સર્વના હદમાં દસાવવા જોઈએ. વિદ્વાન આજુએ સર્વ સદેશબધી મેમોદસા

સમજી શકે પરંતુ જ્યાં સુધી સાધારણ માણસો અગર ખીન કેળવાયેલ આગેવાનો સમજ્યા નથી ત્યાં સુધી હજી પણ સુધારો થઈ શકે તેમ નથી.

આગેવાની વિદ્વાન હોય તેનેજ આપવી તેમ નથી પરંતુ તે સાથે તેના પોતાના વિચારો ધણાજ નિઃસ્વાર્થી અને આ કામમાં લીધે ઉગમ રાખતા હોય તેવાની જરૂર છે. તે પોતાના પરીગ્રાથી ખાનદાન હોવો જોઈએ. કારણ હલકા કુટુંબનો માણસ પૈસે અગર વિદ્યાએ હાલ ચોટા ગણતો હોય અને તેથી પ્રમુખ નિગમમાં આવે પરંતુ તેથી તે પ્રમુખની જોડણી તેવી છાપ ખીલતીપર પડી શકે નહિ. તેમ તેવું મન હમેશાં ધણા ભાગે હલકા વિચારનુંજ હોય છે. તેથી શાંતિની ઉમતી ઠરસમાં પણ શું કરી શકે. તેથી ચોગ્ય પ્રમુખોએ એકલાવાર કોન્ફરન્સ બરતી (કારણ તેજ પ્રથમ સંકેતકથી થઈ શકે તેમ છે) અને તેથીજ પરીણામ એકાંતક નીવડી મારેલ હેતુ પાર પડશે.

સ્કોલરશીપો આપવા જે વિચારો રાજ્યમાં આવે છે તેમાં ગરીબોને આપવી અને તેની અરજીઓની માગણી કરવી જબુ રીક નથી. કારણ તેમાં હંચ નીચનો ભેદ થાય છે, જેથી સોફે કન્યાઓ આપ લે કરવામાં કદાચ નીચા ગણાય તેથી તેમના હલકામાં સંશય થવાથી તેમને તે અત્યુક્ત થતું નથી. તેમજ હમેશાં પશુપાત પણ ધણે અંશે થાય છે માટે શાંતિ તરફની અગર તે એકલાવાળાઓ તરફની સ્કોલરશીપો જે કાલમાં આવે તેવું અત્યુક્ત ભાગે તે પોરણ જાંધી તે સર્વને આપવી જોઈએ, અને જેની હમજા હેવાની ના હોય તેઓ શીવાજ મુજબ પ્રથમ સેઇ વર્ષ આખરે તેટલી અગર વિશેષ રકમ પાછી મોકલી આપે. આમ થવાથી હંચ નીચનો સંશય ગરીબ વાચ અને યોગ્યપ્રમાણ પણ નજ થાય.

ન્યાત વસણી જેઓ હેતુ કરીને કરે છે તે અતિશય એકાંતક છે અને શરણપાત ન્યાતોની બંધી જરૂર વિનાની છે તેમાં હંચ નીચનો ભેદ ન રાખતાં જેની હમજા અને સંકિત હોય તેઓએજ ન્યાત જમણુ કરવું અને ગરીબ માણસે કરના કાદી ન્યાત ખીલકેલ કરવી જોઈએ નહિ. આમ કરવાથી કેટલાક માણસો જેઓ અચાનક છે અને જેઓ ખીલ થા ખીલેથી હલ બાર રૂપિયાનો પગાર લાવી પોતાનું મુજરાન કરે છે. તેઓની ચિંતા તદ્દન નાશ પામે અને તેથી હાલ ચા, પાન, બીડીમાં જે અવોગ્ય પૈસો સુમાને છે તેથી વિશેષ સુમાને અને તેથી જવાબરુદ્ધા માટે હંધ પણ સંવેરા કરી શકે નહિ તે સ્વાર્થ છે. પણ તેઓને તો સંસ્કૃતિથી સમજણ પાડી કોન્ફરન્સમાંજે કેળવવા જરૂરના છે.

પરીખ નરસીંહલાલ કે. બી. એ.—અલીપુરા,

“ખડાયતા મેળાવડા સંબંધી બે અક્ષર.”

આજથી વાતો માણુ દહ રહી છે કે નીચાઈમાં જીવેવારી માસમાં ભેગા થઈને શું કરવાનું છે અને તેથી શું કામો થવાનો છે? જે માણુસો જિવેાં મત મરાવે છે કે શું કામો થવાનો છે તેમને હું એમ પૂછું છું કે એથી શું નુકસાન થાય છે? પરીણમાં બેસવા માગનાર નાપાત થવાની બીકને લીધે પરીણમાં બેસવું કે ન બેસવું એમ સુચાય છે અને

જ્યુઝબ છે ત્યારે ડાહોર માણસ તેને સજાદ આપે છે કે બધા માણસ-પરીક્ષામાં મેલી તો ને, પાસ થવાય તો ઠીક છે; નહિ થાય તો છે તેનાથી તો બોધું નથી થવાનું; ડાહોર થશે તો ઠીક છે પણ નુકસાન તો નથીજ થવાનું-આ ધારણે આપણે અડાવતા મેળાવડા થવા દો.

ખીનું જીમ કહેવાય છે કે આ સેક્રેટરીઅન પોલીસી સારી નહી. કું કપલ કરું છું કે સમય વેસ્ય મેળાવડા થતો હોય તો મલુ સાફ; પણ આ વર્ષાને પણ પ્રથમ હદી મરેલા ધારણે તપાસો. બે અડાવતા મેળાવડાથી સમય વેસ્ય કેમને કંઈ દરજત આવતી હોય તો તેવો મેળાવડો ન કરવો તે કાર્ડ-પરંતુ વેસ્ય કેમને કંઈ પણ દાનિ ન થતાં હોયો છાબ થતો હોય તો અડાવતા મેળાવડો કેમ નહીં કરવો ? વેસ્ય કેમ જુદી જુદી પેટા કેમોની મનેલી છે અને વેસ્ય કેમકથી ધરીરનો અડાવતાઘણિ પણ એક અવશ્ય છે અને તે અડાવતા ઘણિની ઉત્તમિ સમય વેસ્ય કેમની ઉત્તમિ થયક છે મારે આં સુધી અડાવતા કેમ ખીજ કેમ પ્રતિ સલાનુભૂતિ રચિ-રેષ દણિ ન રાખે-ખીજ કેમની બજામાં પોતાનું મેય સમાવણું છે તેમ સમજે ત્યાં સુધી તો અડાવતાનો મેળાવડો કરવામાં કંઈ વાંધો નથી. પણ કાર્ડસેવ બનુ મોડું છે. કાંઈ બિઝ માણસનું કામ નથી. મધ્યમિ મેળા મળાને કામ કરવાનું છે, હવે કાંઈ કાંઈ રીતે મલક કરી શકે છે. પછી તુલ નહિ તો તુલની રાંખડી; ખનથી-વચનથી કર્મથી-તનથી-ખનથી. વિરેરે મારે માર્વ કરવું હજી છે.

મેળાવડામાં થતું કામ થક કહે તેમ છે. બિઝ તો સેન્સિટ કમીટી નીમવામાં આવે તો અડાવતાનું કુષ વલિતવચ તૈયાર થાય, તે વલિતવચ ધમો થઈ પડે ત્યાં પાવો થોડાસ થાય બિઝે ચાલુરતી થક પડે. ખીનું અડાવતા હેમ્પીઅ સોસાયટી બેરે સલામત મંજૂર રચાવવાની જરૂર છે. તે સોસાયટી હલત સમ-કમીટીમાં કામ કરશે. તે સમગી સમ-કમીટીમાંનો બિઝ જ્વલક સેક્રેટરી સારફ હેમ્પીઅ સોસાયટીના કારાખર થશે અને થકાવશે. પહેલી સમ-કમીટીનું નામ કન્સલુમેન્સ સમ-કમીટી; તેમાં પ્રતિજિત અનલદારો જેવા કે માયક્રાફાર-કુનમર, ટીપાન-બિઝીનુટીન બિઝીનર વિરેરે તથા આખા પડતા વજીરો તથા કાકરો વિરેરેની સામાજી મેમ્બરી કમીટી કાંઈ નોકરીનું સાધન, કાંઈ ખખાનું સાધન-વિરેરે મેળાવે અવશ્યમાં જનતો મલક કરશે. કું જીમ ખાતીથી કું છું કે બિઝ રીતે મનેલી કમીટીમાં મેમ્બરો અંતઃકરણ પૂરક પોતાની કર્મ જાનવવાનું કાર્ડ ઉપાડી તે તો જલિત સેક્રેટરી માણસો થકમે થકમે અને સુધી જઈએ કહાડે. ખીજ કમીટી ઘીલ-બીનર્મ બિઝ મરુમનમ સમ-કમીટી. આ કમીટીમાં મેમ્બરો મીથના કોડીઆબિર મેનેજરો, સેક્રેટરી-મેડા વેપારીઓ વિરેરે થશે, ચીલમાં મેકર નેપ્તિ હોય અખર કાંઈને મીથમાં મેકરી નેપ્તિ હોય થકમે તે ખીલ સમગી મેમ્બ આડીની નેપ્તિ હોય તો તે મીલમીનર્મ સંબાળી થશે. જાણી કાંઈને રમત-રેખર મેમ્બરી કમમલ હોય, સામુના અખર તેમના વેપાર સંબંધી કામ હોય-કેડકુખલ થકમે મેમ્બરી કામ હોય, કાંઈ વેપારમાં બેઠાનું હોય, કાંઈ, આગીદાર થા કુમીઅ નેપ્તિ હોય અખર થવું હોય, બિઝ કોડો પ્રમંથોમાં અધી સમ-કમીટી આગીદાર થક પડે. ખીજ અડાવતા બેન્ડ કોડીઅ સમ-કમીટી; તેના મેમ્બરો જ્વલનર દહી તે થકે. તેમના જ્વલન સંબંધીનું સામાજ પૂર્વ પડશે. મેમ્બરી અડાવતા બેન્ડકરનમ સમ-કમીટી; તેમાં કમમળીઅ પ્રમો નકી થશે પરંતુ વલિ

પત્રક થવા સિવાય આ સગ કમીટીનું કામ નહીં દોરી. સમજી નહિ. પાંચમી ખડાવતા ટેક-
નીકલ ઇન્ડસ્ટ્રી લોન કમીટી; જેવા મેમ્બરો જાણે વર્ષે પરદેશ જઈ હુનર ઉદ્યોગ કરે અથવા
શીખે તે કામ માટે જાહેરાત ખડાવતા સુચનને રૂપીઆ બે હજારની લોન વગર વ્યાજે
સદર મિલકતની જમીનગીરીથી ખીરશે. પરદેશગમન ધરતું ઉપયોગી છે તો આ સગ-ક-
મીટી ધણું હઠાપણ વાપરીને કાર્મ કરશે. કુરોપ અમેરિકા કે જાપાન જઈ ત્યાં વસી કંઈ
પણ હુનર કે ઉદ્યોગ શીખી લાવ્યા સિવાય છુટકો નથી. છઠ્ઠી ખડાવતા શ્રીઝીક્સ કલચર
સગ કમીટી આપણી જાતિમાં ધણું સાધન વિનાનાં છોકરાં સાધનના અભાવે તેમ સાધન-
વાળાં છોકરાં ખીલ કારણેથી સાંસ્કૃતિક ઉન્નતિ પ્રાપ્ત કરી શકતાં નથી. જે આ સગકમીટી
જુદા જુદા સ્થળે જીમનશીપમ રચાવશે અને ત્યાં વ્યાયામ માટે પૂરતાં સાધન સદરજી
જુદા જુદા ગામે મોકલાવશે, સાતમી ખડાવતા સરકારીય લાઈબ્રેરી સગકમીટી; જેવા
મેમ્બરો લાઈબ્રેરીનું જવાબબ બરનાર સંભાલશેને તે લાઈબ્રેરીનાં પુસ્તક ચોપાનિયાં માસિક-
વિગેરે પૂરાં પાડશે. આ પ્રમાણે તમામ વિદ્યાર્થીઓને ધણુંજ મોઝા ખર્ચે શાક્તી ચોપડીઓ
આપી ધણું થઈ શકે તેમ છે. દરેક વસ્તુ ભેગા થઈ અર્થાત્ ત્યારે સમજાય અને તેની
મુકેશીઓનું નિરાકરણ થાય. કામગીર લખણું રહેલું પડે છે પણ સારા માણસો મેળાવશમાં
ભેગ થશે ત્યારે તેમનીથી શું શું થઈ શકે તેમ છે અને તે કેવી રીતે કેટલું થઈ શકે તેમ
છે તેના વિચાર થઈ શકશે.

બાકી રાખજો કે અત્યારે જમીનો દરતો જાય છે. પોલપોલત ચાલી શકતી નથી.
આપણે આપણું સંભાળે, ને ખીલનું બધું પડે મુશ્કામ—એવું કહેનારાઓને એવો કહેવો
અનુભવ થયો છે કે સ્વાર્થદષ્ટિથી જોનારનીજ વસ્તુઓ સુકામાં પડી છે. ખીલના બજારમાં
આપણું બહું સમાગેલું છે એવું સમજનારાઓનો જમાનો ખોલો છે. છંદગીની આખ્યા
ખરાઈમાં સમજાવા લાગી છે. બાન્ધ કાઢીને ઉપોગી નીવડતું એજ છંદગી છે. આજુસ
ખીલઓને વધારે સહાય આપી શકશે તે આગળ પડશે અને તેવા માણસને દુનિયા ઉઘો
ગણશે. જો માણસ કંઈ ઉપોગી કામ નહીં કરે તેની દુનિયા ગણશે કરતી નથી. ખોદું
કરતું જેમ પાપ છે તેમ કંઈપણ કામ કર્યા વિના પડવા રહેતું અને જુદાર ધમણ પડે.
આસોપાસ લેવા તે પણ પાપ છે. પ્રવૃત્તિ એ પ્રુણ છે, સગજ કે કર્તવ્ય છે. માત્ર શુભ
પ્રવૃત્તિ જોઈએ, તમે શું ન કરી શકો તેમ છે ? તમારામાં અણુક સામર્થ્ય છે. જો તમે
કંઈ ન કરી શકો તો તમારો વાંક છે, જો તમે ગરીબ રહો તો તે તમારો વાંક છે, જો
તમારામાં સંપ ન હોય તો તમારો વાંક છે. તમારો ધર્મ તમે સમજતા નથી એ તમારો
ગુન્હો છે. તમેને શાક ખજારમાં વખત મળે, કપડી કરવામાં વખત મળે, કાઢની છુરી વાત
કરવાનો વખત મળે અને મેળાવડામાં દાજરી આપવાનો વખત મળે નહિ, એ તમારો વાંક. તમારા
સ્વાર્થ માટે તમારા જાતિજુઓ કાઢીજી રીતે મુક્તી પ્રયત્નોએ પણ ભેગા થઈ શકે તેમ નથી તે
જાતિજુઓ આપોઆપ ભેગા થાય તેનો દાવો ન લો તો તે તમારો વાંક. ત્યાં કંઈ પૈસા ખર્ચ-
વાના નથી. ત્યાં આપણે આપણી ઉન્નતિ માટે શું કરવું તે વિચારવાનું છે, પછી આપણી શક્તિ
હોય અને પૈસા ન ખર્ચીએ તો તે પણ શુન્દોજ છે. ખર્ચ છે કે દરેક માણસ સંકલરથીયે કઠાડી
સકતો નથી. ખર્ચ છે કે દરેક માણસ દંડમાં પૈસા જરી શકે નહીં, ખર્ચ છે કે દરેક માણસ
મિત્ર મંડળનો મેમ્બર થઈ શકે નહિ. ખર્ચ છે કે દરેક માણસ ખડાવતા મિત્રનો મારક

બની શકે નહિ, પણ અગ્રવતા મિત્ર વધે, મિત્રવૃદ્ધિએ મેમ્બર શું કહે છે તે સાંભળે. તે માણસે પણ સરખા ઉપયોગી છે. પૈસાદાર માણસ ક્યો કે તથાવ જોવાની જેટલું પુણ્ય કરાવે તેટલું આપણે ગરીબ માણસ તરફના માણસને ધાર્મિકો લેટો આપીને કરાવ્યો. આપણે સાદારત ન ચલાવીએ પણ જીવ્યાને આશ્રય આપી શકીએ, આપણે ખર્ચોદા દવાખાનું ન જોઈ શકીએ પણ ભર નખતે પાડોશીને અમર સભામીને શુંક મરી કે હજાર આપી શકીએ. આપણે નિરાશ ન જોઈ શકીએ પણ તેમાં આપણું છોડવું મોકલી શકીએ તથા આપણે બીજા ઉપયોગી પુસ્તક વાંચીને ઉલ્લેખમાં આવતું હોય તો આપી શકીએ. હુંકમાં આપણી શક્તિનું અંશક દૂર ન કરી શકીએ પણ આપણા પર ખાસે નહિના દેવો તો મૂકી શકીએ. 'પછી તેનાથી જેટલું અનુભવ' પડે તે ખરું. આપણે લેખ ન લખીએ પણ વાંચી શકીએ તો ખરાને! આપણે પુસ્તક રચી ન શકીએ પણ લંચીએ તથા બીજાને વધારીએ, આપણે શક્તિને સુધારી નહી શકીએ પણ આપણે પોને સુધારીએ તો ખરાને, માત્ર આતું કંઈ કંઈ બને તેટલું થવું છે. એ તો એક સમ નીતું મંદીર બાંધવા જેવું છે. તેમાં ઠીક ઠીકનાર, તમારાં વડેનાર, પત્થર પકનાર, નોરનાર, કોરનાર, ઇમારત બાંધનાર, પાયા બોરનાર, ચકુનાર, ચિત્રાચ કરનાર, દેખરેખ રાખનાર, ખરચ ઉપાદ્યાર આ સર્વે પોતપોતાના મળ્ય પ્રમાણે માર્ગશ્ય જણો છે ને સરખા પુણ્યના અધિકારી બને છે તો એ પ્રમાણે દરેક મુમતારમાં દરેક પોતપોતાની ચોખતા પ્રમાણે પ્રવૃત્તિ કરવી તે ભરવું છે માટે મેળાવાને ભર ફોટક બતાવ્યો.

જોખરા,

તા. ૧-૧૨-૧૪

}

વકીલ શાહજીદાસ યુનીસાલ સરેયા.

નડીઆદની મીટીંગમાં શું કરવું ?

(લેખક-ચ. વકીલ ત્રીકમલાલ રજુએડાલલ દેસાઈ.)

મયા અંગમાં શ. મેનીલાલ લાલુભાઈ પારેખ મિત્ર એ. એલ એલ બી. એ ભણાવ્યું હતું કે આપણી ન્યાત કેટલાકાં બારે છે એમ છેક પાછળ તથા તે એક મને બારે તો થવું કરી શકે તેમ છે તે અભિપ્રાય સ્વીકારવાને રાજની પ્રમતિમાં કેટલાકે કારણો બળે છે, આપણામાં વિવિધવિધિ કેળવણીના વધારો થતો જાય છે. સેન્ટુમેટોની સારી સંખ્યા બહાર આવતી જાય છે. શુદ્ધ શુદ્ધ જમાણામાં ભાઈ પડેલાં અવશ્ય આંધા મુરરોઈ હતા તેને બદલે જે વિધાર્થીઓને કેળવણી લેવી હોય તેને ખરદમાં સાધન પૂર્વે નહોતાં પણ હવે કોમેન્ટ માટે સોવરસીયે નીકળી છે, વધુ નીકળે જશે. ઉચ્ચ નીકળેમાં બહુવા વિધાર્થીઓને શી ન્યાતિના હંડમાંથી આવવાની ઘરખાત કેટલેક સ્થળે લઈ છે. ન્યાતવ ઉતરતા વર્ગને પોતાના વિચારો ભણાવવાનું સાધન નહોતું તે જન્મ અગ્રવલુ દર લઈ છે ને આ "વન" જેવું લાલ બીનું વર્ગ દર લઈ મુકવું છે તેને ખેલવી ફોટકથી બાવા કેટલાક વિચાર દર્શાવી સમજા છે એટલુંજ નહી પણ આપણી ન્યાતની એક બીજાને માત્રમ પડતી લઈ છે ને

આપણી જરૂરીઆતો શું છે તેનું આપણને જ્ઞાન થવું મહત્ત્વ છે, જ્ઞાતિમાં એકથી કેલવણી નહીં પણ બીજો કેવી રીતે સુધારો કરવાની જરૂર છે, ન્યાતનો વહીવટ કેવી રીતે થવો જોઈએ, પટેલો, શેડીઆલો, આજેનાઓ કેમ વર્તવું જોઈએ તે આખલ ન્યાતિશાસ્ત્રો નિહર-પણે પોતાના ખરા વિચારો પોતાના ગામની ન્યાત આગળ મુકતાં હરે ને આ પતંદારા આપી અદ્યત્તા કામ રમ્મ લાવતાં અચક્ષત્રા નથી. દસા વિદ્યા મીત્ર મંડળ રૂપે એકલા થતા જાય ને હવેરે આખી કોમને એક વખત અનુકૂલ જગ્યાએ એકઠી કરી સામાન્ય કિનની જાગતોનો સાથે મળી વિચાર કરવાનો પ્રયાસ પણ શરૂ થઈ ચુક્યો છે. ખરેખર આ જાણી આપણી ન્યાતની પ્રગતીની નીસાનીઓ છે ને તે તરફ અદ્યત્તા બધું હોંસ, ઉત્સાહ ને આનંદની લાગણીથી જોવા વગર રહેશે નહીં. પણ એટલેથી સંતોષ માની ચડકાનું નથી. પરંતુ હવે આપણે આગળ કેવી રીતે વધવું જોઈએ કે નહીંઆદની મીટીંગમાં કેવા ધોરણપર કામ લેવું તથા કઈ જાગતોનો નિર્ણય કરવો તે સંબંધમાં ઘણો વીચાર કરવો પડે છે, આ જોખમદારી દરેકને શીર છે. મીટીંગ જોવાવનાર અદ્યત્તા સમાજ ને મીત્રમંડળ, સત્કાર કરનાર નહીંઆદની ન્યાત સમસ્ત વગેરે તો ફક્ત મીટીંગની વ્યવસ્થા કરશે, સરભરા વગેરેની જોડણી કરશે; પણ મીટીંગમાં પાકો વિચાર કરી ન્યાતીનું બીજા સુધરે તેમાં જાગ લેઈ મદદ કરવાની દરેક અદ્યત્તા બધુંને માથે જોખમદારી છે. આ પ્રસંગે જે શુદ્ધ મન, જુદાશા તથા ઉત્સાહથી આ પત્રો દરેક આદક બદકે દરેક ન્યાતિભાષ પોતાનો હિસ્સો આપશે તે પર આપણી આખી કોમના જવાનો આધાર રહેશે. આ વિચાર ખાસ મનમાં પ્રાધાન્યપણે વર્તે છે તેથી તેનો પહેલો ધ્યાન કરી આ પત્રના તંત્રીની આજ્ઞાને જ્ઞાન આપી "નહીંઆદની મીટીંગ શું કરવું" તે જાણે થોડી સુખનાઓ ન્યાતી બાંધજીના વિચાર સાર રચી કરે જુ'.

(૧) સક્રી પહેલો ને પ્રથમ અદ્યત્તા ધરાવતો સવાલ છેજે કેલવણીનો છે, ને તેનો જામ આપણા જ્ઞાતિના સુવેદા વધુ કેમ લઈ શકે તે જાણે પોજના મકાવનો છે. દરેક ગામની ન્યાતો પોતાથી જને તેમ શરૂઆત કરે છે પણ તે પ્રયાસને વધુ મંચીનરૂપે આપવાની જરૂર છે. જ્ઞાતિમાં જોય વધે તેમ વર્તન થવું અવશ્યવતું છે—નહીં કે વધુ કક્ષા પડે કે જામમાં જામ ને તકમક તક આ આટે સહેલો રસો એકજ છે કે કેલવણીનો સવાલ આગળ ધરી એક મંડળ અદ્યત્તા કેલવણી મંડળ (Education League કે Education League) રૂપે રચાવવું; તેમાં દરેક અદ્યત્તા બધું જોડાઈ શકે તેવી સવર રાખવી, તેના વહીવટની વીમત્રો પછી નહીં થઈ શકશે. પણ પ્રથમ શુદ્ધ એ છે કે કેવા બધારજુનાનું મંડળ જોઈએ; તેમાં જુદા જુદા તકના, જુદા જુદા જોડાના જુદા જુદા રીવાજ વાળા શુદ્ધરો એકજ ટેકાણે એકજ આસપાસી એકલા મળી શકશે. પોતાના વિચાર એક જીલને જોવાની શકશે. ન્યાતના દરેક વિદ્યાર્થીને કોલેજની કેલવણીનું સાધન પુરું પાડવાનું જની શકશે. અને માલસાર રોકાવણીથી જની શક્યું છે તે જોતાં દરવર્ષમાં તેથી એવું સારું પરિણામ લાવી શકશે. તેજ મંડળના સદસ્યોને પોતપોતાના ગામમાં બીજા ગામના મદ-રોના વીચાર અનુમત્ત કરવા જેવા હોય તે અમલમાં મુકવાનું સહેલું થઈ શકશે. મંચરથ મંડળનો અભિપ્રાય કે અમલનું વજન પડશે તેથી કોઈ ટેકાણે ન્યાતમાં કોઈને કોઈ કે આપણી પટેલને હાથે અન્યાય થવા જેવું રહેશે નહીં. અમરથ મંડળની મદદ સહેલાઈથી મળી

સકશે ને તેને લાભ દેકને ખળા સકશે. દરેક ગામની છુટી છુટી સરંચાઓ આ સરંચા સાથે જોડાઇ સકશે (જેના પેદારૂષ થશે) એટલે બંને સરંચાઓ સાફ કામ કરી ચકશે. નાની સરંચાને મોટી સરંચા તરફથી સલાહની તેમજ પૈસા વગેરેની ખીંચ મદદ પણ પ્રયોજાવા મળતી રહેશે, તે વખત જ્યાં આપણી ન્યાત જે કુદરત તથા કુંઠા નીચારોને લીધે થણા કાચોમાં વહેંચાઇ ગઇ છે ને સ્થિતી દર વર્ષ આપણી ન્યાતને મોટે ભાગે બરિખમાં પડેલે હોય તેમ જોડાઇ થઇ ચકશે. “ હાલનું ખામતના મીઠા મીઠા ” છે તેજ આવી સરંચામાં ફેરવાઇ જઇ વધુ એકરોએ તેકર મેળવી આમળ વધે તો માર્ગ સરળ પડશે. આપણી ન્યાતના આ ખતના ૧૦૦૦ આદેશો દરેક આ મંડળમાં જોડાશે તો તેઓએ પોતાની ઘડતીની ડાલનીના પ્રથમ પગથીયાને પાચે જોડેસ નાખ્યો ગણુશે.

(૨) ખીજે સવાલ દરેક ગામમાં મશત ઉમેછ કલવણી દરેક નીલામીને ખળી ચકે એટલે કે તેને શી તથા મેપડી મળી શકે તેની બચસા કરશે. દરેક ગામમાં ‘ ખડાવતા સમાજ ’ રચાવવાને તે ગામના આગેવાનો તેમજ યુવકોને કાસામણ કરવાને કમીતો છે. આવી સમાજથી પદ્મપદ્મ દર વર્ષ સકશે. ન્યાતીલાઓને જોડેકને વધુ મવવાનું બની શકશે. આ કામ સાથે દરેક ગામના આગેવાનોની કમીતી નીમવા તજવીજ લાભ મેરી જરૂર છે.

(૩) આપણે ઉત્તરો પ્રથમ કન્યા કેવણીને છે, હજી આપણી રિધતિ છેકરીઓને હાલી ઉમેછ કેવણી આપણી સહીએ તેવી મોટે બાંધે નથી. હતાં આપણી છેકરીઓ ૧૦ વર્ષમાં શુભરાતી મળવાનું છેડી ના દે ને તેમને નીતિ, મર્મ તેમજ ભવદાસ્ય વધુ સિદ્ધિ મળે તેવી તેમને સવક કરી આપણે જોડેક. ને છેકરીઓના આમળ ન્યાતપણમાં કન્યાઓને નીલામીથી ઉઠાડી ના મુકે તે સાફ રકાનસીપ, કપાડાં રૂપે લાઘવ આપી તે આ બાતની મોઢવણ દરેક ગામની ન્યાત આરંભ કરતે જોડેક.

(૪) આપણી ન્યાતનું આ ખત નીકળે છે તે હજી ન્યાતિ સેવા વધુ પ્રમાણમાં કરી શકે તે બાંધે તેના બરિખવા બધારણ, વડીવટ તથા તેડું રૂંઠ વધુ સંતીન પાંચાપર મુકવાનો સમાપ ન્યાત સમરો હાડાડી લેતાં હોય છે, મધ સાવતો રીપોર્ટ નેનાં કામ થાવું સુદોપકારક થયું છે પણ સમરન ન્યાત તે પોતાનું સમજી જરૂર પડે દરેક ન્યાતિમાંકને જરૂર મશત આપવાનું બની શકે તેવી સ્થિતીમાં હોવા પ્રજાસ કરવા બચાવણુ થરી જોડેક.

(૫) આપણી ન્યાતની વસ્તી હોરો કરતાં ગામમાં થળી છે. તેના મોટા ભાગમાં ઉમેછ રુબોનું સાધન નથી. કેટલેક ગામમાં તેા ટોકસ બદારે ગામ મોકળી સકેવો નથી ને કેટલેકની સ્થિતી હોય તેવળુ જીલ્લાં બીજને રાખવાની હીમ્ત કરી સાતાં નથી તે સ્વાભાવિક છે, સોમળવા પ્રમાણે મોઢાસા, કપડાવજ, સારલી, જંઘાલ વગેરે માળુના લોકો થણા વખતથી વિચાર કરે છે. પણ કામ કામ હાલી લેવાર સુઝાની કે દોરનારના અમાને વિચાર અમલમાં મુકી સકતા નથી, તે અડચણ દર કરવા અમલનાદ કે વોરના નેવા રથે મોઢીંગ રચાવવાની જરૂર છે. આ સવાલ થળે અંબીર છે, ગામનાઓની બીજીબની કેવણી આગતની સ્થિતી સુધારવાને આનાપર આધાર છે આટે આ ગામત નડીઆદ મુકામે કંઈ પણ સરખાન થાય તેા બીજાં કાંઈ મળુમે.

(૬) સમરન ન્યાતનું વસ્તીપદક તેવાર કમવવાની મોઢવણ થરી પણ ખજી જરૂરની છે.

આ ઉપરાંત ઘણા સવાલો છે. ખજુ આ મીડીંગ બોલાવનારા મંડળનો આશય હાલ તુરંત જાતીમાં એકમત હોય ને જાહેર ના હોય તેવા સવાલો પ્રથમ હાથમાં ધરાવના હોવાથી તે સંબંધી હું કંઈ લખવાનું આજની પાસે નથી. કેલવણીને લગતી બાબતોપર મયા વર્ષમાં ઘણાજ ચોતાના વીચારો જાતીજીવોના રજૂર આ પત્ર મારફત રજૂ કરેલા છે. ખજુ હવે તેમને અમલમાં સુકવાનો આ પ્રસંગ આવ્યો છે તેનો લાભ લઈ ફરી કુંઠમાં એ પ્રત્યે બિન એમવાની આજે છુટ લીધી છે તે એવીજ અસાધી કે મારા જાતીબાઈએ આ મહત્વના સવાલોના આ વખતે ખાસ વીચાર કરી સંતોષકારક નીરાકરણ લાવી ન્યાયની ઉન્નતિના કાર્યને આગળ વધારવા ખનતું કર્યું વગર રહેશે નહીં. અરજુ.

આપણી આગળ સુસાફરી.

(લેખક:—રા. મુળાજી નાથજી કેદારી.)

આગકામ રાજ્યો જાતિઓ, સમાજો, મંડળોમાં તેની સુધારણા માટે અનેકાનેક અગમ્ય આજી ઘણ છે અને ઘણી જાતિઓ ચોતાના વ્યાક્રિતમત મંડળોમાં તેવી સુધારણાના મુખ્ય ઉપાય તરીકે ચોતાની જાતિનું સમાજ એજીને આ અગમ્યના પ્રથમ તરફ સમાજમાં કંઈ રીતે સુધારણા કરી જોઈએ અને તે સહેલાઈથી કંઈ રીતે પાર ઉતરી શકે તે માટેના વિચાર કરી રહી છે ત્યારે આપણી આ અહ્યંતા જાતિને ખજુ તેમ કરવાનો એક જાહેર જુરો ઉઠેલો ઘણેલો જોઈ આ જાતિનો દરેક દરેક જાતિ માટે અભિમાન ધરાવનાર માણસ આવકાર આપશે ખજુ આપણી જાતિ આ આવકારલયક લીસચાલમાં આમ લે તે આગમ્ય જાતિની સ્થિતિ હાલમાં કેવા પ્રકારની અનુભવવામાં આવે છે તે દર્શક તરફ કંઈક વિશેષ અગમ્યો પાકવામાં આવે તો ખજુ મનનું છે કે આ લીસચાલના પરિણામ તરફ મક્કમ અને દૃઢ વિચાર બાંધવામાં આવે અને કેટલેક જગતે જાણીતી દૂર અદેશીનો સારો ખ્યાલ આપી શકે અને તે માટેના પાકટ વિચાર ખજુ કરી લક્ષ્ય. તેથી આ જાતિની સ્થિતિના કેટલાંક મુખ્ય અંગોનું નિર્દેશ કરવુંજ અને જરૂર જણાય છે કે તે સમાજના ઉપરથી જાતિની ખરી સ્થિતિને કંઈક ખ્યાલ મેળવી શકાય. કહેવાની જરૂર નથી કે તે ઉપરથી આપણે આપણી આ લીસચાલમાં કંઈ રીતે આગળ વધી શકીએ તેમ છાએ તેના પુખ્ત વિચાર કરી શકીએ. મારા સમાજના પ્રમાણે જાતિની સ્થિતિની આ જરૂરની તપાસમાં હાલ તુરંત નીચેની કડીકદ જાણવી વધારે આવસ્યક લાગે છે.

૧ જાતિની એકંદરે આર્થિક અને નૈતીક સ્થિતિ.

૨ કેલવણી અને તેની ખરી સ્થિતિ.

૩ આર્થિક અને નૈતીક સ્થિતિને લાગેલો સજો.

૪ જાતિઅભિમાન.

૫ હવે આપણે શું કરવું જોઈએ ? અને તે માટેની જવાબદારી કોની ઉપર આવે છે ?

મારા ઉપરના કુંઠ પ્રશ્નોના વિચાર તરફ વળતાં તે પ્રશ્નોના સંબંધમાં મારા સામાન્ય

મત નિમે મુનમ છે.—

૧. યાત્રિની આર્થિક સ્થીતિ તરફ નજર કરતાં યાત્રિયાં સામાન્ય રીતે ધોડાક જામ સારી સપાતિ અને ધોડાક વર્ષ સાધારણ રીતે સારી સ્થીતિ ભોગવતો. જ્યારણ છે ખુબ આ યાત્રિની એકંદર વસ્તી સમગ્ર જગત દબારની માનવામાં આવે છે તેની સંખ્યા તરફ દષ્ટિ કરતાં યાત્રિની એકંદર સ્થીતિ એટલે મજા મોટો જામ જેવોને આપણી વસ્તીનાં આંખડાંઓના અનુભવ છે તેઓના અનુભવ મુજબ વર્ષીજ સાધારણ પેઠે પુરતી રોજ મેજ-પનાર જામુરો. આ સ્થીતિમાં જેઓ સહેર કે મોટા માટેના સમયમાં આવેલા છે તેમની સ્થીતિ કાલમાં ધોડાક દરજ્જે સુપરની આવી જામુર છે, કારણ મોટા મામ કે સહેરમાં રહેવાથી એ તે પ્રકારની નાની મોટી રોજી સાધન પદ ઉપર જાય છે. આ સ્થીતિય કેમવળી સેવાનાં સાધનની રોજ ચિત્રેની સમાજનાય કારણથી પણ આપણા સહેરમાં સેવાના યાત્રિ અપુરોની આવાક સ્થીતિ કેટલેક દરજ્જે ઠીક જામુર છે પણ સહેરમાં રહે-નારા જામુર આ અપુરોની સ્થીતિ સ્થીતિ તથામ લઈયું તે કહેવું પણ કે તેમની કાલની આ સ્થીતિ કોઈ પણ રીતે વખાલને પાત્ર કે આત્મગત વેચી એવામાં આવતી નથી કારણ આપણી વસ્તીના એક કેમ નરીકાદ અને કમરે મામના સમયમાં બહો કહીયું તે તેમનાં કાલમાં કે પ્રજા મોટા આપણું નરીક નામ લેઈયું તે કાલના આપણા અ-ખુબ આપણી યાત્રિગતુઓના કલે પણ વધુ-વધુ અને તિરકારવુજા જામુરો. જેના દરજ્જે તરીકે કહી પણ આ મામમાં અન્યત્ર અને મોટી સ્થળે એટલી જામુર દરે વેચી એવો લીધે કે એક ન્યાય પેટા તરીકે નાનકા તેમ પણ સમજાવ્યા નહીં કારણેને આત્મગત કરીને રજા પેટાને ખમી ખોલે કરવાની ખાતર કોઈનો આત્મગત તેના ને દબારે કહીઆ ઉપર પાણી રેકા જામુર છે તેમજ નાનમાં અધિક રૂપે કે પદવીએ મોટા થયો તે તેમ મોટા બનાર ચુદસ પેટાનાયથી નાનને કહી પણ દબાર અને તિર-કારની દબારી જુએ છે તેમજ યાત્રિકાઓ નાનકા યાત્રિના તેમ સાચ કહેવડવનાય તરફ ખાલની દબારી રાખવામાં આત્મગત બોલી થયું મમજદાર નિકરો. સીચાવ દબાર પણ આ-જો જેને મોટાં મામે કે સહેરની વસ્તીજા આત્મગત સ્થીતિ સારી દેવાયું મનવીએ તે તેમ આમેમાં પણ આત્મગત મનવું આત્મગતમા પડી રહેવા જેમાં નિરવળી થયા તરફ વરમના છે કે આત્મગત મામે તેટલો જામે સમય નાનની પાડીએમાં કોનાં પારાજાના ઉપર આપણે રાખવામાં અધિક વર્ષ કે જેની સામાન્ય અને સંખ્યા સેકે ૭૫ દા. જેટલી નિકરો કાચે; તેની યાત્રિયાં આ મુજબ મામે (તરીકાદ, ઉમેર) ની મોટા મામેની વસ્તીના પ્રમાણમાં કેમવળીની અધુરો રહીયું તે વખીજ જુએ છે અને વસ્તીને કહે મોટો જામ જે નાનના વેચા અને આપણમાં પોમે છે તે થયા વર્ષ ખરેજ રસ્તે વેચેલા છે કે કેમ તેની મારી નામે નવી પણ સમસ્ત યાત્રિની નજરે તથામ સેવાની જરૂર છે. આ સીચાવ આપણી યાત્રિની વસ્તીના કહે મોટો જામ નાનાં નાનાં આપણોની વસ્તીમાં વહેવારેલી છે તેઓની કેમવળીની દર આત્મગત મુજબનાં થાય, છે કે સત્ર મોટીઓમાં પુરી થયેલી જામુર છે ત્યારે કેટલીક જામે તે દબાર પડે મોટા કે ને સાધારણ અજાણ જાન પરાવનાય મોટા કે પ્રોપીય કુપી કે આત્મગત તેથી આત્મગત વેચ કોઈક જામુરો.

કેવર મુજબ આપણોની વસ્તીની કેમવળી તેમાં તેમને આપણે લે, અમે, કે પા-

ચસો, હળવની મુઠી ઉપર કેટલીક જગ્યાએ કોળી કે કાળી પરજના અંદાની લોકો સાથે સંબંધ ધરાવતો કે મીઠા મરચાની નાની સરખી દુકાન રાખતો હોય છે ત્યારે કેટલીક જગ્યાએ દોશીવાણીઆનો ધંધો હોય છે. આ સીવાય શાંતિમાં એવો વર્ગ પણ કેટલોક ચાકરી કરનારો નિકળશે કે જેનું વાર્ષિક મહેનતાણું ૫૦-૬૦ કે ૧૦૦ માં પુર કરતેજ હશે અને તેવા વર્ગપર પણ પોતાના કુટુંબનાં પાંચ સાત માણસોને રોજ પુરવા આધાર રહેશે હશે શાંતિમાં આવી જાતની સાધારણ સ્થિતિ ભોગવતો વર્ગ મારી સમંજ પ્રમાણે ધણો મોટો હોયો જોઈએ અને તે મોટું પ્રમાણ આ શાંતિની સ્થિતિ તપાસવામાં લાગ્યે તો આપણી શાંતિની આર્થિક સ્થિતિ ધણીજ ઉતરતા દરજ્જાની મણાશે અને એવો ખુશ્કુજ છે કે જ્યાં અંધકાર ડવાયોશે તેમજ ત્યાં તેની નૈતીક સ્થિતિ ઉંચા પ્રકારની હોઈ શકે નહીં.

ઉપરના કારણને લઈને આપણી આ શાંતિ સાંસારીક સ્થિતિમાં દોવસે દોવસે ધણીજ પાછળ હટતી આવે છે અને તેને યોગ્ય દિશા તરફ વાળવાના પ્રયત્નની ખાસ જરૂર ઉભી થાય છે અને તે કાર્ય આપણે બધા સમસ્ત વ્યક્તિ તરીકે સંયુક્ત બળથી તેના એમ માટે પ્રયત્ન આદરીશું તો નિઃશંકે સ્થિતિ ચડતી ચરશે.

૨. આપણી શાંતિની કેળવણી તરફ નજર કરતાં એક દિશા તરફ હર્ષ પ્રદર્શિત કરવેજ જોઈએ કે મુ'બાદ જેની મોટી વસ્તીમાં કપોળો, લાડ કે તેવી ખીજ આમળ પડતી શાંતિઓ પણ જ્યારે પાંચ પચીસ ઐન્સુએટો ધરાવતી નથી ત્યારે આપણી શાંતિ ઐન્સુ-એટો અને તેની ઉચા પ્રકારની ઠીમી ધરાવનારા લગભગ ૭૨ મુશ્કેલો શાંતિની શોભામાં ઉમેરો કરે છે પણ તેથી જેટલે દરજ્જે ખુસી થવાનું માનવામાં આવે તે કરતાં વિશેષ ખુસી થવાનું કારણ તો એજ હોયું જોઈએ કે શાંતિમાં હવે પાંચથી બવિધમાં તેવી ઠીમી ધરાવનારો વર્ગ કાયમને માટે નિકળેજો જોઈએ એ ધોરણ ઉપર આપણી શાંતિની કેળવ-ણીની રીથિતિઓ પાંચે મજબુત બનાવવામાં આવે કે જેને લઈને આપણી શાંતિની કેળવણીની સ્થિતિ સારી હોવાનું કહી શકાય. પણ અહીં પ્રશ્ન ઉપરથીત થાય છે કે હાલ આપણી શાંતિમાં જેટલી સંખ્યા ઐન્સુએટોની છે તે લાભ માની લઈને શાંતિની કેળવણીની સ્થિતિ ચડતી મણી શકાય કે કેમ ? ગણ આ સવાલ માટે મેં ઉપર આમડાંઓની કેળવણીની સ્થિ-તિની દૃષ્ટિ ઝાંખા રૂપ દેખા દોરી છે કે કેટલીક જગ્યાએ તે હળવર ધરની સંખ્યામાં પણ એક બે સાધારણ અંગ્રેજ નાણુનારજ નિકળેજો જ્યારે વસ્તીને મોટો ભાગ માન ગુજરાતી હ સાત ચોપડી ધીંગલમાંજ બહુતર પુર વધેલું માનનાર નીકળેજો આપણી વસ્તીને મોટો ભાગ કે જે ગામેની વસ્તીને ચહેરો સમીનો નિકટ સંબંધ છે તે જગ્યા શહેર કે મોટાં ગામેમાં રકુશ્તું બહુવાનું સારૂ સમય છે તેમાં ગામેને બાદ કરતાં શાંતિની મોટી વસ્તી કેળવણીની બાબતમાં કેટલી પડાત છે તે ઘોડીક નીચેની વીમતથી સ્પષ્ટ સમજાય છે.

- ૧ મોડાસાના દયાનું જંધારણ—મુખ્ય ગામ મોડાસા: ગામડાંઓ લગભગ ૬૦ મળીને ધરની સંખ્યા ૯૦૦ અંગ્રેજ બહુજાની સંખ્યા મેટ્રીક માન ૧.
- ૨ મોડાસાના વીસાનું જંધારણ—મુખ્ય ગામ મોડાસા, ગામડાંઓ લગભગ ૫૦ મળીને ધરની સંખ્યા ૭૫૦ અંગ્રેજ બહુજાની સંખ્યા ૧ ઐન્સુએટ, ૧ મેટ્રીક અને ચાર-પાંચ જણ પાંચ-છ ચોપડી રીથિત.

- ૩ એકવીસ મામના દસાતું બંધારણ—મુખ્ય મામ, ખડાલ, કપડવાળા, આતરસંગા, સાથે મામડાંઓ ૨૦ મળીને ધરની સંખ્યા આશરે ૧૦૦, અગ્રેજી બહેલાની સંખ્યા ૩ એન્ક્યુમેટ. ૧ એલ. એમ એન્ટ, એસ. અને લગભગ ૧૦ થી ૧૫ મેટ્રીક સુધીના અભ્યાસ કરેલો.
- ૪ નાનું કદાવનના દસાતું બંધારણ—મુખ્ય મામ રણપોર-કોડીયા, મામો ૩૦ મળીને ધર ૧૨૫, સાધારણ અગ્રેજી ભણનાર બે વલુ નહીં.
- ૫ માવલીના દસાતું બંધારણ—મુખ્ય મામ સાવલી, બાદરવા અને હાલોદ, મામડાંઓ ૧૦ ધર ૧૦૦ અગ્રેજી માત્ર સાધારણ સગળનાર એક નહીં.
- ૬ સાંપ્રસાલ નવાવના દસાતું બંધારણ—મુખ્ય મામ, સાંપ્રસાલ, નવાવ અને અલીપુ મામડાંઓ ૨૦ મળીને ધર ૧૫૦ આશરે, અગ્રેજી ભણનાર એક ૫૫૫ નહીં.
- ૭ કાંતિઆવાડના દસા વિસાતું બંધારણ—મુખ્ય મામડાંઓ ૪૫, ધર આશરે ૧૭૫ અગ્રેજી ભણનાર મેટ્રીક સુધી માત્ર એક અને ૧ એલ. એમ. એન્ટ એસ. નો અભ્યાસ કરેલો.
- ૮ કાંતિપુર્માં રહેનાર મોડાસા તરફના દસાઓ મામડાંઓ ૪૦. કુલ ધરની સંખ્યા ૬૦ અગ્રેજી ભણનાર એક ૫૫૫ નહીં.
- ૯ જનોડના વિસાતું બંધારણ. મુખ્ય મામ કપડવાળા, જનોડ, વરધરી, ડેમર, વિગેરે મામડાંઓ ૧૫. કુલ ધર ૩૦૦ અગ્રેજી બહેલાની સંખ્યા ૧ નહીં.
- ૧૦ હંડીધરવાસના વિસાતું બંધારણ. મુખ્ય મામ હંડીધરવાસ, પોડામર અને મહેમ-દાવાદ, મામડાંઓ ૪. કુલ ધર ૨૫ અગ્રેજી ભણનાર ૨ નહીં.
- ૧૧ વેજાદપુરના વિસાતું બંધારણ. મુખ્ય મામ વેજાદપુર, રોલ, અમદાસ, ઠરોડ. મામડાંઓ ૧૫. ધરની સંખ્યા ૨૦૦. અગ્રેજી ભણનાર એક ૫૫૫ નહીં.
- ૧૨ વાઘ, ટંકારી, કદાવનના વિસાતું મુખ્ય મામનું બંધારણ ટંકારી, કરમી, કારેપી વિગેરે મામડાંઓ ૫, ધરની સંખ્યા ૧૦૦. અગ્રેજી ભણનાર એક ૫૫૫ નહીં.
- ૧૩ બાદરવા કારમના વિસાતું બંધારણ મુખ્ય મામ બાદરવા, સારવા, યોડ, વસો, મામડાંઓ ૨૫. ધરની સંખ્યા ૩૦૦. અગ્રેજી સાધારણ બહેલાની સંખ્યા ૨ એન્ક્યુ.
- ૧૪ કાંથાલ કાંનેરના વિસાતું બંધારણ—મુખ્ય મામ કદાવળ, કાંનેર, મહીયા, કરોડ વિગેરે મામડાંઓની સંખ્યા ૧૦. ધરની સંખ્યા ૩૫૦. અગ્રેજી બહેલાની સંખ્યા ૧ એલ. એલ. બી. સાધારણ મેટ્રીક સુધી અગ્રેજી ભણનાર ત્રણ માર નહીં.
- ૧૫ વરવા ગઝમીના વિસાતું બંધારણ, મુખ્ય મામ વરવા મામડાંઓ ૫ કુલ ધર આશરે ૭૦. અગ્રેજી બહેલાની સંખ્યા ૧ એલ. એલ. બી.
- ૧૬ મોડાસાના વિસાતું કાંતિપુર્ના મુખ્ય વહીવટી મોડાસા મામડાંઓમાં ૩૦ માં વહીવટી ધર ૧૦૦. લગભગ અગ્રેજી ભણનાર મેટ્રીક સુધી ૧ એક નહીં.

ઉપરની વીંચનામાં નડિયાદ, ઉમરેક, અમદાવાદ, સુરત, મેહેમદાવાદ, નાહોદ. બાજુ એ આગેને સુધી તેલ અવધાની દાખલો ઉપર મુજબનાં શુદ્ધ શુદ્ધ બંધારણનાં નવાનાં કુલ

આસરે ૪૦૦ ગામેમાં વસતિ શક્તિનાં લગભગ ૩૬૦૦ ધરતી સંખ્યા થિટશે, વસતિના મોટા ભાગનું પ્રમાણ ૩૬૦૦ ધરતી હીસાએ આસરે કુલ ૧૦૦૦૦ માણસો માણી લઈએતો અગ્રેજ ભણેલાએની સંખ્યા મેળવ્યુંએ. ૫-૭ અંકર મેળવ્યુંએ, સાધારણ ચાર પાંચ મોપડી અગ્રેજ સીએજા ૪૦-૫૦ ની સંખ્યા માણી લેતાં દર સો માણસે થિકની પણ સરેરાશ મુશ્કેલીથી આવવા નય છે.

મારી ઉપર મુજબની તારતી કહાડેલી શક્તિની કેળવણીની સ્થિતિ જાણવા માટે હું માનું છું કે એક ઉપયોગી સાધન મળ્યુંએ, તેથી આપણી શક્તિની કેળવણી સંબંધે વધારે સ્થિતિ, આ લેખ વાંચનારના મનમાં ખરી રીતે આવવી જોઈએ. અને તેટલાજ ઉપર ખાસ બાર મુકીને મારે અહીં લખવુંજ પડે છે કે, આપણી શક્તિની સ્થિતિ સુધારવા માટેનાં જો કોઈ ખાત્ર ઉપાય હાથ લેવા જોઈએ તો આપણી આર્થિક અને નૈતિક સ્થિતિને લાગેલા સજો-આપણી શક્તિની સામાન્ય સ્થિતિ ક'આલિયત હોવાનું મુખ્ય કારણ મારા ઉપર જણાવ્યા મુજબ શક્તિની કેળવણી સંબંધેની સ્થિતિ સારી નહીં હોવાનુંજ મુખ્ય માનવું પડશે અને જેજ કારણો આગળ ધરીને લ જશે એ કેળવણીને અટકાવ નાંખનાર, બાળકને પણ માનવું પડે છે. આદી મારે કહેવુંજ પડે છે કે, આપણે કેળવણી વધારવાને માટે જેટલી અમત્વતા આપીએ તે કરતાં વધેજ અમત્વતા મોડી વધે હમ થવાનું પ્રમાણ વધારવાની જગ્યાઈ આવે છે, કારણ બાળકને, અને યોગ્ય ઉચ્ચરનાં હગેનોનાં અભાવજ આપણી કેળવણી વધારવાની એક મુખ્ય અંગના અટકાવ રૂપ છે, આ મદતની બાબતોને આગળ ધરીને આપણી સ્થિતિનો નિર્ધાર મુજબનો સજો લાગેલા જણાય છે કે જે બંધ કરવા કે, સુધારવા માટે આપણે શું કરવું જોઈએ તે ઉપર આપણે મુખ્ય વિચાર કરવાનો છે.

૧ કેળવણી અને તેનાં સાધનો મેળવવામાં જણાતી મુશ્કેલીઓ.

૨ શક્તિ અધારણોનાં વહીવટોની અધાનુષી.

૩ શક્તિમાં સરવે બંધુએ તરફ મોડી રીતે જગ્યાતિ વિરમવા (નિચ ઉચપણનો, બેઠ.)

૪ શક્તિના કેટલાક અયોગ્ય રીત રીવાજો.

૫ શક્તિ અભિગમની ખાત્ર.

ઉપરના યોગ્ય અંતે તે સીવાયના કેટલાક અવગણેને લઈને આપણો શક્તિને મોટા સજો લાગેલા છે અને તે દૂર કરવાનું હમ જેટલું સહેલું દેખાય છે તેટલું કઠિણ પણ જણાય છે. તેપણ શક્તિનાં દરેક માણસો એક મતે સીધરેજ છે કે, ઉપરનો સજો દૂર કરવાને ખાસ કરીને આપણી શક્તિને કેળવણીની સ્થિતિ સુધારવા સાથે કેળવણી મેળવવાનાં સાધનોનો રસ્તો સહેલો કરવો જોઈએ.

શક્તિ અભિગમ, માટે મારા સામાન્ય અત પ્રમાણે હાલમાં કેટલાકે તરફથી આ જાતની લાગણી ઉભી કરવાની જગ્યાજારી શક્તિના કેળવણેલા વર્ગ તરફ તેમજ શક્તિનાં શીખત વર્ગ ઉપર મુકવામાં આવે છે તે કમુચ રાખી તેનો પણ શક્તિ કેળવવાની લાગણી શક્તિનાં દરેક, દરેક જણમાં તેના ખસ સ્વરૂપમાં ઉદ્ભવવી જોઈએ અને શક્તિના પ્રત્યેક જણની લાગણી એવી જાતની ખીલવવી જોઈએ કે, મારા શક્તિપણ તરીકે, યોગ્ય અને

શબ્દશત ધરાવનાર શાંતિનો અમુક, એકેએક ખાત્રો શાંતિના તેજ પ્રલેક સદાચાલીનો ટેકો મલવો જોઈએ. અપવાદ સાબલ કે ખરી રીતે અહીં આવી જાતની લાગણી વિશેષ ઉદભવેલી હોવાની જાણપાડરી શાંતિના કેળવણેલા અને શ્રીમંત વર્ષ ઉપર મુકી સશય તેમ છે. અને કાલ પુરત શાંતિના કેળવણેલાની સંખ્યાનો મુખ્ય ભાગ કે શાંતિ તેઓની કેળવણી અને જ્ઞાન માટે મગધરી ધરાવતી માણુમ પડે છે તેજ વર્ષ તરફથી પોતાના જ્ઞાનનો યોગ્ય શોધા માટે તે તે સ્વભાવિક રીતે ચેત્યમ છે અને કેળવણેલાઓએ જરૂરથી વિમુખ રહેતા હોયતા ખરી રીતે તેઓ શાંતિના કરજદાર છે તેજ રીતે શાંતિ સંપત્તિ જ્ઞાન પ્રાપ્તેથી વાચતા કરે અને શક્તિપ્રતિષ્ઠા સાંભળે નહીં, પણ શાંતિનાં યોગ્ય અને ખાત્ર સચાનેતિ પણ તરછોડે કે, તેનું આતીથ્ય સત્કાર કરે નહીં તો તે લાંબીવા આવ લાંબાધે રહેવાની અને એક રીતે શાંતિનું કરજ તેમની ઉપર ચડે છે તેનું કહે ખરી નજરે જોડું કરતું નથી. પણ અહીં કું ખાત્ર મુજ પ્રજા તરફ વળું તો કહેતુંજ ન્દેહ્યે કે, શાંતિના પ્રલેક જાણીયાની શાંતિ માટે એજ લાગણી ઉદભવતી જોઈએ કે શાંતિસેવા એ પણ પોતાની સેવાઈ એક બંધે અને યોગ્ય અંગજ છે.

જે રીતે આપણામાં શાંતિ અભિજાનનો વુસ્તો તેના યોગ્ય અને ખાત્ર સ્વરૂપમાં ઉગે શાંતિ આપણી સ્થીતિને આગળ આવવામ નજીજ મજાસુત ટેકો મળે અને વરણના વરણથી પણ જે નહીં જતી રાકું હોય તે ચોક્કસ કિસ્સોમાંજ આપણે કરવાને શાંતિમાન અને આગ્રહાળી નિવડીએ. ખાત્ર ઉપરના અલગ વિચાર ઉપરથી ઉતરે જોજ સાર ઉપર આવતું જોઈએ કે હરે આપણે કુ કરતું જોઈએ ? અને તે જાની જાણપાડરી ઉપર મુકતું યોગ્ય છે. તેનો વિચાર કરીને અમુક નિરુપ્ત ઉપર આવેને આગળ વધવાને ખરી રીવામાં આપણે મહેનત કરતી જોઈએ. અને તે સમયે ખાત્ર નજ વિચારો નિમે પ્રમાણેજ કું રજુ કર છું.

ખાત્ર મજ પ્રમાણે, આપણી સ્થીતિ સારી ચલેલી ન્દેશ માટે મુખ્યત્વે કરીને શાંતિના કેળવણેલા, શ્રીમંત અને જાતને પડીવટ કરનાર વર્ષ ઉપર આપણે ખાત્ર ખાત્ર મુકવો. શાંતિના કેળવણેલાઓ ખારે તો આ સમયમાં પોતાના જ્ઞાનનો લાભ અનેક રસ્તે શાંતિમાન યોને આપી, તેઓ વચ્ચેનું અધિવચનું જાણવું, તેમજ વિચાર કેળવીને શાંતિની ખોટી શુદ્ધિએને દૂર કરવાનો પ્રયત્ન કરે અને કેળવણીને વધારવાના યોગ્ય રસ્તા તરફ શાંતિને વાગે તો શાંતિને ખોટી તરફ મળે. તેમજ શ્રીમંત વર્ષે પણ શાંતિના કેળવણી વધે, અરી-ખાત્ર દર યાજ, ખાત્ર ઉલ્લાસની અઢી યાજ તે આટે કાળજી આપી પોતાની સંપત્તિના યોગ્ય કે કીદાર શોધો શાંતિજનોન્ધ જ્ઞાન માટે આપે તો કેળવણી વધારવાના પાવાને મજાસુત ટેકો મળે; તેમજ શાંતિને પડીવટ કરનાર વર્ષ તરફ તેમનાં કેટલાંક કામો વખોડાઈને યોગ્ય દોન તો પણ તેમની તરફ નિરુપ્તર દક્ષિણ નહિ જોઈ, તેમજ સનેકને આદરવાનું નિવડીને શાંતિનો પડિવટ સુધારવો કે આપણું ખાત્રાજોજ એક રીતે સાધિય કરવાનું કમ-ખાત્ર કે લાજના કાંઈકઅલ શાંતિના કેટલાંક ખારી ખેડ છે તેમ કીકો કરવાનું-મુકી અને શાંતિજનોન્ધી સારે રહીને રાતે રાતે આગળ વધવાનું યોગ્ય વિચારતું. જે રીતે જાણપાડરી સખાનાર વર્ષે પોતાના કામો આટે કૌત્યપજાણ્ય નિવડે તો ખારી સખજ

પ્રમાણે આપણી સ્થિતિ સહેલાઈથી સુધરી શકે. તો પણ હાલ તુરત આપણી સ્થિતિ સારી થયેલી નેવા માટે આપણે શું કરવું જોઈએ એ મારા ઉપરના પ્રશ્ન તરફ વિચાર કરીને વિરમીશું.

- ૧ અગ્રેજી કેળવણી લેવાનાં સાધનોમાં ગામડાંઓની વરતીમાં જ્યાં સ્કોલરશીપ અભાવ છે તેવાં ગામોના મધ્યસ્થ સ્થળોમાં, તેના બંધારણના આગેવાનો મારફતે નાના કે મોટા પાયા ઉપર બેઝીંગો સ્થાપવાની યોજના કરાવવી.
- ૨ મેટ્રીક, પ્રિવીયસ કે અન્યક અભ્યાસના વર્ષ પછીથી જે કોઈ મદદને યોગ્ય હોય તેવા પ્રત્યેકને સ્કોલરશીપ રૂપે મદદ મળે તેવી ગોઠવણ કરવી.
- ૩ જોયા અભ્યાસ માટે આપણી શાંતિના મધ્યસ્થ નેવા ગામે શાંતિના જગ્યા તેવા છોકરાઓ સાથે રહી શકે તેની તેમને જરૂરી ગોઠવણો માર પાડવી અને અભ્યાસમાં મદદ કરવી.
- ૪ જોને જરૂર જણાય તેને સ્કુલ શી અને પુસ્તકો, પુસ્ત્ર પાઠવાની યોજના કરવી અને તે, તે ગામની જવાબદારી ઉપરજ સુકવી.
- ૫ સ્ત્રી કેળવણી અને તેમની યોગ્યતા વધે તે માટેના ખાસ ઉપાયો હાથ ઉપર લેવા.
- ૬ શાંતિ બહેનો નિરાધાર પુરુષ અને સ્ત્રી વર્ગ, તેઓ મદદને લાયક હોય તેમને નાની નાની સુઠીથી કે, આકરી મેળની આપીને હાથમે લગાડવાનો પ્રયાસ કરવો અને સ્ત્રી વર્ગમાં જે, નિરાધારજ જણાય છે, તેમને યોગ્ય મદદ મળે તે માટેનું એક નિરાશીત રૂંડ બિધાઈવું કે તેનો વર્ગ બિદામે વળવે. તે માટે વનિતા વિજ્ઞાન જેવી સંસ્થામાં સમવક કરી આપવી કે, નાના નાના બિદોગથી રોજ પુરી થાય તેવાં સાધનો મેળવી આપવાં.
- ૭ શાંતિ બંધારણોનો વહીવટ કયા રસ્તે સુધરી શકે તેમ છે તે માટે પ્રત્યેક બંધારણના રીત રીવાજો, અને બંધારણના નિયમો મેળાંને તેમાં કયે રસ્તે સુધારો થઈ શકે તેમ છે તે માટે વિચાર કરવાને એક જાવરજ સખ કમીટી નક્કી કરવી કે તે દ્વારાજે તેવા બંધારણોમાં સુધારાઓ લખાવ કરાવવાનું સુચન થઈ પડે.
- ૮ શાંતિના અયોગ્ય રીત રીવાજો દૂર કરવાનું કે સુધારવા માટેના ઉપાયો કરવા.
- ૯ શાંતિઅભિમાન ખાસ વધારવા જરૂરી સંમિલન કરવી. જેજ રસ્તે જમાણે સાથે મળીને આગળ વધવું તેજ શાંતિનું જીવ થશે. કપર તે શુભેચ્છાઓ પુરી પાડે.

વૉલંટીયરોને ખબર.

જાણીવવાને ખુશી થવળે છે કે ચોક્ક વખતમાં વૉલંટીયરોની અરજી જોડતા પ્રખ્યાતમાં આવી ગઇ છે તેથી આપણી બચિબની પ્રજા (દાલતા વિચારથી) આપણાની વધારે કિસાદી નીકળશે એમ આશા બંધાય છે તેમાંથી કશું, આવવાનો દિવસ, વખતે વિશેરે પુછે છે તે દરેકને જુદા કષય થતાં આ પર દારા અને જાહેર રીતે જાણારીએ છીએ કે દરેક વૉલંટીયરે નડીઆદ મુકામે તા. ૩૦ મી ડીસેમ્બર સને ૧૯૧૫ ને વાર શુરુ સવાર પૂર્ણમાં મેદામાં મોકું દાખલ થઇ જતું.

અર્ચા પત્રો.

“અકાષતા મિત્ર” ના મે. તંત્રી સાહેબ,

નીચેનો પત્ર આપણી સાલિત્વ માસિક જામા પ્રગટ કરી આજારી કરશે:—

હું એક કેમરણીમાં પહોત પોલા તડો મલુસ છું. ૫૫ આપના તરફથી આપણી ન્યાન સમસ્ત દલા વીલાની સાથાન્વ મીડીંગ નડીઆદ મુકામે જાન્યુઆરીમાં મળવાની છે. તેનાં આજરજી નીકળ્યાં તે જાણી જકુ ખુશી થશે છું. અને આ પ્રસંગે મેં મુખના કરવા દેવાની રજા માગું છું.

આપણી ન્યાત સમસ્તને એકા કરવાનો આ પહેલો પ્રયાસ છે તે જાણી એકે એક ખદાવતા જોડેને મગરૂરી સાથે આનંદ થશે. આનંદી નવ વર્ષ પર શ. મીડમલાલ દેલાઈ વધીને પ્રવત કરશે તે વખતે જાણી તેવારીએ અમદાવાદ મુકામે મીડીંગ સાર થઇ આવેથી એમ જાહેરમાં જાણીયું, ઉમરેડ જેમ મામખા મહાજન મળેલું અને એકમને દરાવ કરશે કે ત્યાંના ખપા જુદા જુદા દલ તડ છે તે જાણીને જોડાવતુ અને ત્યાંના આમેવાન-આન્વ ને ઉચો દરજ્જે ધરાવે છે તેમને જકુ આમ તરફથી એ પ્રયાસ સફલ કરાવવા વિનંતિ કરવામાં આવેલી; પણ જની અમદાવાદમાં પોતે સવાથી તેમજ કેટલાકના મતેરથી પછી કંઈ થયેલું નહિ. છતાં વી રજાવતું તે ખુશી નીકળું છે. તે આજની કેમ જરૂર અને ખરા અંતઃકરણથી વધારી મેરે, એવી આશા રાખું છું. ને ઉમરેડ તેમજ બીજા મામલામાં પણ આ વખતે તડ કે તાડોને એક જૂલી જલ આ કાર્યને એકમને દેલા આપશે. તેમજ તે પહોતા વર્ગોમાં કશું મામખાં જમાને કે એસોસીએશન સ્થપાયેલી છે. દરેક એકમને ન્યાન્વ રાખાંથી શી મેરે તે સારૂ મેદાવજો થઇ છે તે જાણી પણ આ કાર્યને કાઢી મેરે મરજી દજી થાઈ કરવાનું જાણી છે. ચોલસા, કપાવંજ તથા ઉમરેડમાં બીજા જમાના પ્રખ્યાતમાં કંઈ થતું નથી માટે વિનંતિ કરવાની કે આમ દલા અમદાવાદ મેદમલાલ, નડીઆદ, સુરત, ભામ, નડીઆદ ને આમજ પાતા જાણી છે તેટલાજ જાણી લક્ષ ન સખતાં ઉપરોક્ત આમેલા આમેવાને આમ જાણી કરી સમામાં એમરો અને તે મામેની આસપાસને આમ જનાં આજણી ન્યાતની ધણી વારી છતાં કેમરણીનો લાભ લઈ શકિ નથી તેના બધા સારૂ કંઈ મેદાવજો ધાકા પ્રવત કરશે તે મેદો ઉપખર થશે.

તા. ૧૦-૧૨-૧૯

શ્રી એક અમદાને
સાલિત્વ.

તંત્રી સાહેબ,

આપણી ન્યાતની મોટી સામાન્ય મીટીંગ મળવાની વાત બહાર આવી છે. તે સંબંધમાં આ પત્રને આપણા માસિકમાં જગ્યા આપી આભારી કરશે.

આપણા ગાંધી પત્રમાં હકીકતો રજુ થાય છે તેપરથી એવો વિચાર ઉપજે છે કે દસા બાઇઓ કેળવણીમાં વીસા કરતાં આગળ પડતો ભાગ લે છે. અને તેમનો હિસાબ વધુ છે. પણ અમને વીસા બાઇઓને જાણીને આનંદ થયો છે કે તમે આ પ્રસંગે વીસા બાઇઓને પણ ખેંચી સામાન્ય સમાનું કામ આદર્યું છે. ને અમારા આગેવાનોને પણ ન્યાતના કિલતી કેળવણી વગેરે જાગૃતમાં આમર્ષણ કર્યું છે.

તમારા તરફથી કોઈત્રીઓ ન્યાત સમસ્ત નીકળી તે જાણી અમે તરફના બાઇઓ પ્રતી થયા છીએ તમે ન્યાતના જુના સિવાજ મુજબ ચાલી આવતા આગેવાનોને યોગ્ય સહાર આપી તેમની ખારશત ગાંધી સમસ્તને આમર્ષણ કર્યું છે. એટલે તેઓ બધા પ્રતીધી જોડાઈ આ પ્રવાસ સંપૂર્ણ રીતે જળાશૂત થાય તેવી મદદ કરશે. ન્યાતની કેળવણી પામેશે વર્ષ જે ન્યાતમાં આગેવાની બર્ષો જાગ લેતો હોય ને આગેવાન ગણ્યાતા હોય તેમની સાથે રહીને દાર્ષ કરવાનું પગથું બરે તે બહુ આવકારણ્યક છે. ને મારી સુચના છે કે મીટીંગમાં ત્યારે બાજણો થાય ત્યારે પણ દરેક બાજણો પર કેળવાએલા બા. પણ કરે તેને અનુમોદનાર્થે તેના આગેવાનોના હાથે હાથમાં ટેકો અપાવશે કે જોઈ કરીને જુદા જુદા એકકા કે તડમાં મીટીંગની સુચના કે બજામજોનો અમલ કરવાનો વખત આવે ત્યારે તેઓ પોતાનાજ હરાવ કરે એમ સમજી કામ પાર પાડી આપે અવિધ્યમાં તે-કેળવણીના વધારે મુદ્દાઓ કરી ચકશે. પણ હાલની સ્થિતિમાં તે મારી સુચના પ્રમાણે કામ લેવાય તેો સાથે પરિણામ આવ્યા વગર રહેશે નહિ એમ હું માનું છું.

આપના પત્રના પાછલા અકામાં અક્ષયતાનું મધ્યસ્થ કેળવણી મંડળ સ્થાપનાની સુચના થઈ છે તેને એથી બહુ મજબૂત ટેકો મળશે.

તમારા મુંબઈની અક્ષયતા સમાજના બાઇઓના તથા અક્ષયતામિત્ર મંડળના આ પ્રવાસને જોડે મને તેવી શ્રી કોટીવર્દ પ્રત્યે મારી નમ્ર પ્રાર્થના છે.

હી. એક વીસા જ્ઞાતિલો.

એક રસિક વાર્તા.

પરિચ્છેદ ૨.

ઉત્તરાર્ધ સ્તવ.

(ગતોક્તી આશુ.)

કામગી બાંધ્યા પછી ગરીબલાલ એકદમ બોલી ઉઠ્યો. “હેતી, તારૂં કહેવું બહારે બહારે સ્તવ છે” તારા માતા પિતા ખરી કસોટીમાંથી પસાર થયા છે દુઃખ એ ખરેખર બોસડ છે, એ મળા ખંત છે. અલગલગ આવડનામાં એકદમ સુધારો થયો એ તેના પૂર્વ જન્મના શુભ સંસ્કારના ઉદય ઉપર મોટા ભાગે આધાર રાખે છે. નહીં તો દુઃખ વખતે ખરેખરો કુટિલ માણસ તો હાથપર અન્યાયોના આણેપ મૂકી તેને પશુ વધારે વધારે મારે છે. હેતી, હેતી વધારે કુટિલ બનતો જાય છે તે તેવામાં સુખની તલા પશુ ઝાંખી થતાં મર્જ્યા કુલાઈ જાય છે ને હાથરતું નામ સરખું હોત નથી. કર્મની ગતિ થકી મન છે. અમુક વખતે કાઈનું કેમ થયું એ કહેવું થાડું મુશ્કેલ છે પણ બેઠવું તો ખર કે દુઃખીઆમાં સુખ કરતાં દુઃખ વધારે લાભ કર્યાં તે શક્યમાન છે. સુખ વખતે તો રકત વેગમથ પુરોજ સુખથી ન સેષાતાં પોતાના કર્મમાં મથમુક રહી રહે છે જાડી જીભ પર તો તેના અનિલ પરિચ્છામન થાય છે. તેથી દુઃખ વેળાએ કરી હાથે દુનિયાં પર ગોઠા ઉપકાર કર્યો છે અને તેમ હો, પશુ તાણ બાંધ્યા સરભાવમાં હવે ખરેખર પરિવર્તન થયું છે ને હવે તેમને તથા તારી માને આપણે આપણથી જનની માર ન કરીએ તો આપણે જાણી રહીશું. ખરે આપણે કામને કાચ તેમની તરફ જવાની તૈયારી કરી નેહાએ. કનુદેસીએ કશું કે મારો પશુ તેવોજ વિચાર હતો પણ હું તમને આશાની રાહ બેલી હતી.

અને જાણવાની જરૂર છે કે ગરીબલાલને તેના સસરાનું ગામ પાસે હોવા છતાં બેમાંથી એકે ગામમાં પોસ્ટ ઓફીસ ન હોવાથી જ નવોંબચાઈ કેટલાક દિવસ નીકળી જતા હતા તેમજ મરીજાલાલ સ્થિતિ થકુ બેઠાએ લેઈ સુધરી નહોતી. કારણ કે તેનું પોતાનું જેવું પુર પગારી રહ્યો નહોતો તો થકુ વખતનો વિચાર કરી તેણે સસરામાં કેટલાક રૂપિયા લઈના આશી વગર વિદ્યે નીકળવાની તૈયારી કરી દીધી. કનુદેસી તો પોતાના માતાપિતાને આવે વખતે મગવાને આતુરજ બની રહી હતી. પોતાની માતા છેપી ઘડીએ એવું કશું કૃત્રી છેવટે રોષ કે જે મગવાને ખરૂં આપુરેઆપુર ન બને! કનુદેસીના મનની ખરેખર તેવી રીતિતિ જનવાને લીધે આમજા દિવસમાં તેના મુખપર શીકની છાયા છવાઈ રહી હતી અને તે હવે છુપારી છકતી નહોતી. નાના માખમાં આ વાત બાના બેને ફેલાઈ મળે ને કશું માણસો તેના દુઃખમાં ગામ સેવાને તેને વળાવવાને માટે સલાહના વખતમાં થકુ આવ્યા હતા. બન્ને જાણુ તૈયાર થતાં એકે આડે મારે કરી જાયા વિનાજ યોડું થાકું બાધુ સાથે રાખી સસરાના નવેકે લાગાને સુધારે નીકળી પડ્યા કે જેથી અને તેમ કરી તેને તેમ દિવસે ત્યાં જઈ પોહોચા. ખરેખર વખતે સસરામાં થોડો વિચારો લાઈ થોડું થાકું

ધાની ફનીયાનો ત્યાગ કરી ચાલતો થયો. સવાર થતાં પાછળ રહેલા ખોળીયાને ન્યાતીલાઓ ને ખીજની મદદથી અમિસરેકાર કરનારો આવ્યો ને ત્યાર બાદ સ્નાન કરી બધા હાથુ અડધે બીને મુકે ઠપડે રૂબરૂવીના પિતાને ઘેર આવી ધીમે ધીમે વેરામ પોત પોતાને સ્થાને મવા. દર્મ્યાન આપણી આતના બેરંબોની હક બમી હતી ને રૂબરૂવી ખીચારી નાની હતી તેથી તેની દયા ખાતાં હોય તેમ તેને મદદ કરવા આવ્યાં હતાં ને રડવા કુટ્યા માટે તૈયાર થઇ ગયાં હતાં. જ્યતં જ્યતં દરદી દરદાર કરી નોડોલી તેને બદલે વાળવા આવ્યાં હોય તેમ તેના મરણ બાદ કેટલાક કુદી કુદીને કુટ્યા મંડળો ને રડતી વખતે પણ જીને ખીજ કેલ સગાઇ નોડોલી તેઓ પણ ચોડી ચોડી સગાઈ કાઢી ખીજ કરતાં જરા વધારે રડવા મંડળો ને કચવાર બધાનાં મોં છુટતાં મરનારની લાંબેની ખીચાણીએ તો બધાની પંજી વિશ્વાસ કરી કરી રડવા માંડ્યું મોં છોડી દેવાનું કહેવાનો આશય થતાં તેણે વધારે મોટે રડવા માંડ્યું ને જીવંતે જ મણનો સાથે આગ્રહ થતાં એણે પોતાનું મોં છોડ્યું તો તેનાપર આંધુ પડ્યાની ખીજકુલ નિશાની આલમ પડતી નોડોલી ! પણ જીવંતના વખતમાં રૂબરૂવી જીવી કેટલીક કામી પોચી જાતીવાળી લીંબોની આંખમાંથી વોધારે આંસુ વહેવાર્યાં હતાં. આ પણ એક જાતનો હુમર ને જાતીની નિષ્કુરતા ! પ્રિય માતિબધુજી ! આવો ટોંગ ને આવી રીતે મનવતો વેશ કેટલો જામી બંધ કરવો જોઈએ તે તમારેજ વિચારવાનું છે. ખરી રીતે સમજવા છતાં તે નદી બંધ કરવામાં આપણે આપણા મનની નિર્ગળતાને મહાનકાર્ય કરવાની આપણી અથો અત્તા સાબીત કરીએ છીએ. જે, કુંકમમાં મારે જમ્યુવડું જોઈએ કે માતિરિવાજ મુજબ મરનારની પાછળ બધા સરેકાર કરનારો આવ્યા. મરીખજાલના સસરાની આવી નરમ રિયતિ છતાં મરીખજાલની મદદથી તેને માતિભોજન ને આજીવ્ય ભોજન આપ્યું પડ્યું ને પોતાનું નાનું દેવું મોટું થઇ પડતાં જ્યાં થઇ રહ્યા બાદ તે ખીચારે પહેલેથી કુળી વધારે કુળી થયો, જમણવાર થઇ રહ્યા બાદ જમવા આપનારમાંથી કોઇપણ તે વખતે તેની દયા ખાવા આવતું નોડોલી. આતે માતિબધુજીનો કેવો વિચિત્ર સંબંધ તે મરીખ ખીચારા, મરીખજાલને લાંબો વિપાર કરતાં પણ સમજાવું નહીં; પણ જિમાં કંઈ હેતુ હોય તો સમજાવો. માટે માતિ બધુજીનો સંબંધ પણ કાંઈ હેતુ પુરુસર બધાવાનો પ્રપત્ત થયો જોઈએ. આવા હેતુ વગરના રીત રિવાજ આજી સખનાથી શે લાભ ! માતિની અરનતિ સીવાય જોઈએ કંઈ લાભ હોય : એમ મરીખજાલને હોડા વિચાર કરતાં પણ જણાવું નહિ. છતાં હાલ મુસ્ત તે પોતાની વધ નાની હતી ને આ તેનાપર પડેલો પહેલોજ યટકો હતો તેથી આવા અથ : જિનાના જંજાતા માતિરિવાજમાં કાંઈ કંઈ રહસ્ય સમાવડું હતો, એમ ધારી હાલ મુસ્ત તેણે પોતાના મનનું સમાધન કરી લીધું. ત્યાર બાદ તે અને રૂબરૂવી તેના પિતાની સાથે પાતે વળગ્યાં તેની નામરજી છતાં આમક કરી જીવે તેને તેઓ પોતાની સાથે પોતાના આમ લઈ ગયાં. કારણ કે સારે માટે અવસર અડી તેની સંભાળ લે એવું લામણીવાળું માણસ મામમાં રહ્યું નોડોલી ત્યાં આવ્યા બાદ તે પણ તેમનાથી જુદો રહેવા મંડ્યો ને મહેનત કરી પોતાનું પેટીયું કાઢવા ઉપરાંત ચોડી ચોડી ખચારી પોતાના જમાનનું ને ખીજાંજોનું દેવું ફેડવા લાગ્યો તે પોતાની દીકરી તથા જમાનન સુણે સુણી થતો ચોડે વર્ષે પોતાનાં પાપ મુક્યનો જવાબ આપવા પ્રથુના દરવારમાં પ્રવાણ કરી ગયો. હથર તેના આત્માને સાંતિ આપો એટલું ઇચ્છી અથો આમી વાર્તાનાં જે પાતો ૫૨ અને પડો નાખીએ છીએ :— (અપર્ય.)

ખેતીવાડી માટે પટેલના નાળીયા પંચો

કે જે કુલમંડળી તથા નદિમંડળી મળે તેના ઉદ્યોગો પોણી જેવવા માટે દરેક માનના પંચો કરનાં કાયદાકારક મળ્યું—સાદા ઉપયોગી અને દરેકના ખર્ચમાં કરકસરીયા છે. એને તે બળદથી, વાગથી, ઉટથી તેમજ બોઈલ અને સ્ટીમ એન્જિનથી પણ ચલાવી શકાય છે. ૩. ૧૭૫ છી ૫૦૦. લઘુ પુત્રાસા માટે અડધા આનાની ટીકીટ બીકી પ્રાપ્ત તાન્દ મફત મંગાવે કે રૂબરૂ મળે.

ત્યાર ક—ને કુલેલ મળે એક વસ્તુ ૬ એન્જિન, ૪૫૦, છતે, ૫૦૦ની કીચે દરેક બનના મસીનો જુના તેમજ નવા ખા ખાખિ છાખે, દુસલ કીચે છાખે, અને મેલ્લી માલ્લા કી ખાખાનો કંડાલ સાખા ૪ કીચે, અને અખારે ત્યાં કીચે કીચે દીના દરેક માલખના નવા પાચેલ કીચાખે ૫૫૦ મોડ—

આખાલાલ એમ. પટેલની એન્જિનીયરીંગ કંપની
કે. દરીયાપુર નાની સાવેપરી-અમદાવાદ.

ચોખા

ચોખા

ચોખા

અમો—૧ કારીદસ દેમચંદ, ૧ દેમચંદ દનગ, ૧ પીત્રાંબર મલદજ, ૧ મણદાસ પીત્રાંબર વાંજ કે મચી દોલાબા દરદાસ દેસા આ મહત્તમ મીલ (ચોખાની) મીલ સંવત ૧૯૧૬ ની સાલથી ચાલુ કરી છે. અમદાવી મીલના નાખા મુખર્જી, પૂના, અમદાવાદ વિષેરે કીચે મલખાખ જેવાય છે. આમો જાનિ મીપોએલે વાલખવાલ જે એક વખત મેલ્લી ખાખી કરી જુઓ. કીચાખ બારે મેલ્લી ખાખીયા અખારે અર્દો તોય (વત્ત) કુપર ૧૫૫ નંબી. બાવ ખાખી મેલ્લી ખાખી અખારે પુનાલ ૫૪૧ કુપર લાખ છે અને એ કુપરથી એક મુખર્જી કીચાખ ચાલ છે. આદામમાં નામ-મલ-દમો-પાખ-ને રેલેરેલન ચોખા-મલ્લાલી અખારે ખાલખેલ અખારે જાલે. જલખાખાર મુખર્જીમાં કરેલે.

શા. કારીદસ દેમચંદની કુંવની સાલસ મીલ.

જે દરેક દોલાબા—પિરેક દેસા.

લોહી સુધારવા માટે સહિથી સરસ
વામનગોપાલનું જગમસીદ્ધ અને લોકપ્રીય

આયોડાઇઝડ સાર્સાપરિલા

જેમાં દળરો દરદીઓએ ઉપયોગ કરી પોતાની નીમણા દુર ઝીંધી છે.

આ સાર્સાપરિલા બગડેલા લોહીથી થતા દરદો માટે એક ફોર્મુલા
અને એકસીર હતાજ છે.

જાને બાબત ૫૦ વરસથી એક સરખી રીતે માન પામેલું છે અને લુદા લુદા મેદાનોમાં

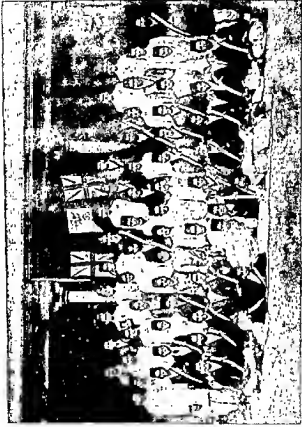
સોનાના અને રૂપાના ચાંદો મેળવવા

આ એક જ સાર્સાપરિલા બાગ્યશાળી નીવડ્યું છે.

લોહી એ મનુષ્યનું ટુપન છે તે જગતનું દોષ તે - એ જ કારણ થાય છે.
માટે તે સુધારવા દરેક માણસે કાળજી લેવી જોઈએ તેનું આ જ સાધન પરીવારના
બીજા એક પણ દવા દેવાની જગર નથી. વળી આ દવા પીવાથી ઉપદ્રવ એટલે જ
રંગી અને તેના વડે થતા રોગો-નેમજી સ્ક્રાફ, સ્ક્રીફ, આમડીપરના કાળા કાપ,
ગાંધાનું સ્ત્રાવ આવડું, સ્કીરમાં કળાઈ થવી, સ્કીર ઉપર દેરીઝ સરખા ફોજા થઈ
આવવા વગેરે વીકારો ઉપર આ દવા અસાધીર થઈ ચુકી છે. યાથી ૧ નો ૨ ૧,
આર સીથી પાવાથી સારો થઈ જાય છે, પોષ્ટ ખર્ચ લુદા

આર એકદમ અંગ્રાવનારને રૂ. ૪૫.

ડા. ગૌતમરામ કેશવ, ઠાકુરદ્વાર-મુંબઈ.

अन्य निचको—नदीग्राह प्रथम सामान्य सभा—(ता. १-२ नवम्बरी १९१६.)

ખડાયેલા મિત્ર.

પુસ્તક ૨ છંદ :] પૌષ શુક્લ પદ્ય એકાદશી, સવન ૧૯૭૨. [અંક ૩ બે.

મહેમાનને નિમંત્રણ.

પ્રમાણિક છન્દ :—

- કેવલ. પવિત્ર તીર્થવાસી પૂજ્યપાદ સે પધારીએ !
 રસાળ ભાવથી રસેલ રંગમગ્ન સ્વીકારીએ :
 કુકુમ પદે પધારીએ :
 મધુત્વને વધારીએ :
 ખીચી ઉદે મુગ-ધીં સ્નેહ ફલડે વધારીએ— પવિત્ર. (મુવ.)
 કમ-સાથી ઉમા સદુ આચા ભયો, લે ત્યાં સુખ સંયોગનું :
 પુણ્યાર્મના આવાહને ધાવન અમારૂં આગમું— પવિત્ર.
 " મહેમાનના સન્માનમાં હૈંમત્સ્ય નર પૂરે તર્વો !
 સિન્ધુ છાઈ સહિ યોગાવે સ્વજનને ભાડ્યો !— પવિત્ર.
 " પરિમલ ભરી મૃદુ અનિલ લહરી વાણ રીત ઢોળે અહીં ;
 ને રેવતી કડવા મવા, અગ્ની એ વિવે વરસી રહી— પવિત્ર.
 " કિરકાર કરતાં પંખીં કુદરત જોડમાં લપ્પાઈને ;
 અમ આદમગન સમાન સંગીત ગાઈ શ્રુભ વધાઈ દે ! પવિત્ર.
 " સત્કારથી સાધન ઉજા સદ્ભાવ પાસવારને ;
 વિરાલએ પુન્હાં હડમારે સાડ અંતરદાર છે.
 કેવલ. ઉચ્ચત્ત, હેન ભાગીને, પુણ્યત્ત સે : ઉન્નતિયે :
 અગ્રજત્ત અમારૂં કાંઈ હોય તે પ્રજાતિયે :
 હરત છે : નિઝાતિયે :
 નવિનના નિઝાતિયે :
 પધારશે મહાશયો ! પ્રજિપતે પ્રજામીએ— પવિત્ર.

કેશવ હ. શેઠ.

નડીયાદ ખાલસા સામાન્ય સભાનો રીપોર્ટ.

મેળાવડાના દિવસ પહેલાં થયેલું કામકાજ.

૧. મુખ્યમંત્રી ખાલસા સામાન્ય સભાનો કસવ—નડીયાદમાં સામાન્ય સભા ભરવાનો.
૨. ડા. રણછોડલાલ ભોગીલાલ મેળાવડાની માગણી.
૩. નડીયાદ પંચ સમસ્તતું આમંત્રણ.
૪. ગામે ગ્રામ જુદા જુદા એકમના આગેવાનોના પંચ સમસ્તતે આમંત્રણ.
૫. કોલેજ તથા ઈંગ્લેન્ડ હાથ ધરવાના વિદ્યાર્થીઓને વોલન્ટીઅરમાં જોડવા આમંત્રણ.
૬. જુદી જુદી સભા તથા એસોસીએશનને આમંત્રણ.
૭. “ખાલસા મિત્ર”ના જુના તથા નવા મળી ૨૦૦૦ આંકડાનાં લેકને આમંત્રણ.
૮. પ્રમુખ સભા સભા જુદા જુદા સુનીલાલ તાલુકાંદતું નડીયાદ મુકામે તા. ૩૧-૧-૧૫ ને શુક્રવારના રોજ સ્વામી—તેમને બહોળ ઉત્સાહ બધો ને હર્ષભર આવાજર આપ્યા ગામમાં આપવામાં આપ્યો હતો ને વોલન્ટીઅરોએ બહોળ સ્વામી હતો જેનું માન તેમના કેપ્ટન ઓમનલાલ દેસાઈને ધરે છે.
૯. તા. ૩૧-૧-૧૫ ના રોજ નડીયાદ મુકામે પીપળાતાના તડની વાડીમાં સમજાવટ કમીટી (Subject Committee) રૂપે કમીટી મેળાવી સભા રમક વિચાર સાદ કરાવેનો અરકો તૈયાર ક્યો ને જાણ્યું કરવાનાં નામ નક્કી કર્યાં.

મેળાવડાના દિવસો.

તા. ૧-૧-૧૬.

તે દિવસે સભા બપોરે એક વાગે ચર ચર, પ્રમુખને લઈ આગેવાનો તથા વોલન્ટીઅરો નીમેલે વખતે પધાર્યા.

આરંભના.

(૧)

નમન કરી અખીલ જગતપતિને, (૨) નમન
પ્રેમ યશી, સ્તુતિ કરીએ, પ્રભુની સદૃશ મળીને—નમન—અખીલ—
દીન અને પ્રભુ બાળ તમારાં,
કરુણા લઈ નિહાળે અમને—અખીલ— નમન
ભવતાય, સુખદાતા, જગદાતા, તું વિષાતા,
પાર કરે ભવ નીધિ કર ખરીને—અખીલ— નમન

(૨)

મંગળ દિન આજનો અપાર માનીએ,
પધાર્યા છે વધીકે બધું મહેરબાનીએ—

મંગળ.

અભિષ્ટ અમતલ્યં યવાયી હર્ષિ ચમ્પીએ,
 પ્રભુ પદે નમી નમીને પાવ લાગીએ— મંગળ.
 છે પ્રતાપ નાતને જાણાએ પદે,
 સુખ શાન્તિ શાપી શાપી કુંભવિ દુઃખ સેા હરે— મંગળ.
 કેળવણી પ્રસારવા ઉપાયેા આદરે,
 અમલ રહેા સંપાન આં જાણ હિરે— મંગળ.
 યાતિ આત્માદિ ઉપર રહેમ સુખેા હો વમો,
 તેથી આ તકે અરજ યુગ્મીએ અમેા— મંગળ દિન.
 ગરબો.

(૩)

સદગુણ વિન્ન સજની, વિન્નુ સર્વ નમમ્,
 જેમ લુણ વીણ સજની, છુપુ ભોળા અણુ— સદગુણ.
 અણુરૂપું સહીઅર રાગ સદગુણ,
 વિવલ વિવેકનું મારણ સદગુણ;
 કુંભવિ તણું છે અરણ સદગુણ,
 અવળગનું તારણ છે સદગુણ;
 સદોઅર નાવ ચવાનું— સદગુણ.
 ભરે વાંસવર્ષ હખતી શીખ્યા,
 ભર્યાં બાવલો કરતાં શીખ્યા,
 ભરત અમરગી બરતાં શીખ્યા,
 વિવલ કહે સદગુણ નવ શીખ્યા.
 જગ જર શીખ્ય સવાળું— સદગુણ.

(૪)

એમાનેા આ બહાઈ પુનઃ પદારને.
 તમ મરણે અમ સાન સર્વ સુહાવને— એ.
 કરને માત્ર દનારો પાતર પાવ ને.
 દિવસવાંશી પ્રભુ પાસે જલુ જાવ ને— એ.
 ઉભા વાળીન્ય કષ્ટ કરનારા તમે,
 જાપા રહે પદે રાગ જલું પ્રભાવને— એ.
 સુશુભ સારી હખને ના આવડી,
 લેશ ન લીધો લલિત હરોને લાવને— એમાનો.

જગદ માત્ર—મુન્નાઇ, અરજ, સુદરશી, મીઆમામ વીરણ વલસાડ, વગેરે સ્વતંત્ર
 ધનુષ્કિની તારી તમા કામને પાંચી જાણ્યા.

જુદ જુદ બધારણ છે તે તરફ ધ્યાન રાખી વિચાર કરવાનો છે આપણે કોઈ દરમિયાન પસાર કરવાના નથી આપણે ફક્ત જુદા જુદા મુદરણોના વિચારોને અનુમાન આપી ફક્ત સંસનાઓ કરવાની છે અને આપણા દરમિયાન ભરખાઓને નાત વધર મોકલી આપવાના છે. એના વિચારથી બીજાને બંધન નથી દરમિયાન કોઈ મામની નાતને બંધન નથી. અદાથી ને બહામણો મશે તે વધર દરેક મામની નાત પેલવેલાના પંચમાં વિચાર મંજૂરો અને ને ને સંસનાઓ પોતાની સ્થિતિને અનુરૂપ આવે તે તે મદલ કરી તેનો અમલ કરવા યોગ્ય પગલાં ભરશે તેવી આશા છે.

નડીયાદ સમસ્ત તરફથી સ. સ્વચ્છતાલય યોજનાના તરફથી સર્વે મહેમનોને આવ-
કારનું આપણું.

પ્રમુખની મુદ્દણી—દરખાસ્ત મુન્દાર.

સ. વડીલ યોજનામાં કા. તથા શ્રી. એ. એલ. એલ. બી. (નડીયાદ),

સ. નેચરબાઈ મુન્દરમાં દરખાસ્ત શ્રી. એ. હોમાનર (ખડાવ).

સ. મોતીલાલ સલ્મુખાઈ પટેલ એમ. એ. એલ. એલ. બી. (નડીયાદ),

સ. મુન્દરમાં સલ્મુખાઈ (નેચર).

પ્રમુખ સાહેબનું યાચનાનું આપણું.

મારા જ્ઞાન બાંધેલો અને સદૃશસ્થા !

આ મેળવણી આપણી ખડાવતા યાચના પહેલ પહેલો છે. આ શુભ પ્રસંગે પ્રમુખ પદ, મારા પ્રમિદ બિ અને નાજીલા સાર નામદાર મોડીયાલ કાંડનદાસ પારખને આપણું એવો અમારા સરવેનો વિચાર કરો. જલ કેટલાક કારણથી એમનાથી આવડાનું બન્યું નથી. ને દે કાનું મેં જાણું છું કે આપ મોડા મેળાવામાં આવી પહોંતું કામ કરવાને કું લાવક નથી. જલ યાચનામાંથી દરવાન માથે મદારનું તે દરેક જાનની ફરજ છે તેથી જ મેં આ પડી ફરજ મળી છે અપુર માન આપ સરવેને મારી નામદારમાં આપમાં અને આપું છે તે વાસ્તે કું આપ સરવેનો અંત કરજુ પરિ અમાર માનું છું. અને આ માનને વાસ્તે હમેશાં દું અમર રહીશ. આ શુભ પ્રસંગ વખતે યાચિ વાસ્તે આ વિશે વિચાર કરજુ તેના ખરોડ ખડાવતા ચિત્તા લાંચી સ. રા. જાહનામદારને, તથા રા. રા. ચીકમલાલમદાર વિશે એ કરશે હતા, તેમાં મેં સુધારો વખતે કરી લખાવેલો છે. તે રા. રા. જાહનામદાર પાંચે.

આમ ચીકમલાલને અને મારે કમ વાસ્તે પાંચ પીછન છે તેઓ બાંધને યાચિ પ્રત્યે ખાંજીલ છી છામણી છે. ને એક સરખી રીતે આ વિશે ફરજો તેઓ ચિત્તા કર છે ને પોતાના પેશ ખરે છે. તેમજ લખા લેખના મુખામાં મિત્રાને આપણી યાચિ વિશે એ ચોખ્ખામાં કરી છે તે સ્તુતિપાત્ર છે.

મારે કેટલાક રીપોર્ટ વધર આપણું ધ્યાન ખુલ્લુ એવાનું છે. તે, વિશે એ શુભ મેળામાં મુખ છું.

આપણે બધા વલિક એકજ માતિના છીએ, જુદા જુદા ગામમાં વસવાથી જુદી જુદી નાલો ઉભી થઇ, પછી ગામઠાની કન્યા ચહેરમાં આવતી, પણ ચહેરનાજા અમઠામાં દેતા નહી તેથી કરીને હવે કન્યાની આપ લે કરવાનાં ફક્ત સોથી બસો ધરાંદરેકને મળે છે. આથી વણી અગવડ પડે છે. કાઠીઆવાકમાં દયા અને વીલા અઘાયતાની એકજ ન્યાતી અધ્યાપ છે અને કન્યાઓની આપ લે થાય છે. આપણે પણ ધીમે ધીમે એકઠા કાઠી નાંખવા ને પછી દલા વીલાએ બેગા થવું ને જતે દલાડે બધા વણીઓએ કન્યા આપ લે કરવામાં બેગા થવું આવી રીતે આપણો સમુદાય મોટો થશે તો દરેકને વાહાર માગ જતાં અગવડ નહી પડે અને પારસી, બાઠીયા, વિગેરે કોઓની પોં વેપાર અરથે દિલ્હસ્થાનના મને તે ભાગમાં જતક વસી સહીશું. આતું થવાને ધણે સજ જશે ત્યાં સુધી આપણે આપણી અઘાયતા ન્યાતમાં કેળવણીને વધારે કરગ જહોએ પાયો નાંખીને મજલુત સજુતર કરવું. એવી રીતે બધી વણીક ન્યાતીએ કરવું અને આપણે બધા વાણીઆઓએ એક ખીનની ન્યાત તરફ હેત વધારવું. દરેક હાકરા તથા હાકરીને પોતાના ગામમાં બહુવાની નેટકી સગવડ હોય ત્યાં સુધી બહુવા સાર સમવડ કરી આપની એકલે કે દરેક મામમાં જુદા. જુદા તાનાં જુદાં જુદાં હંડ કરીને તેઓથી શી તથા મેપકીઓ આપી સવડ કરી આપવી. અને તેથી અઘાડી બહુવું હોય તો એ હાકરાઓને તેને હંડમાંથી પેસા આપને ધીરવા. એવો મારો અભીપ્રાય છે. રૂપીઆ નેટલા નેટકીને તેટલા આપણને બાનના ધોરણે મળશે કોઓપરટીવ સોસાયટીના નિયમ થા હો દરેક મિત્રોએ મળ્ય એક મંડળી સ્થાપી રજીસ્ટર કરાવી, એક ખીનના જમીન થઇ પેસા લેવા એ આવી સોસાયટીના નિયમ છે.

આપણમાં ન્યાત વરા પાછળ અનાવસ્થક ધણે અરથ થાય છે. તે કમી કરી આપ હંડને વધારે કરવો.

હાકીઓની નીકાળ ન્યાં ના હોય ત્યાં હોરરીઓને હાકરીઓની નીકાળોમાં મોકલે સરી અને મોઠામાં મોટુ બાર વરસની ઉંમર સુધી બહુવા દેવી. વધારે ઉંમર સુધી બહુવા દેવાય તો વધારે સાર.

આપણે વણીક બાધઓ છીએ. વેપારમાં આપણી જુદિ તીવ છે. શુન્યતામાં વેપારી ધણ છે પણ દિલ્હસ્થાનના ખીન બાઠોમાં વેપારને લાયક જુદિ ધરાવતા લોક ધણ બોલ છે. ત્યાં મારવાડી ગયા છે, પણ આપણાથી જવાનું નથી, તેવું કારણ આ પેટા ન્યાતો અને તડો છે. બધા વાણીવાની ન્યાતમાં હાકરીઓની આપ લે થાય તો હું જાતી રોકીને કહું છું કે તેઓ મારવાડીની પોં દિલ્હસ્થાનના દરેક ભાગમાં જશે અને મારવાડી કરતાં પણ આમજ વધશે ને તેમની સ્થિતિ ધણીજ સુધરશે. પણ એક વાત મારે ખસુસ કહેવાની છે કે, વેપાર કે મોઠરીમાં જે માણસ સપને વચગી રહેશે, તે આ દુનિયામાં પેસે ટકે સુખી થશે. એટલુંજ નહિ પણ પરલોકમાં એના આત્માનું પણ કસ્વાજુ થશે. મરણ કે સત્ય એજ ધર્મ છે. વારતે મારા મીત્ર, સત્યને કદી છોડશો નહિ. ને હવે હું બાધવાલ-બાધને છોડેલું બાપજુ વાંચવાની વીનની હડ છું અને હરીયા આપને ઉપમાર માની બેસવાની રજા લઉં તે પહેલાં તમારું ધ્યાન એવીસ કે,

ન્યાતના આગેવાનો, મ્યુનિસીપલ કમીશનરો તથા જોનરરી મજીસ્ટ્રેટો વીગેરે મારી વિનંતીથી જેવી રીતે પચારદાર મોઠર દીસ દેઇ પ્રજાજીકરણે માગ કરવાને બધાયલા છે.

તેની જ રીતે તમે બાકીના બધાવણ છે. ને તેમ કરવાનું તમારાથી ના બનતું હોય તો આવાં કામ માથે લેશો નહીં એમ નહીં કરો તો સ્વચ્છતા વાસ્તે થી રીતે તેવાર થશો ને સરકારી નોકર બ્યારે અન્યાય કરશે, તે ત્રીજે ત્યારે તમે થી રીતે ફરીવાદ કરી શકશો. નાતોમાં તકરારો ઓછી થાય તેને વાસ્તે ખરી ચિનતી નીચે મુજબ છે. છત્રીજીના આશ-બુધમાં તથા મુખ્યમંત્રી ભાડીઆમાં નાતોનાં જમણુ કરતા નથી. દરેક પ્રસંગે જોમને શરે તેને જમવા બોલાવે છે જોમની જોડે તમારે ના બને તેને તમારે ઘેર નાંતર ના દેવું એટલે થી રીતે સફાર્થ થાયા આપણા આજીવુમાં હમ પહેલાં યોગ્ય દીવસ ઉપરાંત વીચાક કરે છે તેથી તેમનામાં આ નાનની પોં તકરાર રહતો નથી.

આરા વિધાર્થીં મિત્રોને સલાહ.

- ૧ થાક રાખો કે પૈસા કમાવવા કઠણ છે.
- ૨ વાસ્તે કપડાં સાદાં ને ખજાણા ખજા પાછને પડેરા.
- ૩ કહીને સાચવી બનતી મહેનત કરી ઉવે નજરે પાસ થાક.
- ૪ થાક, કારી, ખીડીયા, લંગાડ, છીંકી વિગેરેનું પેટનું માંથી મોડવા કુવામાં નાંખો, તે સર્વ કહીર બપોડે છે.
- ૫ કહીર સુધારવા આપણી જુની ને વખત ખસતી રમતો રમો; ઊંચેની ખરયાળ રમતો રમવા આપણી થાસે પડેલા નથી.
- ૬ આપણું સાદુ ને પુષ્ટિમારક રાખો.
- ૭ ખજાણાની આંદર મીતાબદર રહે.
- ૮ પ્રભુની પ્રાર્થના એક દિવસી કરીએ પોલીસર અમુક વખતે કરે.
- ૯ નાનમાં અને ફેશમાં બીજા તમે ભેજાજ વિચાર કરો.
- ૧૦ તમારા વડીલો તથા શરૂઆત પ્રત્યે સભ્યતાથી વર્તો. વિદ્યોતેજાક ફરતી દેખેરખ રાખનાર બાકીમાં ને ખરી નવનતિ એ છે કે દરેક રોજીએ ફરી રીતે જાણે છે તેની કમીની નાંખીથી મોંઘ થો, ને ને ના બનતો દોષ તેને ચેતનથી આપો, ને વખ પ્રમાણે કાઈ કોઈએ ખજા પાછળ દોષ ને ને અંદર ગુરિના દોષ તેમ કોઈએમાં ને મદદ જાંબ કરી બીજો થયો એને અનુકૂળ આવે એવો સુચરો કે એની જાહેરી ખરાબ થાય નહીં.

ત્યારપછી પ્રમુખ સાહેબની આજ્ઞાથી તેમનું કપાલેકું બાજવું રા. રા. બાકીવાલમાં ખંજી નીચે પ્રમાણે બાંધી સંજગાળું હતું.

પ્રમુખ—રાજ્યસમાભૂષણ સુનીલાલ તારાચંદનું બાજવું.

શુભ પ્રાંતિમંકુઓ !

હિન્દના શુભ શુભ આશોમાં વસતા તમે આરા પ્રાંતિ બંધુઓએ આ રમતે જીતાર મળી પૂજા ઉત્સાહમાં આનંદમય દેશવ આપ્યો છે, તે આદેશમાં પાસ કરીને તમોએ અને પ્રમુખનું માનમું અને જોખમવાળું કાર્ય લેખું છે તે આદેશ તમે સર્વે બંધુઓને સર્વે આમાર માનું છું.

આના અપૂર્વ માનની સાથે સમાજેલી જનજાગરી ઉપર હું જ્યારે વિચાર કરું છું ત્યારે આપણા આ આનંદોત્સવની લાંબાજીવોમાં જેવાં નહીં જતાં આપણી અકાલપતા શાંતિને હિન્દ માતાનું એક અંગ ગણી તે માતા પ્રતિ શ્રદ્ધાથી ફરજ અંદા કરવા હું આ પ્રસંગેના સંપૂર્ણ લાભ લઉં છું અને તેના જેવ માટે આધુનિક સમયમાં આપની શાંતિને દેશની પરિસ્થિતિમાં જરૂરીઆતોનો ખ્યાલ ધ્યાન રાખેલાં આપી તે જરૂરીઆતોને પહોંચી વળવાના માર્ગોનું સચન, ચર્ચાસક્રિ, કરીશ.

અકાલપતા આ કામ સરળ નથી, પણ તકોએ, મુદતોએ શાંતિના-સામાન્ય દિવસની ખાતર, એક દીલ થશે તો અને ખાતરી છે કે આપણી ઉત્તરિ સત્તર થશે—

આ મેળાવણાની ઉત્પત્તિ.

આપણી શાંતિની વસ્તી નહીંઆદ, ઉમરો, અમલવાદ, બેધ, માતર, કપડવણજ, મેડાસા વગેરે જુદા જુદા વિભાગોમાં વહેંચાઈ ગયેલી છે. મૂળ તો આપણે વૈશ્વશાંતિ તરીકે એકજ હતા, પણ કાળના બળે જુદા જુદા આગેમાં ધંધા અર્થે વસવાટી. આપણી વર્ણિક કામ ચોરાસી કરતાં પણ વધારે ભાગમાં વહેંચાઈ ગઈ છે. અને એટલેથી પણ નહીં અટ-કતાં અફેસની વાત બે છે કે તેમાંની અકાલપતા તરીકે બિજાખાતી કામ દયાને વીદ્યા એમ બે ભાગમાં જુદી પડી ગઈ છે. અને તે પણ બધા એકઠાએ, તક અને પેશ તકોમાં વહેંચાઈ ગઈ છે. આવી રિયતીમાં કુટુંબીક ભાવના વિરસે દિવસે કીણ થતી જાય બે સ્વભાવિક છે આવા પ્રમાણની સંકુચિત ભાવના દૂર કરી બહોળી કરવા સાથે મુજબમાં જુદા જુદા ગ્રામો અને એકઠાના વસતી શાંતિ બધુએએ પરપર ગ્રામીનાં જન્યત કરવા અકાલપતા સમાજ નામની સંસ્થા યોગ્ય વર્ગીયી સ્થાપન કરી છે. આ સમાજે યોગ્ય વખતપર આપણી શાંતિની હાલની રિયતિની સુધારણા અર્થે તથા બીજા કેટલાક મુખ્યકાર્યો પાર પાડવા ‘અકાલ-પતા મિત્ર’ નામનું માસિક પત્ર કરી અનુભવું કે શાંતિ કપે રસે આગળ વધી શકે એમ છે. આ વિષયમાં શાંતિના બધા અંગ કેળાવેલા તથા સમજી અને અનુભવી વર્ગના મત મેળવવામાં આયા, અને તેના પરિણામે અને આપણે જવા બાધમાં મળી શાંતિની કેળવેના પ્રસંગ મેળવવાને આગમચાળી થવા છીએ, તેનું જણાવતો મને આત્મિક કર્મ થાય છે.

આવા મેળાવણાની જરૂરિયાત.

આપણા ભારત વર્ષમાં બહુી નાતો છે તેમાં પણ મુખ્યતમમાં વિશેષ પ્રમાણમાં છે. તેમાંની કેટલીક નાતો આપણાથી આગળ વધી છે તેમ આગળ વધવા હરેક પ્રયાસ કરવોજ નોંધવો. તે તરફ જરા નજર કરીએ તો જણાશે કે ઐતિહાસિક આઠણી મેળાવણા બંદ છે, સ્ત્રીઓ, રત્નપૂતો વગેરે કોનરસેએ બંદ છે, જાતીયા, લુહાણા, પરીવરણે એકઠા થાય છે ક્યુમી, ઘોળી, હાજમ, ને હેવરે ખાલર લેકો. પણ સમય પ્યાનમાં ભેદ પોતાની કામ માટે બનાવું કરવા એકઠ થાય છે. ત્યારે આપણે અત્યાર સુધી બેસી રહ્યા હતા, તે બહુ દીલ-ગીર થવા જેવું હતું પણ “જાયા ત્યાંથી સમાર” એ ન્યાયે આપણે કમર કરી ઉઠવાની જરૂર છે. બીજા કોમોને જરૂર હોય ને આપણને ન હોય તેમ તો બનેજ નહીં, આ ઉપરથી આપણે નોંધવું કે એકઠા થવું તે આવશ્યક છે, એ તો નિસંદેહ છે કે ધરમાં કે એરમાં બેસી એકઠા વિચાર કરીએ તો તેવું કંઈ મુખ પરીણામ આવે નહિ. પહેલાં

આપણામાં પ્રવાસ અને ૧૯૦૭ માં થયેલ હતો. તેની પ્રાથમિક મીટિંગ વખતે હું હાજર હતો. જુદા જુદા અમલો હિસાબી યુરોપીને અમલદાર મુખ્યે બોલાવેલા હતા, જે વખતે અમલદારની રજા ખામતના મનિય શેડ કેસવચ્ચે દરીઆમાં કુદાખી ખરીદાવવામાં મોકલવામાં આવેલામાં મીટિંગ બરવા આમંત્રણ આપેલું પણ ત્યાર બાદ પ્લેમ માલવાથી મીટિંગ બંધ પડી; કદાચ તે વખતે કામના બધા માણસો આવા મેલવામાં મારે તેવાર નદી હોય પણ ત્યારબાદ ધણો સમય રીની ગયો છે. કેળવણીમાં વધારો થયો છે. લોકોના વિચારમાં સારી પરિવર્તન થયું છે. જુદે જુદે કોણે સમાજ, મંડળો, એસોસિએશનો સ્થપાયા છે, તેમજ શાંતિનું માસિક પત્ર પણ નીકળતું થયું છે. તે દરમિયાન મત ધણો કેળવણો છે. અને આપણને યું યું ભેદાયે છીએ, તે આપણે સમજતા થયા છીએ, તેથી આવા મેલવામાં બરે છે. એવા પાયા ધણે કોળેથી સંભળવા હતા, તેથીજ આરો શુભ પ્રસંગ પ્રાપ્ત થતાં આપણે આરથી મારી સંખ્યામાં હાજર થયા છીએ, તે આજના શુભ દિવસે ગૌરવેશી રૂડી મંડળ દેહાખ્યાન કેપાય છે. અને તેની શોખમાં ઉપેરો કરવા રૂપે આપણે આને કોષણ તારા કામનો પાયો નાંખવાનો વિચાર કરી ચકીયું, આજે સુરત, કાઠીઆવાડ, ભરૂચ, મોડામા, કપાવન, ખાતેય તેમજ રક્ષિતના શાંતિઆપણને એકજ સ્થળે એકઠા મળેલા ભેળે કોતું તપ આનંદથી ઉજવ્યા હિવા રહેશે ૧ હું ખાઈ છું તેમ આજનો દિવસ આપણી શાંતિના ઉત્તિશ્રામાં સોનેરી અક્ષરે લખી રાખવા સાવક મળ્યો.

આપણી શાંતિની ઉત્પત્તિ તથા કાલક્રમ.

આપણે આપણી શાંતિને વાસ્તે અજિયાન તથા સામજી ખરીદીએ છીએ એ તો નિઃસંદેહ છે, તેમજ રૂઢ શાંતિનું શાંતિમાં સુખારો ભેવા કપ્પે છે તે હું ખાસ અનુભવ ઉપરથી તેમજ ખામતના મિત્રના રોમ ઉપરથી જાણી સમજી, તો આપણી નાતના કોરને આપણી નાતને ઇતિવાસ હાલની સ્થિતિ તેમજ અભિપ્રાય આગળ વધવાના ઉપાયો ભણવા ઉત્કંઠા થાય તે સ્વભાવિક છે. આપણી ઉત્પત્તિને યોગ્ય વર્ગ પહેલાંની સ્થિતિ નાતમાં આપણી શાંતિનું મુખ્ય નાવજ કાઠીએ તેમજ પુસ્તકમાં ગણ અભ્યાસ ખાંડું છે. ખાંડી જીવે તપાય થવાની બર છે. અને તે સ્થિતિ તપાસવાને આપણી શાંતિના કામા અને અનુભવી બાધાઓની એક કમીડી મુક્ત કરવામાં આવે તો આપણી સ્થિતિ નાવવાનું એક ઉપાયો સાધન મેળવી શકીએ. આ ઉપાયો કીલ્લાય આપણે ઉપાડી કાઢીએ તે પૂર્વે આ કામ શાંતિના કોષ હિસાબી બન્યું કે મુખ્યથી અડાવવા સમાજ કે અડાવવા મિત્ર ઉપાડી એ તો નાતને ધણો હાવશે થાય.

શાંતિની હાલની સ્થિતિ ને કેળવણી.

આપણી શાંતિની હાલની સ્થિતિથી આપણે મોટે ભાગે અનુભવ છે. તેથી તેની કુદી કપેરે વાંચી આ રચકે આવરક જણાય છે. વેપાર તો આપણા હાથમાં નહીં જેવો રયો છે. યોગ્ય ભાગ હાથ સારી સ્થિતિ જોખેરો તે કેળવણીના પ્રતાપે છે. બાદ દેવકા વચની હું નર સમજતો નથી પણ તમેજ તમારી મેલે સમજી કહો કે આપણામાં પહેલાં જે પ્રાથિતિ પુરો થઈ ગયા તે કેળવણીને લખે હતા, મહુમ વધીય કેસવાસ મેલીલાલ તથા અખલાલ કપુરજ દેસાઈ, તેમજ ય. આ. રુહોડાવાલ કપુરજ, ય. ક. સમ જાન ને

હાઇકોર્ટ રજીસ્ટર ને રા. બા. લક્ષ્મીનાથ પ્રાચીનમણસ રમોલકોઠ કોર્ટ નજર અને મસરીયા કોર્ટના મેમ્બર, તે બધા આગળ આવ્યા તે કેળવણીના પ્રતાપ હતા. વળી હાલમાં પણ બા. મોહનલાલ કલ્હનલાલ પારેખ જેઓ હાઇકોર્ટના વાજીલ ને નામદાર-ગવર્નર કન-કા. ના સમાસદ છે, અને જેમણે હાઈ-સીબના સૌથી પહેલા મેમ્બર તરીકે પોતાના કાર્યથી આપણી યાત્રિને બહારે આપણી આદર્શનિ યુવતીને ઉઘી પકિતમાં મૂકી તેમના નામે બધાને મગફર ચનાતું કારણ આપ્યું છે. રા. બા. રામચરણ દરગોવિંદલાલ દરકાદાસ કોટા-વાલા વડોદરા રામચરણ કેળવણી ખાતાના મુખ્ય અધિકારી, તે હુણવાલાના માણ દીવાન; રા. બા. હરીલાલ મનસુખરામ પારેખ દેવગઢનારીના રામચરણ દીવાન; અમદાવાદના બાણીતા રૈલવે કંટ્રાક્ટર કેશવલાલ હરીભાઈ; તથા નારોદ રામચરણ ન્યાયાધીશ જેડીરાનલાલ વલ્લભ-લાલ મહેતા વગેરે આપણી યાત્રિમાં કેટલાંક આગળ પડતાં નામે વગેરે શું સુચવે છે ? હું તો બેમન માતું હું કે નામદાર આપણું સરકારના અદ્ય રામચરણ કેળવણીના લાભ મળ્યો તેનેજ આ બધું આભારી છે. યાત્રિના યુવક અને ઉત્સાહી વર્ગ તરફ નજર કરીએ તો તે પણ શું સુચવે છે ? તેમણે કર્તવ્ય તરીકે જે કંઈ કરવા આદર્શ છે તેની બાંખી રૂપરેખા નહીંઆદર્શ યુવક મંડળ, અમદાવાદની શુભેચ્છક સભા, નારોદ બેસોસીયેટન, જે કંઈ પ્રયાસ કરે છે તેનુંજ રૂપ છે. પણ આદર્શથીજ સતીપ માનવાનો નથી. કારણ આપણી બેકંદર વસ્તી તરફ નજર કરીએ છીએ ત્યારે તો મજૂર અસોસની દશીકત નજર આવે છે, આપણી વસ્તીના મોટા ભાગ ગ્રામ્યમાં વહેંચાયેલા હોવાથી તેવા વસ્તીના મોટા ભાગની અગ્રિય કેળવણીના સંબંધમાં દર સો માણસોએ એક કે બે માણસોના માંડ માંડ નજર આવે છે. આવી સ્થિતિમાં યાત્રિની કેળવણી સંબંધી સ્થિતિ તથાસર્તા નિરાશાજી જોવામાં આવે તે સ્વભાવિક છે. પણ આપણે હવે આપણી સ્થિતિ સંબંધી માહિતી ધરાવી-એ છીએ, ત્યારે તો આપણી દરેક યાત્રિજનની દરજ્જા છે કે આપણી પ્રગતિને અટકાવવા રૂપ મંધને અને હરકોને દૂર કરીને આપણે સ્વચ્છવર્ણીના આપણી ઉમદા સ્થિતિ પ્રાપ્ત કરવાને ટોચીય કરવી જોઈએ છે; તેથી આપણી યાત્રિની કેળવણી સંબંધી સ્થિતિ કયા પ્રકારે સુધરી શકે તેમ છે તેના સંબંધમાં આરા પોતાક વિચારો રવળ કઈ હું, પણ મહારે શરીરથી પણ કહેવુંજ જોઈએ કે, આપણી હાલની કેળવણી અને તેને સંબંધ પરાવર્તી આર્થિક સ્થિતિનો તપાસ લેતાં આપણા પોતા જન્મજોરો છે, કેટલાક વેપારીઓ છે, કેટલાક ઉઘી પામરીના તોછો છે. પણ પ્રમાણમાં જુદા પોતા છે. અને આપણે મોટા ભાગ ગ્રામ્યમાં વસે છે તેઓની કેળવણી સંબંધી સ્થિતિ સાધન નહીં હોવાના અભાવે પશુજી પાછળ છે. અને મોટા ગામેની સ્થિતિ જોતાં તેમાં પણ ઘણા સુધારાની જરૂર છે તેમનો પણ મોટો ભાગ હુંકા પગરુની નોકરી, ગ્રામ્યમાં પીરપાર, અપસ વાર્ષિક કુંઠા પેદાશની દુકાનોમાં પોતાનું જીવન પૂરું કરે છે. તો પછી તે બધાને વારસે આપણે બારીક અવલોકન અને સૂક્ષ્મ દ્રષ્ટિથી હંકા વિચાર કરવાની જરૂર નથી શું ? આનો જવાબ તમારેજ આપવાનો છે ને તે જવાબ આજનો મેળાવડો પોતાના કાર્યથી આપણે એમ હું આશા રાખું છું. તેમજ આપણે હસ્ત આદર્શજી વિચારવાનું નથી. જે મુખ્ય કે કનિષ્ઠ સ્થિતિ મોટો ભાગ પોતાવે છે, તેના બીજા પણ અનેક કારણો છે. પ્રજાજન હુંકા બેકડાઓ તથા ન્યાયમાં નાના તડ, મત ફર તથા કુસંધી પડતા નાના પેદા વિમાનો, જાળજી, શરજાવાત જરૂર વિના જમણવાર, સીમંત

પ્રસંગનાં ખર્ચો, અકિંગવણીનો અભાવ અને કન્યા કેવલ્લીમાં પહોંતવણું વગેરે વિધિવિધ કારણો છે. એ દરેક રામનાં કારણો છે એમ સમજી વેવ તરીકે ઉપચાર કરવાનું કર્તવ્ય આપણું છે. રામનાં એ કારણ હોય તેની જાણીકાઈથી ચિકિત્સા કરવી જોઈએ. તે ક્યાં જાણીએ ખીએ રામનાં કારણ દૂર કરીએ ત્યારેજ રામ જડ મૂળથી દૂર થાય-ત્યાવ એ કારણથી આવતો હોય તે કારણ દૂર થયેજ ત્યાવ જન્ય. પીમમાં હવા દૂર કરીએ તોજ અસર થાય. કાસેશમાં ખોરાક ખાણીની સંજ્ઞાણ લેઈએ તોજ ખરી સાવચેતી લીધી કહેવાય તેમજ આપણે આપણી કાજની સિધ્ધિ માટે તેવીજ રીતે ચિકિત્સા કરી જરાબર પડેછે જાણી અમળ વધતું જોઈએ. પહેલાં આમભોમ આપણની ખાસ જરૂર છે કાજના રામનાં જીવ નવીન પ્રજાને ન હો તે માટે તેમના આચાર વિચાર સિધ્ધિ રસ્તે કોશચ તેમ પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. અને જેઓ રામમાં સપડાવવાન છે તેમને રામથી મુક્ત કરવા પ્રયાસ આદરવો જોઈએ. અમ કાજે ત્યારે એ ધર આગમાં સપડાયું હોય અને વડુ મળતું હોય તેને બચાવવા કર્તવ્ય, આસપાસનાં ધરને કાચવવા બંધાવાળા વધારે મહેનત લે છે. તેજ પ્રમાણે આપણે વડુ દાશમાં મોટી ઉમ્મરે પહોંચેલા અને રામમાં સપડાયેલાઓને બચાવવા કર્તવ્ય નથી પ્રજાને રામથી મુક્ત સમજાવને યાસ્તે ખાસ કાજના સમજાની જરૂર છે. તે નથી પ્રજાને આવ્ય મેળાવડાથી એક જડતની વીજળી જેવી અસર થશે. તેઓનાં મગજ પર યદ્દાત્મકીજ કાંઈક જુદાજ સરોાર પડશે. તેઓ કુમર, ક્ષેત્રથી દૂર રહેનાં હોખશે, બોલાં ખરચો કરવા દબાજુ નહિ કરે અને તેમની પેલા ઉપર જગજુ કરવાના આચરો તો તેમને તે વધ નહિ થાય. તેઓ કેવલ્લીથીજ આમગ આવે ચકશે, અને પેલાના રાખજાથી પેલાના મામન્ય મુદકાપર પણ સારી જાણ પાડી ચકશે. આ પ્રમાણે જો પચીસેક વર્ષ આપણું તો ન્યાતની પરિસ્થિતિમાં જડ મોટા રેસાર થવના જોવાને આપણે જામ્બરાળી થઈ ચકશે. એવો પ્રસંગ આવશે ત્યારેજ તડ પાડવામાં કોઈ મોઢાઈ માનસે નહિ જાશે તેથી ઘરખરો. તડનો વિચાર કરવો એ તેમનાં મગજમાં કુમી ચકશે નહિ. પેલાના છોડા છોડીનાં વિચાર જાણ વખમાં નહિ કરતાં જાણજામ અટકાવવા પેલાથી જાણ કરશે. જુદા પોજાને એકા કરવા પ્રયાસ આદરશે. યાતિ મરુએ ! યદ્દાત તો થઈ મુકી છે પણ જડપથી આમગ વધવાની જરૂર છે. કું બેરહૂર ફગાવું છું કે, આવો પ્રવર્તિ અને જડોજાતીનો સમગ જારા જેવા જડ પુરો તોમના જાતજા જોવાને જામ્બરાળી થાય એમાંયું થોડુ પણ થશે તો આજનો મેળાવડો બર્બાડું સાધક થઈ કહેવાશે. અને આપણી જાવિ પ્રત્ય તેને જાનંદથી થાદ કરશે અને આપણી તરફ ન્યાતિ ઉત્તિત્વ પ્રથમ પમડું બરનાર તરિકે પૂન્યભાવથી જોશે.

સ્થિતિ સુધારવાના ઉપાયો.

આપણું કદી દરે આપણે આમગ કમ વધતું અને ખારે રસ્તે આપણ નાવને કાજ જન્ય રું કાજો મોજાવ તે જાનત જે કાજો કહેવા પાડું છું. સ્થિતિ તો અજનત ખરાજ છે તે તો દરેક જાણ જાણે છે અને કહે છે તેનું કદી કદી જાન કારવામાં અને રોજા રાજમાં આપણું કાંઈ વળવાડું નથી કે સાધક થવાડું નથી; પણ તે સ્થિતિ દૂર કરી યદ્યર થવાના માર્ગ સચવવા અને અમજમાં ગ્રાહ્ય જોજ ખાં કર્તવ્ય છે. તેને વસ્તે કેવલ્લીની જાનર પડેલી કામ ધરવાની છે. કેવલ્લીનો વડુ પ્રચાર મોટા જાવા ઉપર કરવો જોઈએ

તેને આપણા સ્તંભરૂપે. ગણી તેનાં પર ઇમારત ચઢાવવાની છે. આ જાનતામાં ગયા વરસે આપણા પતતાં અંકમાં ધણી ચર્ચા થઈ છે. ધણી ધણી સંસ્થાઓ દર્શાવવામાં આવી છે. અને રજા બતાવ્યા છે તેને હવે અભ્યાસમાં મૂકવાનો પ્રયત્ન આવી શક્યો છે સવાલ ફક્ત એટલોજ છે કે, કયે રસ્તે ચડ્યાત કરવી.

આ મેળાવડાના કાર્યવાહકો તરફથી આપણી આગળ એક ખરડો રજુ કરવામાં આવ્યો છે. તેમાં ધણીખરા અગત્યની જાણતોનો સમાવેશ થઈ ગયો છે. તે પરથી આપ સર્વે જોઈ શકો છો કે કેમ જીનીનાં પ્રચાર માટે શું સાધવો. ખૂબ પાકવા જોઈએ તેનો ઇમારત કરવામાં આવ્યો છે. દરેક સવાલ પર વિગતવાર કહેતાં પહેલાં એટલુંજ જણાવવું બસ થશે કે પ્રથમ અઢાયતાં એજ્યુકેશન સોસાયટી-તે નામે કે બીજા કોઈ નામે સ્થાપવાની જરૂર છે. તેની સ્થાપના થશે તો તેના અંગે સ્થાનિક મંડળો અને સમાજને જાણેગામ સ્થપારો, બોર્ડિંગ પશુ ઉપાડી શકારો. તેમજ કોલેજની કેળવણી લેતા વિદ્યાર્થીઓને પણ વધુ મદદ આપી શકારો. સ્થાનિક સમાજને પોતાનાં કામમાં ખરત ઈંગ્લેન્ડ કેળવણી પૂરી પાડવાસાર પ્રયાસ કરી નકરો તેમજ કન્યાકેળવણી તથા બીકેળવણી વિષે પણ પૂરતું લાભ આપી શકારો. મધ્યમ સંસ્થા શામિક કેળવણીને લગતાં પુસ્તકો પ્રસિદ્ધ કરી શકારો. તેમજ અધ્યોગ્ય રિવાજો પણ દૂર કરી સહેલાણીથી આગળ વધી શકારો. ડુંકામાં કદીએ તો ઉપર જણાવ્યા તે બધા ઉપાયો કે સાધનો છે. હવે આ બધા સવાલો તમારી રૂબરૂ રજુ કરવામાં આવશે અને તે દરેક ઉપર આપણી ચાલિના સંભાવિત અને આગેવાન ચૂકરેયો પોતાના વિચાર તમારી આગળ દર્શાવશે. પછી તે ઉપર હું તમારો મત માગીશ અને તે ઉપરનો મત આ સમા સંબંધિતો મત ગણાશે અને 'પંચ બોર્ડે તે પરમેશ્વર' એ ન્યાયે આપણે તેને પરમેશ્વરના હુકમ પ્રમાણે ગણી તથા માન આપી માથે ઘસાવેલાં પડશે. તમે બધાએ પોતપોતા માટે પુખ્ત વિચાર કર્યો હશે અમર કરશે.

હું મારા પોતાના વિચાર ડુંકમાં જણાવવાની રજા લઉં છું.

અઢાયતા કેળવણી મંડળ.

આ મંડળની જરૂરીઆત વિષે જે મત લોક ચક્રેજ નહિ, આ જાનતપર પાચીતાણા રોડના સર ન્યાયનિક સ. નરસિંહજી સ. જાણીએ તેમજ સ. વડીલ ત્રીકેતલાલ દેસાઈ તથા આપણા મિત્ર પતના તરીકે બાહ્યલક્ષણમાં જે વિચારો આપણા મિત્ર પતમાં દર્શાવ્યા છે તે તરફ સર્વે બાધાઓનું ધ્યાન એવું છું. મારે, વાસ્તે એટલુંજ કહેવું બસ થશે કે હું તેમની સામે પુરેપુરો મળતો યાક છું. આવી સંસ્થાઓ બીજે દેશોએ પણ સ્થપાઈ છે. તે કેવી રીતે સ્થપાઈ, આગળ વધી, અને અવિધમાં કેવી સારી સેવા બજાવી શકી તે આપણે તપાસીએ તો આપણી ખાતરી થશે કે, આપણે અત્યાર સુધી તેવું નહિ કરવામાં મોટી ભૂલ કીધી છે. ઘણા તરીકે દિલ્હી (Dewan Education Society) સુરતની Sarajan Education Society) મુંબઈ (Hindoo Education Society) અમદાવાદની વેસ્ત્રમળા અથવા ગુજરાત કોલેજ કમીટી જુઓ. મહુમ લોકમાન્ય જોષીને તથા ચારિત્ર તથા ટાંત્રી આપણે. આ જાનતમાં કેટલું જુદું જણાયું મને છે. ઉપર જણાવેલી બધી મદાન મોટા પાયાપરની સંસ્થાઓ છે. એમની પરિણામેજ પ્રજાની ફરજીયાત

કોલેજ તથા હાઈસ્કૂલ, અમલવાદની ગુળચડાઈ કોલેજ, સુરતની હાઈસ્કૂલ (તથા સેકંડ ગ્રેડ કોલેજનો વિચાર) હસ્તિમાં આવેલાં ભોધાં છીએ. તેમજ તેનીનું મદદથી કેટલાક આત્મ-ભોગ આપવાની મતિવાળા પુરો વિદ્યમન ચિત્તે દેશમાં પરોક્ષેભવન કરી પુરતી કેળવણી શ્રેષ્ઠ પોતાની કેળવણીને ઉપયોગ દેશસેવક માટે કરી આપણી આજ્ઞા રજુ થઈ ચુક્યા છે. તેવા ઉચ કોલીના કામલાઓ આપણી દષ્ટિ આગમ ખણ છે તે ખ્યાનમાં રાખી આપણે પશુ નાના પાનાર તેવું કાંઈ કરવાની શરૂઆત કરી ભોધાં આમાં એક એ કે માર ખાલુસનું કામ નથી. દરેક જગ્યા એમ સમજાતો થાય કે, આ તો ખાંડ પોતાનું કાર્ય છે. તો આવી સોસાયટીની સ્થાપના કરી એ કાંઈ ખોટી વાત નથી. તેવું થશે તોજ ખરી શરૂઆત થઈ જાય. સરેરાશ પાંચે નખારો અને આજુઆત પ્રથમના સામે તરફ આપણે સારી શરૂઆત કરેલી માની શકાય.

મહત્ત્વ અગ્રિય કેળવણી.

મહત્ત્વ દેશમત્ત ગ્રામલેખે આખા નિરીક્ષ સામાન્યમાં ખાત પ્રાપ્તીક કેળવણીનો બોલે ઉપાડી લેવા નામદાર ખીરીક સરકારને અર્ધ આમદ કરેલો તે આપણા દરેક જગ્યાની જગ્યામાં છે. તેનો હેતુ શરૂઆતમાં અમદામાં કાંઈ સાધન હોતું નથી, તે મુશ્કેલી દર કરવાનો હતો, કે નેપી કરીને દરેક જગ્યા જાંખતા લખતાં જણી થકે. અને પોતાની રિય-નિત્તું દરેકને જાન અપાવી થકે, તેમજ પોતે પોતાના અવિધ્યના વિચાર કરી થકે. આપણે એમ નિયમ અનુસાર અગ્રિય પ્રાપ્તીક કેળવણી ખાત કરવાની જરૂર છે. શુભચાલી કેળવણી લેવાનું દરેક પ્રણયતા વિદ્યાર્થીને સાધન છે પણ આપણા વખીકોને તેરફ ખમ નથી, વધુ આમગ અવવા આ સમયમાં થોડા અગ્રિયની જરૂર છે હાત નોકરીને માટેજ નહિ પણ લેખારના વધાગ માટે ક્રિકીટની જગ્યા મદાર મારે. તેવા જુદા જુદા માદક કે લેખારી સામે જિન અડઅણે કામમાં થઈ થકે તે જરૂર માટે અગ્રિય કેળવણીની જરૂર છે. અગ્રિય કેળવણીને લીધેજ હો-એસમાં આપણે દરેક સમય દિવસ દરેક પ્રાંતના આગેવાન સ્વેચ્છી ખુલ્લું વિચાર જણી તેની આપ લે કરી શકીએ છીએ. જોખરે, શીશનથાક મહેતા, મદન મોહન મહારીઆ, મોહનદાસ પારેખ, સુરેન્દ્રનાથ બેનરજી, સાલા લખપતરાય, સુવ્યમનોઆ આપર, તે જુદા જુદા નહિ પણ જોજ દિદાજી છે તેવું દર્શન કરી શકીએ છીએ તે પછી આપણામાં દરેક કુટુંબ અગ્રિય કેળવણીને લાભ લેઈ થકે તેવું કરવા પ્રયામ કરેલો તે આપણી દરમ સમજનું હું આપણી જગ્યાના કેટલાક જામમાં અગ્રિય નિશાળ છે, તો કેટલાકમાં નથી. પણ જ્યાં છે ત્યાં પણ કેટલાક ગરજને લીધે વિદ્યાર્થીઓ તેવી કેળવણી થઈ શકતા નથી પરંતુ તેમાં જુદા કાળ કેળવણીના મોખા ખર્ચના બોલે સાધારણ રિયતિના અંતરમાં ઉપાડી શકતા નથી તે છે. એમ હોવાથી આપણે તે દર કરવા માટે પગલાં લેવાની જરૂર છે. એ ખર્ચ છે કે દરેક કુટુંબને તેવી મદદની જરૂર નહિ હોય, પણ આપણામાં કોઈ શક્તિશાળુ તેવી મદદ લેઈ અંચકો ખમ તેમજ નાના મોટાનો એદ રહે નહી માટે શક્તિના દરેક વિદ્યાર્થીને હાંમલિ તેવી મદદ જણી ભોધાં આ કાર્ય મામની ન્યાતે ઉપાડી તેવું જરૂરનું છે તેની વ્યવસ્થા તે જામલી નાત પોતાના સ્થાનીક મંડળ મારફતે કરે, તેને સોંપે ભોધતાં નાણાં પણ ઉભાં કરે. આપણે વિચારશું એ છે કે તેમાંના કોઈને એમ થાશે કે ખરી રિયતિ ઠીક છે, ખાર ટામણે મદદ લેવી ભોધાં, તેમજ એમ સમજવાનું ભોધાં

કે કાલની કોમને ખબર નથી. આજે ચલતી તે કાલે પડતી. આજે આપણે મદદ આપી શકીએ એવી સ્થિતિમાં હોઈએ તો કાલે આપણા કુટુંબના વિદ્યાર્થીને પણ મદદ લેવાનો પ્રસંગ આવે. તેથી તેમ વિચારી સારી સ્થિતિના માણસે પણ જરૂરના હોય છતાં હંડમાંથી મદદ લઈ તેને બીજા રૂપે પાછી વાળતી જોઈએ કે નેથી “એક પચ્ચ એકર દો કાજ” સર્પા જેવું થાય.

મારા વિચાર પ્રમાણે આપણે કેળવણીની આ મેળનાને આગળ વધારવા માટે જ્યાં તેનું સાધન મેળવવાની દરકતો છે એટલે જ્યાં રકૂતોનું સાધન નથી તેવા સ્થળોએ મોડાસત, કપડાવણુજ, વિગેરે નાનાં નાનાં ગ્રામગ્રામીણા મધ્યસ્થ સ્થળોમાં તેના એકકક્ષ કે તથાવાર જો મોડાસત સ્થાપવામાં આવે, જેઓને સાધનની જરૂર છે તેવાઓને સાધન મેળવી આપવામાં આવે, એટલે સૂઝ શી ચોપડીમાં આપવામાં આવે જેઓની સ્થિતિ ઠીક ના હોય તેવાઓને રહેવા, જમવા, આવાધીવાની સગવડ કરી આપવામાં આવે, તો ગ્રામગ્રામીણા અત્યારે કેળવણીમાં જે પાછળ દેખાય છે તેઓને આગળ આપવાનું સાધન ઉભું થઈ શકે. આ સીવાય અપણે એક જાતની ચાતિહીત લાભણીને પણ હવે આગળ વધારવાની જરૂર છે. આપણે અત્યાર સુધી જેતા આપ્યા છીએ કે, આપણી માધ્યમોર સરકારની સંકલ્પશીલ કે તેનાં અન્ય ખીન્ન સાધનોએ જેઓ આગળ આવેલા છે તેઓ પોતાને મોટી મદદથીજ આગળ આવેલા છે તેનું સ્વીકારીતે આપણા અન્ય જાણીને તેવાજ પ્રકારની મદદ આપવાની જો લાગણી વધારે તો આપણે જુદાં જુદાં સાધનોવાળું જે કેળવણીના વધારા માટેનું સાધન ધરાવીએ છીએ તેમાં મેટિા ઉમેરેા થાય, તેથી તેના માટે એવું ફરાવવું જોઈએ કે કંતિા જેઓ આવાં ફરિામાંથી મદદ લેતા હોય તેવાઓને આ મદદ એક લેન તરીકે આપવી કે તેને આપેલી મદદના ફરિા ખીજને પણ આપણે આપી શકીએ આ સીવાય જેઓ ચાતિની કાઈ પણ સરિામાંથી મદદ લાખે બજેલા હોય કે આગળ આવેલા હોય તેવાઓ પોતાની જાત તરફ તરફ જઈને ચાતિની કે પોતાના નજીકના કુટુંબના કે તેના અન્ય મદદને ચોગ્ય વિદ્યાર્થીને ધરતું ઉત્તેજન આપે તો દાસ આપણી ચાતિ તેના જાણીને મદદ આપવા માટે જે સાધન ધરાવે છે તેમાં મેટિા ઉમેરેા કરી શકે. આ સવાલ સામાન્ય પણે ચાતિના સામાન્ય ઢિનને લગતે છે અને આવી જાતની લાગણી ઉભી કરવી તે આપણુ જવાબદારી કરજ છે. આ સંબંધમાં હું એક વિશેષ સૂચના કરું છું કે મધ્યસ્થ કેળવણીના વધારા માટે આપણી ચાતિમાંથી જો એક વગવાળું અને કેળવાયેલા જાણીનું જાણ સવાલમાં આવે અને તે મારફતે કેળવણીને જગતા આવા સવાલોના નિરણય માટે કે વિચાર માટે ચોગ્ય પ્રયાસ કરવામાં આવે તો આપણે ધજાજ આગળ વધી શકીએ. વળી હું એનો પણ મત ધરાવું છું કે ચાતિના લાભમાં કોદેજમાં શીખતા આપણા જાણી અને દાસના ચાતિહીત સંબંધના ચેન્દુચેટિ ચાતિ લાગણી કે ચાતિહીત વધારવાની લાગણી ઉભી કરવા માટેના સમ આરેજ એક ચિત્રી જાતનું મંડળ સ્થાપે કે વરસના અસુક વખતમાં આ મંડલ આપણી ચાતિનાં જુદા જુદા નાનાં ગ્રામગ્રામીઓ અને એકગ્રામીઓ જાણે તરીની સિધતિ તથાચીને તે તે જવાબદારી કેળવણીના ધાવણે માટે લાગણી ઉભી કરે અને પોતાના લાભને રીજેઈ કેળવણીના વધારા માટેની યોજના લપાડી સેનાર મુખ્ય કમીટીને સૂચવે તો આપણે કેટલેક અંશે મંદક આગળ વધવાનું સાધન વિશેષ રીતે ઉભું કરી શકીએ માટે આ સવળા જાણતની જવાબદારી હું આપવી

ઉપર મુકે હું અને બીજાને જે કંઈ હસેલો અથવા સમજાવ્યો ત્યાંથી તરફથી રજુ કરવામાં આવનાર છે તે કોલેક્ટરની સાથે અમલમાં મુકવાનું મારા આપણે ઉભય સાથે ઉપડી ચેલુંજ બોધ્યો.

સી કોલેક્ટર.

ચાલિયમુઝી, ઊંઘાઓની કોલેક્ટરમાં હું આપી વધારે ઉત્તરથી માગતો નથી, હવે આપણે સી કોલેક્ટરની કે કન્વા કોલેક્ટરનો સિલ્લો જે આવી સાથે મનુ નિકટ સંબંધ થયેલો છે તે તરફ નજર કરીએ. તે તરફ દરિયા કોલેક્ટરનાં સરકારમાં મારે દરિયાની સાથે બહુવિધ પડે છે કે આપણામાં કન્વા કોલેક્ટરની રજૂ કરવામાં થયેલી છે. અને સી કોલેક્ટરની અમલમાં કોઈપણ ભાગના પગલાં કોઈએ દરિયાતરે વર્તા નથી. એટલે કે તે માળખામાં તરલ થયેલ છે. અથવા મિત્ર મંડળના તરીકે સા. બાઈલાલમાંથી જે કોઈનો મેળો છે તે પરથી રજૂ બહુ છે કે બહુ મામમાં કન્વામાંથી નથી થઈને જેમ થઈએ કે આપણે તેના અમલી માળખામાં નિર્માણ હોયે પણ વધારે દરિયાનીની વાત છે કે જે મામમાં કન્વામાંથી સાબન છે ત્યાંની કન્વામાં પણ બોધ્યો તેટલો પુરેપુરો લાભ લેતો બહુતી નથી. એ કે હવે દર વર્ષમાં સિલ્લોમાં સાચા જેવા ફેરફાર માટે છે હતાં તે કોઈપણ રીતે સંતોષકારક નથી. માળખાને રજૂ જે પણ ચોપડી વાંચતાં આવડે તે તેમને વાસ્તે ભલે નથી મરજી કે તેની માળખામાં બદલવાની સારી રીતથી વચન લેવાય નથી. પણ તેમાં તેમનો વધારે વાંક મરજી નથી, મોટે ભાગે વાંક માળખાનો છે જે માળખામાં રેલાની માળખામાં દર વર્ષે કે તે પહેલાં હાલથી છે તેથી તેમની તરફ અન્યાયની વર્તે છે જેમ આપણી કરી કરવા વધારે રહેવાનું નથી. તેના તરફ તેથી એક રીતે આપણાં રજૂ કરે છે જેમ કરીએ તે તે પણ બોધ્યું નથી. માળખાને બહુવિધ મન હોય નિર્માણ કન્વા પુરો થોય, હવે તેમની અંદાન માળખામાં રજૂ થઈને રજૂ થોડું રજૂ થાય કે બીજું કંઈ સાધ્ય રજૂ થઈને મામમાં રજૂ થાય આતર તેમને નિર્માણથી હાલથી થકે અને અગીયાર વર્ષની વધે પહેલાંથી તેમને પરજુની રજૂની રજૂ થાવ્યાં પડે એ અંદર એક જાનનું માળખામાં છે રજૂ થાય થાય પહેલાં કન્વાને પરજુની એટલે નિર્માણ ના મોકમરી જેવા મોટા અંદાણી જેવામાં જ્યાં આપણે આપણી માળખામાં કોલેક્ટરનાં રજૂ થાય જ્યાં કરી દરિયા હોયે. ચાલિયમુઝી, આ માળખામાં બીજી કોમો સાથે અથવા સરખામણી કરો અને તેમના પરથી થકો લેતાં રાખો. નાગર, સનીય, કાચર થકે વધારે અમલ વધેલી નાતેને એક માળખામાં રાખીએ તે પણ વધુમાં બીજી કોમોની સાથે સરખાવતાં આપણે તેમનાથી થકા પાડત હોયે જેમ થકા નિર્માણ આપણે રજૂ નહિ. કન્વામાંથી ધનામના મેળાવકા વખતે આપણી દરિયામાં પડે છે કે બીજી નાતેની કન્વામાં અગીયાર, અંદર, તેર કે ચીક વાંતી ઉભરે પણ ધનામો થકે જ્યાં અમલ પડે છે. સાચા થકે પણ ગરત મામના નમુના થકે છે. સાફ સંપૂર્ણ મામ થકે છે, સાચું જ્યાં પતિ સેવા તેમજ કુટુંબની કે જદ રજીસ્ટ્રી થકે કરી થકે છે, થકે થકા થકે છે અને જેવા બીજા અનેક સંસ્કાર વધેવાર કે સમામને પણ ઉપયોગી માટે કરી થકે છે ત્યારે આપણી માળખામાં તેમાં કંઈ પણ કરવાને સંભાળ વાતી નથી થકે તેના સાચા મેળાવકામાં અમલમાં ચાલિય માળખામાં અમલમાં થકે થકા હોયે. વરજુ સિલ્લો અંદરે પહેલાં છે તે નાતના આજેવાનો

એ કે સ્થાનિક મંડળોએ આ બાબત ઉપાડી લેવાની અને તેમાં આગળ પગલાં ભરવાની જરૂર છે દરેક સુધારામાં મહેનત પડે. મોટા ખર્ચ થાય પણ આ સુધારા સાર ફક્ત આપણા મનજનના વિચાર અને જોશ ખ્યાલ બદલવાની જરૂર છે, છોકરી જેટલું વધારે ભણે તેટલું સારું, તેને બહુતાં અટકાવવી નહિ જોઈએ કે પરણ્યા પછી પણ તેણે બહુવાનું બંધ કરવું નાહ જોઈએ જેટલુંજ સાર સ્ત્રીમત્રવાની જરૂર છે. તેમ કરવામાં આપણા કુટુંબનું કોઈ પણ રીતે જોડું દેખાવાનું નથી. અને એમ થશે તો દુકં વખતમાં આ બાબતમાં આગળ વધેલા જોઈશું નિશાંને જતી છોકરીઓ પેટા જોયાં ત્રીજા ચોપનીથી આગળ વધે. તેમને કપડાં, માસિક નાની સંભરણીય કે એવી બીજી લાલચથી નવાજવાની જોઈએ. નડિયાદ, અમદાવાદમાં આ બાબતમાં કંઈક સરખાતે કચેરી જેવામાં આવે છે તે ખુશી થવા જેવું છે. યાત્રિકોએ, સ્ત્રીઓ તે આપણું આજીવન છે. જે સમાજમાં સ્ત્રીઓ ફળવાયેલી નહિ તેમનો અડીયા સંસાર ફરવામાં હુલેલી ખાવાં કરે છે. આજની કન્યા તે આવતી કાલની સ્ત્રી છે. માટે બધા સંસાર સુખનો આધાર કન્યા ફળવાથી પર છે. તેથી વિશેષ ખ્યાનમાં રાખવા જેવી બાબત. એ છે કે છોકરીઓને તેર વર્ષની ઉંમરે પોતાનાં તેમને નિશાંનેથી ઉઠાડી મુકવામાં આવે તો પણ તેમની ફળવાથી જેટલેથી અટકવી જોઈએ નહિ. તેથી મોટી ઉંમરની સ્ત્રીઓને માટે મોટાગામમાં જ્યાં અને ત્યાં નાતની વાડી કે બીજે અતુલ્ય સ્થળે, ખાનગી હોમ ક્લસ્ટ્ર ઉપાડી સિખવાનું સાધન ધૂર પાડવાની ખાસ આવશ્યકતા છે. માસિક પગારની અનુભવી સ્ત્રી સિલક રાખવામાં આવે તો પાકડ ઉમરનાં ઘેરાં તેને સારા શાળ લઈ શકશે અને તેમ થતાં બાળકોન, કલેક્શન, અગ્રોથ, નાત વગેરે રહવા કુટુંબ વિગેરે હાનીકારક રીવાજો તેમની માથેથી આપણે સેવકાદ્યથી દૂર કરી શકીશું. તેથી સ્ત્રીઓ પોતાના નવરાસનો વખત ખાલી ગામ મપાટ કે કુલંડીમાં નહિ, કાદનાં માનિક કે નૈતિક પ્રસંગના વાંચનમાં શિવવા કરવા કે સંગીત જેવી કળામાં નિપુણ થવામાં, પોતાના હોમ રાંને સારી રીતે ઉછેરવામાં કે ખતિનું મન રીઝવવામાં તેને જીવ્ય કરશે, તે ઉપરાંત કોઈ સારા પુરાણી ગારફત ઘેરાંને કોશ્વરી કે તેજવારના કિવરો, સરીવાટ કે પ્રનમના જેવાં દીને શાસ્ત્રનું કે સંસારીક બાબતોનું કયા રૂપે કે બાળકોદારા બોધ આપવાનું અને તો આપણી નાતના અજેવાનોએ વિચાર કરી સરખાત કરવા જેવું છે. આ વિષયની અંગતતા માટે વધુ બોલી આપના વખત લેવા માગતો નથી દુકમાં કે જેટલુંજ જણાવીશ કે આને માટે આપણે કંઈ નહિ કરીએ તો બલિષ્ઠની પ્રનમના આપણે કહી રહીશું અને તે પ્રનમ આપણને જોવાનું ગણવું ગણવું આવી સાચે સાચે એ પણ ખાસ ખ્યાનમાં રાખવાનું છે કે આપણી છોકરીઓનો તેમજ બલિષ્ઠની પ્રનમના જાણી મળેજીત જનાવવા માટે તથા તેમને જોવાવાની બાબતમાં વિદ્ય જોઈતાં કરવા માટે કે જેને દરેક નાતને બહામણ રૂપે બહુવાનું છું કે તેમણે એવે કાપડો કરવે જોઈએ કે કન્યાને શુ પ્રાપ્ત થવા બાદ એક વર્ષ વખત સામરે વળાવવી નહિ જોઈએ. આ સુધારો છોકરીઓનાં બાળાઓને મન ઉપર લે તો સહેજમાં સંકે શકે તેમ છે ફળજીના આવા કાપડા વગર નજર કરતાં આપણામાં સ્ત્રી ફળજીનો પધારક થાય તે માટે તેમનામાં મંદત વાંચનની ફરતી લાઇબ્રેરીઓની જો આપણે ચોક્કસ કરી શકીએ તો અગ દિશામાં હાલ દુરત થઈ ઉપયોગી કાર્ય કરું ગણાશે. જોઈને ખુશી થાય છે કે અમદાવાદમાં આવી જતલી લીલચાલ યાત્રિક વગર લીલ શરાવનાર આપણા બાદ

મનભાવ મીનભાવ દેખાઈ વળી જાવ અને સાથ હોડકોટ્ટુર રોટમાં નવાપાવિય અને બીનભાવ તરફની કરવામાં આવી છે અને તેનું આપણે સવાળાઓએ અનુકરણ કરવાની જરૂર છે.

કેટલાક ધીમાંલ કેળવાયલા શુદ્ધચો પોતાની કન્યાને ચોખ્ખ વર મળવાની મુશ્કેલી બતાવે છે. તેમજ ખીજી તરફથી માવડામાં વસનારા જાનિયપુત્રો તથા કહેરમાં વસના નિર્ધન જાતિયપુત્રો પોતાને કરના સંબંધમાં છે કે તેમને કન્યા મેળવવાની ક્ષમી મુશ્કેલી પડે છે. આ બે કોન્યાઓ પક્ષની ફાવોરનું કુખી નીચકરણ કરવાનો ખોટો એક રસ્તો એજ છે કે, વેપારને પકડ કરનાર માણને કેટલું અવરજીર કુલજ હોય તેને અને કમ્મ કેળવણી પકડ કરનાર માણને વિચાર પરાવતા હોવાને હકેલ જામ કે સહેરની પોતાની જાતિમાંથી પકડ કરીને તેને પોતાના ખર્ચે આપરી અનુભવ આપને જોઈએ અમર કમ્મ કેળવણી અપરી જોઈએ અને આપે તે હોય તે જોયર ચોખ્ખ નીચે ત્યારે પોતાની કન્યા તેને પરજીવની આથી પોતાની પુત્રી કુખી જવા પ્રાપ્ત થઈને એક સાવક નરને વધારો વધે. આ પ્રયોગ તરફ જેમ વધારે મનુષ્યોનું અને જામ કરીને મીનભાવનું લક્ષ્ય બેચામ તે સંબંધને તેમજ પોતાને વિશ્વસ્ય પ્રયોગ લાખ થવા માટે. જરીમેને કન્યા નહિ મળવાની જો જુએ પડે છે તે તરફ મારી સંકલ્પવતિ નથી. મરીને જુએ ન કરે તે તરફ સંકલ્પવતિ દેવી જોઈએ, પણ રેક માણમ પછી તે મને તેના જર્જર અમલુ, રજવાની લક્ષિ વમ રોડ કે ફરફી દોષ તે જતા પછીનેજે પતિ મનુષ્ય જોઈએ થીતું આજ સુધી મનાનું આરેક્ષી મૂત દને આપણે સમાજમાંથી હારી કરાડનું જોઈએ છે. સી એ એક છવનું પ્રાણી કે પુરણ જેનું એક મનુષ્ય પ્રાણી છે એમ જોઈએ મનુષ્ય જતા હોવ તેમને કું પૂજીશ કે નળાગાન્ય લાવક પોતાની પજી રક્ષા કરનારે અલગ મળીને શું સી સોમરી બે મર્મીત નથી ? શું એથી સીની તેમજ તે પુરણની છંકારી કરાગામરેલી અમલ મનાવવાનો અને મિતીજ નળી સંતોષી કલ્પા કરણી સમજાને વધારેને વધારે નિર્મળ નિર્ધાન્ય નવાવવાનો અલખને લક છે ? નિર્માયોને લખવી સમજા કરી આપણે બે સપાળનું-જાતિનું કર્તવ્ય નથી પણ સંધને લખથી દર સામજમાંજ જાનિત કર્તવ્ય સમાવ છે. નળાગાએ મવાલજિ સળાગ નવાવવાનું કર્તવ્ય જાનિતું અવર છે, કે નો તરફ આજમુધી સર્વત્ર અખાડ કરવામાં આખ્યા છે અને નો કર્તવ્ય તરફ કું સપાળનું ખાડ લક્ષ્ય બેચામ છનું કું કે. જાતિયોએ નળાગે પતિ જાતિની સળાગ કરી અપણી જોઈતી નથી. પરંતુ પતિ મન વાને લાવકનેને પણ કન્યા પ્રાપ્તિમાં અકારની અવરજી ન નાવ થામે એટલુંજ જોઈતું છે, અને લાવક પતિ કલ્પ કરવા માટે કેળવણીના પ્રચાર અને કુશીમ તથા અવિતકારક મુખેનોને નાશ કરવાનો છે. જાતિયોનું અર્ક કર્તવ્ય એજ છે અને એજ ખરી દયા-નુદિ-જર્ક કરાની દયા અલગ દેટ પર્ક છે. જાતિ સરવાળું મીરવ પણ તેથીજ જાગવશે-અને અને અને કરી સેવા દો કે અને આ થક સિદ્ધત જાતિયા અમેરો જાગવી નહિ સમજવા માટે દો અને ભવ છે કે આ જાગવો કે નો મુખને જાતિ કરવાની વિરુદ્ધ લાગારો છે તે જાગવામાં જાતિમરેશ દારી બેસશે, અનુ મુખારી બેમરી અને કલમિર તેનું નામ નીકાન પણ રહેવા નહિ પામે. સુધારાવાળાને આજો દેવ કરણ, કપિનુમને અને પાશ્વલ કેળવણીને માટે દો મુખા કરણ. અપણે બે જાતિમરવાને વિતર અને નીચારી સામજ

જેવીજ માનતા હોયએ તેા, આપણે દુનિયાને જતાની આપણું નેમએ કે યાત્રિ સરવાળે જવતી રાખવાથી અમે આટલે દરજ્જે વીરોધ સમાજકલિત કરી શક્યા છીએ. આને ખાલી મોટી વાતોથી સરસાઇ થવાની નથી. પણ સરસાઇ સાબીત કરનારાં ખરિજીઓ ખતાવવાથીજ લોકો તે વાત સ્વીકારે તેમ છે.

અસાધ્યતા બોર્ડીંગ.

આપણે મહત્ત ઇંગ્રેજ કેળવણી આપવાની ચર્યાવાત કરીએ તોપણ તેના પુરેપુરો લાભ આમણની વસ્તિવાળા આગ લઇ શકે તેની સ્થિતિમાં નથી. કારણ કે મજૂર એવા ગામમાં ઇંગ્રેજ નિશાળ સ્થળી પણ નથી. કેટલાક આગાઓ સાધન સંપત્તિ છતાં નિશાળના અભાવે છોકરાને ઇંગ્રેજ કેળવણી આપી શકતા નથી. કારણ કે દસ, બાર વર્ષના બાલ વિદ્યાર્થીને તેઓ કોઇ જાતની દેખરેખ સિવાય બહાર મોકલી શકતા નથી તેવા વિદ્યાર્થીઓને સાર એક મુખ્યસ્થ સ્થળે સારી દેખરેખ વાળીબોર્ડીંગ બોલવાની જરૂર હું મજૂર વખતથી જોતો આવ્યો છું.

આવી જરૂર આપ દરેક જગ્યા સ્વીકારશે એની અને ખાતરી છે. બીજા કેટલીક કામોએ આ દિશામાં પ્રયત્ન કેટલા વખતથી ચરૂ કરી રહ્યા છે. જેના ખરીજીએ આપણે આપણી સમક્ષ સાત પાયાપર આવતાં કબોલ બોર્ડીંગ, છુલ્લુજી બોર્ડીંગ બાડીયા બોર્ડીંગ, એસ્ટ્રોને-નેજ તેમજ પાઠશાળા બોર્ડીંગ વગેરે નેમએ છીએ. એથી ચતા અનેક લાભો પણ આપણા જાણવામાં છે. તેથી બોર્ડીંગની જરૂરીઆતમાં બે મત પડી શકે નહીં. સવાલ માત્ર બેટલેન્ડ રહે છે કે એવું બોર્ડીંગ ક્યાં બોલવું અને તેનું બધારણ કેવું રાખવું; મારા મારવા પ્રમાણે બોર્ડીંગ એવી જગ્યાએ ઉપાડવી જોઇએ કે જ્યાં કોલેજમાં ભણતા વિદ્યાર્થીઓ પણ તેના લાભ લઈ શકે તેમ થવાથી પૈસા આપણને રહેનાર વિદ્યાર્થીઓ સારી સંખ્યામાં રહી શકશે અને તેમની સાથે થોડા મરીન સ્થિતિના વિદ્યાર્થી મદદ આપી રાખવાનું બની શકશે આથી એ સરવાળે એકમાં સમાવેશ થશે. બોર્ડીંગમાં બધાને સાથે રાખવાથી જુદા જુદા ગામના વિદ્યાર્થીઓ એક ખીજનાં નિકટ સંજ્ઞામાં આવી શકશે. જાણ વિદ્યાર્થીઓને કોલેજમાં કે કોમ્પ્યુટના ઉપરા વર્ગમાં અભ્યાસ કરતા વિદ્યાર્થીઓના સહવાસમાં પોતાને અભ્યાસ આગળ વધારવામાં સરળતા પડશે એટલુંજ નહિ પણ તેની માનસિક તેમજ નૈતિક વ્યવસ્થા બહુ સારી થશે. તેઓ ત્યાંથી જાણી રહ્યા પછી પણ દુનીયાદારી, શરૂ કર્યા બાદ એક ખીજના વધારે સમાગમમાં આવશે અને યાત્રિ ઢિનની સરપ્રામિ. અલ્લાવામાં તેમજ તેને લગતા સવાલો ઉપાડી લેવામાં આવેથી તેમજ પૂર્ણ કિસાદથી સાથે રહી કામ કરવાની ટેવ પડશે, અને ભવિષ્યમાં આપણે સમય પ્રાપ્તિએ એક કરતાં મધ્યે છીએ તે આપણાં કાર્યમાં તેમના તરફથી પુરો ટેકા મળશે. બોર્ડીંગની વ્યવસ્થા કે બધારણની આખતમાં હું અને વધારે કહેવું ઉગ્રિત મારતો નથી. તે કાર્ય નથી એજ્યુકેશનલ સોસાયટી કે તે તે એક યાત્રા આગેવાનો ઉપાડી લેશે, જરૂર હું એટલુંજ જણાવવાની રત્ન લઉં છું કે આ ગાળત મજૂર મહત્વની છે અને તેનાપર આપણી જાણી ચળવળને આધાર છે. માટે તેપર તમે પુરતો વિચાર કરી તમે સુખ નિર્વિપર આપશો એવી અને ખાતરી છે. પણ અહીં જુદી જુદી સંજ્ઞામાં આવનારી બોર્ડીંગ પુલકી મુકવાના સંજ્ઞામાં મારે ખાસ બે સબ્જેક્ટ બોર્ડીંગ કહેવાનું પડે છે કે આપણી યાત્રિ વ્યવસ્થા કે યાત્રિઓને વહિવટ કરવાની ને નેમજ બોર્ડીંગ શરૂને આપણે જાતિ પરતેજ બધાં જાણી જોવામાં આવે છે તેમ નહિ થતાં આવી

રવાણામાં આવનારી મોડિગિની બપોરે સાત સમજી સંજીના કાળે મોટે સામગ્રી સામગ્રી અને તેના વડીલકા મોટે નિષ્ફળ ગણાય તેના ચોખ્ખા માણસોની કમીથી દલકેળ આવી મોડિગિની બપોરે મુઠવી નોંધાયે, કારણ સરખાતની કેળવણી અને બાળકોની રીતભાત સુધારવા ઉપરજ તેમની બલિષ્ઠની છાંટીને મોટો આધાર રહેતો છે. તેથી તેઓ સ્વચ્છંદી મોજા શોખી કે કુદરતી યાજ નહિ તેમજ તેમનામાં સરખીજ નીતિ અને ખર્ચના સરસારો ઉમેરાય. કેળવણીના શાલ, ચેરશવલમાં સમજીને પેલાની સ્થિતિનો વિચાર કરીને પેલાની કર્તવ્ય-સરજા મળવતાં થીએ બેચા આસ સરખીજો આવી મોડિગિની વધતીજ નોંધાયે. આવી મોડિગિની બપોરે મોટું ખજા આસ સંભાળ સામગ્રીની જરૂર નજાય છે.

“ખડાવતા મિત્ર પત્ર”

કેળવણી માળત મોજામાં, આપણે જાણે મિત્ર પત્ર “ખડાવતા મિત્ર” એનું લાજ નીજી વર્તે આલે છે, તેને કેળવણી તાર પ્રવાસ થયે કે કેળવણીનું પરિણામ કહે. અથવા વધુ કેળવણી કાર જાહેર ખજારમાં વધતે કહે તે આપણી કામનું ખડા જરૂરી અને મદદગાર અંશ છે. તે કાર આપણને આપણા વિચારો કાંઈની મીઠા કે સરખ વગર રાજી કરવાને કિંમત આવી છે. તે મોટો મુશ્કેલી કે કુદરતી લોકોએ પેલાના આમમાં જતા બપોરે વડીલની દીકરી તેમજ સરેજ પ્રસિદ્ધ કરી તે જનું કુદરતી વખતે અટકાવું છે, તેમજ જાતના આજેના કાંઈ નોંધાયે તે જનું નિરજાયે અને જુરસાધાર આપમાં જતાવતા નિરજી પ્રવા છે. આથી આપણે ખડાવતા જણા બેચા હતા તેમજ હવે પડીયા એક જનું નોંધાયે તેનું જનું આપણને ખાન થયું છે અને એક થતા વર આપણે વધારે બેચાયા જીએ આ જની દલિને કીધેલ આપણે કોઈમત કેળવી કાપા જીએ અને આપણે બને કીધા થયા તે તેને આપણી છે તેમ કીધેલ તે કાંઈ અતિરેખાજી નથી તેથી કરીને પત્રની આ-ખતમાં આ લોક કું કુદરતી સચના કું તો તે બપોર નહિ કહેવાય. પડેલું તો એ કે આ મિત્રનું કું વખતની જરૂર છે જાણિયા દરેક મામની જાણીએ એમ કીધેલ જેમ આ-કેળા જેન વેપર, મીઠિયા ઉદિયા છત્રમાં, કોપાય મિત્ર કે લાક પત્રિકામાં આરે છે તે પ્રવાજે આપણા મિત્રમાં જનું પ્રસિદ્ધ થાય તે ખાન મજાવા જેમ છે. મારા સાંભળવામાં આવ્યું છે કે “ખડાવતા મિત્ર” ના લંચીને જાણિયા નોંધતી ખજર મળતી નથી. આ શરિ. આદ જાણી કુર થવાની જરૂર છે. દરેક મામના જણે પેલાના તરફથી ખજર મોકલવી નોંધાયે બેચાજ નહિ જનું દરેક કુદરતી પેલાને ત્યાં સરે કે મોડે અવસર હોય તે પત્ર કારા જ-જાગી કેરાની પ્રજા કારથી. આમાં કાર એક પેલાનું ખર્ચ છે જનું તેથી જાણિયા વીસથી જનીસ હવેર આપણને લાજ મળતી. જાણી જાણિયા દરેક કુવડને માર દહ જનુંકારીય કે તેમને પેલાના આમમાં કે જાણિયાં જણી કરતાં સરખ જાણતી હોય કે જીક લાખતી હોય તો તેમને પેલાના વિચારો આ જાણિયા પ્રસિદ્ધ કરવા નોંધાયે. તેમ કરવાથી જણાવું તે તરજ ખાન બેચાજે અને જાણિયા કાંઈ જનું સંખ્યાવિત ચલેચ જની કીધેલપર વોકીજાર થઈ પેલાના આમની તાતને અવસા જણે જોરે રસે જાણી અટકાવી મદદગાર થઈ કારી. આપણે જણાવે કે આ પત્રનો મવા વચ્ચે રીપોર્ટ થયે સંભાળાર છે અને જાણિયા જાણિયા તેને સંખ્યા રીક મળતી નોંધાયે. જો કે તેના આદેશના સંખ્યામાં આરે જણાયું છે કે લાજ સાંભળે કાર માંકો છે જનું આપણી રજ કીધેલી વલિ નોંધતી આદેશની સંખ્યા મળીજ કાપી છે અને તે સારી રીતે વધતી નોંધાયે છે. તેમજ મિત્ર અવસર જાણિયા

બંધવે છે તેની રીયતિ સુધરવાની પણ જરૂર દેખાઈ આવે છે અને માટે થોડાં ખર્ચાં વિ-
 વાદાર્થી કે સ્ત્રીઓ સાફ શુદ્ધ સાખવાં જોઈએ. તેમના તરફથી લેખો અવશ્ય વધુ પ્રમાણમાં
 લખાઈ આવવાં જોઈએ. આ પદદારો જરૂરીઆત કરતાં કોઈ વિદ્યાર્થીને દિશ્ન આવે અને
 ક્ષત્રમ હાથે જેસી નય તો બવિધ્યમાં તે સારો લેખક નિર્વહી શકે અને સાહિત્ય સેવા કરવા
 લાયક બની શકે. તેમજ આ પદ દરેક ઉચ્ચ હાઈસ્કૂલ તેમજ કોલેજમાં બહુતા વિદ્યાર્થી
 જેમનાં આખાં આ પતના ગ્રાહક થઈ શકતાં ના હોય તો તેમને મદત મળવા બંધાવરત
 થઈ શકે તો તેથી પણ લાભ થવા સંભવ છે. આ કાર્યને આગળ વધારવા માટે આ પતના
 પોષક રૂપ “ મિત્ર મંડળ ” ને સંગીન મદદ મળવાની જરૂર છે. જે ક્ષતિના લાગણીવાળા
 ભાઈઓ આ લાગણીનો ફાલો મિત્ર મંડળમાં જોડાય તો માસિકની રચોતિ બહો સારી કરી
 શકીએ. મિત્ર મંડળનું ક્ષત્રમ રૂકા એકજ વખત રૂપિયા પંદર છે. મારી ખાતી છે કે
 તેને ભાઈઓ આ પદ ને સેવા બંધવે છે તે તરફ જોતાં તેને વધુ મદદ કરી મિત્ર
 મંડળમાં જોડાઈ આ કાર્યને પ્રોત્સાહન આપશે. ક્ષતિ બાધુઓ! આ સિવાય
 કેળવણીના બીજા અંગ તરીકે એક વરિત પત્રક તેમજ ક્ષતિના સંપૂર્ણ ઇતિહાસના
 પુસ્તકની ખરે જરૂર જણાય છે. આપણા ધંજુ એકાદ ને તક છે. દરેકના
 રીતરિવાજ શુદ્ધ શુદ્ધ છે. દરેકમાં પ્રસંગાનુસાર સુધારા થતા નય છે. પણ
 તે જાણવાને લાભ દરેકને મળતો નથી. કયા એકાદમાં કયા રિવાજ અનુકરણ કરવા જેવા
 છે તે આપણને જાણવાનું મને તો આપણને ખરેખર લાભ થવા સંભવ છે. કયા ગામમાં
 કયા આગેવાન છે, કોણ કોણ ભગી પત્ની ઉપર છે, કોણ કોણ ગોરા વેપારી છે તે જાણ-
 વામાં આવે તો આર્થિક નજરે પણ ધણે લાભ છે. તમે સંભળું દરેકે ક્રિયાક્રમના ભાટિયા
 શોધીને પોતાની કામ કાઢે આનું કામ હાથે પાડું છે, તેમજ જેતોએ પોતાના ક્ષતિની
 આવી માલિનીની ડીરકદરી તૈયાર કરી છે. આતે માટે આપણી ક્ષતિના પોરો કે આગેવાનો
 કે શગાને પોતપોતાની દલીલત પુરેપુરી મોકલે તો આપણને આ કામ પુરું કરવામાં બહો
 સરજવા થાય. આ કાર્ય ખડમતના મિત્ર પત્રની આગેવાનો નીચે એક કમીટી મારફતે આ-
 વણે કરાવીએ તો કાફ છે. હવે, હું એકજ જગ ઉપર આવીશ. હું કદી ગાંધી દત્તા કે કેળ-
 વણી અને એકવખત, એ બેની ઉપાસના તરફજ આપણે લગભગ આપણું સક્ષ ગોંધી રાખ
 વાની જરૂર છે. પણ આપણામાં કુસંજા બી ધણાં ઉણ રેખાવાં છે તેમ કેટલુંક જોત
 સંજા જણાઈ આવે છે. પણ આનો અટકાવ ખાત્ર કરીને એવે રસ્તે કરવા જોઈએ. કેટલાક
 ગામની નાતમાં તક, ખનજેલ વણે છે અને એક એકને તુકવાન કરવાની તજનીમ
 થતી સંભજવામાં આવે છે. આ માત્ર જોડી અટકાઈ દેખણકિ કે હલકા વિચારેલુંજ
 પરિવર્તન છે. તકા પડવાનું કારણ કહેય છે કહેય મટે તો તક નિર્ણય થાય અને બધા
 એકાદ થઈ સામાન્ય થાય તેજ પડી સાફ રાઈ થઈ શકે. કયા આપવા લેવાનું
 સમદ હુંકા થતા નય છે. આ પણ ચોખ્ખીય છે. કેટલાકને કયા મળતી નથી તો કેટ-
 કને ચોખ્ખ વર મળતા નથી. ખૂં જોતાં શુદ્ધ શુદ્ધ એકાદની તો જરૂર નથી પણ -
 એકાદ બની શકે તેમ નથી. પડેલાં તક એકાં થતાં જોઈએ. તે પડેલાં વધારેતક અટકા-
 વના હું નીચેની સુચનાઓ કાં પુ. તે પર મતિધાઓ ખાત્ર આપશે. તક પડવાનો કે
 નાતજવાર મુશ્કાનો વખત આવે તો તે જાખત તે જાખત મુશ્કાન અથવા તો બીજા નાતમાં
 પોરોને મોપી અને તે મુશ્કાન અથવા બીજા નાતના પોરે દેવણે આવે નદિ નહ

મુઠી ન્યાત બંધારી નહિ તે ન્યાતરત્ન બંધ કરવા. તે દરમ્યાન કોઈને ત્યાં અવરતર આવે તો તેની ખરડામાં આવે તેટલા માત્રુષ જગાડે પણ આખી નાત જગાડી શકે નહીં અને અવરતર જવા પડી જાડી રહેલી ન્યાત કરવા દેવી નહીં.

આ પ્રમાણે તક પડ્યા સાથે પ્રતિજ્ઞા ભાંખણથી વધુ પડતું અટકાશે એટલુંજ નહિ પણ એ છે તે એમાં ઘરો; અને કેટલીક સ્થળો, લોકમન કેળવતાં બધા એકાવાળા પોતેજ ના બાળકમાં પોતાની પ્રેમ વિચાર કરશે. અત્યંત અવધે એકજ દેશ પણ હુકમ એકડા ઠાકવાનો દેવ આપણા પરજ છે. કહેરના કે મોટા ગામનાં લોકોએ પોતાની મોટાપણી બોટો ન્યાત સાખી ગામગ્રામ લોકોને કન્યા આપવી બંધ કરી ત્યારેજ તેમને પોતાના બચાવ સાઈ હુકમ એકડા ભાંખવાની અર પડી જ્યાં તેમની ધીમજ રખાવુંને પણ હતી. તેમને બહુજા રખત કામ સકન કરી આ રસેતરે રહેશે પડશે દેશો તેમજ તે વખતે મુખારીનાં સાધન પુરતી નહતા પણ હવે વાતાવરણ બદલાય છે. અમલવાદવાળાને સુરત કન્યા આપવી દેવ તો અડધવું જેવું નથી. દેશ લાગત વર દેશ તો ખીજ કોઈ રીતે કમચાલનું નથી. કામ કહેરો કે એકડા એકજ આપણામાં નથી. પણ ના ન્યાતમાં તે ભેલામાં આવે છે પણ મારે જગાવનું એકજ કે આપણા જેવા નાના અમુકના ખીજ ન્યાતમાં બન્યા નથી હાથ દુરત તો નાના એકડા પાસે પામેના મોટા માનના સાથે મળી જાય તો વખત જતાં આપણે એકજ હોએ અને એકજ થવાની આજ્ઞા તાલી દાખ માટે તત્કાલીન કરવી એ આપણી મુખ્ય દરજ છે અને બંધાએ સાથે મળીને પ્રયત્ન કરવો એકજ. મુખ્યત્વે લોકમાં રેવાર કરવાની મુકી વધી ગઈ છે પણ તમે નાની નાનમાં વડે-વાઈ મરેજ દેવાથી કેટલીક અવરતર એકજ રીત રીવાજને લઈને કોઈની ખરડા અપ જગાડું નથી. અમર જાય તો તેને વધી મુકીકોઈના નો છે. એ જાણી નાતો એક વધ બધા મારવાડીયાની પેટે આખા વિદ્યાર્થીનાં કે જગર નધા દંડાઈ જાય તો તેમનું કમચાલુ થાય એમ મારો અભિપ્રાય છે. આની સાથે રેવારમાં રોડમંદ થરા થાતે સત્ત તત્ત ઉપર ખામ ખ્યાત અવરવાની જરૂર છે. એ સત્તને રસેતર વાળીયાએ પકાશે તો તેમનું કમચાલુ થશે એમાં કોઈ શક નથી. પડેલા રાજ્ય તરીકે કોઈ વાળીયાની ન્યાત ખીજ ન્યાતમાં કન્યા આપ તે કરવાની છુટ આપવા બદલેતો હાર થવો એકજ. પરંતુ તે ખડેમાં આપણી નાતમાં પડેલા એકડા, એકડા કરવાનું કામ એકજના આગેવાનોને વિચાર કરવા લાયક છે. તેમાં આવી કામચાલ સલાહ કાઢત બદલાવનું તરીકે છે. અને તેને હાથ તરીકે અમલ કરવાનું કામ આપ સજાઓએ વિચારપૂર્વક ઉઘાડી લેવું એકજ.

ખામિઃ કેટલી તથા સંહાર સુધરવો જગત અને ખીન્દ અનેક મુદ્દાઓ ઉપર મેં જાણી લેકેને અધારે તમારું કલ્પ એકજ નથી તેથી, જડસ્યો તમારે એમ માની લેવાનું નથી કે તે રિવાજ ઉપર મારો પ્રેમ નથી. છદ્ધાનના કામને વધી બાળતોના મોટાળાથી મુઠી ભાંખવું અને પકાંડ નથી. વળી ખામિઃ કેળવણીનો વિષય કાંઈ દુરતને ખરે "વૈસ્વ સજાને" સંપર્કો એમ દલાખનું બનું છે. તેથી મ્હેં તમારું કલ્પ મુદ્દાઓ મેં મુખ્ય વિષય વધરજ એવવાનું પકાંડ કરું.

હાલિ અરુણો! હવે હું વળીખરી આવું તેજન જરૂરની બાળતો પર બોલી મુલો છું. આ વિષય ખીન્દ કેટલાક પ્રકાર છે પણ તે હવે પડી આરા મેળવડા બરાશે ત્યારે અડધે અર્થોધું. એ બાળતર ખતલેકે કોઈ શકે નહિ તે ખડેવાંજ કાચમાં થરી તે મુદ્દાથી

આને મેં મારા વિચાર દુઃખમાં પતાવ્યા છે. તમે પહેલાં તમારૂં મર સંભાળો. ત્યાં સુધી તેમ કરીએ નહિ ત્યાંસુધી ખીલતે કહેવાને હક નથી તેમજ આપણે સિધિ રસ્તે જઈએ તો આપણને કોઈ મહેલું મારી શકે નહિ. આપણે જ્યાં એકજ અંગ છીએ એમ સમજી આપણે આગળ વધવું જોઈએ. તમારાં કાર્યક્રમનું બંધારણ નક્કી કરો અને આ સંભાળે ચાલતસમસ્ત દિનનાં કાર્યો હાથ ધર્યાં છે તેના અમલ કરવાને સાચા ખડાચતા ખંડુ તરીકે તમારાથી બનવું કરો. શરૂઆતનો રસ્તો ઘણો વિદ્યત અને કોટાથી બરેલો હોય છે તે પ્રમાણે તમારે કેટલાકનું સાંભળવું પડશે, કેટલાક વિવિધતાથી તમારી મરકરી કરશે કે હસશે, તમારે પેસાનો તેમજ જાતીભોગ આપવો પડશે છતાં આ બધાને વાસ્તે તૈયાર રહી તમારો પ્રયત્ન આજી રાખશો તો છેવટે જ્યાં આપણે જઈએ છીએ અને આપણે આપણી બલિબલની પ્રજાનું જાણુ આદ્ય કરું કહેવાશે.

અને હવે, મારા ચાલિયાનું આ? મારું બાળક ખતમ કરે તે પહેલાં મારે તમને, આચાર્યનાં યોગ્ય કિરણો બતાવવાની અને વધારે આજ્ઞા પ્રેરવાની રજા લેવી જોઈશે. આજ્ઞા દિવસો અને દિવસની જુદી જુદી કોમોમાં જેમ જનશ્રુતિ આવવા લાગી છે તેમ—તેટલી નહિ તો કોઈ યોગી પણ જનશ્રુતિ આપણી કોમોમાં આવવા લાગી ચુકી છે. નડિવાદના આપણા, યુવકમંડળનો ઉત્સાહ જુદો, અમલવાદ, નસીદ, મુજબમાં આપણી ચાલિયાની સેવા બતાવવા માટે રજાપાપા નાના મોટા મંડળો ઉપર નંજર કરો. આપણી નંજરિયાનો જાહેરમાં ચુકવા માટે જાહેરમાં માસિક પત્ર ધ્યાનમાં રાખો અને આજે આ કો-હર-સનેા ઉત્સાહ પ્રેરક રમ્ય મેળાવડો તપાસો અને પછી મને કહો કે શું આપણામાં નવજીવન પ્રવેશ પામી ચકું નથી? આપણે શું પૂર્વની જાહેરાતમાંનાં યુગદર્શન કરવાને લાયક બની ચકીશું નહિ? આપણે શું જોઈ બાળી મજબૂત અને વિદ્યાર્થી જોબતા દિવસે પુરો બની દિવસ માતાને એકવાર કરીથી લક્ષવીશું નહિ? કહો, બંધુઓ, કહો શું પરમ દયાળુ પરમાત્મા આપણી સાચી બલિબલ પાશે ન પડે એવા દીન હોવાનું તમે માની રહો? ના, ખચીત ના, પરમાત્માને, ત્યાં ન્યાય છે, ત્યાં દયા છે, ત્યાં પ્રેમ છે, આપણે જો આપણા વિમારો મુકાવજી ૨૦-૨૫ હજાર બંધુઓ તરફ પ્રેમ સંપાદનો અને તેમની સેવા કરીને તેમને આજ કરતાં વધારે આરોગ્યવાન, વધારે શુદ્ધિવાન, વધારે નીતિવાન, વધારે ઉદાર દિલના, અને વધારે દિમ્બત-વાળા રહેશે અને વધારે પરમાત્મા પંચવજી બતાવવાનો મગ આરંભીને એ મગમાં આપણા અહંબદો, સ્વાર્થ જુદિનો, અને પ્રમાદનો ભોગ આપીશું તો આપણા એ મગથી પરમ દયાળુ પરમાત્મા જરૂર પ્રસન્ન થશે અને આપણને આસિવાદ આપશે અને આપણે ધ્યાનમાં રાખવાનું છે કે પરમેશ્વર હાથથી નહિ પણ આસિવાદીય મદદ કરે છે અને એ આસિવાદ લાયક બનવાનું કામ આપણે શિર રહે છે.

મારાથી કોઈક કહતાં વચન મેળાઈ ગયા હેતુ તો હું આપ સર્વેની હામા માનું છું. જે લાગણીથી તમે અને પદ્યાર્થી છે તે લાગણીથી હું અને આજો છું. તમે મારા બાહ્યો છો. એક બાહ્ય તરીકે કંઈકની સાફ કહેવું જોઈએ એમ મારીનેજ સારા હેતુ પૂર્વક તમારી આગળ જા શબ્દો બોલવાની દિમ્બત ધરી છે. તમેજે આ અને માન આપ્યું તે માટે તમારો શ્રીચી ઉપકાર માની તમને હસવો પર સિદ્ધ વાર વિવેચન કરવા વિનંતી કરી માફ મોગનું બંધ કરું છું.

વિજ્ઞાપીઓ—

૧. નામદાર સરકારને લગાડખું જનની પ્રાર્થના તથા નામદાર વાઈસરોયની મેવાની નોંધ તથા તેમની આદેશની મુદત વધારવા વિનંતી (પ્રથમે રજુ કર્યું.)

૨. નામદાર મેજિસ્ટ્રેટ સરકારનો સમ્પ્રદાયિક સેક્રેટરીયલું ૧૬ પ્રાઈ આબાર તથા હંઈમાં સીલક છે તે વગર વાપરેલી પટેન્સની તેમજ સેક્રેટરીયલ આપવા માગણી (પ્રથમે રજુ કર્યું)

અગ્રણી કેંગરણી મંડળની દરખાસ્ત મુકતી રા. રીડમ્પ્શન બોર્ડને બીજા કોર્ટમાં જઈ મંડળને સમક્ષે આપતાં નજાખું કે તે મંડળે જુદા જુદા સ્થાનિક મંડળોનાં Advisory board તેમજ Controlling body તરીકે કામ કરતું જોઈએ. તેમજ આજીની કાલિયા ખાતે વર્ષને આગળ સાવચાનું કામ બહુ જરૂરું હોવાથી તેણે મંદરજ મોડીમલું કામ પટેલો દ્વારા કરતું જોઈએ. તેમજ કોની કેંગરણી વેપારી કેંગરણી, રેકનીકય કેંગરણી વિષેનું કામ સ્થાનિક મંડળો ન કાપડી સહાય હોય તેવાં કામ તેણે ઉપારી લઈ સમય અગ્રણી કામનું અવિરત જરૂરી મુદતે તેવી જગ્યાં વેળાં જોઈએ. તેને વાસ્તે આજીની કાલિયા કરે કામ કે એકપ્રવાર થોડાં થોડાં ખાખસો લઈ એક વરસગી કમિટી બનાવવાની જરૂર જણાવી હતી જેમાંથી એક અવરસાવક કમિટી નક્કી કરવી. આને તારૂં અને તેટલા નામ નક્કી કરવા માટે રાત્રે સામન્યક વાગે બધા જાણીને એકાદ મળવાનું જણાવું હતું.

આને ટેકા આપતાં રા. નાજુકાસ આખી કે જેમે પાંચીનાજીના મુખ્ય ત્યાપાધીશના હોદા ઉપર છે તેમણે જણાવ્યું કે મુખ્યતી તેમજ ઉમેજ કાલકુશની કેંગરણીનું કામ સ્થાનિક મંડળોએ ઉપારી લેવું જોઈએ—તેમાં જોખને ત્યારે જરૂર પડે ત્યારે મંદરજ કેંગરણી મંડળની સહાય લેવી. ત્યાર પછીનું કામ મંદરજ મંડળને સોંપવું જોઈએ. એવું જણાવી આપા મંડળની આસ જરૂરીઆત જણાવી હતી.

૩. આજુઆજ વગીક કે જેમે મુજાઈ પ્રેસીડેન્સી માસ્ટરોની કાર્ટના એક માહોલ ને જહુ આગળ પહોં વાગીક છે તેમણે આને ટેકા આપતાં કારીરિક સુધારણા ઉપર ખાસ ધ્યાન આપવાની જરૂર જણાવી હતી ને તેમણે એક અવરકાં કાખસે આખી આરણી બોરતા તેમજ સારીર ખનની નિર્બળતા મહુ સારી રીતે સાવીન કરી આપી હતી. તેમજ કેંગરણીથી થવા શમાવું જહુ જાસરકારક રીતે વર્ધન કરું હતું.

અગ્ર સરખાતને રાજેખી વગીકે સોંજગુંદ દાસુખમ અને હોદાકાજ બનાવવાસ તથાટીમે ટેકા આપ્યા. ખાસ રજુકાંકાજ મેખીજાજ મેળાકાજ કે જેમે એક રખતજ માહોલ સાલકિક ક્ષત્રાદી ને જુના વેપારી હોવા ઉપરાંત જેમણે વેપારી સત્કારોને ઉકેલ અખ્યાસ કરેલા છે તેમણે વેપારી કેંગરણીને લખતા પોતાના કાલાક વિચારો દર્શાવ્યા હતા ને આપણી કાલિયાંથી વેપારીમિતી Joint stock company જેવું એક મંડળ સ્થાપવાની પોતાની રીતિ રજુ કરવા માગી હતી પણ મંદરજ કેંગરણી મંડળની સ્થાપનાની મુજા દરખાસ્ત હોવાથી તેને વાસ્તે કુલે નહીં હોવાથી પૂતાને તે રીતિ પુરી રજુ નહીં કરતાં અગ્રી મુજી દેવે પડી હતી પણ અને આજા રાખીએ છીએ કે તે રીતિ તેની પુરી વિનંતી સાથે મેંકાદી આપણે તો અને તેને રોગ સ્થાન જણાવ્યું.

ત્યારના ઉમેરેના આજીની કાલિયા અવેદન તથા માહાજનના રોક જેકાજાજ બીર-ખરલજ અવ દરખાસ્તને ટેકા આપતા ઉપર થતાં તેમણે પોતાની જુરખાદાર આજીની સમ-બનો ઉપર સારી અસર કરી હતી અને તેમણે કાર લઈ જણાવ્યું હતું કે આપણે મે હિંમત આજ પી છુડા પડી જાય તેવા કરતાં આજ મેજાકાજ વખતે કંઈપણ સંગીન કામ કરી જતાવું જોઈએ. એટલે કે કંઈપણ તારા અથા ઉપર રોક ઉપાડવું જોઈએ કે હોરે કોરેખાં

જાણતા હોદ્દાઓને જે ચાર સ્કોલરશીપો આપવી જોઈએ. ઉમરેકની યાત્રિ આવા બાહોસ નરને પોતાના શેડ તરીકે ધરાવે છે તે તેનાં અહોબાગ્ય છે. પણ આવા આવા બાહોસોની હસ્તિ છતાં ત્યાંની યાત્રિમાં કુસંપ ક્ષેષ જાણે કેમ થતો નથી તેનું કારણ સમજાવું નથી. અમે ધારણે છીએ કે કેળવણીનાં અહોબા ફેલાવા સાથે તે પણ થવા પામશે ને. આપણી ખડાયતા યાત્રિ ખીલ વધિકે ફેલાશે કરતાં યોગ્ય વખતમાં કેળવણીના પ્રતાપથી આગળ આવશે એમાં શક નથી.

અમે તેમ હોય પણ સુખ્યત્વે કરીને જણાવવામાંના તે ખીલ કેટલાકના જોલવાપરથી આજ દરખાસ્તને ખીલ કેટલાક અંગેનાંએ ૨૩૦ આપ્યા જાદ દામેદરદાસ સ્કોલરશીપની મદદ લઈ પાસ થયેલા જે એન્યુએટીએ પેસિ લીધેલ મદદ પાછી વાળવા જણાવ્યું હતું. જેમાંના બેક જણે રૂ. ૧૦૦) દર વર્ષે આપી તે મદદ આઠ વર્ષ સુધી જારી રાખવા જણાવ્યું હતું ને ખીજાએ રૂ. ૫૦) દર વર્ષે એમ છ વર્ષ સુધી મોકાસા મોકામ ફંડના આપવા જણાવ્યું હતું ને ખીલ પણ પોતાથી મનતી મદદ આપવા જાહેર કર્યું હતું.

અમે વખત થઈ જવાથી પ્રમુખની આગ્રાથી જણેલા વિવસનું કામ બંધ કરી સમા બરખાસ્ત કરવામાં આવી હતી.

ત્યારબાદ રાત્રે તેજ પીપલાની યાત્રિના તરની વાડીમાં સાડાઆકાને બસે સામાનવ વાગે ય તિ ના ધણા આગેવાન બાહોસો એકઠા મળ્યા હતા ને મધ્યસ્થ કેળવણી મંડળી કમિટી સાર ફેટલાક નામ સૂચવવામાં આવ્યું હતો જે અમે નીચે જાહેર કરીએ છીએ. તેમજ ખીલ કેટલાક ગામ તથા એકઠાવાળાઓએ પોતાને ગામ પાછા જઈ વધારે મળી પાછળથી નામ નોંધાવવાનું કમુત કર્યું હતું ને અમે આજ સખીએ છીએ કે કુંક વખતમાં તેઓ પણ તે પ્રમાણે પોતાની તરફના નામ મોકલી આપશે.

Khadayata Education Society.

(કેળવણી મંડળ.)

કમિટીના મેમ્બરોનું લીસ્ટ.

અમદાવાદ (દશા)		
સા. રા. કેશવલાલ દરીબાઈ શેડ		" " શેડ જીવનાદાસ દયાળીજી
" " સોમાલાલ મંગળદાસ શાહ		" " શેડ મોહનલાલ મનમલાલ
" " ભાવેકલાલ રણજોડદાસ શેડ		" " શેડ કેશવલાલ દોલતરામ.
		વટવા-વીરામ
" " હોદાલાલ કેશવલાલ શાહ		" " શેડ મોહનલાલ નરોતમદાસ
" " કેશવલાલ અમીચંદ શાહ		" " શેડ આપલાલ સંજુલાલ
" " ગીમનલાલ ગીરધરલાલ દેસાઈ		" " શા. રણજોડદાસ હરજીવનદાસ
" " ભાવેકલાલ મણીલાલ રણજોડદાસ શેડ		" " શા. ગીરધરલાલ હમનલાલ
		સુરત-દશા.
" " શેડ અમરતલાલ દામેદરદાસ મેકગવાસ		" " નમીનદાસ મેલાબાઈ
" " શેડ જડેવરદાસ પરમચંદ		" " નાથલાલ સલ્લુભાઈ વડીલ
" " શેડ અમરતલાલ કાળાદાસ		વીરામ.
" " શેડ સલ્લુભાઈ જડેવરદાસ		" " ખીતુભાઈ મેલાબાઈ
		" " મંજારામ મોતીરામ શેડ

૨૯. આચાર્યમ કદાનવાસ
 " મંગલવાસ લક્ષ્મીભાષ
 " ભાષ્યભાષ ઇશ્વરવાસ
 " હેમવાસ વૃન્ધાવાસ
 " ગૌરવનવાસ જગન્નાથવાસ
 " મુળજી જગન્નાથવાસ
 " હગ્નવાસ જોડાભાષ

૩૦. મધુરવાસ ભીમાભાષ
 " ત્રીભોવનવાસ અમથાસા.
 " ગૌરવનવાસ મધુરવાસ
 " ભોમીલાલ નરોત્તમવાસ
 " ગૌરવનવાસ મુળજીભાષ
 " મગનલાલ કેશવવાસ
 " જોડાલાલ વલ્લભવાસ
 ગોદાસા (વીસા)

૩૧. ભગવનવાસ કાળીવાસ
 " એમચંદ સખીવાસ
 " જગન્નાથ સંકળચંદ
 " અમીચંદ નાથજી મોદી
 " ભોમીલાલ શામેદરવાસ
 " ભાષ્યચંદ મણિકેયચંદ
 " સંકળચંદ લીલાચંદ
 " મુળજીભાષ નાથજીભાષ કેશરી
 " માધવલાલ વીરચંદ
 " મુળજીવાસ વીરચંદ
 " દારકોદાસ જલેશ્વરવાસ
 " ભગવાનવાસ લીલાચંદ
 " લખમીવાસ લક્ષ્મીભાષ
 " કાળીવાસ લાલવાસ
 દશા.

૩૨. વીરુલાલ ચીનલાલ
 " જોડાલાલ મોતીચંદ
 " મગનલાલ ભાષ્યચંદ
 " સોમલાલ મંગલવાસ
 " અંબાલાલ રવચંદ
 " મરુતુરવાસ જોડાવાસ
 " સુનીલાલ રવચંદ

૩૩. જીવાભાષ ગોખરવાસ
 " અમીચંદ રવચંદ
 " ભોમીલાલ જોડાભાષ
 " હકમચંદ શરમચંદ

ગોદાસર (મોટા એકડો)

૩૪. ગોદા દરજીવનવાસ હરીભાષ
 " શાકે મગનલાલ હરીભાષ
 " " મગનલાલ બાપુજી
 " " મણિકેયચંદ નરોત્તમવાસ
 " " ગોમળવાસ ભોમીલાલ

ગોદાસર (નાના એકડો)

૩૫. જગજીવનવાસ એમચંદ
 " જગજીવનવાસ કીવલાલ
 " લક્ષ્મીભાષ મરખંડવાસ
 " મગનલાલ બાપુજી

(ગેડાશી)

હળધરવાસ (પીશા.)

૩૬. મહુકચંદ મનોરવાસ
 " મગનલાલ કુમેરવાસ
 " પરોત્તમવાસ ગોપાળવાસ
 " દીસચંદ લક્ષ્મીભાષ

હળધરવાસ,

૩૭. પાનાચંદ પુરષોત્તમવાસ
 " ગૌરવનવાસ ભાષ્યચંદભાષ
 " ત્રીભોવનવાસ કાલીવાસ
 " દીસચંદ વૃન્ધાલાલ શાકે
 " જોડાલાલ હગ્નનાથ
 " જોડાલાલ હરીવલ્લભવાસ

કપરવાડા અધારામુખા અઢાલના વીસા
 ગામના (દશા.)

૩૮. સંકળચંદ દલમુખરામ મોધી
 " જોચંદ કુમેરવાસ દલાલ
 " ભોમીલાલ મધુરવાસ
 " મોહનલાલ અળેવ પરીખ
 " કેશવલાલ સોમનાથ
 " મણિકેલાલ મણીલાલ શેઠ

તા. ૨-૧-૧૬ ને વાર રવિને રોજ જરેખર વાર વખતે પ્રમુખ સાહેબ વેલ્લીઅરે
 સાથે પધારતાં મેળાવકાનું કામ કર કરવામાં આવ્યું હતું ને આગલી રાત્રે કેટલુંક વિવેચન
 થયું હતું તે પ્રમાણે સંગરત થાતિની મધ્યરત્ર્યે ગોપીબો સ્થાન પહેલાં હાથ ધરવામાં આવ્યે
 હતો જેને લગતી દરખાસ્ત મુકવાનું કામ નડીઆદના જાહેરાત ને અનુભવી વકીલ ગોમળવાસ

હાથાંદાસ તથાવીને સોંપવામાં આવ્યું હતું. જેમણે જણાવ્યું હતું કે આવી ક્ષતિની યોગી સખ્તને બજા કામ કરવાના છે અથવાના એવુંજોઇત સોંપાવતી જમુ તેનેજ સ્થાપવાની છે પણ અગ્રેષ્ઠ કેળવણી, તેમજ સ્ત્રી કેળવણી, નૈતિક કેળવણી, ખાર્મિક કેળવણી વિગેરે કેળવણીનાજ વ્યુદ્ધ વ્યુદ્ધ પ્રયોગો નિર્ણય લાવવા સાર મોટા ફાંટીની જરૂર છે જમુ તે જમુ થાય ને પડેલાં આખી કોમના ઉદ્ધારને વાસ્તે જમુ તે વર્ષને અથવાજ લાવવા સાર મોર્ડિંગ જેવી સંસ્થા પાછળ પોતાનું બધું ખાન આપવાની અને બધા ઉત્પાદ વાપરવાની પડેલી અવસ્થામાં છે અને તેનેજ કમનું જે રૂંદ ઉપાસવામાં આવે તે બને આવી છે કે આખી સમામાં તે રૂંદ આખને આજ બરાબર થકે એવુંજોઇત સોંપાવતી સ્થાપવાનું કામ અવગત થઈ ગયું અને કામ છે જમુ તે સ્થાપવાને માટે અને તેને વાસ્તે કમિટી નહીં કરી કામ આમગ અધિકારવાને માટે કેટલોક વખત નીકળી જાયે તે કારખાન મધ્યસ્થ મોર્ડિંગને લખતો સચલ હાથ પડવામાં આવે અને તે કામ કમિટી લેવાને વાસ્તે એવોજોઇત કમિટી નીચી કામ તરતજ થઈ કરવામાં આવે તે આ સખ્તને કહી સખીન કામ કરું મળી; તેજ માટે ખારી આ સખ્તને આજ વિનંતી છે કે આ કામ તરતજ હાથ લેવું અને મોર્ડિંગને વાસ્તે ચોખ્ખ સ્થળ નહીં કરી ત્યાં તે ઉપાસવાને વાસ્તે તરત ચોખ્ખ વખતમાં લેવાં.

ત્યારબાદ ચન્ડેશી એકસમાધિ સરખાતમ આ સતિર કે પોલીસે છે.કર સ્થ તેને વાસ્તે કરવા એકલા ખરખોર બહારે આવે. ૯૦ અને ૪૬ રૂા જાણીયથી વખામ લખ- રું થાય તે જમુ તે પુરું થઈ પડે એમ જણાવ્યું હતું ત્યારબાદ નડીઆલના વતની ૫૨- સોનમલાલ મોરવાલાલ કેમ્બુરી કમ્પેરેક્ટરે આ વિગતપર પોતાના વીચારે ઉઠાવતાં ખરખોરી આખનાં જણાવ્યું હતું કે સરખાતમાં ઊંચકોએને રહેવાને વાસ્તે જે આલના ખજાનથી ચલાવી લેવામાં આવે તે મોટા ફાંટીની જરૂર નહિ પાતાં નાના ફાંટી થવાથી લેવાય એમ પોતાનો અભિપ્રાય જણાવ્યો હતો તેને અપ્રમદાન કમિટીના વૈસ્ય સખાના સુપેરેન્ડેન્ડ એનુપેસન આપતાં પોતાના અનુભવ ઉપર મોર્ડિંગની અવગત કેટલોક વધારે અજવાળું થઈયું હતું અને જણાવ્યું હતું કે આ એવો મદદને સચાજ છે કે તેવી આખનામાં ખર્ચ વિગે સરખાતથી કાપડપ કરવાની રૂં જરૂર નેનો નથી જમુ આપણી પાસે સારું રૂંદ કમું થોજ મોર્ડિંગ ઉપાસવાની રૂં સલાહ આપુ છુ કારણ કે આજ વિચાર પ્રમાણે એ મોર્ડિંગ સારી કેમરેખ નીચે તેમજ સાથ હરેખાં અને સારી જગ્યાએ ઉપાસતી એકએ કારણ કે તેના ઉપર ઊંચકોએના બખિખેજ મોટે આપાર ટપી રહેશે છે. તે તે છેવ સંકુચીત નહીં બનાવતાં તેને જેમ અને તેમ બદલાવુ બનાવવું નોખએ અને ત્યાં રહેવા એકએએને મોટા મોટાના સમાસમાં અવગતો અને આમગ ઉપર તેમનામાં લાખકાન દોષ તે મોટા કાર્પ કરવામાં બી તેમનામાં ત્યાંયોજ રોષાજ એવી તેમને રહે તક આપવી એકએ અને પ્રથમ મળેલો એકએ. ત્યાર બાદ નડીવાદ હાઈકોર્ટના હેડ આલાર જમ્પરે કુમેરલાલ દલાલે પોતાના વિચાર જણાવતાં કહ્યું હતું કે અને આ બોખનેને કેટલાક વેનિત અનુભવ છે તે પરથી હું એમ જણાવવાની રજા લઉં છું કે આ બોખનાં ખરખમાં કાપ- કપ કરવાની અવગત જરૂર છે એ કે તેને જેમ અને તેમ સારી કેમરેખ નીચે સખામાં આવે તેજ ખરો કાવો ચલાવે સંભવ છે નહિ તે આમાગ સરકારી મોર્ડિંગ બધારે માટે ઉપાડીજ છે ત્યારબાદ બીજા કેટલાક મુદ્દાઓએ પણ આ સખ્તને અનુપેસન આપ્યા

પછી સમાજે આવી એક મોઢીમની જરૂર છે. એમ સ્વીકાર્યું હતું.

પછી વખત થયો. યાદ જતાથી ત્યાર પછીની એ વિતામીએ મહત્ત અગ્રિજ કેજરજી તથા સમાજોની સ્થાપનાઓને સલાહ એક સાથે જોડો ગર્વવામાં આવ્યો હતો તે બાજુની દરખાસ્ત રજુ કરવાને વાસ્તે અમદાવાદના જાહેરાત અને આગળ પડતા વડીલ હરિશંક નાથાબાઈ પારેખ ઉમા યયા હતા અને જાણુજ છડદાર અને અસરકારક સંપ્રદોમાં પોતાના વિચારો દર્શાવતાં કેજવણીનું કામગીર કરવાને વાસ્તે સમાજને ખાસ આમંત્ર કયો હતો તે ત્યાં ત્યાં જાતિના બહુતા છેકરાઓને મદદ આપવાના રૂડો ની સ્થાપના યાદ નહોતી ત્યાં ત્યાં તેવા રૂડો સ્થાપવાનું કામ ઉપાડી લેવાને હાલર રહેલા ગૃહસ્થોને આમંત્ર કરી જણાવ્યું હતું અને પોતેજ પોતાના ગામના સંભાવિત ગૃહસ્થ સુનીયાલ જજાબાઈની સાથે તેવું એક રૂંડ પોતાના ગામ પેઠામાં ઉપાડવાનું આગલે દીવસેજ નક્કી કરાવ્યું જણાવ્યું હતું અને તેવું રૂંડ ઉપાડવામાં આવે તો પોતાની તરફથી અડધું ખર્ચ આપવાનું કમુસ કર્યું હતું જેજ પ્રમાણે બીજા જાતિગણુઓ પણ તેમને કામગીર લઈ મીને સ્થળે રૂડો ઉપાડવાનું અનપર લે ત્યાં તેવા રૂડો ઉપાડવામાં પણ કાંઈપણ ભતનો વિલમ કે લીલ થાય નહિ એમ પોતે ખાતરી આપી હતી. આ દરખાસ્તને ટેકો આપતાં નડીઆદના વતની કાંકરદાસ નાથાબાઈ દેસાઈએ જણાવ્યું હતું કે કેજવણીનાજ પ્રતાપથી નાગર કામીય અને કાયરથ જેવી કેમો સુખાસના ઉચ્ચા શિખરવર પ્રમાણુ કરતી હતી તેજ પ્રમાણે અઢાયતા બહુઓએ પણ સુખી થઈ તેમની પાછળ જવાનો વિચાર રાખ્યો હોયતો પોતાના મામની જાતિ કેજવણીના રૂંડ ઉપાડવાનું અને છેકરાઓને અભ્યાસમાં ઉત્તેજન લેગજ મદદ કરવાની જરૂર જણાવી હતી. અને નડીઆદ અઢાયતા વિદ્યા ઉત્તેજક રૂંડને લગતા પોતાના કેટલાક વર્ધના અતુભવથી એમ પણ કહ્યું હતું કે, જાતિબહુઓને પણ ખરેખર મદદ કરવાનો વિચાર હોયતો ઉચ્ચા નીચા કે ગરીબ તવંજર વિચેરેતો એદ રાખ્યા શિવાય આવા રૂંડ માંથી દરેકે દરેક વિચાર્થીની મદદ કરવાની રૂડી આણુ કરવી જોઈએ અને તેમ કરવામાં આવશે તોજ અઢાયતા બહુઓ પોતાનું સ્વમાન સુખાભ્યા શીવાય રૂંડમાંથી મદદ લેવાનું ઉચિત ધારશે અને રૂંડ સ્થાપનાશક્તિની કમળ તેમજ મનોરથ રૂણીભૂત થશે અને તેમની સુચદ ખરે આવશે. આ દરખાસ્તને બીજા કેટલાક બોધવશાઓએ જેમાં નાદોદવાળા મગન લાલ વનમાળીદાસ મહેતા, ઉમરેડના બાપુજી વીંદલદાસ, અમદાવાદના લક્ષ્મીભાઈ બેચરદાસ સુખ્ય હતા તેમજ ટેકો આપ્યો હતો. ત્યારબાદ મહેમદાનંદના અવરતલાલ મોહનલાલ કોઠારીએ આ દરખાસ્તને ટેકો આપતાં સમાજને જુસ્સો પ્યાનમાં લઈ તે ગુરસાનું વજણુ નમ્યાનું નહિ જવા દેનાં તેને જાતિ લીલના કાર્ય સાદ વાળી લેવાનું ઉચિત ધારી ત્યાંને ત્યાંજ રૂંડ ઉપાડવાની ઇચ્છાત કરવાનું આમંત્રપૂર્વક જણાવ્યું હતું, ત્યારબાદ દરખાસ્તને ટેકો આપવા નડીઆદના વતની અને ત્યાંના લોકપ્રીય મોલનાર રૂલચંદ જવેરદાસને જણાવવામાં આવતાં તેજો સભા સમક્ષ અડઢ યયા હતા અને સમાજના બહાર પડેલા પોમામમાં ધાર્મિક કેજવણી બાજતને સ્થાન આપવામાં આવ્યું નહોતું તેને વાસ્તે પોતાનો અભ્યુમનો અને ના-ખુશી દર્શાવી હતી સમાજની આગળ રજુ કરવાના હસેવેનો ખરડો જે અઢાયતા સમાજે તેવાર કયો હતો તેમાં ધાર્મિક કેજવણીને જોગ્ય સ્થાન આપવામાં આવ્યું હતું, પણ તે ખરડો સમાજને આગમે દીવસે એટલે કે ૩૧ ડીસેમ્બર ૧૯૧૫ ને રાજ જ્યારે નડીઆદના બાજો-

વાને તેમજ બીજા કેટલાકની સમજા છેવટના પ્રસંગની સાથે રજુ કરવામાં આવેલા ત્યારે તે બધા કે જેઓ સ્વચ્છેકટ કમીટીએ એકલા મળ્યા હતા તેમણે બીજા કેટલાક કરાવેલી બાબતમાં તે ફક્ત ચાંપનો અહીં તરીકે દેખાઈ કોઈ પણ પામીક કળવણીની બાબતનો ફાવ તદ્દનજ ઉદારી દીધો હતો તેથી કરીને કુલચંદ્રભાઈ જેવા બીજા કેટલાક મુદરચેને તે બાબતમાં અણગમો ઉત્પન્ન થયો હતો ત્યારબાદ આ કમીટી જેપુરવાળા રાજેશી વીરલક્ષ્મિ આશંકાએ પોતાની ગરમત બાબતમાં રોકાઈ ગયા હતા અને આવી બાબતમાં દરેક દરેક માણસે પોતાથી બનતો ચોખ્ખો કારો આજવાની બદલે જાણી હતી ત્યારબાદ કાવાલવાળા કીચરંદ્રભાઈએ આને રોકાઈ આજવા રવાનિકા કરી કીચરંદ્રની પણ સમાજમાં ઘર કરવાનો જણાવ્યું હતું.

પછી વખત થયો થય જવાથી બાકીના કુલચંદ્ર કે જેની નકલ આ સાથે આજવામાં આવી છે તે પ્રમુખની આજવાથી રાજેશી ચીકમજલમજાઈએ સમા સમજા વાંચી સમાજની મજાએ પ્રકાશમાં ફાવ એમ મુદરે કરાવતું કામ પુરું કરવામાં આવ્યું હતું.

રી-ફેળવણી.

આજણી માનિયાં બી કળવણીને બદલો દિનાર કરવા માટે તથા મેડી કમર મુદરે માણસો ફેળવણી સેપ્ત થકે અને મેડી કમરની ઓળો થેર થેડાં કળવણી માન રી રીતે મેળવી થકે તે માનની કોઈવણી કરવા માટે આ સર્વે રવાનીકા મંડળોને મજામજા કરે છે.

શારીરિક તથા નૈતિક સ્થિતિનો સુધારણા.

આજણી મનિયાની પ્રજાની શારીરિક સ્થિતિ હમરે તેમજ માણસનું મજા-પ્રમાણ માણસ થાય અને આજણી બની થયે તે માટે માણસને બદલાવવા તથા વરગતની ઉમરમાં ચોખ્ખો ફેરવાર માણસ તથા કામ કરવા થાયક ઉમરની કદ વધારવાની થયી જઈ છે એવું આ સમાજ મને છે તેથી માનિયાઈને આ બાબત ચોત પોતાના એકકામાં જઈથી વિચાર મહાવી ચોખ્ખો ફાવ કરવાને મજામજાઈને મુદર કરે છે.

ઐશ્વર્ય વધારવા.

આ સમાજ આજણી માનિયાં વધુ ઐશ્વર્ય થાય તે માટે ચોખ્ખો ઉપાય લેવા સર્વ માણસોને મજામજા કરે છે.

આજણી મનિયા.
કુલચંદ્ર જવેરમા.

ખર્ચ ખુલ્લું.

આજણી માનિયાં જે રવાને અપડીત ખર્ચ ખુલ્લું કરવામાં આવતું ફાવ તે કમરે કરવા માટે સર્વ માણસોને આ સમાજ આજણી પૂર્વક વિનંતી કરે છે.

વિજયભાઈ જેમાઈ.
આજણી ઉરિમાઈ મોડી.

ખડાયતામિત્ર "પત્ર."

ખડાયતા મિત્રમંડળ તરફથી પ્રકાશ થતા "ખડાયતા મિત્ર" માસિકે કામની જે સમાજ મનવી છે તેની આ સમાજ આજણી સાથે મેળુ થેડ અને તે માટે તેનીનો આજાર મને છે.
કાંમરજા વખતેજા માંથી.

- ૨૫ ખેતચંદ વાતાચંદ
૨૫ ગીરધરલાલ મનોરસ
૨૦ જોડાલાલ ઇમનલાલ
૨૦ ડોડાલાલ દત્તીચંદ
૨૦ બાપુજી નાથાલાલ

મોડાસર—(જોડાસર એકાદ.) (વીસા.)

- ૨૫ લલિતભાઈ ગીરધરલાલ
૨૫ મનલાલ કુમેરલાલ
૨૫ જગજીવન શીવલાલ
૨૫ મનમુખભાઈ શ્રીકમલાલ
૨૫ મનલાલ બાપુજી (જેટલસીયાળા.)

મોડાસર—(મોડા એકાદ.) (વીસા.)

- ૨૫ વરજીવનદાસ દત્તીભાઈ
૨૫ મનલાલ દત્તીભાઈ
૨૫ મનલાલ બાપુજી
૨૫ મનુચંદ નરોત્તમ
૨૫ મોડાલાલ મોડીલાલ

અમદાવાદ—(વીસા.)

- ૫૦૦ શ્રી જગજીવન ચંદ્રલાલ
૫૦૦ મોડાલાલ મનલાલ મોડીલાલ
૧૦૧ મોડીલાલ દાદાજીવન
૧૫૦ બાપુલાલ ચંદ્રલાલ
નડીઆદ—(મોડી તક.) (વીસા.)
૧૦૦૦ જગજીવન મોડાલાલ (૧૨૫૦ ૧. ૧૦૦)
૧૦૧ વડોદરા મોડાલાલ મુનીલાલ સરેલા,
૫૧ જગજીવન બાપુજી
ઉત્તરેક.

- ૧૦૧ બાપુજી મોડીલાલ (૧૨ ૫૦)
૧૦૧ વડોદરા મોડાલાલ નરનાલાલ લક્ષ્મી.

મહેસાણા—(વીસા.)

- ૧૦૧ શ્રી. જગજીવન મોડીભાઈ
૧૦૧ શ્રી. મોડીલાલ જગજીવન
૧૦૧ શ્રી. જગજીવન જગજીવન
૫૧ જગજીવન મોડીભાઈ
૧ જગજીવન જગજીવન

- ૫૧ ડોડાલાલ નાથાભાઈ
૩૧ મોડાભાઈ પુરુષોત્તમલાલ
૨૫ શ્રી. મોડાલાલ જાનકીચંદ
૨૧ શ્રી. મુનીલાલ જોડાભાઈ
૨૧ શ્રી. જગજીવન મોડાલાલ શ્રીમોડાલાલ
૧૬ મોડીલાલ જોડાભાઈ

૫૩૦ ૧૬૦૦ વડોદરા ૪૨૫ બિનારડી સેક્ટરી
તરીકે વિદ્યુતલાલ જામણને મુકરર ક્ષયિ

કોડાલાલ ભાનેર—(વીસા)

- ૨૦૧ શ્રી. ડોડાલાલ દોશચંદ
૫૧ શ્રી. મોડાલાલ લલિતભાઈ
૫૧ દમોદરલાલ નારજી
૨૫ જગજીવન નાનચંદ
૨૫ જામણલાલ મુ.ભાઈ
૨૫ નરલાલ મોડીલાલ
૨૫ સીવલાલ મોડીલાલ

મુરત—(૧૦૦)

- ૧૦૦૧ શ્રી. મોડાલાલ
૧૦૧ શ્રી. નરોત્તમલાલ મોડીલાલ
૫૧ શ્રી. નરોત્તમલાલ બીજુલાલ
૫૧ શ્રી. નરોત્તમલાલ મોડાભાઈ
(વીસા)
૧૦૦૧ શ્રી. મોડાભાઈ દત્તીલાલલાલ શ્રી. નરોત્તમ
ભાઈ મોડાભાઈ

કાઠીઆવાડ.

શ્રી વિદ્યુતલાલ જામણને ૮૫૫૦ મોડીલાલ
જામણ ખજાણા વિષયમાં જે મોડીલાલો રહે
તેને ૧૨૫૦ ૧. ૨૫

મોડાસર—(વીસા) —એ.દિન.

- ૩૦૦ જગજીવન જામણલાલ શ્રી
૧૫૧ શ્રી. મોડીલાલ જામણલાલ (૧૨૫૦)
૧૦૧ શ્રી. જગજીવન મોડાલાલ (૧૨૫૦)
૧૦૧ જામણલાલ નરલાલ
૧૦૦ વડોદરા મોડીલાલ દમોદરલાલ
(૧૦૧ ૫૨૫ મુ.વી.)

૧૦૧ કાળીયાસ સાલવાસ.

૫૧ જામનાદાસ સાંકેમચંદ.

૫૧ કાળીયાસ સાંકેમચંદ.

૫૦ જામનાદાસ સાંકેમચંદ (ખનસુર)

૫૧ નાથજી મુકામચંદ (મોઢાસા)

૫૧ નિર્માણદાસ છવાજી

૨૫ કાળીયાસ જાલજી (કાળાખા)

૨૫ સમીચંદ સમુખાજી.

૨૫ મુનીયાસ કાળીયાસ.

૨૫ મનમુખજી રજુડોડાસ.

૫ ધીરજી, ડેંગણાસ

નડીઆદ—(વીજા પીપરોલ તંદ)

૧૦૦૧ રજુડોડાસ મોઢીયાસ

લાલચેરી હોલ સાં ૨. ૨૫૦,

ફેગવણી ૧૩૫ ૨. ૨૫૦,

કાળા ફેગવણી સાં ૨. ૨૫૦,

૨૫૧ મોનીયાસ મુગજી

૧૫૧ જામનાસ જામનાગીયાસ

૧૦૧ મુગજીજી મુગજી.

૨૧ ધીરજીજી રજુડોડાસ.

કંપડવંજ—(રા.)

૪૦૧ મિત્રવીસ ગામનાં એકંડા સમસ્ત તરફથી

૧૦૧ રોડ મોઢીયાસ મળીયાસ રજુડોડા

૧૦૧ રોડ એચંદાજી ડેંગણાસ દલાલ

સારસા.

૨૦૦ કાંકેરવાલ

૧૦૦ છવજીજી મોરખનજી.

૨૫૧ પરી દરમોખનજી સમીચંદ

૧૫૧ રોડ જામનાસ સમુખાજી

૧૦૬ કા ધીરજીજી છવજીજી

૫૧ કા રજુડોડાસ દરમોખનજી

૫૧ રોડ મોઢીયાસ નરોત્તમજી

૫૧ રોડ મનમુખજી સમીચંદ

૨૫ કા ખાનાચંદ સમુખાજી

૨૫ કા અણજીજી મુગજી નારસાસ

૨૫ કા નાથજીજી દરમોખનજી

૧૦ રોડ મોઢીયાસ દરમોખનજી

૧૦ રોડ મોઢીયાસ મનમુખજી

૫ રોડ મોઢીયાસ મુલમજી

૫ કા કામનાજી મેવાજીજી

૧૭૫૧

નડીઆદ દરજા ખડકવાળા યાત્રીઓ મોઢા તરફ જાય ત્યાંથી આજના રિપોર્ટનાં ૧૩૫૦ થી ૧૩૫૯ સુધી તરફથી ૧ ૩૦૦ નો આજની સર્વિસ રકમમાં વધારો થયો છે.

રાજ્ય સભા જૂનું મુનીયાસ તારખંદ કલાનના પ્રવાસથી તેમની યાત્રિ (દરજા ખડક) ના મોઢા તરફ મેટ્રીક પત્ર પર કરી આજના અખબાર મેટ્રીક ૧૩૫૦૦ રિપોર્ટમાં આરે લોન ૧૩૫૦૦ કરવાનું કરવામાં આવ્યું છે અને કરવાનું તેમજ ૧ ૩૦૦૦ તથા ૨. ૧૦૦૦ પરીખ કરીયાસ મોઢીયાસે કરી ૧૩૫૦૦ થી ૧૩૫૦૦ માન આજના મુનીયાસ તારખંદને કરી છે.

મહત્ત્વ આજના ફેગવણી ખાતેનાં ૧૩૫૦ સાં.

વીજા ખામના યાત્રી તરફથી જુનું સાં ૧૩૫૦ આરે છે અને આજના ૧ ૧૦૦૦ સર્વિસ કરવા છે તથા બીજા તરફ કરવા કરી છે. આ થી ૧૩૫૦ માટે તે તરફ નોંધાયેને થવા કરી છે.

મોઢાનાં આજના કાંડ જામનાસ મેવાજીજીનાં એકંડાનાં ૧૩૫૦ ૨. ૨૫ કરવાનાં છે.

નડીઆદના રા. રણછોડલાલ ભોગીલાલ ગોળવાળાનો ઉપકાર.

(આ સમામાં પધારેલા ગૃહસ્થોનો ત્રણ દીવસને ઉતરવા જમવા વગેરેની સવક કરવા તથા પોતા તરફથી ખર્ચે ખાંડી વાળવા સાર.)

દરખાસ્ત કરનાર રા. વકીલ ત્રીકમલાલ દેસાઈ

રા. વકીલ હરીલાલ નાયાભાઈ

રા. વકીલ બાલુભાઈ ત્રી. દેસાઈ

જવાબ—તેમણે આ પ્રસંગે નીચે પ્રમાણે જણાવેલું જણેર કરી.

નડીઆદની વાડીમાં જ્યાં બાપજી કર્તાઓએ લેખા રહી બાપજી કપા અને તે જગા પાવન કરી તે પર રથજી તરીકે તેમના પિતાના નામથી લાઇબેરી હોલ બંધાવી આપવા જણાવ્યું હતું.

(૨) અધ્યક્ષ શ્રદમાં રૂ. ૫૦૭ (૩) શ્રી ખડાયતા બોર્ડિંગમાં રૂ. ૨૫૭; (૪) શ્રી દેવવણી સાર રૂ. ૨૫૭)

મુખ્ય ખડાયતા સમાજનો તથા તંત્રી રા. બાઇલાલ કોઠારીનો ઉપકાર ખાન્ધો.

દરખાસ્ત—વકીલ ગોળલાલ ડા. દલાલ (નડીઆદ) તથા ટેકામાં અન્ય ગૃહસ્થો.

રા. ત્રીકમલાલનો સમાજ તરફથી જવાબ.

રા. ભાઈલાલલાલનો જવાબ.

વોલંટીયરોનો ઉપકાર.

તે પરથી વોલંટીયરો તરફથી તેમના કેપ્ટન રા. ચીમનલાલ હરીલાલ દેસાઈએ પોતા તરફથી રૂ. ૨૫ તથા વોલંટીયરો તરફથી રૂ. ૫૦ અધ્યક્ષ શ્રદમાં આપવા જણાવ્યું.

વોલંટીયરોને સેવાના બદલામાં તેમને આ સમા તરફથી દરેકને રૂ. ૫૦ આપવા નક્કી કરવામાં આવ્યું.

પ્રમુખનો ઉપકાર માનવાની દરખાસ્ત.

પ્રમુખનો જવાબ.

આવતી કોન્ફરંસ ઉપરેક ખાતે.

કેવટે ઉપરેકની ન્યાત દશા વીચા સમયે તરફથી આવતી મીટીંગ કોન્ફરંસ રૂ. ઉપરેક ખાતે બરવા ત્યાંના નીચે લખેલા આવેલાઓએ ખામશી કરી. તે સ્વીકારવામાં આવી હતી.

મહાનન ચૈક જેઠાલાલ ભોગીલાલ

રા. ખેલ મુળજીભાઈ નરેશભાઈ

વકીલ કેશવલાલ રૂ. ખેલ

રા. નારજીલાલ અમલાલાલ

વકીલ હેમલાલ નાનાલાલ

વકીલ હમનલાલ જેઠાલાલ

રા. આચાર્યાઈ મહાનન

મળીલાલ જમનાલાલ વગેરે વગેરે.

મહેરબાન તંત્રી સાહેબ,

આપણી સમસ્ત ખડાવતા ન્યાતની દલા તથા વિચારની સામાન્ય સમા પરિવર રૂપે નદીચાલ મુકામે મળ તા. ૧-૨ ના રોજ મળી તે સમયે જે મોઢ લખવા ખડાવતા સમાન મુખઈ તરફથી ઉતરીત ધાકું છું તેને આપના "ખડાવતા મિત્ર" ના આવતા અંકમાં રવાન આપી આભારી કરશે.

મુંબાઈની ખડાવતા સમાન તરફથી આ પરિવર મોલાવવા સમયેથી હજા સદ્ગુણતની તબતીજ થયેલી હતી. પણ પાછળનું કામ આપે તથા નદીચાલના દરેક તડના આગેચતોએ ઉપાડી બંધિયું તે આટે તે સરને ને ખાત્ર કરી તાના ચા. મોઢગનસ હારકોઠસ તલ્લી, મોઢીચાલ હરિખાખ, હરચેનવસ હાકર, હોઢારવાય દેખાઈ, મોઢગદાસ સરેલા, મુરીલાલ તથા હરિલાલ, માંધી મોઢનલાલ સરેલા, મોઢનલાલ હરિચણ, મુખાલખાઈ મથુરલાસ દરેક નો તેમના-તેમના દરેક તડના મકરપેત્રો તેમની મદદ તથા મહાનુમ્તિ સાદ મુંબાઈની સમાન તરફથી તેના ઉપક્રમ તરીકે જાહેર રીતે આજર ખાનવાની ખારી કરજ સમજી છું.

આ ઉપરાંત આપણી ન્યાતની અવિખની આજા ને સુવાન વર્ષપર છે ને ને મુઢો દાલ કોરેજ તેમજ કોચિત નિચાગેમાં અઠખાસ કરે છે તેખાના કેટલાકે આ હીલચાલ સાથે જોડાઈ સ્વયં સેવક તરીકે ન્યાતની ને ઉપદા સેવા ખલતી છે તેની નોંધ લેવાની તેમજ તેખો ઉપકાર ખાનવાની પશુ કું ખારી રોજ સમાનુ છુ તેખજ તેખની લેવાની કદર કરી તેખને દરેકને મુંબાઈની સમાને આંદ આપવાનું નમી કરું છે તે જાહેર કરવાની તક લાખ મદ છું. આને ને વિચાર્ય છે તે કાલે આપણો અવિખની પ્રગતી દરેક હીલચાલના આગે-વાલ થશે ને નેતા તરીકેની જુએદારી તેખજ પર પારો તેલ આઠરે ખં વિચાર્યોએ પોતાના વખતનો મોઢ આપી થયો સતોષ કારક રીત સેવા ખલતી છે તે આખા સપડમાં અવિખના કાર્ક પરને મુખ આજાએ ઉત્ખ કરી છે ને ખીલખે ઉપર ઉડી જાણ થાડી છે. તેથી સમસ્ત ન્યાતના તેથી હસમણ વિચાર્યોએ આવતી સમામાં ઉખરેક મુકામે જામ લેવા પ્રેરશે બીવી ખારી ખાતી છે.

આ રીવાજ નદીચાલના પીપલાના તડના મકરપેત્રો નેખોએ આ મદદ મંજવર સમા સાદ પેત્રની વારીમાં દરેક જલતી તખતીજ રાખી ખપા યગવા પુરી થાડી હતી તેખને. આપણી સમસ્ત સમા ત રૂપી નેટરો ઉપકાર ખાતીએ તેટરો બોલે છે અને છેલ્લમાં તે દાંધી વધુ આભારી તે આપણને તે તડના આગેચત ને જાણીતા ખાદોઢ, રમવા વેપારી રા. રેખજોડલાલ મોઢીચાલે કર્યા છે જેમજે પોતાના પેલા, વખત તેમજ કોલાહોતે અપૂર્વ મોઢ આપી આ કાર્યને હોદખેડ ખાતરખમાં મુખ્ય ને આરજ પડતો જાણ સદ્ગુણતથી તે છેવટ સુધી બંધી હતો. તેજોએ પોતાને ખર્ચે મોળ સપ્ખામાં જાદાર મામથી જખારેલા મુદતરો ખાટે કોતરજ જખચ વિરેવેની તખામ સમાસ થયીજ સતોષ કારક રીતે પુરી થાડી તેખની એવામાં પોતાના તડના દરેક જખને જખારેલા મહત્વેની સેવામાં મધી વખત ઉને પડે હાજર સપ્ખા હતા બે તેખની વર્ષાક જોડ દરે આગવાસના મનપર ઉડી જખર ને તેખના પ્રતે જોએ આવ ઉપજ થવા વિજ રહેતો નદી કનો, કડ સુધી કોણે નદી ઉપા-રેશે તેજો મોને બેઠ હતો—ન્યાતના મેરસાક તરીકે ઉપાડી લખ ન્યાતની તેમજ ને અખજ સેવ ખલતી છે તે અવિખમાં કેટલાક નાં સુધી આપણી ન્યાતની તલરીખમાં બેઠ જમુખ લખ દાખવા તરીકે જખજો રહેશે તેલ લાખક નરનો આ પ્રમુને હરીથી જોડે રીતે ઉપકાર ખાતો બે કું ખાર કરીજ જાનું છુ.

આ સભામાં શું કામ કરવાનું હતું તે સંબંધે સભા મળતા પહેલાંના મારા લે. મેં દર્શાવ્યું હતું, ત્યારે હવે સભાનો કાર્યક્રમ પુરો થયો ગયો છે પણ તેણે શું કામ ખરેખર કર્યું તે આખત સ્થેન ધસારો કર્યો હતું બાળભી માટે છું મારે પહેલેથીજ જણાવ્યું નોંધણી કે સભામાં કાર્ય કરતાં ઉત્સાહ વધારે પ્રસાર્યો હતો, તેમજ શુદ્ધ શુદ્ધ માનસ આગેવાનોએ સારી સંખ્યામાં હાજરી આપેલી હોવાથી માલુમોની મેદની પણ પામી કરતાં વધારે જમી હતી. તેના પરિણામે જે શુભ કાર્યની શરૂઆત સારૂ આપણે મળ્યા હતા તેને પામે પણ પક્ષી રીતે નખાયો છે એમ હતું તો કંઈ જોડું નથી. ઉમ્મી કેળવણીના વધુ પ્રસાર સારૂ મધ્યસ્થ સંસ્થાની જરૂર સ્વીકારાય છે. એટલુંજ નહીં પણ તે સારૂ કરવા જોઈતા નિયમે વિગેરે યોગ્ય સમ કમીથી નિમ્મલ છે. તે કમીથી ખારસ ઉપર ચાલ પોતાના મામમાં વિચાર સચાવશે તે પણ પોતાના અભિપ્રાય મામ એકઠા કે ન્યાત તરફથી જણાવશે. મોઝા વખતમાં સર્વ અભિપ્રાય આવી મળ્યા બાદ તે સંસ્થા કેટલાક નામ સારી નંદેર કેળવણી સંસ્થા તરીકે રજીસ્ટર થશે. તે રજીસ્ટર થયા બાદ જે ચકરણો નામનાં મળ્યાં છે અને જે જરૂરી તેમની પાસેથી વસુલ કરી સારી જમીનમીડિયા રોકવામાં આવશે. ત્યારબાદ બ્યર સ્થાપક કમીટી મધ્યસ્થ મોડીંગ સ્થાપવાનું તેમજ ઉમ્મી કેળવણી સારૂ રોક લાવી કે લોન વિગેરે આપવાનું કામ ચારૂ કરશે. તે જે ઉચ્છેદથી નદીબાદ મુકામે કામ ચારૂ થયું છે તે આજી રહેશે તો આવતા સભા કોન્ફરંસ રૂપે ઉમેરેક મુકામે મળે તે પહેલાં કંઈ સંબંધ પરિણામ આપ્યા વિના રહેશે નહિ એવી મારી ખાતરી છે.

વિશેષ સંતોષની વાત એ છે કે ઘણે દેશોએ જ્યાં નાની સભાને અથવા મરત કમિટી કેળવણી સારૂ મંડળો નહોતાં તેવે દેશોએ તેવા સભાને કે મંડળોની સ્થાપના ખાસ લાભના પરિણામે થઈ છે. (જેમકે કપડાવન, ચોટાસા બેઠા, હળવરવાસ ચોટાસર, ઉમેરેક, નદીબાદ વિગેરે.) આથી દરેક દેશોએ અવિખના કાર્યમાં સારી મદદ કરી શકે તેવી શુદ્ધ શુદ્ધ સ્થાનિક સંસ્થાઓ ઉભી થશે ને ખંધારણના કાર્યને સારો ટેકો મળશે.

તેમજ સભામાં ધણીખરી જરૂરી બાબતો સંગ્રહી દર્શવ રૂપે વિગ્રમિયા પસંદ કરવામાં આવી હતી. તે દરેક મામના ન્યાતના પચ ઉપર મોકલો આપવામાં આવશે. દરેક કોમમાં ન્યાતનું બધારણ એવી રીતનું હોવ છે કે સામાન્ય સભા કે કોન્ફરંસ જે દર્શવો કરે તેને જામલ એકઠમ કોમથી થઈ શકેન નહિ. જેમકે તેમનજ કોન્ફરંસ તથા સાંસારિક કોન્ફરંસ પોતાના હાલના અમલમાં મુખી રાહતી નથી તેમજ તે સરકારને કે કોઈ મંડળને બંધનકર્તા નથી પણ ફક્ત એકઠા યથેલ લોકમતનું નીચાન હોઈ રહત મુજબ રૂપે છે તેમજ આપણી આ સભાની વિગ્રમિયા પણ કોમને બંધનકરક દર્શવ રૂપે હોઈ શકેન નહીં તે તો ફક્ત એકઠા યથેલ ૧૫૦૦ ગુરૂપોની એવી અચળ સંચલના રૂપે છે તે સંચલનાઓને કમી રીતે ને શું અમલ કરવો તે દરેક મામની ન્યાતના ગુરૂપો આ સંચલનાઓ તરફ જરૂર લઈ આવશે ને તેના ધરતો અમલ કરવા ખનતો પ્રયત્ન કરશે એ નિઃસંદેહ છે. સભાનું કામ લોકમત કેળવવાનું ને તે પ્રત્યક્ષ કરવાનું છે ને આ સભાએ આ પ્રસંગે નદીબાદ મુકામે ખડૂન ફોલોઈ રીતે રૂપે છે તે આખત એ મત છેજ નહીં.

હીથી પણ આ પ્રસંગે જે જે ગુરૂપો પોતાની મદદથી ન્યાત સમસતની કંઈક પથ અંશે સેવા બનતી છે તે દરેકને યુજાણની અખાજ તરફથી આમાર માનો વિરમુ છું.

ખડાવતા સભાજ
મીરબાગ—મુખ્યાધ

હી. સેવક

ચીકમલાલ રજુછાડલાલ દસાઈ.

ખેતાવાડી માટે પટેલના નોખીયા પંચો

કે જે કુવાખાથી તથા નદીમાંથી ગમે તેટલી હડખોથી પાણી ખેંચવા માટે કે જાળના પંચો કરનાર ફાયનાન્સીયલ મંત્રીશ્રી—મા. ઉપયોગી અને હરદોશના ત્યાંમા કરકસરીના છે અને તે જાગૃતી, પા. ૫ ઉછી તેમજ પોર્ટફોલ અને ટીમ એન્જીનથી પાણી ચલાવી શકાય છે ફી. ૩ ૭૫ છી ૫૦૦ વધુ ખુલાસા હોં અરધા બાનાની ટીકી બીડી પ્રાપ્ત થીત મફત મગાવે કે રૂ. ૩ મરૂ મળે.

તા. ૬—ને ઉપરના બંધો દરેક જાતના બીજા અ. ૦ નો પંચો, છનો, ધરીઓ જેરે દરેક જાતના મરૂનીના જુના તેમજ નવા ખરીદા ૦ રીએ છીએ, દુસ્ત છીએ છીએ, ને જોતી આવના કરી આવતી નો કદાચ મુશ્કેલી છી-અ અને અગરે ત્યાં ઉઘી કોને ત્યાં દરેક આદરના નવા ખાખી દીરાવતે મળે છે લખ —

આખાકાક એમ પટેલની એન્જીનીયરીંગ કંપની
કે દરીયાપુર, ન ની સાવેપરી અમદાવાદ.

ચોખા ચોખા ચોખા

ખોખો—૧ કારી (૫ મેટર, ૧ દેખાદ દુપુદ ૧ પીનાળર ના વજ, ૧ મધુરકાસ કીસાન નામ ૧ મધી કાલાખા હાલના કીક અમે રા. ૫ મીલ (ચોખાની) મીલ સુવત ૧૯૧૬ ની સાલથી ચાલુ કરી છે અંગ્રી મીલના ચોખા મળઈ પુના અમદાવાદ વિગેરે કામે જાણીય વેચાન છે જારી મળિ નંદુએને જાણ નસક ને એક ધાન્ય મગાતી પસી કરી જુઓ. કીસાન જારે મેકાથી આપીયુ અમરે જારી તોલ (વળન) ઉપર જાર નરી જાર આપતી કુળાની ખીડી અથવા પુના પછા ઉપર ધાવ છે અને કી જરથી અમ કુળાની કીસર જાવ છે એ દારખા નમ-૫ મ-૫૫૫૫૫૫ રોપ્ટ ને રેવેરેશન કાખા મુનરેશી અથવા ખાલને ૫ અગરે જાનકુ ધાન્યવર મુનરાતીમાં રહેલ.

પા કારીલાસ દેખાદની કુ. ૦ ની રાઇસ મીલ
અને કાલાખા—પેટકે ચોખ

વૈદક શાસ્ત્ર શું કહે છે ?

ધર્મ, અર્થ, ધન, અને આયુષ્યની ઇચ્છા કરનાર દરેક પુરૂષે વાઇકરજી

આયુષ્યનો ઉપયોગ કરવો જોઈએ.
દરેક મનુષ્ય એ વાઇકરજી આયુ-
ષ્યનો ઉપયોગ હમેશાં કરે છે તે
હમેશાં જાળવાન અને લાંબી
આયુષ્ય લેવાયે છે. અભિયોગે તદ્દન
શુદ્ધ તાંદુરોશી વનસ્પતિઓથી
વાઇકર જી વૈદક શાસ્ત્રના નિયમ
પ્રમાણે બનાવેલ છે. આ વાઇકર
કરજીના ઉપયોગથી ધાતુજન
(સ્પરમેટોઝોઈડ) તથા ધાતુક્રમણી
દરેક દરદો દૂર થાય છે. પાચન

શક્તિ તેજ રહે છે, કબજર, માથાનો દુખારો, ચિન્તા, ઉદાસી, નબળાઈ, છૂર્ક
નબર, ડાહ્યો વગેરે દરેક દરદોનો નાશ કરી તેજોના ચરીરમાં વિર્યની વૃદ્ધિ કરણ
આ પ્રયોગ ઉત્તમ છે. તથા પુષ્ટિ બળ આપનાર છે.

કોમલ એક શીશીને રૂ. દોઢ. પાંચ અર્થે પાંચ આના.

ઠેકાણું-સપ્ટ કંપની.

કાલિબાહેવી રોડ સુબર્હ.

ખડાયતા મિત્ર.

પુસ્તક ૨ છું.] માધ શુદ્ધ પદ્મા એકાદશી, સંવત ૧૯૭૨. [અંક ૪ થી.

ખડાયતા મિત્ર મંડળને બે બોલ.

(લેખક-જયશંક મગનલાલ રામજી, લોહાસરવાળા-)
(સંપૂર્ણ ખડાયતા મિત્ર પુસ્તક ૧ છું. અંક ૬ થી ૧૯૫ થી)
મનહર છંદ.

ખડાયતા મિત્રના તંત્રી અને ગુલાસદો,
માસિક કાઢીને કર્યું મુખી જેવું સાલ શું ?
તમારી બુદ્ધિ પ્રમાણે લાખો લેખ લખો પણ,
ગાપડાના અમારા આત્મા છે એમ ચાલશું. ૭
લખો છે કે મરણની પાછળ જમણ બંધ,
રોગ કુટવાનો પારો મૂળથી ઉખાડશું.
જમણ જમાવ નહિ લોકમ. તજાતા નય,
માલ મિલ્લાન કહો ક્યારે રે ઉડાવશું.
રાજ્યા સાજ્યાને બાપજી બોલાને કોણ ?
સીધી રાખી છાતી ચાગા કરે કહો કોણ શું,
તમારી બુદ્ધિ પ્રમાણે લાખો લેખ લખો પણ,
ગાપડાના અમારા આત્મા છે એમ ચાલશું. ૮
રોડીનો બ્યવહાર ત્યાંતો બેટી કરવાનું કહો છે,
અમારા હૈયામાં વાન એવી ત ઉતરે શું,
અમારી બેટીઓ વહાલી અમોને વિરોધ બેટી,
પરરોય કરી નહીં અમો એને કાઢશું,
દક્ષિણ મદાસ અને ખાનરોય તણાએને.
ભાગવી ફાસવી હમે પ્રપંચથી આણશું,
તમારી બુદ્ધિ પ્રમાણે લાખો લેખ લખો પણ,
ગાપડાના અમારા આત્મા છે એમ ચાલશું. ૯
બુદ્ધિવાન નારી વીના નરને ન મુખ મળે,
હલત પલત અતિ શક્તિ મહે થાય શું;
દોડી લેગે તેઓ તેમાં બાપનું શું નય કહો ?
પુછવાને કોણ બેઠો મુધારાથી કમ શું,
તમારે તમારી પડી અગરે અમારી પડી.
અગી વાત કરવામાં તમારે કહો સાર શું ?

તમારી બુદ્ધિ પ્રમાણે લાખો લેખ લખો પણ,
 બાપદાદા અમારા ચાલ્યા છે એમ ચાલ્યું. ૧૦
 કોનરન્સ સલાઓને મીટીંગોમાં મળી બધા,
 સંપી સુધારવાં કહે અમારે ત્યાં કામ થું,
 કોણ ઘર છુટી લેશે કોણ ઘરમાંદિ પેસે;
 અમારે તાર પડી એક કમાવવાને દામ થું,
 પૈસો એક ઈશ્વરને સ્ત્રી માની શરૂ અને;
 છોકરાં છે સાધુ સંત સેવાતલું કામ થું ?
 તમારી બુદ્ધિ પ્રમાણે લાખો લેખ લખો પણ,
 બાપદાદા અમારા ચાલ્યા છે એમ ચાલ્યું. ૧૧
 સુધારાની મંડળી કે સભામાં ન જઈએ પણ,
 ઘેર બેઠે બેઠે અમે ટીકાકાર ઘાઈ થું;
 પ્રતિપક્ષી તણા ખરા વિચારોને તોડી પાડી,
 અમારા વિચાર ઉન્મત્તપણે ગાઈ થું;
 શત્રુ હોડે મિત્ર કહી ભડે સમેલાઈ હો,
 ગપ ગોળા ગળાડવી અમે નિશા પાડ્યું;
 તમારી બુદ્ધિ પ્રમાણે લાખો લેખ લખો પણ,
 બાપદાદા અમારા ચાલ્યા છે એમ ચાલ્યું. ૧૨
 દયા કરે ભક્તિ કરે શક્તિ. અનુસાર તમે,
 આચાર રૂઢા પ્રાણો પ્રીત કરે જ્ઞાત થું;
 વૃત કરે દુઃખ થાય પ્રીત કરે ઘર નથ,
 દયા તો કરીને અમે તંનને સુધાર્યું;
 નર્ક સ્વર્ગ કોણે ભેયાં કોણે વાત કહી આવી,
 નથી તે સમજવામાં કાંઈ આરે થાય થું;
 તમારી બુદ્ધિ પ્રમાણે લાખો લેખ લખો પણ,
 બાપદાદા અમારા ચાલ્યા છે એમ ચાલ્યું. ૧૩
 એવા દેશી જનોના વિચાર દૂર યશે ન્યારે,
 ત્યાં ધુપી સુધારાની કૃતેહ કેમ થાય થું ?
 અકલતા હીજા અને બુદ્ધિના અળેલા ભાઈ;
 ગમાર યજ્ઞને ટીકા સુધારે કહો થાય થું ?
 માટે મારા વીર પીર ધરીને કલમ કરો,
 અખ મારી રહેશે જાપા મોદેનત તે જાય થું ?
 સેવક જયશંકની આશિષ અને અરજ એ છે,
 પદગાયો બે ધારો કેટલેક સાથે થું. ૧૪

ખડાયતા સામાન્ય સભા સંબંધી બે બોલ.

“ખડાયતા બિન” પણ દલિખાં આપ્યું ત્યારથી તે આજ સુધી તેની જેમ અસર થઈ અને તેણે શું શું કામ કર્યું એવું હાથ નક્કિના મનમાં આવે હોય તે સાર આ બે સંજો આજેઆવડા છે. ખડાયતા બિન કાલ્પના વિચાર ને સમજે ને પુરોના મનમાં રહ્યો હોય તે ચોક્કસ ખરેખર આપણી યાત્રિની જાન્યોત્રીમાં હામલાયક અને દલિખા હોય તે જોઈએ. જનતા કાર્યવાહકને ખરેખર યાત્રિ તરફથી ધન્યવાદ થતે છે, અને તે પત્તે અંગે રહેલી ખડાયતા મુશાજ પણ એવું કામ અને સંજીન કામ કરે છે કે તેઓને સમસ્ત યાત્રિ અત્યંત આભારી છે, તેઓના કામના પરિણામરૂપે નિયાત મુકામે બસાયેલી ગયા માણની આપણી સામાન્ય સભા હતી. પણ વર્ષથી જેના સાર અને વખતને બોલે સત્તા અને સાચા પ્રયાસો આપ્યા હતા તે પ્રયાસો ખંતીયા કામથી અને કલ્પિત પરાયણ જાતેના હાથ દલિખા નીવડાવેના પ્રયત્ન આવેશે તેમ કહ્યું હવે દલિખાવું થયા વગર રહે? આપણી કામે કુંક મનમાં ને સંજીન અને અસર બધું કામ કાલ્પકરૂંકે કર્યું તે કામ મદારા કારણ મુશાજ જીજી કામ કામ મનમાં વર્ષ મદારા પડી પણ કરી સહી નહિ હોય.

ખડાયતા બિનની (chapter) નજીક મુશાજમ મોકલવામાં આવી ત્યારે કાલ્પ કાલ્પ જામણી એક ઉચ્ચાર નીકળેલાં સામગ્રીમાં આવતા કે આ બધીય વળી ક્યાંથી કાલ્પ? થવો અને વખતો વધુ નકામો શું કરવા કો હો? મોટાં મોટાં માણસો કરી આ કોષી લાખી સાર બેસાડેલાં અને કામજ અને મરી જમાણી? તેઓને મદાર એક-સંજી કહેવાની જરૂર છે કે મને તેવો મુશાજ અને તે જમાણી લખવા કરવો હોય ત્યારે મુશાજની યોજના એકમ પડી કાઢી અમલમાં કાલ્પ વિવસ મરી લગાવજ નહિ. તે તો ઉદાહરણ (example) અને મુશાજ કહેવાય. ખડેલા કોમન કેમઆ સિવાય કાલ્પ વિવસ મુશાજને ખરેખે પગથીયે પણ મરી લાગવા નહિ. તે કોમન કેમવત્તાનું કામ અદ્ય પડે થઈ જાવો કોયી અને નિરપણે કર્યું છે, અને આજે નિયાત મુશામે એકલા ચરેલા તે તેડું રજા છે. આ પણ બધીય દલિખાં નજીક આપ્યું ત્યાં સુધી તે કામ મુશાજ થઈ થાયું હતું અને થાત. ખાં જેનાં આપણી કરે આમ કરવામાં ખીજ કોમલું અનુકરણ કર્યું છે એમ કહીત તો બોલું નથી. મરજી આપણે જોઈએ છીએ કે કાલિય, બાતીઆ, ચાલિયાર, જેન, મુશાજા વિગેરે કામે કામજને જે કામ કરવા મરી પડી છે. હવે તો આજે ચરઆતજ કરીએ છીએ. આ ચરઆત જે હવે અને જુરસો પ્રેરનારી નીવડે તોજ આજે વધવામાં અવિષમાં આજાજનક ચિન્હો નજરે પડ્યાં કહેવાય જે દરેક મનુષ્ય તે સંજી એમ નહિ વિચારે કે આજે એકજ માણસનાં હોકાં વરોના વર્ષ પરમમ રહે છે તો શું થોડા સમય પડી એક જીજીને જોઈએ? જીજીને સુમે સુધી અતે જીજીને કુખે કુખી એસે સકેમ મનમાં નહિ આવે ત્યાં સુધી આપણે ઉત્કર્ષ થશે પણ કલિન છે. દરેક કામ સંજી રીતે જીજીન લાગે પ્રયાસો આજનાની જરૂર છે પણ પ્રયામ એકકો કામ કરી સકે નહિ. જીજી તરફથી સકલ મદદની જરૂર પડે છે. દરેક જાતિએ સમજાવું જોઈએ કે મને એક શોધો મને છે અતે મદારે બાજ નથીમવા ચોગે કરીને જુએ રહ્યા કારે છે તો તેની જુજ મદદથી જે આપણે કરીએ છે.

આપણી જનતિના આપાર કેમવતી લખાજ છે એવું મને કાલ્પ માને છે એ તો નિઃસં-કલ્પ છે. સમાની બેકમાં ખીજે વિવસે એકજ કાલ્પમાં સમમમ પડીય દલિખા રૂપીયા

જેવી રકમ ભરાઈ ગઈ એ કેવો ઉત્સાહ ! વળી ગામે માંમં આપણી કામગીરી સમાજોતી સ્થાપનાની ચરૂઆત પણ થઈ ગઈ છે એ કેવી હાલની વાત ! આ સંખ્યાની મદારે એકજ વિનંતી કરવાની છે કે સ્થાનિક ફડો થયાં હોય તેની બ્યવસ્થા ભરાવર થવી જોઈએ. એ ફડોનો કેવો સારો ઉપયોગ થઈ શકે તે સંખ્યા સંપૂર્ણ વિચાર કરી અને ભરાવર સમજાવ્યું ન પડે તો સલાહ આપનારી મંડળીની યોગ્ય સલાહ પ્રમાણે કરવું જોઈએ. દરેક ફડોની યોગ્ય બ્યવસ્થા સાર એક કમીટી નીમવી, જે કમીટીના ગૃહસ્થો એવા જોઈએ કે ન્યાતમાં જેવું માન વગ્ન પાડવું જોઈએ. વળી તે ગૃહસ્થો પોતાના અગ્રહ્ય સમયનો ભોગ આપી પોતાની ન્યાતના છોકરાંઓના આખાપો ને પોતાનાં છોકરાંને નિરાશો ન મોકલતાં હોય ના આગળ બહુવિધ વખાને આવકો ખાતાં હોય તેઓને અને શ્રમ લાઈને કેળવણીની આવશ્યકતા સમજાવશે અને બોધ આપશે તો ખરેખર તેઓએ જાતિની કીમતી સેવા બજાવી એમ કહેવાશે.

વળી આપણી ધણી ખરી જાતિ એવા, ગામમાં રહે છે કે બધાં અગ્રેજી નિરાશો હોતી નથી. તેઓને માટે શું કરવું ? તેઓને માટે એક મોડર્ન હાઉસ રચાવવાની આવશ્યકતા સામાન્ય સભાએ જાતવી છે. તે સાર એક મધ્યસ્થ ફંડ એકઠું થયું છે અને તે કામ થોડા વખતમાં હાથમાં સેવાશે એમ આશા રખાય છે. મકાસ ધારવા પ્રમાણે અમલવાદ જેવા ગામખોજ તેવી સરકાર દવાની જરૂર છે કે જેથી કરીને કોમેન્સમાં બહુતા વિદ્યાર્થીઓ પણ તેનો લાભ લઈ શકે. પરંતુ મે. એચ.દામોદર સામાન્ય સભામાં પોતાનાં બાલકોમાં તે સંખ્યા આપણને કહ્યું હતું તે પ્રમાણે તેની બ્યવસ્થા કરવા સારૂ પૂરતો બજેટરત ધવોજ જોઈએ નહિ તો અનિષ્ઠ કૃષ્ણ મેળવવાનો સંભવ છે. હું મારું હું કે અમલવાદમાં તેવા ઉત્સાહી અને કર્તવ્ય પરાયણ પુરોહી નીકળી આવશે અને જો તેમાં સંઘર્ષ પડે તો હોય તો નડિયાદ તો તે કામ ઉપાડી લેવાને તૈયારજ છે. ફંડ નડિયાદમાં કાલેજ નથી તેટલીજ ખોટ છે. આ સંખ્યા વિચાર કરવા સારૂ નીમેલી કમીટી સત્તર મળવી જોઈએ અને દાખલ નિમ્ન ઉપર મેળાસર આવવું જોઈએ. વખત નહામો વહી જવા દેવા જોઈએ નહિ. કોઇ કહેશે કે મધ્યસ્થ ફંડ ભરાવર થયા પહેલાં વિચાર શા કમના ? ત્યેમને હું જણાવું છું કે આપણી ઉત્સાહી કામને હવે તે સંખ્યા બહુ કહેવું પડે તેમ નથી. એક કલાકમાં વીસ-પચીસ હજાર રૂપીયા બચાયા તે તો તમે નજર નજર એવું. બીજી એકતી રકમ સત્તર આપી જશે એમાં સંઘર્ષ નથી કારણ કે (હું શ્રીને બજાવું છું કે) આપણે એકજ મામાપનાં છોકરાં છીએ એવું બાન આપણને થવા માંડ્યું છે. કમીટીએ સંપૂર્ણ ચોજના થકીને જહાર પાડવી જોઈએ. ચરૂઆતમાં મુસ્લિમોના નડીજ પરંતુ વિપતિ સાંચે બાપ બીડી કર્તવ્યમાં મહમુદ રહેશે તોજ અને કામ જાણીજાય થશે. ચરૂઆતમાં પૂરું ફંડ ન હોય તો જે ગામોમાંથી છોકરાઓ મોડર્નમાં રહેવા આવ્યા હોય તે ગામોનાં રચાનિક (local) ફંડને શીર છોકરાઓનું ચેહરે ખર્ચ (શીર્ષ) ચોખાઈએ, લુગડાં વિગેરેનું ખર્ચ તો ખાધા ખર્ચ) નાંખવું અને બાકીનું ખર્ચ મોડર્ન ઉપાડી લે. આ પ્રમાણે કર્તવ્યો ખર્ચ વહેંચાઈ જશે અને મધ્યસ્થ ફંડને વધારવાની આવશ્યકતા સર્વે મોઢ જલજરી અને તેમ કરવાને સતત પ્રયાસ ભર રહેશે. પરમ કૃપાળુ પરમેશ્વર જાતિના ઉત્કર્ષની શુભ પ્રેરણા આપવું દરેકમાં પ્રેરો અને તેને સાર ચોખતા પ્રયાસોમાં સદાય કરો ! શી છટ્ટેવ કોર્પોરેટ પ્રેરણા હશે ! અસ્તુ !

ૐ શાંતિ; શાંતિ; શાંતિ.

લેખક:—હરીલાલ દામોદરદાસ ગાંધી. બી. એ.

પ્રિય શાતિમધુષિ, મ્હા અંકમાં નહીં પણ મુખ્યે આપણી ને મદાન પરિવડ બરાબ હતી તેના અને તેટલો પૂર્ણપણે દેવાય આપણની આમ જરૂર હતી એટલે બીજા કાળમાં જેમ ન હાઇ શકાયા હોય તે હમુજન કરતાં તેમજ અને સારીએ છીએ કે અમારો આપણો દેવાય સંપૂર્ણપણે તે હાઇ સકાયો નથી કાળ કે અમે માસિકમાં સાધારણ રીતે નેટલી જમા રાખ્યા હતા તેના કરતાં અમાર હોટમણી શાતિ કિનકુ કાર્વ દોવાથી આપણે પ્રેમચરીના વખતમાં આવતો દીકરાન અપ્પા ગીચન જગા રાહી તોપણ કેટલીક જગ્યાએ અમેને કાપડુપ કટ્ટી પડી હતી છતાં અમેને ખાસી છે કે અમારા ઉપર દીકરાના શાતિમધુષિ અમારા આપણા દેવાયને એકંદરે સ્તોત્રકારક ખાતી હોય. હવે તે પરિવડ વખતે અમારા શાતિમધુષિમાંનાં મજાને પોતાના વિચાર દર્શાવવાની હાલ હજી હતી અને કેટલાકે તે પોતાના જેમ અમારથી ખાસ કરાવતા મોડાવાનેલા દતા છતાં વખતની કિમત તરફ ધ્યાન આપતાં પરિવડના કાર્યવાહકો એવા હમુજન આપણ કે હરકને પોત પોતાનાં વિચારો અમે ને વિષયપર દર્શાવવાની છુટ આપવા જતાં મજા વખતમાં રજા પોડુન કામ થઇ શકે તેના કરતાં પસંદ કરેલા મદતવા વિષયો ઉપર જુદા જુદા ગામના મુઠી કાઢેલા માનુસો પોતાના વિચાર રહવે તે મેળાવણમાં સારી અમર થઇ પારેમુ કાર્વ વધારે સારી રીતે પાર પડે તેપરથી બીજો રાતો પ્રવડ કરવો ઉચિત પાડેલો. પણ તેથી માસ કેટલાક ઉઘાડી શાતિમધુષિને પોતાના વિચાર દર્શાવતાં નિસર થવું પડેમુ તેમને વારને એકું હાલેમુ કે તે પેઠી કેટલાક કારા જેમ આપણી શાતિના માસિકમાં હવવા કે નેથી શાતિના વજાખસ માનુસોના વાંચવામાં આવે અને લખવારનો જેનું કાંઈ અંચી સમવાય. તે હાલને ખાન આપણી અમે તેમ જેમને મટે માસિકમાં ખાસ જમા ગમી છે તે આ વખતે તેમાંના બે જેમને સ્થાન આપીએ છીએ તેમજ હવે પછી બીજા જેમ એક પછી એક મેલામા આવશે મારે ને કેહ શાતિમધુ કે અગિનીને તેરી રીતે ક્રેશ વિસ્મય લખવાનો વિચાર સાચ અગર પડે મટે કરેલા કાર્વ પડતે અવવા તેના પરિણામે બીજા માધેમાં ફેલાવવા કિમાદથી બીજાં કંઈ નવીન શુભ કાર્વ અથવા નવોદ સમાજ કે હંકની રચાવના થાય તે વિને લખવામાં આવતો તે તેને પણ સ્થાન આપવામાં આવશે.

તંત્રી.

શાતિહિતાર્થે બે બેલ.

મુજ મહારાષ્ટ્ર,

શાતિ હિતાર્થે બે બેલ અપણી સમજા બોલવા રજા મારું છું.

પરમ કૃષ્ણ પરમહંસાની યી ગદનગતિ છે તેજે આપણી ઉપર કેટલો બધો મદદ ઉપકાર કર્યો છે ! એ ઉપકારનો બદલો લેવા આપણે સમર્થ છીએ ? અરેબર નથી. પણ કેહ કહે, હા, છીએ તે એટલું જરૂર કે આપણી ઉપર ને ને જલના ઉપકાર કરા છે તે કરનાર તેજ છે. પરમેશ્વર છે અને હરદમેય જેમ આપણી કેહ વધાવામાં વડાની સ્તોતે સંભાગ્યે છીએ, કલતાજ નથી. ગાથ તેવું કામ કરતા હોય છીએ તે પણ તે વધારી બીજા આપણા મનમાંથી કદી ખસતી નથી તેરી રીતે આપણે તેને એટલે પરમેશ્વરને પણ મનમાંથી કદી ખસેડીએ નહીં અને કેહ પણ કામ કરતાં તે હાલ છે, તે સર્વ જાણે છે. મારે આપણે તેનાથી બીજી પોડું કામ કરતાં અરકતું નેહવે.

અને આપણે લાયક નીવડીશું એમ સમજી પરમેશ્વરે જે ઉત્તમ ગાતીમાં જન્મ આપ્યો છે. તે ઉત્તમ ગાતીના મનુષ્યને જાને તેવું લાયક કામ કરીએ તોજ આપણે તેના મનથી ખરેખર લાયક અને નીમકદલાસ ગણાઈએ. જુઓ આપણે આપણા કાંઈ વફાવા મીત્રને 'પત્ર લખીએ છીએ તો તેને મથાળે અને આતે શું લખીએ છીએ 'તને હર થડીએ યાદ કરનાર રનેદાશિત' એવા રાખે લખીએ છીએ. જુઓ કે એવા માન મનથીજ ધારેલા મીત્રને એવાં એવાં પ્રેમાળ વાક્ય લખી ખરેખર હરથડીએ યાદ કરીએ કરીએ છીએ. ન્યાંમુદી તેમાં દુટક થાતી નથી ત્યાં મુદી: કારણ કે અને તેવો જીવનન દોરત હશે તોપણ કાંઈ વખતે તેની સાથે ઉંચુ દીલ થશે, કંઈક થશે, અને વળી એમ પણ થડીએ છીએ કે કાંઈએ આપણને એકવાખત સદાજ ઉપકાર કર્યો હશે તો પણ તે પછી તેવા માણસથી કદાચ અપકાર થશે તો પણ એવા પહેલો વખતના કરેલા તેના ઉપકાર આગળ તે ખ્યાલમાં લેઈશું નહીં. તો આપણે લાયક નીવડીશું એમ સમજી પરમ કૃપાળુ પરમાત્માએ આપણને ઉત્તમ ગાતીમાં જન્મ આપવા પુરતા લાયક કરાવ્યા તો શું આપણે એવા નાલાયક થઈ જઈ કે એની લાયકતાની છુલ્લ ન કરવી. જો એવા નાલાયક નથી થતા તો હે મારા વધીક ગાતી બહેન્યા હું તમોને નમતાપૂર્વક અરજ કહું છું કે આપણને પોતાને આપણામાં જે હર્ષણુ લાગે તે સુધી કેરો એટલુંજ નહીં પણ કદાચ અપણી હર્ષણુ આપણને ન લાગે અને ખીજે કાંઈ સુરા મણુતો માણસ તેજ હર્ષણુ આપણને બતાવી આપે તો તે શું આપણે ના તળવા ? ખરેખર હું તો સમજું છું કે આપણી લાયકતા મુજબ આપણે પ્રયત્ન તળવાજ.

મનુસ્મૃતિમાં જણાવ્યા પ્રમાણે પરમકૃપાળુ પરમાત્માએ મુળ માર વર્ણ કરેલી એમ કહેવાય છે—૧ બ્રાહ્મણ, ૨ ક્ષત્રીય, ૩ વૈશ્ય, ૪ શૂદ્ર. દરેકનાં કર્તવ્ય મારી હુંક મજાક પ્રમાણે જણાવવા રજા લેઉં છું. બ્રાહ્મણે પોતાના શીવાયની અન્યવર્ણોને સહોપદેશ કરવાનો છે. અને પોતે સર્વથી એટલે છે એમ માની પોતાની એટલાને જાને એવું સત્કર્મ કરવાનું છે. સમયને અનુસરીને બધે કદાચ તે નોકરી કરે તો પણ તેણે એમ તો માનવુંજ એટલે કે હું ઉત્તમ છું અને અમુક કામ અને મારી લાયકાત મુજબ જાને તેવું નથી માટે તે મારે ન કરવું એમ ખાસ ધ્યાનમાં રાખવુંજ એટલે. જો તેમ કરવામાં કમ્પર કરે છે એટલે કે ચોરી, છીનાળો, જુગારી, કામી જુદાં ધ્યાન તેમાંજ રાજ થવું. ના જુદું થવું હોય તો જુદું કરવાને પ્રયત્ન કરવો અને તેવું મારે જુદું કામ થાય ત્યારેજ જમણું એવો દુષ્ટ વિચાર, પરધન હરવા વિચાર, પસ્નીયા, ધપર બનન કરવાને ગદને કેવળ તેની ખોદણીજ કરવી. અને પોતે લાયક નહીં છતાં છપર સરખાની પણ છીદ્ર એવા તાપર રહેવું, કુળ દ્રોહ કરવો, ગુરુદ્રોહ કરવો વીગેરે દુનીયામાં કહેવાતાં હરેકાં નીચ દુષ્ટ કર્યોમાંજ મુખ્યાં રહેવું એ માણસ—એ બ્રાહ્મણ કેવો સમજવો ? ખરેખર ગ્રહણોનીમાં પૂર્વના સરેશારે જન્મ થયો હોવા છતાં પણ હુદ્રમાં પણ હુદ્ર, નામદર સરકારે આપણને જો અમુક કામ સોંપેલ હોય છે તો તે આપણે તનમનથી પરીપૂર્ણ કરવા તપર અપણે છીએ તો તેમ કરતાં કમ્પર કરીએ છીએ તો જરૂર આપણને તે દેડે છે. અને દંડવાં છતાં પણ જો આપણે સાદા કામ કરતા નથી તો આપણને તે કારી મુકે છે. વળી કાંઈ મુકતાં છતાં પણ જો કાપવા વીરક કંઈ કામ કરીએ છીએ તો આપણને કાપેલા લાચ પાડી કેદખાનામાં મોકલે છે. માટે જુઓ

સરખર આપણને મુન્દાની યોગ્ય નથીવત્ત કરે છે. તે તે કીજાને પરમેશ્વર પણ યોગ્ય શિક્ષા કરીજ નોંધવે. પણ તે ધરેજ દયાગ્રુ છે. દરગુજર કરે છે, આંખ આડા કાન કરે છે. તે આપણે એવા નીચુર હરવના થઈ કે તેના દરગુજર કર્યા તરફ ખાનગી ન આવવું ? અને કુદ કમો કરવામાં મન્ય રહેવું ? હવે આપણે અન્ય કામ એટલે કે વર્ણીક કામ તરફ વીચાર કરવો જોઈએ છીએ. જુઓ ! કપરે મનુષ્યે આકલેને મોડા કરવો તથા બીજા ખાખી પોપણ કરવાને કહેવું છે એટલે અરુ જોનાં તેઓ કંઈ કામમાં-એટલે કામમાં મળવાના જતાં પણ બીજીક વર્ષમાં જ રેખાય છે. કાપીય-બીજે નંબરે સુધ્યા છે છતાં પણ તેઓને અન્યથાની રક્ષા કરવાનું કામ છે. એટલે એ કામ આપણુ મરેલી-અન્ય કામની રક્ષા કરનારી રક્ષક કામ છે. તેમજ મુન્દે તે ખરેખર પ્રત્યક્ષ કાસત કરવાનું જોઈતું છે. તે કહે કે હવે ઉત્તમ કામ તમે કાને કહેશો ? હું તો માત્ર વર્ણીક કામનેજ ઉત્તમ કહીશ કે એને નથી બીજા ખાખી પરાયા પામે લાભ પરવાનો કે નથી કામની રક્ષા કરવાની કે નથી લાભી ઉપાસના યોગ્ય કેળવું કાસત કરવાનું તે તેની કામને ઉત્તમ કેમ નહીં કહીએ ? જ્યારે આવી રીતે વર્ણીક કામ ઉત્તમ સીદ થાય છે ત્યારે તેનામાં ઉત્તમ-એટલે જુઓ દોષાજ નોંધવે અને જો તે નથી દોષા તો તે તેવાને ઉપર કાસ પ્રમાણે કુદમાં પણ કુદ લેખીશ. કહે જોડ મહારા વર્ણીક બાલે નમે તેના નીચાં કામ કરનારાઓને મારી મારક કુદ કહેશો કે કહેતાં વીધેન કરશે ? જા કહેશો તો કહે કે તેનાં નીચાં કામ કરનાર તમે કુદ સમાન મનુષ્યો, જો તમેને બધાને કાસી અનાને કહેતાં પોષાક થાય તેમ લાગતું દોષ તો તમારે બાલે કું કું તે સંભળા તેમાં બલો ફરકારના માત્ર કરના વીનની છે. જુઓ કે વર્ણીક કામ માત્ર ઉપર કહી મયા પ્રમાણે એટલે એ બેતો સીદ થાય છે તે કું તેની એટલે કામને-તેમજ અસલથી કહેવાનું આપણે આવે છે કે વર્ણીક સમે કામ કામો નહીં-તે તેની કામી કામને પોતાના કુદને પ્રત્યે-જાની બુદ્ધિ પ્રત્યે કામ પણ જાનના કલકલેશ કરવો ઉચીત છે ? જો બીજી કામ પણ કામમાં એવો કલકલ થયો હશે તો તે લાગવા કામ કાલાને બેધાવશે એટલે કે પંજો-મલાજનને અથવા વર્ણીકને બોલાવી નીચેકે લાવશે તો કહે કે તેનીજ નહીં કામમાં એવે થયે હશે તો તમારાથી વીશેન કાલાને કાને બોલાવી એવે મલાકશે ? માટે મારું માની તમારા કુદનમાં-તમારી જાતીમાં જે આજકાલ અનદક એવે છે તે મમે તેમ કરી મલાકશે. તમારો એવે આપણા યોગ્ય બીજી કામ મલાકી શકશે નહીં. કારણ કે તારાથી બીજો કોય વધારે કાલો છે કે તે આવી મલાકશે ? વળી એવે મલાકી આવી એક બીનની ખાનમાં એક કે આપણી સુઝ-એટલે જાતીમાં અન્ય-વીધ થાય તે કું કું કામ મનુષ્ય ? અન્ય-વીધ આ આર કરવો પડતો હશે વા ? માત્ર પેમાની તંગી દોષાથી પેમા કાસત થાય મુન્દેજ. તો કું કું વર્ણીક તેના માલસેને પડે તેના નિય કામને બાલે બીજો કામ ઉત્તમ રતો નહીં શકી કહે ? કે જ્યાં એક પમેને છે કાલ થાય ? હું આશા રાખુ છું કે શીખી કાસેજ, મારી અલપમતી પ્રમાણે જો રજ આપો તો હુંજ આપણી સમક્ષ કુદ કે તેના લાભીની તંગીવાળા વર્ણીકને માટે જો એવું કું ઉપ કરવામાં આવે તો તેનાથી તેજાઓને નિર્વાદ થાય સંભવ છે અને જ્યારે તેવાઓને નિર્વાદ થશે તો તેઓને હરીશે નહીં તેમાં કાલવાની જરૂર પડશે નહીં, ત્યારે કહે કે તે કું કું રીતે થઈ જોઈએ ? એવો અલપવા કેવી રીતે થશે જોઈએ ? જો બને

રજા આપો તો હું કહું કે આપણી શાલીના વણીકને મહાજન તરફથી ફરજ પાડે કે દર રૂપિયા એકની કમાણીએ આનો એક અથવા બે રૂંડ ખાતે જતાં મુકે તેવા રૂંડના પૈસા જે જોગા થાય તે પૈસાવડે એક મહાજન ખાતે પેઢી જોસો. તેની બવરસા કરવા બવરસાપકો સર્વાનુમતે અમુક સંખ્યામાં નિમે અને શાલીબધુઓનેજ માત્ર જ્યારે જરૂર પડે ત્યારે તે પૈસા તેને પીરવા અને તેનું આવેલું કામ નીતીને રસ્તે કાઢવું અને જો તેમ યશો તો કોઈ પણ વણીકને દુષ્ટ કામ કરવાની જરૂર પડશે નહીં; એટલુંજ નહીં પણ વણીક કામમાં કેળવણી તો ખીલકુંભે છેજ નહીં-હતીએ તો ચાલે અટ્ટે દરેક વણીકના બાળકને ફરજિયાત કેળવણી આપવા ફરજ પાડે. જેઓની શક્તિ ના હોય તેવાને ઉપર કહેલા રૂંડ માંથી ખરચ કરી કેળવણી આપો, અને તેવી મદદ કરતી વખતે તે વણીક સુવક કેળવણી પામ્યા બાદ તે કેળવણીનો સદ્ઉપયોગ નેટશે અને તેટલો શાલી હીતાર્થે કરે, તેનું તેને જ્ઞાન આપો. મેં તો જો કે દરેક વણીકની દર રૂપિયા એકની ઉપજે. આનો એક અથવા બે રૂંડ ખાતે જતાં મુકવા જરૂર કરેલી છે. પણ શા સાર તેમ? આપણી કામના માણુ-ઓને પોતાનું નીચીત યોગ્ય ખર્ચે ક્યાં બાદ વાર્ષિક જે રકમ ફાજલ-અચત રહે તે આપણી રકમ તેવા રૂંડ ખાતે જતાં મુકે તો જોડું? બીજી જગોએ પૈસા બ્યાને મુકતાં તેઓના પૈસા ધાલ પકવાનો સંભવ રહે છે-પણ આતના રૂંડમાં જમે મુકેલા પૈસા ધાલ પકવાનો સંભવજ નહીં. તે પૈસા જમે મુકનારને રૂંડના બવરસાપકો દરવરસે દરસેકે કમ થકા બ્યાજ આપે અને કોઈ વણીકને તે રૂંડમાંથી પૈસા પીરવા પડે તો તે બેનાર માણુસ ખાસેથી માત્ર ચાર ટકા બ્યાજ લે. તો તેના એક ટકાના મારજનમાં વાસ્તવીક રીતે પેઢીનું ખર્ચ ચાલે અને કોઈના પૈસા ધાલ પકવા વખત આવે નહીં. વળી તે બવરસાપકોને એમ સુચવવું કે તેઓએ વધારે બ્યાજની લાસમે બીજી જગોએ તે પૈસા જમાં મુકવા નહીં પણ માત્ર ચાર ટકાના બ્યાજે વણીક કામમાંજ પીરવ. જેમ કવાથી શાલીને ઉત્તેજન મળે છે. તમારી વણીક કામની જગ બોલાય છે. તમારા પૈસા ધાલ પકવા નથી અને સર્વ સાસં વાનાં ચાય છે. દવે જો કોઈ વણીક પોતાની શક્તિ હોવા છતાં લીધેલા પૈસા પાછા આપે નહીં તો તેના ઉપર કાલેસર ખમલુ નહીં બેસતાં તેને અમુક વખત અથવા પૈસા પાછા આપે ત્યાં સુધી શાલી જોગનથી દુર કરવો, વળી જો વણીજ સારી રકમ જમાં ચાય તો શાલીના ઉત્તેજનથી એક કારખાનું (જેનું કે અરખા છન-મીસ વિગેરે) કાઢવા બવરસાપકોને રદમાવે. તેના કારખાનામાં અનલ પ્રવળે શાલી બધુઓનેજ રાખે અને અમુક જાતના કારીગરોની સપ્તીમાં જોડે. બાગે તો ચાલમલાઈ બીજી કામના કારીગરોને રાખી શક્તીમાંથી યોગ્ય નીવડે એવા સુવકોને બીજી જગોએ રૂંડ માંથી ખરચ આપી રીખવા મોકલે અને તેવાર સઘ આબ્યા બાદ બીજી કામના સુવકોને ખદલે તેવાને હામે લગાડી યોગ્ય રીતે તેમની ખાસેથી તેમની પછારડે ચમોલું ખર્ચ તેમનાથી ચાર ટકાના બ્યાજ સાથે વસુલ કરી શે. ઉપર કહેલું અમલમાં આવતાં કોઈ પણ વણીકને કન્યા વિક્રમ કરવાની એટલે કે છોકરી વેચવાની જરૂર પડશે નહીં. એટલે મોટામાં મોટું દુષ્ટ કામ કરતાં વણીક અટકશે. અને તે જાહને શાલીની ઉંમતી યશે, વળી શાલીની કન્યા શાલીનાંજ વરે એવો અનુક્રમીજ ચાલતો આવતો સંપ્રદાય છે તો શા સાર વણી-કાટાં-તેખડાં કરતાં પડે-દરેક માણુસે કન્યાનો વીરાડ પોતાના નેટથીજ લાવવાનવાળા

માણસને ત્યાં યોગ્ય ખર્ચે. પોતાની સકિત મુજબના ખર્ચે કરવો જોઈએ. વળી
 ૪૨-૬૫ની ઉંમરમાં યોગ્યમાં એટલો આરથી છ વર્ષનો તફાવત હોવો જોઈએ કે
 જેથી કનેઈંસ થઈ બ્યબીઆરી નીકળવાનો સમય આવે નહીં કરતુકે ઉંચ કોમમાં ૬૫નીઉંચ
 શો ? બ્યબીઆર શો. સહુ તેખડુ શું ? અને એવાં નીચાં કમો શા ? અને બ્યારે સર્વથી
 એક કોમ તેવાં નીચાં કમો કરજી તે જાણી ઉંચાં કૂતો શું કુદ કરશે ? એમ કહી બનેજ
 નહીં. સહુ તેખડુ કરતું એનો ખર્ચ આરી અત્યમતી પ્રમાણે એવો થાય છે કે જેના સાટામાં
 જેનો વીવાહ કમો હોય તે વીવાહીત માણસ તેનેજ ખરવશે મણી કહાય. તે કેટલું અધમ
 છે ? એવું તો કુદ લોકો પણ કહ્ય કરતા હશે નહીં અને જો કહાય તેવા એકો કરતા
 હોય તે તેએતો બનેજ કુદ રજા એટલે એ એકો એવુ કરે તો કષ્ટ સંભવતું છે જવ
 આપણા શેરોથી તેવું નીચું કામ કેમ થાય ? વળી આપણા લોકો એટલે કે વધુકો સેકની
 ઉંમર પંક્તિમાં મળુમ છે એટલે તેઓએને નાહક નામ પ્રમાણે નામમાં ખર્ચમાં તણાઈ મ-
 રવાનું થાય છે. જુઓ કે આ-ગ્રામના કાવડમાં ખર્ચ કરવુ એ તો કદાચ બ્યાબ્યી મણીશું.
 પણ શીવંતની ન્યાત વડો કરવો-અમરના એવા બીજા નકામ વડા કરી પેના શુભાવવા
 બિતો મુખાંધમાં ખરવા જેવુંજ છે. વળી કુ ઉંમર કહી મણી હું કે આપણુ કાવડ તો કરતું
 પણ તે કરવામાં જવુ ને આવીશરેકતી થાય છે તે તો ખર્ચ કરવા જેવીજ છે જુઓ મોટી
 ન્યાતના હીસને ઘડિત હોય કે ના હોય તેજવુ દેખાઈખી મમતમાં ખરવા જેવું કરે છે
 અને દસમણ-અરમણ કે કાવડી સેટ વાપરે છે અને તે પ્રમાણમાં બીજુ પણ ખર્ચ થાય
 છે. એટલે કે સફેજ જડો-પાંચસો રૂ. ખરચી નાખે છે. તેને મદદે નડકના સમાને જબાકી
 થેડુ અજબોજબ કરાવી જાકોના ને પેના વધ્યા હોય તેને સારો જવવાં ઉપયોગ કરવો
 જેવો કે પોતાના સમાવડાવાના કેજરબીયા ઉપયોગમાં વાપરવા-એમ કરવાથી કહાપણુ કર્ણ
 કહેવાશે. અને વળી જેઓની ટાન્કિજ નથી તેઓએ તેવુ દરી ધર મુકી ખેતર મુકી ધરેણી
 વેચી બીરેરે વિચેરે કામ કરી મને તેટલા બારે બ્યાને પણ ના ઉપાકી વડો શા ખાટે
 કરશે કે વળી ખાજળથી પેના અપાય નહીં. લેણુવડો ઘણા કરે જખતી લાવે. કેહ પડાવે
 ને આમકી સુચે તેના કરતું એવું કોઈ ખર્ચ ના કર્ણ હોયતો કેવું સાર ? ઘડિત હોય
 નહીં ને નકામું ખર્ચ કરી દેવાદાર બન્યા હોય તેના છોડાને કેજવણી આપવાનું સાધનજ
 ના હોય તેથી કેજવણી આપે ક્યાંથી ? અને કેજવણી મળે હોય નહીં તો તેમાં કેવો
 ઉતમ બનવા અણુતો છે અને તેઓને કેવું કલમ કમો કરવાનું છે. તેમજ તેઓએ કેવો
 કલમ વીવાદો રાખવાના છે તેનો તે અજાજન ક્યાંથી આવે ? વળી અપણે ખડાવના
 વધુકે કેમના માણુઓ છીએ અને રીવાજ મુજબ આપણું મોરપડ આપણી કેમના ખડ-
 વના આકલોજ કરે છે. હરે જુઓ કે ખડાવના મોર કેમની કેવી અધમ રચીતી આવી
 ખર્ષ છે. જો કે તમે કેહવાકની આપણે રચીતી કલમ સારી હશે એમ માનો પણ તેનહીં
 કે તેઓએ તે પેસો પોતાની વીકલથી સંપાદન કરેલો છે અપવા-બીજી કોઈ પ્રસંગાપા
 રીતીથી સંપાદન કરેલો છે. તેમના કેહવાકતો કાળા અક્ષરને કહી ખારે એવા છે અને બ્યારે
 તેમ છે તો તેઓની પોતાની ફરજ થી છે તથા વળ્યાનો તરફની તેમની ખર્ષક કેવી
 દોષી જોઈએ તેનો બ્યબેજ ક્યાંથી ? તો એવા કુદીસ મોરને નખ કરતું બે હે સુગ વધુકો
 તમેને સરખ આપવા જેવું નથી ? જો છે તો મર્યા ઉપર ક્યા પ્રમાણે વર્તવા વળ કરે

રજન આપો તો દુન કહું કે આપણી ચાલીના વણીકને મહાનન તરફથી ફરજ પાડો કે. દર રૂપીયા એકની કમાણીએ આને એક અથવા બે ફંડ ખાતે જમાં મુકે તેવા ફંડના પૈસા જે ભેગા થાય તે પૈસાવડે એક મહાનન ખાતે પેટી બોલો. તેની વ્યવસ્થા કરવા વ્યવસ્થાપકો સર્વાનુમતે અમુક સંખ્યામાં નિમેશ અને ચાલીજીવોનેજ માત્ર જ્યારે જરૂર પડે ત્યારે તે પૈસા તેને ધીરવા અને તેનું આવેલું કામ નીતીતે રસતે કાઢવું અને જે તેમ થશે તો કોઈ પણ વણીકને દુષ્ટ કામ કરવાની જરૂર પડશે નહીં; એટલુંજ નહીં પણ વણીક કોમમાં કેળવણી તો બીલકુલે છેજ નહીં-કદીએ તો ચાલે માટે દરેક વણીકના બાળકને ફરજિયાત કોળવણી આપવા ફરજ પાડો. જેઓની શક્તિ ના હોય તેવાને ઉપર કહેલા ફંડમાંથી ખરચ કરી કેળવણી આપો, અને તેવી મદદ કરતી વખતે તે વણીક યુવક કેળવણી પામ્યા બાદ તે કેળવણીનો સફળપ્રયોગ નેટસો અને તેટલો જાતી હિતાયે કરે. તેનું તેને જાન આપો. મેં તેને કે દરેક વણીકની દર રૂપીયા એકની ઉપજો આપો એક અથવા બે ફંડ ખાતે જમાં મુકવડા અરજ કરેલી છે. પણ સા સાડ તેમ? આપણી કોમના માણસોને પોતાનું નીપજીત યોગ્ય ખર્ચે કર્યા બાદ વાર્ષિક ને રકમ ફાળવ-ખચત રહે તે આખી રકમ તેવા ફંડ ખાતે જમાં મુકે તો ખોટું? બીજી જગોએ પૈસા વ્યાજે મુકતાં તેઓના પૈસા ધાલ પડવાનો સંજય રહે છે. પણ ન્યાતના ફંડમાં જમે મુક્યા પૈસા ધાલ પડવાનો સંજયજ નહીં. તે પૈસા જમે મુકનારતે ફંડના વ્યવસ્થાપકો દરવરસે દરસેકે તથા ટકા વ્યાજ આપે અને કોઈ વણીકને તે ફંડમાંથી પૈસા ધીરવા પડે તો તે તેનાર માણસ પાસેથી માત્ર ચાર ટકા વ્યાજ લે. તો તેના એક ટકાના મારજનમાં વાસ્તવીક રીતે પેટીનું ખર્ચ ચાલે અને કોઈના પૈસા ધાલ પડવા વખતે આને નહીં. વળી તે વ્યવસ્થાપકોને એમ કમચલું કે તેઓએ વધારે વ્યાજની લાલચે બીજી જગોએ તે પૈસા જમાં મુકવા નહીં પણ માત્ર ચાર ટકાના વ્યાજે વણીક કોમમાંજ ધીરવ. જેમ થવાથી ચાલીને ઉત્તેજન મળે છે. તમારી વણીક કોમની જગ બોલાય છે. તમારા પૈસા ધાલ પડતા નથી અને સર્વ સારું વાનાં થાય છે. હવે જો કોઈ વણીક પોતાની શક્તિ હોવા છતાં લીધેલા પૈસા પાછા આપે નહીં તો તેના ઉપર કાયદેસર પગલુ નહીં બેસતાં તેને અમુક વખત અથવા પૈસા ખાજા આપે ત્યાં સુધી જાતી બોજનથી દુર કરવો. વળી જે વણીજ સારી રકમ જમાં થાય તો ચાલીના ઉત્તેજનાયે એક કમખાતું (જેનું કે ચરખા જન-મીલ વિગેરે) કાઢવા વ્યવસ્થાપકોને ફરજ પડે. તેના કારખાનામાં ખનતા પ્રયત્ને જાતી જાડુમિનેજ સંજો અને અમુક જનતા કરીગરોની જાતીમાં ખોદ મળે તો આસચલાઈ બીજી કોમના કરીગરોને રાખી કાઢીમાંથી યોગ્ય નીપડે જિવા યુવકોને બીજી જગોએ ફંડમાંથી ખરચ આપી લીખવા મોકલે અને તેપર થયે અજબ બાદ બીજી કોમના યુવકોને જરૂરે તેવાને કાગે લગાડી યોગ્ય રીતે તેમની પાસેથી તેમની પગવાડે થયેલું ખર્ચ તેમનાથી ચાર ટકાના વ્યાજ સાથે વસૂલ કરી લે. ઉપર કહેલું અમલમાં આવતાં કોઈ પણ વણીકને કન્યા વિક્રમ કરવાની એટલે કે હાકરી વેચવાની જરૂર પડશે નહીં. એટલે મોટામાં મોટું દુષ્ટ કામ કરતાં વણીક અટકશે. અતે તે બદલે જાતીની ઉજતી થશે, વળી જાતીની કન્યા જાતીનાંજ વરે જિવો અસહ્યથીજ આવતો આવતો સંપ્રદાય છે તો ચા સાડ વણી-એ સાદાં-તેખડાં કરવાં પડે-દરેક ગણજુએ કન્યાને પીસાડ પોતાના નેટલીજ લાવખતવાળા

માણસને ત્યાં ચોખ ખર્ચે. પોતાની કાંઈ મુજબતા ખર્ચે કરે. જોઈએ. વળી
 વર-કન્યાની ઉમરમાં માણમાં માણે આરથી છ વર્ષનો તારાવ દોરો જોઈએ કે
 નેની રજોમાં સમ બચીયારી નીચવાનો સમય આવે નહીં કારણકે ઉંચકામાં કન્યાનીકે
 શો ? બચીયાર શો. માણ તેમજ હું ? અને કિયાં નીચાં કામો શાં ? અને બધારે સર્વથી
 જેટ કામ તેવાં નીચાં કામ કરજ તે પછી ઉર્ચા કલો શું કાદ કરશે ? એમ કહી બનેલ
 નહીં. માણ તેમજ કનું એનો અર્થ ખરી આપખતી પ્રમાણે એવો થાય છે કે નેના સારામાં
 નેનો વીચાદ કોઈ દોષ તે વીચાદીત માણસ તેને જરૂરે મણી કાઢાય. તે કેટલું અધમ
 છે ? એવું તો કહી દોરો જમ કામ કરતા કહી નહીં અને જો કદાચ તેવા લોકો કરતા
 દોષ તો તેઓનો બનેલ કહી રહ્યાં એટલે એ લોકો એવું કરે તો કંઈક સંભરવું છે પણ
 આપણા લોકોથી તેવું નીચું કામ કેમ થાય ? વળી આપણા લોકો એટલે કે વણિકો સેની
 ઉત્તમ પંક્તિમાં ગણાય છે એટલે તેઓને નાદક નામ પ્રમાણે નકામા ખર્ચમાં તમામ્મ મ-
 રવાનું થાય છે. સ્ત્રીએ કે મા-બાપના કામકામમાં ખર્ચ કરવું એ તો કદાચ બ્યાનખી મણીશ-
 પણ શીખતની ન્યાત વરો કરવો-અથવા કિયા બીજા નકામા વસા કરી પેમા સુમતવા
 એવો કુખાંધમાં ખરજ નેવુંજ છે. વળી કે ઉપર કહી મરો પુું કે મામાપનું કામકામ તો કરવું
 પણ તે કરવામાં પણ જે બનીશોએની થાય છે તે તો ખર્ચ કરવા નેવુંજ છે જુલ-સ્ત્રી
 બાતવા હીસાએ શક્તિ હોય કે ના હોય તોપણ દેખારેખી મમતમાં મગ્ગ બિરે વીરે
 અને કસમજુ-આરમજુ કે કમણી લોટ વાપરે છે અને તે પ્રમાણે વધુની યોગ્ય વગે જો
 છે. એટલે કે કસેજ નસો-પાંચસો શ. ખરચી નાંખે છે પાંચનો સમતલ રહેશે નહીં.
 થાડુ ખર્ચભેલન કરાવી જાકેન જે પેમા વધુ ન થકે છે. તેમની કેટલી રાઈ કહી
 નેવો કે પોતાના સમાવડાકાના કેળવણીના કુખ લખી કામ કરી શકે છે અને એકંદરે
 કહેવાશે. અને વળી નેનીની સજિત નથી કાપર પ્રીતયે માંખે, પ્રાનમાં ક્યો, અને
 વેચી વીરે વિરે કામ કરી મરે તેટલું ન કરે. અરજ.

કરવો કે વળી ખાલણથી પેમા અપાય ન

લી. ચાલી શેષ.

ને આમકીં કુચે તેના કરતાં એવું કે. પોરલ માલુંકાલ નારણલાલ-ઉમરેક.

તંદાં ને નકામું ખર્ચ કરી દેવા

ન્ય હોય તેથી કેળવણી આપે
 ઉત્તમ બાળ્ય માણસો હાલે. અને “કન્યા કેળવણીમાં સુધારો.”

ઉત્તમ વીચારો સાખચાન

વળીકે કામના માણસેલાલેખ ! અને સદ્ગુણસેય !

વતી માણસોના કંપના કામની કન્યા કરવાર આ મહાન મેળાવડામાં નામકાર ગવર્નરની
 મર્ધ છે. જો કે, ના વિચાર અનાવનાર શીખન બેનરોમલ સમાસો, પ્રથમ પંક્તિના દેશી
 કે તેઓએ ઉત્તમ પ્રકારનું માન મેળવનાર શીખન ચાલવણી અને શીખન ચાલવણી,
 રીતીની માને સંપૂર્ણ વિષય અને બેરિસો ક્વાળી સતિષ પનાકનર આપણી હીલકોટોના
 તેમ કંદોના સલાકાર વળી બેરિસો, અને એક નાના થાવા ઉપર સ્વચાલની ઉપમા
 દોરું કામ તેવી નાતેના આનેકાને, તમા અનેક સદ્ગુણ સંપન્ન સંભાવીત સદ્ગુણસેય
 નેજાના છે, તેવા સંપૂર્ણ એકર્ષ કુળ મદાનના મંદજમાં મારા પોતાના વિચારો

પ્રસિદ્ધ કરવાનો લાભ મળ્યો છે તેથી હું અને બાળપણ મારું છું.

મદરસો ! વિદ્વાનોનો એવો અભીપ્રાય છે કે, કોઇ પણ પ્રાણી, પોતાની સક્રિયતા વિચાર કર્યા વગર કોઇ પણ પ્રકારનો કાર્યરત્ન કરે તો તે ઉપદ્રવને માત્ર યાચ છે. આટું સારી રીતે જાણવા છતાં પણ આ સંસાર સુધારાનો પાયા રૂપ મહાન વિષય મેં હાથ કર્યો છે.

મદરસો ! કોઇ પણ ઇમારતને મજબૂત, ટકાવ, અને યુરોગીત બનાવવા માટે તેને પાથો મજબૂત બનાવવાની ખાસ જરૂર છે. તેવીજ રીતે સંસાર સુખ રૂપ બનાવવાને તેના પાથારૂપ “અહ્યાતવર્તનું રક્ષણ અને કન્યા કેળવણીમાં સુધારો” કરવાની પ્રથમ જરૂર છે. આવા મહાન વિષયનું વિવેચન સારૂર વર્ષમાં મધ્યાર્ધ રીતે ન કરી શકાય એ બનવું યોગ્ય છે; પરંતુ “શુભકાર્યમાં મધ્યમાત્ર ઉદ્યોગ કરવો,” એ મહા વાક્યને અનુસરી વગર વિદ્વાન્ને આ જીવોની ઉત્તરવસ્થામાં મહેસુલ સાદક કર્યું છે.

મદરસો ! મુશ્કેલીમાં એક શ્લોક છે તેનો અર્થ એવો થાય છે કે, પુરૂષે પચીસ વર્ષ સુધી અહ્યાતવર્તન પાળવું; સાધી કે પુરુષના છરીસી પચીસ વર્ષ સુધી, અને સ્ત્રીના છરીસી સોળ વર્ષ સુધી શક્તિ થતાં આટલો નથી, માટે તેટલી ઉંમર પહેલાં તેઓએ પ્રત્યેકવ્રત કરવાના ઉદ્યોગનાં કામો કરવાનું નહીં આ શ્લોકની પ્રુબીમાં બીજા પણ મહત્ત્વ વૈદિક મંથોને દેઠો છે આ નીતિનું પાલન થતું હતું ત્યારે આપણા વડીલો અને મજૂ વખત નહીં કુશીલો કાલી કુશીલોની પેઠે કાચમાં રંગાડતા હતા.

મદરસો ! ગીતામાં પણ કહ્યું છે કે, સાસોનાં વચનોનો પરિત્યાગ કરીને, સ્વેચ્છાથી કોઇ પણ કામ કરવામાં આવે છે તો તે અતઃકરણી શક્તિને પામતો નથી, સુખને પામતો નથી, તેમજ પદમ ગતીને કરવા યોગ્ય શું ? જેમાં સાસોનોજ આધાર હોય, બાળા, પુત્ર, પ્રેમ, અને જન અવરજાનાં અનુક્રમે અહ્યાતવર્ત, મદરસાચમ, વાનપ્રસ્થ, અને સમ્પન્ન અધ્યમેનાં અનુક્રમે ધર્મશાસ્ત્ર, અર્થશાસ્ત્ર, કામશાસ્ત્ર, અને મોક્ષશાસ્ત્ર પૈકી, અર્થશાસ્ત્રની આગા એવી છે કે “દરવિદ્યે પરસ્પર નીતિયો વતરું, મદરસાચમ ધર્મ પ્રેમાલે મંતની ઉત્પન્ન કરીને તેનું રક્ષણ અને પાલન કરવું, તથા તેને વિદ્યાભ્યાસ કરાવી સદાચરણી બનાવવા, અને આખી જીવો સુધી એક બીજને સદાચરણ થવું.” આ આગાનું પાલન આપણે મધ્યાર્ધ રીતે કર્યું હોત તો, દાલ આપણે કુખી, નિખળ, અને અહ્યાતપુષ્પી બાળકોને જોઈએ, તેમજ બદલે દિર્ઘાયુની જાણ, અને સુખી પ્રજાને જોઈ શકતા.

મદરસો ! આપણું સદાચરણની નીતિની રૂપ અહ્યાતવર્તનો વિષય કેટલીક મુદત સર્વ આધારિતમાં જોઈએ મધ્યાર્ધ વ્યવસ્થા છે અને તેના કાચા કણા સદ્ગતિએ ધ્યાનમાં લીધા છે. તેથી તેના ઉપાય રૂપ બાળકને દેવો નથી, અને તેમ છરી અહ્યાતવર્તનું પાલન થવું જોઈ તે છે. બાળકને ન કરવાં એ પણ એક સર્વોત્તમ કામ છે. પરંતુ એટલેથી આટલું એથી પણ આપણે યત્ન હેતુ સમજાવતો નથી. કારણ કે સંગ અને પ્રસંગની અસરનું બળ-વિશેષ હોય છે. માટે સેવકને પ્રસંગ મેળવવાનો ઉપાય કર્યા વગર ફક્ત હોયો લખવાથી, આપણે કરવાની, અધિક સમ્પદમાં સમ્પત અકુશો યુક્તવાથી પણ સંગ-પ્રસંગને બંધોસ્ત રીવાજ આપણે સુખ્ય દેવ સમજાવે કે કેમ, તે એક સંસારાત્મ સવાલ છે.

મહત્ત્વો ! આપણે મૃત અને મુખ્ય હેતુ ત્યારેજ સમજાવી કે જ્યારે આપણાં ધર્મ ભાવના પ્રગટ થશે ! ! ! ધર્મ ભાવના ઉપભવતા માટેજ સર્વ પ્રકારના બદિભક્તી ભર છે. અને ધર્મ ભાવના ઉત્પન્ન થશે ત્યારેજ હરી દેવીના કદંબા રીવાજને સામે લડવાને જાણ અને દિગ્ભત પશુ આપણે આપણ પ્રાપ્ત થશે. એવી દ્વંદ્વ નિમિષ વાળી ધર્મભાવના ઉપભવતા માટે વાંચન લેખનના અને પાઠન પાઠનના તથા જાગૃતિના ઉપાયો તો પણ પૂર્વથી તે અવાધી સર્વિત સમાજ જલ્પ છે. તોપણ જોડેએ તેવી અપર આપણને ઘણ નથી તેના પુત્રના રૂપ ધર્મસાક્ષીના નીત્યના અભ્યાસ ઉપરાંત બચાવિશ્વકર્મા પુસ્તકો વાંચવાળી, અને જગદ્ગુપ્ત મેલોમાં કળોમાં અને જાજી લખોના બવાજા જોવા છતાં પણ આપણે કળેકાં અને જાજીઓ આકાશી સાથા નથી. તેમજ કપટમાં પુસ્તકો અને જાદુના મેલો જોવા છતાં વહેમને વેચવા કરી શક્યા નથી. નીતિમાં અને હીતવર્ધકમાં નાટકો જોવા છતાં નીતિ-વાન થઈને હીત સાધી શક્યા નથી. તથા સંસ્કારના ફળેતામાં કારસો જોવા છતાં પણ દુઃખ લખો, અને જે બાધી કરવામાં લખો નહીં કરી શક્યા નથી, તેમજ રડવા કુદરાની કુત્રીમ ફીને કાપમાં ઘણ સમજ નથી, તદુપરાંત અનેક પ્રકારના જ્ઞાન બુદ્ધિની વાળાંચીના સંવર્ધાથી, અને સાચા ઉપદેશથી દોષગુણ પુસ્તકમાળામાંથી પણ આપણે તત્વસર ઘણ સમજ નથી. જે પુસ્તકમાળામાં વિષેની કુવચ્છી એવી ભરખ રીતે મુલ્યવામાં આવી હતી કે જે પોતેજ સુત્રીનો અભ્યાસ કરનાર તરફ મહત્ત્વપૂર્ણ અભ્યાસવાનો અને ધર્મ અર્થ, કામ, તથા મોક્ષના પ્રશ્નોમાં પ્રાપ્ત કરવાને પરીપૂર્ણ રીતે કાષ્ઠ અને આજ વિવિધ પ્રકારના ઉત્તમ જ્ઞાનને આપણે સદુપયોગ કરી શક્યા નથી. હાલમાં વળી કુવચ્છુમાં કોલોના અને કેન્સીઆના ફળેતાના સાક્ષી થયું ખુર રાખ્યાં મચાવ છે; તેથી જુલુ હતી કાલના રીવાજ અને ઉપયોગ આપણે જોઈ નથી. તેથીજ રીતે મહા પુરાણ અને તમાકુ સ્તોત્રનાં મહત્ત્વ આપણાં કારસો જાતરીને જન સમાજને યોગે આપારી જોઈ નથી. કારણ કે મહા અને નીતી જાજીના સામાન્યમાં કાલ પ્રકારના ધર્મની ખર્ચા સમજાવી નથી. અને સીર સંપત્તિની પણ રક્ષા લઈ નથી.

મહત્ત્વો, મારે મહા અને નીતી માટે જે વાળો વધારે મોટી વખત ગુમાવશે પડે છે. પણ તે સમયાંજ દોષથી કદાચો લાગશે નહીં એમ ખાદે પું. જાજીઓ ! મહાને તો જાણે દુષ, કાર, અને જોડેઓને સત્કર્મ છે ! અને તેથીજ તેની મહત્ત્વ અને મેળતા છે, તથા મેળે પુરોમાં પુલ્કવ છે તો જુલુ કાલમાં તો વચ્ચેજાજીતેલેલ ના પોતેજ તેની જાદિ થતાં અનેક કુમને મહાને અમુલ્ય જાળને, આરોગ્યને, અને વર્જીમમ ધર્મનાં રરમાનેને જીજીમીન કરી નામે છે, તેથીજ રીતે નીતી જાજીનો હજાર કુળમાંથી ઉત્તમ થમેજાં દોષ, કાલ પ્રકારનો રવા કે, કાલ પ્રકારના ગુણ વખતનાં, અને હાવ સરખા કુષ્ટ અને જીવ મેલુ કુલો કડોને હોમેજાં સર્વ કરનાં દોષ છતાં તેથી તીરસાર કરી શક્યા નથી, તેમજ તેના સર્વ પણ હોડી શક્યા નથી. આજ સંજોગમાં આપણને ધર્મ ભાવના શી રીતે પ્રાપ્ત થાય ? અને ધર્મ ભાવના પ્રગટવજાત કીર જાજીમાં છે તેજ આર્ચીયીન ઉપાયો ઉપરાંત પ્રાચીન ઉપાયો પણ જોજા નથી. અને પ્રાચીન ઉપાયો તે આપણા રવાર્ધ ત્યાગી, અને અલ્પમંદી તત્વ જાનીઓના જનારેજા ધર્મ મેલો છે, જે ધર્મ મંચીના તત્વ જાનના રવાજો નિવર્ધીન સામજીના છતાં પણ આપણે ધર્મ ભાવના વચાર્ધ રીતે ઉત્પન્ન કરી શક્યા નથી

તેનું મુખ્ય કારણ એવું સ્પષ્ટ થાય છે કે, આપણે એવા વર્ગ ધણી કાષેલ-ખનેલો છે. એટલે આત્મ વક્તાના બોલવાથી લોકોમાંને તે પ્રભાવે વર્તન કરે તેવો ભોગો રહ્યો નથી, પણ વક્તાના કર્તવ્યનો તપાસ ધણી બારીકાઈથી કરે છે, અને કહેણી પ્રભાવેજ કરણી તથા રહેણી શુભે છે તો તેનું અનુકરણ તુર્તજ કરવા માટે છે. તેટલામાટેજ ધર્મ બાદના ઉપનંદના માટે આપણને એવા પુરૂષના સોળતની જરૂર છે કે તે પોતે સ્વર્ગ ત્યાગી-હોઈ બોલવા પ્રભાવેજ યોગ્યતાએ અને સમાજના હિતમાંજ પોતાનું હિત માનનારો (આવેકુલે મનુકેળે સમ માવજરાચરે । અહં મમપારિત્યક્ય, પરોધર્મ સઃ ઉચ્ચતે ॥) એટલે ક્રોધથી વેર વગરનો, ક્રોધ પ્રકરના ઉદ્વેગ વગરનો, અને પ્રાણીમાત્ર ઉપર સમ દ્રષ્ટિ-રાખનારો, તથા હજારો ઉપકાર કરવા છતાં મેં ક્યાંનું, અંધર દુ કંઈ હું એવા શીઠશામીમાન વગરનો, અને સક્રોધ ચૈરાગ્ય જિત્તનિદ્રત્વં, સમા દયા સર્વજન પ્રિયત્વ । નિર્લોભદાતા મયશોક દુર્તા દ્વાની જનાનાંદશ લક્ષણેજ ॥ આવા લક્ષણોવાળા પુરૂષોના સોળતની જરૂર છે. માટે તેવા પુરૂષોના અકુશ નિચે બાજગર્મથી માંડીને ઠેક ઠામેજ સુધીના વિચાર્થીઓને મુશ્કેલીમાં આવશે તોજ આપણી સર્વ પ્રકારની ધારણા સફળ પડશે, અને ત્યારેજ આપણે અશ્વર્થનો હેતુ સધવાશે, કારણ કે સોળતની અંતર બહુ બળવાન-હોય છે. તેવા પુરૂષોજ પોતાની હાપ આવશ્યક ઉપર સારી રીતે પાડી ચકશે. તથા (પચાવશેતતો વર્ષે, પૂમા-નારીનુ પોહસ । સગવાહત વિધૈતૈઃ, જાતીયાકુલાલો મિવક ॥) શુશ્રુતા સખ્યેનું પણ પરીપૂર્ણ રીતે પાલન કરાવી પચીસ વર્ષ સુધી અઝાયર્ષ પાળવાનું ધોરણ પણ હાથેજ કરી ચકશે.

મદરથી ! જેની રીતે છાકરીઓને અશ્વર્થ પળાવવા માટે અને સદ્ગુણી બનાવવા માટે આગળ બતાવ્યા પ્રભાવોનાં લક્ષણોવાળા પુરૂષોની જરૂર છે તેવીજ રીતે આપણી કન્યા ઓને પણ સોગ વર્ષ સુધી અઝાયર્ષ પળાવી યોગ્ય ગૃહિણી બનાવવા માટે પતિપ્રસાદજ સાધવી બાકીની સોળત કરી આપવાની આજ્ઞા જરૂર છે. સર્વ શુભ સંસ્કારોથી વિશુદ્ધિ વિદુષી બાકીના પોતાના સદ્વર્તનની હાપ આપણી બાળાઓના કોમળ અને નિર્ભય હૃદયમાં ધણી સારી રીતે પાડશે. અને તે સાથે જાગૃતિ તરફથી પણ નીતિ અને ધર્મ સંબંધી વિચાર તથા સદ્વિચાર તરફ ધક્કા લગાડીને આનંદાન તથા સંમત જલિનરત કરવામાં આવશે તો આપણી ધારણા સર્વાંશે સફળ થશે એ નિઃશંક છે.

મદરથી ! આપણી કન્યાઓનાં કોમળ સ્ત્રી આપનાર કોમળાંજલી બાકીઓજ હોય છે. પરંતુ કોમળાંજલી ધોરણ પાત્રાત દેશોના જેટું (આ પુરૂષોના સરખા દેહ ગણાય છે તેટું) આપણનાં આવે છે તે આપણને સર્વાંશે અનુકૂળ નથી તોપણ જ્યાં સુધી રાષ્ટ્રીય સુધારો થાય નહીં ત્યાં સુધી ઉપર જણાવ્યા પ્રભાવે આપણો (વાહુ)કા કોમળી, અથવા બાકી કોમળી પતિ પ્રસાદજ નીતિ નિપુણ બાકીઓના સદસસ કરી આપવાની આજ્ઞા જરૂર છે. આવો સદસસ યોગ્યે કદાચે કરાવી આપવામાં આવે તો પારસખણી કરતાં પણ અધીક લાભ થવા સંભવ છે, કારણ કે પારસખણી તો લોકોને સોનું બનાવી શકે છે, પણ પોતાનું રૂપ બનાવી શકે નહીં. પરંતુ આ પતિવ્રતા બાકીઓ તો આપણી બાળાઓને પોતા રૂપ બનાવી ચકશે. અને તેમ થશે એટલે સંસ્કાર સુધારવાને અન્ય કોઈપણ ધર્મનાની જરૂર નહેશે નહીં, માટે દરેક પ્રકારે સારી સોળત કરાવી આપવાની જરૂર છે.

મહારાજા ! દાસમાં પણ અવધારી [ખાકાચાંદ, વેદાચાંદ, શીવચાંદ, હોશીં
હોશવાંદ, અને વહેંચ મુકત થવા વિચેરે] જ્ઞાન આપવામાં આવે છે છતાં પણ સંપૂર્ણ
અસર થતી નથી. તે યત્ન ચોતાએના હાથ જઘાર નહીં હોવાથી વધુ વીસાર કરી અમર
વખત નહીં રોકતાં એટલું જ કહેવાની રજા લઈ છું કે, સોભાતના પ્રયોગનો બંધાવત કર-
વાની દાસથીજ જાર છે. કૃતિ.

વિજ્ઞાનસાહી અભાષા શાહ—મહેમદાવાદ.

“ તા. ૨૮-૧-૧૬ ને રોજે અમારે પંચમાં થએલા કસાવની વીગત. ”

૧ થી મેહેમદાવાદ વીઠા ખાસવા વિચેરેજ દેડના ૧. ૫૩૦—૦—૦ તથા ટમના
આગળો કસર કરી નીચે પ્રમાણે ચોડવાની વીગત.

૫૨) જનશાલ મોડીઆઈ	૫૨) મમનશાલ પુરોતપદાસ
૫૨) રીસચંદ	૫૨) મુનીઆલ નેશઆઈ
૫૨) વીજ્ઞાનસાહી અભાષા	૫૨) મોહોશાલ પાનાચંદ
૫૨) અમરતલાલ નેશઆઈ	૫૧) મમનશાલ પરતુદાસ
૫૨) દાસઆઈ પુરોતપદાસ	૫૧) હોશાલ નાથઆઈ
૫૧) મોગીલાલ નેશઆઈ	

૫૩૦—૦—૦

૨ તરફ કેળવણી માટે એવે કસર કર્યો છે કે, મેહેમદાવાદમાં વખતા વીઠા ખાસવાના
હોશ તથા હોશીઆ મુજરાતી અથવા હિંદી રૂપમાં મેહેમદાવાદમાં આવે ત્યાં સુધી
દરેક મળીવતી ફી, તથા ધોરણમાં દાખલ થવા વખતે લેખતી ચોપડીઆ દેડમાંથી આપતી
ને માલ જો તે રૂપોના માસરોને ખાત આપતી કે, ફી, અને ચોપડીઆના પૈસા હોશીઆ
જાણે નહીં અમત, વીગતવાર બીજા આપીને સેક્રેટરી પામેથી મંગાવી શે.

૩ મીઠાનાં નાણાં માટે જમા મુકેલી રકમોગણથી અનુક્રમે રકમ ઉધારી. અને નેત
લીલામ સેક્રેટરીએ, તથા દરેક આનેદરે કાસતી સુદી ૨૨ રજા કરેલા.

૪ દેડની ઉપજ વધારવા માટે નવે કસર કામ એટલેજ કરવામાં આવ્યો છે કે,
હોશીઆ લખમાં પંચ દેડીઆ લેવા અને દરેક નાતે એક દેડીઆ લેવે. ઉપર મુજબ
કસરો થય છે.

વીજ્ઞાનસાહી અભાષા શાહ.
ઓ. સે.

તેનું મુખ્ય કારણ એનું સમજવું છે કે, આપણે જાતા વર્ષ ઘણા કાબેલ ખનેસો છે. એટલે માત્ર વંકાના બોલવાથી સોઆખને તે પ્રમાણે વર્તન કરે તેને બોલો રહ્યો નથી, પણ વંકાના કર્તવ્યનો તપાસ ઘણી બાદીકાઈથી કરે છે, અને કહેણી પ્રમાણેજ કરણી તથા રહેણી લુએ છે તો તેનું અનુકરણ તુર્તજ કરવા મંડે છે. સેલાખાદેજ ધમ બારના ઉપખરના માટે આપણને એવા પુરપના સોખતની જરૂર છે કે તે પોતે સ્વાર્થ ત્યાગી હોધ બોલવા પ્રમાણેજ આંલનારો અને સમાજના હિતમોજ પોતાનું હિત ખાનનારો (આવેલુદ્દ મનુદ્દેવ સમ માવલ્લરચરે । અહં મમપારેત્યજ્ઞ, પરોષમં સ. ઉચ્ચતે ॥) એટલે કોઇથી વેર વગરનો, કોઇ પ્રકારના ઉલ્લેખ વગરનો, અને પ્રાણીમાત્ર ઉપર સમ દ્રષ્ટિ રખનારો, તથા હંભરો ઉપકાર કરવા છતાં મેં કર્યોનું, અંગર હું કર્યું હું એવા મીઠ્યામીમાન વગરનો, અને અક્રોધ વેરાન્ય જિતન્દિત્વ, સમા દંપા સર્વજન મિયતવ । નિર્લોમદાતા મયશોક હતાં જ્ઞાનો જનાતાંદતા લક્ષર્જન્વ ॥ આવાં લક્ષણોવાળા પુરપોના સોખતની જરૂર છે. માટે તેના પુરપોના અકુચ નિચે બાજર્થથી મંડીને દેહ કોસેજ મુખીના વિદ્યાર્થિઓને મુક્યામાં આવશે તોજ આપણી સર્વ પ્રકારની ધારણા સફળ થશે, અને ત્યારેજ આપણે અલ્પચર્ચનો હેતુ સપવારો, કારણ કે સોખતની અંધર જડ બળવાન હોય છે. તેના પુરપોજ પોતાની છાપ એતર્થ ઉપર સ્થરી રીતે પાડી રાકશે, તથા (પચાવરોતતો વર્ષે, પૂના-નારીજી પોઢસે । સગત્વાહત વિવૌતૈ, જાનોવાત્કુશલી મિયક-૬) શુદ્ધતા અપ્પેલું પશુ પરીપૂર્ણ રીતે પાલન કરાવી પચીસ વર્ષ સુધી અક્રમ્ય પાળવાનું ધોરણ પશુ હાખલ કરી રાકશે.

અહરો ! જેવી રીતે હોદરીઓને અલ્પચર્ચ પળાવવા માટે અને સદ્ગુણી બનાવવા માટે આમળ ખતાઆ પ્રમાણેનાં લક્ષણોવાળા પુરપોના જરૂર છે તેવીજ રીતે આપણી કન્યાઓને પણ સોજ વર્ષ સુધી અલ્પચર્ચ પળાવી યોગ્ય શિક્ષણી બનાવવા માટે પતિપરામણ્ય સાધવી બાઇની સોખત કરી આપવાની ખાસ જરૂર છે. સર્વ શુભ સરેકારોથી વિજીવિત ત્રિહુધી બાઇઓ પોતાના સદર્શનની છાપ આપણી બાળાઓના કોમળ અને નિર્દોષ હૃદયમાં ધણી સારી રીતે પાડશે. અને તે સાથે આગાપો તરફથી પશુ નીતિ અને ધર્મ સંબંધી વિચાર તથા સદનિધા તરફ લક્ષ લગાડીને ખાનપાન તથા સંમત બંધિજરત કરવામાં આવશે તો આપણી ધારણા સર્વાંશે સફળ થશે એ નિઃશંક છે.

અહરો ! આપણી કન્યાઓનાં કેવલજી આપનાર કેળાવણી બાઇઓજ હોય છે. પરંતુ કેળવણીનું ધોરણ પાયાત દેહોના જેવું (જો પુરપોના સરખા હક ગણાય છે તેવું) આપવામાં આવે છે તે અલ્પજ્ઞને સર્વેંશે અનુકૂળ નથી તોપણ જ્યાં સુધી રાષ્ટ્રીય સુધારો ચાલ નહીં ત્યાં સુધી ઉપર જ્યુલ્યા પ્રમાણે આપણી (વાણીયા) કોમની, અથવા આજણી કોમની પતિ પરામણ્ય નીતિ નિપુણ બાઇઓના સહવાસ કરી આપવાની ખાસ જરૂર છે. આવે સહવાસ યોરીએ કસાકમે કરાવી આપવામાં આવે તો પારસમણી કરતાં પણ અધીક લાભ થવા સંભવ છે, કારણ કે પારસમણી તો સોલને સોલું બનાવી રાકે છે, પણ પોતાનું રૂપ બનાવી રાકે નહીં. પરંતુ આ પદિત્તા બાઇઓ તો આપણી બાળાઓને પોતા રૂપ બનાવી રાકશે. અને તેમ થશે એટલે સંસાર સુધારવાને અન્ય કોઇપણ પ્રયત્નની જરૂર રહેશે નહીં, માટે હરેક પ્રકારે સારી સોખત કરાવી આપવાની જરૂર છે.

મદતથી ! હાથમાં પણ અવધારીક [પાકાબલુ, વેલકાબલુ, ટીવરાલુ, હોમસ કહેરાલુ, અને વડેન મુલ વગા વિગેરે] ચાલ આપવામાં આવે છે. છતાં પણ સંપૂર્ણ અસર થતી નથી. તે કારણે જોતાંજોના કાલ જલદ નહીં હોવાથી વધુ વીસ્તાર કરી અમુલ્ય વખત નહીં રોકતાં એટલુંજ કહેવાની રજા હતી છુ કે, રોગીનના પ્રયોગનો અંતિમસ્ત કરવાની દાકષીણ જરૂર છે. ઇતિ.

વિગ્રહાસ અભાષ રાહ—મહેમદાવાદ.

“તા. ૨૭-૧-૧૬ ને રોજે અમારા પત્રમાં થયેલા કારાવની વીગત.”

૧ થી મહેમદાવાદ વીકા ખામવા વિગેરેનક રૂંડના ૩, ૪૭૦-૦-૦ તથા ૮૬૫ના અમારે કારા કરી નીચે પ્રમાણે જોડાયાથી વીગત.

૫૨) અમાલ મોતીભાષ	૫૨) મમલકાલ મુરોતમદામ
૫૨) હીરાચંદ	૫૨) મુનોલાલ મોદાભાષ
૫૨) વીંદલકાલ કુભાષ	૫૨) મોદોલાલ પાનાચંદ.
૫૨) અમલકાલ મોદાભાષ	૫૧) મમલકાલ વરમુલામ
૫૨) કાલાભાષ મુરોતમદામ	૫૧) હોરાલાલ નાચાભાષ
૫૧) મોતીલાલ મોદાભાષ	

૪૭૦-૦-૦

૨ મહત્ત કોલકાલને માટે એવે કારા કર્યો છે કે, મહેમદાવાદમાં જસલા વીકા ખામવાના હોરા તથા હોડીયા મુજબતી અવકાલ કમિશન રૂબરૂમાં મહેમદાવાદમાં બધું ત્યાં મુખી દરેક મલ્કીનની ફી, તથા કોરબીમાં કામચ વગા વખતે જોડતી મોડીયા રૂંડનાથી આપતી તે જામ જે તે રૂંડોના અસરોને અમર અવકાલ કે, ફી, અને મોડીયાના રેસા હોરાઓ પાસે નહીં અમલ, વીગતવાર બીજા અધીને સોંપી જાહેરો મંગાવી છે.

૩ મીઝનાં નાણાં માટે જામ મુકેલી રામોઆથી અનુભવે રામ ઉપાધી. અને નેને કીમત મોકરેટરીએ, તથા દરેક ખાતેદારે કારતીક સુધી ૧૨ રજુ કરવો.

૪ રૂંડની ઉપજ વધારવા માટે નોંધે કારા ૧૬૫ એટલેજ કારામાં આવ્યે છે કે, કોમલાના લગ્નમાં પાંચ રૂંડીઆ લેવા અને દરેક ન્યાતે એક રૂંડીયા લેવો. ઉપર મુજબ કારાઓ થવા છે.

મુસ્ત—તા. ૨૩ જાન્યુઆરી ૧૯૧૬.

પ્રથમ કેંગ્રેસની વિજયતાને તેના મતાપે મુસ્તી વીસા ખડાચતામાં
અણુધટતા હાનોંકારક રીવાજે બંધ કરી કેલવણીના કાંમમાં
તુરતાતુરજ લસએલી રૂ. ૪૫૦૦) ની રકમ.

જો ખરા ઉત્સાહી અને દરેક સારા કામમાં શાતીનું હોત સાચવનાર કહીએ તો સ. રા.
રોડ નાનુભાઇ યેલાભાઇ ટાઇપવાળાજ છે જો તેમણે હમણાં મુસ્તના શાતીભાઇએને નીંદ્રા-
માંથી જાગત ન કીધા હોત તો હજી પણ કેંગ્રેસની નીંદ્રામાંજ રહેતે પણ એ નીંદ્રા
જાગડવા સારે કેંગ્રેસની સમજ મધ્યસ્થ કેલવણી ચોસાકરી રૂંડમાં ર. ૧૦૦૧) તથા મુસ્ત
મધે મુસ્તી વીસા ખડાચતા શાતીના કેલવણી રૂંડમાં રૂ. ૧૦૦૧) આખાનું જાહેર કીધું
તેથી આકર્ષાઇ મુસ્તમધે પરદેશગમનો પ્રથમ માર્ગ ખુલ્લા મુકવામાં એજ ન્યાલના રોડ
નરોમદાસ માણેકલાલ કે જેવણે મુસ્તનું પ્રથમ વણીકમમાંજ જમાડી પરદેશગમન કરના-
રાંમાંને પાવન કરાવ્યા અને શાતીમાં દાખલ કરાવ્યા તેવણના તરફથી તેવણના ભત્રીજા
સા. વીંઠલદાસ પ્રાણજીવનદાસે રૂ. ૧૦૦૧) જે આ શાતીમાં નાહક પડી રહ્યા હતા તે આ
રૂંડમાં દાખલ કરાવ્યા છે.

હવે એ રૂપીઆની અવરજા કરવા સાર મુસ્ત મધે મોર. નાગેસ્વર. હમનની વાડીમાં
તા. ૬ જાન્યુઆરી. સને ૧૯૦૨) ના પોસ્ટ ચુક ૫ રૂંડેને રોજ સમસ્ત સાબરનું (૫૫)
મહું હું. જે વખતે ઉપરના રૂ. ૨૦૦૨) ની સાથે નીચે મુજબ રકમો બરાબ છે. વળી એ
રૂપીઆ બરવામાં પ્રથમ પહેલ કરનાર રોડ જમાવાળા દાઆભાઇ મુલાખદાસ તથા મજવાળા
કાશીદાસ ત્રિભીવનદાસને આશિય વચન આપવામાં આવે છે કે ખીન આનાગાનીએ નીચે
મુજબ રાખાત કરી છે.

રૂંડમાં રૂપીઆ બરનાર અહરધાની નામવાર યાદી.

૧૦૦૧) રોડ નાનાભાઇ યેલાભાઇ ટાઇપવાળા	૭૫) રોડ મુનીલાલ માણેકલાલ કણીઆ
૧૦૦૧) સા. નીતામદાસ માણેકલાલ	૬૧) રોડ દાઆભાઇ કાસીદાસ કણીઆ.
૫૦૧) જમાવાળા દાઆભાઇ મુલાખદાસ	૫૧) રોડ મોરતીરામ કાશીદાસ.
૪૫૧) મજવાળા કાશીદાસ ત્રિભીવનદાસ	૧૦૧) રોડ જમાવાળા હજારામ રેશમવાળા
૨૫૧) મુનીલાલ યેલાભાઇ રેશમવાળા.	૫૧) રોડ પરજુદાસ દયામદાસ કીનારીવાળા
૨૦૧) સા. પ્રાણજીવનદાસ માણેકલાલ	૫૨) રોડ જોતબનદાસ જમાવાળા મજવાળા
આનંદચી	૫૨) રોડ નગીનદાસ રસીકદાસ કણીઆ
૧૫૧) સા. લલુભાઇ નારજુદાસ મુકેસેવર	૨૫) રોડ વીજુભાઇ મોરતીરામ. પડવા
૧૫૨) રોડ. હવરદાસ મંગાદાસ કાપડીઆ	૨૫) રોડ મુલચંદ દયારામ મુખત્યાર
૧૫૧) રોડ વલભદાસ આતમારામ રેશમવાળા	૨૫) રોડ હોટાલાઇ કાપડીદાસ
૯૧) રોડ દાકારદાસ હવરદાસ કાપડીઆ.	૨૫) રોડ આતમારામ જમાવાળા રેશમવાળા
૭૫) રોડ જવેરદાસ મંગાદાસ કણીઆ	૨૧) જુરાભાઇ માણેકલાલ કણીઆ
૭૫) રોડ દાકારદાસ નવલદા.	૧૫) રોડ પસુભાઇ દાઆભાઇ રેશમવાળા
૭૫) લેન પ્રેસના મેનેજર રોડ વીંઠલદાસ	૧૫) રોડ દુલખદાસ આતમારામ
કીનારાઇ મેહસી	૧૫) રોડ દાઆભાઇ દયારામ
- જુલથી આ લીસમાં રહેલાં નામોનાદ આવેથી જાહેરમાં મુકવામાં આવશે.

સાચા સલાહદાતા મુનીશાહ વાગ્દાદ દેસાઈ.

એ પ્રમાણે કાલ આ ફંડને બદલ મળી છે અને તે છતાં પૈસુ એ ફંડને વધુ મદદ ની જરૂર જણાવાથી એજ વખતે નવો મુધારો ઘખત કરવામાં આવ્યો કે આપણી ન્યાતામાં કીમત (અમરગી) થી ન્યાતા કરવામાં આવે છે તે દાલતા કમતાને અનુરૂપ લાભનું નહીં હોવાથી અત્યાર પછી કોઈને ત્યાં એ શુભ પ્રસંગે આવે તો ન્યાત કરવી નહીં અને તેના બદલામાં રૂ. ૨૫) અંક ખરીદી આ (૧૬)માં ભરે; એ ન ભરે તો ગોર તેને ત્યાં ધરની ફીલા કરાવે નહીં એ દસવ સરોતુમતે (૧૬)માં જાયો. ત્યારબાદ બીજો દસવ એ ફરતરે મોખવામાં આવ્યો છે કે લગ પ્રસંગે વસ્તુઓ રૂ. ૧૦) વધા રખાવો ૨. ૫) ફંડમાં આ આવે; ન આવે તો ગોર અર્ધ કીમત કરાવે નહીં. વળી ત્યારબાદ દસવ ત્રીજો એ કે આલીસ વરસની અંદરના કોઈ મધુ સખસના મરુત્તી ન્યાત જગ્યાએ નહીં અને ગોર ન્યાતના નોતરાં દેવ નહીં એ દસવ પસુ સરોતુમતે (૧૬)માં મળે છે વળી ફંડમાં ભરેલા રૂબીઆ માત્ર સાલના મુદ્દા ૧૬ ૩૦ રૂબીમાં લેવા દેવાનું છે ત્યારબાદ એ રૂબીઆની કયા પીરણ પર રું રું બંધવરવા કરવી તે ઉપર પીગાર કરવા હરી સામતુ મળવાર છે.

લી. કુવાગીર કંઈક બલકારે લગાડ્યું.

મુત્તી વીસ મહાપતા.

૨૧. ૨૧. સુનીલાલ તારાચંદ દલાલના લવનનો ટુંક વૃત્તાન્ત.

નહીયાદ મુઠામે ભગવતી આજમી પ્રથમ પરિવારે લેવાય ગયા અંકેનાં આવ્યા બાદ તે સહામી બીસાજમાન લેવેલ કન્યા સ્વરામ્યુ ને યાત્રિકિનચિત્તે તે મનાના પ્રમુખની છ. દીપ્તિ ટુંક દેવાલ આપતો એ અરથાને નહીં મળતા તદન ઉમિતજ લેવાશે. એમને જન્મ સંજન ૧૯૧૧ ના બાદરજ શુક ૧૫ ને ઊને નહીવાર મુઠામે પોતાના અખાને ત્યાં ચડે હતા. એ પોતે અત્યવ આનરજ વળી હતા. તેમના દાદા ત્યાંના ચોડાના શેઠ હતા ને સોમ દેવ તરના આડનીઆઓનું કમીકન એમનું તેમજ દલાલોનું કામ બાંહેધારી તે વખતે મધુ કરુદ હોવાથી તેમની સિદ્ધિ સખાઓ સાચી મળતી હતી પણ તેમની કલસ વસ્ત્રમાં તેમના કેટલાક સાહે આડનીઆઓ બાગવાથી પોતાના કમનમીએ પોને પોતાના કોષમ્યુ જાનનાં કમુર સીચવ દેવના બાદ નીચે આવી મળા હતા ને પોતા વજનમાં તેમનું મરુતુ થતાં રાત્રેથી સુનીલાલગદાના પીગાળીને તે દેવના બાર ખેંચેલા પડેલા હતા ને જરી આવખાંજ પોતાના ઊવજ કદસ પડ્યા હતા તેમ જરીય પેર જાળ્યા છતાં આડથી ઉંચી સિદ્ધિએ રાત્રેથી સુનીલાલગદા પોહોઆ છે તે તેમનામાં રહેલા ઉંચા મુલ્યનેજ આભારી છે એમ કયા સિદ્ધ અખરાણે રૂબી યાત્રા નથી ને તે આજ નીચે રમુ કરેલ કંઈકીં વિમોહરથી વાચના પગ પાનમાં આવ્યા વિના રહેશે નહીં એમ બખાર માનવું છે.

તેમનાં અનાવિત આજરમાં રહેલા હોવાથી રાત્રેથી સુનીલાલે દસ વર્ગની કમર મુંડી પોતાનો મુજાણી પંચમજ પોતલ મુંડીએ આવસજ આવરજ કર્યો હતો. ત્યાર બાદ તેઓ નહીયાદ આવી તે વખતની ત્યાંની ઉદેશ એએવાનાં મુઠા નિઠાગમાં લાખવ મળા કે જેના હેઠા ખાતર તેમના અમદ અનુમતિજ નરમીયલ પારેજ હતા. ત્યાં તેમને ૧૦ થી

૧૪ વર્ષ સુધી અભ્યાસ કર્યો કે જે દર્મીઆન તેમને એકા કીટીકટ, ૬૩ તરફથી સ્કોલર-શીપ મળતી હતી.

સાર બાદ તેમનાં ખાતાખિતા સંવત ૧૯૨૬ ની સાલમાં ખાતર સુધી નડીઆદ આવી વસ્તી દત્તા, પછી એ વર્ષ સુધી અમતાચાદ હાઇસ્કૂલમાં અભ્યાસ કરી તેઓ એળ વર્ષની નાની વયે સને ૧૯૭૧ ની સાલમાં મેટ્રીકપુરેસન પરીક્ષામાં પાસ થયા. મળતીજ તેમને મળીતરાચના વિષય તરફ વધારે શોખ તેમજ અભિવ્યક્તિ હોવાથી તે વિષયમાં તેઓ પણ હોંશીયાર હતા તેથી મેટ્રીકની પરીક્ષામાં પાસ થયા પછી તેમને પુતાની સીપીસ 'એન્જનીયરીંગ કોલેજ'માં મોકલવામાં આવ્યા ત્યાં તેઓ હાઇસ્કૂલના કરતાં વધારે ઝગઝગ નીકળ્યા, સને ૧૯૭૩ માં એફ. સી. ઇ. ની પરીક્ષા તેમણે પહેલા કક્ષાસમાં પાસ કરી ને ત્યાર પછીના વર્ષમાં છેલ્લી એચ. સી. ઇ. ની પરીક્ષામાં પણ ખાન સાથે પહેલા વર્ગમાં બીજે નંબરે ઉત્તીર્ણ થયા. પહેલા એ વર્ષમાં તેઓ ત્યાં સ્કોલર તરીકે ને છેલ્લા વર્ષના ફેબ્રુઆરીથી તે માઇસોર રાજ્યની મોકરીમાં જોડાયા ત્યાં સુધી કોલેજના ફેસલ તરીકે કામ કરતા હતા. તે વખતના કોલેજના પ્રીન્સિપાલ ડાક્ટર કુકને તેમને વાસ્તે એટલે મધો સારો અભિપ્રાય હતા કે જો કે પોતે બીજે નંબરે પાસ થયા હતા તેપણુ તેમણે એમ્બે ગવર્નમેન્ટ તેમજ નજર ફેગવણી ખાતાના કીરકટરને તેમને વાસ્તે પહેલે નંબર પાસ થનારના કરતાં વધારે મજબુત બજામણુ કરીને તેમાં તેમણે ચોખ્ખી રીતે જણાવ્યું કે તે પહેલે નંબરે નથી આવી શક્યા તેનું કારણ ખાન એટલુંજ છે કે પોતાની મરીમ અવસ્થાને લીધે ત્યાં સુધી કોલેજમાં પહેલે નંબરે પાસ થયેલા ખીબ બધા ઓકરોએ આશ્ચર્ય તેઓ એક વર્ષ વધારે રહી શક્યા નથી છતાં ફક્ત ત્રણ વર્ષ અભ્યાસ કરી પહેલા વર્ગમાં આટલે ઉચે નંબરે ને ખાન સાથે પાસ થનાર તે એકલાજ છે. એટલી બધામણુ છતાં સાધારણ નિયમ પ્રમાણે મુખ્ય સરકારે પહેલા નંબરવાળાને જમા આપીને તેમને વાસ્તે હંધ કર્યું નહીં. એક રીતે તો તે સુનીલાલ બાઇને વાસ્તે સારજ થયું કારણ કે ત્યાર પછી થોડા મહીનામાં એટલે ૧૯૭૫ ના માર્ચ મહીનામાં માઇસોર સ્ટેટના ચીફ કમીશનરે ડાક્ટર કુકને લખી જણાવ્યું કે, ૧૯૮૧ ની સાલમાં તે રાજ્યને પહોંચત રાજ્યને પાછો સોંપનારો હતો તેથી કેળવણેલ યુરોપીયન એનજનીયરીંગ નેત્રું કામ કરી શકે જિલ્લ કંટલાક દેશી એનજનીયરોની તેમને જરૂર હતી, તે પછી ડાક્ટર કુકની બજામણુની સુનીલાલબાઇની ૧૯૭૫ ના એપ્રિલમાં તે રાજ્યમાં આસી-સ્ટેટ એનજનીયર તરીકે નિમણુંક થય, ને ત્યાં તેમને પોતાનું જુદિયળ બતાવવાનો સારો પ્રસંગ મળ્યો. અને યુરોપીયન એનજનીયર જેટલું કે બહુ તેથી પણ સાર કામ કરવાની પોતાની શક્તિ સાબીત કરી આપતાં ત્યાં તેમને એક પછી એક સારા બિઠા મળતા ગયા. ને ડાક્ટર કુકે તેમને વાસ્તે કરેલી બજામણુ અધારે અધાર ખરી પાડી. ૧૯૭૫ થી ૧૯૮૦ સુધી તેમણે ડાસન અને માઇસોર જિલ્લાના છરીગિસન ખાતામાં કામ કર્યું. ને ત્યારબાદ ૧૯૮૦ થી ૧૯૮૮ સુધી ૧૮ વર્ષના લંબી સુલ્લ સુધી માઇસોર સ્ટેટના કુકર જિલ્લાના એકઝીક્યુટીવ એનજનીયર તરીકે કામ કર્યું જે વખતે તેમના આર્ગમાં બધા પ્રાંતિક તેમજ હોદ્દાદંડના નવા રસ્તા તેમજ માનિા બનાવવાનું અને જુના રીપેર કરવાનું તેમજ જિલ્લાન નહેરખાતાનાં બધાં કામેા કરવાનું હતું તે આસમાં તેમણે એકંદરે હોસા ઉપરાંત છરીગિસન રેઝરવોબરોને ફરસત કર્યાં, અને આઠ મોલ નવેસરથી બાંધ્યા, તેમજ બરનકને

પાને નવા રેઝરોઅરની જગ્યા રોપી કદાચ કે ભાંધી ચારસો માણસ કરના પડતા વર્ષોદના પાણીને રોપી એકડું કરી સમય અને ત્યાં ૭૦ શીટ ઉંચી પાણી ડેમ બાંધીને ૫૦૦૦ એકર વિસ્તારવાળું અને ૬૫ શીટ ઊંડું પાણી રવી થકે તેનું મંજૂર કરાવેર બનાવ્યું આ સરોવર મુજબના લાનસા સરોવરથી નું બેઠકું છે ને તેની પાછળ વજુ લાખ રૂપીઆ ખર્ચ થયા છે. તે સીધા મહાદુર પાસે ૫૫ ૮૫ શીટ ૬૫ માર્ચ બન બનાવ્યું. આ બધા કામથી ખુશી થઈ આશ્ચર્ય અરસરે તેમને સુપરકન્ડેનીમ એનજીનીયરનો ઉચો ઓધ્ધો આપ્યો-આનાં તેમણે ૧૮૬૮ થી ૧૯૦૪ સુધી કામ કર્યું. જે વખતે તેમણે મારીકન્વેર્થ ૧૬૨ શીટ ઉંચી પાણી ડેમ બાંધી જે પહેલી ડેમ કરતાં ઘણી મોટી ને દુની-આમાં મહાન મોટામાં મોટા રેઝરોઅરનાં એક ઘણી ખાસોશીથી બાંધી આપી એમ સાબીત કરી આપ્યું કે ને નરોવર તર આજવામાં આવે તે કુરોપીવન કરતાં ટેકાએ કોઈપણ રીતે કતરણ નથી. આની પાછળ ત્રીસ લાખ રૂપીઆનું ખર્ચ કરવામાં આવ્યું છે. ત્યાં સીમ કોલ્લો માટે છે ને મનુષ્ય બુદ્ધિ કુદરતની કેટલે ફરકને તાલ કરી થકે છે તેના નમુના તરીકે અરેબર ભેલા લાખ કામ છે. તેથી સતોષ થાપી આશ્ચર્ય સરસરે તેમને "સાન્સસામાજીય" ની ૧૮૧ બેનવાન કરી અને તેમને વાતને ધણી ઉચા અને કાર્ક ૫૫ માણસ બનાવ્યો રીતે મચર થાવ એક કબ્જેમાં રીપોર્ટ કર્યો. ૫૫ ખરી ખુશી થો બે છે કે એકરું બેઠકું માન મળ્યા હતા યુનીવાર્સિટી પોતે સ્વદાખ્યા નમુનાયે ને સર-કનાની ઇવત મુતિયે પોતાનું ઇતિહાસ માટે છે ને તાત્ત્વ સરખુ હોય ૫૫ વિના કદાચે તેમની પાસે જાણ પોતાની ખરી માગણી રાખી કરી થકે છે. યાનિયા ફોર કામમાં તેમણે આજવા પડેલા કામ કહે, તે માગણી સરસરની મોટરીયા કલ ત્યારે તેમણે ખદમવાયા ખોર ઘણેરવાસ સરસરથીય મેગી આપી યાતિ કર અવગ કષ્ટાર કર્યો છે ને યાતિને મદાને ખોર પોતાના અખાર નીચે મુકી છે.

સને ૧૯૦૫ માં નરોડા રાજ્યમાં ત્રીસ એનજીનીયરની જગ્યા આપી પડતાં તે યુની-વર્સિટીએ જુદાજુદાં આવી જે વખતે તેમણે માગણી સરસરની ને વસતી કરતા રાજ કોમી ને ત્યારવા ને રાજ્યમાંથી પેન્સન લઇ ત્યાની મોટરીમાંથી ખુબ થયા. વડોદરા રાજ્યમાં તેમણે ૧૯૦૫ થી ૧૯૦૬ સુધી કામ કર્યું કે જેને વાતને ત્યાંના તે વખતના રાજ્ય સાહેબ રામેકચંદ્ર રાજે લખ્યું છે કે "મો. દલાલ એક મંચગ-કિસારી અને મહાન કાવક કિસાર તરીકે સાબીત થઈ મુકા છે. કદીવેલન ખતાના તેમના ખીલ રાજ્યના મહાન અનુભવી તેમણે આ રાજ્યની ઘણી કીમતી સેવ મળવી છે અને કેટલીક વખતે એન ને એરોપેટમાં બેસી આજારીથી તેમણે ફેરાર કરવા કે કામના ઉપયોગીજામાં કોઈ-પણ જાણી ખાખી આપ્યા કીસાજ ખરબી જાણનાં રાજ્યને મેટા શાકો કરી લખ્યા."

ત્યારવા ૧૯૦૮ ની સાલમાં રેડાખામાં મોટી રેલ આવામાં કહેરના કેટલક મામને નુસાન પેદાશું તેથી તેની રેલની બંદીખમાં કહેરનો ખચાવ કરવા કામ કરવાની જરૂર ને રાજ્યને જાણ ને તેમાં કામ કરવાને ખોર યુનીવર્સિટીએ ખચ લાવવા જાણવાથી તેમને ત્યાં સ્પેશીઅલ એનજીનીયર તરીકે તેલ કામ ખોર એકાદી સેવામાં આવ્યા. તે કા-ખની સીમતા એકલ કામ પ્રવાણે કહેરને રેલની જાણવાને માં રીપોર્ટ પાણી પુર પાવા રેડાખાથી ૧૨ માઈલ દુર લાન્સ એસે મેટા રેઝરોઅર ૫૮ કામ રૂપીઆને ખાચે

બાંધવાનો છે. રાજેશી સુનીલાલબાઈનાં આ કામ ઉપર ખાસ નીમલુંક કરવામાં આવી છે તેમની દેખરેખ નીચે તેમાંનું અણુ કામ તો શરૂ થયું છે.

રાજેશી સુનીલાલબાઈનાં લગ્ન ૨૩ વર્ષની વયે થયાં હતાં તેમનાં ધર્મપત્ની નદી આદના સારા કુટુંબનાં સુચિસિત બાઈ હતાં. પણ તેમનું તે સુખ ચિરસ્થાયી નીવડ્યું નહીં કારણ કે તેમનાં ધર્મપત્ની ફક્ત ૧૬ વર્ષ તેમની સાથે રહ્યા બાદ સાતમી સુવાવડ વખતે સ્વર્ગવાસી થયાં તોપણ ક્યારે કૃપાથી સુનીલાલબાઈનાં તે સાતમાંનાં ચાર છોકરાં-બાળુ પુત્ર તે એક પુત્રી હયાત છે જ્યાંના એક સુબાઈમાં ચોલીસીટર છે-ખીલ, અમદાવાદમાં હોજી-યરી ફેક્ટરીના માલીક છે તે ત્રીજાએ પોતાના બાઈનીજ લાઇન એટલે એલ. સી. ઇ. ની પરીક્ષા પહેલા વર્ષમાં પસાર કરી છે તે વધારે અભ્યાસ કરવાને ત્યારબાદ પોતાના પીતાના જેવી નામના મેળવવાના હસાદથી વિલાસત જવાનો વિચાર ધરાવે છે. ક્યારે તેમની તે ધારણા પૂરી પાડે તે આવા શાંતિ-રહતે હાથે શાંતિ તેમનાં સાર્વજનિક કિર્તિનાં હજી અનેક કાર્યે થવા પામે. આટલું ક્યારે તેમને હાંપુ આપુધ્ધ બહેન એમ હાલની બહેન બને વિદ્યાર્થી છીએ.

તે નરસિંહની આ માસિકમાં છબી આપવામાં આવી છે તે જવાબ વિચારથી કે શાંતિ સુવંદો તે અન્ય બાધુઓ તેનાં દર્શન કરી તેમને પગે ચાલી તેમના બધા નહીં તો ચોક્કસ પણ શુભનું અનુકરણ કરવાનો પ્રયત્ન કરાવે.

રણુછોડલાલ ભોગીલાલ ગોળવાળા.

શુભપત્ની રંગના વેપારી આલમમાં અલારે અલખીતા સંઘ પોલા આપણી શાંતિના નદીઆદના વતની મી. રણુછોડલાલ ભોગીલાલ ગોળવાળા કે જેઓએ મુંબઈની અસાધ્યતા સમાજ તરફથી મળ તા. ૧. ૨ જાન્યુઆરીના દિવસોમાં નદીઆદ સુદામે આપણી શાંતિની કોન્ફરન્સ રૂપે મળેલી સામાન્ય સભા મેળવવાના કામમાં ધંજોલ આગેવાની ભરેલા ભાગ લીધો હતો. તે મહત્વની શાંતિને વિશેષ આગળ આપવાનું બની શકે તે આટલું આજ સાથે તેમના ફોટો તથા તેમના સંબંધમાં ચોક્કસ માહિતી આપવાનું હમેશાં ચેતવિશ પિચાઈ છે.

નદીઆદના વિદ્યાબજારના શાંતિમાં " નદીઆલ " ગોળની સાંખામાં પોંપવાતા તકના આગેવાન ગણાતા. ચા. ભોગીલાલ જવેરદારને ત્યાં સન ૧૯૨૯ ના દાયકા સુદી ૨ તા. ૨૧ ફેબ્રુઆરી સન ૧૯૭૩ ના દિવસે બાઈ રણુછોડલાલને જન્મ નદીઆદમાં થયો હતો. સરખાતમાં લગભગ ૧૦-૧૨ વર્ષ સુધી શુભવતી કેળવણી લીધા બાદ સન ૧૯૮૫ ના વરસથી અંગ્રેજ કેળવણીની શરૂઆત કરી અને સન ૧૯૮૦ માં તેઓએ ચોટાક વખત અભ્યાસ આટલું અમદાવાદ આવે અને તુરંતજ પંખાની લાઇનમાં બન પ્રવૃત્ત થવાથી વડોદરાના દલાબૂદનમાં સન ૧૯૮૧ ની સાલમાં તે વખતના તેમના પ્રેક્ટિસર મન્નર અને એક જર્મન પ્રેક્ટિસરના હાથ નીચે તેઓએ રંગના દાગમાં લગભગ બે વર્ષ રહીને પુરવં શ્રીકૃષ્ણ મેળવ્યું અને તુરંતજ વેપારી લાઇનમાં એકાદ તેજ લાઇનના પંખાની કેળવણી અર્થે જુદી જુદી જર્મન, સ્વીટ્ઝરલેન્ડ, તથા બેલજીઅમ વેપારીઓની પેદીના અર્દીના પ્રતિનિધી રૂપે જનરલ મેનેજર અને સુપરવાઇઝર તરીકે ધણું સાફ કામ બનવીને પોતાના માલીકને સારો સતોપ આપી, આ પ્રસંગે તેમને વખતો વખત હાંડતાનનાં ધણાં ખર્ચ

रा. रा. रज्जुभाषासु भोगीश्वर गुरुदेवगुरु.

મુખ્ય મુખ્ય સંદેશોને જાણના પ્રસંગે ચાર ચાર ઝામ થશે કે જેથી તેમના અનુભવી શાસ્ત્રમાં મોટા હમોરો થયને બાકી આવ્યું હતું.

મી. રજુડોડસાલ નાં જાનિય પરિચયમાં જેણે વિશેષ આવેશ છે તેણે જોઈ જમ્યા છે કે તેમણે જાની સ્વભાવ થજો સીવજમણ છે. અને પારેજા કારની પરીપૂર્ણ માટે તે કામની પાછળ ખંડયા રહેવાને તેણે જાણ મુજુ પરાવે છે આ મુજુ તેમને તેમજ ધંધામાં થજોજા હજોજા નીવડેના અને રજા વેપારની સાધનમાં તેણે યોદ્ધા વરમેશમાં જોડણ પરિપૂર્ણ જાણના કે જે કાજામાં (વડોદરાનું કલોમૂવન) તેમજે અગ્રાસ સર રજો દતે ત્યાંના પ્રીન્સીપાલ તરફથી તેમજા આ ધંધાના આરા જાનને લાગે સન ૧૯૧૪ ની સાલમાં કયા જૂરનમાં જાનં કોચરર તરીકે કામ કરજાનું કંચાડી કોચરજુ તેમજે કોચરમાં આવ્યું અને તે તેમજે સારી હજાથી કંટાક લાગ્યા વખત સુધી જાજાનું અને તે આતાની પોતે લીધેથી તાકીમનો મદદો તેના મોગ વરજાના કંટાકે હજાને વાળી આવ્યો.

સન ૧૯૧૪ નું બોડીજ અને જાનિય વીમડન સ્વરૂપ વેપારી આવજાને જુડી જુડી દાસજાનું જાન કસનાર નીવડ્યું છે જેમાં રજા વેપારમાં તે કંટાક જોજાને તેનું આ રજા અને વિશા પનુ રજાજાં મળે છે, આ સમયમાં જો કાજા કોચર આવે વેપારી તરીકે મી. રજુડોડસાલ જામળ આવેશ આવજે જોઈ જમ્યા જોજે તે તેમની પાડોરની અને તે ધંધાનું પાકડ જાનને જાજાથી છે.

મી. રજુડોડસાલનું આ અનુભવી જાન અત્યારે જોડ્યું તે સાર જોઈ જમ્યા છે કે રજા વેપારમાં તેમના વધારી કાજા આવજે અગ્રાજુ કરી તેમની કાર દજાના જોડો સુધી જાજામાં વધેથી દેખાવ છે કે મોટા મોટા વેપારી અને દજાજ તેમના વંધાજોના દજા જો કાજાથી વખતે વેજાના જો વિશાસુ જોડે કરી તેમજે લજા તરીકે નીમે છે અને તેના વંધાજોની આવજામાં તેણે નિવડજાત રીતે કામ જાજાથી જમ્યા પજાને સાર સતેવ આવે છે.

ધંધાની જાજામાં મી. રજુડોડસાલને જો નાકોડ વેપારી તરીકે અત્યારે આવજા આવે જા જોઈ જોઈ જાનિય તરીકે આવજાને વધારી કોચર અને તે રજાજાથી છે તેપજુ તેમની જામ દેવ અને જાતિ પ્રમેથી જાજાના જાજાથી તેમજા અત્યાર જુડીના કાજોનું નીરજાજુ કર્યું જોડેનું જાજા છે મી. રજુડોડસાલની જોય જાજાના કાજાથી નરી પજુ વરજે જમ્યા જાજા આવેશો છે, તેજોજે જાજાથી લીજાજાના જો પુજાથી જોજા જુડાજે રજા જોડેનું જાજાથી. તેમજા જો જોઈ જોઈ જોઈ જોઈ તેવને જોજાને છે કોચીની મુજાથી જોજા જમ્યા, મુજાથી રજા, જાજાથી, કાજાથીના કાજોર રજાજો સાજોથી જા. રજા અને અજાજામાં તેજા જાજાની મુજાથી જાજાને સજાજુ જોજાથી જુડે તેમજા મુજાજાનું જાજા જમ્યા છે. જાજા લીજાજાના જાજા જાજા મુજા મુજા જાજામાં મુજાના નિજાજો આવજા નીન જાજા જાજાજોજા અને જા રજાજાજોને અત્યારે જે સજાજા મળે છે અને સાર જાવ છે તે સજાજુ આ મુજા કોચાજાજુ જા છે આજુ પરીજાજા તેમજા માટે જોડ્યુ તે જાન કરેજુ આ આજુ જોઈ જમ્યા છે કે કોચી જેવું જો મોટા કંટોરમાં સન ૧૯૧૨ ના જાજામાં કોચીમાં મુજા સંકેતકાજાથી જાજાથી વખતે નાજાજા સંકેતકાજાને મુજાજાજાથી આવજા માટે મુજાજાજાજોજાથી જો સારી જોજાજા જોજાથી તેનું પ્રમુજાજા મી. રજુડોડસાલને આવજામાં આવ્યું હતું. વિશા જોડે નાજાજા જોજાને અજાજાજા જાજાજા જાજા તેમજે જાજા મુજાજાથી કંટોરજો તરફથી જાન અજાજાથી જોજા જોજાજામાં જા

તેમને પ્રમુખ તરીકે કામ બજાવતું પડ્યું હતું એ રીતે તેઓ ત્યાંના મુશ્કેલી વર્ગમાં એક-લાતે આગળ પડતા અને નાણીતા સહ પડ્યા છે કે તેમનાં જીતમ કામેની સેવા તરીકે તેમની સારી પીછાણ કરવામાં આવે છે.

મી. રજુહોડકાણની યાત્રિય બાવના પણ ઘણી લાંબી છે અને તે આપણે હાલ દુર-તના દાખલાથી અનુભવી છે. આ સિવાય પણ તેઓ પ્રસંગાત્ યાત્રિકીતના કાર્યોમાં મુજ-થાત બાગ સેવા આપ્યા છે. અને મથાસકિત મોગ્ય ફાળો યાત્રિને આપતા રહ્યા છે નહીં-યાદમાં દયા વિચા-અક્ષયતાઓની એક જ સરેલા "અક્ષયતા સુમેચ્છક સભા" ચર કરવામાં તેઓ એક આગેવાન પૈકાના હતા.

આ સીવાય નહીયાદમાં પીછા અક્ષયતા પ્રથમ એકાદના પંચ સમસ્ત કે જે તકમાં મી. રજુહોડકાણ આગેવાન તરીકે કામ કરે છે તેણે પોતાના એ તકમાં કેળવણીના રૂલાવા માટે કેટલોક અગ્રણ્ય ખર્ચો કરી કરીને તેમ પીછા રીતે સારું ફંડ કરીને પટલ હતું છે તેમજ યાત્રિના બહારથી આવનાર વિદ્યાર્થીઓના અભ્યાસની ખર્ચે રહેવા કરવાની સગવડ માટે એક બોર્ડિંગ પોતાના તક તરફથી ઉઠાડવામાં આવ્યું છે, ને સન ૧૯૧૨ થી ચાલુ છે તે તેમના પ્રયાસનું જ ફળ છે. આગેવાને નજીવવાને ખુદી ઉપજે છે કે આ બોર્ડિંગની મોજના થકાં મી. રજુહોડકાણે આપણી સમસ્ત યાત્રિ પ્રત્યેની લાંબા બાવના દેખાડી આપેલી છે અને બોર્ડિંગના રૂલમાં છુટ સુધી છે કે યાત્રિને કોઈ પણ ખીલ એકાદને વિદ્યાર્થી આ બોર્ડિંગમાં રહેવાને છુટલો કરી તો અગર ખાસ દાખલ કરવાની જરૂર નજીસે તો તેઓને અમુક સરતે દાખલ કરવામાં આવશે મુજબની અક્ષયતા સભાને અત્યારે યાત્રિકીતની જે કઈ સેવા બજાવે છે તે સરેલાં મી. રજુહોડકાણ એક આગેવાન સમ્પ્રસદ છે એ રીતે મી. રજુહોડકાણની સેવાઓ કંઠથી સારી રીતે આગળ પડતી દેખાય છે તેમને પોતાની-છઠ્ઠીના પ્રમાણમાં અત્યાર સુધીમાં જીલ જીલ રથેસોએ અને પ્રસંગોએ જે સેવાઓ કરી છે, તે રકમ લગભગ રૂપીઆ દસ હજાર કરતાં વધારે થાય છે તેમાંની-રૂપીઆ છ હજારના આકરે એક રકમ કાઠેરમાં અક્ષયતા નિવાસ-તામની એક પર્ષણા બાંધવામાં કાઠેલી નજીવ છે અને તે થોડા વખતમાં બંધાઈ ખુદો સુધારે.

મી. રજુહોડકાણની યાત્રિય અને દેસ બાવના અત્યારે જે લાંબા ચારિત્રમાં બહાર આવે છે તે વિશેષ આગળ વધે અને તેમના હાથે તેમાં સારાં કાર્યો કરવાનું વિશેષ બની યકો તેનું અમે અત્યારજુ પૂર્વક છપર પ્રતિ ઇચ્છીએ છીએ.

ચર્યાપત્ર.

એ તંત્રી સાહેબ,

(નિચેના હેવાલ આવતા અરેમાં પ્રસિદ્ધ કરી આજારી કરશે.)

અમારૂં કપડાંબંધ, આતરડગા, ખડાવ વિગેરે આજ ૨૧ ના દરમ અક્ષયતા વણિજી પંચ સંવત ૧૯૧૬ ના કામજુ વડી ૨ ને રોજ મળેલું, જે વખતે યાત્રિના સભ્યોએ યાત્રિ તરફ દષ્ટિ કરી કંઈક રેમનગર ખાતે યાત્રિ મુખાર્થે કાપડાઓ પહેલા; પણ અર-ગોસની વાત એ છે કે તે કાપડા વાવણ ખાતે મુદાવા છે; એટલુંજ નહિ પણ પંચમાં પડવાઈ કરતા અને ન્યુરીમાં ઉઠતા સભ્યોએજ તે કાપડાઓનું ઉપધન હતું છે; અને

બરવા દરાવેલ દંડ ભર્યો નથી. તે દું આજ્ઞા રાખું છું કે ઉલ્લંઘન કરનાર સભ્યનો પોતાનો દંડ ને વિદ્યોતેજ્ઞ દંડમાં બરવા દરાવેલ તે બદી છૂં પોતાની યાત્રી કિતેયજી તરિકિની આખરને લાગતા બદલા આગળ રહેશે.

બીનું:—હમણું થોડી મુદત ઉપર અગ્રણ મામલું મામલો તેમજ એકવીસ મામલો મોટા પંચમાં બુરીમાં ઉઠતા ચાર સભ્યનોના પુલોના વિવાદ થયેલ છે. જેમાં ઉપરાએની ઉપર એક અને બે વરસની અંદરની છે. અને ઉપરાએની ઉપરાએ કરતાં બે વધુ મંદીને નાની છે.

આ વિવાદથી દું માફ છું કે ઉપરા ઉપરાની આખા, અને કાલકાલના બંદોનો પાર નહિય રહેશે હોય; કારણ કે તેમના પુરે વરસોડામાંથી કાપના અને પુરોનાં ચાપા પુરી રણમાંથી મુકા થયાં આથી બાગાનું અવખાનું શું થશે તેના વિચાર કરવાનું વાંચકને સાંપું છું પણ—

૩ આજ્ઞા રાખું છું કે ઉપરા સભ્યનો કે જેઓએ પોતાનાં બાગોના નાની વચમાં વિવાદ થવાનું મદન ખાટું છે તેઓ એકવીસ મામલો પંચના કાવડનું ઉલ્લંઘન કરવા આગત બરવા દરાવેલ રૂ. ૫૨ વિદ્યોતેજ્ઞ દંડમાં બરી માન ખાટામાં પાછી પાતી કરશે નહિ.

બી. દું છું

એક ફાતિલો.

કપડાજી ખડાયતા સમાજની સ્થાપના—મુ બાબતી અગ્રણતા સમાજના કલમે નવીપાદ મુખે મળે ત્ય. ૧ થી તથા ૨ જી બનવસી અગ્રણતાની સામાન્ય સમાજમાં કેમ-વસી સંબંધી આજ્ઞા અનેક કેટલાએક બાબતોમાં બેપરથી રજ રેકાથી અનેક અગ્ર-વતા અપુએ બે તેની સ્થાપના કરવાની ભર પારી તા. ૭-૧-૧૯૧૬ તા રોજ સરખાતમાં મેંબામેલ મેંબરોની પ્રાચીન સભા સમાજની સ્થાપના સંબંધી વિચાર કરવા અનેક થી રમિષ્ણતા મંદોરમાં મળી હતી. ત્યારપાદ સમાજની નીમણીત સ્થાપના તા. ૯-૧-૧૯૧૬ તા રોજ કા ખડાયતાની વડીમાં યોગ્ય તાદ કાલે થઇ હતી. તેમાં એકદમ મેંબરોનો વધારે થઇ તાદ એકાંત સંખ્યા ૪૨ ની થયેલી છે.

મેંબરો સીવાય અન્ય શાનિજકો તથા તમમ વિદ્યાર્થીઓએ સમાજી શોભાનું પધારી અપુર્વતા આપી હતી.

પ્રથમ કલેવ મી કાટીવડીની બન્ને વિનય સ્વચાર માથે હોય અને રા. સ. હરોપનાસ મનલલ તથા રા. રા. સાંકિવર્દ દયસુખને સમાજ તરફથી નામદાર સ્ત્રી-લેલ સરકારની વચાદી તથા બહેનલલની ખરે અસરકારક બાપકુ કહ્યું હતું.

ત્યારપાદ સમાજની સ્થાપના, તેમજ ઉદ્ધ, તેની તરર અને કેળવણી અને તેથી થવા થવડા વિષે રા. રા. વડીલ સાંકિવર્દ દયસુખસ, રા. રા. હરોપનાસ મનલલ, રા. રા. નાનવર્દ પ્રમુલસ, રા. રા. મોડાલ કારભાડ, રા. રા. આર્થિકભાડ સામેલરસ તથા રા. રા. પુલવર્દ એમેપરે કાર્થે બંધ બંધનાં બાપકુ થયાં હતાં.

ત્યારપાદ વિદ્યાર્થીઓને ખરેખર વહેંચણી આજ્ઞા હતાં. અને સમાજ તરફથી પ્રમુખ કારેવને આખાર માની તેઓને પુણ્યદારથી વધાવી લીધા હતા. હેવડ રાખર રહેલા મુલ-રથોનો સમાજ તરફથી ઉપાર માન્ય પાદ પાસોપાદી વહેંચી પ્રથમ એક તા. ૧૫-૧-૧૬ તા રોજ સમાજના બંધારણ સંબંધી કમગ્રહ કરવા મુલતી સંખ્યા પાદ સમા વીપરનન૫ હતી. ૯૭ મેંબરોની સંખ્યા વધીને લગભગ ૫૦ થયેલી આજ્ઞા છે.

અથા વર્ષની લવાજમની પ્રહોંચ.

(લ. ૭૨-૧૬)

૮૫૬ હરીલાલ મુળજીભાઈ	નડીયાદ	૧૮૮૮ દીસચંદ્ર માયાચંદ	બીલોડા
૮૫૭ બાપુજી ભોગીલાલ	"	૧૮૮૯ મુરયોતભદાસ મુરબાઈ	અમદાવાદ
૮૫૮ પ્રજ્ઞદાસ મુલાલદાસ	"	૧૮૯૦ કેશવલાલ છોટાલાલ	બુંદેરવા
૮૫૯ મયરદાસ રૂઢનાથદાસ	"	૧૮૯૧ ગોરખનદાસ ત્રીભોવનદાસ	પરેલ
૧૬૦ ગોરખન નેહાલાલ દેસાઈ	"	૧૮૯૨ મુંગમચંદ મુળજીભાઈ	સાવલી
૧૬૧ ચંદ્રલાલ બાપુજી	"	૧૮૯૩ ડાકાભાઈ દામોદરદાસ	મહેમદાવાદ
૧૬૨ ત્રીભોવનદાસ મેચરદાસ	"	૧૮૯૪ હરીલાલ ઝરેરદાસ	વાણીદ
૧૬૩ હરીવશ્વવદાસ દીસચંદ	"	૧૮૯૫ કરશનદાસ બી. ચાંદ	દોર
૧૬૪ મગનલાલ નેહીચનદાસ	"	૧૮૯૬ ગોકાદાસ મનસુખરામ	વટવા
૧૬૫ નેહાલાલ હરગોવનદાસ	"	૧૮૯૭ દીસલાલ ચેત	મુના
૧૬૬ અમૃતલાલ કાળીદાસ	ઉમરેલ	૧૮૯૮ મધુભાઈ જમજીવનદાસ	અમરવા
૧૬૭ રમણીકલાલ ન. ખોરેખ	મુંગ	૧૮૯૯ નાનાલાલ મયુરદાસ	નડીયાદ
૧૬૮ મોજીલાલ પ્રયોતભદાસ	નંદિયા	૭૦૦ જનલાલ માધવદાસ	ઉટખરા
૧૬૯ મોજીલાલ મુળચંદ	અમદાવાદ	૭૦૧ જમનલાલ હારકાંદાસ	નડીયાદ
૬૭૦ મગનલાલ હરજીભાઈ	આનપુર	૭૦૨ જમનાદાસ મુનીલાલ	"
૬૭૧ મોજીકલાલ મયુરદાસ	નડીયાદ	૭૦૩ રમણીકલાલ ઝરેરદાસ	"
૬૭૨ દોશી કેશવલાલ મુનીલાલ	દોર	૭૦૪ ગોકાદાસ હારકાંદાસ	"
૬૭૩ મોંધી નેહાલાલ હરજીભાઈ	ઉમરેલ	૭૦૫ મેદનલાલ હલુભાઈ શેકડીયા	સાવલી
૬૭૪ પરી શેખાભાઈ કુરેરદાસ	"	વાળા	
૬૭૫ પટેલ ગોરખનદાસ પંડત	"	૭૦૬ લલ્લભાઈ મેચરભાઈ	"
૬૭૬ મંગળદાસ જમજીવનદાસ	મોરવાળી	૭૦૭ દોડાભાઈ આતમરામ	મુલ
૬૭૭ મેદનલાલ દામોદરદાસ	અમદાવાદ	૭૦૮ મંગળદાસ હલુભાઈ	"
૬૭૮ મોહોલાલ કાળીદાસ	"	૭૦૯ રત્નકોડલાલ મોતીલાલ	નડીયાદ
૬૭૯ મંગળદાસ ગીરધરલાલ	ઉમરેલ	૭૧૦ છોટાલાલ મોતીલાલ	ભીખુર
૬૮૦ ગોરખનદાસ હરીવશ્વન	દોર	૭૧૧ કાશીદાસ લેખચંદ કુ.	ચોડ
૬૮૧ મગનલાલ મોતીલાલ	મુંગ	૭૧૨ નાથજી ઝરેરદાસ	ચોડ
૬૮૨ કેશવલાલ રમણીકલાલ	"	૭૧૩ હારકાંદાસ દેવચંદ	સેસાથ
૬૮૩ વીરચંદ સાંતીદાસ	અડા	૭૧૪ મગનલાલ બાપુજીવનદાસ	તરેમર
૬૮૪ જીરેલાલ મુંગલાલ	બાદરવા	૭૧૫ ચા. હરીલાલ પીતાંબર	નડીયાદ
૬૮૫ નાથજી રખામ	કાંકુપુરા	૭૧૬ ચા. ત્રીમળાલ કાળીદાસ	
૬૮૬ અજીલાલ અમૃતલાલ	આમરવા	૭૧૭ ચા. મુગજી મયુરદાસ	
૮૭ જમનલાલ મોતીલાલ	કચટ	૭૧૮ ચા. નાથજી ગીરધર	

ખેતીવાડી માટે પટેલના નાળીયા પંચા.

કે જે કુવામાંથી તથા નદીમાંથી મળે તેટલી ઉંઘાએથી પાણી ખેંચવા માટે દરેક જાતના પંચા કરતાં કૃષ્ણદાસરાજ મજબુત—સાદા ઉપયોગી અને દરરોજના ખર્ચમાં કરકસરીયા છે. અને તે જામદથી, પાણથી, ઉંટથી તેમજ ચોઈડ અને સ્ટીમ એન્જિનથી પણ ચલાવી શકાય છે. કી. રૂ. ૧૭૫ થી ૫૦૦. વધુ ખુલાસા માટે અડધા આનાની ટીકીટ બીડી પ્રાઇસ લીન્ટ મફત મંગાવો કે ફેબ્રુ મળે.

તા. ક:—ને ઉપરાંત અમે દરેક જાતના ચોઈડ એન્જિનો, પંચા, કાનો, ધંડીયા ત્રિનેરે દરેક જાતના મશીનો જુના તેમજ નવા મળીદા આપીએ છીએ, દુરસ્ત કરીએ છીએ, અને ચોઈડી આજના ફરી આપવાનો કંટાટ રાખીએ છીએ, અને અમારે ત્યાં ઉગી કાચે રીના દરેક કામજના નવા પદાર્થો કીસવને મળે છે સર્વો.—

અખાડાદ એમ. પટેલની એન્જિનીયરીંગ કંપની
કે. દહીયાપુર, નાની સાથેપરી—અમદાવાદ.

ચોખા

ચોખા

ચોખા

અમે—૧ કાસીદાસ રોચંદ, ૧ ઠેચચંદ રાવચંદ, ૧ પીતૌબર જાલચંદ, ૧ મહુરદાસ પીતૌબર જામુ ૪ મહી કોલાના જલદાના દેશ માને સમસ્ત મીલ (ચોખાની) મીલ સંવત ૧૯૬૧ ની સમસ્તી આપુ કરી છે. અમારી મીલના ચોખા મુખર્જી, પુના, અમદાવાદ વિવેરે રૂકાને જમવાપે રેચાય છે. આથી રાત્રિ મુંડુએને જમવાપાત્રું જે બીજા વખત ખંચાયે ખાઈ કરી જુએ. કીસવન બાવે મેલકી આપીયુ અમારે અહીં સોલ (વજન) ઉપર બાવ નથી. આજ આપથી મુખર્જી ખાંડી અથવા પુનાના પદાર્થ ઉપર બાવ છે અને એ ઉપરથી બી મુજુની કીસવ ચાવ છે. એવકરમા નવ-અવન-અમેરો-પેશ્વ ને રેસેરેક્ટન ચોખા મુખર્જીની અથવા આપનોપે આશુરે લખકું જમવાપાત્રું મુંડુનાનીમાં કરો.

શા. કાસીદાસ હેમચંદની કુંઠે ની સમસ્તે મીલ.

અમે કાખાના—પિરકે ચીક.

વૈદકશાસ્ત્ર શું કરે છે ?

“ ધર્મ, અર્થ, બળ, અને આયુષ્યની ઇચ્છા કરનાર દરેક પુરૂષે વાંછકરણુ
ગૌપ્યનો ઉપયોગ કરવો જોઈએ

દરેક મનુષ્ય જે વાંછકરણુ ગૌપ-
યનો ઉપયોગ હમેશાં કરે છે તે
હમેશાં બળવાન અને લાંબી
આયુષ્ય ભોગવે છે. અમોએ તદ્દન
શુદ્ધ તાંત્ર દેશી વનસ્પતિમાંથી
વાંછકરણુ વૈદક શાસ્ત્રના નિયમ
પ્રમાણે બનાવેલ છે. આ વાંછ-
કરણુના ઉપયોગથી ધાતુભાવ
(સ્પરમેટોરીયા) તથા ધાતુસંઘર્ષી
દરેક દરદો દૂર થાય છે. પાવાન-

શક્તિ તેજ રહે છે, કળાર, માથાનો દુખારો, ચિન્તા, ઉદાસી, નગ્નગર્હ, છૂર્ણ-
નવર, પ્રમેહ વગેરે દરેક દરદોનો નાશ કરી તેઓના શરીરમાં વિર્યની વૃદ્ધિ કરવા
આ પ્રયોગ ઉત્તમ છે. તથા પુષ્ટિ બળ આપનાર છે.

હીમત એક શીશીનો રૂ, દોઢ. પોષ્ટ ખર્ચ પાંચ આના.

ઠેકાણું—સપ્ટ કંપની.

કાલખાદેવી રોડ મુંબઈ.

ખડાચતા મિત્ર.

પુસ્તક ૨ ભુ.] ફાલ્ગુન શુક્લ પદ્મ એકાદશી, સંવત ૧૯૭૨. [અંક ૫ મે.

જુઓ આ !

(સેખર-સ-લિપિકારી.)

(આશર ખડખડા જેવા, માથુકનો પુર દમામ—આ ચઠ.)

વરુનુચિતિ વિચારો, સર્વત્ર પોલપોલ,	
સત્વ મયું સંતાઇ, (જાતિ) જાણે તુટેડું ઢોલ;	૧
દ્રેષ-દાવાતણ સજખો, ફી ફીતે તે હોતવાય,	
મુખ શાંતિ ને ગૌરવ, બી પેકે હોમાય;	૨
જઘાવાળો તો હતો, એકલવાપો માયો જાય,	
અન્યાય જાણે તો થાતો, મુખથી નવ વોલાય;	૩
ભરમ ભારી તો સખો, ખીસાં ભાલે તો ખાલી,	
નાત વસ લેકાવે, કરજની તાજો ગાલો;	૪
એક દિવસની વાડ વાડ, અમારુ સ્વર્ગીય મુખ,	
પછી પોલ મારીને, રાતું રાખીયું મુખ;	૫
તડોતું આત તો ફાટયું, ચામડું ક્યાં દેવાય,	
છંપાતું જોર જામ્યું, સર્વત્ર લગ્નની લ્હાવ,	૬
કુલવાનનો મુત્ર, જાણે મુરખ તે હોય,	
કન્યા તોને તો મળ્યો, અથ જાને સર્વ કાવ;	૭

(અમારા) બાપદાદા મોટા, જે વિચારે મથમુલ,	
આગળ નહિં વધવાના, જાણે રંગા માપે મુલ;	૮
મન અમારાં મોટાં, નાત વરે મરદાઈ,	
(પણ) સ્વાર્થ સાધવા પુરાં, બીજાં-જાણે મરે અગદાઈ,	૯
વાતો મોટી કરવી, આજલે દાખવવું મુર,	
અતે વહેતું મેઝો, જાણે જાણ અમારું ડર;	૧૦

ફંડે સમાજે સ્થાપે, એવું કહેવાને શાશ્વત,
જો પૈસા ભરાવા આવે, તો ગનીયું પુરા પાશ્વત;
બાળલગ્ન કરવાના, ભલે વિદ્યાવિત્ત હજીપા,
રીવાજ અમારો બાપીકો, કેમ મૂકી દેવાય;

દંડ કોઈનો કરવા, મળીયું અમે જરૂર,
શાંતિહિત આદરવા, રહીયું સદા દૂર; ૧૩

ભલે ધીવડ આગળ વધતા, અમારું નહિ એ કામ,
રહેવાના અહીંના અહીં, સુધારાનું નહિ નામ; ૧૪

ગામ બહાર નહિ જવાયે, ભલે વેપાર પલટાય,
અમેએવા અચલા કે દશા નવ બદલાય; ૧૫

હારિદ્ર્ય દેવામાં કુળીએ, ભલે માળીએ લીખ,
ઝાડ્યું તે ન છોડ્યું, એ છે અમારી રીખ; ૧૬

મસિકપત્રો કાઢો, બાવલુ લખાણો આપો,
શાંતિહિત સાધનો! જમીન અહીંથી માપો; ૧૭

નાતવરા કરાવવા, મળીયું મેરેમર,
કુળ આપે તો દોરો, દાખવવી નહિ મોર; ૧૮

કુચલી નિન્દા કરવા, અમે છીએ તૈયાર,
પણ શાંતિ સેવા કરવા, વખત તથી લગાર; ૧૯

જુઓ પાલી બોલનાર, કહેવાયે લાઈ ભાઈ,
હૃદય હોય જો કાળું, તોએ કરે પટલાઈ; ૨૦

મનમાં સમજીએ સર્વ, તોએ આંખ આડા કાન,
છતી આંખે આંધળા, અમ તાનમાં શુદ્ધતાન; ૨૧

ન્યાય બહાર કહેવાનો, મારું અમે કરવાનો,
માન વડાઈ મેળવવા, શાંતિહિત મથવાનો; ૨૨

(ખોટું)

પક્ષા પછડું પક્ષા, આપને કુવે છુડીયું,
ભલે સર્વ જખ મારે, ઉડી જીલ્લે પડીયું;

અમારું બધું સાચું, અમે કાઢા ને ન્વાચી,
છીનનું બધું ખોટું, એજ અમારી મરહાઈ;

ખોટું અમારું નામ, ને જોયાં અમારાં કામ ?
અમને જો કાઈ પૂછે, તો પૂછે તેને ચામ.

અધિપતિની નોંધ.

શાંતિનિપુણે, આપ સર્વેએ આ અંકમાં આવેલી ખુશ ખબર માં વધાનથી વાંચી દશે. તે પરથી આપ નેહં સહસી કે તે વધાનથી આપનાર મારો કુવાન શાંતિનિપુ આનંદોર્જિતો જોઈ ખાસ છે છતાં અચારે આ ન્યાયે દીક્ષગીરી સાથે જાણવું પડે છે કે અપચામાં હજી કઈ બતાવું અને જાન આજુ દોષ એમ અમને લાગતું નથી. અલગત તેણે આવેલી ખબર ખરેખર હવે ઉપજારે તેથી છે પણ આપણી પરિવર્તી મંથ કરવાનો પવન ને મધે ફેલાવેલો તોષણે તેણે અમારી દૃષ્ટિએ પડતો નથી. ખુશ ખબરપત્રી લખે છે તેમ ઉમરેમાં ને બર્ધા તક એકાં થયાં હોય તો અને તરફીર છાંયે કે તેથી મદતની ખુશ ખબર અમને આવવામાં આવી નથી. હજી આપણા હોસમાં અત્યંત ઘર કરી મોટા લાગે છે. જુદા જુદા મામતી ખબર અંતરો આપણને અને મારે પ્રયાસ કરીએ છીએ છતાં અમને દીક્ષગીરી સાથે જાણવું પડે છે કે અમને તેથી ખબર બીજાપુર પુરી પાડવામાં આવતી નથી. ખરી રીતે જોતાં આપણી શાંતિમા મોરે માત્ર લમણનાનોજ મયો ને શાંતિમાં થયાં લમ થયાં હશે ને લમ ઉભવતા કુડ્યોમાં પહોં ધામપુમ, આનંદ તેમજ ક્રમશઃ બાપે રહેા હશે છતાં તેનાં આનંદ વખતે તદન સ્વાર્થો બની જઈ તે આનંદને લાભ કમ્મ અથો બીજાં શાંતિનિપુણને બીજી નહીતે ખબરદારા ન આપવો. બે બેક જાતનું કુકુકપણ કહેવાય તેમજ માત્ર મુજ શાંતિનિપુણને જાણવું નેહંએ કે તેણે વખતે શાંતિની સેવા જાળવતા આ માસિકને પણ તદન વિશ્વાસી નાખવું એ આપણી શાંતિનિપુ વરીકની પ્રીતિ ને જાવ વધારવામાં તેમજ કદ કરવામાં વિનં જતો છે. સર્વે શાંતિનિપુણને કુચિન તે હે કે આ માસિક દેવદા પ્રતિજ્ઞા સંભોગમાં હર વર્ષે છતાં મયે વર્ષે તેને અન્ય શાંતિનિપુણ તરફથી મેળવી માર તેમજ રમાને લીધે પોતાનું પડેલું વર્ષે જુદું આખાડીમાં મુલનું હજુ તે જાત માદ કરતાં કરીથી પણ માખજવાય વીરથંદ નેજા સખી શાંતિનિપુણે. દરીથી પણ ઉપકાર માન્યા સિવાય અપારાથો રહી જાતું નથી. કે નેણે માસિકની સરખાતમાં તેના મુજ આચન પ્યાનમાં લાઇ વમર પુછે ને વમર માએ બીકદમ ર. ૧૦૦) નેથી નાર રામની જાણીસ મોઝવારી હતી. નેથો કરીને / માનિરને કોઇ જાતની ખેટમાં ઉતરતું પડતું નહોતું. તેથી વિસાડમુજા વછ શાંતિની શ્રેષ્ઠ જાળવી માસિકે નદીઆદની સામાન્ય સમા ખરવામાં પણ પોતાની તરફથી દેશો સારો જમ જાળવ્યો હતો તે માત્ર શાંતિનિપુણને અનુદય નથી. આ શ્રેયાની કદર છે કે અવલેખ નેજા ફર દેશમાં વસતા શાંતિનિપુણી પુનઃ છે ને તેના પ્રસિદ્ધ કવેશ લમવપરથો શાંતિનિપુણના જાણવામાં આવશે તેથી ઉમી સેવા જાળવવા માસિકનાં મુલ જાન તેનાજ વર્ગીને કર્યાં પડે તે અમને પમંદ નહી છતાં જ્યારે અમને દેશીક તરફથી નાસીયામ નેરાં ચિન્હ લાલમ પડ્યાં ત્યારે શાંતિનિપુણને ખાતરજ આદવા વેશાર કાલજ પડ્યા છે ને અને આદવા સખીએ છીએ કે અમારા મુજ શાંતિનિપુણે અમારે માટે જોરો વિષમ પ્રસંગે કરી નહી લાવે. તેથી નીચેની થોડી શાંતિનિપુણે જાળવે તરફ અને અમલક શાંતિનિપુણેનું ખાસ પ્યાન જેથીએ છીએ.

(૧) આપ મોંધંપરોવ વખતમાં અને ને શિરજો ખરવાની માથુ પ્યાનમાં લીધાં સોચા અથા ને અંકો કામ દરીએ છીએ તે પ્રમાણે મજ બે વખતનાં અપારા ઊપચારે જાળવનાં મોરી પણ વ્યાજબી બીજાં જોતાં અમને ધાસી રહે છે કે મોહકની સંખ્યા સારી

રીતે વધ્યા છતાં માસિકને ઐથિક ખાસ મદદની જરૂર છે તો તે વખતે વખત મેઠકાથી જમારા યાત્રીમુખ્યો અમને આજારી કરશે.

(૨) યાત્રીના માસિકને વધારે અઘર્યક બનાવવા માટે જુદા જુદા ગામમાં યાત્રીમાં બનતા બનાવની નોંધ લેવાની ખાસ જરૂર છે કે જેથી ઘેર બેઠાં પણ આપણે એક બીજાને વધારે જાણપતા થકી અને એક બીજાને વધારે નિકટ સંબંધમાં લાવા બાવનાવને વધારો કરી શકીએ એટલુંજ નહીં પણ જુદા જુદા ગામની જુદી જુદી રીતની નોંધ લેતાં એકમં મેઠકા કરવા લાયક હોય અથવા ખાનખાં ત્યાં કરવા લાયક હોય તે તે જાણતા પર યાત્રી-જમીયાતું ખાસ લક્ષ્ય ખેંચી ખાલી લેખથી નહીં પણ બ્યવહાર રીતે (Practically) સુધારો લખવ કરી યાત્રીનો ઉન્નતિ સાધા શકીએ.

(૩) સૌથી છેલ્લી પણ સધુજ ઉપયોગની જાણત એ છે કે માત્ર યાત્રીમુખ્યો પરિ-ષદ અથવા સામાન્ય સભાઓ યાત્રીને સગીન જાણેજ કરવા માગતા હોયતે તે ગંગાજલ મોઢકે શુદ્ધ કરનારી સભા વખતે ફેલાવવા ઉત્સાહને સતત ચાલુ રાખવાનો પ્રયત્ન કરવા. યાત્રીનાં હજી સરજામ અમ સખીએ છીએ કે તે સભાના પાંચામે હજી જુદી જુદી જગ્યાએ જુદી જુદી રીતમાં શુભ પ્રયત્ન થતા હાજમેયર થાય છે પણ પહેલા મહીન્ય કરતાં બીજા મહીનામાં તેવા પ્રયાસને પ્રયત્નની સંખ્યા ઘટી છે અને બીજા એકાદ બે માસ બતાં તો અમને ધારતી લાગે છે કે તેવા પ્રયત્ન થતા કાંતે. બીજકુદ પંથ થશે અવધતો હુમખાવ થક જશે. તેવી રિવાત ઉત્પન્ન થાય તે પહેલાં અમારો યાત્રીમુખ્ય પ્રત્યે નમ્ર વિનંતિ છે કે બીજા સભા ઉમરેડ મુકામે જરામ તે પહેલાં આપણે કંઈ સગીન કામનાં ચર્યાત કરવી જોઈએ તેમ માટે તેમજ આવતી વખતની એક વધારે ફોફમદ થાય ને આપણું ઉમરેડના જમીયાને તેમના કામમાં મદદ મળે તે ખાતર આપણી ખડખટા કેગવણું મંડળ તેમજ આપણી મધ્યસ્થ ધાર્મિકની યાજનાને બ્યવહાર રૂપ આપના માટે આવતા મુકાકા ઉના તહેવારમાં કે મોડામાં મેહુ આવતા એ માસની રમતા અરસામાં આપણું નાના પાયા પર કોઈ ટેકાએ મળાએ એ ખાસ ઇચ્છવા જોમ છે અને તે જાણતામાં કુક વખતમાંજ પ્રયત્ન થતો જોવાની અમે ખાસ અર્જનાવધ રાખીએ છીએ.

દુઝી નોંધ.

મઈ વખતે અમે જમીયાતું છે તેમ આ વખતે પણ પરિષદ વખતે મજેલા લેખમાંના બીજા બેને આ અંકમાં રજાત અપીએ છીએ અને આશા રાખીએ છીએ કે મઈ વખતે અમે જમીયાતું છે તેમ પરિષદના કાર્ય પ્રત્યે કે તેના પરિષદને ઉભી થયેલો નીતિ સમાજ કે ફંડ જાણતાની ખજર અમારા યાત્રી જમીયાં અમને આપતા રહેશે. પરિષદ વખતે થયેલો બંધમણની રૂકમે ખડખટા કેગવણી મંડળને અમે જે જનરલ કમિટી (સામાન્ય સભા) ને માટે જુદા જુદા ગામનાં નામની મજમી અમે કરી છે તે પણ મળતાં બધ થયાં છે એ પણ શોચનીય છે ને દરેક મામના અમેવાનને વિનંતિ કરવામાં આવે છે કે તેમણે હવે તાકીદે તેવાં નામ મેઠકાવાની મહેરમાની કરી પરિષદના કાર્યમાં સરગતા કરી આપવી કે જેથી કરીને અમે અમારી નોંધમાં જમીયાતું છે તેમ ખરેખર પહેલાં મળનારી બીજા સભામાં જેના યાત્રીમુખ્યોને અમરજલ આપવામાં આવે અમર તેમ ન બનતાં જે કેગવણી મંડળનો ખરડો અમે તેવાર કંઈ છે તેના ખરડો તેમની પસંદગી માટે તેમના પર મેઠકાવામાં આવે. તંત્રી.

ભાવેષ્ય કથન.

“અમારો હિત્ય ક્યારે થશે. ?”

(સેમસ્ટ-એક રમતો રાત્ર)

આજકાલ ત્યાં ત્યાં આખા નગરમાં કાઠીના પિંડાન પડિત મંગાધર ચટ્ટોપાધ્યાયની વાત ચાલી રહી છે. જાણક હવાન અને રૂઢ તેમના એક અવાજે વખાણ કરી રહ્યા છે. તેમની “ ભવિષ્ય કથન ” ની વાતો કંઈક અજો મત્ત પ્રતીત થતી હોવાથી લોકો ભવિષ્ય જાણવાની હઠભાષી આકર્ષાઈ ચોખામાંમાં જેમ કાઠીખોત્તા હોય કિમ્ભાવ છે, તેમ આખા નગરના લોકો ઉભરાયા છે. ભવિષ્ય કથન સાથે તેમને આધુનિક ચળવળનો ડોળ જલ્દી અંગે આવે છે અને તેથીજ તેઓ જનમગ્નતા પામ્યા છે.

આ જાતની કથનચારે અમારી યાત્રિયા અગ્રેષ્ઠ મોટીલાલભાઈને માત્ર પાડતાં તેમને ખુબ તેરોજ એક જોડે સુજી આપ્યો કે આપણી યાત્રિ પડાન દશામાં કેમ છે તેનું કંઈ નિર્ણય જાણીજી નવારે છે ? આ વિચારથી તેમણે મજા હોમવારે પોતાના રહેવાના મકાનમાં યાત્રિયા સમાવિત મુદરોને આમંત્રણ કરી મહાદ પૂજી હતી.

આની યાત્રિ કિર્કની ગાજનમાં કોણ આડનીયી નામે ? સર્વે આમંત્રણે અનુભવથી જાણી તેમાંથી પંચ મુદરોનું એક રેખુરુકન કાઢી અંગાધરની મુલાકાતે મળે.

જાતીએ જતામાંજ કુતું-પધારે ! આપ તો યાત્રિનો અનુભવ કરવા પધારેલા હો ?

આ સાંભળી મોટીલાલ તો અભાવથીમાં નરકાવ થઈ મવા અને કંઈક સાર્વે ખુલાસો મળશે બેરી દર અકાથી તેમને સંપૂર્ણ નિશાન મેળે.

“ જાતીજી, આજની પારેજા સત્ત છે, અમારે અનુભવ કેમ થતો નથી એ જાણવાની બિને અને આજની મુલાકાતે આવજ છીએ તો કૃપા કરી કાંઈ તેને ખુલાસો આપો.”

“ કીક ! આપનો શ્રદ પ્રથ છે.”

કીક—અમારો જલ ક્યારે થશે ?

શ.કીક—આપનો પ્રથ મરુજા નર છે, મદતનો છે અને અર્થશુલક છે; સમસ્તિય વિજયમાં અગ્રેષ્ઠ વિજય સમાપ્ત નવ છે યાત્રિયા અનુભવથી પોતાની કલ્પિત તાત્કાલિક થઈ આવ છે. રૂઢ સંખ્યામાં એ અગ્રેષ્ઠ અને એક અંકવાળી સંખ્યાનો સમાવેશ થઈ નવ છે એ આપને મનભાવનું રહે તેમ નથી. રેખાનું ગુપ્ત મજા મદતનારે અગત્યનું કથાનું આપું એ વેદાંતનો નિવંધ છે. જાણતા આ પ્રકારી કું પળેજાળ ખુશી થશે કું. કું જનતી તમજોને તમારો પ્રથનો ખુલાસો કરીશ. પ્રથમ મદને અનુભવે કે અલ્પ અંગે રહેવાથી હો ?

જી ! અમારાવાના.

ત્યાં આજનાં કાંઈમાં પર છે

સમજમ સાડી આરો.

આ કલકલુગમાં તમારામાં કંઈ થયે છે કે ?

શેઠ—હાજી ! કેમ ના હોય, ના હોય તો યુગલું નામજારેવલું પડે.

શાસ્ત્રી—કેટલાં છે ?

શેઠ—પાંચ તક છે.

શાસ્ત્રી—હીક ! આજ તમારા પ્રજનું પહેલું કારણ ! અરસ પરસ કન્યા આપવા ? રિવાજ છે કે ?

શેઠ—ના. તે ખાઈ તો બંધન છે.

શાસ્ત્રી—ત્યારે કન્યાઓ શી રીતે આપે છે ?

શેઠ—હકા એકજ સંભાળ.

શાસ્ત્રી—વાહ ! વર લાપક ના મળે અથવા ઉમરે પુત્રી કરતાં ન્હાના મળે તો શું કરે ?

શેઠ—ન્હાની ઉમરવાળાને આપે—કન્નેડું ચાપ, બેમાં શું ?

શાસ્ત્રી—કન્નેડાનો કંઈ અર્થ સમજે છે. કન્નેડું જોડું-યુગલ લાપક નહિ અથવા કશું કરનારે નિવરણે એવું બલિષ્ઠ બાબેલું જોડું.

તમારા પ્રજનું આ બીજું કારણ :

એકજ જગ્યામાં અથવા એકડામાં પોતાનાં વર વિશેષ હોય એટલે યજ્ઞે બામ ઐત્રી અને પિતરાઈનોજ હોય અને ખાડીનાં ચોડાંજ વર પુત્રી આપવાને સાંપક હોય પણ તેમનામાં વર ના હોય તો એકડા બદલે કન્યા કાઢવામાં વંધી ખરા ?

જવાબ—ના—કદાચ નહિ. મને તેમ કરે પણ ક્ષેત્રની બદલાર તો ન નીકળાય. અંદરજ વહેવાર રાખવો પડે.

સવાલ—ત્યારે શું ખાઈ શું કે ગ્રામજમાં પણ કન્યા આપાય ખરી,

જવાબ—હા ? એવું બહુ જગ્યાએ જનું છે. તેમાં કેટલકાંએ તો મળ્યું ચાર પેઢીના સંબંધમાં વિવાહ કર્યો છે. કંઈ નહિ એ તો હવે રિવાજ થઈ ગયો છે. મદારાજ.

શાસ્ત્રી—વાહ ! તમારા પ્રજનું આ ત્રીજું કારણ

સવાલ—ત્યારે તો હવે શેઠજી જણાવો કે તમારા તકમાં કેટલાં વર છે ?

જવાબ—તેવું.

સવાલ—વર યોગ્ય નહિ મલવાની કાલચે જયપલ્લવોજ વિવાહ કરવાનો રિવાજ છે કે ?

જવાબ—હા.

સવાલ—ત્યારે તો બાળકડો વર્તા હશે ?

જવાબ—કદાચ ચાપ પણ તે દયવર્ણની ઉપર.

શાસ્ત્રી—અને ખારની ચાંલ ક્ષેત્ર મળે કહેને ! આ ચોથું કારણ.

સવાલ—વિધાને ઉત્તેજન આપવાનાં કંઈ પણ સામનો છે કે.

જવાબ—ના. યુજવાતી સાત ચોપડીઓ બહો રહે કે લકાડી મૂકી દુકાનમાં ખાવરધા દરીએ એટલે બહુ બહી મગજડાં કરવાની શી જરૂર.

શાસ્ત્રી—હીક—તમારા પ્રજનું આ પાંચમું કારણ છે.

સવાલ—ત્યારે તો સી કેવલ્યોની વાતજ શી ?

જવાબ—હું મદદરાજ ગામડીઓને જાણતી હતી પણ જાણતી હતી કે હું ? થરતું કામકાજ બોલું હશે તે વર્ગી બણે.

રાણેરી—આઈ આ તમારી અજાનબા છે. તેમજ તમારી અમલુ બીબિનું થરતું કામકાજ આજો દિવસ પહેલેથી જે પલુ અજાનબા—અવરજાતી ખાખી હોવાનુંજ તે પરિણામ. નહિતા બળેલી બીબો થરતું કામકાજમાં, અવરજાતીમાં, ખર્ચામાં, રસોડામાં અને ગૃહકાર્યમાં, કાંઈ અવગણે ફેરફાર થતાની પુષ્ટિ અનુસાર કરે છે તેનો સ્વાદ તમને ત્યારેજ ચાગશે. એક કેળવણીથી બી રસ ચુરતું કામ કરે છે એક કેળવણીથી કુટુંબ ૧૦૦ સિસુકની મરજી સારે છે. તો તમે તમારી બહાલી તનુભાને તેની જોડે કશું કેમ નથી બદલ. તેને ઉંચ સંસ્કાર થાળી સાદિયક (નહિ કે અલુના અખાતી રાજ) કેળવણી આપવા સમયાયો તો તમારો જમી વિભવ થશે. એવું કોઈ મિત્ર નહીં હોવાથી તમારો પ્રયત્ન ખોટો થયો છે એ તેનું છું કારણ છે.

સવાલ—હાથે પાંચે ત્યારે જાતિ બોજન કરાવતું પડે છે કે ?

જવાબ—હા એ આવેલો ! અને ટીકરી પરણે ત્યારે ત્રણ અને ચાર સુધી તે ઉપન રીત રજ દિવસ પહેલાં તો નોકરો. કડો, એવું કરવા છતાં અને મજમના પંકાઈને નહીં એ હું ? આરો! સંસ્કૃત આવે ત્યારે પલુ ને નાતો ! ક્યાં પાડે પણ ધારીને છીએ. તે પલુ ઉન્નતિ દૂર ભવ છે.

રાણેરી—આઈ ? જેમ આ બાબતોમાં તમે આગળ જવડો તેમ ઉન્નતિ દૂર માગે છે. તેને આમજવું કરી પધરાવરી દેવ તો જાણે અમારી પાછળ.

તમારા પ્રયત્ન આ સાતનું કારણ છે.

શેઠજી—શાઓજી ? એ તો બધું સમજવા કે આવાં કારણો ઉપરિથત થયાં છે ત્યારેજ અને ઉપરોક્ત ૧૪ પૃષ્ઠા નકાર આપ્યા છીએ એટલે અમારી સ્થિતિ કેરી થઈ છે તે ખુલ્લા કબજામાં જણાવવાની જરૂર નથી. અમારે હવે કૃષ્ણકોને અંગેને ખૂલાસોજી આપો કે અમારો ઉદય કયારે થશે ?

રાણેરી,—તુરંતજ મદદરાજને જાણ કરવા માંડવા અને તેજ મહુવા માંડવા—અમારું અવિષ્ય બાપના માંડવું.

બનુબી ! જાતિના પહેલ થઈ—અગ્રેસર થઈ મદદ આ અવિષ્ય કથન અમલમાં નહીં ક્યો તો પ્રભુ તેજ જવાબ લેવા ન્યાયરજને વિશ્વાસ છે. અને હું આગ્રીથી કહું છું કે તમારો કુતરાનો અવતાર આવશે. દુનિયામાં જે કુતરાં લોક છે તેજો એક વખત જાતિ પહેલ જરૂર થઈ આવેલાં છે. એ નહીં સમજાવો.

એ તમે જાણ અધિકારનો અધિકાર ભવ કરો તો અ ન્યાય વાસુદેવ—અમલક કુમ થતાં તમારા નસીબમાં " ચિકાર " સિવાય બીજું કાંઈ નહેવાનું નથી એ પલુ નહીં સમજાવો.

શેઠ—ત્યારે શાઓજી હવે અમારે શું કરવું તે સમજાવો—

રાણેરી—જાતિ અમલક મજાતી તમે જો ધારો તો એકજ પગમાં સવળાનું અવળું અને બીજાજ કણે અવળાનું મળવું કરવા સમર્થ છો પણ તેનું ખરા અમરથી ધારવું એકજ. તમારી વચ્ચે અને તમારી કૃષિકા વચ્ચે સાત દોષરતીન પડેલા છે અર્થાં 'સુધી' એ

પડદાએનો નાશ ન થાય ત્યાં સુધી તમે તમારી ધારેલી રીયતિએ-ભૂમિદાએ જગ્યાના નથી જ્યારે તમે તે પડદાને નાશ કરો ત્યારે તમારો ઉદ્ધાર નથી. તમારો સુધોદ્ધાર પૂર્વમાં છે.

પ્રથમ પડદો-આપનાં તડ રૂપ છે. કે જે તડોથી બધાએને સમા સંબંધીમાં ચર્ચુજ ચોસવું પડે છે. આપનાં તડો (કે જે મમતના પુતળા રૂપ) છે તેને એકમ કરવા આદો. તો પણ હવે મનરૂપ તડો સંબંધીમાં વધે વીતી જાય છે આ દુઃખ શાંતિના અગ્નિ-સરના મમતથીજ ઉપમ થાય છે.

બીજો પડદો-કોઈક છે તેનાથી કેવાં સુખ મળે છે તેને તો આપને અચ્છો અ-વુભવ હશે તેથી હું તે કહેવા માંગતો નથી. તો પણ કોઈકની કદાચી જરા વાંચતો. મીંચે ડોપસીન ગાય જંગલો છે એવું જાણ કરનારું સાઈ થયું હોય તો તમારી જોએ અને પછી મને કહેજો.

ચોથો પડદો-જાળવન અને વૃદ્ધ લગ્ન છે જાળવન એ 'સાવન' ખતારી આવે છે કે આ લગ્ન જાળવા ચોવન છે. આ વિવાહ તે શાસ્ત્રોક્ત નથી 'પણ રહીશું' છે. જલ લગ્નરૂં શું પરિણામ આવે? જવાબમાં "મરુ" બીજું શું.

પાંચમો પડદો-અબલુ અબલાએને લીધે આપણને કેટલું બધું શોષવું પડે છે તેના જરા ખ્યાલ કરો તો સમજશે કે અમે ઘણા ઉચ્ચ પાડામાં દટાએલા છીએ. અમારું જીવન નદ્રમાય છે. અમારી કુનિયા કુવાના રેકાવત છે. ઓંચો તરફથી કંઈપણ સતોષ મળવાની આશા નહિ ત્યાં સુખ કરાંથી હોય?

છઠો પડદો-પુરુષ કેળવણીનો છે. મમતનાં શાંતિ મોજનથી ખાલી થયેલા પુત્રને કેળવણી શું આપી શકે. તેની ખાસ અમત છે.

હેઠેલો સાતમો-જવનિકા જલુષ છે તેને હું જલમળમાંથી કાઢવાની સંમતિ આપુ છું.

જ્યારે તમે વિચાર કરો આ સાત પડદાને ગિરશે ત્યારે તમારા અનુદયની દિશા નટકમાંજ જલુષશે. અને ત્યારેજ તમે તમારી ઇચ્છાએ પાર ખરી કરશો, નહિં તે-

તડથી એમ સાંખિત થાય છે કે તમારી શાંતિમાં કુસંપ છે કુસંપ હોય ત્યાં દેવી સંપતિ ટકી રહે નહી. અને તેનાજ તમારી સુખ સંપતિ પચાવનમાં કરી જવ તેમાં શું આશ્ચર્ય છે.

મદારાજ આપતું કહેવું અદારસઃ સત્ય છે. જ્યાં સુધી અમારામાં કુસંપ છે ત્યાંસુધી અમે એક પણ મર્ચ હાય થરી ચકીશું નહી. તેપણ તેવા દેવ આશ્વ ઉપર દાસમાં અમારી શાંતિ તરફથી "અવ્યુદય" માલિક નિહાળે છે તેમાં કુસંપ-તડો-એકમ કરવા સંબંધે, જાળવન સંબંધે, સ્ત્રી કેળવણી સંબંધે અને વિચારીએના ઉત્તેજનાયે વિવિધ રીતે સમવામાં આવે છે પણ તેથી શું.

જલુ લખ્યા રેખો રેખિની થાકી ગામ,

આંખ હોય તે રેખો શુભજ વિનાની ભવાઇ.

તેમાંનું કંઈપણ જનતું નથી. હવે કહેવે જવ દમ મળતે દય. હવે લખતે જવ દમ વાંચતે દમ. એ શાંત થાય છે. કિમતી કાલેઓ ચિતરીએ એટલું એજ.

વચમાંજ મદારાજ બોલ્યા.

બાપ એમ કહ્યું નથી. હોયોથી કહ્યું થતું હોત તો પ્રપૂર્વ જાણતી આપનાર પુસ્તકો તેના માથાકને ન્યાસ કરત. કુન્નરના જંપર બતાવનાર ગિરલાઓ પોતેજ તકક-પિન્ના કરત. જલુ તેનું કાંઈ બન્ધુ નથી ટેથી હવે તો સ્વ સિદ્ધાન્તને મેળવવા હોય તે કમ્પર કરી, રવભોગ આપવાની આવશ્યકતા છે.

કિનારે તરતેએ નદિ સમ્યે મોતી પાવોએ
તો કમ પાવોએ

જમ મહેરે સમુદ્રમે મોતી લખાવોએ,

કમતક મહેરે સમુદ્રમે જોતી ન લખાવોએ,

તખતક સમ્યે મોતી કમે નદિ પાવોએ,

અર કિનારે રતેસે પૂરી તૂં કોડીયાં,

'એર ક'ખહેલી સીરમે' જમાવો મે.

ખસ રવભોગ વિના તમારું અન્નપુરુષ—તે અન્નપુરુષ કરવા કશિયાન નથી. પોતાના પત્ર ઉપર ઉઘા રેલોતો જ્યાં સુધી ન સીખીએ ત્યાંથી ચેવજાઈ.

ટીક—અરે મહારાજ, આજ્ઞાસુધીમાં રહવા કુટંગને આશ ભૂષ કંવા, સીમંતની નાનો અટકવણ, સી રંગણી વધારવા, તેમને ધર્મનું જાન આપવા, માળમળો ભૂષ કરવા, અભોગ યાત્રિ વણ અટકાવવા. વગેરે.

એવા હોયો લખી અન્નપુરુષનાં પનાં મદુલ કર્યાં પલ અમારે ઘેર હોડી પડ્યોતો હોય ત્યારે એને જાણે તલુ ન્યાત કરવા અમેજ ઉઘા વામ્મિ !

હોડી પોડીયામાંથી કડાવેલો દોષ (ખાતાના ખાખખાં) વિવાદ કરતા દોષ તે અમેજ પડેલા લા મળીએ, પડી વડુ મોટી રોય તોય રું, કંઈ નહીં એ તો મળી કહેલે.

સીમંતની નાનો ભૂષ કરવાનું લખવામાં કે કહેવામાં તેમાર જલુ આજ્ઞાસુધીમાં એક જલુ ન્યાત જમ્મા વિના પૂરી નથી તેમ ઘેર આવે તો ક્યાં વિના રવા નથી.

કુઠીયાં—બાપ તેમાંજ તમારી કન્નનિ થતી નથી.

મને રું પૂજ્યા આગ્યા છે. પૂજ્યા આગ્યા પડ્યું છે તેનું કારણ એજ છે.

જ્યાં સુધી રવભોગ-રવાપ કરતા નદિ ત્યાંસુધી તમારો કન્નનિ નથી. લખતો તેનું જસેલ નથી, કહેલો તેનું પાગમો નદિ ત્યાંસુધી તમારી કન્નનિ નથી.

કેમ્પી મીડી ચર્કરા રેળી પાવે કોડ,

કેમ્પી જલુ રેળી નદિ તો રિયાળી વડુ પોડ.

હોડગાએને મડાવણની વાતો કરવામાં તમે તૈયાર છે. જલુ લખજો ક્યાં કે પેલા મદવા પો ત્યારે મોડું મીડું. આ તમારો કૃતિ ત્યાં કન્નનિ કરાવી દોય.

બાપ મે.તીલાલ! કન્નનિ એમ થતી નથી. પેકાને પરમધર્મને માર્ગે બધ કરતાં તેનાં નીજ વધે ત્યારેજ કન્નનિની રમ લખાવ છે. આમ એકાએક લખણી પેં જમી જરથી કન્નનિ થતી નથી. પ્રથમ રવાવણની અરે પડી રવભોગની ખાસ જર છે ત્યારેજ કશિ-વાર્ધ સાધી ચકાવ છે. થતી હવે મોઝે પેલાને અર્થેજ સમજાવા નથી તેજલુ તમારજ અન-પતિનું એક મોઝામાં મોડું મરણ છે.—

હું ! યાત્રિના માગ વિવાદાંશોને આદર્શજ બતાવવા તે પેલા નથી.

કોઇ પણ તેવા મુડીમાંથી વિસ્વાસીનું સંસ્કાર કરવું

હકીમીને મશ્ત હવા આપવી શું તે પૈસા નથી.

નિરાધારોને આધાર આપવો શું તે પૈસા નથી.

જનહિતાર્થે પૈસાનો વ્યય કરવો તે પૈસા સંગ્રહ કર્યા બરાબર છે અથવા રોખા બરાબર છે. તેનાં મિશ્રણો ખાવા આમળ આપણેજ સામ્યવાદી નિવડીશું.

ઉપર ઉપરી લેખો લખવાથી કુધારો બંધ કરે, કમ્પેડો બંધ કરે વિશ્વાસીને બચાવો રક્ષા કુટલાનું બંધ કરે અભોક્ષ્ય જાતિ વસ બંધ કરે.

આમ બહુ બુલાટામાં એકે 'અર્થ' સમજાવ નહિ પણ નિશ્ચયક્રમ અમૂક કરે-તે અમંસમાં અલવવાથી બીજું પછી ત્રીજું કાર્ય કાચ થશે તો જ તમારો વિશ્વ જલ્દી થશે. નહિ તો અધકાએ જ જવ. ધણી કાળે પણ તમારી ઉન્નતિ નથી. આવી લોકહિતની બાબતોમાં પોતાના થોડે થોડે જાતિના અભેદરો પડિતો અને ધર્મચાર્યો ધારે તો લેખને તેની બાબતો બિલકુલ મુરદેવીબરેલી નથી, પણ તે બિચારાએ તે ઉપાધીમાં જામાટે પડે. પડે તો તમારી એક બાબત ઠકી રહે નહિ, અને નિષ્કંટક. માર્ગ થઈ રહે-મજૂ કાલમાં તો તેવું કંઈ આકાશ કમખવત છે. થાપ તે જુલો અને સહો.

તમારો પુરાણી દોહ.

એક રમતો વામ.

પરિપત્તને કરવાનાં કાર્ય.

મહેરબાન અક્ષયતા કોન્ટ્રીસના એકેડરી સાહેબ,

મુ. નડીઆદ.

વિ. વિ. સાથે આપને તરફ આપવાની કે આજુ સામે આપણી જાતિની પ્રથમ કોન્ટ્રીસ નડીઆદ મુકામે બરવાની છે તે ખાસ બાબતમાં આજુ, ત્યારથી ખાસ ઉદવમાં એક નવીન જીવન ઉમેરાયું છે ને હવે આપણી જાતિને ખાટે કંઈક સારી આવાળો જમાવ છે. હું એક સરકારી નોકર હોવાથી તથા મે. રા. ના. સુધ સાહેબનો મુકામ ખાસ બામમાં હોવાથી ખાસથી કોન્ટ્રીસમાં જાગ લેઈ કમવ તેમ નથી તેથી હું દીલગીર છું.

આપણી જાતિના ધણે બધા બામ મુજબાનમાં ને તે વળી નડીઆદમાં આપણી જાતિનાં બરાંની સંખ્યા બધે કરતાં વિશેષ હોવાથી નડીઆદ જ એક અક્ષયતાનું સેન્ટર છે. ને તે કારણે લેખને પ્રથમ કોન્ટ્રીસ ત્યાં બરાબ તે એક વંદનિય વાત છે.

આપણી જાતિના ધણે બધા બામ સાધારણ અબાસ કરી જમીન ઉપર તથા ધીર-ધારનો ધધો કરી મુજબાન ચલાવે છે. સં. ૧૯૪૬ સાલનો મહાન દુષ્કાળ પડ્યા પછી જમીને પોતાનો રક્ષ કસ ચેરવા મારેલો લેખ ત્યાર પછીનાં યોગસાં અનિશ્ચીત અલવવાથી બેતીનો પાક કમી થતો ગયો ને તેથી કરીને આ ધધો કસ વગરનો થઈ પડવાથી ફરકાક જાતિજુએ થોડો ધણો ઉમેછ અબાસ કમી નોકરી અમર મુખારતીમાં જોડાય

પ્રત્યેક રીતની હાલની સ્થિતિ સિદ્ધિ લેવાથી તથા કેટલાક દુષ્ટ રિવાજો આપ-
કારી ધર્મથી દૂર રાખવાથી આપણી સામાજિક સ્થિતિ સંસારિક સ્થિતિ તેમજ સાંપ્રતિક
સંસ્કૃતિ દિનપ્રતિદિન બદલાતી જાય છે. વળી વાણીક માનિ સંપ્રદાય રીતે કેળવણીમાં પછાત
રહેતા ને તેમાં આપણી સામાજિક માટે પણ નેતીજ દર્શાવે છે. તેથી આવી કોન્ફરન્સની ખાસ
મહત્વ છે ને આવી નક્કર વિનંતી છે કે દર વર્ષે એક વખત જન્ય જન્ય સ્થળે આવી
કોન્ફરન્સ ભરાવવાની ચાલુ રહે ને તેમાં તમામ એક સંપ્રદાય ભાગ લે તો આપણી સ્થિ-
તિમાં વેલામર કુદરતે થાય. આરા મનમાં મળ્યા વખતથી કોન્ફરન્સના વિચારો સુરેક્ષા દેતા
તે આજે અમરમાં આપણા સામાજિકજીવિ મુશ્કેલીમાં આજે રવાનું ખરું પડ્યું છે.

સાંપ્રતિક સ્થિતિ કરતાં ધારીરિક સ્થિતિ અને સંસારિક સ્થિતિ સુધારવાની પહેલી
બર છે. ધારીરિક તથા સંસારિક સ્થિતિ નાનકી મવાના કારણો—

(૧) નિરુદ્ધમ, (૨) બાળકમ, (૩) કેળવણીની અછૂતી તે (૪) નાણાંની વંચી એ
કુખ્ય કારણો છે.

(૧) નિરુદ્ધમ—અનુખ્ય આવને ઉદ્ધમ એ બોલાય છે. પણ ઉદ્ધમ જ્યાંજ્યા પ્રમાણે કુખાળ
પડ્યા પછી વેપાર શેઠગાર ને બીજાનાં કસ નહીં રહેવાથી ધણી મંદ થયો
ને તેથી નિરુદ્ધમ થઈ છે. આ નિરુદ્ધમથી મળ્યાજ કુશળો જ્યાં કે
આગમ, અનિતી, છતાં ને કુશળી જન્ય જામ્યા છે ને પોતાનો કુશી દીવસે
દીવસે વધારે મળ્યાજ ક્યાં જાય છે. તેથી કેવાં ને કેટલાં આજે રજા નીજ્યામાં
છે ને કું આ સ્થળે વર્ધુવાને મામતો નથી.

(૨) બાળકમ—આ કુલ રીતરિવાજો ઉપર બેઠેલો જ્યાં અમલ કર્યો છે કે કાપા-
રજી સમજાવવા માલુમો તે રીતરિવાજો બોલે છે તેમ જાણ્યા છતાં પોતે તેમાં
કસાય છે. ને પોતે બીજાને કીજામણ આપે છે કે બાળકમથી આટલું આટલું
કુશાલ થાય છે છતાં બધારે પોતાનો જન્ય અધરે છે ત્યારે પોતાનાં કોઈકને
જ્યાં તાબાંજ નરકન મારે છે. રખેતે તેમનાં કોઈક કુશારો રહી જન્ય અધર
કુલ દસકું મળ્યાજ જન્ય અધરતો બીજાની મધ્ય બોલા લાકાજ લેવામાં લોજન
પડી જાય કે કું સમજાવે તે પ્રમાણે કરે છે તે સમજાવું નથી. બાળકમથી કોઈ-
ક્યાં કુશળો કરીને પોતા પોતાં છે ને તેજા નસ નવા કુલ રીતરિવાજો બોલ
થઈ પડે છે. વળી કેટલાકજા રવાન જાળા નથી. ને લઈ તે કું ચીજ છે
ને કાને ખાતે કરવું જોઈએ તેજા અર્થ નહિ જાણવામાં એક બીજા સ્થળે પ્રેમ
ક્યાંથી કુખલ થાય તેથી થાય છે બીજા કે લખતો અર્થ જોડું, જોડાવતું
તેને જાને તોડું તોડાવતું એજ અમલ થાય છે. વળી બાળકમથી ક્યાંક થાય
છે ને તેથી કેવાં જીવન આપે છે તે કું લખવા મામતો નહી. વળી બાળ-
કમથી નાની ઉંમરથી સંસાર વડેવામાં પડવું પડે છે તેથી કેળવણી લેવામાં
અટકાવ આવે છે ને પોતાનો જુદી ખીચતી કાત્ય નથી.

(૩) કેળવણીની ખાસ અડ ખાસીને લોધે અટકાવ થઈ કરી મોટી છે ને તે અજા-
નવાળી પ્રજા આરા નાદાન માલુમો જોવાની કારીરિક સંપ્રતિતો નાક કરે છે.

આગસ્ટમી થતાં દુઃખ વહેરી લીધાં અને આજકાલે વિદ્યાભયોત્તરી વધતી જતી પરનાજી-
કાને અટકાવી દીધી. ગામમાંને ગામમાં કન્યાઓ ઉતારવાનાં કારણ જુદાંજુદાં છે. પરંતુ
એકલા બાંધી, સાથે સંબંધમાં જમણાં થોડી વસ્તીનાં આગેને એકલાં હમેશ માટે રહેલું
મુશ્કિલ થઇ પડશે. પોતાના ગામમાં વિદ્યાર્જનથી જોડનાથને જાન લેઈ જવાનું અર્થ બધે છે.
જમણવાર માટે બારે તૈયારી કરવી પડતી નથી. કન્યાને વગાવવા માટે દુઃખ નથી. વગેરે
કારણોના લાભ માટે એ પ્રમાણે પગલાં ભરે છે. ખરી વાત છે કે આ પ્રમાણે કરવું એ
ધરનાં તથા સંબંધીઓને અનુકૂળતાજનું લાગતું દશે પરંતુ દુઃખનો વિચાર સુઝતો નથી.
નાનાં ગામોવાળાઓને કન્યાઓનો ઉતાર નહિ હોય તથા ધનુ વર અવિચારિત રહે છે. પૈસાનું
સાધન હોય નહિ તેથી અન્ય રથોગેરી ખર્ચમવાની કન્યા લગણ નહિ. બાણે ખપતી કન્યા
લાવવાનો દરખ નહિ હોવાથી તે રસ્તે જઈ લાકડાં નથી. મનુ મદારજીની આગામી
અવિધ્યોતિ માટે ઉપયોગ થઇ ચકતો નથી. પરિશુભ એ આવે છે કે સદા, તેખાં કે
મોખાં કરવાં પડે છે. વખતે કન્યાવિક્રમ પણ કરવો પડે છે.

દાવમાં નડીઆદના સમારંભે કંઈક લક્ષ્ય બેઠું છે. તેથી બેઠાંજી થઇ પ્રાથમિક,
માધ્યમિક અને દાયર એજ્યુકેશન લેઈ ચકવાની ગોઠવણ થાય છે. પ્રમુ તેમના એ કાર્યને
નિર્વિધન પાર પાડે.

જ્યાં ધણા ડાહ્યા માણસો પોતાનો મમત પાર પાડવા દુરામક કરે છે ત્યાં કોઈ પણ
જાતનો સુધારો વધારો થવા સંભવ નથી. પોતાના પગપર કુકારો મારવો નથી અને સામાને
દેર મોટા બા થવું છે તે હમેશ આલવાનું નથી. પોતે નિયમના બંધન કરવામાં આગેવાની
કરે અને કોઈ નિયમનો બંધન ન થવા પ્રયત્ન કરી વળગ્યો રહે તથા આગેવાનોની કહેણી
કથની સહન કર્યાં કરે અને પોતાના આજકાલ માટે એવા નિયમપર રહે કે એવો ઉમર અને
ઉંમી કેળવણી લીધા પછી સર્વે સારાં વાનાં થશે. ખરી વાત છે કે એટલી દહતા પછકથી
એ કંઈક કામ છે. આ એકલામાં ધણા વિદ્વાનો પાકે તેવા છે પરંતુ ફક્ત દેવીના શુભાગ
અનવાથી તરી ચકતા નથી. માત્રાપ સાથે જુવાનીઆ અવિવેકથી વરતશે ત્યારે જ આપ પામશે.

ધણી વખત એવું સંકટ આવી પડે છે કે કન્યાનો ઉમર મોટો થવા દોષ પછી મોજવ
વર મળતા નથી તેથી કોહેલી છાચ ઉકરડે દોણી દોષા જેવું થાય છે. કુળ એ કેળવણીને
આપવા જેવું ધણા ધારતા દશે પરંતુ આજપોણું લોહી વારસામાં ઉતરે છે અને કેળવણીના
ના માત્રાપ નીચ ખનાસમાં ઉછેરો હોય તેઓ તાત્કાલિક ઉચ ખનાસના ખનતા નથી. ગર
કનેક્શનના જાળવરી માશક ગોઠવાશે ત્યારેજ દુર્ગમ દુર કરશે અને કુળવાનોના સંબંધમાં જોડશે.

આ એકલા પૈકી કોઈ વિધવાઓને કુકારી ધર બાંધી રહે છે. કોઈ વિધવાઓ પોતે
ચાલી ગઈ છે અને ધણી સંધવાઓ તથા વિધવાઓ નીતિનું દિલ્લજુ લેવા યોગ્ય છે. ખડા-
ચંતા મિત્રની ચેતનાઓપર ધ્યાન આપી આ કેળવણીના પ્રચાર કરવા પ્રયત્ન કરશે અને
આગાપો પોતેજ નાનપણથી પોતાનાં આજકાલ અને આજકાલોને તેમના આજકાલ સમજવી
તે પ્રમાણે વસ્તવાની ફરજ ઉત્પન્ન કરશે તોજ અવિધ્યમાં તેઓ સુખી થશે અને કરશે.

માર્ગિક કેળવણી માટે નાનાં નાનાં ખાસ ગુરુઓ તૈયાર થવાની જરૂર છે. વિશેષ ધર્મનાં
પુસ્તકો એ પોતાના સંપ્રદાય માટે છે અને તે પાઠ કરે છે તથા પ્રસંગે ઉપયોગ કરે છે. વગ
મનમાં એમ પણ માનવાં દશે કે એમાં આ લોકમાં તથા પરલોકમાં કન્યાજુ થશે. બેજા

હવેનાં અધિવેશને માટે જે પરીત્ર કરેલું અને પણ વરતરું નહિ તેને એથી સાબ નથી.

સામાન્ય ધર્મ—સત્ય મોક્ષ, દયા સખી, ઈર્ષ્યા અને મન કમળે રાખવાં, અને મન તથા તનની શુદ્ધતા એ ધર્મોની ખીલવણી માખણ કરી કહે તેના બાળકોનાં અવિશ્વ સુખરચનાં છે. કુવામાં દેવ તે કલામાં અને માખણ ટેણે ટેણે આ સામાન્યધર્મોને ખમ કરવા દેવા તે બાળકે પામે આજ રાખી એ ફાગડ છે.

ધાર્મિક કન્ડાલ ધરાવી ઉપરજીવ થાય છે. જેવાય વ્યવહારિક ધર્મોની સાથે પાર-માર્થિક ધર્મોવર વખત આજીવી તે જરૂર જરૂર સદાય થશે.

વિશેષ ધર્મોમાં સામાન્ય ધર્મ મજાવશે છે. ધર્મ પછી વખતે સાંપ્રદાયિક વર્તન એક વાડે મજબૂત કરવા દેવા છે તેથી અન્ય માટેની દલગી જાડવા ધીમેથી સમભરવા શરૂએ લખી ગયા છે, વાંચકે તે જાનશે વિચાર કરી માર્ગ શુદ્ધ કરવે.

છેવટે માત્ર ૨૧ ના ચર્ચાવતમાં યાનિત્તએ જેવી રચના કરી છે તે પ્રમાણે સંવત ૧૯૧૬ માં કરેલા ઇલાવ પ્રમાણે સુના કરનારેનાં દંડ વસૂલ કરી સમગ્ર બોલાવું અવિશ્વમાં સુખી થવાનું કિત વિચારી પશાપત થશે હૈં અનલભા મહત્તો એવી વિનંતિ છે.

લી. જ્ઞાનિલાને રેડો આપનાર ખાસતો.

નવીન સમાચાર.

મિત્રમંડળની સ્થાપના—તા. ૫ મી માર્ચ સને ૧૯૧૧ ને શુક્રવારને રાજ સારથી મુઝામે મિત્રમંડળની સ્થાપના કરવા માટે મોટા મેળાવાની બરવામાં આવ્યો હતો. બાહરમાખી કેટલાક ક્ષાત્રિયપુત્રોને આખંડલુ મેઘધવામાં આવ્યું હતું જેને માન આપી સુખાળી બાગધવા વસાવવામાં કોઠારી તથા વડોદરેથી સુનીલાલ પુરોષોત્તમદાસ સાહ વડીલ દાબર રજા દવા નાલેદ-વડોદરા વિશે રચેરેથી કેટલાક નહીં આવી કહેવા તેમજે મહાનુભવિતમાખી મેઘધવામાં હતા. તેમજ સારથી નામના અધિકારી મહો પણ દાબરી આપી મેળાવડારી ભોભામાં વધારો કર્યો હતો. પ્રમુખપદ બાગધવા કોઠારીને આપવામાં આવ્યું હતું. સરઘાતમાં જેડાલાલ મુજાસાખે મેળા રોડો બરવાતું થયેઅન કહી સંભ-ગાળ્યા પછી ખીલ કેટલાક વજામ્યાએ તેમ મંડળથી થતા દાવા વિશે કુંક વિવેચન કર્યું હતું. બાદ સુનીલાલ સાહ તથા અધિકારી મહો રાંધો મુખર સાહેબ મનવાલ દક-રે કેવલ્લીના વધારા પર બાદ અન્ય આપવા નવા મહોને અગ્રમણ કરી હતી. મુનસર હાલેન નવે છુલાકા છર્ના ગાય વિના દોઢ કાર્પમાં બહુ આવજ પડતો આવ તેનારને મનુ દીવસેાજ પચાવનાર શુભ છે, ને તેમજ પ્રણસથી ભીં નેકનામદાર માવજાહ સરકારે આપેથી ઉમેજ નિડવારૂક આડુ રડી હતી છતાં વડિકે જેવી કોમના છોકરાએ તેનો પુરતો ઘામ દેવા નેલે તા. કારણ કે મુનસર સાહેબના નાણામાં પ્રમાણે ૧૦૦ મરદી વડીક કામમાંથી ફત ૭ કે ૮ આડા છેકન તે વિજાગતે અણુના હતા. આ ઉપરથી પ્રમુખે પણ છેવટે જેવાના આપકમાં જેન દિવસર પૂવનુ રવાન આપવા અને આ મિત્રમંડળમાં ને કે સારથી ગમના અગ્રમણ અધિકારીને બનેલું છતાં પણ નેલે સમગ્ર ક્ષાત્રિયના કાર્પ આડે પરિવર કે ક્ષાત્રિની સામાન્ય સભામાં ચોલાનો મેઘ રાજો બરવાતું બાર મુખને

જાણ્યું હતું ને તેમ યશી તોજ તેમણે ત્યાં આજાણું સાર્યું જણાશે. આ સીવાય સાવધાની એકાકીમાં કેટલાક બે પણ પડી ગયા જેવું તેમની નજરે પડતું હતું ને કેટલાક યુવાનો યાત્રિમાં એકદમ સુખારે કરવા ઈચ્છે જણાતા હતા. તેમને પણ સલાહ રૂપે જણાવવામાં આવ્યું હતું. કે આવાં મહાજી શુભ હિંસથી રચાવન કરવામાં આવે છે તે ધ્યાનમાં લઈ તેને ધાર પાડવા માટે પોતાના અગ્રિમ મતભેદ કે કંઈક—અરેખાઈ કુલી જઈ અમુક કામ કરી બતાવવાની તેમની હસન હતી ને એવું કરવામાં આવશે તોજ સાવધાનું મિત્રમંડળ ખક્ષયતા સમાજ મુંબાઈ જેવું યશસ્વી નીવડશે એટલુંજ નહીં પણ તે સિરસાગી યશી ને તેવું થતાં યાત્રિના વહુ મુશ્કેલીને પૂર્ણ વડીલો પણ તેમની સાથે પુછીથી જોડાશે ને તેમના કાર્યમાં મદદ કરશે. ત્યારબાદ પાનચુલાળ લાઈ મેળાવડે બરખાસ્ત કરવામાં આવ્યો હતો.

તેજ દિવસે રાત્રે ત્યાં બીજા કોમ માટે ત્યાંના કેટલાક યાત્રિ જંબુએ એકાકી થયા હતા. કન્યા ને વરની વચ્ચે ચાર વરસનો તફાવત રાખ્યો ને ઘુની કોમ પણ પ્રકારની નાત કરતી નહીં એવી પ્રતિજ્ઞા આશરે યાત્રિના ૪૦ માણસે તા. ૨૨ ફેબ્રુઆરીને રોજ લીધી હતી ને તેનો અમલ કરવા તા. ૨૩ ફેબ્રુઆરીને રોજ યાત્રિ એકાકી કરવા આશરે ૨૫ માણસની સહી સાથે વિનંતિ પણ મોકલ્યું હતું. છતાં કોઈ હાજર નહીં થઈ હોવાથી આ દિવસે ફરી એકાકી થવા વિનંતી પણ મોકલ્યું હતું. ને રાત્રે એકાકી થવા હતા તો કે બંધારના મેળાગરા વખતે તેમાંના યજ્ઞ મુશ્કેલી હાજર હતા ને તેમણે સારા બામ લીધી હતો. છતાં પ્રતિજ્ઞા લેનારાએ એકાદ અપવાદ સીવાય આજે યથેચ્છ જમણમાં બામ નહીં લઈ પેતાની પ્રતિજ્ઞા બરોજ પાળી હતી. આ પ્રમાણેજ સત્યાગ્રહની લડાઈ માફક પ્રતિજ્ઞા લેનારા પોતાની પ્રતિજ્ઞાને વગર રહેશે નો જરૂર યાત્રિ પર અસર થવા વિના રહેશે નહીં અને બચિયમાં આવ્યાં બીજા જરૂરી જમણુચા થતા અટકવાથી નાદક પેમાને અપ થયે અટકશે. અમારા યાત્રિજંબુએ, હવે પેલાનો મુદ્દાચોગ કરતાં જલદી છીએ એટલુંજ અમે શી કાટપર્ક પ્રશ્ન પાસે આગીએ છીએ.

વારંતરું મુદ્દત—આજણા માનનીય યાત્રિજંબુ જાણુમાઈ દેશાઈ વડીલ ને ત્યાં કામજી મુદ ૨ ને વાર સોમને દીને મેતિ લેન્ડરટ રોડના જન્મ રસ્તા પર બંધારેલા નવા મકાનનું વારંતરું કરવાનું મુદ્દત હિંમતવામાં આવ્યું હતું જે વખતે પણ માણસોને જમવા માટે મોતરવામાં આવ્યા હતા. આજણી યાત્રિમાં હસ ને માણસો બોનારેનલ મોક્ષમલ કલાવલસ પહેરખ અને વન્દાવન રજાલવાયા પોતાની આજીની મકાન મુંબાઈ ગામમાં મથવવા હતા જેમાંના વંદાર્વન મજાલવાયા નિર્વેશ મુન્દરી જવાથી હાલ તો હમ બોનારેનલ મોક્ષમલસ મરખુળી હતા જેમાં ગણેથી જાણુમાઈએ પોતાનું નવું મકાન બાપી વધારે કર્યો છે. જે કે બીજા કેટલાક સાંભલ સંપન્ન માણસો મકાન ઉપર પેલાની પીરપાર કરે છે પણ પરના માણસ નહીં તો જવાથી જન્ય પ્રમાણે જાણુમાઈ હાલ બીજાજ છે. મુંબાઈમાં મકાન જંબુએ એ કંઈ નાની મુની વાન નથી. અને રાત્રેથી જાણુમાઈ યોગ્ય વર્તની વજીયાતમાં તે પ્રમાણે જાંબલ જામલવા થવા છે તેને માટે અમે તેમને મન્નવાદ આપીએ છીએ. અને અમારા અન્ન યાત્રિ જંબુએને જાણુવાને રજા લખીએ છીએ. કે જલદીમાંથી ને મુંબાઈ વજીયાતમાં પડે કે કે એટલે કે પ્રતી બાદેસીને હાજર થાયો તેમજ મેલેન ને જલીલપજુ નો માણસ મથવવા દોષ તો ને યોગ્ય વખતમાં સારે રખાએ અમે પદોચી કરે છે હાજુ કે જરૂરી વજીયાતનું ચેવ મદ બેરોનું છે.

ચર્યાપત્ર.

મહામતા મિત્રના બીજા તરફના પ્રથમ ક્ષણ અહિં વાંચતાં કેટલીક ગામને ઉપર વિ-
વેચન કરવાના વિચારે મારા દિલમાં સુખી હાથ કિંતુ તે સર્વને આ પ્રકારે બધાર નહીં
લાવતાં પ્રથમ તો આ પત્રને જે ગામની તરફ છે તેમ જાનવરે હાથપર લેઈ તે ઉપર
હાંકાં મેં સમઢ લખવું ઉચિત પારી અને તેનેજ બધાર પાડું છું તો આજ સમયે છું કે
મારા માનનીય વાંચકવંદને તેને ખરે મોઝ્ય ઉપાન થોભરી.

પત્રમાં વાંચ્યા મુજબ આપણી ક્ષાત્રિની છાતિ દબર મનુષ્યની વિસ્તારવાળી વસ્તી
મણુમ છે. અને તે અતિશય ખુશી થઈ જેને પછી આશીષની વાતો એ છે કે આ
પત્રને તે પૈકી આવ આદરોથી દબર મનુષ્યે આશરે આપે છે. અને તેથી પછી વધારે
જેઢ કવનિ એ છે કે તેમણી પછી કેટલાક મનુષ્યો ચોવાતં નામ આવકન્દ હીરકમાંથી કપી
કરચ તરીકે માટેબને લખી મુક્યા છે. મારકાની મજબ આદરથી જુજ દોવા છતાં પત્રને
નિમ્નજ જુજ લખામને માપ છે એ આપણી મુજામની સમાજનેજ વંનિય છે.

ક્ષાત્રિપુત્રો વિચારે કે આકામની સખામાં વધારે માપ તો તેમાં લાભ કેને છે.
પત્રની આવકમને મોટા ભાગ જલત બનામન પડી રહેશે ને વી કશે તેજ માનવંત હમગી
તરી-આદેબને પત્રના કામાં હાથ કરચ વધારે કરવાની તક મળશે. તેમાં અતિ કે લેખો
છપારી અને તે હારા તેજ વાંચકને અનેક પ્રકારનું ક્ષાત્ર મળશે. જે જે ગામોમાં આપણા
ક્ષાત્રિપુત્રો હાથ વિવમાન છે તે તે સમય મામિનો ક્ષાત્રિ આપણને દરેક કહીને જાણ
વાતું મળશે. વળી પત્રને કેટલાક વિભાગમાં વહેંચ નાખી-કવિના સંમદ-નિર્મોદમંદ
લગ્ન લખાવાર-વિવાધી લેખો-અંબી લેખો-લેલક દુઝલ સંમદ તરેરે વગેરે જેટલા જેટલે
તેટલા વિભાગે ઉપજાવી, ક્ષાત્રિના નજર મોટા દરેક મનુષ્યોને ચોવાત વિચારે કુટથી
પ્રકટ કરીને લાભ મળશે. આપણા રિયને આસરીઆ પ્રવાહ જેવા છે. એક માણને
હાંકાં છલ્લું જેટલે મીને પછી તેજ કરચ સેયરો નેથી કરી ઉમગી વિવાધીઓને લગી
ઉમદ તક મળશે અને આજન ઉપર પ્રજાન લેખક ચાં ચાં વળી વધારે જાણ પડવી
રમગમાંથી પુત્રજી પાર્નિક પુત્રકોટું ઉલેખન માપ, મુજાવ વિવાનો રીને ઉકાર માપ
અને તે કરને અગરતે વત્રા માકકને જાંવક જેઢ તરીકે અપાવ આથી પછી અન્ય
અનેક ઉચ્ચતર લાભ છે. પછી તે ઉપર વધારે વખત નહીં માગતાં હું જેટલુંજ કહેવા
છાતું છું કે માકકાની પાટીમાં જનની દરચ જે હકિ થવી આવરપક અને લેવરકર છે.

હું આજ સમયે છું કે મારા સુવ ક્ષાત્રિપુત્રો આ પત્રને પૂર્ણ તરફથી અને અનંદથી
જવાબી લેશે અને પોતાજ સમયમાં માકકની કોટી સખા જેવાને આપણની કું વધક.
ખજી, જે આ વાત જાનવર લેશે તો હાંકાં કહીજ નથી રજા દિલમાં ક્ષાત્રિપુત્રોને
વાસ્તે લાગી શામળીને સ્થાન આપવાનો આવરપક છે. આરજી બસ પારી હું અનેજ
વિરમુ છું. અરજી.

પી. સી. પાનેખ
મીનજાન જામ.

ત્રીજા અંકમાં સામાન્ય સભા વખતે લુદા લુદા રૂઝોમીચોએ ભરેલી
રકમની ટીપ તેમજ ખડાયતા કેળવણી મંડળની કમિટીના
મેમ્બરોનું જે લીસ્ટ આપ્યું છે તેમાં કરવાના
સુધારા તથા વધારા:—

મહેમદાવાદની વીણા ખડાયતા ન્યાત સમરતે મધ્યસ્થ કેળવણી ફંડમાં રૂ. ૫૦) બર્ષા છે.
બહેરવાસ બદલવુંએ મોઢાસા બોર્ડિંગ ફંડમાં રૂ. ૫૨) બર્ષા છે.

ચોકવાળા મુળજી વીરવંદ એન્ડુકેસન સોસાયટી ફંડમાં રૂ. ૨૦૧) બર્ષા એમ
જણાવ્યું છે પણ તેમણે તેમાં બર્ષા નથી પણ વીરવંદ અગીયંદના નામે મોઢાસા બોર્ડિંગ
ફંડમાં બર્ષા છે.

તેજ પ્રભાણે એમવંદ સખીદસે પણ રૂ. ૨૫) સોસાયટીના નહી પણ મોઢાસા વીણા
બોર્ડિંગ ફંડમાં બર્ષા છે.

બાધ્યવંદ ગણેશવંદ સાહેબ આ ફંડમાં રૂ. ૩૦૦) બરવાનું લખ્યું છે તે ચિકલમ નહી
પણ રૂ. ૫૦) ના વાર્ષિક હપ્તે તે રકમ પુરી કરી આપવા જણાવ્યું છે.

સુરત-દેશ.

૧૦૦૧ શેઠા. નરોત્તમદાસના નામે લખાયા છે તે સુરતી વીણાના ફંડમાં બરવાના છે
તે તેમણે પૂર નામ નરોત્તમદાસ માણેકલાલ છે. તથા હલદેરવાસના રથાનિક ફંડમાં રૂ. ૫૦)
બરનારતું નામ મહુકચંદ ગોરધનદાસ નહી પણ મહુકચંદ મનોરદાસ છે.

તેમજ

૧૦૧ સોમાલાલ મંગલદાસના કેળવણી મંડળ ફંડમાં લખાયા છે તે સમસ્ત ફંડમાં
નહી પણ મંડળ હસ્તક વિધાડવાની મધ્યસ્થ બોર્ડિંગ ફંડમાં લેવાના છે.

જનનાથસ લક્ષ્મીભાઈ દેસાઈ (મહેમદાવાદ) વાળાએ પણ તેકમી રકમ તે બોર્ડિંગ
ફંડમાં ભરી છે. તેમજ બાધવાલ વંદાવનદાસ કેદારીની ૩૦૧) ની રકમ મધી મંડળ ફંડમાં
નહી પણ રૂ. ૨૫૧) મંડળના જનરલ ફંડમાં તથા ૫૦) મધ્યસ્થ બોર્ડિંગ ફંડ ખાતે લેવાના છે.

આક્રીદવાળા—અચરતલાલ મોદનલાલ લખ્યા છે તે તેઓ નહી પણ તેમના ઉપરના
નામના મોર્નિંગલાલ બાધ્યવંદ દેસાઈ છે.

અમદાવાદવાળા જગનલાલ નાનાલાલે રૂ. ૧૦૧) મધ્યસ્થ કેળવણી ફંડમાં બર્ષાનું લખ્યું
છે તે તેમણે તેમાં નહી પણ અમદાવાદ દરમ ખડાયતા કેળવણી ફંડમાં બર્ષા છે.

સોસાયટીના મેમ્બરોના લીસ્ટમાં.

મહેમદાવાદ—વીણામાં.

વીણવાસ જીભાઈ સારે જગનલાલ મોતીલાલ અને લીસાવંદ હરસનદાસ જે નામ ઉમેરવાના છે.

મોઢાસા—વીણા.

ખીલ નામ સારે, સાદ બાધ્યવંદ નંદલાલ, સાદ શીવલાલ બેચરદાસ, સાદ ધરમચંદ
દેમચંદનાં નામ ઉમેરવાનાં છે.

આ ત્રીણ વધારે સુધારા વગરના મારે અમને લેખીત ખબર આપવામાં આવશે તેમ
તે લેવામાં આવશે. સભા વખતે પણ આમ વાળાઓએ પોતાને મામ જલ મોર્નિંગ મેમરી
મંડળની કમિટીમાં પોતાના મામ હાજરી નામ મોકલવા કહેવું. તેમણે પણ હવે તેવાં નામ
તાજીદે મોકલી આપવા મહેરબાની કરવી.

જુરાખખર યા વધામણી.

મહેરખાન ખાલપતા મિત્રના અધીષ્ઠિત સાહેબ,

નીચેની કહીયત આપના પત્રમાં પ્રસિદ્ધ કરવા કૃપા કરશે.

અપનાં મને આનંદ ઉપજે છે કે જે નડીઆદ મુકામે પહેલી જાનેવારીએ સભા ભરાયેલી હતી તે સભાના સતત પ્રધાનથી અને વાઝાખોણી નડીઆદના વીસાખાલપતાનર ચક્રવાળા તરખાં જે મે તડ પોલી હતી અને એકમેકનાં જમરમાં જે દેખરૂપ અમિતો પ્રગટ વસા કરતો હતો તે સર્વે એકરમ નંબ પડી એકરૂપ ચાલતુ કરી રવાં છે, તેમાં અખીરસ છોંઘાઈ રહ્યો છે, આનેની તરજો ઉઠાવ્યા મારી રવા છે, એકમેકનાં હલો નેમ કોમુલી ચંદને ટેપી ખીલે છે તેમ ખીલી રવા છે, થોડા સમયમાં ૭ કિલોરૂપી રાક્ષસીએ વીસાખાલપ ખાલતુ કર્યું હતું તે રાક્ષસીનું હોલ કરી સાલસાધર્મમાં કોડવા નેવામાં આવે છે. આમ સાંભળવા પ્રમાણે ઉપરેકમાં જન્મ જન્મા તડ પોલી હતો, વિદલ ખાલ્યા પીચતા હતો, દેખી છુરીકાનો એકમેકની ધીરાઓમાં આરોપાની હતી ને સર્વે આપણી આ દિવ્ય સભાની વિવળ વાલૂંથી નાદ ચલા ખાલ્યું અને સર્વે એકમેકનાં ખલ હાલત કરવાંમાં પોતાં થયાં. મારે બેરહુ તે કહેવું પાડેલ કે નડીઆદના અકબરાળા તરખા જે સાલસાધર્મ તરજો ઉઠાવતાં મનુષ્ય પર છે તે ઉપરેકની ખાલપત કાલિનેજ પ્રગપ છે કારણ કે નડીઆદની ખાલપત કાલિએના અંભવમાં આખું કે નવારે જન્મા તડ નેમાં યત એકરૂપ થયાં તે શું આ મે તડનું એક રૂપ થવું અલગ છે ? આજ કારણથી તે તડ અખુના એકરૂપ ખાલતુ કરી કહ્યું છે. આ ઉપરથી કે એમ આજ રાખ છું કે આપણી ખાલપતા કાલિ તાન યેઠરાવરમાં છે હતી જન્મ આવી કુમારખોણી મામત જલ્લ સારો લાભ પ્રાપ્ત કરી, ને કે આવી કોનરેસી અને કામાન્ય મોડાના કુપણ, પડીયર માડીઆ, ગિરેશમાં અલગ છે જન્મ તેમનામાં અપા કામ જલ્લ આડી તરખી પડેલાં નેજામાં આવતા થયાં. આપણી કાલિનું આ એક પડેકરૂપી સુખાચર છે હતાં સારા ચાલા ઉપર આચર્યાં હું મથો સંતોષ ચાલુંકું-કુઝાઈ વીસાઈ છું. મીલું ઉલવું જમવું બિલ છે કે-જાળમાં મળનાં હોરાં (હોરા અને હોરા-રીઆ) મારે જે સારા ચાલા ઉપર રકમ એકી થઈ છે તે શુ જુદાની આપે છે ? નેમુએ, એ પણ એક ઉદ્યોગ મારું છે ? આજ સર્વે કાલિખાલોને મારી નખ વિનંતિ છે કે દરેક મામત આજેકનો ચેતના મામમાં એકતાનું એકરૂપ રૂપ કરશે કારણ કે ન્યાં સુધી તેમ જનવું અલગ છે ત્યાં સુધી બદલગમત આજેકનો ચેતાની કાલિના ઉદ્યોગ સર્વ પ્રમાણરને માને છે તે વર્ષ છે. નેમુએ, તમે ચેતાના પરમા, કુદુમમાં અને ચેતાના તરખાં ન્યાં સુધી નેમતાનું એકરૂપ ખાલતુ નહીં કરી કહે ત્યાં સુધી મપી કાલિનું એકરૂપ થવું અંતરંગિત છે. નડીઆદના દરેક ખાલપત કાલિનાં નેવાં મે તડ કામ પોલી છે તેવાં પ્રાક્તિ સમયમાં નહોતાં. પ્રથમ મપાં એકરૂપ હતો તેપણ કાલિના મણુએએ એકમેક સારે જેવા પુંડા પીપા તેથી આ એક તરખા મે આમજ પાયા. મારી તેએને જન્મ નખ વિનંતિ છે કે આમેક સાથે જે દેખે અમિ પ્રગી રજો છે તેને જુદા નાખી, એકરૂપ થાવ, એમતાનું પાન કરે, સાલસાધર્મમાં કર્યાં રહે અને ઉદય કાને પગલાં આમત પાડે. ને સર્વે કાલિખાલો આમ કરશે નો આ આપણી કાલિ સારા ચાલા ઉપર આવશે. એવી મારી આજ છે.

લી અ'યુ.

૬૯ પાનાચંદ કાળીદાસ	સેવાવીઆ	૬૭ મનમદાસ	ભેલેલ
૭૦ છોટાલાલ લક્ષ્મીભાઈ	ભારતી	૬૮ જમનલાલ દરીલાલ	"
૭૧ મનમુખલાલ મણુપતદાસ	ભારતી	૬૯ ગીરધરલાલ સાંતીદાસ	ચાંદરાણી
૭૨ હીરાલાલ ગીરધરલાલ	ખંભાતીઆ	૭૦ નંદાલચંદ દીરાચંદ	કામળા
૭૩ પરી ગોવર્ધનદાસ કાળીદાસ	કરબજી	૭૧ છોટાલાલ મુળાભાઈ	આણંદ
૭૪ મુંદરલાલ વજલાલ	છોટાકાંદેપુર	૭૨ સુનીલાલ અરેરદાસ	ભાંદરવા
૭૫ મોહનદાસ દેવચંદ	મોડાસા	૭૩ ગીરધર નરોત્તમ	મુંદરવા
૭૬ સુનીલાલ લામીદાસ	અગીઆ	૧૦૦ બાંધેલાલ છવજલાલ	પીંડુદરા
૭૭ મોહનલાલ બલદેવદાસ	એડેસાજી	૧૦૧ પરસોત્તમ ગોપાલદાસ	પીંડાજી
૭૮ કેશવલાલ સોમાલાલ	વડોદરા	૧૦૨ જમીનદાસ મોનીલાલ	કલકત્તા
૭૯ નેશાલાલ મોતીલાલ	કપડવાજી		
૮૦ શામલદાસ સામેશ્વર	"	નોંધ	
૮૧ હરમોવનદાસ મનમદાસ	"	૨૮ નંબરદાસ દીરાલાલ બાંધેલોભાઈનું નામ	
૮૨ સોમાલાલ મયુરદાસ	"	જ્યાં વર્ષમાં તે થયેલ નં. ૨૩૪ ને ૬૭૮	
૮૩ નેશાલાલ મયુરદાસ	આંતરજુગા	માં સેવાયેલું તેમાંથી એક કપી કરી આ	
૮૪ સાકરલાલ જુહાભાઈ	ભરમણ	વર્ષમાં ૨૮ નંબરે લેવાયું છે.	
૮૫ સમનામજી પાનાચંદ	ભણીઆર	૨૯ જમનલાલ મયુરભાઈનું નામ જ્યાં વર્ષમાં	
૮૬ અગીચંદ નેચંદ	આકરુંદ	૫૧૮ નંબરે લીધેલું તેમણે ગયા વર્ષમાં	
૮૭ ડા. નેશાલાલ જમનલાલ	કુહા	માલિક નહીં લીધેલું હોવાથી તેમના ઉદ્દે	
૮૮ મુળજી દરીભાઈ	વાયોડીઆ	વાળી આ વર્ષે તે પૈસા તેમના નામે ૨૯	
૮૯ મંગળજી દરીલાલ	"	નંબરે લેવાયા છે.	
૯૦ ત્રીભોવનદાસ દીશોરદાસ	"		
૯૧ મયુરભાઈ દીશોરદાસ	"		
૯૨ મોહનલાલ મયુરદાસ	"		

મિત્રમંદગમાં નેશાલા—વડોદરા પાસે કુટુંબના રહીશ ગેરેબનદાસ અરેરદાસે મં
ડગમાં નેશાલ લગાવ્યું પણ રાજપુટાણી મેઘલી દીક્રી છે આ પ્રમાણે બીજા પણ નેશારી
એવી આપા સખીએ હાથે.

ખેતીવાડી મોંઢે પટેલના નાળીયા પંપો.

કે જે કુચમાથી તથા નદીમુખી મને તેની ઉંડાએથી પાણી ખેંચવા રોક બાંધનાં પંપો કરવા કાયદાકારક મંજૂર—સાદા ઉપયોગી અને ફરદોશના ખર્ચે મા કરકસરીયા છે અને તે બફાથી, પાણી, ઉંટથી તેમજ ઓર્ડલ અને સ્ટીમ એન્જીનથી પણ ચલાવી શકાય છે કી. રૂ. ૧૭૫ થી ૫૦૦ વધુ ખુલાસા માટે જાડવા આનાની ટીકીટ બીડી પ્રાપ્ત હીલ્ટ મફત મગાવો કે રૂ.૫૩ મળે.

આ કે—તે ૧૫૨૧ બનેલ દરેક નવન્ય અથવા એન્જીનો પંપો, છનો, ધંડીએ વિશે દરેક નવન્ય ખર્ચોના જુદા તેમજ નવા ખરીદી આપીએ છીએ, ફરલ કરીએ છીએ અને તેની સાથે કયે આપાનો ફાઇલ સાચીએ છીએ અને આપરે ત્યાં ઉચી કે તે વિષય દરેક સાકલના નવા પદાઓ જાણવે મોં છે લખે—

અ. બાકાલ એમ પટેલની એન્જીનરીંગ કંપની
૪ દરીયાપુર નાની સાલેપરી—અમદાવાદ.

ચોખા

ચોખા

ચોખા

અમે—૧ મહીદાસ જેમલ, ૧ જોનપર ૧૭૫૬ ૧ પીનાંતર નકાવત ૧ મધુરદાસ પીનાંતર ૧૭૫૭ મહી કેડના છાયાય કેક આમે રાજસ મીઠ (ચોખાની) મીઠ સુવન ૧૯૧૧ ની આઠરી મધુ કી છે બપરી ઉપર ચોખા મુખર્ પુના અમદાવાદ વિશે રૂ.૫૦૦૦ લેખાય છે. આની જાતિ બીજોને જાણવચ્ચ જે એક વખત મેમાંની ખરીદી કરી જુએલ હીલ્ટના માટે ચોખી બીજી અપરે બની તેલ (વખન) ઉપર જાદ નર્ધેલ જાવ માવરી મુજબની ખાંતી અવલ પુચના ૧૧૫ ઉપર લાય છે અને એ ઉપરથી એક મુખર્ કીંગ કલ છે. આરજામાં તામ-અપ-છાશો જે ૫૨ ને રેવેરેશન ને ખખા મુખર્ની અપર આલને ૫ અપરે લખનુ વખતવાદ મુખર્સલીમાં કરેલ.

શા કાચીદાસ દેમચટની કું ની રાજસ મીઠ.
છામે કે લખ —ધેરક શેખ

વૈદકશાસ્ત્ર શું કંઈ છે ?

“ધર્મ, અર્થ, બળ, અને આયુષ્યની ઉચ્છા કરનાર દરેક પુરૂષે વાજકરણુ

ઐશ્વર્યોનો ઉપયોગ કરવો જોઈએ

દરેક મનુષ્ય જો વાજકરણુ ઐશ્વર્ય

ધનો ઉપયોગ હમેશાં કરે છે તે

હમેશાં બળવાન અને કાંબી

આયુષ્ય લોગવે છે, અમીએ તકન

શુદ્ધ તાજાં ફેરિ વનસ્પતિમાંથી

વાજકરણુ વૈદકશાસ્ત્રના નિયમ

મુજાથી બનાવેલ છે. આ વાજ-

કરણુના ઉપયોગથી માનુષ્ય

(સ્વરમૈટારીયા) તથા માનુષ્ય

દરેક દરેક દૂર થાય છે. પ્રાચીન

શક્તિ તેજ રહે છે, કળાર, માથાનો દુખારો, ચિન્તા, ઉદાસી, નાખગાઈ, અર્થ-
ભયર, પ્રમેદ વગેરે દરેક દરેકનો નાશ કરી તેઓના શરીરમાં વિચ્છિન્ન બુદ્ધિ કરવા
આ પ્રયોગ ઉત્તમ છે. તથા સુષ્ટિ બળ આપનાર છે.

દોઢાં એક રીતોનો રૂ, દોઢાં ચોટ બર્થ ખંચ આના,

ઠેકાણું—સપ્ટ કંપની.

કાલખાજેવી રોડ મુબઈ.

ખડાયતા મિત્ર.

પુસ્તક ૨ જી] ચેત્ર, શુક્ર ૧ પક્ષ અકાદશી, સ રત ૧/૮૭૧ [અંક ૬ ફે.

ગ્રાહકોને મૂચના.

અમારા કદરદાન ગ્રાહકોને જણાવવાની રત્ન લેખને હીએ કે આ અંક તેમને પોહોચેથી આપ્યા વપતા એટલે છ અંક તેમના હાથમા આવી જશે. આટે તે પાસેઆ પછી તરત જમલે પોતાનુ લવાજમ મોકલ્યુ ન હોય તેમલે તરત મોકલી આપવું નરી તેા હવે યહોના અંક લે મુખ્યેમલ પોકટથી મોકલવામા આવશે જ સ્વીકારી સ્પષ્ટિવિત્તા હાથમા લેતાજન આપવું

તમી

“ હમ્મર પ્રાર્થના ”

અર્જુન

હે ઈશ, ટ્રેરી હીરા, ફેડી નીચ, ન્યાન અનાનવી,
તું જગવજે સહસિક વૃત્તિ, જનની જે સ માનવી
કડો કરી કુસ પને, સૌજન ભરી સુસ પની,
શુભ શાંતિને પ્રધરાવજે તું, જનની જે સન્માનવી
ઉલોગને આરોગ સાથે, શેઠ વિશાહાનવી
બક્ષીયથી નિવાજજ સઉ, જનની જે સન્માનવી.
કરી કાર્ય પરમારથ વણું, વણ વૃત્તિ શ્રી નિજ સ્વાર્થની,
ધરે ધ્યાન પાતામ્બુજવું શુજ, જનની જે સન્માનવી

“ હી એક શાંતિ શુભેચ્છક. ”

સામાન્ય સભાએ તાત્કાલિક હાથ ધરવાં જોઈતાં કામ.

(પરિપક્વ વખતે મળેલા લેખમાનો ચોક.)

(લેખક—છગનલાલ પુરયોત્તમદાસ—વડોદરા.)

આજનો કાલ સમાજનો છે એમ કહીશું તો ખોટું નથી. દરેક વ્યક્તિ એકની એકલી કામ કરે તેમાંથી ટાંક નિષ્પન્ન થાય નહીં. સમુદાયથી કામ કરવાની પદ્ધતિ શીખવાની અમત્ય છે. પદ્ધતિ શીખવાની અમત્ય છે એમ કહેવાનો હેતુ એવો છે કે—દરેક ગાંધી આમાં તેના પંચ પરાપૂર્વથી હોય છે. આ ગાંધીના આગેવાનો અસુક પ્રસંગે મળીને ગાંધી સંજ્ઞાથી કામ કરતા આવ્યા છે. પણ આ કામ આપો ગાંધીવર્ગ વખતે મંજૂર રાખે છે અને વખતે નથી રાખતો; નથી રાખતો ત્યારે ગાંધીસમૂહના કંઠમાં પડી જાય છે અને જુદાં જુદાં તકમાં ગાંધી વિમુક્ત થઈ જાય છે આમ થવાથી એકતાનું ખંડ ટુટી જાય છે. સમૂહના બળની તો ખલિહારી છે. “તુલ્યેશુગત્વમા વૈજ વૈષયન્તે મત્તરન્તિનઃ.” “ધાસનાં તરણાં પણ જો ધણાંજીક બીજાને વળગી રહીને દોરણે ખની જાય છે તે તેનાથી મોઢાંમત્ત હાથેથી પણ બધાય છે.” ગાંધીજીમાં એકતાનું બંધન પડી જાય છે અને તે જુદાં જુદાં તકમાં વહેંચાઈ જાય છે, તેથી જ તુલ્યતા થાય છે તે આપ સર્વને સુવિદિત છે એટલે તેનું વર્ધન કરીને આપનો અમર્ય વખત લેવો હજીયો લાખક નથી. પણ શા માટે આવાં તક પડે છે? ગાંધીની એકતાનું વિરોધી કાણુ છે? આ વાત વિચારવા જેવી છે, મારી આપ જાણમાં એમ જણાય છે કે ‘મમત એજ એકતાનો વિરોધી છે. એક માણસ પોતાનો કંઠો ખરો કાચવા કઠિનક થાય અને બીજા પોતાની કંઠ છોડે નહિ ત્યારે ત્યાં વિભાગ પડી જાય છે. શા માટે પોત પોતાનો મતામંદ માણસો નહિ છોડતાં હોય? એજ અહીં વિચારવાનું છે. બીજા મતને સદન કરવાનો મુખ્ય આપણે શીખ્યા નથી. જો એકે સાફ માણસો એક વાત માન્ય રાખે તો બીજા ચાલીએ “એકેચિત્” તે માન આપવું જોઈએ અને પોતાનો મત છોડી દેવો જોઈએ. આ પદ્ધતિ ઉપર તો દાન્ય, અમેરિકા જેવાં રાજ્યો ચાલે છે અને તેમની એકતાનો જંગ ચલે નથી. આપણે જ પદ્ધતિ શીખવાની છે તે આજ છે. ગાંધીજીની જુની પદ્ધતિમાં આ પ્રમાણે બહુ મતથી કામ કરવાની પદ્ધતિ નહોતી તેથી તક પડતો હતો; અને આજ બહુ મતને માન્ય આપી પોતાનો મત છોડી દેવાની સુધરેલી પદ્ધતિથી એકત્વ બંધુ રહે છે અને ગાંધી સંસ્થામાં અનેક સુધારા અને ગાંધીજીના સુખ પ્રાપ્ત કરવાની તક મળે છે.

આ રથે મારે જણાવું જોઈએ કે મુંબઈની ખાણવતા સમાજ આ કામની પહેલ કરેલી છે અને ઘણા વર્ષથી તે પોતાનો સમાજ ચલાવે છે આજ આ મોટો સમાજ મેળાવામાં પણ તેજ કારણે છે તે બહુ તેજ ને આમારે મર્યા છે.

સમાજ મળે અને સુધરેલી પદ્ધતિ પ્રમાણે તે પોતાનું કાર્ય સંતત કરે તો ગાંધીજીની ઉન્નતિ અત્યંત થાય એમ કહેવામાં ત્યારે છે ત્યારે આપણે વિચારવાનું એ છે કે મત-મેદને સદન કરી ગાંધી સમાજ કામ કરે તો તેમણે ગાંધી સંજ્ઞાથી શા શાં કામ કરવામાં છે અને ગાંધીની ઉન્નતિ એટલે શી વસ્તુ છે? પણ તે પહેલાં સમૂહની ખાતર એક પ્રશ્ન છે કે “ગાંધી” એટલે શું? ગાંધી સમૂહની વાખવા શી રીતે થઈ શકે છે? શું

અને સુધાનાં સાધન સુધરે તો પછી એવા આપણા દ્રવ્ય તરફ કોઈ નજર કરશે નહીં, અને આપણા આવા સમાજે હારાજ નાતનાં હોકાંને હિચી કેળવણી આપવાની જોગવાઈ કરી સહાય એમ છે. માટે આવા સમાજ તરફ ચાલીના દરેક મુદ્દાએ સદ્ભાવના રાખી તેના કાર્યને ટેકા આપવાની ખાસ જરૂર છે.

સરચાચોથી થતા સાબ માટે અને મજબૂત ચક્ષુ છે. આવા મંડળોની પ્રવૃત્તિએને “કોમી” અથવા “આપખતવખી” જણાવી તેને દરેક કાઠવા અથવા કિતારી પાડવાની ફેટલાક સુધારકોની રેવ હોય છે. પરંતુ તેવી ટીકા કરનારાઓ એક અમત્યનો એક જુદી ભવ છે કે ગ્રાંતિઓની પ્રવૃત્તિ હમેશાં સંકેતીત એટલે “કોમ”ના સ્વાર્થને માટે હોતી નથી; કેળવણી વિષયના સુધારકો એક પ્રબળ બળની વાતો કરે છે; પરંતુ શ્રી અગાધ કલ્પનાનું કાર્યોન્તર માત્ર સમયના વેવા સાથે અને ધીમે ધીમે સાધ્ય થઈ શકે તેમ છે. સાધ્ય રજુ મનુષ્ય પ્રત્યક્ષી અથવા ખાસ કરીને આપણે ભારત વાસીઓ કેળવણી અને સુધારાની એ પરિસ્થિતિમાં હાલ છીએ તે સ્થિતિમાં આપણે એકદમ પ્રાથમ્ય મેળવી શકીએ તે અશક્ય છે તેથી એ દક્ષિનિડુએ જોતાં ચાલિએ અથવા પ્રમેદની પ્રવૃત્તિ બ્યાખ્યાની જણાવે છે. આ સુધી તેઓના ઉદ્દેશ પ્રબળપણે ભાવનાઓ વિરૂદ્ધ નથી તથા અર્થા સુધી તેઓ પોતાના સંસારિક હિત માટે સાથે મળીને કાર્ય કરે છે ત્યાં સુધી ગ્રાંતિમંડળને દરેક મતના નેતાઓએ ઉત્તેજન આપવું થરે છે.

કેળવણી શબ્દજ એવો છે કે-તેમાં ધર્મ, નીતિ, શુદ્ધિમર્ગ દુનંદ, કળા, વેપાર, એ સર્વથાનો સમાવેશ થઈ જાય છે. આપણી ગ્રાંતિના હોકારને ઉપર કંઠી સર્વથા પ્રકારની કેળવણીની જરૂર છે એ વાતની કોઈથી ના પાડી સહાય એમ નહીં, પણ તે આપણી યી રીતે એ પ્રશ્ન જરા વિચારવા જેવો છે. પ્રાથમિક શાળાઓમાં ફક્ત શુદ્ધિની કેળવણી આપવામાં આવે છે. માધ્યમિક કેળવણી આપનારી સરચાચોમાં કંઈક Discipline ઉપર વિશેષ ધ્યાન હોય છે અને હિચી કેળવણીના વિભાગોમાં ફક્ત કળા ને વેપાર વગેરે કેળવણી મળવાનો સ્વક છે. પણ મનુષ્યને આવશ્યક જે ધર્મ અદ્યતીત-માણસને ચારિત્ર્યવાન કરવાનાં સાધનો-તેની કેળવણી યી રીતે આપવી તેની બાંજગડ તો મોટા પડિતોના મનમાં જણ થઈ શકે છે. ચાર આધિન મત તો મનું છે કે-ધર્મ, બનું નીતિનું આપણે જે સ્વરૂપને યોગ્યથીએ છીએ તેની કેળવણી જાહેર શાળાઓમાં સતોષકારક અપાવી શકાય છે તેને માટે તો ધર ઉપરજ આધાર રાખવો પડશે. અથવા જામેગામ ચાલી તરફથી તે જાલસ આનગી ગેઝરજુ થાય તોજ જને, નાતનાં હોકાં-તંની કેળવણીના પ્રમ અટલાવીજ પડેલો થતો નથી. હોકારને, ભણાવવાને, પેમા, જોઈએ અને અને તે માટે નેટજુ રડ મેહુ વરી, તેમ, પ્રમાણમાં વધારે હોકારને કેળવણી આપી શકાય. પારથી વગેરે કોમના મુદ્દાઓએ એવાં લાગે રૂપીઆનાં રડા કરેલાં છે. આપણી વાતીમાં પણ ક્યારે રૂપથી કેટલાક ઉદાર દિલના મુદ્દાઓ છે, તેમની સદાયથી આપણા સમાજે તેજુ એક રડ કરવાની આવશ્યકતા છે. કેળવણી સાથે આપણી સંસારિક જીવનને કમુપિત બાગ ઉત્તરજ કરવી અને તેની ખાખીઓ અને ખંડખીઓ દૂર કરવી એ પણ ખાસ આવશ્યક છે. તેથી આ મંડળને એ જણીને હેલુ “કોમ”ના કલ્પમાં આરે આવતી, અપર સંસારિક બીઓ દૂર કરવી એ છે.

(એક, ભાષણ)

ગંદીપુરાણા ઇતિહાસનું આપણે એકાદ પાતું ઉઠેલીએ—એક રાજા હતો તેનું નામ સમરરાજા: તે બહુ તપોળબી હતો, સમર્થ હતો, ઐશ્વર્ય સંપન્ન હતો; તેને સાઠમ હજાર સંતાન હતાં. કપિલમુનિના શાપથી તે સાઠથે હજાર સંતાનો જન્મી ગયાં, તેમના ઉદ્ધાર વાસ્તે રાજાએ ઉત્તર તપ આઠથી અને પરિણામે રાજાની—ત્રીણ પેઢીએ જગિરથ ખનતર્યા. આ પુણ્યત્તમ સાધુજન અસીમ પ્રયત્ને જગવાન—જાંઠરની પ્રસન્નતા પામ્યા અને એમણે સ્વર્ગમાંથી ગંગા ઉતારી, ગંગાના પ્રતાપે સમરનાં સન્તાનોનો ઉદ્ધાર થયો. ધર્મપરાયણ થત્યનો હનુ પણ તે પવિત્ર ગંગામેયના વહેતા પુણ્યપ્રવાહમાંથી પાન કરે છે, સ્નાન કરે છે અને જીવનને પોષે છે, પોષણ સંતોષે છે. ભલા પૂણ્ય જગિરથનો આ જગિરથ પ્રયત્ન જમજહેર છે.

તેથી જાગિરથી—સ્વર્ગગંગાના જેવીજ નદિમાં એક બીજી ગંગા છે અને તેનું નામ જ્ઞાનગંગા: મહાશયે, આ જ્ઞાનગંગાનો આદ્ય અતિ વિશાળ છે, સ્વર્ગગંગા કરતાં તેનો પુણ્યપ્રવાહ વિશેષ છે. રાજા જ્ઞાનગંગાને કાંઠે એક અંબર લેખ મુદ્રાંકિત છે, એ લેખ આવો છે—

વિદ્વાન્ જ નૃપત્ત્વં જ નૈવ તુલ્યં કદાચન ।

સ્વર્ગે પૂર્ણયો રાજા વિદ્વાન્ સર્વત્ર પૂર્ણયો ॥

અર્થાત્—વિદ્વાતાને રાજાની પદ્ધિ સાથે મૂકી શકાય નહિ; રાજા તેજ કુળ પોતાના દેશમાં પૂર્ણયો છે, ત્યારે વિદ્વાન તો દેશ-પરદેશ-અર્થે પૂર્ણયો છે. (વિદ્વાન એ રાજાનો રાજા છે.) મહાશયે પોતાનો વિશાળ પંદ પાયરી રહેલી જ્ઞાનગંગા અને એને જોખરે મુદ્રાંકિત થયેલો આ અંબર લેખ સોને વાસ્તે ખુદો છે, એને પામવાનો અધિકાર સોને છે: કરાંચ તેટલું જ્ઞાનગંગામાંથી પાન કે સ્નાન કરવાના અભિહાર સોને રાખવા પડે છે. જનકુઓ! તેથી જાગિરથી—ગંગામેયમાં કદાચ અજાણ નાં કરાંચ તો નેહો, જુમનાં પાન કે ગંગાસ્નાન કરવા સાફ પેસાંની મૂકી એકી કાંચ તે પહેલાં જ્ઞાનગંગામાં

હુણકી મારવાનાં સાધન સંપાદન થાય જોજી શ્રેયસ્કર છ નહીં જાય. જહાતર છ કેમકે જ્ઞાનગંગાના બળે વિકૃતતા પામ્યા સિવાય, ભાગિરથીનાં રહસ્ય સમજી શકાય ના. ને રહસ્ય સમજ્યા સિવાય-કાર્યનાં કારણ કલ્યા સિવાય કેવળ અન્ધ શ્રદ્ધાથી કરાતાં આચરણુ જોતો ધૂળ ઉપર હીપણુ લેવાં છે. એમાં કશુંજ સાફ પરિણામ જોવાય નહિ.

ત્યારે આપણે ચત્કિચિત્ રહસ્યમાં વ્યંજુપાત કરીએ. શુદ્ધસ્થો ! ભગીરથ પ્રયત્નવટે સ્વર્ગમાંથી ગંગા ઉતરી, એ ગંગામાં અંધોળ કરવાનો અધિકાર ભગીરથ જેવા સમર્થ યોગીએનેજ પહેલે છે, પ્રતિપળે પાપ કરી ગંગામાં હુણકાં મારી આવનાર અબુધ્યોને ગંગામૈયા પાવન કરે એવું માન્યો. માં, જો આમજ એ પાવન : કરે તો તો હાથરી નિયમનો તેણે ભંગ કર્યો કહેવાય. ત્યારે વાસ્તવિક તો જોજી છે કે ગંગાની ગોદમાં લાઠકોડે રમવા સાફ આપણે તેને યોગ્ય-યોગ્યતા મેળવવી જોઈએ. સગરનાં સંતાનોના ઉદ્ધાર વાસ્તે ભગિરથ રાજાએ પોતાના તપ અને યોગનો લોગ આપ્યો, ત્યારેજ તેઓનો ઉદ્ધાર થયો એ વાત પ્રસ્તુત સિદ્ધાન્તને અંગે સાક્ષીભૂત નથી ? શુદ્ધસ્થો ! સગરનાં સંતાનોનો ઉદ્ધાર કરી ગંગામૈયાએ પોતાનું દૈવીસ્વરૂપ પોતાનામાં સકેલી હીપું, અને ત્યારે ત્યારે તપસ્વીઓ, ધર્મીઓ, કર્તવ્યદક્ષો અને ભગવાન ગૌતમબુદ્ધ જેવા સમર્થ ભાવનામાં રમતા સ્નેહમસ્તો તે ગંગાનાં પાનસ્નાનને વાંચે છે, ત્યારે ગંગામૈયા સહર્ષ તે સૌનો સત્કાર કરે છે-પોતાના દૈવી સ્વરૂપનાં નર તેઓને ગણે છે, અને તેથી ઉલટું જે પુણ્યશાળી ન હોય, તપસ્વી, કર્તવ્યદક્ષ, ધર્મી છ કે સ્નેહમસ્ત, સત્યપરચણ કે સાત્વિક શ્રદ્ધામય દુદ્ધેયો ન હોય તેને માટે તો ગંગાનાં પાણી એ પાણી માનજ છે; મહાત્મનિર્દોષીની કવિતા આ મતને ટેકો આપે છે:—

“કલ્પી વેતકી કલ્પી તુમહીઆં, છગ તીર્થ કરે આપરે;

“ગંગા નાઈ, વચુના ન્દાઈ ત્વેત ન ગઈ કલ્પાપરે.

ત્યારે યોગ્યતા મેળવવા સાફ આપણે પ્રથમજ જ્ઞાનગંગાનાં પાણીને આપણી દૃઢયવાટિકા ભણી લાગવાં જોઈએ. અસુસ લક્ષમાં રાખે, કે ભગિરથની ભાગિરથી પેકે આ જ્ઞાનગંગાની દૃષ્ટિ સંકુચિત નથી, જ્ઞાનગંગાનાં ગળીર વહન સૌને વાસ્તે સર્વવ્યાપી છે, શક્તિ અને અંશિતાય પ્રમાણે તે વહનને તમે તમારામાં લાગો, નેટલું તેને વધારે પમાયો, તેટલા તમે વધારે ભગીરથ ગન્યો, અને તેટલા વધારેને ઉદ્ધારી શકો.

ઉદ્ધારના રસ્તા બે છે: જગતમાં રચગતા લંગોટિયા, વેશગી-ગાવા કે દહેલીઆઓની ટહેલ સ્વીકારી ધર્મઅન્ધ ગ્રોગ્યાઓ તેઓને ગંગાસ્નાન કે

જીવનમાંથી મુક્તિ મેળવવા સહાય કરે છે. આથી સહાય કરવામાં તેઓના આશય પોતાને પુણ્ય થવાનો હોય છે, અને તેવા દહેલીયા વગેરેને તે આર્થિક સહાય લેવાનો આશય પણ પોતાને મંગા-જીમનાં પાને પુણ્યમાંથી બનાવવાનો હોય છે.

આ કોટિની પ્રથામાં પુણ્યનો કંટાળો અત્યંત જળવાયેલો છે એવો પાતા-પાત્રના બેઠને વિચાર કરતાં જે તારની ચકાય એ ખરું; પણ દાતાઓનાં ફિલ બેદારી બાદ, તેઓના કાન અધિર થઈ જાય અને તેમને આત્મા ભજવે થાય તેવા પ્રયત્ન જનિથી હું એટલું તો કહી શકીશ, કે એ બાલકોના પાલકો ! એ બંદો ! એ લશ્મીના લાડ કોડમાં ઉતરતા રોકીઆઓ ! જાળમાં જ્ઞાન મંગામાં તરબોળ થવાનું સામર્થ્ય, જો સમય, વય અને સંજોગોને અંગે તમરશા માંથી દીવ્ય થઈ હોય તો તમારી લશ્મીનું, અમુક અંશે જ્ઞાનમંગાનાં પાન કરનાર કોટિયાં સંતાનોને દાન કરે, દહેલીયા વિધોને દાન દઈ મંગા તટે મોકલવા કરનાં, તમારા, તમારા કુટુંબનાં, તમારી શાંતિનાં, તમારા સમાજનાં બાલકો કે જે જ્ઞાનમંગાની ગેદમમાં બેસ્યા માટે સર્વથે સત્પાત્ર છતાં કેવળ તે મંગાને કાંઠે પહોંચવા સારૂ આર્થિક સ્થિતિના અભાવે પ્રયત્નશીલ થઈ શકી નથી છે તેવા આત્માઓને તમે દબ્બદાન દઈ તેમને દારનાર તરીકે નીવડે. દહેલીયા વિધોને દાન કરવામાં જન્મ તમે એક બીજાનું ફિલ સ્વીકારો છો તેમ આ પ્રકારના દાનથી જ્ઞાનમંગામાં પણ પાન કરવા એટલુંજ પુણ્ય, પાન કરવા જનાર બાલકોને દબ્બદાન દેવાથી થશે અને આ હુંજ નથી કહેતો, આપણા જ્ઞાને માન્ય એવી ભગવદ્ગીતા કહે છે. જુદાંજુદાં સાંપ્રતિક દાન તે આ હેતુનાર નથી સમરણ કરે. એકાદ શ્લોક:—

અસદાનાત્પરં નાસ્તિ વિદ્યાદાનં તત્તોષરિતમ્ ।

જુદાંજુદાં, જો સાદાં પણ સમીપ મુખે સમીપમાં રાખવા જેવાં છે, તે એ કે “હાથે તે સાથે,” અને ભણ્યે તે તરશે.” અગુની પ્રસન્નતાનો સર્વોત્કૃષ્ટ માર્ગ જો કોઈ પણ દોષ, તો તે એજ કે પોતાની પાસે જે હોય તેને. અમુક અંશે સદૃશ્ય થનારા પુણ્યમાર્ગે વાપરશે અને ઉત્તમોત્તમ પુણ્યમાર્ગ વિદ્યાદાન જેવો કયો છે ? કોઈ જગતી શક્યો ? બીજું સૂત્ર “ભણ્યે તે તરશે.” એ હૃદયપટમાં ભણ્યેને જાસ્તે કોનરી મુકવા જેવું છે: તમારાં સંતાનોને “આર શિષ્યો ભજવ્યો, તે ઉત્તરિનિર્લક બેટું રલી ખાય એટલે પ્રભુ” એવી દલોડી ભાવનાને તમારામાં ઉતરવા દેશો મા. એવી ભાવના રાખ્યે હવે પશ્ચિમની દરિયાઈમાં ઉતરનાર હિન્દુસ્થાનને નહિ પાલવે જુવે છે કે અધરી કેળવણી દઈ સંતાનોને સ્કૂલમાંથી કે કોલેજમાંથી ઉડાડી મૂકતાં તેઓ વિશ્વગુની ગતિ લેવાય છે. અને માટેજ બાલિકા દાન તો તે

‘જુહસ્તસાર’ અને ‘જીવન’ નાં રહસ્ય સંમેષ્ટી થાય ત્યાં સુધા તમ-તન જ્ઞાનગંગાનાં પાન કરાવે. જાણિકા તિરસ્કારાંતી એટીકેટ-કે. પોત્રીયમ રાજે તેવી કેલવણી દ્વારા તેને મેકેમ બનાવે મા. જાણિકાને દેવી બનાવે-જાણિકા માટે યજ્ઞ નાર્યસ્તુ પૂજ્યન્તે રમન્તે તત્ર વેવતાઃ વાણું સૂત્ર લાણું પડે ત્યાં સુધી તેને તેવી જ્ઞાનગંગામાંથી પાન કરાવે, તેમ કરવામાં ન્હાનમ સમજનાર જુહસ્થોને અંભારા નવ ગજથી વન્દન હો, કેમકે પ્રભુના નિયમ પ્રમાણે તેણે સમજનાર તેની જાણિકાના હિતચિંતક નથી. આમજ જાણિક હોય, તેને જ્ઞાનગંગામાં ત્યાં સુધી પાન કરાવે કે તેના મનથી હુદ નોકરીની ભાવના વિલય પામે, જાણિક સ્વતંત્ર ધંધાધારી બને; જાણિકને જન્મ જીવન અને મરણનું જ્ઞાન થાય, જાણિક, જાણિક શ્રીકૃષ્ણે માણસાઈ પામે, જાણિક, કહેવાતા સુધારકના વાતાવરણમાં ઘસણાઈ સાહેજલાઈ જેવા પોંધાકે સુધારક બનવાને સ્થાને ઉદારક બને ત્યાં સુધી, તેને તેવી જ્ઞાનગંગામાં પાન કરવાયો. જુહસ્થો ! કહેવામાં આવી, તેવી કહ્યાએ તમે સંતાનોને પહોંચાડ્યો ત્યારેજ તમને તે સંતાપી થકવા શક્ત થયે; ખચાચિયો પેસો ત્યારેજ ઉગી નીકળશે સંસાર, સૃષ્ટિ અને સ્વર્ગના દરવાજા ત્યારેજ તેને વાસ્તે ખુલ્લા થશે. નહિ તો તેજ સંસારનો તેજ સૃષ્ટિનો ને તેજ સ્વર્ગીય પેતા તરફનો યુગો યુગો મારખ-મતાં ફીળી રીળીને જન્મારો તે નિર્ગમન કરશે. આ શબ્દો લેંચ પણ વધારે પડતા માન્યો મા, વિચારશીલને સમજાશેજ કે શરીર કરતાં આત્માની કિંમત વિશેષ છે અને વાસ્તેજ આત્માની હુધા કે તૃપા જો ન ટળી હોય, તો શરીરને યુગો માર ખમવેજ પડે. આત્માની તૃપા ટાળવા સાઈ જ્ઞાનગંગાના પાન વગરનાં કંતર પાન નકામાં છે; અને જુહસ્થો ! જ્ઞાનગંગાના અંતિમી ખૂબી જોડી નથી, એ જીવનનું પોપણ છે, એ આત્મકથ્યાળક છે એ પ્રભુની કૃપાના પાત્ર બનાવનાર સાચા સાચીની ગરજ ધારનાર છે. જ્ઞાનગંગાનું મહાત્મ આપણી જાણિકા-ગંગામૈયા કરતાં હબર-ગરકે તેજીયે વધારે અંગે ચંદિયાનું છે તમને આ વાતો હું કેવળ વાતોચીજ નહિ સમજાવી ચૂકું. તેનું ખરૂં રહસ્ય અનુભવથી સમજાશે. જ્ઞાનગંગાનાં પાનથી વિગુણ રહેલા આત્માઓને તમે જાને જુવો, નેમનાં મજાનેમાં તમે જાવ, તેમની રહેણી કરણી તપાસો, બેથક, તમને-એટલે જ્ઞાનગંગામાં પાન કરનારને તેવા રાંક-નિર્ગમ-આત્માના અજ્ઞાન જીવન પર દયા આવશે તેમની દયાલ, લાડવા ખાઈ, સ્વાર્થાંધ અને પશુ જેવી જિંદગી પર “અરેરે” ના શબ્દો દગશે તેથી ઉલટી સ્થિતિ જ્ઞાનગંગાના પાનના રસિકોની તપાસો, નેમનાં જીવનમાં જોજસ જોશો, રથ જોશો, ઉન્નતિ જોશો. નમરો આત્મા નેના તરફ અનાયાસ દગશે વિશેષ મું ? નેના પ્રત્યે તમને સ્વાભાવિક રીતે સ્નેહ, અગ્નિ અને માનની લાગણી ઉત્પન્ન થશે.

ત્યારે મારી જોઈને એવી ઉન્નત દશાએ પહોંચેલી જોવાના મને મહા કોડ છે, આ કોડને અંગેજ ભારત શક્તિ બન્યુંએ પ્રત્યે હું આજીવ કઈ ધું-સૂચના નહિ, શિષ્ય નહિ, પણ વિનંતિ કઈ હું કે બન્યુંએ ! તમે જ્ઞાનમંથાને તમારી બનાવવા સારૂ બગીચા બને, બગીચા સ્વપ્નામાં અશક્ત હોય તેવા બન્યુંએને યોગ ધનદો ! તમે આર્થિક અર્થિગણ આપો, તમારું આપેલું તમારી સાથે આવશે, અને એથી ભારત આત્મ બન્યુંએ બહુતાં ભવસિન્ધુ તરશે.

ભવસિન્ધુ તરવાની વાતો કેવળ બાવનામાં ઉત્તારી માનશે મા. મિત્રો ! જો તમજ હતા, તો આપણા પૂર્વજ સ્વ. ગોમતે મ્યુનિસિપાલિટીના જ્ઞાનસને અજવાળે બહુવાની ટેવ શખત નહીં ! પગરખાં આગળ બેસીને અર્જુન વિદ્યા શીખવા સહચાર નહીં ! એકલવ્ય બીલની વાત સૌને ભણીતી હતી, જમરે પેલાની જંગા ચીરી નાખી છતાં કણું કળું કળે ન હતો તે શા સારૂ ? એટલા દુઃખે પણ તેને પરશુરામદ્વારા જ્ઞાનમંથાના પાન કરવા છતાં તેથીજ કે બીજું કંઈ ? અમેરિકાના મહાન પ્રેસિડન્ટ તરીકે ખ્યાતિ પામેલા લિંકન અને ગાર્ડી. હકી રિયલિટી તપાસો. સંકે માળખાને ચેર બાજ્યાં તુરંચાં કુપદાંમાં ઉછરી તેઓ કેવા પ્રતિકૂળ સંલેશો વચ્ચે જ્ઞાનમંથાના પાન કરી રહ્યા હતા તે બાગ્યેજ કોઈને વિદિત નહિ હોય. જોવા જતાં આપણીજ જ્ઞાતિમાંથી એવાં ઘણાં દુહાનિ તમને જાણી આવશે કે ને મારી અવસ હતા, તે અત્યારે દેશનર બહોળા બાગમાં માનનીય થયા છે. આ પ્રત્યક્ષ તે જ્ઞાનમંથાને છે. મહાસચો ! તે મંથા કહ્યું તેમ સૌને સારૂ છે. ખારો તો સો લિંકનના ચુલો પ્રહણ કરી શકો. બધામાં ચક્રિયક્રિયોતે ચક્રિતને વિકસાવવા સારૂ જ્ઞાનમંથાનાં પાણીનાં સિંચન થયા હો, તે જ્ઞાનમંથા જેમાં હોય, ત્યાંથી તમારામાં વાળે, સત્ય અને જ્ઞાનમાં જટાળ સમ-બ્રોહ મા. બાગીચાનાં પાણીમાં જટાળ નથી, તેમાં નામ ન દેવાય તેની કોમ પણ અચોળ કરતી હતી, છતાં તે પાણી પવિત્રજ સ્થે છે, તો જ્ઞાનમંથામાં પણ આજડછેટ નથી, તે જેમાં અને જ્યાં હોય, તેનામાંથી અને ત્યાંથી તમારામાં લાવો; કદાચ આલંકારિક વાક્યથી ક્ષિપ્તાર્થ થતો હોય તો સ્પષ્ટ રીતે બ્યક્ત કરવા હો કે જ્ઞાનમંથા વાસ્તે તમારામાં ગ્રામખ્યા હોય તેટલા તમે જઈ ઉતરો, તેટલા દૂર જાવ બન્યુંએ ! વિદેશ જતાં તમને તમારી સમજૂ જ્ઞાતિ હવે આડે નહીં આવે, કેમકે હવે જ્ઞાતિના આત્માને વિકાસ થયો છે, જ્ઞાતિ છેક બીલની કળી નથી જ્ઞાતિ ભલે છે કે, યજુ પંખી પણ જંગલમાં ચરવા લાય છે, ત્યારે ને સાચે સંમુદ્ર કરી શકે છે, સભ્ય વધારવા શબ્દને પણ વિદેશ જવું પડે છે, દલપતરામ કહે છે તેમ સમુદ્રમાંજ જો મોલી રહ્યાં હતા, તે તેની કદર શી રીતે અંકાવાની હતી ? ડાંગર, રામતીર્થ, વિવેકાનંદ,

વગેરેનાં દુષ્ટાંત પણ જાણીતાં છે. જાણ તોહીને અહાર પેકળ્યા સિવાય કરે-
જિયાને પૃથિવીનું અર્ધ જ્ઞાન ક્યારે થાય છે? કુવામાંનાં વેતિયાં માણસ જેવું
જીવન ગાળતા હો, તેમ તમે તમારા જામમાં ગોંધાર્ધ રહો મા તમને તમારો
સમાજ-વર્ગ તેવી સલાહ આપતો હોય એમ હું નહિ માનું. પણ સુખર !
વિદેશ જઈ, પોતાની જાતને બૂલી, નાતને બૂલી, દેશને બૂલી, દેશના ધર્મને
બૂલી, સ્વચ્છંદે સાહેબ લોકે જનશે તો જ્ઞાતિ તમને તેના દંડ દેશે, વિદ્યા
સંપાદન કરવા સારું વિદેશ જઈ, મૂળ હેતુ બૂલી જઈ, કૃત્રિમ અનુકરણે
ટાપટીપથી નાટકના શબ્દગારેલા પુતળા જેવા જનવા વાસ્તે જ્ઞાતિનો કોઈ જુદ-
સ્થ તમને રજા આપશે નહિ. અને તમે જો એમજ કહેતા હો, કે, પરદેશ
જતાં પરદેશી પોષાક અને આપણને પથ્ય નહિ એવો પરદેશી ખોરાક લેવોજ પડે
છે તો જ્ઞાનંદખાઈ તે દુષ્ટાંત બોલું પાડે છે, સિવાય ઘણાં દુષ્ટાંત છે અને ત્યાં
જીવ, પણ ચારિત્રમાં ફેર ન પડે તેજ જ્ઞાનગંગાના કુટકા ગળવાને ખરા પાત્ર
છે. એવા પાત્રને આર્થિક સ્થાવરેવી એ લક્ષ્મીવંતાની ફરજ છે, એ ફરજ
નહિ અહા કરનારને શિર પ્રભુનું મહા કરજ રહે છે, તે કરજથી મુક્ત થવા
માટે ધનદોષો લૂંટકયા ઉઠાર થવું ઘટે છે. આંખમાં અગી રાખવી ઘટે છે.

ધનદો, પોતાના ધનનું જ્ઞાનગંગાનાં પાન કરનાર કોડિલાં ગાળકોને
હાન કરે, અને ગાલકો સારી ફેળવણી પામે, બાલકો આત્મશિક્ષણના પાક
પડે, બાળકો પુલિશ્ચાળી અને, બાળકો મોટે હોટે પહેંચે, ત્યાર પછી પણ તે
હોદ્દાધારી વિદ્વાન ધનારાઓને એક નમ્ર નિર્ભય છે, કે તમે તમારી વિદ્યાને
દુરુપયોગ કરશોમાં પ્રત્યેક વસ્તુનો એ રીતે ઉપયોગ થાય છે, નકારમાં નકારી
વસ્તુનો પણ સાદામાં સારી રીતે સફળ થઈ શકે છે. તેથી ઉલટી વાત સારી
વસ્તુના દુરુપયોગને પણ લાગુ પડે છે, અન્નિના તણખાવડે ધારીએ તો આપું.
ગામ જમાડી ચક્રશું, એજ અંગારાવડે ગામમાં દાવાનળ સળગાવી ચક્રશું !
જ્ઞાનગંગાના સાચા સુસુષુઓ ! આ પ્રમાણે તમે તમારી વિદ્યાને રાજસિક
વૃત્તિમય કલાઓમાં વાપરશોમાં. તેમ કરવાનો તમને હક્ક નથી. પ્રાપ્ત વિદ્યાવડે
પાછા તમે કિલના દાના થજો, અવિદ્યાનોના આત્માના પોષક થજો, તેમનાં
જીવનને રસવંતાં જનાવશો, તવી સૃષ્ટિ નિરખવા તેમને નવાં નેત્ર બજાજો તેમાંજ
તમારું, તમારી જ્ઞાતિનું, તમારા સમાજનું અને દેશનું કલ્યાણ છે.

મિત્રો ! કહેનાર તો કહીને છૂટશે, એજો યથો સંલગ્નનારને શિર છે,
એ એજો એછો કરવા સારું, અપચો ન થાય એવી આમાંથી ને કાંઈ વસ્તુ
જડી આવે તે તમારી તરીકે સ્વીકારી લેશો, તેને છુટવશો અને તેનો ઉપયોગ
કરશો. વિશેષ શું ? અવ્યવસ્થિત સ્વરૂપમાં ગ્રંથિલા કાલાચેલા વિચારોનું આટલેથી
વલણ વાળતાં આપ શૈને અખ્યાત અજ્ઞકવિ ચેકસ્પિયરનું એક સ્તુત્ય સૂત્ર

હમિશને માટે સ્મૃતિપટ્ટે. સાચવી સખવાની આજીજ કરીશ-તે સૂત્ર આ રહ્યું:—

Labour to learn before you grow old,

Because learning is more precious than silver or gold,

Silver and gold would vanish away,

But acquired knowledge will not decay.

—કેશવ હ. શેઠ—ઉપરે.

મારી વીલાયતની મુસાફરીની ટુંક નોંધ.

(લેખક—ચુનીલાલ પુરોષોત્તમદાસ શાહ.)

આખર મંજૂર, મિત્રો તથા શુભેચ્છકોના મોટા સમુદાય પ્રુથ્વીના પોકારો વચ્ચે સને ૧૯૧૫ ના યોગરહની રજા મી તારીખે હું પ્રુથ્વી કરનાક મંદરથી આકરે દેશ વાગે " સ્ટીમ હોન્ડ " માં (નાની સ્ટીમર) સામલ થયો તે દીવસ સ્ટીમર દતો ન્ધી દરેક ચક્ષરને બંર ઊપર આવવાની કુદરતે અવુજગત આવી હતી. યાત્રિકપ્રુથ્વીએ ને લાગણી તેમજ ઉત્સાહ બતાવ્યો હતો તેને માટે તેમને નેરો ઉપકાર માત્ર તેરશે મિલે છે. ન્ધથી અરામાં નરો ઉત્સાહ પ્રગટ થયો છે.

રોડ મીનીટમાં " સ્ટીમ હોન્ડ " સ્ટીમર " કાલમેટ " નજીક આવી પહોંચતાં તે ને આજુબી સ્ટીમર ઉપર જવા માટે સીડી મોઢી હતી તે નજીક આવી અઢી અમોઢાટના મિટીમરની કેમરેજ નીચે મજા ઉતાર્યો. સ્ટીમર ઉપર સહીમસામત રીતે આવી પહોંચ્યા. દરેક ઉતારની ડીઝટ તપાસી તેની નિર્ણય કરેલી કેપીન (મિટી) તરફ જવાનો માર્ગ જાણવામાં આવ્યો. મારી કેપીન તુત નીચે મેઢેલે વચગા મામમાં હતી. કેપીનની રચના.

કેપીનનજીક હા કુટ જાંબી, સપાન ૧૫૮ પહોળી, ને ૨૫૫ કુટ ઊંચી. ઉપરની સીલો-મમાં હવા તથા અજવાળી આવવા માટે બ-ગીસટર હોલ છે. કેપીનમાં સામલ થતાં જમણી આજુબી એક પ્રુથ્વીમાં નાનું સૂતીભીત કપાટ તથા દેમક (Pegoon Hole table) દીવાલની અરે રીટ હેલુ' હોલ છે. ડાબી આજુબી નેરી રીતે આમનાડીમાં બીજ વર્ગના કપનામાં ઉપર તેમજ નીચે નેરી મે આડીસળી બેન્ચો (Berths) હોલ છે તેમ મારક કેપીનમાં પજુ હોલ છે. ઉડીક' તેમજ મેલકને માટે તરખ બુસ (Riggs) તેમજ મારર રાખેલી હોલ છે. એક આજુબી નાના કપાટના આકારમાં નાની પાણીની ડીંગ તેમજ મો તથા હાથ ધોવાને માટે વોક મેસીન (Wash Machine) મોઢેલુ હોલ છે. છેક ઉપરના ખાનામાં પીવાને માટે પાણીની ઢગવી નાટલી મરેલી હોલ છે. નાના રમાલ (Napkins) તેમજ નાથા પછી કરીર સાર કરવા માટે રૂબાલ (Bath towel) પજુ પુરા પાકરામાં આવે છે. દરેક કેપીનમાં બીજગણી ચાલતા વંચા બીજગણી મળી તેમજ કમ પ્રથમે નોઢર (Steward) ને મેલકવા માટે બીજગણીના અનુસંધાનપજુ મદન (Electric bell) પજુ હોલ છે. સાપાન રીતે એક કુટી જમણમાં એ આજુબી સપારેક કરવાને હોલ છે જ્યાં દરેક જાંબી આજુબી તરફ કાલ અપવામાં અરેલુ હોલ છે.

સુબામ્ની મારા મિત્ર જેઓ પશુ લંકન જતા હતા તેમજ Gerth પશુ તેજ કેળી-
નમાં હતી. જેથી અમને મુસાફરી બહુ અગવડ બની લાગી નહિ. અમારી સામાન મેસર
પોમ્સ કુક અને સનની મારફતે સ્ટીમર ઉપર પહોંચાડવાની તકનીક કરી હતી. તે સામાન
આવી પહોંચતાં સ્ટીમરના ખલાસીઓ દરેક કેબીનેનો સામાન જુએ કરી ને તે કેબીનમાં
ગાઠવી મયા. અગ્રે જણાવવાની ખાસ જરૂર છે કે સરકાર ખલાસીઓને મંજૂરી દાખલ
કરે પશુ આપવાનો નિયમ નથી હતાં બંધીસ તરીકે તેમને ચાર આનાથી તે એક રૂપિયા
સુધી દરેક ઉતાંફને સામાનના પ્રમાણમાં આપવું પડે છે.

સામાન ગાઠવાયા પછી અમે છૂટક ઉપર ફરવા મયા. લખાસ, કરતાં, માલુમ પડ્યું
કે સ્ટીમર આખી રાત સુબામ્ના ડેકમાંજ રહેવાની છે ને સોમવારે સવારે ૭ વાગે પોતાની
મુસાફરી શરૂ કરશે.

આ મારી ફરીવાની પહેલીજ મુસાફરી હતી. સ્ટીમરની બવરવા પશુ જોવાનો પ્રસંગ
પહેલોજ હતો. મેલ સ્ટીમરમાં મુસાફરી કરનારને ત્રણ હાડમારી જોગવાઈ પડતી નથી.
દરેક જાતની સવળતા હોય છે.

બોરોફની રીતભાત:

સવારમાં સાતવાગે સ્ટીવાર્ડ (નેકર) ચાલ બીસીટ તથા કેળાં નંગ ૨ અમર કોષ
પશુ જાતની રજા કેબીનમાં સુધી લાય છે. થવા અગ્રેને કાલજુલુથી ચાલતુજ કરે છે. ચાલ
પીધા પછી મોં તથા હાથ ધોમને વાળ જરાખર કરી કપડાં પહેરે છે. એ કે કેબીનમાં મોં
સાફ કરવા માટે પાણી, સાબુ વિગેરે દરેક માલુસને પુરાં પાડવાનો રીવાજ છે. સવારે નવ
વાગે નાસ્તાને માટે બંટ વગાડવામાં આવે છે. દરેક માલુસ પોતાની નક્કી કરેલી ખુરસી
ઉપર જમવાના બોરોફમાં બેસે છે. ટેબલ ઉપર ને ને વસ્તુઓ જમવા માટે પીરસવાની
હોય તેની પાટી (Misses table) એક કાંઈ ઉપર બેસેલી મુકેલી હોય છે. ને તે લખ્યા
પ્રમાણે વારાફરતી નોકર લાવે છે. જેને ને ન ખાતું હોય તેને માટે તે ની કદી શકે છે.
સાધારણ રીતે જેઓ રવાના ઉપર રહેવા માગતા હોય તેને માટે ફ્રમ, પોરીજ (Porridge)
જમમાંવી બનાવેલું, બીસીટ, સાકર, કેરી, ચા, કેળાં, સરસંદ, વિગેરે ખાવાના પદાર્થ
હોય છે. નાસ્તો પુરા થયા પછી એક લાગે ફરીથી (Lunch) જમવા માટે જવાનું હોય
છે. તે વખતે બોરેલ તથા કીમાં તળેલા બટાટા, કેબેજ, બાત, મટર, અથાણું, ચાંદની
બનાવેલી ઘાળ, નારંગી અમર ફ્રમ પશુ જાતનાં રજા વિગેરે મળે છે. ચાર વાગે ચાહનો
વખત થાય છે. તે વખતે ચાલ, બીસીટ, માખણ ખાવાને માટે મળે છે. સાંજે સાત વાગે
હેવરુ જમવાનું (Dinner) લાય છે. તે વખતે જ્યોરે ને વસ્તુઓ મળે છે તે ઉપરાંત
જુદી જુદી જાતના બ્રાસિકીમ, સુકા મેવો તથા ફ્રમમાંથી બનાવેલી પનીર (Cheese)
આપવામાં આવે છે.

ઉપર પ્રમાણે જમવાની સગવડ સ્ટીમરમાં હોય છે. તે ઉપરથી ખુલ્લી રીતે જમવા
આવશે કે આમજોડમાં રજાદાર ઉપર રહેવું કેટલું સહેલું છે. તેમાં ખાસ કરી અને એક
ખાસ સગવડ મળી હતી. સ્ટીમરનો અગલદાર કે જેમાં દસ્તક જમવા વિગેરેની બવરવા
રહે છે (Purser) તેની સાથે જોગબાણ હોવાથી સાંજે ખાત તેમજ ચાકની બનાવેલી
ઘાળ વધુમાં અને મળતાં હતાં.

રીમરની બીજી સમસ્યા.

દેખાતી દુખ, કપડાં ધોવાની સમસ્યા, કામના કંપેચા 'મોરે' એક ખાંસ 'આરોમ'માં (Sneezing room) નેહાં પેર, કપડાં, બહારી તેમજ દોહર સંબંધમાં આવે છે, પેરે રોમ, પુસ્તકોની કોલેક્ટરી, તેજા દોહરની સલાહ. વિષે સર્વ સમસ્યા દોહર છે. તમીલત સારી ન દોહર તે કામના રવા માર આવે છે પરંતુ ને તે 'આરોમ' (Cabin) નેચ આવે તે ને થીયોમ ને ૭ પેન્સ એકમે રૂ. ૧-૧૪-૦ થી આવતા પડે છે. નહારા 'મોરે' મુંડાં આરોમ દોહર છે, ત્યાં મરમ પાણી 'કરિયાનું' તેમજ મીઠું (Sweat) પાણી મરમ પુર પાંચમાં આવે છે.

આ સર્વ સમસ્યા ઉપરથી મળતું પડે છે કે તરતની દોહરો કરિયાનાં કોષ્ટકનું મેનની મેનનાં વચરે સારી રીતે પચાર થઈ શકે છે.

મોરે પાતાને અનુભવ.

સેમસાર સપારે ઉતા માનુષ પડે છે કે રીમરે પાતાની સુમારી કર કરી છે. નાનકે લીધા પછી થોડો વખત તુલક ઉપર આજ્યા પછી રીમર આંતેમ વધુ કોષ્ટક લાગી ને કરીને મેચેન સામસ માંડ્યું. કેપીનમાં આવી પચાગીમાં મુંડો. કોમર ને કહી થઈ. પછીથી નવાજ્ય પચાગીમાંથી મોટો થવા પ્રવળ મરમમાં આવે છે તરતની વધારી થવાની લામણી (Vomiting sensation) થાય કામના આવતા આવે છે તરતની ઉઠી થાય. રૂકા સુપી સુપી કાંઈ નરા પીવામાં આવતી. આવી માંડી પચાગર ચાર દોહર રી. પાંચમે દોહરે નવા આગમ થયે. આ ચાર દોહરમાં કરિયા તોડાની હતો. તેથી રીમર આમતેમ કોષ્ટકી (Rolling) અને પેકા મરમી (Peculiar). પાંચમે દોહરે તુલક ઉપર નહ નરા મુંડી થવામાં મોટો, ત્યાર પછી કરિયા કાન હતો. કહી દોહરે મેન આવી પડેલા.

એક નેહાં.

એક નેહાં જાડી વસ્તી નથી. અને થણી બરી રીમરો કોષ્ટકો તથા પીવાનું પાણી ને છે. થણીની અને થણી તળી છે. થણી વખતની નેચાપ છે. કિયારા ઉપર આવરે ક્યારેક પકામો છે ને પચારની ટેકરી ઉપર સરકારી માનો તેમજ કચારી અસાધ્ય છે. અને તાવ થણે સખત પડે છે. જાડાણ કંઈ થણે નેચામાં આવતાં નથી-અને એક મિત્ર નેચો પેલીસ અમલદાર છે તેમજ એ રીમર ઉપર મળવા આવ્યા ને પાતાને તોજા મેનના મોરે લાઈ મના. કાતમે દોહરે, આજ્યો સામાન્ય મોરો મળવાથી થણે આનંદ થયે.

કેવે મારે "સાલસેટ" રીમર બાવી. "પરથીવા" માં મળાનું હતું. મળાગર મે પાંચે કપડાં સામાન રીમરના અલાસીમો "પરથીવા" રીમરમાં મોડની મના. અને રીમર પાંચ વાગે મિડન નેહારી 'કોમી' 'મહ. તા. ૭ થી સપ્ટેમ્બરે મુંડેલા અખાત નજી રીમરે કપર નાંખ્યું આમો દોહર રીમર મુંડેલા નેહારા-મુંડા આવતા પડી રી. મુંડેલા નેહારમાં રીમર એકી વખતે આવ ત્યારે કરી કહી નથી. કારણકે તે થણી સોડી છે. આ નેહારની કપાત આવે 'તર માંડવ છે. અને કોષ્ટકો ઉપર જડ રીપેશ છે; અને થોડા થોડા અંતરે મોડીમોની મોડવું કરેલી છે. 'એથી' આરંભા થવાનું મળવ આવેલ અને છે.

સાંજે ૭ વાગે સુજેત્રની નહેરમાં અમે ઘણા થયા. મુસાફરી મહાન કૃપા જીવવાળી હતી. મરથુકે નજીકમાં જ લક્ષ્મણાં પોશાનની નીચાનીઆ આવડ મકાળી હતી. રેડીમરના દીવા રાત્રિ જીવવાની નાંખવામાં આવ્યા ને લગભગ દસ વાગવાને સુમારે રેડીમરને બે કલાક થોભવું પડ્યું. બ્યારે સરીસલામતીની નીચાની (Signal) મળી ત્યારે મુસાફરી શરૂ થઈ. છેવટે અમે બીજે દીવરો સવારમાં પોર્ટસેડ આવી પહોંચ્યા.

ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ.

આ બંદર ખણ્ણું રમણીય ને સુંદર છે. કીનારા નજીક મકાનો બબ્બે તે વધારના બાંધેલા છે. દુકાનો મુંગામની કોઠની દુકાનો ખાસકે મોટી તેમજ તેટલાજ કાદમાકાળી જેવામાં આવે છે. સ્ત્રીમર નજીક મહાલીયન પુરુષ તથા સ્ત્રીઓ સારંગી (Violin) તથા સિતાર (Mandoline) સાથે નાના હોડકામાં (Jozzy boat) બેસી આવે છે ને આપન તથા સામાન્ય નાય કરે છે. તે ખણ્ણું આનંદદાયક તેમજ સુંદર હોય છે. ઉતાડળો પોતાની શક્તી મુજબ બહીસ આવે છે, જાર તેર વર્ષના નાના સીંદી હોકરાઓ દરિયામાં ફળકી મારી નાનામાં નાની વસ્તુ ને તમે નાંચો તે તુરતજ શોધી કાઢે છે. ખજા મુસારો તજુ પેન્સ તથા હ પેન્સના સીંકાઓ ને આપણી બે આંની તથા પાવણી નેટલા કદમાં હોય છે તે દરિયામાં ફેંકે છે તે આ હોકરાઓ તુરતજ ફળકી મારી જઈ લે છે. અને પાણી મધુજ હોય છે છતાં તેઓ શોધી કાઢે છે એ એક અત્યપત્તી છે.

સ્ત્રીમર સાંજે છ વાગે ઉપડવાની હોવાથી અને સંકેરમાં રહેવા મળ્યા, સ્ત્રીમરથી ખંદેર સુધી જવા માટે બે પેન્સ આપવા પડે છે અને બે પાસપોર્ટ ને ઉતાર માટે હોતો નથી તેને ઉતારવા દેવામાં આવતો નથી પાસપોર્ટ ઉપર સહી લઈ કસ્ટમસ ખાતા તરફથી ટીકીટ લીધા પછીજ સંકેરમાં જવાય છે ને ત્યાં જતા પહેલાં કોઈ પશુ જાતના પોષ્ટ કરવાનાં હામલો ત્યાં પોષ્ટ કર્યાની તબવીજ પોલીસ અગત્યવાર કરે છે. સંકેરમાં જોવા લામક દુકાનો વિગેરે ખસાવવા માટે પ્રમાણપત્રવાળા ફુલ (Certified Grants) મળે છે તેની શી કલાક ઉપર લેખ છે બીજામાં બીજી શી ને ચાંસોંગ લેખ છે. કેટલીક દુકાનો તેજગજ જવાણની ચીજો ભગેરે જોવા પછી અને એક વાખ્યાના સુમારે ષરત સ્ત્રીમરપર આવ્યા અને ફળ ફળાદી પહોંચ જુદી જુદી જાતનાં તથા કિંમતમાં પશુ સસ્તાં મળે છે, બપોરે એક જાદુ-ખર લાચ ચાલાકીના એક કરવા સ્ત્રીમરમાં આવ્યો ને પોતાની લાચ ચાલાકીથી સવળા ઉતાર્યોને ખુચ કીધા ખાસ કરીને તેની જાજ પુરતી ઉચિત ખાવાની ખાલીતી મળી આક-ર્ષક હતી લગભગ આ માણસને એક પોલીસ વધારે કમ્યાણી યુદ્ધ દશે.

છેતે સંજો સ્ત્રીમર પોર્ટફોલિયો લઈને પોર્ટફોલિયો બંદર નજીકના ઘરવામાં એક મોટી રીવાલ (Bonnet) અંધિલી છે તે નજાનર મધ્ય જામમાં લોર્ડ હીમનરનું આવકુ (Stomach) સને ખરખરનું તેની પાદમીની ખાટે વળુ કોરું છે.

रहीमरमां सपना मण्णि व्यापरी आदीसो कलाइया दत्त, तेषां हाइयो रक्त पांथ
 दत्त, हरिजन लदाचना गुण गुण इंद आटे मोहरी हाटवामां व्यापरी दत्त, छिनामनी रक्त
 पाद क्वां पडीती अयन रक्त मद्राजना इंदमां व्यापराभां व्यापरी दत्त, व्यापी रीते लय-
 भन पयाय रीद जेग क्वां दत्त, जेक मापनयो मद्राजो मोह आसो के लेवज व्यापरा
 मोह थिय मर्वनर नाभदार मोह पीछीमजना मद्राज व्याप छे तेषां प्रमुपपरा निजे

ફરવામાં આવ્યો હતો. તેઓની તબીબત સારી નહીં હતી છતાં તેને ઘાતરી આપી એક નમુનેદાર ભાષણ કર્યું હતું અને બધાએ વચ્ચે ફેલેડમ્બ ધર્યાં હતાં.

આ વખતે જુનિયર સમુદર્શી સમજીનિયુ આક્રમણ કરેને ચિન્તા ઉપભવવાર હતું. ફેલેડમ્બ કેપીનમાં છત્ર જલાવવાનો પટો (Life belt) પથારી ઉપર મુકવામાં આવ્યો હતો અને તે ફરેકને કેમ પહેરવે તેની સમજાવતી અવધવામાં આવી હતી, પરંતુ સીમરના કેપ્ટનની બાદોશીથી અમારી મુસાફરીમાં કેંઈ પણ ભલભલો અડચણ નહીં નહીં. બીજી બધી રીતે મુસાફરી, અને ખારસેલસ પડોઆ ત્યાં સુધી આનંદાચક હતી, તા. ૧૩ માંએ સવારે દરિયાની મુસાફરી પુરી હતી અરસેલમ જરે સવારે ૧૧ વાગે ઊર્તા, જરે ઉપર ઉતારાઓની સમવક માટે થોમસકુક અને મનના બાણસો આવે છે તેને અને અમારો સહયાન સોંપી કહેરમાં ગયા.

અને મજુરી બધી આપતી પડે છે સીમરમાંથી ઊંડામાં હાવાવનની મજુરી ૧-૧-૪-૦ થોમસકુક પાસે અમારો સામાન આવ્યો દીવન શમ્યો હતો. ઊંડામાંથી રેલવન ઉપર સાંજે સામાન અમને સહી સહાયન મળ્યો. થોમસકુકની યોગ્યતાની મજુરી વિવેરેનું બીજું ૧-૪-૨-૦ મારે આપતું પડ્યું. ઘણીવાર ૧૨૫ બેન્ક હતા. ફેરીમ નળા માટે ફેન સાંજે છે વાગે ઉપરથી હોવાથી તેમજ કહેરમાં બીરીસ કોનસેલની સહી વેચાતી હોવાથી અને ખારસેલમ કહેરમાં ભરોશીયા આડીમાં ગયા.

ખારસેલસ શહેર.

ખાસ કરીને ફેર મુસાફરે ફેવ આપા બાણસની અરે છે કારણ કે બધા થોડા બાણસો અગ્રેષ્ઠ બાણસ કમળે છે મારી સાથે બીજા ને મુદરેયો હતા એવા ફેવ બાણસ નહેતા કીરકે અમારે થોડી ઘડમારી બોનાવણ પડી. સોપી પહેરી ૧૨૫ અમારે અમારો પાસપોર્ટ (Pass port) બીરીસ કોનસેલ પાસે લઈ જઈ તપાસ કરાવી (Viset) ખારસેલસમાં અર્નન (Effects) ની કમી હવાવી હતી, અને બીરીસ કોનસેલની બી. રીક્ષમાં ગયા હતા તેઓએ ને કે પાસપોર્ટ ઉપર ફેર ઉતારની કમી (Photo) થોડોથી હોય છે છતાં વધારેની એક ફોટોની જામણી કરાવે ને તે ન આપીએ તો બારરી અમલદારની સહી થોડી આવડા હતું, અમારી પાસે બંધારની ફેરો ફોટો ન હોવાથી અને બારરી અમલદારની બીચીન (Base Commandant's Office) એક કસ્ટોર રખડીને સોંપી ગયો. બીરીસન ઘાતર ન હોવાથી ને કસ્ટોર પછી જાવવાનો દુકમ મળ્યો. અને કંઈ પણ બોરાક લીવેરો ન હોવાથી અને જરૂરના જાણ્યા થયા હતા. અને બધી હોટલો તથા ઉપવાર મુદો છે પરંતુ ફેરમા ફરવાનું જાણ સખવામાં આવે છે કારણ કે પરનું બેર અરે વિશેષ રહે છે. અને તરન અખરસ અને અમારી અગામ હોવાથી કેંઈ પણ ફોટો નહીં જાણ નહીં હોવે થોડોકવ સિવાયની કેંઈ પણ હોટલમાં લઈ જવા માટે સંજા કરી સખળાએ ને તે અમને એક ઉપવારમક કે ન્યાં લલામના મળ માટે પંખામાંથી કેટલાક કારેબના રિપાર્ટિંગો અને ફાગરી મદદ માટે આવ્યા હતા તેઓ જમના હતા ત્યાં કંઈ આવ્યો. આ ફેવ પ્રિપાસ બેરકો જરે પ્રમાણીકરે મુદરસાબના લસણવાળો હતો કે તેને અને જરૂરના આપણા માનો તે તેને લોઈ નહીં બેરકુલ નહીં પરંતુ અમને તેજે ફેવ આપામાં ૧૦૫ કે લમે , સંતોષ જામ્યા ૧ અતી માલ અમલવાળા

આ એકાંતમાં પંચ ગામ કહાણ અને બાનેર છે. જ્યારે નવે ગામનું પંચ ગામીનો સાત ગામોમાંથી વારાફરતી એક ગામમાં બસાય છે. પંચની કાર્ય પદતિ પંચની કાર્ય એકંદરે સારી છે. પ્રથમ કહાણ બાનેરનું પંચ કેટલીક આગતોમાં તપાસ પદતિ. કરી સાધારણ નાનો કામોના નીકાલ કરે છે. મહત્વનાં કામો અને મોટાં

મુશ્કેલી મુશ્કેલી નવે ગામના પંચ સમક્ષ ચાલે છે. પ્રથમ સમસ્ત પંચ આગળ કામની મુતાવજૂરી, સવાલ જવણ, અને જુનાનીઓ વગેરે થયા બાદ કહાણનાં પંચ અને બાનેરનાં પંચ થકી દીક એક એક મળી આઠ અને બાકીનાં દરેક ગામ દીક એક એક એક એકંદર પંદરેક માણસો નીજીય કરવા હોય છે. અને તેઓ પૈકીના ચાર પંચ શિરપંચ તરિકે વીચાર કરી છેવટ ફેસલો આપે છે. એકંદર વીચાર કરતાં કેવળ નિઃપક્ષપાત ન્યાય તોળવા આ પદતિ સારી અને સરળ છે. પરંતુ બીજી રીતે જોતાં તે નામનીજ છે. કેમકે પંચમાં પક્ષાપક્ષનું જોર મળ્યું છે. સ્વજન પક્ષવાળો કે જવાબાળો હોય છે. વળી પક્ષાપક્ષ વધારે છે તેથી એક કે બે દીવસના કામને બદલે આઠ દસ દીવસ સુધી પંચને શેકાવું પડે છે. અને મોટા ખર્ચમાં ઉતરવું પડે છે. દરેકને હનસાર મળે અને પંચ બસવા પાછળ જે મોટા ખર્ચ થાય છે તે કમતી થાય એવી કામ યોજના ઘબલ કરવાની જરૂર છે.

એકાંતના માણસોની આર્થિક સ્થિતિ સાધારણ છે. વેપાર મુખ્યત્વે કાપડોના, બાજી પીરપાર અને અનાજ-બીજગેરેના છે. સંવત ૧૯૫૬ નો દુષ્કાળ આર્થિક સ્થિતિ. અને તે પછીનાં કેટલાંક ખરાબ વર્ષોને પરીણામે આ એકાંતના લોકોને બારે દાની પહોંચી છે. અને હજી સુધી પૂરતી ધન્ય વળી નથી. જમીનને અલુમરી ઉદ્યોગની દાયા બદલી લેકો પોતાની સ્થિતિ સુધારવા બુનતો પ્રયાસ કરી રહ્યા છે. કાલમાં કહાણ, બાનેર, મનુષા વગેરે ગામોને રેલવેની સંગવડતા થવાથી વેપારની વૃદ્ધિ થશે, અને શેકાની સ્થિતિ સુધરશે એવી આશા છે. છતાં પણ સંગમનાં વર્ગ માં કેળવણીનો બહેનો ફેલાવો થશે તદિ ત્યાં સુધી એ આશા વહેલી ધીમીશૂર થવા સંભવ નથી.

કન્યાની મોટા પ્રમાણમાં અજાત છે. સાલંગ-વેખડોનો રીવાજ પ્રચલિત છે. કન્યાવિક્રય થાય છે, પણ તે જવસે જ. કન્યાવિક્રય કરનાર વધારામાં વધારે રૂ. ૭૫૧) કન્યાવિક્રય. સુધી લેખ કહે એવો પચે ધારો બાંધેલો છે. છતાં પણ વિક્રય થાય છે, ત્યારે તેનો આંકો રહેલો નથી. કન્યાવિક્રય થવાનાં મુખ્ય બે કારણો છે, અને તે ખુલાં જ છે. એક તો અજ્ઞાન અને અજાણ્ય લોકો પોતાના વાર્ષિક ખર્ચ જોમ પણ કમાઈ ચકતા નથી. અને બીજું કે ઘેર ખર્ચ વધે તે નાતના રીવાજ મુજબ કર્મ વગર છટકાજ નહિ આમ બને રીતે લોકોને દેશ થાય છે. અને જ્યારે દેવાની રકમ વધી જાય છે ત્યારે છેવટ કન્યા વેચવા સિવાય તેમને બીજો કોઈ રસ્તો ચકતો નથી. દેવાના પ્રમાણમાં લોકો ગામજી બધેલા દેરની ગરજ પેલાની કન્યાઓની કીંગત મૂલને છે. અને ઉપજેલા પેસા માખાપનાં કાપડોમાં, વડુના સીંગતમાં કે ગાલુ ખર્ચોને ખરો કરેલા દેવામાં અને નાની ઉમરની કન્યાને આવેલ ઉમરના ગાલુસ સાથે ખરચારવા પાછળ નાતો કરવામાં ખર્ચ નાંખી પોતે તો દાય પસતો જ રહે છે. જ્યાં અમાસની મધ્ય રતીના અંધારા જેવી સ્થિતિ છે, ત્યાં સુધારાની ઝાંખી પણ ક્યારે થશે તે કમી કહાણ નથી !

મરણ પાછળના વરા, સીમન્ત પ્રસંગે કેટલાક નિર્દેશ રીવાજ વગેરે વગેરે બહુ અનિષ્ઠ અને હાનીકારક રીવાજોના સંગ્રહમાં મહુમ પડીલ કેરાવ-
 વરા, મોરાં ખર્ચો. લાલ મોતીલાલે સંવત ૧૮૫૫-ની સાલમાં સુધારાનો એક ખરો
 પત્ર આગળ વિનિર્ણયે રજુ કરેલો. તેમાં સુચવેલા સુધારા વધારા
 એકદમ અમલમાં મૂકવામાં આવ્યા નહોતા. પરંતુ ત્યાર પછીનાં વર્ષોમાં લોકોની સ્થિતિમાં
 બહુ મોટો ફેરાર થયો. ઉપરાષ્ટ્રીયા કુળી મધ, જેવરની આવકો બંધ થઇ. અને આપુ
 આવક પણ ઘટી ગઇ. ત્યારે લોકોની આંખ ઉઘડી. અને ખર્ચો કમી કરવા તરફ દોડ્યું. મન
 દોરાયું. હાલમાં તેના કપડા અમલ થયો કે પણ ખરો. મરણ પાછળ એકાદ અમીઆરમું
 હર ગાયે છે. પછી તથા ખર્ચ જેને નેટપું કહ્યું હોય તેટલું થઇ શકે છે. સીમન્ત પ્રસંગે
 મોટા વરાનો તરા જેવો રચમા એમાંથી આખમાં દરવરાનો રીવાજ બંધ કરવામાં આવ્યો
 છે. તે પ્રસંગે હાલમાં આવ સમાને જમાડરાનો રીવાજ છે. આટલો પણ રીવાજ સુધારાની
 નજરે જોતાં હાલને પાલ થાય છે. આટે તે તાલ તાલુક કરેલો જોઈએ.

કેળવણીની જાળમાં આ એકો બહુ પગલે. એકાદની મુખ્ય વસતિ આખાંઆમાં
 છે. દરેક આખા આખાંઆની નિશાની નહોતી. એટલે મોટા પાસેના
 કેળવણી. મોટા મામમાં જ્યાં નિશાળ હોય ત્યાં પોતાનાં જોડાને મોકલી

મોકલતા. અને સાધારણ જણનાં વાંચનાં આવડે એટલે પોતાના
 વેપારમાં જોડી દેતા. તે વખતનાં ત્યાજ વેપાર પણ એવા કે એટલા મજુરદારી ખર્ચ જોમ
 કમાણી થાય અને કંઈક અમલ પણ રહે. કેળવણી આવડા સંજોગોની હાલની ખરી વસ્તુ-
 સ્થિતિ એવી છે કે માને હોય છે થેર સાચવું પડે તેના કરતાં નિશાળમાં જો મેંધાનું. આખ
 એ-વધુ ર્ચ કરવાર આવે. પછી જો હોય તો તેને સમગલી ફેસલાવી આર-ખાંચ
 વર્ષ નિશાળે મોકલે. તે દરખાસ તેનામાં કેળવણીના સરકાર પડે તેટલા ખર્ચ. પણ ઉઠાડી.
 એને તો તેનાં ખીન્ન નાનાં બાક બાકુઓને સાચવવા સાર નિશાળેથી ઉઠાડી મે-એમ કરતાં
 નવેક વર્ષની ઉંમર થાય એટલામાં તો આખાને હોય પંચાવરાની ઉનાવળ આવે. જ્યાં
 આ હોય છે ત્યાં હોયને આ હોયને બહુવરાનો કે બહુવરાને વખતજ ક્યાં ?
 હોયને અર્થે બહુવરા બહાર આગ મોકલવાનો વખત આવે તે પહેલાં વડુ થેર આવેલી
 જ્યાં થઇ હોય, એટલે હોયને ઘર હોડી પગાવ રહી વિચારવાસ કરવામાં મન ક્યાંથી
 રહે ? આવી મુશ્કેલીઓ જ્યાં પણ દેખાતેથી કહે, કે અર્થે બહુવરામાં લાભ સમાયેલા છે,
 તેથી ને તરફ જોવાઈને કહે, પણ હાલમાં હોયને મોટી સંખ્યા અર્થે વિચારવાસ
 કરે છે. અને આજ છે કે દિનપરદિન એ સંખ્યામાં વધારો થતો જ જશે. અર્થે.

“શ્રી તુપગામ તજ્ઞના ખડાયાના પંચભાષ્યોને વિનંતી.”

(સાનિતું અવલોકન.) તુપગામના તજ્ઞમાં (તજ્ઞ) આદ આગે અને આગણી
 પર છે. તે નીચે મુજબ—

ગામનું નામ.	ધર સંખ્યા.	વિસ્તાર ખડાવરા.	કમા ખડાવરા.
તુપગામ.	૧	૧	૧
ચોર	૩	૨	૧
કાચણુર.	૪	૩	૧
કોલા.	૧	૧	૧

ખાદાપુર.	૧	૦	૧
દહિવેલી.	૬	૪	૨
કોહીલ.	૧	૧	૦
વદપ.	૨	૨	૦

તેમાં કોહીલ અને વદપ અને આખો કોહીલ તકમાં ગણાય છે, પણ તે તુપગામના તકમાં સામીલ છે !

કોહીલ આમ ગણાય ખાદા સરવે આગેવાણા શ્રી ગુજરાત મધે મોડાસા એકઠાના છે. અને તેમાંનો દહાણુ—હોતરાં, વિગેરેના સંભા ગુજરાત મધે ચાલે છે. સુમારે સો, પચાસ વરસથી ઉપરના અક્ષયતા બાપજી, વેપાર માટે ગુજરાતથી બહાર (દહાણુમાં) આવી ઉપર દાખલ કહેલા આમેમાં તકા (તક) કરીને રહેલા છે ! અને ગુજરાતનાજ રીતરીવાજો મુજબ અને પણ દહાણુ—હોતરાંને વિગેરે વિગેરે સંભા રાખી રહેલા છે ! એટલે તુપગામ તથા બાબતે રીતરીવાજો ઉપર દાખલ કરેલા આમે સ્વાંને છે, અને મોડાસા એકઠાના, મોડા પંથના રીતરીવાજો ગુજરાત મધે ચોતપોતાના આમેમાં રાખી રહેલા છે !

અને કોહીલવાળા બાકી ખાતેલના એકઠાના છે !

દમારા મોડાસા એકઠામાં બાળક્રમ, કન્યાવિક્રમ, મરણ પાછળ રાધા દુટવાનું (કાંચ) દાહકાગની નાતો, શ્રીમંત વખતની નાત, વિગેરે વિગેરે રીતરીવાજોમાં દાહના કાળને અનુસરીને ધણુજ ફેરફાર કરવાની જરૂર છે, પણ મુગ ગુજરાતના રીવાજો લગીજ રીવાજ ચાલુ થયા છે માટે મોડું પંચ—(એકઠાનું—સાળના) ભેગું થયા વિના ફેરફાર થયો અશક્યભવિત છે ! જ્યાં તકમાં ફેરફાર કરવા, તકના પંચમાઈએ મુજબાર છે, હાલ તુપગામ તથાના પંચ-બાપજી ધણા દીવસથી એકઠા થયેલા નથી. તેથી કરીને નીચે મુજબ બેપરલાઈ સાકી ચાલુ થઈ છે.—

તુપગામ તકમાં પ્રતિ વરસે નીચે મુજબ ચાર બેગલો જેના તેના દ્વારા મુજબ કરતા દરેક બાપજી ને કરતા હતા, તે નીચે મુજબ—

૧ શ્રી પવિત્રા એકાદશીનો બેગલવ આરણ સુદી અષીધાર્મના દીવસે કરવા માટે, તુપ-ગામવાસા યા. કુમરદાસ દહુવંદે રૂપિયા આસેર તકમાં મુકેલા છે !

૨ શ્રી આગેકદારી પુનેમનો બેગલવ આસેર સુદી પુનેમના દીવસે કરવા માટે, દહિવલ વાલા કે. વા. જા. જવેરદાસ હેમચંદે રૂપિયા ૬૦૦) છયો તકમાં મુકેલા છે !

૩ શ્રી રામનવમીનો બેગલવ ચતુર્દ સુદી નવમીના દીવસે કરવા માટે દહિવેલીવાલા કે. વા. જા. જવેરદાસ કેશવજી રૂપિયા ૭૦૦) સાતસો તકમાં મુકેલા છે !

૪ શ્રી કાઠ્યકર્ણપનો બેગલવ કારતક સુદી એકાદશીના દીવસે કરવાનો તે જેના તેના આંદના ખરચથી ધાળા મુજબ કરતો દરેક વેરે કરવાનો હસવેલ છે અને તેનીજ રીતે થતો આવતો હતો ?

ઉપરની રકમ દરેક વરેમાં સરખા બાબે બાબે મુકેલી છે અને તેના બાબની ઉપજ માંથી બેગલવનું ખરચ કરવું તેનું હસવેલ છે ! હાલ હમમમ ચાર, પંચ વરસથી સદર તકમાં ખાતગી અદેખાહના લીધે કુશ્વે પાસ કરેલો છે અને તેથી બેગલવો, નાતો વિગેરે વિગેરે નષ્ટ થઈ ગયા છે !

ભાઈઓ વિચાર કરો કે જારકા પછા ખરચી યોગ્યતા કરવાના તે ને બધે પડ્યા તે પછી મોંઢનું ખરચી કરવાનો થી કાલેનો યોગ્ય અને મરણ પાછળની નાતો (દાહા) વિષે કોણ કરતું હતું—યોગ્યને બધે થયું થઈ તેની બાજની ઉપજની રકમ લગભગ રૂપિયા આઠસોના મુકારે એકઠી થઈ છે, તે કોણ ભાઈઓના વિચાર આવે છે ને રહેલા યોગ્યની અને મરણ પાછળના દાહાની વિષે નાતો ચાલુ કરી બે માસ સુધી બરતું આપ ખાતું નહીં એવો સંકલ્પ મુકેલે ?

તે કોણ ભાઈઓ કહે છે ને દાહાની રહેલી નાતોના કાલ મુજબ રૂપિયા શેઠ, પા યોગ્યનોની વધી બાજની રકમ, કુલ રૂપિયાનું લાંબુ કરતું—તે "ગુપ્તમામ તાના પંચ સમસ્ત"ના નામથી કરતું તેમાં કોણ ભાઈઓ ખા ચલાવે છે ને સોનાની ચોઢની વેંડીયો લાવે તો, ખીલ કહે છે ને ચાંતોના સોડા પચાં અને ચીતાખર લાવે ! અદાદ ? કેવી દમવા જેવી વાત છે ? કે પોતાના નામ સખીય માટે યોગ્યને ચાલુ રાખવા મુકેલી રકમ, લાંબા તરિકે ને વળી તાના નામથી લાંબુ વચસવ ? આ સુ અનુકૂળની વાત જોઈ કહે- વાન ? હૈયે ! ઉપરના યાતિ ભાઈઓ, જમીન, ધોરવારનો ધંધો, સમસ્તખીલ અને તેમનીનો આખર કરે છે ? અને સાચાચુ સાચી વિચિત્રાં છે, હવે થેડાક

(વિનંતી.) ઠીવખાં ગુપ્તમામ તાના પંચભાઈઓ એકા થવાના છે તેમને કું વિનંતી કરું છું ને ૧ મહેલે દીવસ કરીથી ચાલતો નથી-વખતવિખ

વાળં સોજતાં નથી-નાકા પાછળથી ધોરે પૂરી, બારી પેઢા ખાધને લોકોની થવ ક્યાંથી મહેલો અમુક દિવસ રૂપિયા મેગલે કાઢે નહીં અને ધોરે પૂરી ખાવાની છે તો અમુક ના યોગ્યતા અને નાતો બધે ના રહે તેથી તલલીલ ક્યાં કરીશ ? આપણી યાતિ- માં નિધાવી બાજોનો સખા થયું છે. અને નીશપારી દોવાથી તેમને કેગવ-કેવ ? કિસલુ ખીલક મળતું નથી-તેથી ઉપરની રકમ પાછળથી જમણુ જમણામાં તેમજ લાંબા વિષેમાં ના વાપરતાં રકમ મુકારે આજનીના નામથી કોઠાઈમાં વાપરતી એકલે ? અખર બલે તા- ના આમેચનેને ચોટાઈ મેગવતી દોવ તો હેનર નાશના નામથી પણ ઉપરની રકમનો અપ સ્વાર્થમાં (કેગવળી રક) થાવ તે-તેનો લાભ લેવા આજકે કેગવળીનો લાભ લેઈ સારી સિલિમાં આવો પડેલો. અને જાનિતો પણ મુકારે થયેલ ! પણ મુક પાચમાંની અદાદ નામુદ થયે રિત યાતિના મુકારે લઈ મુકેલ છે. માટે માસ વડાજા ભાઈઓ આપ ખાનગી અદાદ, મેડાઈ, રિયાલિયાન, કુદરૂ વિષેરું ખીલ નામુદ ક્યાં આદ એકા થયે પતના બધાર થયું બરતું ? મેડા બાહ્યર તેમમાં ના તાજાતાં ખરે અપર ન્યાય કોઠાઈજ નહીં તે જુલ થયેલાં કાપિ બે લા પડયોના સંખર છે અને ન કરે નાસવળુ -એ બે તા પાયાં તે પછી એકું થયે મુકેલ છે ?

કહેકું છે ને— સમત રોડી પ્રેમી જાલ તલેરુ કુટ જાવ,
તુરે દેર મહેલ નહીં બીકે મોં પડ જાવ.

માટે તેમમાં ખીલ કુલ તલુકા બનું નહીં ?

આવા કામેમાં સુર અવર નોકરે-મજદૂર એકોર રહી શકે નથી ખાલકને ખી- જની અર પો છે, સખેથી બાલુ આવ કિતમ આવ છે સખ થઈ આપણે સારી રીતે રહી થોરે હીવે ? સુરના જુલ જુલ લાંબા કટ તુરી જાવ છે પણ તે તેડું એક દોરક જનામું તો બેક થો-ખા લાગેને પણ જાંથી રામે છે આપણે કોલા પીરજમાં "કોલો અને તેજ માર કોલસાઈ"ને ને જાલ ચીવેલો છે તેમાંનો સાર જાંચ કામમાં

ખાસ દેવા જેવો છે—કુસંપ એક જાતનો કીડો છે અને જો તે પોંડો તો કમેજી કોતરી ખાય છે માટે તેને પેસવા દેવામાં ના આવે તેમ સાહે—કુસંપથી કેવી રીતે, માણસોનો સર્વસ્વ નાશ થયો છે તે આપ સર્વેએ પ્રતિદાસથી ખબર મેળવેલી છે. માટે કુસંપનો જરૂર જરૂર નાશ કરવો જોઈએ? અને એકઠી થયેલી રકમ જેના તેના નામથી અગર આગેલાનોને સાંજનું હોય તો બધે. “શ્રી તુષગામ તદ્દાના કેળવણી ફંડ!! ના નામે એક ફંડ ઉઠું” કરી તેના વ્યાજની ઉપજમાંથી નિર્ધારી બાળકોને મદદ કરી શીક્ષણ આપવું, અને તેના હીસાબ રાખવા માટે બે મેંબરો નિમવા અથવા શ્રી હુબટ દેવ કરશે તો ચોક્કસ સમયમાં આપણા મોઢાસામાં એક બોર્ડની સ્થાપન હોવા સંભવ છે તો તેમાં આ રકમ “શ્રી તુષ ગામ તદ્દાના કેળવણી ફંડ” ના નામે જમે મુકાવી ઉપજમાંથી શીક્ષણ આપવામાં વાપરવું. એવો દરાવ પ્રસાર થયો જોઈએ, ઉપરના લખાણ ચકી, શીરો મુરીના જમણની, અને વીંધીયો, પીતામ્બરની આસા રાખવાવાળા—બહાર બહાર બનુઓને બોર્ડ લાગશે ખરું પણ તેમ ના કરતાં નિર્ધારી બાળકોનું હબર થયું સમાધાન થશે એવું હું માઈ છું. તદ્દાના આગેવાનો ઉપર મુજબ મતો મેળવી કેળવણી ફંડ ઉઠું કરશે એવી હું નમ્રતાપૂર્વક વિનંતિ કરું છું.

હે પરમકૃપાળુ પરમાત્મા શીકાટવકેરાય—મારા શ્રીય પત્રમાહિયાના અંતઃકલ્પોમાં કેળવણી ફંડનું ખીજીરાપણ કરીરાજ કરીશ.

(સંપૂર્ણ.)

શ્રી. એકે જમર.

કોણ બોળખી શકે દરેક રૂપી જમર તાજું નામ રું ॥
 દરેક બોળખવા વિના આપણો ઉપાય રું ॥ ૧ ॥
 કોણ રસાપણ ના વાપરતાં વનસ્પતિ વિના વળે રું ॥
 જપતા આધ્યક્ષે મળી આગળ પવિત્ર માસનું નામ લખી વાંચો—
 વિશેષ નામ યાવ રું ? ॥ ૨ ॥

(જમર.)

ચર્ચા પત્ર,

તંત્રી. “અહ્યયતા મિત્ર.”

એવ નીચેના ચર્ચાપત્રને તમારા માસિકમાં સ્થાન આપરો.

“અહ્યયતા મિત્ર” નો ફાળવ. મહિનાનો અંક ચોક્કસ દિવસપરે મારા ટેબલપર હતો, તે વખતે “અંબુ” ની સહીથી છપાવણું એક ચર્ચાપત્ર મારા દોઢામાં આવેલું: એ ચર્ચાપત્રમાં વિહિત થયેલા નહિઆદના સમાચારથી ખરેખર ખુશી થવા જેવું ખરું, તથાપિ એટલીજ ગમગીની ઉમરેકના સમાચારને અંગે ઉપજે છે. મારે જણાવવું જોઈએ કે, અને ઉમરેક માટે જેટલી ચોક્કસ ખાતરી છે, તે પ્રમાણે ઉમરેકની જાતનું ગણતો લગભગ અગિયાર (?) તકમાં અત્યાર લગભગ કર્યુંજ સમાધાન થઈ ગયું અને એ ઉમરેકની જાતિને સગવો પામેો પોતાની કાપખરી પદ્ધતિ યમાણે સંભાળ કરે છે. ચર્ચાપત્રીએ કહી આતમીયો “ઉમરેકનાં તમામ તક એક” ચપાતું જણાવ્યું હશે તે કળી ચકાતું નથી.

માસિકના તંત્રીને જાતિને લગતી હાજવા ચોખ ખરેખર નથી મળી ચકતી અને તેથી પોતે વિશ્વગીરી અને લામારીથી આડકોને ધટો કપડે દે છે એ કિદાર દિલથી સૌએ જીલી

લેવો. ઘટે છે. મેં જ્યુ એન્ટીકોડી જીલ્લો છે અને દરે જગ્યાથી ઉમરોની ખામતના યાત્રિને લખતી ઝીણી, મોટી, જાડી અને જોડતી ખખરી પૂરી પાડવાનું હું વડોશી લઉં, તે પહેલાં તંત્રીથી તરફથી જવ દ્વારા જવાબ મળવો ઘટે છે કે જેભાણી વિના સંકાયે, સાચા અને નિષ્પક્ષતાથી સમાચારો, છાપશે ?

આ ચર્ચાપત્ર ચૈત્ર-મહિનામાં છાપ્યું, તે ચર્ચાપત્રની નીચે તંત્રીની જવાબ ૨૫ મેના આલેહી જાણાય, તો તે પછીના આડામાં નિમ્નલિખ સમાચારો મોકલાવવાની બચતવા ઉપરાંત ઉપરાંત ઉમરોની યાત્રિમાં એટલાં બાંહે તક પડવાનું કારણ અને લાંબી મુદત સુધી પડેલાં કુટુંબાઓને તક ઠીક થી, કશું જ્યુ સમાચાર નહિ ચલાવું કારણ સુધી પ્રતિજ્ઞાન કરો.

કેશવ હ. મોક (ઉમરો.)

તંત્રીનો જવાબ.

અમે જાણવાને મુશી હોય કે અમે મહત્ત્વ પાત્રે લીધેલી મોખના જવાબમાં અમે આપ્યું એક જ્યુ ચલાવવાનું મનુ છે અને એક જ્યુ મારા મુદત યાત્રિમુદતે ઉમરો કે જે આપણી વખતની પરિપક્વ રચના છે ત્યાંની આપણી ખામતના યાત્રિને લખતી ફરક જાતની છાપવા મોડે અમર પૂરી પાડવાનું માથે લીધું છે. ઉમરો આ ચર્ચાપત્રે મારે ફરક યાત્રિમુદત ખાન જેથી રહે એ સ્વભાવિત છે અને તેને વખતની પુરતી ખખર મળતી રહેશે તોજ્યુ યાત્રિમુદતને તેમથી થયું જાણવાનું મળશે જ્યુ આ ચર્ચાપત્રમાં જાણવું. પ્રમાણે ઉમરોની યાત્રિમાં કુટુંબજી આગીવાર તક ઠરતી ધનવત્તા દોષ મારું મીઠા એક ઉમરોનાસીના જાણવું પ્રમાણે તેમાં જ્યુ આજનો વધારો થયો દોષ તો તે જાણવ મળીજી બેસારક છે. ને અમે કોઈક પ્રશ્નને પ્રાર્થના કરીએ છીએ કે પરિપક્વ દેશી પદશમણી પૂર્વેજ અમર તેના આમજન પછી તેના પરીણામ રૂપે તે તક તથા તેથી ઉત્પન્ન થતા કુટુંબ કોઈક દરેક જ્યુ સંપત્તી રહી કરો ને “અજુ” ની અગ્રેણી ખખર અનિષ્ઠ વાણી રૂપે રૂગી યાત્રિ વિવિધતા અમારા કાર્યના ઉમરોને જે ઉમરોથી પરિપક્વ આમજન આપવાનું કાર્ય લેવાની હોય છે, તેના ઉમરોથી ઉમરો પડેલ કરો ને બીજાને અનુકરણ કરવા સાચા નીવડે.

ચર્ચાપત્રના જવાબમાં અમારે એટલું જ જાણવાનું કે અમે અમારી મોખના (૨) અંક-પાયા પેરામાં જાણવું છે તેથી અમે રૂગ જુદા જુદા મામતી યાત્રિમાં જનતા જનારોની મોંપ લેવાની છુટા રાખીએ છીએ અને જગી રોતે તેના જનતા જનારોની તપસીલ મોકલવામાં મહત્ત્વ કે નિષ્પક્ષતાપણુને સચાસ હોવાનું થતે નથી. ખખરપત્રને તો રૂગ જનતા જનાર જેથી રીત અને લેવીજી તેની દીપ મોકલવાની છે. પછી તેનાપર દોષ કરવા જ્યાં તે ખખરપત્રી ખરી દીધાકાર થાય છે. અજવ ખાન મુલાન મિત્રને દીધાકાર જનતામાં જ્યુ મોડ જાતનો પ્રતિજ્ઞ નથી જ્યુ અમારે તે પ્રમાણે ખરી કોઈ જાતની દીધા કોઈજ્યુ ખખરપત્ર પેતે કરેલી દગે તેમજો જ્યુ બેજો ન લેવો તે અમારી લેખન કમિટીની મુન-સરો ઉપર રહેશે આવી જુદા જુદા ખખરપત્રોની મોંપ લેવાને તો અમે રોતે જ્યુ ઉત્પન્ન છે અને તે પુરાપુરા લેવામાં આવશે એ જાણવતી અમે આવી આપીએ છીએ.

તેમજ અમે જાણવાને યોગ્ય છેએ મુદતપરો અમર ને મહિનામાં મળવાની અમારી જવાબને ઉમરોનાસીએ અમર મીઠા તરફથી કશું મુદત લેવામાં આવી નથી ને અમે મયા અંકમાં ખાસી રાખી જ્યાં તે પ્રમાણે પરિપક્વ કાર્ય તો દીપપત્રના વિવિ-ધતા અમર ઉમરોના. લખવામાં આવે છે તેથી, અમે કશું જ્યુ આજ રાખીએ ને

ખેતીવાડી માટે પટેલના નોંખીયા પંચો.

કે જે કુવામાંથી તથા નદીમાંથી ગમે તેટલી કાઢાયેલી પાણી જેવાવા માટે દરેક વાતના પંચો કરતા ફાઇનાન્સ મંજુરુત—સાદા ઉપયોગી અને ફરદોજના ખર્ચામાં કમી કરી આ છે અને તે બજારમાં, પાક થી, ઉઠથી તેમજ જોઈલ અને સ્ટીમ એન્જિનથી પણ ચલાવી શકાય છે કી રૂ ૧૭૫ થી ૫૦૦ વધુ ખુલાસા માટે અડધા આનાની ટીકીટ બીટી પ્રાપ્ત હી / મફત મળવો કે રૂગર મળે.

તા. ૬ —ને કિસાત અમે દરેક વાતના બિહાન એન્જિનો ૧થી, છોડી, મરીનો વીરે દરેક વસ્તુ મરીનો છુટા તેમજ નવા ખરીદ આવીએ છીએ. દુરદર કરીએ છીએ. અને જે કોઈ આગળ કરી અપવાદો કદાચ રાખીએ ૧એ, અને આપારે તા કોઈ કોઈ રીતે સાધના નવા પદ્ધતિ દીકારતે મને છે. લખો—

અધ્યાત્મ એમ. પટેલની એન્જિનાયરિંગ કંપની
૬. હરીયાપુર નાની સાવેપરી-અમદાવાદ.

ચોખા

ચોખા

ચોખા

નોંખીયા કોઈક વસ્તુ, ૧ જેમજ ૧૭૫૬ ૨ પીત્તેરે આગળ ૨ ખુલ્લુ દીર્ઘાંત જમ ૪ મરો કોણના છબાના કોઈ માટે રખત મીલ (ચોખાની) મીલ ચવત ૧૯૧૬ ની કમીથી આગુ કરી છે અગળી મીલના જે આ મુંગડ પુના અમદાવાદ રિવરે પ્રાપ્તે અગળાવ જેવા છે આ ની માતિ વડેએ કમી રાખુ જે કોઈ વખત મમની ખાતો કરી છુટા કોણના અને મોરની આગળ આપારે ખાતો તેવ (૧૯૧૬) તરત આગ મરી આર માગી મુંગડની ખાતી અવર પુનઃ ૧૭૫૬ જેવ આગ છે અને જે વસ્તુ કો. મુંગડી કોખા આ છે મોરદારમાં કમ-આમ-અગલ-પોષ ને રહેશેજન ચોખા મુંગડની અવર આગલે અગલે અગલે. પાનવતાર મુંગડનીમાં કોનો.

શા. કાશીલાલ દેમચંદની કું'ની રાજસ મીલ.

અને મલખા—પ્રેસ થી

ગોદરેજની તીજેરી

અને

મોતી.

ગોદરેજની તીજેરીઓનાં સંખ્યામાં કવેરીઓ વારંવાર આવેલા હોવા છતાં તીજેરીઓમાં આગની વખતે કાગળ બળતા નથી પણ છતાં તીજેરીની અંદર મેસેલાં મોતીનો આંખ ઉઠી જાય છે નહીં.

અમા નવેગારમાં ગીરગામ બેકરોડ ઉપર રોક લાલજી દલાલનાં મોટી આગ ચર્ચ તે ઘરમાં રોક ગોરધનદાસ પટેલની માલેશીની તીજેરીની યનાવેલી હતી અને તેમાં કાગળો ઉપરાંત મોતીની એક પેટલી હતી મોતીની હાલત આગ પછી કેવી હતી તે રોક ગોરધનદાસે ગોદરેજ ઉપર નીચલા કાગળ ઉપરથી સંમત થાય છે.

મેસર્સ ગોદરેજ અને ગોધસ ભેગા—પોણા દલાલ ઉપર ગોરગામ મારાં ઘરમાં આગ લાગી તે વખતે મારા વપરાસમાં તમારી એક તીજેરી હતી, મારી પાની જગ્યામાં સંપૂર્ણ બળતે આંખ ચર્ચ મારું હતું અને અંબા અમ બટુ જોરમાં વાતો તમારી તીજેરી હતી. તે તીજેરીમાં કચરો નોડો અને અંબા ઉપર કાગળો લગીનાં હતી. અને પોણા દલાલ મોતીની એક પેટલી હતી. તીજેરી મારેજની પેટલે સહની ખાતરી હતી કે કાગળો જલ્દી સળગી જાયે પણ મોતીની હાલત કાગળો સળગી કે નહીં તે મારે કેટલાકે મારા રોક તીજેરી બોલતાં, અંબા રોકોમાંની અંબામાં મારાએ તેમ જ મોતી સંપૂર્ણ મારી હાલતમાં મારી આંખો, દલાલ, અને મોતીનાં અંબામાં હાલતમાં ચર્ચ હતી નહીં.

તા. ૧૮-૧૧-૧૮.

કારખાનું—ત્રેસ કુંપની પાસે,

ગોરધનદાસ વી. પટેલ.

ખડાયતાં મિત્ર.

સર્વ ધર્માન્વરિત્યજ્ય મામેર્કં ગરગં વ્રજ (શ્રીમદ્ ભગવદગીતા) ૧૪૨૦

પુસ્તક ૨ ૧૭૦.]

વૈશાખ સુ ૧૧ ૧૯૭૨

[અંક ૭ મી.]

તત્રી અને પ્રકાશ —

ભાઈલાલ વદાવનકાસે મેળારી બી.એ. એલ.એલ.બી.

૬૭૬૧૨ ૫૨, લેખીઅન રોડ, માન્ડેસ, મુંબઈ.

વિષયાનુક્રમણિકા

[વપવ.	લેખકો	પૃષ્ઠ
કવિ ગીતા	કેશવ ૬ મી.	૧૧૬
મેળાગર માત્ર	"	૧૭૦
સામન્ય કેન્દ્રમે તાત્કાલિકે હાથ	"	"
પરતી ભેખતી કામ	અવનવાલ પ્રયોગપદાથ	૧૭૧
વર્તા પત્રે પ્રતીતી સેવ	"	૧૭૪
સી કિશ્કમ	કે ૨ અનુદત્ત અવનવાલ અંદેશ	૧૭૫
સી જગાળી	૨૧૫ સી ૨ હાવનવાલ	૧૭૮
અપારે ક ની અનુરુતિ	સી ૨૧૧ અવનવાલ	૧૮૧
કેશવ ભાનેકુલ વીલા પદાવન	"	"
ભેખતી અવનવાલ	"	૧૮૨
સી મુન્દર અવનવાલ સમાવેશ સેવ	"	"
૧૯૧૫ ૧૬ મા વર્ષનો રીપોર્ટ	"	૧૮૮
નંદીન કથામાર	લગતે	૧૯૦

કુલ ૧૦૦૦

પો કુલપાઠ દિગ્દીપ પ્રેસમાં ૬ ૬ સોમવાદ ચેમનગરે અખંડ પંચમુદ્રા—અવનવાલ.

અધિકૃત કોપીઅથ ૩ ૧-૨-૮૦ પેપર કલિદાસ.

વૈદકશાસ્ત્ર શું કહે છે ?

“ધર્મ, અર્થ, યજ્ઞ, અને આયુષ્યની ઉચ્છા કરનાર દરેક પુરૂષે વાજકરજી

ઔષધોનો ઉપયોગ કરવો જોઈએ

દરેક મનુષ્ય જે વાજકરજી ઔષ-

ધનો ઉપયોગ હમેશાં કરે છે તે

હમેશા યજ્ઞવાન અને લાંબી

આયુષ્ય જોગવે છે. અમોએ તદન

શુદ્ધ તાત્ત્વ દેશી વનસ્પતિમયી

વાજકરજી વૈદક શાસ્ત્રના નિયમ

મુજાબે જનાવેલ છે. આ વાજ-

કરજીના ઉપયોગથી પ્રાતુષ્ઠ વ

(સ્પરમેટારીયા) તથા પ્રાતુષ્ઠીથી

દરેક દરદો દૂર થાય છે. પાચન-

શક્તિ તેજ રહે છે, કમર, માથાનો દુખારો, ચિન્તા, હેઠામી, નમ્મગાઈ, છર્ણ-

જવર, પ્રમેહ વગેરે દરેક દરદોનો નાશ કરી તેજોતા અસીરમા વિવ્યની વૃદ્ધિ કરવા

આ પ્રયોગ ઉત્તમ છે. તથા પુષ્ટિ બળ આપનાર છે.

હી મેન એક ફીલ્મનો રૂા, હોલ પોસ્ટ અર્થ ખંચ આના.

ઠેકાણું—સપ્ટ કંપની.

હાલખાજેવી રોડ મુબઈ.

ખડાચંતા મિત્ર.

પુસ્તક ૧ ભુ.] વિશાખ, શુકલ પદ્ય અંકાદશી, સપ્તમ ૧૯૭૧. [અંક ૭ મિ.

અમખાગનો ખાસ દોષાથી તેને અનુકૂળ ગીત તેણે લખિત પાડીએ છીએ. તંબી.

લગ્ન ગીત.

(૧)

(" જોડુક વાગા રંગુર " એ સંપાદનનું નિયંત્રણ ધોળાને સમ.)

પુણ્ય રૂપું સખી! પૂર્વનાં રે દેરે હાથ ન માય;

હવન ખીચ્યું કુત આંતરે રે અન્ન ના ઉચ્ચાય;

સાહેવડી! હારી લાખેલી લાખો લાડલો.

હાથ માળાપની દુહિતા રે યશિ-રેખા સ્વરૂપ;

મૂર્ત સમોગ્ય રાખની રે તેજ - કલા અનુપ;

સાહેવડી! હારી લાખેલી લાખો લાડલો.

વા રાગ અજવાળે આતમને રે મેલી તેજ-અંબાર;

અનિરોધ યોગ્ય—સ્નેહનો રે મદન આરોગે સાર;

સાહેવડી! હારી લાખેલી લાખો લાડલો.

મીર ભંડનની દેસરી રે! જુદો મરના સદયુષ;

રહે ને નિતે કંચન સમા રે વંશના! રહેને નિપૂણ;

સાહેવડી! હારી લાખેલી લાખો લાડલો.

હમ્યાન પન્ને કોઠમણે રે પુણ્યના આંકડો પાય,

આશિષ પામતાં રેવળી રે નિચાડે જેડું વંચાય;

સાહેવડી! હારી લાખેલી લાખો લાડલો.

અચિયગ રહો વરણેશુ રે, યશ, રેય નિરોધ,

અમર વેદ મેઠા વાપલે રે, રાટ્ટી બેઠો નિરોધ;

સાહેવડી! હારી લાખેલી લાખો લાડલો.

અમલપાટ :

૧૯૫૪-૧૧.

}

ફેરાજ હ. રોડ.

“ મેઘાડંબર ગાળે. ”

(૨)

(એવો તે ચન્દ્રમાનો ઉલાળો-એ રાગ.)

(એક લગ્ન ગીત.)

સજનીને મંગલ-માંડવે-મેઘાડંબર ગાળે !
 કાલ્યા કૂલ્યા કૂલ આંગણે-મેઘાડંબર ગાળે !
 મોતી પૂર્યા મણિ ચોકમાં-મેઘાડંબર ગાળે !
 પ્રભુતા સર્વ પ્રભુ લોકમાં-મેઘાડંબર ગાળે !
 આજે ધન્ય ઘડી લગ્નની-મેઘાડંબર ગાળે !
 અંખી અંગે દેવ-યજ્ઞની-મેઘાડંબર ગાળે !
 લાડવેલાં લાડી-લાડણી-મેઘાડંબર ગાળે !
 શશિ-રવિ શાં સોહામણાં-મેઘાડંબર ગાળે !
 વાળે હુંદુલિ દેવનાં-મેઘાડંબર ગાળે !
 કલ્યાણુ ઇન્દ્રતાં એકનાં-મેઘાડંબર ગાળે !
 સંસાર આરો સોહલો-મેઘાડંબર ગાળે !
 દેવોને કાળેય દોહલો-મેઘાડંબર ગાળે !
 એવે મોંઘે ભવ-નાંદડે બેસે દંપતી આળે !
 સફર ઈશ કૃપા વડે સખી ! સફળ છાળે :
 મોતી પૂર્યા મણિ ચોકમાં-મેઘાડંબર ગાળે !

સામાન્ય સભાએ તાત્કાલિક હાય ધરવાં એછતાં કામ.

(બેઠક—છમનસાડી પુરુષોત્તમદાસ-વૅડેકસા.)

(મળીક પાને ૧૪૮ પાં આધુ.)

કન્યા કેળવણીનાં જમુ દેવારો થયો જોઈએ એમ આજ મારે તરફથી જોવાનું છે કે જમુ તેમનાં સામેલ થાવ હું જમુ હોકરીએને કેળવણી કેમ પ્રકારની આપવી એ વિષે વિચાર આવી રહ્યો છે. કેટલાક માને છે કે હોકરા અને હોકરીઓ સર્વેને મરખી કેળવણી આપવી કેટલાક કહે છે કે આ પુરવઠા કર્તવ્યમાં જમુ ફર છે માટે કેળવણીમાં જમુ વધારવત રાખવો, કેટલાક કહે છે કે કોઈએને અગ્રેજ ભાષા શીખવાને ઈચ્છી કેળવણી આપવી, કેટલાક છેક રાખોની જે હોકરીઓની જમુ એડિમેંટ રાખી તેમને કેળવવાને સલાહ આપે છે, કેટલાક કહે છે કે હોકરીએને સાધારણ મેખન, ચંચલ, વચરે વિચાન રાખનાં, અરત સિવજી બેટ-હુંજ સિખવતું બસ છે કેટલાક કહે છે કે નહિ, તેમને માવન. ચિત્રકમ, વિદી કે સરકુન-ભાગ્ય વચેરે જમુ શીખવાની આવશ્યકતા છે, મકરચો-હોકરીએને કેવી કેળવણી આપવી દિત કચ છે અને કેવી આપવાથી સમાજની સ્થિતિ મજાસો તેનો વિચાર આપને કરવાનો છે કે તેા માર મેડપુલ જમુવાર થામુ હું કે આજની પ્રગતિના સમયમાં કહે ભાગી-મીને હોલ મુદ રાખવાથી નમરતુ નથી. તાનિયા કેટલાક કોમન ગ્રુસીએને બાદ કરતાં જાણીતા વર્તની કોઈએને થર રાખ અને કરચતું દોષ છે કુમરિયે કેટલીક કોઈએને ચેતારું કુમરચ ચેતારી અનેક કરચતું દોષ છે એમ વર્ષ ૧૯૧૨ વિચાર કરી તેમને કપોથી થાવ એવીજ કેળવણી આપવી ઉપયોગી નિવડશે કાક કહ જમુ એમ વિચારને કો કે અમારી હોકરીએને અમારે નોકરી કરવા મોકલવી નથી, અમારે તેા હાંમુ પાસીડ, તથા બાજોથથી જાંબુ મચારચતું દોષ છે. જરે તેમને ભજારીને શી ઉપયોગ છે કે અલી મંદી અકર ને કોઈ થાક દોષ અને તેથી તેમના કન્યા કેળવણીની વિરુદ્ધમાં દોષ તેા તેમના દોષ આજની કુપરી મનેથી કોઈએને આપે છે, કુનિયાદીની સામાન્ય મરફદરેખનું જગતે કેમકમ કરીને કેટલીક સ્તરજ થામી થો છે તેમને જોઈને નીનિમાન, પર્મશીય, અને મર્મશીય રહે-કર કોઈને અખુમયો રેલ થાવ એ ચાલ ખરી છે; જમુ તે દોષ કેળવણીના નથી, જમુ કેળવણી આપવાના પ્રકારને અને પરિ રિકતિને છે કેટલાક અગ્રેજ નિવામાં પ્લિન થયેલા, સાચ દોષની નોકરી મંજૂર કરી કોઈ, અને પનચાન થયેલા કુચાન મળ્યો જસેથી કોઈના રીતિ રિવાજને અને રહેણી કરણીને સુધારો આનીને કમમાં પહેલ દોષ છે તેમને ચેતારા: કુડુંજ આની કોઈએને જમુ સભામાં આજેા કરતી પુલતે બજની નામકમની વખતમાં નુપ્રેયોગી ગીતી, સ્વચીક્ર આપે કોન ભજનની ચાલો કન્ટી વેરેને જરે કેટલીક મર્મ નિવામીને જમુ તપાસ કરી, આ પુરવઠા: સમાન કા રચાવિત કરવાને કોચ કરી, નવચકને વખતે વચરેનિવચ ઉપર માવન કરતી મેરી એવને આનુર દોષ છે. અને તેમ પતિપામમાં તેમના કોઈએને મેરી પુર આપવાની દિમન કરે છે આ રીત મરી છે કે મારી તે વખતે કું કાંઈ અનિવાર આપું તે કરતાં સમાજમાં અચરેલા મર-મકરચો વધારે માફ કમએ છે એમ કું અર્થ મું જમુ તેમના પ્રકાર જોઈને તેમના દોષ ચકિત

વિવાદોમાં માથે આરોપણો એ કાઢતે ચોખ્ખું કહેવાશે નહિ, 'ખતે' તેથીજ હું બંધાયા છું' કે કન્યાઓને બહાર સુન્દર રાખવા કરતાં બહાર પુરતી તેમને આગળ ઉપર કામ લાગે તેવી કેળવણી આપવાની અગત્ય છે. કન્યાનું લગ્ન થતા પછી રાજક દીપક થાય તો કન્યાના નિર્વાહ માટે જેઓ મોટી મોટી રકમોનાં પદ્ધતિ ઠરાવવાની કિંમતપત્ર કરતા હોય તેઓ જો કન્યાઓ પોતાનો નિર્વાહ જાતે કરી શકે એવું શિક્ષણ આપવાની જોગવાઈ કેમ કરવી તેના વિચાર કરે તો તે વધારે ઉપયોગી થશે.

હવે શાંતિમાં સુધારા કરવા વિષે એ સખ્ત કહેવાની રત્ન હેડ છું-કોઈ કહેશે કે એમાં શું કહેવા જેવું છે ? બધા જણાયે છે કે "સેવા કૃષ્ણનો આશ આપે છે, ન્યાત વરા પોષા કરવા, ન્યાતમાં તક પડ્યાં હોય તો તે સાંધી દેવનાં ચાલ કરવો, કન્યાઓના વિવાહ સંબંધી જે કાંઈ હાનિકારક વિચારો હોય તે દૂર કરવા, અને એવી એવી બીજી પદ્ધતિ જે જે, બાબતો જણાય તેને દૂર કરવી, તથા નાત વરા ઓછા કરવા, આ બધી બાબતો ઉપર હું પણ કહું છું કે એવોજ કાંઈક સુધારો કરવાની આવશ્યકતા છે ? તે સુધારો છે માટે સુધારો એટલે શું ? કેટલાક તો ખતરેશરનેજ સુધારો માને છે, પણ અહીં જોતાં તેમ નથી; હરેશરમાં તો બગાડો પણ હોઈ શકે જે સુધારાની સર્વ જાણ આપ્યા ગયે છે તે ઉપર કહું તેવા સુધારાની નહિ, પણ શાંતિની પ્રમાણિત યાત્રા, શાંતિ પોતાની સ્થિતિ આજના કરતાં સુધારી શકે તે સુધારાનો છે. જેમ જેમ કેળવણી વધતી જશે તેમ તેમ સેવા કૃષ્ણનું ક્ષેત્ર એવું ઓછું થશે. નાત વરા ઓછા કરવા કે બિલકુલ કપી કરવા એ બાબત નાતના મુદ્દાઓની પેઠા કમિટીઓને હસ્તક મુકવા જેવી છે કેમકે નાતો બખા-ડવામાં શો કુધારો છે તે હવડ પૂરું તિલક થયું નથી. હા, પર વેચીને વરા કરવાની કસબ નાત કાઢતે પાડતી હોય તો તે રિવાજ અપસ્ય બધ કરવા જેવો છે. વિશેષમાં "ખાણપતા મિત્ર" ના ભાગ ૩ ના પાન ૫૮-૫૯ ઉપર જે પ્રમુખ સારંગે જે અમુલ્ય સલાહ લખાવેલી છે તે ઉપર સર્વે શાંતાખંડુઓને વિચાર કરવા મારી નામ વિનંતી છે. શાંતિમાં તક પડ્યાં હોય કે પાછાં નાંધી દેવનાં પ્રયાસ કરવો એ પણ ક્ષેત્ર આદવા લાયક સુધારણા છે. જો વિષે હું પ્રયત્ન કરી ગયો છું કે જ્યાં સુધી આજનાં પરમમહિષ્ણુના આવે નહીં અને આજણું મિત્રના અભિમાન અને દુરાચાર દૂર થાય નહીં ત્યાં સુધી આ સુધારણા થવી શક્ય નથી. સમાજ-કોટીના નાતી મંડળમાં જીવંતે માન આપી નમતું સુધારાની ચકિત પ્રાપ્ત મોટા પુરુષોના હોય છે. તે પણ શાંતિનો કલહ એ આખરે કલહ છેજ, કલહનું ફળ સાફ કોઈ સ્થળે હોતું નથી અને તેથી કલ્યાણ અખુલો "કંકાસનું મોઢું કાણું" કરે છે, "પણ આ વિષય એવો નથી કે તેમાં આજે કંઈક ન કરી શકીએ હરેક પક્ષની વિચિત્ર જાણનારા મધ્ય વિચારના પુરોષો ધણું કરી શકે.

શાંતિ સમાજનું સામાન્ય લક્ષણ હું કન્યા આપવા લેવા પર વિશેષ હોય છે. એક કહેવત છે કે "સમાન દુસે દીકરો વિવાહ પેર અનુપ્રિત" વિવાહનો સમાધ પોતાની સમાન સ્થિતિવાળા જોડે કરવો વિતકારક છે. પણ હરેક માન્ય સામાજિક રીતે પોતાની દીકરી સુધી થાય તેવું પ્રયત્ન છે અને તેથી તેને સર્વ 'સાસર' મળે અને કેળવણીના પર મળે તેવી શોધ કરે છે. આથી જ કુટુંબમાં ચાંચલ હોય છે (અને ધણું કરીને એમના ઓઠાઓને કેળવણી પણ લગી મળેલી હોય છે કેમકે તેમને તેનાં સાધનની ખોટ હોતી નથી), તેમના ઓઠાઓને ખોટા પદ્ધતિ કરે છે. સાંચલ મોઢો પોતાની દીકરીઓને લાડમાં

અને સુખમાં ઉઠે છે તથા તેમને સારી કેળવણી પણ આપે છે એવી ભણીશબ્દી સુખ ચેનમાં ઉઠેલી દીકરીને મરીન કુટુંબમાં કે મહેનત મજૂરી કરવાની હોય છે ત્યાં આપવાનું પસંદ કરતા નથી પણ પોતાના ભવાજી શીર્ષત કુટુંબમાં વસતી તપાસ કરી ત્યાં પરણાવે છે. અર્થાત્ સાધારણ પતિના કુટુંબની કન્યાઓ શીર્ષત વર્ગમાં જાય છે અને તેમના ઊંચાચાને માટે કન્યાઓની દુર પડે છે એ બે બોલ પુરી કન્યાને મને ત્યાંથી કન્યા મેળવવાના પ્રયત્ન આવે છે. અને વખતે અનેક કુષળીઓ ઉભી થાય છે. આ નામતનો કંઈ એવો નિશાન થાય કે જેથી યાત્રીજન તરિકે સરેને સમાન મણી કન્યાની આપ લે પણ કહે તો સાફ એવી ધણીની કબજા હેરા તે સ્વભાવિક છે, પરંતુ ઉપર ને ભવદાર અસતો જતાઓ છે તે એવો સ્વભાવિક છે કે તે મદદી કચ્છો જાતીના કાજમાં નથી આવે માટે એકજ ઉપાય છે કે—જાતીના રોકે જાતની ઉન્નત કરવાને મહેનત કરવી પોતપોતાનું સંભાળીને એવી રહેવાથી કોઈના ઉદ્ધાર થાય નથી. પણ આખી નાતનો ઉદ્ધાર થશે તેમાં રોકેના ઉદ્ધાર સમાધેશ છે મારે આવી સમાજનાં કામને અંત કરવાથી રોકે આપવાની જરૂર છે. યાત્રીમાં ને શીખાન છે તેમજે મરીન જાતિજનનો ઉદ્ધાર કરવાને પોતાનાથી થાય તે પ્રયત્નો કરશે અને આજ સમાજે પેટ સમાજે નીચી જાતિની અડચણ ખમેડા તજવીજ કરી. શી યી અડચણ છે અને તે કેમ ખસેડવી એવા ભારીક વિષયમાં હું જાહેરા છું-જાતો નથી કેમકે તે થયે કાંતો વિષય છે અને તેમ કરતાં સમાજનો થજો વખત એકજ વિષય પર રોકવા મામનો નથી, એ કામ માટે અજાજ જેને નિયત કરશે તેઓ પણ મારી રીતે પોતાનું કામ મળતી કાઠે એમ માફ કારણ છે.

મારા ભણુવા પ્રજાએ દાસ સુલતાન દશદિશાવાગ માનીમાં એક પેઠા રૂંકે વળુ કળી તેની ભજવા કરવા માટે જોડરા સંભળના મરૂંમ એ. રા. મા. કાજાભાઈ હરજીવનદાસના પુત્ર મજીબાદ તથા રા. દીરાજાવભાઈ જેમ્સ દાસ મુન્શાખાં સોલીનીકે છે તે તથા વડોદરા સંભળના કેળવણી ખાતના આજ એવુ. ઉન્પેટર એ. કમનસાહ દાદાવસ પેટી એમની કમીટી નીચેથી છે તેઓ પોતાને સોંપેલા કામની એવી રીતે ભજવવા કરે છે કે જુજવાતમાં જ્યાં જ્યાં પોતાની જાતી હોય ત્યાં ત્યાં જરૂરે રૂંકની વજમથી વુદા વુદા અમે હોડરા તથા કન્યાઓને ઇન્દમ મેળાવેલી કરી તેમાં ઇન્દમ વડેથી પોતાની જાતીમાં એવાં રૂંકો ઉભો થાય તેમાં જાણે આવી પોતાઓ કરે છે એને તેની અસરથી તાત્કાલ એક પેઠા રૂંક, મંદળ સાથે તેવાર થાય છે. આવી આવી નામતોમાં અવળે નિરેશણ કરી આપજા સમાજ તરફથી પણ તેમ પોતાઓ કરવામાં આવે તો મારા ધારવા પ્રમાણે કેટલી મુલતે સમાજ થજું સાફ કામ કરી તેમાં ખીજ આવેમાં જળ તેમાં રૂંકો અને મંદળ ઉભાં કરી કહે એ મનાવ જેવું છે.

એવે આ વિષય પુરો કરતા જરૂરમાં થવાની એક સામાન્ય કરીવાર વિને બં સન્દ કહેવાની જરૂર આવે છે. પણ એમ કહે છે કે આવી મંદળ થજી નાતોમાં મજે છે પણ તજવીજ કરતાં તેમજે કંઈ કરી જાણું હોય એમ જણાવું નથી. આજસા આવી મંદળ મેળવવાનો પવન થાયે છે તેમ જપે એ વિવિધ મજાને પછી હો સોને મધે સામરો નાનું એમ કરવાથી હું વળે એમ છે ૧ આ વાકયે કોઈને નિરર્થક સામળા હોય તો જાહે, પણ હું તેમ માનતો નથી. થાય છે એમજ, મંદળ મજે ત્યારે વાતચીત થાય કે નિવમ થડાય પણ પછી તેનું હું થાય છે તેવી તજવીજ જાર ખાસ સુધી જતી નથી, આપજો સમાજ

એ વાત ધ્યાનમાં રાખી જે જે કસવો કરે તેનો અમલ બરાબર ચાલુ છે કે કેમ અને ન થતો હોય તો અમલ ન ચલાવતાં થી ભેડાયેલો નહે છે તે કેમ ખસેડવી એ વગેરે બાબતની કમેલ તનવીજ માલતી રહે એવી કોઈક ચોખ્ખા કરશે તો ઉપરની ફરિયાદ કરવાનું કારણ રહેશે નહીં. સભાસદ ગૃહસ્થાને પણ મારી વિનંતી કે છે કે, “ ઉતારવો આંખ પાકતાજ નથી ” એ કહેવત ધ્યાનમાં રાખવી થટે છે. આવી સમજના દ્વારા આપણને જાણ્યો કે આપણી બાળગી છઠ્ઠાઓ કદ કદ છે અને તે પાર પાડવાને આપણે શા ચલ કરવા તો તેરકું પણ કદ બોલું નથી. કહેવટે આ મહેળમાં બસવેલા મારા સર્વ જાતીજનુઓને વિનંતી કરવાની કે પક્ષપાત, દુરાભિમાન, દુરામલ વગેરે છોડી દબને સમાજના કસવો પ્રતિપૂર્ણ સહાનુભૂતિ રાખવાથીજ આપણે ઉદય થયેજ એમ માની આ પંચતિના સમયમાં કટિબદ્ધ થવું એજ આપણું કર્તવ્ય છે એમ માનશે. એક મળાને તથા જાડુ મત ને વેદ વાક્ય સમાન માન આપીને તેનો સ્વીકાર કરવાથી કુસંપ વગેરે નાશ પામશે; અને જાતિની ઉન્નતિ થશે એટલું બોલી દું બેસવાની રજા માગું છું.

વાર્તા પરત્વે તંત્રીની નોંધ.

સુઝ જાતિ જાણ્યો! મેં પહેલાં જાણ્યું છે કે જાતિ ઉન્નતિ અર્થેજ ઉમા ચલ્યા ને પોતાથી જનતા જાતિ દિવ સાખતા આ માસિકમાં ફક્ત શૃંગાર રસથી ભરેલી રસમય વાર્તાને મારા મૂલ્ય જાણ્યોની છઠ્ઠા છતાં અને સ્થાન આપી શકતા નોહોતા. તેથી જાતિ-હિતને લગતા વિષયો ચર્ચતા ને જાતિ ઉન્નતિનું સ્વરૂપ ખડું કરતી બીજાને ફક્ત ખાલ આપ્યા. માટે અને નમુના રૂપે એક વાર્તા રજૂ કરી હતી જેમાંના કેટલાક પરિવર્તિ અને પાછલા અંકમાં છાપ્યા હતા. અને તે પરથી અમારૂં ધારણું મોક્ષ એવું હતું કે માત્ર અન્ય જાતિજનુમાંથી ખીલ કોઇ નેથી લસવાઇ તેવા સ્વરૂપની પણ તેથી વધારે સારી વાર્તાઓ મોકલવી રજૂ કરશે ત્યારબાદ પરિવર્તિની ઉપાસનાના કાર્યમાં પડવાથી અને આ વિષયને યોગ્ય વખતને માટે વિચારે નાંખ્યો હતો હવે ને અવસર વીતી ગયો છે ને આવા વિષયને સ્થાન આપવાનો વખત ઉપસ્થિત થયો છે છતાં અમારે સખેજ જાણ્યું હતું પરંતુ છે કે મારા જાતિજનુઓને તે તરફ ધ્યાન જેવાયુ નથી ને હજુ સુધી અમને તેમના તરફથી એવી કોઇ વાર્તા મળી નથી. અને જાણવાની જરૂર જોવા નથી કે જ્યાંસુધી અમને ખીલ તરફના સારા લેખ મળે ત્યાં સુધી અમે અમારા પોતાના લેખ માસિકમાં છુટાડવા માગતા નથી તેથી અમારી વાર્તા બાજુએ રાખી ખીજ વાર્તાને સ્થાન આપવાનો સંકલ્પ કરેલો. છપ્પર કૃપાથી તે સંકલ્પ જગીરૂત ચલાવો સમય પ્રાપ્ત થયો છે કારણ અમારા જાતિજનુ તરફથી નહીં તે બાહ્યના લેખક તરફથી આ કેજવખીને લગતા વિષયપરની અમને એક વાર્તા મળી છે. તેમજ લેખક પોતે તાજ બહેન હોઇ ઉત્તેજનને પાત્ર છે તેથી અમે તેવી એક વાર્તાને આ માસથી સ્થાન આપીએ છીએ ને આજ રાખીએ છીએ કે વર્ષ પૂર થતા સુધી અમે તેનો સ્વાદ અમારા વાચકોને ચખાડી શકીશું. કોઇપણ રીતે જાતિની ઉન્નતિ ચાલ. કેજરણી વધે, બાળલખા કન્યાવિકલ જેલ કરીવાળે, દૂર ચાલ એજ અમારો હેતુ છે ને તેથી આજ રાખીએ છીએ કે આ વાર્તા વાંચના પછી અમારા અન્ય જાણ્યો આવાજ કાઢી સારા વિષયપર અન્ય વાર્તા કે સંવાદ મોકલવા લલમામાં વિના રહેશે નહીં.

(લેખક—ગૌર અખાલાલ હમનલાલ ખેરા મુ. સીકા (મોહાસા) દાદા મુંભાઈ)

—સવિતા, અને તેનાં દાદીમા—

(પ્રથમ પદિઓ)

ખેરા કમું ? હાં ને વઢાણ વાતું ને કુદો કપારતોયે મોલો. રમ ? તને ખબર નથી ? કે આને બાના મુબાઈની વર્ષે બોલે છે ?

મહારાં દાદીમા કે તેઓ તક હતો તેઓએ અને હકાડી.

મેં પૂછ્યું આ ? શું ? મુબાઈની વર્ષે માં તે અને કંઈ ?

મેલ. તને શું ? તને ને આવતું હતો તે મુબાઈ આવશે.

હું કીડી, કાલજી કહ્યું, પરખાંચી રાજી લોલ કપાં, નાદી, ભગવત રમણ કહ્યું. કઈને કહી મંદીરમાંથી આવી કે દાદીમાએ અને કાલ સુધારણ આપ્યું. અને આવતું તો નહોતું. પણ તેઓ ખાને બેઠાને સારી રીતે સિખવનાં.

મહાર. અસલ નામ સવિતા હતું. જ્યુ મહારા મા તક અને થાણું વર્ષે થપણું હતો. તેમણે મારી અને કમું ને મિતુ નામ અને ને આવડે. તેનું નામ સતીક પાડે સતીક ! જ્યુ મહારી ના, બણેલી. અને તેણે જાણ્યા પરખાંચી તેનું નામ સરસ્વતી હતું. અહીં સર્વે તેને કુદો નામથી મોહાસામાં તેમજ અને પણ મહારી જામે સવિતા નામ પાડ્યું. મારીમાને ન જમ્યું. તે તો કહે. કું તો સતીકી કહીશ.

મોહાસામાં આવ્યા. આ ? મિતું નામ કમું પાડે કમું ? મોહાં માને આ વાત મળી અને બે અઘરું કુંક નામ કમું પાડવામાં આવ્યું.

હા. મહારી તમ્મર મોલ વર્ષેની હતી. કું અહીંની કન્વાચાળામાં અન્વાસ કરતી મહારાં મોહીજીમા અને આસ્તેથી સિખવતાં અને લેખના ઘેર પણ ખાનખી રમુજન તરીકે બજાવતાં.

કું જન્મનામાં નેટલી દોસિયાર કની વેલ્લીજ પરના કામગામમાં પાલત હતી. પણ કહે કરતાં મહારાં તકમાને રચાયત મફત સારો અને પ્રેમાળ હતો. કહે વખતે મોહા ? કમું ? રચાય કાવ ? રચાઈ પડ ? તેમ કહેતાં અને કાલ મીજ ન આવડતી તો તેઓ પાસે બેઠી આસ્તેથી સિખવતાં મહારી આ તો અને જન્મ કરતી. ને કાલ વખત મારતી પણ ખરી. આ સમયે દાદીમા મોલ મોહો કહ્યો કરતાં, તો જતી પદર રાજી મહારાં પર મહારી

ગા દંડા મીઝળથી વર્તતી મ્હારી બે બહેનો હતી. મ્હોણં બહેન નર્મદા અને મ્હાનીતું નામ મળી હતું. નર્મદાના સાસરે રહેતાં ને ને કંઈ બહેણાં નહોતાં તે તો એમજ સમજતાં ને આજની છોકરીએ ભણવાથી ખરાબ યાદ લગ્ય છે.

અમારે નર્મદા બહેન અહીં પીયગાં આવતાં. ત્યારે અમને બધું બધું ઘર લાગતું અને તે કોઈ વાત તેમની સાસુની, સમરાની, નાથુલી કરતાં તે સાંભળી મારી બા ઠેક વેળા પરો મુખી બગાડો મોકલતી. અને તે કડજામાં નર્મદામાને ઘણું સફળ કરતું પડતું.

મ્હારા દાદામાતું જેટલું હેત મ્હારાપર તેટલું ખીંછ એ બહેનોપર નહોતું. આને મક-બાઈની વર્ગગાં. અને બાપ પસલીનો એકજ વહેવાર દતો. અમારે બાપ કુલ એકજ મક-બાપ હતા. તેઓ અહીંની ધવડે લેખમની બોરીસમાં નોકરીએ હતા. તેમને કેશીવરના જેટલું માન હતું. તે એક બે નોકર પચાણા પચ તેમની તહેનાતમાં રહેતા.

આજના પ્રથમથી નર્મદાબા તથા મળીને ખાસ તેજાવાં હતાં મેં તો કહ્યું ના બા મ્હારે તો નિયાળે જતું ભેદજી. હું નિયાળમાં મધ. નિયાળમાં પચ આને પરિક્ષક સાહેબ આવવાના હતા. અને મ્હારા ધોરણમાં મ્હાર નામ પહેલે નંબરે હતું.

સાહેબ આવ્યા, આવતેજ અમારી પરિક્ષા લેવામાં આવી સવે વિષયો કરતાં હું ચિ-વજી કામમાં પહેલે નંબરે પાસ થય પછી સાહેબે અમારા વર્ગમાં સચો મંજાઓ. અને કહ્યું જે આ ચોળી જે કોઈ પા કલાકમાં લેવી આવશે. તેને બારે છનામ આપવામાં આવશે. તરતજ મેં હા પાડી. રદામે હરીઆજ મુકતું હતું તે પર સાહેબતું ધ્યાન હતું. મેં તો પા કલાક મું? યરાજર બાર મિનિટમાં તે ચોળી સાદા ગેઝથી થીરી આપી.

સાહેબ ખુશ થવાને મને પાસે બેલાવી વધારામાં કહ્યું જે, બેઠા સવિતા, ભે જેવી રીતે આને ચિવજી કામમાં પહેલે નંબરે પાસ છે. લેવીજ રીતે આવતી સાલમાં ભે કુવજી કામમાં પાસ થયયા તો તેને કોઈ સારી જગ્યાએ લખવ કરાવીશ.

હું કાલ છઠ્ઠા ધોરણમાં હતી. ને મહેતાઈજા મને કંતિકાસ ભૂમોજ-મળીતના વિષયો કરતાં. ભરવા ગ્રંથવા અને સિગ્જી કામ સારી રીતે ચિખવતાં.

મ્હાઈ મૂળ વડન મોહનપુરમાં હતું. ને મ્હારા મુડબાપ મોહનપુર તાળાના એક મ્હાતા સરખા, અડધોડા મામમાં પરજીયા હતા. અમારી, ન્યાતું ઘર મોજ, મ્હારામામમાં એકજ હતું, મ્હારી બાઈને પરજીયા બાદ તેનાં ચાગાપ ગુજરી ગયાં હતાં ને તેને એકેનો એક બાપ પરજીયાનો પચ ગુજરી ગયો. એટલે બાબીને મ્હાનપણથી અહીંજ રહેતું પડતું.

મ્હારા દાદા મોહનપુર તાલુકાના કારખાનિયા હાથ નિચે સિસ્તેદાર હતાં ને મ્હારા બાપા હેશિયાર અને બહેણા હતા. છતાં નસિજયોએ તેમણે મુંબાઇ આવી એકત્રીસ રૂપિયાના પગારની મહેતાઈજીની નોકરીમાંથી અમારે સ્વતંત્ર થવામાં મજી બંધવા અને એક મીલ બંધાવી હતી. એટલે લાંબી વહીવટને અમે મુંબી હતાં છતાં તે બાગત બીચાસ મ્હારા દાદાને અજરે ન હોતી.

આને બાબી કંઈ રીસાયાં હતાં કારણ માત્ર એટલું જે મ્હારાં દાદામાને તેમને કંઈ પીયર તરતું ખોડું મેંદેલું માર્યું હતું.

હું ઘેર બેઠા બાળી એક ખૂલે બેઠો રહ્યો હતો હતો. મેં જાણીને, સારી રીતે સિખામણ આપી વધારેમાં કશું ને મા' તમેજો મોટાં કહેવાળાં. ને આ બિચારી મનગડી વફવાઈ કોણ ? સંભળવાંજો મહારી આજ હવે પીપળા આબું. તેમણે વફુને છાતી સરસી ચાંપી આંસુ છાંટી નાખ્યાં.

આવ ! એટા વિધાયારી ! મેં જોયું મોણું આજ હવેથી નહિ બેઠું હો ! જાણે આજે રસોણમાં તારો વારો છે.

મહારી જાને તો કોઈનાથી બેઠાવું જવું નહિ લેને તો મહારાં વફ મા જ્યાં બોલે કે રીસાવાની દેવ હતી. હું ને સિખામણ દેવા બદલ તે કહેશે કે નેહ લેને ઘડી પડી પડું પૂછું. આ આપડે શું જરૂર ! હું તો એણું કમળની ને મને લેવી જવું મહારી જાને આપવાર મા કહેવાય માટે આપણાથી સિખામણ ન દેવાય.

જુલ ! મહુભાઈ આબા—હું દાડમાં ડીકેટવન થાપી કેપીના અક્ષરો ધૂલતી હતી કોપી થાપતી પાતી મૂપી મહુભાઈનો રાગ પકડી મેં મહારી કેપી જતાતી મહુભાઈને મને જાગાડી આપી વધારેમાં કશું ને. મહારી ખરી નેહ સચોતા મનુષ્ય ! કારણ તે ઘરમાં ઘડી અને એક દીરા નિવડશે. મેં તે વાતમાં કુશળ જણ આજે બાળી રીંગણાં કર્યાં અને જાણીયાંને કપોડા બદલો તે વાર મહુભાઈને કહી દીધી.

મહુભાઈ કેળવાયવા; વિવેચી, અને સરખાવ લવા. તેમજ સરખાવ મરા. મને સરક મારી કશું ને જોવા પાડવ મેલો છે. ને નર્મદાગ જોઈ રહી છે. જ્યાં સરખ રાખ ? સવિવા ? મોહામોની સરખ રાખી મર્વાણીક અને વિવેકસર વર્તવું હો કે ? કહેતાંજો મીઠા સપડ મારી તારવીજ હું કમળજી સપ અને સપડ મધ ને મોહામો મેલો હોય તો તે જાતી મર્વાણ અને સરખ સપરી તે એક ઝીંડુ કર્મજ મનુષ્ય આ મહુભાઈની ન્હાની સરખી સપડમાંથીજ હું તે શીખી મળ.

મેં કોપી થાપતી પૂરી કરી-મહુભાઈ પાસે ગયો. ને લેખને સાથ, અને છુદ અક્ષરોથી સખેલું ડીકેટવન જતાવું.

મહુભાઈ તે અક્ષરો દોઢ વિાવ જોઈ ખુશી થવા. મેં જાણું. મહુભાઈ ? આજે તમારી વર્ષમાંક અને બાઇપસલીનો તહેવાર જોઈજ મનુષ્ય ! તેમજ બાઇપસલીનો તહેવારમાં શું આપશે ને વર્ષમાંકના મદદમાં શું ? મહુભાઈને ડીકેટવન લેતાં ખુશી થઈ જવાય વાળ્યો.

નર્મદા ન્હાને અને મજી કરતાં જો હું જાણવાને કેલ ઉમડા ઝીંડુ આપાવોય. પકડી મહુભાઈને વધારે હવેરું જો સવિવા આ સાથ નું પાસ થઈ હવે તારે મુંઝવું કામ સિખવું માટે જો નર્મદાજાને સામ્રો મજીને યોગી અને લેને તો એક મુંઝવું કામનો મોભ બનાવવાનો સચો રસિદા જ્ય-—- રોજીએનેક લાગી આપીક. જમ જરૂર મુંઝવું કામ સીખીક અને પાસ લખક તો.

મેં મજા હવેથી થા પડી અને તે દીસણી હું મહારા દડલનના દાખમમાં ખજાત ન પાડી અને તે કરતાં આજે કલક મહેનીજાને ઘેર વહેલી જાતીને મુંઝવું કામ સારી ચીવડથી સીખતી.

મરખર એક વર્ષ પુર થયું. ને આજે મહુભાઈની વર્ષમાંક ને બાઇ પસલીનો દીવસ

ગયા વર્ષની માફક એકજ રોજ હતો. મરુબાઈને એ સંજા વિશેની હાજીરતથી વાકેફ થઈ. મરુબાઈ કહે—“જો, પરિણા “બાલપસંધી” પહેલા થશે તો જરૂર તારા પાસ થવા બાલ-કાળજી લખી વિલાપતરી તારા માટે સુધે મંગાવી આપીશ” બરાબર હસ દિવસમાં સાહેબ આઆ. પરિણા શરૂ થયું. હું દાલ સાતમા ધોરણમાં હતી પરિણામાં મુજબતી વિષયો કે જે વાંચન, કવિતા, હીસ્ટરી, બ્રાઉનિંગ, બ્રુસોન, ગણિત, ઇપી વિગેરેમાં હું આઠ નંબરમાં બરાબર મોઢે નંબર પાસ થયું.

સાહેબ, મને બોલાવતા હતા. કે આ હોડી ચિવણ કામમાં ગઈ સાલ પહેલે નંબરે પાસ થયું છે વળી સાહેબે આજે પણ એમજ કહ્યું જે જો આ ગણપટે જે કોઈ અડધા હસાકમાં મુગી આપે. ને આ યેથી જે કોઈ પા કલાકમાં ડ્રાઈમ (બરવા માટે) કરી આપે ! ત્હને સાત રૂપેયાની સ્ટોલરશીપથી સીવિસણની કોલેજમાં દાખલ કરવામાં આવશે. “જે સાંભળતાંજ બ ? મેં” તો સ્લેટ દરતર પાતું મૂકું દૂર પડેલા સોરો. હાલી ઉત્તના. “શોધી કલાકવા ને જોવી જડપથી મલપડે બરવા મોડેલા કે બરાબર સાહેબના જોત-” ;...માં પચ્ચીસ મીનીટમાં તે ગણપટે હસતે ચહેરે મેં સાહેબના હાથમાં મૂકેલા. જ્યારે બીજી હોડીએ હળુ પોણા બાળના કામથી મૂક્ય થઈ નહોતી.

અને યેથી ડ્રાઈમ કરવા હાથમાં લીધી. મખમલ ઉપરના દાલ બરાસથી સાફ કર્યા. આક્રમણી બાર મીનીટમાં વેલમાતવુ ડ્રાઈમ બનાવી સાહેબના હાથમાં મૂક્યું.

આ કામ મેં સાહેબને હાલી સહેલાઈ અને ઉતાવળે બંધ કરી આપ્યું તેજો ખુશ થયા અને તરત મને સ્વિ સિફણની કાલેજ જે બોરીબંદરના રોડન સ્થાને હતી ત્યાં દાખલ કરાવી.

મેં કહ્યું ? મ્હારી સ્ટોલરશીપ ! સાહેબે મજા હસતા અને આપણુ મહેરાયી કહ્યું જે, બેઠા સવિતા ! ત્હને સ્ટોલરશીપ જે મહિને મળશે. કારણ હું મ્હોટા સાહેબને લખીય અને તેજો મજુર કરશે ત્યારે. પણ હવડાં આ સર્ટીફિકેટ લઈ કોલેજમાં દાખલ થવું.

પણ માદ સામજે દક્ત બાર માફ . ને આ કોલેજમાં રહેવું પડશે. પછી ગમે ત્યાં ત્હને હું મહેતીજની જગેએ દાખલ કરીશ.

સાહેબ મયા—મેં મહેતીજમાને પગે પડી, દંડવત કરી ઉપકાર માંગ્યો મ્હારા બહુત-રના બલ્લામાં ને મહેતીજમાની મહેનતના પ્રમાણમાં. ત્રાવી કોઠમાં દક્ત પંચ તોલાને દોરો હતો. તે મેં ગુરફાણા તરીકે આજના ચંડેલા તેજોએ લેવા આનાકાની કરી પણ મેં કહ્યું જે.

મહેતીજમા ? મ્હારાં દાદીમાએ કહ્યું છે. અને તે તમારે ગુરફાણા તરીકે લેવો જોઈએ પણ આનાકાની સાથે તે લીધે અને મને આસીવાદ આપી કહ્યું જે

“બેઠા સવિતા જેવી રીતે મ્હારા હાથ નીચે રહી તેવીજ રીતે કોલેજમાં દક્ત બાર માસ રહેજે પછી ત્હને એસીસ્ટન્ટ મિસ્ટ્ર તરીકે રૂપેયા વીસતા પચાસથી મ્હારી પાંચે સખીક અને નિસાળજુ કામ સિખવીશ.

સી કેળવણી.

(લેખક: રૂઢાણી વંદાવનકાસ.)

મારી શાળી ને સમજી બેઠેના, કેળવણી એટલે શું, ને તે કેવા પ્રકારની હોવી જોઈએ તે વિષે હું એ જોશ લખવા રત્ન લઉં છું. બેઠેના કેળવણી કંઈ એક પ્રકારની નથી. અનેક પ્રકારની છે. આપણે તો પહેલી શરૂઆતમાં છીએ, કંઈ થોડું જાણું પછી વધારે આગળ વધીશું તેમ વધારે જાણીશું.

પહેલું તો એટલું કે આપણે વિવિધ નીચમ તથા મઠિયામાં રહીનેના નીચમ હોય છે તેમ થોડું થઈ સમીપી અમર આપણા ખાસવાનિયનાં માનિત જેવાં અનેક માસિકો તથા બીજાં કીમિને જાણવા જેવું વાંચવાનો નિયમ રાખવો ને બેઠેના કળામળા મેળી મેસી આ એક કલાકની નવરાશ મેસી તો સમજાય શરી પાસે ને સ્વસ્થમે પલ્લ મેળવિ શકાય મળશે.

બેઠેના આ વાત કંઈ ક્ષેત્રી નથી જુમ ખ્યાન સમી વિચાર કરેલા તો ખાસમ પડેલા કે આપણા ભવકાર છે તે આપણા જાનને લાંબી રે છે, જેમકે નાનમાં કોઈનું મરણ થયું હોય તો અચરથી સંભાળીને બેઠેમાં પરકામય પરકરવા માંડીએ છીએ, જે પર કાપથી ના પરવારી હોય તે કામ મુખને જાણી છીએ પણ મયા વિના જાણતું નથી ને આવા ઉપર જાણવેલા વાંચવા શીખવાના કામનો નિયમ રાખવો હોય તો તે ઉપર કંઈ ખ્યાનજ આપનાં નથી ને કંઈ કંઈ છીએ છીએ કે, શું કંઈ બેઠેના નવરાશ મળતી નથી. ખરે ખરી શાળી ને સમજી બેઠેના જાન કેળવણીની જરૂર છે, જે આપણે જુમ વિચાર કરીએ તો ખાસમ પડવા વિના રહેતું નથી કે શેષજાણવામાં પુરકમ મળે ને આવા ખર્ચિત કામને રીસાળ નહીં. વેળી આપણે એમ કંઈકું કે જેમાં રુ થઈ જાય મરો ? પણ એટલું તો નીચે જાણીને કે, જ્વામિતા સુખ દુઃખમાં જાયે રહી સેવા કરવી તે સુખથી મેલું મળિયું સુખ જેમ નહીં તથા તેની જાણાવ મેળવવા ખરે ઉપર જાણવેલા વાંચન વિજ્ઞાની જાણ જરૂર છે. ખાલી ફક્ત સંસારજ ભવકાર જાણવાજાળ જાણવો કાલવાથી જ્વામિતા સેવા આપણે જાણવા સાધી સહકાર નથી. જે વખતમાં કેળવણીનો અંશ હોત તો આવા જોડા ખાસ જાણ નહીં.

બેઠેના તમે પુનઃજાન કરો અમર મત વર્તેલાં કરો પણ જાણી સમજીને કરું. જાણવા સાર તો જાણવાજ જોઈએને નિજાજે જોઈએ તો જાણ આપણે સર્વે થોડું થાવું મળેલાં કોઈનું તોજ તેની ખરી સમજાય પાડી કળીશું. નહીં તો મરવાં પણ મરવાં નહીં એવા થાવ થશે. મળીને શું કામ ? આપણી ઉપરી જાણ કે જાણી છે એટલુંજ ? પણ નિજાજે તો સમજા વાંચવા શીખવો ને જાણ જાણવા, મળીત જાયે તે ઉપરથી સમજાવું તો ખરું જાણ જોઈએમાં જોઈ સમજાય કોઈ કે તે જોવાની મેજ સમજે.

ખડેનો એટલું તો ખરૂં કે બ્યવહારિક જાન કે ઘર કેવી રીતે ચલાવવું, અગર કુટુંબમાં સલાહસંપન્ન રાખવો. અને પોતાના ધરની-દક્ષિણ પ્રમાણે ખર્ચાં ચાખી સંતોષ ને આનંદથી દીવસ ગુજારવા એવું કંઈ નિશ્ચયે શીખવવા નથી, એ તો પોતાની ખાની ફરજ છે માટે ને આપણામાં આ ગુણ ઘણે તો જાહેરાતમાં આવશે માટે પહેલું તો આપણે સુધરવું ને આપણે સુધરીશું તો ઊઠ્યાં સુધરશે, માટે આ ઉપર ખુબ વીચાર કરી આપણામાં જે અવગુણ હોય તે તણ દેવા ને ગુણ પ્રદણ કરવા. એકદમ તો બને નહીં પણ બે તે ઉપર ધ્યાન આપાય તો ખીને ધીમે બની શકે છતાં એટલું તો ખરૂં કે જોતાં કામ અગર જોડી સોજત લાગતા વાર નહીં લાગે ને શીખવું પણ પડે નહીં પણ સાદું થવું કંઈ રહેતી વાત નથી તેનો મન સાથે ખુબ વીચાર કરેશો તો ઇશ્વરી શક્તિ નજરો ને ખરા જોડાવું જાન થશે. તો પછી બ્યવહાર પણ જોડાવવા લાગશે ને ને કરવાનું મન થશે નહીં છતાં કરવો પડે તો સર્ગા સંબંધીથી જુદાં ના પડાય ને તે પણ એક જાતનો બ્યવહાર સાચવવો પડે એટલા પુરતોજ. ખરા તન મનથી નહીં પણ ઉપરથીજ માટે ખડેનો કંઈ સમજે બીજાને સમજાવે. આવો અમુક વખત થા માટે જાણીને અજાનતામાં કરો છે.

એક મોટી ખામી એ છે કે આપણે વાનગી કરવા બેસીશું તો જાણે કેટલી પડિતાઈ જતાયીશું ને આપણે કેટલાં છીએ તેનો વીચાર કરવો કરીશું નહીં, એ આપણે દરેક બીજો સાધારણ સ્વભાવ થઈ પાડે છે તે સ્વભાવ જ્યારે દુર થાય ત્યારે આ ખરૂં ને આ જોડું ને જાણુપ. જ્યારે ખરા જોડાવું જાન થાય ત્યારે વડીલોની આજ્ઞા પાળવી, ધર સંસ્કાર સારી રીતે ચલાવવો, સંતોષ ને આનંદમાં રહેવું, ઇશ્વર ઉપર આસ્તા રાખવી, એને ખાધીન આપું જગત છે જિમ માલમ પડશે ત્યારે મન ચાલે થશે ને મન ચાલે થયું કે અજાન થયું. ત્યાર બાદ નીચેના ગુણ તમારામાં આવવા માંડશે જેવા કે સર્વની સાથે સંપીને ચાલવું કબાઈનો મઠ રહેશે નહીં તેમજ બીજા અનેક અવગુણ છુટી જશે ને સારી વાત મમશે. આ શું જોડું છે ? તેજ કેમવળી માટે ખડેનો તેવાં ચક્રને બીજાને કરવા ધ્યાન આપશે તો જાણુ થશે.

બીજું એ કે આપણી ફરજ ક્યાં ક્યાં જાળવવી ને કેટલી તેની પણ સમજણ પડશે. આપણા ઊઠ્યાં ઉપર જેવી પ્રીતિ છે તેનાથી વંધારે વધુ ઉપર રાખવી તે "કાઈ જાણું નથી. વધુ લાવવા ને સાસુ થવા સે કાઈ જાણે છે ને પોતાની જાણમાં બંધાવી પીગ આપવા તેવાર થાય છે તેમજ જાણ પણ જિટલો બધો કે કહેવત છે કે "દીકરાનું મોં તો સુવાડમાં મુલેસે આવશે તો જોઈશું પણ વડું ક્યાંથી જોવાનું" આવ આટલો બધો પણ તે ક્યાં સુધી કે પરણીને આવીને ધરની માફકથી થઈ નથી ત્યાંમુખી, માફકતમાર થવા પછી તો કહેવત જોવું થાય છે કે, "પડેલાં સાસુ દરખાયાં, ને પછી તો સાસુજી દડકાયાં થયાં." શું ખડેનો આ આપણને જોએ છે ? જેના આવથી લાભાં તેવો ના રહે કેમ ? વડુ તે કાણુ તેનો એક મનથી વીચાર કરો, જાણમાં કણુ છે કે, સ્ત્રી (વડુ) ધરની લક્ષ્મી છે, તો તેવા કરેશાર પડયા એ દરેક સાચુની ફરજ છે, તો તે તેની કેમ જાને તે એક વીચાર કરવા જેવી જાગત છે. જેના આવથી લાભાં તેવોજ રહેતો જોઈએ. તે કેમ રહે ? ખડેનું તો એક નરી વડુને પોતાનાં માજાખો સ્નેહ જોડતાં કામ થાય ને નવા માજાપત્રી પ્રીતિ બંધાતાં વાર લાગે ને સર્વને થયું દશે. તેને વખતે ત્યાંની પ્રીતિ સાંભળે નહીં

ને આપણા ઉપર ગ્રેમ બંધાય એવા સુખાકારક વચન સાંભળે મોઢવા ને તેનામાં તેના પીયરમાંથી પુરતી શીખામણ મળી ના હોય એ તે આપણાં વચનનો અનાદર કરે પણ આપણા મનમાં કંઈ ભાવનું નહીં, તે ક્યાં સુધી કે તેનો આપણા ઉપર ગ્રેમ ન બંધાય ત્યાં સુધી, પછી ધીમે ધીમે આપણા ધરનો અવકાશ સમજાણીએ. ને તેને કંઈ આરા દાખલા તથા આરી બોલોનાં ચરિત્ર દલીલો તે તેથી તે અલ્પી થશે ને આપણે ગ્રેમ જોઈ તેનો ગ્રેમ ઘસા વીના રહેશે નહીં ને ગ્રેમ ઘસે ને આપણી શીખામણ લાગી કે તેને તરત ખસાવેલો થશે ને હવે આવી વખત આવે નહીં ને સંમેશ વચનના અનાદરની આરી ખામશી માટે એવો ધાડ ગ્રેમ બંધાય એટલુંજ માગીએ છીએ ને સરેરાશ કુટુંબમાં સલામત રહે ને સર્વ બંદોબસ્ત આનંદ ને ઉમંગી લાગ તેટલા ખર્ચાં પોતે સુખરવાની જરૂર છે એટલું જણાવી શું માફ સખતું બંધ કરીશું. આરી કંઈ જીવજુતુ વધ દોષ તો આરી બંદોબસ્ત મને આવે કરશે.

“ અમારે શાની જરૂર છે. ”

અમે લોકોની પુત્રોને શું કરીએ? અમેલક! અમારી અંધિયો અજાનતાના (અવિજ્ઞાના) પાટા બંધાવેલા છે. અમારા જ્ઞાન અંધુ નષ્ટ છે તે જો દલ લાગીને લિખા કવાનો રતોડ બતાવે તો અમે જ્ઞાન સમુદ્રમાં પ્રવેશ કરી કરીએ તમારાં પુત્રોની અંદરના રહસ્યો અમે અવકાશમાં ઉપગોચ કરી બતાવીએ અને અમે તમને તમારા કર્મમાં વધારે મદદ કરી લઈએ.

પાણી પામે સ્વંય છે, ધાતુ ધરણીના માન;

ધાતુ ધરણી ધરણી છે, ધર ધરણી વિનાઈ રમસાન.

સમગ્ર સંસારમાં તુ છે નાર.

કવિ ન લ.

હીએ તમારી સહવર્ત્ત ચારિત્રી છે, તમારા ઘરનો પ્રધાન છે તો તમે તેને યોગ્ય કેળવણી આપવા માટે આટલી બધી બેદરકારી આ માટે શબો હો? શું અમારા માટે તમે કંપરના અજાનદાર નથી?

હાથમાં નળિયે તમે રમતી બેઠતી આલિંગિયો જુઓ હો તે અસ્મિતી માત.મા છે તમારી પ્રભાની ઉમરિયો આપાર તેમજ પાન રહેલો છે તમારી પ્રભાને ઉન્નત માટે પ્રેરનાની ક્રમ્ય સખવા હો તો અવકાશીય કેડ કરીને તેવાર લાએ. અને અસ્મિતી માત.માને જ્ઞાન જ્ઞાન આપવાની કારખાત કરો. “ સુવચ ત્યાંથી રીયો મણે. ” આ જાનનમાં આ કહેવતનો ઉપગોચ કરો કે ન્યાં આજની દશે વર્ષો તમારી પ્રભાને ઉન્નત અને પુરિષાળો બોલને તમે આમલણી થશે.

હાથમાંની કેળવણી વધારવા માટે ઉપચાર કરીને મોટાં મોટાં ટકા બેઠાં કરો હો તેમાંથી રોકાવડીયો અવરો હો બોલિય રવાવસાના વિચારો વધવો હો, બનાવો વડે મો હો ખરું તેના યોગ્ય જાનની હિલચાલ આ કેળવણી વધારવા માટે કરી છે? શું અમારે

કેળવણીની જરૂર નથી ? ઉપરાંતેથી મોટી રકમોમાંથી જે કંઈ દશ ટકા જેટલો ખર્ચ ઓછાની કુળ્મતિ માટે કરવાનો તમે સંકલ્પ કર્યો છે ? કંઈજ નહિ. એ બાબતમાં તો અમે વાલ્મીકી બાબાજી તે વાલ્મીકીબાજીને છીએ ઉદાર દીવ બતાવીએ તો અમે વાલ્મીકી સેના ?

અડાયતાની વધારે વસ્તીવાળા આગોમાં (ઉપરેટ નડિયાદ) કન્યાશાળામાં જઈને જુઓ તો વસ્તીના પ્રમાણમાં બહુનાર કન્યાઓની ગ્રંથા કેડલી ચોખી છે ? ક્યાંથી હોય ? તેમને નાત તરફથી કંઈ પણ ઉત્તેજન મળે છે ? વરસે દહાડે ફક્ત રૂ. ૧૫ તું ઇનામ નહિ તો વળી સંકલ્પરથીયેની તો વાતજ થી ?

એક આંખે ન જુઓ છોડો અને છોકરીઓમાં ભેદ ન રાખો બંનેના કર્તવ્યને લગતી શારીરિક, માનસિક, નૈતિક અને ધાર્મિક કેળવણી આપો કે જેથી તમારા કરવા મહેલ સર્વ પ્રયત્નો સફળ થશે. આદ રાખો કે તમે જે એકજ આંખે જોશો તો હપ્ત તમને એ અન્યાયનો ખરો તમારી પ્રભુ તરફથી વાળ્ય વખર રહેનાર નથી.

વાંચક બહેનો અને શાલિના આગેવાન ગૃહસ્થો આ વિષય પાનાં ફરવીને વાંચી જવા માટે લખાવશો નથી પણ તે વાંચીને તેને આચારમાં મૂકશો એવી મારી સખત મક્કામલ છે. કવિ નવકરામજી કહેવું યથાર્થ છે કે—

ધર્મ, કર્મ, ન કેળવો, નાપો કંઈ પણ શાન;

રાખજો હેવાન તો, કેમ હોય ન એહેવાન. સત્કર્મન.

હાલના જમાનામાં મુખ મેળવવાનો સાધનો ક્યાં છે ? શાન અને સદાચાર હે કૃપાળુ પરમાત્મા શાલિના આગેવાને તે સાધનો પ્રાપ્ત કરવા માટે તું સક્ષમ થજો એવી મારી નમ પ્રાર્થના છે.

લી. એક ક્ષાતિ અભળ્યા.

કલ્યાણ ભાનેરના વીસા અડાયતા એકડાનું અધારણ.

(મત્તાં અને ૧૬૦ થી ચાલુ.)

સૂચના:—

ધણી વખત પરચુરણ કામેને માટે પંચ સાત આડ દિવસ આવે છે. અને જમવા-

આવામાં ગેદિ ખર્ચ કરી નાંખે છે. પહેલાં જે ત્રણ દિવસ તો, ૧લાણા

પંચ: બાજ આખા નથી, હજી 'સુદક્ષિણા' આવવાના બાકી છે, તેમને

તેડવા મોકલે, જેમ રામરામામાં ગણી નાંખે. વળી એક દહાડો રદ-

વારમાં અમુક જે ચાર માણસો જરા લોચા પોંચ કાઢી વડવા મડી પડે તો, પંચ હડકડ

કરવું વેચાઈ જાય, અને આખો દહાડો તેની લેજ વાલો કરી; રાત્રે પચના લાડવા જળી

મામ લોચા ફક્ત દંડકાની પડી રહે. દુઃખજનું જેમ દિવસોના દિવસ સુધી જે આમતનો

નિઘાસ અડવા કપાટમાં આવી સકે તેને માટે આદ દશ દિવસ બાકી નાંખે છે. તેના કરતાં

દરેક ત્રણ કે પાંચ વર્ષને માટે 'પંચ સમય' કલ્યાણ ભાનેરના થક દીક જે, અને ખીજ

દરેક મામ દીક જે જેમ મળી એકદર કવ-૩૨ માણસો ચૂલી દહાડી, પચની દરેક નાની

મોટી બાબતનો તોડતોડ કરવાની સવા આપણમાં અંદરે તો એણ ખર્ચમાં તારીફ કામેને

કેલ આવે.

લગ્ન: પ્રથમ તો લોકો પોતાનાં છોકરાંના વિવાદ બહુજ નાની ઉંમરમાં કરી નાખે છે છોકરાં વર્ષ દસઠનો થયો, ત્યાં સુધીમાં વિવાદ ન થયો હોય તો, એજા પોતાને કુળવાન માનતા હોય તે તમે ઉપર થયે જાય છે. અને છોકરીનો વિવાદ કરવાનો હોય તો રહેને સારા ધરનો મુરતીઓ વરી જાયે આમ નાહક બોલી ઉત્પાવળ કરનાર આ બાપ સમજતાં નથી કે તાન નાની ઉંમરમાં વિવાદ કરવાયો અનેક મેરલામ થાય છે. તેમાં મુખ્ય તો એ છે કે વરકન્યા વચ્ચે ઉંમરનો કાંઈ તફાવત રહેતો નથી, અને પરીણામે કનેડાં થાય છે અને કનેડાં દંકાઈ ન રહે તેટલી ઉંમર સુધી વર તથા કન્યા બન્નેની દુખી અને કરમીટી અઠગી બેતાં વાસ છૂટે છે.

પરીણ લગ્ન કરતી વખતે વર કન્યાની ઉંમર કે કારિરીક માંધા સામુ તો કાંઈ જોતુંજ નથી કાંઈ કાંઈ કહેવા જાય તો જરામ્મ દે કે—સાલમાં કયું છે, કે નવ વર્ષની ઉંમરની કન્યાનું કન્યાવાન દેરામાં મધ પ્રુખ છે, તેથી ઉતરતું અગ્નીઆરમે, અને તેર વર્ષની કન્યા કુંવારી રાખવામાં મધા હોય છે. વળી વર કન્યાનાં મામાપ મુલ્યન જોત જ્યાં હોય છતાં પણ રહે કે કાચ કાલે દીડી છે, જે દસમે કીધે તે ખરો! આમ કદી લોકો નવદસ વર્ષની ઉંમરનાં છોકરાનાં લગ્ન કરી નાખે છે. અને ત્યારથી તે કન્યા પરભાવવા જોય થાય ત્યાં સુધીનું જોખમ નાહક બોરી થે અને પરીણામે જાળ વિધવાઓની સંખ્યા વધતી જાય છે, બાલિ પ્રત્ય નિર્જન થાય છે, આગુખ કુંઠાં થાય છે, બેકારે થયા થયાં માડાં પરીણામે અનુભવનાં થો છે જે છોકરી છોકરી પોતાનાં મામાઓની છવા નિથે રહી પોતાના મનને જુલિને અને કીરને અંકુશ રીતે ખીલવવાની અપરવામાં હોય છે તે જાળવજને પરીણામે ધરમારી મામુમ થો છે અને કાંઈ કાંઈ મુલ વમરના વેવાડખો, રોડ, ‘એમીટી’નું કંતલ જોવામાં આવે છે આ મધુ થતું અટકાવય આપતા ઇલામ લેવાની સાથી પહેલી જરૂર છે અને વિવાદ કરતી વખતે વરકન્યા વચ્ચે અધિક તફાવત રાખવાનો અને કન્યા તેર વર્ષ પહેલાં નહિ પરભાવવાનો ઇચ્છા જનની તકરિ કરવાની ખાસ અમલ છે.

કન્યા વિદ્યે. થાય છે તે સદંતર નાથ થવાની જરૂર છે છોટ પથે બાંધેલો રૂ. ૭૫૨ તો ખારો જરૂર અમલમાં મુકાય, અને તેથી વધુ રકમ લેનાર તેમજ આપનાર બન્ને પંથના મુન્દાને ખાત થાય એવો સખર નું જાનલ્લ થાય તેજ વિદ્ય થતો અટકવાનો સંભવ છે.

પણાનીરકમ. કાલજા જમાનને બહુસરી વધારીને બાજમાં બોલી ૧. ૫૦૭ કરવાની જરૂર છે.

જહુને આગુ તોડવા પહેલી વખત વરને પોતાને જહુ પડે છે આ રીવાજ કેરલો તપા કરમ બરેલો છે! જેઠ તરણી ધરણા આજ નિર્જન રિવાજને વગી રહે છે, અને ખીજ તરણો રીવાજ કરે છે કે છેકસામે ભેલરમા થન મધા છે—વડી મધા છે, બ્યાં બાપા રિવાજ આજ છે ત્યાં છેકસામે નિવાસ શું કરે! જાન ખર્ચા બેઠે કે પાવરે. વરા અને બીજાં ખર્ચા.

(૧) છોકરીનો વિવાદ થાય છે ત્યારે કઈ બધાંને જમાવવાનો તેમજ આપ મુલ કરવાનો રીવાજ છે. થોડા વખતથી જાણજા કરવાનો રીવાજ નાથ થયો હતો. પરંતુ ને

લાક્ષ્મી પાછો આણુ થયો છે. અમુક મદીનાના છોકરાના વિવાદમાં સહેજ પોણેસોધી સો રૂપીઆનો ખર્ચ કરી નાંખવામાં આવે છે તે એક નાતની હરિદ છે. માટે તે બંધ થવાની જરૂર છે.

(૨) લગ્નમાં જાતને પાંચ ટંક જમાડવાનો રીવાજ છે તેને ખદલે તથા ટંક કરવાની ખાસ જરૂર છે ત્રીજી જાનમાં કેટલાં માણસ લેખ જવાં તે નક્કી થયું છે. છતાં પણ માણસોની સંખ્યા કેટલીકવાર ધાર્યા કરતાં વધી જાય છે. માટે તે જાનમાં ચોખ્ખા બદોબસત થવાની જરૂર છે.

(૩) લગ્નમાં દીકાં આપવાનો રીવાજ છે. તેમાં લગભગ રૂ. ૪૦ થી ૫૦ વહેંચવા પડે છે. આ ખર્ચ માત્ર સમાધાની સોજા દેખાડવાની ખાતરજ કરવામાં આવે છે. અને સમાધાની સંજ્ઞા માત્ર જમવા જમાડવાને સંજ્ઞા છે. તો પછી સાંભાળાને જમાડવા અને તેને ત્યાં જમવા જવું. પણ ત્યારે દીકા દીકા કા આના કે બાર આના જેવી નાની રકમ પણ સાંભાળાને ત્યાં પચાસ રૂપીઆનો ખોટો પાડી તેને મોજા રૂપ થયું એ અપરીત છે.

(૪) લગ્ન પ્રસંગે આંસો પાછો વાળવાનો રીવાજ છે. આંસવાનો રીવાજ કામલ કર મંથર પુરુષની શુદ્ધિ અને દિર્ઘદિનને ખરેખર મન્યવાદ પડે છે. સમાસજન્યીયા તરફથી જેવા શુભ પ્રસંગે રૂપીયા, એ કે પાંચ આંસો આવે તે રકમ ખર્ચમાં મદદ રૂપ થઈ પડે. આપે આંસો આપનારને નાની રકમ જણાય નહિ. આ રીવાજનો આવેલો ઉચ્ચ હોદ્દા હોવો જોઈએ એમ તથા વિચારવંત પ્રસંગે માનવું છે. પરંતુ એ રીવાજને ખોટું રૂપાન્તર આપી દીધું છે. અને રૂપિયા આંસો આપ્યો હોય તેને હોટ કે જે પાછા વાળવા અને તે ઉપરાંત સમાધાના પ્રમાણમાં વિદ્યવગીરી તરિકે કંઈક વધારામાં આપવામાં આવે છે. આ રીતે એક લગ્ન પાછળ રૂ. ૨૦૦ થી ૩૦૦ સુધી આવડું ખર્ચ થાય છે. આ રીવાજ બંધ થાય તો લગ્નના ખર્ચમાં મોટો ફેર પડે. પછી આપવાની રકમ જાય, અને આવેલો રકમ વધારામાં રહે.

(૫) લગ્નમાં અને સીમન્તમાં મોસાણું કરવાનો રીવાજ છે. બહેન બાળેજને મોસાણું કરવું, એ રીવાજ તો ઘણું સારું છે. પોતાની સ્થિતિ અતુસાર દીકરી બહેન કે બાળેજને આપવું એ દરેકની ફરજ છે. પરંતુ મોસાણું કર્યાની રકમ બદલામાં તેને ઘેરથી કાઢી પણ પાડું થસડી લાવવું એના જેવું નાંચું એક પણ નથી.

(૬) સીમન્તમાં જે કાંઈ થોડું પણ ખર્ચ કરવાનો રીવાજ છે તે સમૂળગો બંધ કરવામાં આવે તો વધારે સારું.

(૭) કુવાયકાં તાન બંધ કરવાં જોઈએ.

(૮) ત્રીસ વર્ષની ઉંમર સુધીના શુભામના મરણ પાછળ જમણવાર ખીલકસ કરવો ન જોઈએ. જ્યાં શુભાન ૧૬૬૬ જેવો છોકરો કુળગરી જાય, જ્યાં નાની વઢૂ રહે, જે ઘેર કાળો ફેર વર્તિ સ્વોદોષ, તે ઘેર જઈ મરનરની પાછળ લાડવા ઉઘાવવા. ફનીઆમાં આવી વધારે નીચું કામ કંઈ દેખ ? એક ચમીના વાણમાં તમે તે નિમીષના લડુ જોઈ કે, પોતાના મરમોનો ચોંટા પડેલો દેહો આવ. જન્મેથી સરખીજ તુમિ મળશે. તો પછી જમવાનો ત્યાગ શા માટે ન કરવો ?

(૯) મરણ પાછળ અમીશ્વરમુ જાળને લેકોને નહિયું પડે છે. તે પછી મરણ પા-
છળ જેને જે વેરા કરેલા હોય તે તેરખાને દેહડેખ કરે. તેરખાને દેહડે જેને સર્ગી જમા-
નમાં હોય તે સર્ગી જમાડે, નાત જમાડથી હોય તે નાત અને એ તડ જમાડવાં હોય તે
એ તડ જમાડે. અને ચોખ્ખુ કરવું હોય તે તેરખે અને ચોખ્ખે એમ એ દેહડા કરે. આમ
કરવાથી મુતકીડું આવું નહિ પડે. (કાઅમાં પણ કહ્યું છે કે મુતકીડું આધારમાં મદ્ય દોષ
છે.) અને દસમે નાનાં સર્ગાં, અમીશ્વરમે મોઢાં સર્ગાં અને અરનાલી નાત એ ત્રણ દિવ-
સવું ખર્ચ કરી યશે. તેથી મરણ પાછળ મોટી રકમનું ખર્ચ થાય છે તે બટકરો.

(૧૦) ધરેલા કુમેરના લાડુ વડેનવારને ૨ રપ થી ૩૦ અર્થે થાય છે. લાડુ
પણ ખરા મેવા નથી અને તેને ખરે પૈસા લેનારને તથા આના ૧ છ આના આને તેને
હીસાળ નહિ. અને વડેનવારને સામલી રકમ ખર્ચવી પડે તે પછી આની બાકીના અડક
ખર્ચ થાય કરેલો જોઈએ.

(૧૧) મરણ પ્રસંગે આપણું કરવાનો રીવાજ છે. તે મરણની ઉત્તર ડિવાન
ખર્ચમાં અનુમતો છે. અને તેમાં મોટી રકમ થાય છે, ખાટે તે મધ કરવાની બર છે.

(૧૨) રોઝ મલે રીતો ખાંધેલી છે. અમુક યાજુ આવું ત્યારે અમુક દિવસ જમા-
નવું, અમુક જમણ કરવું, લાડુમાં રોઝ થી નાંખવું-વગેરે વગેરે. એ મધા જીવનલક્ષ પ્રમાણે
મરણ કે પૈસાધાર કરીને વર્તવું પડે છે. એમ કરવામાં જેનો કાંઈ પડોવતર હોય તેને તે
ડીઠ, પરંતુ મરીમનો ખરા થાય છે. વળા મધનો રોઝ એટલે સુધી છે કે જંચના મુવદ્દ
આરે ત્યારેના થી તોચાય, એક જાણુ રોઝજ જમાડી હોય તે બપોરે, મોડું થાય તે મરે
થાય, પરંતુ પંચના આપણ તોચા અર્થે નહિ ત્યા સુધી થી નમ અપાય! વેરા કરનારનો
અંતરે પણ વિશ્વાસ નહિ! આ રીવાજ મદ્ય જરયાળની છે. વેરા કરનારને પોતાની
આજર વધતી દશે, અને રિયનિ પડોવતરે દશે તે થા ખાટે ખરાળ કરીને જમાડશે? ખાટે
અમુક પ્રમતે કોણે કેટલા દિવસ જમાડવું તે, અને થી કેટલું વધવું તે, આ બન્ને બાબતો
ધરમણીની મુન્શરી ઉપર રાખવાનો રીવાજ કરવાની ખાસ બર છે.

આ ઉપરથી કાંઈને એકાદ એક લામરો કે જમણ આવાનું સમજવું મધ કરવા
જેવુંજ થાય છે. પરંતુ મળા મોહની સ્થિતિ કેટલા નિર્જન કરી નાંખનાર આ દરજ્જાના
વરાળ છે. તે માત્ર નિર્જન બનાવે છે એટલુંજ નહિ પણ દેહધાર સ્થિતિમાં લાવી મૂકે છે.
છેલ્લે મરણ વેચી, ધાર વેચી, અને તેથી એ પડોવતર ન વધે તે દાહરી વેચીને પણ
નાતના સિરસ્ય મુળખ ખર્ચ તેા કરવુંજ પડે. આ બાબતી વેચાળ નાં સુધી મોહમાંથી
નશે નહિ ત્યાં સુધી એકાદની સ્થિતિ કુપરવતી નથી.

કેળવણી: આજુ જમાનામાં વેપાર મોહની અમર કમાવાના રોઝ સાધનમાં કેળવણી અને
ખોદણા જાતની બર છે, એ નિઃસંદેહ છે. દિન પરદિન મોંધવારો વધતો જાય છે. શારિ-
રીક રસલુનાં સાધનો વધારે પ્રમાણમાં જોઈએ જામે. અને તે ઉપરાંત અનેક પ્રકારની
બરોજીઆતો વધી છે અને દિવસે દિવસે વધતી જ જમાની. તેવા પ્રમાણમાં ખર્ચને પડોવતર
વગર અને લાલની પગલ સ્થિતિમાં મુખ્યત્વે કરના સારી-દાંતી કેળવણી લેવાની બર છે.
આને માત્ર નિકાલો મોલવામાં આવે છે. જાણેના મેઠાં માંડોમાં અમેજ નિકાલો રચવા

છે. તે પછી બનતી તાકાદે તેનો લાભ લેષ દાણની પછાત સ્થિતિ સુધારવા બનતો પ્રયાસ શા માટે ન કરવો ? અગ્રેજી બહુતર નોકરી કરવી હોય તેને ન માત્ર 'કામલુ' છે, એવું કેટલાક માને છે. પણ તેમ સેમજવામાં ગોંધી બંધ કરે છે. વેપારમાં તેની ઝાણી જરૂરી આવત નથી. ગામડાંમાંથી ઘસડાઈ આવતી વેપારની બજારો કંપર શહેરમાં મોટા પ્રામા ઉપર વેળર આવે છે. અને તેમાંથી શહેરના વહોવારીઓ લાભે રૂપિયાં ઘેદા કરે છે. કારણ માત્ર એટલું જ કે તેઓ બજેલા છે, કેળવણેલા છે અને બહોળું જ્ઞાન ધરાવે છે. જ્યારે એજ માત્રમાં ગામડાના વેપારી માલ ઉપસાવે, ભેજા કરે અને કેટલું દુઃખ વેડે ત્યારે પુનઃ મહેનતગળું મેળવી શકે છે. દુઃકાલમાં મતલબ એજ છે કે દુખતા સ્થિતિમાંથી તરવનો એક જ સલાહ છે. અને તે એક દરેક દરેક બુજવાતી અને અગ્રેજીનો સારો અભ્યાસ કરવો. પછી બસે જોને વેપાર કરવો હોય તે વેપાર કરે અને નોકરી પસંદ હોય તે નોકરી કરે.

અગ્રેજી બહુનારાઓની સંખ્યા દિન પર દિન વધતી જાય છે એ ઉલ્લેખ એક સુખ ચિન્હ છે. છતાં પણ પોતાનો ઊંઠાં પાછા ખર્ચ કરી જામી કેળવણી આપી શકે એવા મહા મુશ્કેલી કેટલીકવાર પછાત પડી જાય છે; તેમ કેટલાક વિદ્યાર્થીઓ અબ્યાસક્રમ પૂરો કરતા પહેલાં નિસળ છોડી દે છે તેમ નજ થવું જોઈએ.

છોકરાઓની કેળવણીમાં ને વર્ષ આવ્યો નથી પછાત છે, તે છોકરીઓની કેળવણીમાં હોય એમાં શી નરાઈ ? સ્ત્રીઓ, જેના ઉછેર ઉપર, જેની કેળવણી ઉપર અને જેના શિક્ષણ ઉપર અવિચ્છની પ્રભાવો આવેલા આધાર છે તેજ અગામ અને ખીન કેળવણેલ હોય તો, એથી ખીનું વધારે શૈયનીય શું હોઈ શકે ? કેટલાક બોટી દલીલ કરે છે, કે આપણે છોડીને ક્યાં કમાવા મોકલવો છે. આણું માનવાસઓની મોટી ભૂષ છે. બહુવું એ માત્ર કમાવા માટે જ નથી; પણ બહુવારી છુટ્ટી ખીને છે, મન કેળવાય છે, જ્ઞાન વિકાસ થાય છે અને મતુષ્ય સરકારી બને છે. તેથી સંસારમાં સુખ અને આનંદની છાયા રાખનાર દરેક સ્ત્રી પુરુષને બહુતરની ખાસ જરૂર છે. વળી પુરુષ કરતાં સ્ત્રી ઝાણી ઉપયોગી નથી, માટે છોકરાઓને બહુવારી મહુવારી કેળવવાનો વિચાર કરીએ તેની સાથે છોકરીઓને બહુવારી તરફ પ્રેરતું લક્ષ આપવાની જરૂર છે.

કેળવણી ફક્ત અને વિદ્યાર્થી શુદ્ધની સ્થાપના કરવાનો વિચાર નહીંબાદ ખપ્પમતા સભા મળ્યા પછી આખી નાત કરી રહી છે. અને ઘણે સારો હિસાબ આવ્યો છે. આશા છે કે થોડા વખતમાં બંનેની સુગ સ્થાપના થઈ જશે. અને પરમહંસાણું પરમેશ્વરને એજ પ્રાર્થના છે કે તેનો મજા સારો લાભ થાય.

આ એકકાનાં ગામ, લઠાણાં તથા સુખ્ય માણસો:—

૧. ઠઠલાલ. (રિલે રેલ્વે ન. કે. રેલ્વે.) ૭૧ ચા. રીસર્ચ સુબજમાઈ

ચા. નિમોવનદાસ નંદલાલ

પરીજ સંકરલાલ દારકાદાસ

ચા. બોધામાઈ ગોપાળજી

ચા. હજનલાલ દરેગોવનદાસ

ચા. લણગાઈ નલજાલ

૨. બાનેર. (રોકન વાચક, નં. ૬, રેલ્વે, પેટર, વાયા નડીઆદ)	૩૩ શા. મોતીલાલ મોખાળદાસ
	શા. મોતીલાલ મોરખનદાસ
	શા. દારકાંદાસ દરજીખાંદાસ
૩. મદુધા. (રેલ્વે રોકન નં. ૬— રેલ્વે-પેટર મદુધા).	૨૭ દીપચંદ્રભાઈ દયાજીભાઈ
	શા. મોતીલાલ મોખાળદાસ
	શા. મુનીલાલ દરજીખાંદાસ
૪. મલીયા, (રોક દાંડાલ, પેટર-વાયા મદુધા)	૨૭ શા. હરદાસ પરજીરાસ
	શા. દામોદરદાસ દારકાંદાસ
૫. સામનાપુર (રોક મદુધા, પેટર મદુધા)	૧૯. શા. સામનાપુર મુરખાપુર
	શા. કંઠરાલ નાનચંદ
૬. રણ (રોક મદુધા, પેટર મદુધા)	૧૪. શા. આચાર્ય દીપચંદ
૭. અલીપા. (રોક મદુધા, પેટર મદુધા)	૫. શા. જુલુદાસ રણજી
૮. અમોરી આંબલી. (રોક નડીઆદ)	૨૪. શા. આચાર્ય મોર્ચિંજી
૯. એસ્કરબી. (રોક હાલિયાલ, પેટર વાયા હાલિયાલ.)	૨૦. શા. અમરદાસ પાનાચંદ
	શા. મનજી અમીચંદ
૧૦. બરોડા (રોક બરોડા)	૩૮. શા. જુલુદાસ દરજીખાંદાસ
૧૧. અમદાવાદ	૨. શા. મુખાપુર મુખાપુર

આ કોડલામાં કેંગવની પામિત મુદ્દરો:-

કોડલાલ મોતીલાલ પરીખ એસીસ્ટન્ટ એટ લૉ (૨ મર્ડન ઓફ ટેમ્પલ. ઇ. સી.)

જેનું હાલમાં રી રેકર્ડ એક નવનવર પદેના વલ્લિ મદરથ, ' English and Indian friends ' But what most powerfully influenced the British elector is to hear the cause of India pleaded at first hand by Indians themselves, and we are glad to recognise the continued efforts of Mr. J. M. Parikh in this direction. " Report of the British India Congress Committee, વિનયમીભા નવે પોતાની માન્યીમા કિતન પ્રભુ સમજ રખા કરે તે તેમના મન ૧૫૨ સચેત આસર કરી શકે અને અમને અનુસારને મજાન આનંદ થાય છે કે—મી. જી. બેખ. પરીખ. તે દીકરો સત્ત્વ પ્રવાસ કરી રહ્યા છે. (પ્રિન્ટિંગ પ્રીસના કમિશનર કમીટીના રીપોર્ટ ઉપરથી.)

૨૧. શા. કોડલાલ દીપચંદ્ર શી નુ મોર્ચિંજી મીતલ મેરેન્ડર અમદાવાદ.
 ૨૨. શા. નરહરિ દારકાંદાસ પરીખ નો. જી. બેખ. એક. બી. જોશી અમદાવાદ.
 ૨૩. શા. મુનીલાલ મોતીલાલ ની. જી. એસીસ્ટન્ટ કેમ્પુરી હરેન્દ્રેન્દ્ર. મોખાલ.
 ૨૪. શા. કંઠરાલ દારકાંદાસ મીર રોકરલ દેસાઈ. અમદાવાદ.

૨૧. રા. પુરષોત્તમદાસ નેડાબાઇ ધી કરલામ મેચ ફેક્ટરીના મેનેજર. અમદાવાદ.
 ૨૨. રા. કેશવલાલ નંદલાલ હેડ માસ્ટર, પીઠાઇ.
 ૨૩. રા. જીવજીલાલ મગનલાલ પી. ડી. એચ. વોટરસ પોસ્ટ ઓફીસ. વોટરસ.
 ૨૪. રા. માણેકલાલ હરજીવનદાસ પોર્ટ ટ્રસ્ટ ઓફીસ, મુંબઇ.
 ૨૫. રા. સુનીલાલ કંધરદાસ અવર્નમેન્ટ પેન્સનર, ઠાલાલ.
 ૨૬. રા. દીપચંદ દયાજીભાઈ મોટી. અવર્નમેન્ટ પેન્સનર, મ્યુનિ. કમીશનર. મહુધા.
 ૨૭. રા. શીવલાલ નંદલાલ હેડ માસ્ટર.

શ્રી મુંબાઈ અડાયતા સમાજનો સને ૧૯૧૫-૧૬ ના વર્ષનો રીપોર્ટ.

આ સમાજની સ્થાપના સને ૧૯૧૨ ના મે માસમાં કરવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ ૧૯૧૫ ના માર્ચ સુધીના લગભગ ત્રણ વર્ષના રીપોર્ટની નોંધ અને મધ્ય સાથે, વૈશાખ માસના અંકમાં છપી હતી. આ વર્ષે પણ ૧૯૧૬ ના માર્ચ મહીના સુધીનો રીપોર્ટ બહાર પડેલો હોવાથી તેની નોંધ આ વખતના વૈશાખ માસના અંકમાં લેવી અને ઉચિત પારીએ છીએ. ખરૂં કહીએ તો આ પરતું અસ્તિત્વ પણ સમાજનેજ આભારી છે જો કે તેના વહીવટ માટે પાછળથી ખીળ કેટલાક મહત્ત્વેને સાથે લઇ એક મિત્રમંડળ સ્થાપવામાં આવ્યું છે. છતાં હજી પણ તેના વહીવટ થઈએ સમાજના મેમ્બરોના હાથમાં છે તે અને જાળુ-વચાને દીક્ષગીર છીએ કે બહારના મિત્રમંડળમાં નોંધપાત્ર મહત્ત્વે તેના વહીવટમાં ઉત્સાહથી ભાગ લેતા માલમ પડતા નથી. જો ઉત્સાહ તેમજ મંડળમાં નોંડાતી વખતે બતાવ્યો હતો તે જો ભરી રાખવામાં આવે તેજ આપણું હાથ ફેરવે અને એક કાંઈ તાળી પાડી નથી. હાથને ફેરવેજાવાવચ માટે જાણની સહાય તથા મંદબી જરૂર છે. માટે બહારના મહત્ત્વેને અમારા યાતિગૃહ પ્રત્યે એક યાતિગૃહ તરફ અમારી ખાસ વિનંતિ છે કે યાતિ-હિતના આ શુભ હાર્ષમાં તેમજ સ્થાપકો મદદ કરી અમને આભારી બનાવવા મુશ્કેલ નહીં.

હવે રીપોર્ટની બાબત પર આવતાં અમને જાણવતાં થશે હાથે થાય છે આ સમાજના સતત પ્રવાસથી અડાયતામિત્ર દ્વારા લીધેલા સર કરી આજી સાથમાં અડાયતા સમાજે બધો વહીવટ પોતાને માથે ઉપાડી લઇ આપણી યાતિની મોટી મંજૂર સામાન્ય સમા નડીઆદ મુકામે મેળવવાનું મોડામાં મોડું કામ, પણ ફેરવેજાવાવચ પાર પાડ્યું હતું. આ પરથી એક જાણત તો પુષ્ટી રીતે થાય છે કે જો નિરસ્વાર્થજી કામ કરવાના મુશ્કેલ પણ મદદરો આપણી યાતિમાંથી બહાર પડે તો યાતિના ખીળ મુદતરો દરેક શુભ હાર્ષમાં તેમની પાછળ જેવાયા વિના રહે નહીં. સત્તા વખતે ફેલાયેલો ઉત્સાહ ને સમાજદાર થઈ શકે તેમાં થઈ મળી શુભ હાર્ષ જાણતની આત્રો કરી દોષ તો દરેક યાતિગૃહને પોસ માસના અંકમાં ઉપાવશે તે સમાજનો રીપોર્ટ વાંચનાની અને બહામણ કરીએ છીએ ને કોઈપણ યાતિગૃહ કે અન્ય મદદરોને તેની મુશ્કેલ નડજ જોઈતી હોય તો ચાર આનાની જુજ રકમ લઈ વિના પોરોને મેલકથલી અમને રબ મળેલી છે. તેથી સમા બિબ્બમાં મેળવવાનું ને તેનું હાર્ષ અમલમાં મુકવા માટે આખા વર્ષમાં જુદે જુદે રોકાણે શુભ પ્રવલે થવાની યાતિગૃહ માટે ખાસ જરૂર છે. જાણશે આજી પડતા નથી તે હવેત ખરી છે ને ને પ્રગણે હજી સામાન્ય સમા બસવાની આપણામાં સરખાતજ છે તે વખતે તરત

દ્વારા પરિણામની આપણે આશા રાખી રહ્યાં છીએ. પણ એટલું તો દરેક યાત્રિકો જાણુ જોઈ તેવી સામાન્ય સભાને દાખે થઈને સારું કામ થવાની દેશ વડી છે પણ તે ભારે કે ભારે ને ઉત્સાહથી તે સમાજ બચવાનું કાર કરવામાં આવ્યું છે તેજ ઉત્સાહ આજુ રાખવામાં આવે. મુજાણની સમાજને ગ્રામી અમદાવી કામમાં ઉત્સાહ માત્ર પ્રેરણા છે ને તેને આજુ રાખવાનું કામ બધા યાત્રિકોનાં છે ને યાત્રિકો દ્વારા પરાવત્તા દરેક યાત્રિકો પ્રત્યે અમારી નમ્ર પ્રાર્થના છે કે હવે તેમણે બધાંને પોતાપોતાની રીત સમજ તે કામ આજુ રાખવા પોતાથી બનતું કરવાનું છે ને અમારી તે પ્રાર્થના બધાં ન ભય એટલુંજ અને શ્રી કૃષ્ણકૃપાપ્રત્યે નમ્રપણે આગળે જાય.

આ ઉપરાંત સમાજને પડેલાંની આરક કાલેજના બહુતા વિદ્યાર્થીને રોકાયેલી આવી હતી. ને કમળાની નીચે મંગાવી કમળ તથા ચાંદ આજવાનું નવું ધોરણ પકડ્યું હતું. આ આ કામ પણ થતું સુખ્ય છે ને તે હવે પછીના વર્ષમાં પણ આજુ રાખવામાં આવશે તો વિદ્યાર્થીઓમાં યાત્રિકોનાં માટેની લાગણીની બીજા ભાગ વધેજ રાખવાની વડી છે. કમળાની નીચેની દારમણમાં ઓળખના સેખ માટે પણ રવાન રાખવામાં આવ્યું હતું તે બધું કમળાનેજ કાંઈ દાખ મધું કહેવાય પણ અમે જાણવાને ટીકાગીર બીજે કે તે માગણીના જતા બધાં રજા ક્રીડા ક્રીડેખ મળ્યો હતો. ઓળખને ખાસ ઉત્તેજન આપવા માટેજ અને આ અંકમાં જે ઓળખ તરફના લખાણને બીજા સેખ પછાત મુજાને રવાન આવ્યું છે ને બધે આજુ રાખી જાય છે કે જના સેખ રીકાવા છે તે તેમજ નીચે ઓળખ પણ અમારા મિત્ર પત્રમાં તેજ સેખ પોતાપણ આજુ રાખશે એટલુંજ નહીં પણ ખાસતઃ સમાજ તરફથી મહાર પાડવામાં આવવાની આવડતી કમળાની નિજાની કમળામાં બધે પોરે બાંધે કામ શેરે કે જોઈ ખાસ થતા સમાજને હેતુ પણ કહ્યું અમે પાર ખેડે આ ઉપરાંત બીજાં પણ કેટલાંક કામ મુજાણની અઢાલતા સમાજને દાખ પડ્યાં હતાં ને હવે પછીનાં કરવાનાં કામની નેધે પણ રીપોર્ટને છેડે આપવામાં આવી છે તે જોનાં સમાજ બધુંજ સાક કામ બનવે છે બીજી અમારી ખાત્રી થાય છે ને મુજાણ બધાની અમાને ને ક્રિસોસ્ટોમિસનો પણ ખાસતઃ સમાજના પગે આવી દલા રીકા, કામ, બિહા કે તદને ભાષ રાખ્યા રીવાજ સમજ યાત્રિકોનાં કાંઈ દાખ પડતાં યોજાશે તો યાત્રિકોનાં સારું કૃષ્ણ વખતમાં દહિયાવર થયા વિના રહેશે નહીં શ્રી કૃષ્ણકૃપા પ્રજા અમારા યાત્રિકોનાં તેની સમર્થિ પ્રેર ને અમારી અભિલાષ કૃષ્ણ વખતમાં પૂરું કરે. એટલું ખસ અંતરજાણી કમળા અને અમે વિરલજે જીએ.

આ પ્રમાણે અમે ઉપરનાં રોચીલાણીય કિતરવંક સમાજનો રીપોર્ટ બધો છે ને પડતાં જાણુ છે કે સમાજને જે કે આ રજા નીચુંજ વર્ષ છે છતાં તે સમાજ બધું સાક કામ થયું જાય છે ને અભિલાષ તે સમાજ આજુ આવશે એવી દેશ આજુ અને બીજી જીએ.

તે રીવાજ રાજ કમળાનાં ક્રિસ્ટનું પંચ ક્રીડાં મળેજ તેના કેટલાં પણ અમને રવાને કરવામાં આવ્યો છે જેમાં કેટલાંક માણસોને પંચ મહાર કરવામાં આવ્યા છે તે બધા કરતાં બીજાં કાંઈ કામ દાખ પડવામાં આવ્યાં હતાં ને કમળાની બધાં રીતે ઉત્તેજન આપવામાં પડે કરેજો દેશવ જુડુ સુખ્ય છે. પંચ તરફથીજ ભારે ખાસ કામ દાખ પડવામાં આવશે અમર બીજાં યાત્રિકોનાં તે કામ કરતા દેશ તેમને પંચ તરફથી પુરી મદદ આપવામાં આવશે ત્યારે યાત્રિકો દેશ થશેજ અને બધી જાણીની જોઈ જીએ.

નવીન સમાચાર.

પરિક્ષાનું પરિણામ:—

બીજા એલ એલ. બી.—હાકેરલાલ નાથલાલ દેસાઈ—નડીઆદ.

ગીમનલાલ મુનીલાલ. પારેખ-એણ.

રેફ્રેક્ટ ફાઇનલ.—હીરાલાલ કેશવલાલ-એણ.

ગવર્નરની કાઉન્સિલ માટે ચુંટાયા.—આપણા માનનીય બહુ ગોઠાવણસમાઈ

કદાનવાસ પારેખ શ્રીથી ઉત્તર વિભાગની મુનીસીપાલિટીએ તરફથી ઘણી રસાકસી છતાં ચુંટાવામાં શ્વેતકર્મ નીવડ્યા છે તે અત્યારે આપે છે કે હોદ્દાને તેમના ઉપર હજી પુરો વિશ્વાસ છે. ગોઠાવણસમાઈએ મળેલા આત્મભોગ આપી કેટલાંક ઘણું સંમીન કાર્ય કરી ગયા તારી ઘેતાની લાપકાત સાબીત કરી આપી છે જે અમે આ વર્ષના પહેલા અંકમાં લીધેલા તેમના જીવન વૃત્તાન્તમાં ઘણી સારી રીતે અમાસ આકર્ષેલી જાણ માટે જાણી આપ્યું છે, જોઈએ તે વિષે અમે અમે વધારે લખવાની જરૂર જોતા નથી. પણ અમે તેમને મળેલી કલેક્ટ માટે ખસા અંતઃકરણથી અભિનંદન આપીએ છીએ અને એવા નરો આપણી શાંતિમાં વધારેને વધારે પાછી શાંતિને દીપાવી શાંતિને ખાસ મગરૂરી લેવાનું કારણ આપેલું, એવું પરીખર પ્રગટીએ છીએ.

લગ્નસરો.—લગ્નગાળાનેજ આ માસ દેવાથી બીજી શાંતિમાંની મારફત આપણી શાંતિમાં પણ ઘણું લગ્ન લગ્નવર્ષમાં આવ્યાં હતાં. જેનો રીપોર્ટ અમને અમારી આજી માગણી છતાં યુરેપુરા નહીં મળેલા દેવાથી અમે ધણીની નોંધ અમે લઈ શકતા નથી. પણ જે શોધાં લગ્ન અમારી જાણમાં છે તેજ અન્ય શાંતિમયુજોની જાણ માટે અમે દર્શાવીએ છીએ.

વૈશાખ સુદ ૮ ને વાર છુધે,

કેશવલાલ કોટલાલાના પુત્ર ચંદ્રલાલ ઉમર વર્ષ ૨૩ ના બીજી વખતનાં લગ્ન જેણ મુકામે મુળજીભાઈ પારેખનાં પુત્રી સાથે થયાં હતાં. કન્યાની ઉમર વર્ષ ૧૬ ની હતી.

મોહનલાલ રજુકોડલાલાના પુત્ર હરિભાઈ ઉમર વર્ષ ૧૬ નાં પહેલી વખતનાં લગ્ન અમદાવાદનાં નહાનવાની પુત્રી વર્ષ ૧૨ ની સાથે થયાં હતાં.

મંજળવાસ ગોવિંદભાઈના પુત્ર ચીમનલાલ જેણે મુળજીભાઈ પારેખના રાજેશી સોના-ભાઈના બાઈ થાય છે તે જેમની ઉમર ૨૧ વર્ષની છે, તેમનાં બીજી વખતનાં લગ્ન સોના-સજી મુકામે કચ્છરવાસ ગીરધરદાસની પુત્રી ઉમર વર્ષ ૧૨ ની સાથે થયાં હતાં.

કાળાવાસ હીરાચંદના પુત્ર કોટલાલાલ ઉમર આશરે વર્ષ ૩૫ નાં મોટી વખતનાં લગ્ન જોનાડ મુકામે ૧૨ વર્ષની કન્યા સાથે થયાં હતાં.

વૈશાખ સુદ ૧૨ ને વાર રવિએ,

ત્રીકમલાલ રજુકોડલાલ વંદીજના પુત્ર સુરેશલાલ ઉમર વર્ષ ૧૫ નાં લગ્ન મહેમદવાસ મુકામે કોઠારી અમરતલાલ મે હનલાલનાં પુત્રી તારા ઉમર વર્ષ ૧૨ સાથે થયાં હતાં. આ લગ્ન બારે ધામજીમયી કિન્નવર્ષમાં આવ્યું હતું અને બન્ને બાળુવાળાએ ને ખાસ કરી ત્રીકમલાલે સારી જેની રકમને વ્યર્થ કર્યો હતો. અમે આવા રાખીએ છીએ કે બન્ને વેળાએ સમગ્ર દેવાથી આવે શુભ પ્રયત્ન કેળવણી, મંદળ કે મધ્યસ્થ મોડીએ જેની

સંરચાઓને માટે લગ્નની પુરાણીમાં ને તેનાજ નિમિત્તે જે બને તે વધારાશિત કરવા સુ-
ધરી નદી ને બીજા બધાઓને માટે પણ સારી લાભશે એમણી આપશે.

મનમુખાલ્ય એકાકીના પુત્ર જીવજીવલ કબર આસરે વીં ૩૦ નાં બીજી વખતનાં
લગ્ન ખાતર મુકામે કેલવણાલ મધુરાંલગ્નની પુત્રી કબર વીં ૧૩ નીં સારી વધાં લનાં.

વૈશાખ સુદ ૧૬ ને વાર મંગળે,

સાકરજીવ મોતીજીલના પુત્ર રમજીવલ કબર વીં ૧૩ નાં લગ્ન નડીઆલ મુકામે
વધવાલસ લાલજીમનાં પુત્રી કબર વીં ૧૨ સાથે વધાં લનાં

અમે આજ રાખીએ છીએ કે અમારા જાતિપુત્રો અમને કબર પ્રમાણે વિમલ
સાથે જીવન લગ્નની દીપ મોકલશે તે અમે હજી પુકારી. તેની તોષ આપના અંકમાં
પણ લેવા સુધીયુ નદી.

ખડાવતા કેળવણી મંડળની સ્થાપના કરવા માટેની મીડીમીનરી મીડીમ.

અમે અમારા કલકલ આલોની પરીણી લગ્ન માગી લાગી છીએ કે મિડીએ
કરેલા દાવ પ્રમાણે અમારા આ વખતનો અંક નંદા મોડા બાદર પાડીએ છીએ. તેનું
મુખ્ય કારણ એટલુંજ હતું કે જે દીવસે અંક બાદર પાડવાનો હતો તેજ દીવસે ખડાવતા
કેળવણી મંડળના વધારાજી અમલની દાવો મલકતી મીડીમ સંખવામાં આવી હતી. અમે
તે બાબત અપી કોમને બેઠી નથી બસતી હતી કે ને બાબતને રીપોર્ટ બીજા અંક
વખતે બેઠી મીડીના પછી બાદર પડે તેજ કરતા આજ અંક મોડા દીવસ મોડા બાદર
પાડી તેજ સંખાવેલ આજ અંકમાં કરવામાં આવે તે પડળતા લખને લાવું કલેલજી અમ-
લનો લંબલ હતો. અમને જાણવાને થયો હતો કેલજી લાવ છે કે મીડીમનું તે દીવસનું
કામ અમલ મળીજીવ દીવસલવલસજી મધુખખખ નીચે પછી બાદરપાડી પાર લેવાવામાં
આવ્યું હતું. મંડળના વધારાજીને કાચો ખરો અમારો જાતિપુત્રોને રવાને કરવામાં
આવ્યો હતો ને તેમાં કરવા નેલતા સુધારા વધારા સુખઆ લનાં ને તે વર પડતી થઈ લના
બાદ કેલજી અમલ રાખવામાં આવ્યો હતો, ને સુધરેલા ખરોની નાલ જાતિપુત્રો
કબર મોકલવાનો દાવ કરવામાં આવેલ હતો. તમાર બાદ મંડળને જેજ બને તેજ બાદર
રજરજ કરવાનો દાવ કરવામાં આવ્યો હતો, તેમજ મંડળની હેડ બાદર પડેલા વર્ગને
મટે મુખાલ મુકામે રાખવાનું દાવવામાં આવ્યું હતું. તેમજ મંડળને લાગે પડેલું કામ
લાલજીવ તેમજ કેલજીનાં મધુજીવ નાલ ખડાવતા વિવાલોમાં માટે અમલજીવ મુકામે બેઠી
મધુજીવ મોડીમ લેવાવાનું લાર કરેલું બેલ મધુ લાલજીની ખરજીવી નહીં કરવામાં આવ્યું
હતું. તેમજ મોડીમ બાબતની સજીબ વધારા કરવાનું કામ અમલજીવલાગીએ લખાડી
લેવાનું કલુલ કર્યું હતું બે ખરખર થલજીવલ છે એટલુંજ નદી પણ મોડીમનું કામ લાર
લતા પડેલાં પણ અમલજીવલાગીએ લેવાની લરજી સાંસ જેની રાખ બસતી હતી
હતી હતી ને તે તેમજે બાલવેલ લેવાડી લેવા અમલ જાતિપુત્રોએ બાદરમામ અમ-
લજીવલાગી સાથે કેલજીવના અકારમાં જલ અમલજીવના લખલો આવી વધારે સારી
રકમ બસતી લાવવાનું માથે લીધું હતું અમે આજ રાખીએ છીએ કે કેલજીવનું મુખ
પરીણામ ને ખડાવતા કેલજી મંડળની લકાલ અમારો આવતો અંક બાદર પડતા
પડેલાં આવી જશે. જી કેલજી પ્રજી જાતિવિનાં આવા મુખ મળેને સજી સર્વકા મલક
કરે એટલુંજ અમારો હીએ.

વાચ્ચો.

ચંદ્રોદયસ —કસ્તૂરી ખાસ વિગેરે અનુષાન સહીત; હાથ, અશક્તિ, ઉપરસ, વાધુ, કંઈ વિગેરે રોગો મટાડી તાત્કાલિક પૂરવાતવ આપનાર સાત દીવસની દવાના રૂ. ૨-૧૦-૦

અબ્જકે હાસ્ય—આપુરુષ, બધા, છુદોને વધારી વન્દુરસી આપનાર, તથા દમ, ખાંસી વિગેરે મટાડનાર, ૧૦૦૦ પુરી કો. તોલા ૧ ના રૂ. ૪૦-૦૦-૦ ૫૦૦ પુરી, રૂ. ૨૫-૦૦-૦ ૧૨૫ પુરી, રૂ. ૧૨-૦-૦

સુવર્ણ વસંત માલતી—શર્વ જવર, જુની ખાંસી તથા દમ, મગજની નિર્બળતા, વિગેરે મટાડી, અબુટ શક્તિ આપનાર-તોલા ૧ ના રૂ. ૧૫-૦-૦

લોહ હાસ્ય—પાંડુરોગ, ઉદર રોગ, તથા હરસ-મટાડી શક્તિ આપનાર ૫૦૦ પુરી. તોલાના, રૂ. ૧૦-૦-૦ ૧૨૫ પુરી રૂ. ૫-૦-૦

ખંડેચર રસ—દરેક જાતના પ્રગેલ તથા ધાતુ સમ્બંધી દરેક મટાડી શક્તિ આપનાર દીવસ ૧૪ ની દવાના રૂ. ૨-૦-૦

અયવન પ્રાપ્ય અયસેહ—ખાલકો, વેદો, સ્ત્રીઓ અને પુરુષો, માટે સર્વોત્તમ, નિર્બળ, અને ખર્ચ તલ આપનાર, બધા, છુદો, અને વિધને વધારનાર રતલ ૧ ના રૂ. ૦-૧૦-૦ અને રતલ ૧ ના રૂ. ૨-૪-૦

ખાલમિત્ર—દરેક જાતના બાધરોગને મટાડી શક્તિ આપનાર તથા લોહીને વધારનાર કો. રૂ. ૧-૪-૦

ખરીદારિષ્ઠ—આ સ્વાદીષ્ટ આસર જિવાળી સર્વે જાતના લોહી ખીગાડના રોગ ખરી શક્તિ આપે છે. કો. શીશીના રૂ. ૧-૦-૦

દ્રાક્ષારિષ્ઠ—સર્વ પ્રકારના છાતીના દરેક-ખાંસી, હોઠ્ઠ, કંઠરોગ, મટાડી શક્તિ આપનાર કો. શીશીના રૂ. ૦-૧૨-૦

હાંગ સરસક—વાધુ, ખાટા આટાકાર, ચુક, વિગેરે મટાડી જલ્દાજિ પ્રવિષ્ઠ કરે છે. શીશીના. રૂ. ૦-૧૨-૦

હવગાદી ચૂર્ણ—હાથ, સમ્રહણી, ખાંસી, હોઠ્ઠ, વિગેરે દરેક મટાડી શક્તિ આપે છે. શીશીના. રૂ. ૦-૧૦-૦

આ સીનાય ખીજ વણી જાતના આસેવ, બરોગ, વેદો, ખૂત, ચૂર્ણ, વિગેરે મગરો વધુ માટે સુચીપત્ર મંગાવો.

આ-ચ—
 વૈદ્ય હીરાલાલ માતીલાલ
 સાથે પીપલી-દવાલ મેળ.
 નદીઆદ.

માતીલાલ દુહીલા એન્ડ સન્સ.

લક્ષ્મીનાથ ચંદ્ર
 ભરૂચ.

જેતીવાડી માટે પટેલના નોંધીયા પંચ.

કે જે કુવામાંથી તથા નદીમાંથી ગળે લેતી ઉંડાંનેથી પાણી જેવવા માટે રોક જાનના પંચો કેટલા દારદારારક મજબુત—સાદા ઉપરોથી અને દરરોજના રચમાં કર, સરીખા છે અને તે બગદથી, પડ થી. ઉટથી તેમજ ચોઈલ અને રીમ એન્ડનથી પજુ ચલાવી શકાય છે. જે કે ૧૭૫ થી ૫૦૦. વધુ ધુલાયા માટે અડધા આનાની ટીપીટ બીટી પ્રાઈસ ત્રી / મફત મળાવો કે રૂબરૂ મળે.

તા. ૬ — તે ઉપરાંત અમેરે રોકે જાનના અ ૩ એ છતો પંચો છતો, પરીખા મેરે રોકે જાનના મળેને જુન્ય લેખન નચ ખર્ આપીએ છીએ, ફાસ્ટ છીએ છીએ, અને ચોટી ચાલ્યા કરી આપવાનો કદાચ ચાખીએ છીએ અને અમરે ત્થા ઉમી કહેના રોકે સાઈબના નચ પચાઓ રીપારને મળે છે બચા.—

અબાલાલ એમ. પટેલની એન્જનીયરીંગ કંપની

૪ રીયાપુર નાની સાહેપરી-અમદાવાદ.

ચોખા

ચોખા

ચોખા

અર્થ— ૧ કાચીસમ નેજા, ૧ ટેપર ૬ ઇંચ ૮ ૧ પીનનર નાલજ, ૧ મુલસાસ સેવનર નાલ ૪ મુલો કોલાના જાનના ચીક અને ૫૫ મીચ (ચોખાની) મીચ સનલ ૧૯૧૧ ની કાચી માપુ કરી છે અવડી મીચન. નાખા મુનર્ક, કુલ અપા ૧૨૬ વિનેરે કામે અચાનક વેચાય છે આડી કાલિ મેપુચેને ના ૧૨૬ જે એક વર્ષના મંજારી ખર્ચા કરી મુલે. કીર ૧૧ બારે ચોક્કો બાફીતુ અમારે અડી તેલ (બાન) ઉપર ભર નથી બાવ મેપરી મુનર્ક બાવી અવસ જુનાના પચા ઉપર શાક ૭ અને બે કલથી યેક મુનર્ક કીમર શાક છે ચોટારમાં નમ-અમ-છતો-ચોપ તે રેલ્વેસ્ટન ચોખા મુલસાલી અવસ નાલચોપ અપરે લખું. પત્રાવરદાર મુનર્કાલીર્થ કરેલ.

શા. કાચીસમ દેખઅંદની કું ની રાઈસ મીસ.

અને કલમ—૫૨૬ શાક.

ગોદરેજની તીજેરી

અને

મોતી.

ગોદરેજની તીજેરીઓના સંબંધમાં ઝવેરીઓ વારંવાર એવો ઉઠાવે છે કે તીજેરીઓમાં આગની વખતે કાગળ બળતા નથી ખરું છે છતાં તીજેરીની અંદર મેક્સેલાં મોતીનો આપ ઉડી નય કે નહીં.

ગયા નવેમ્બરમાં ગીરગામ જેંકેશક ઉપર શેક લાલણ કયાળનાં મોટી આગ ધર્મ તે ઘરમાં શેક ગોરધા .૫ પટેલની માલેદીની તીજેરી ની બનાવેલી હતી અને તેમાં કાગળો પડપડત મોતીની એક પોટલી હતી મોતીની હાલત આગ પછી કેવી હતી તે શેક ગોરધનદાસે ગોદરેજઉપર નીચલા કામળ ઉપરથી સમજાવ્યું.

મેક્સેલાં ગોદરેજ અને બોક્સ લેગઃ—ચોક્કસ દેશકા ઉપર ગીરગામ મારાં ઘરમાં આગ લાગી તે વખતે મારા વપરાશમાં તમારી એક તીજેરી હતી. મારી વાની જગ્યામાં સમજી બગીને આપ ધર્મ ગણુ હતું અને જ્યાં આગ બદ્ધ જોરમાં ઘસતી તમારી તીજેરી હતી તે તીજેરીમાં કરંડી મોટા અને ખતપતરી ઉપરાંત સો દાગીનાં હતાં અને ચોક્કસ છુટાં મોતીની એક પોટલી હતી તીજેરી ગોદરેજની બને એટલે સહની ખાતરી હતી કે કાગળો જરૂર સલામત રહેશે પણ મોતીની હાલત મારી કે નહીં તે માટે કેટલાકાને શક હતો, તીજેરી બોક્સમાં હાજર રહેલાંજિની વ્યવસ્થા કાગળો તેમ જ મોતી સંપૂર્ણ આરી હાલતમાં મળી આવ્યાં હતાં, અને મોતીનો આ જવાબ મળ્યો હતો નહીં.

તા. ૧૮-૧૯-૧૪.

કારખાનું—ગેસ કુંપની પાસે, પરેલ-મુંબઈ

ગોરધનદાસ વી. પટેલ.

ખડાયતા મિત્ર.

સર્વ ધર્માન્વરિત્યજ્ય મામેકં શરણં વ્રજ (શ્રીમદ્ ભગવદ્ગીતા) ૨

પ્રસ્તાવ ૨ વર્ગ.]

જે, સપ્તા ૨-૩૨

[અ ક ૮ મી.

ત્રી અને પ્રકાર —

ભાઈલાવ વદાવનદાસ કે. રી. બી. જી. જોલ જોલ બી.

જાણે પીર, જેમ્સન રોડ, માન્ડેર — મુંબઈ

વિષયાનુક્રમણિકા

વિષય.	લેખકો.	પૃષ્ઠ.
કર્મો ગ.	વિશ્વવિદ્યા	૧૬૭
૧-૫૫ અવધારનું ક્ષેત્ર	ભગવાનનામ પુન્યપુત્ર	૧૭૪
અનુ તથા શ્રીમત પ્રત્યેકે પ્રાપ્તિઓન	.. અમરું વિનાયક ..	૧૮૮
શ્રીકૃષ્ણ વિશે વાર્તા	.. અમરું વિનાયક ..	૨૦૦
કમરોની ખાણના મનિ સંભળી	.. પ્રાપ્તિઓ ..	૨૦૪
વડીલ શ્રીમત્ત્વ રત્નજીવણ દેવગીત	.. શ્રીમત્ત્વ રત્નજીવણ દેવગીત ..	૨૦૬
ચર્ચાવન	.. સાવરીયલ ..	૨૧૦
નવીન કમ્પ્યુટર તથા પ્રાચીન ગેમ	.. ત્રી ..	૨૧૧
સવ તાલથી પહેલ	..	૨૧૫

ક્રમ ૧૦૦૦

શ્રી કુશાલ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં શ્રી લોચન દાસ દ્વારા પ્રાપ્ત, પાંચમી — અમદાવાદ.

પ્રાપ્તિ કાળ ૨-૪-૦ ૧૯૪૮ કલિદાસ

વૈદકશાસ્ત્ર શું કહે છે ?

“ ધર્મ, અર્થ, અજ્ઞા, અને આયુષ્યની ઇચ્છા કરનાર હરેક પુરૂષે વાણકરણુ

ઔષધોનો ઉપયોગ કરવો જોઈએ.

હરેક મનુષ્ય ને વાણકરણુ ઔષધ

ધનો ઉપયોગ હમેશાં કરે છે.”

હમેશાં અજ્ઞાન અને લાંબી

આયુષ્ય યોગવે છે. અમોએ તદ્દન

શુદ્ધ તાણ દેથી વનસ્પતિમાંથી

વાણકરણુ વૈદકશાસ્ત્રના નિયમ

પ્રમાણે બનાવેલ છે. આ વાણ-

કરણુના ઉપયોગથી ધાતુસાવ

(સ્પર્શગ્રાસીયા) તથા ધાતુ

સંગ્રહી હરેક હરેક દર થાય છે.

અડાયતા મિત્ર.

પુસ્તક ૨ ભાગ.] બેઠ, શુક્લ પદ્મ એકાદશી, સંવત ૧૯૭૨. [અંક ૮ મો.

“કર્મચોગ”

“મઝલ.”

- કરો ને કાંઈ આ જગમા, ચરીર - વાણીના બલથી,
ગળાયે કર્મના નામે, વિચારો ને વળી મનથી. ૧
- વિશ્વાશે કર્મના ક્ષીપા, ત્રિવિધ, તે ? શાસ્ત્રના તનમાં;
મળ્યાં પ્રારમ્ભને નામે, કર્યાં ને નવા બલમાં. ૨
- કરો ને કર્મ આ જગમે, ક્યાં સચિત તે સૌને,
બને ભોળી ખરે પ્રાણી, લઈને ક્ષીવમાણીને. ૩
- “જનમતું, જીવતું, મરતું,” મનાયો જીવનો કર્મ અડી;
“પુનર આયે, પુનર જાયે,” બનીને વિશ્વમા ઢેડી. ૪
- જીવનમાં મુખને દુઃખો, વળી લાગે અભાસોને;
અંતરથી, શ્રી અને પુત્રો, વળી વિવા તથા ધનને. ૫
- મળે ને ને કંઈ જીવ, હે ! કરેલા કર્મના ફલ છે;
સકાતી થઈ હશે કીમાં, જાન્યો તું ભોળી તેથી છે. ૬
- ગીતામાં કૃષ્ણ ભાસતને, સ્વમુખે પ્રીતથી કેતા,
“અધિકારી તું કર્મોને, નહિ તેના ફલોનો યા. ૭
- “યરી આ જાત મનમોહિ, કરીય તું કર્મને બશારે;
પ્રત્યુની વાણી આપી છે, “ ન લેપાયે ખરે ત્યારે.” ૮
- વિષુતું વેળ માનીને, કરો લે કર્મને પ્યારે !
સદા આનંદમાં રહે, અલગ લલથી તું બનીને. ૯
- પ્રત્યુને રીય તું દુઃખમાં, ન રોકો ભાવ જલીને;
સહોને સર્વદા રહે, પ્રત્યુનો વંદીને ચરણે. ૧૦
- લેખક:-વિશ્વવિદ્યાની.

કન્યા વ્યવહારનું ક્ષેત્ર.

(લેખક-ભરખેડાનેદાસ છુબ્બુદાસ-સુરત.)

મનુષ્યની તેમજ માતિની ઉન્નતિનું યુગ કેળવણી છે. કેળવણીથી મનુષ્યનું હૃદય ચક્ષુ વિકાસ પામે છે ને ખરી નાત રિચારીને સમજવાને શક્તિમાન થાય છે. પરંતુ એવા કેળવણીના પ્રાણીયોને પોતાની કેળવણીની વૃત્તિને કેળવણીમાં સમાજ પ્રમાણે વર્તવામાં ને ને બંધનો નડતરરૂપ છે તે દૂર થવાનો પ્રયત્ન થવો જોઈએ. બંધનો છેક દૂર નહિ થઈ શકે તો તે જોઈએ થાય અથવા હીંસા થાય એમ થવાની ખાસ જરૂર છે. *

પચાસીક વર્ષ ઉપર આપણા વહીવટી તરફથી આંખવામાં આવતું હતું કે ગુજરાતમાં તેમજ ગુજરાતની બહાર જુદાં જુદાં સ્થળોમાં આપણા વતનથી દૂર દૂરની જગ્યાએ આપણાં સર્ગ સંબંધી હતાં. પહેલાં રેલવે, ટપાલને તારનાં સાધનોના નદતાં તે છતાં દૂરને સ્થળે સર્ગ સંબંધી હતાં, ને હવે રેલવે, ટપાલને તારનાં સાધનોની અનુકૂળતા થઈ છે ત્યારે આપણા સમાજ સંબંધનું ક્ષેત્ર વિશેષ વિશાળ થતું જોઈએ તેને બદલે અતિ સંકોચાતું જઈ તેની હદ માત્ર પોતાના વતનમાં કે વતનથી માત્ર પાંચ સાત માઇલની જાદર થઈ ગઈ છે એ અતિ શોચનીય છે. રેલવે ટપાલને તારનાં સાધનોથી આપણે સંકોચને દબાવે માત્ર ઉપર હાથ નવા મિત્રોને સ્નેહીઓને સમૂહ ધરાવતા થવા છીએ, ત્યારે જૂનો સમાજ સંબંધ એકા એકા છીએ એ બહુ ખેદજનક છે. વળી રેલવે ને ટપાલનાં સાધનોથી આપણા પેષાર ધંધા આખા હિંદુસ્તાન ઉપરાંત ચીન, જાપાન, તથા યુરોપ, અમેરિકાને આસ્ટ્રેલિયાના દેશો સુધી વહિ પામતા જાય છે, ત્યારે સમાજ-સંબંધનું ક્ષેત્ર ધિન પ્રતિધિન અતિ સંકોચાતું જાય છે તે તરફ ખાસ લક્ષ આપવાની જરૂર છે.

સમાજ સંબંધનું એટલે કન્યા વ્યવહારનું ક્ષેત્ર સંકોચાતું જાય છે, તેનું કારણ આપણી માતિના નાના નાના સમૂહનાં જુદાંજુદાં એકકણોનું બંધારણ છે. એ એકકણનું બંધારણ આશરે ૭૫ કે ૧૦૦ વરસથી યદુ થયેલું જણાય છે એકકણો કુખ્ય પ્રતિબંધ એ છે કે એક બંધારણ માંડે રહેનારથી બીજા બંધારણજનને કન્યા આપી, લગાય નહિ. આથી આપણા પોતાના એકકણ બહાર નવો સમાજ સંબંધ થતો અટકે, ને જુના સંબંધનો હાથ થયેલ પરિણામ એ થયું કે હાલ આપણે આપણા પોતાના એકકણના સમૂહ બહાર સમાજ સંબંધ ધરાવતા નથી. હવે આપણા એકકણો સમૂહ કહી નીચ પચીસ ધર નેટીમાં કેડાં હોય તો મજુ તેટલામાત્ર કન્યા આપવી પડે છે. આથી ચેતન સંબંધ મળી આવતો નથી ને આપણા પ્રાણીય વહાલી પુત્રીને ગમે તેવા અવેગ્ગ સ્થળમાં હોમવી પડે છે.

જમુએ, આ કેળવણીના જગતમાં અમુક સ્થળની પાકેલી વસ્તુઓ કે દારીબરીની ગીજને તે સ્થળની હદ બહાર જતી અટકાવીને ત્યાંજ રાખવામાં આવે, અને તે ઉપરથી બીજા સ્થળવાળા પણ ઈર્ષુજ બંધારણ કરે, તો પછી આપણી રિયતિ કેવી દોડાડીને અવ-સરવાળી થઈ પડે તેના વિચાર આપ પોતેજ કરી લેશો. વળી ગીજને એક દાખલો લઇયું, પારો કે અમુક સ્થળના એક સદ્ગુરુસ્થને ધર કાચ માટે એક નોકરની જરૂર છે. નોકરો

રાખી શકાય છે એમ છતાં તે ચૂરસને એનું જાળન કરવામાં આવે, કે તમારે તમારો નોકર તમારા વનનમાંથી અચૂર તેથી અલસપણના ચાર પાંચ માણસનાં મામડાંની દરમ્યાંથી પમંદ કરી લેવો. અમલદાર, ભણ્ય, નવિદ કે સુતમાંથી ગમે તેવો લાપક માણસ મળે તો પણ તમારાથી તેને પસંદ કરી શકાયો નહિ.” નોકરનો સંબંધ મરજીમાં આવે ત્યારે ખાલી શકાય એવો છે, તો પણ એ ચૂરસ આવા જાળને મોટો શુદ્ધ મણી લખી તેને તાળે વસે નહિ; તેમજ એનું જાળન કમુચ સખરો નહિ. પણ આપણી વડાલી પુત્રીની દલાલી સૂઝાને સંબંધ જોડવામાં આવજે સદા આવા એકદારથી જાંબારણી બેડીમાં રહીને બેઠેન, પુત્રીને બગીચાની છાંછીને બોમ આપીએ છીએ. માટે આજ એકદમ જાળન કરવાની ખાસ જરૂર છે.

કળવણીની શકિ કરી શકિતના પુત્રોનું દિત કરવાની જગી ને જોડવી કાળજી રખાય છે, તેથી ને તેવીજ કાળજી શકિતની કુમારિકાઓની બલિબલ કિતની રાખવાનું આપણું કર્તવ્ય છે. માટે શકિતના અગ્રેસરોની સંબંધ આ નિર્ણય જાળાઓના દિતની અપીલ રૂપે આ નય વિનિ છે.

કેટલાક કુટુંબી સમજવાના વરસથી એકદમો લાભ એવો મલાવવામાં આવે છે કે એથી મરીલ મરનાના ઠોકરા પણ રહી જતા નથી ને મદદ જાય છે. આના ઉદરમાં એવો પ્રજા થાય છે કે મરીલ ઘોડાને અલાભ વગેરે બોરાક તથા વજ વગેરે ખાસ જરૂરની બીજો મહેલથી મળે, તેને માટે તેની બહાર નિમસ નહિ થાય તેવો અંગ્રેજ શખરાની જરૂર પડતી નથી; તો પછી કન્યા વ્યવહાર ઉપર મરીલોના દિતને માટે અંગ્રેજ કેમ શખરો પડે છે તે સમજી શકાતું નથી. જો પિતા તેમજ પુત્રની લાવકાત દરો તો ત્યાં કન્યા સદાજ આવી આવશે. નહિ લાવકાત હોય તો તેણે તેવી લાવકાત મેળવવાને પ્રયત્ન થવું જોઈએ. પરંતુ લાવકાત વિનાના માણસોએ બીજાને સંકલ્પજનમાં મળીને અમુક લાભ મેળવશે તેમાં ઉપરી દાનિ થાય છે. એ તથા માણસનું ચોક્કસ કરવાની કળિ વિના લાભ કરી, પોતે દરિદ્રાવરણ બોમરીને એ વર્ગમાં ચોલાના વંદનનો ઉમેરો કરે. એ કુખડાવક પરિણામ આજુ-નાઈ છે. આ જાળનમાં નડીઆદ મુકામે બસાવેલી સામાન્ય સજા વખતે પ્રમુખ સાહેબે આપેલા બાળકુમાંના કબો ખાસ મનન કરવા લાયક છે.

કાંઈ માણસને ચોલાની પુત્રી માટે ચોલાના એકામાં થોડા સંબંધનું રચન નથી મળતું, ત્યારે તે ચોલાના એકા મહારથી લાવક સંબંધનું રચન થોડી કાંટે છે. ત્યારે તે એકા મહારનાને મળિ મળીને ચોલાના એકામાં લાવક વજ (દા.દ. રૂ. ૧૦૦ પ્રાથમિક) રૂ. ૨૦૦ થવાનો વિધિ કરવાની જરૂર પાડવામાં આવે છે. એમ છતાં જો એકામાં કેટલાક જાણી માણસો પરાયા એકા વાળાને ચોલાના એકામાં લાવક કરવામાં વિરુદ્ધ પડે છે ને કન્યા આપવામાં આક નાંખે છે, તો પુત્રીના જાળને તેમજ અજારથી સંબંધ જાંબારા આવનારનો પરિવ્રજ જ્યારે જાય છે ને બેઠેને નિમસ થવાનો પ્રયત્ન આવે છે. રોક એકામાં બે પ્રકારની હલિલજા માણસો દોર છે કેટલાક કુખડાને ચોલાની પુત્રી માટે લાવક સંબંધનું રચન મેળવવાની ચિંતામાં રહે છે; ત્યારે બીજા કુખડા ને અલગી દોષ છે તે, આર, લાવ, ખારા પુત્રને કન્યા મળશે કે રહી જશે એવી ચિંતામાં રાત દહાડે ચોલાના દોષ છે. આવા

બીજા પ્રકારના માણસો કોઈ પ્રમાણે એકઠાના માણસો દાખલ થયા આવે, ત્યારે કમ્બર બાંધીને બાંધે ચડાવીને સામા પડે છે. આવા માણસને કોઈ દીવાસો આપનાર નીકળે કે તમારા દીકરાને કન્યા મળવામાં હરકત આવે એમ નથી તો પછી તે વિરહતા છોડી દે છે. કુર-તના ન્યાયરૂપી કોઠાથી બેઠેલી શક્તિનાં તોલન કરીશું તો પહેલાંની શક્તિ સ્વર્ગસદનમાં પ્રવેશ કરવાની છે, ત્યારે બીજાની દૃષ્ટિ પાતાળમાં પેચવાની હોય છે. વળી પહેલાંની શક્તિમાં પૂર્વ તદ્દશા પવિત્ર પથનો વેગ હોય છે, ત્યારે બીજાની શક્તિમાં દહિશ્વ તદ્દશનો યમપુરોના પંથનો વેગ હોય છે. આવી વિરહતામાં એકઠાનું બંધારણ એક મતથી ચક્રાવર્તુ કુંડું વિઠે છે તેનો સફળ વિચાર કરી શકારો.

બદારના માણસને દાખલ કરવામાં સુખાગ્રે એકઠામાં વિરહતા બહુ ઓછી આવે છે ત્યારે તે દાખલ થવામાં ફતેહ પામે છે; પરંતુ તેની શુદ્ધિ માટે પ્રાપચિતનો બોલો બારે હોય છે. એ બોલને એક્ટ્રન્સ શી કે પ્રવેશક દાષા સમાન સમજવો, એ દાષામાં તેનું સત્ત્વ ચૂસવામાં આવે છે. જેમ રસાળ શેરડીમાંથી તેના રસ રૂપી સત્ત્વ ચૂસીને કુચો કરવામાં આવે છે, તેમ વ્યવહારનું સત્ત્વ જે દ્રમ તે તેની પાસેથી બને તેટલું કઠારી તેને સત્ત્વહિન કરવામાં આવે છે.

અમુક એકઠામાંથી કોઈ એકાદ માણસ કન્યા મેળવવાના હેતુથી બીજા એકઠામાં દાખલ થવા નાપ છે, ત્યારે તે દાખલ થનારને શીર અમુક દિવસ અમુક બોલનનું ઉત્તમ જમણુ આપવાનો, અને અમુક વચનનાં વાસણોનું હર્દાનું કરવાનો, કે અમુક શેકડું રકમ બદલાનો બોલો નાંખવામાં આવે છે. આનું સ્વરૂપ એનું થયું કે કોઈ અત્યમ પિતા પોતાની પુત્રીને જેમ પ્રત્યક્ષ રીતે રીકષ કરે છે, તેમ આમાં આવેલા એકઠાને સમૃદ્ધ થકને પોતાના કુલ્યદની કન્યા બીજા એકઠા વાળો લાઇ નાપ છે તે બદલ જમણુ કે વાસણ અથવા પેસા વગેરે લે છે, એટલે એ પણ પરોક્ષ રીતે આખા સમૃદ્ધ તરફથી કન્યાવિક્રમ થયા જેવું છે. આવા કન્યા વિક્રમના બોલનમાં સામેલ થવું કે એ નીમીત્તે કચેલા વાસણનું સદાનું રીકારનું ને પાપના બપોથી થયું તે કોઈ પણ સુત કે સમસ્ત શુદ્ધર થોડા મળે નહિ. એક બે દિવસનું રાતનું વાણુ મળે અથવા આપણા ધરમંતા અરેક વાસણોમાં એક વાસણનો હવેશ થાય તેથી આપણી સ્થિતિ કંઈ પણ રીતે જવાની નથી, પરંતુ એવો ખરચ જેની પાસેથી દળાણ કરીને કરવાને છીએ તેની સ્થિતિ વિદ્યારી જશે એ નિષ્કર્ષ છે. માટે એવા પ્રસંગમાં બીજા એકઠાવાળો દાખલ થનાર સામે નંદુ ઉદાર દિલથી વર્તવાની જરૂર છે. આપણે જ્ઞાતિ બાધુ ગમે તે રચતે રહેતો હોય, તો પણ આપણે તેની સામે દેવ ભાવ નહિ, બતારતા ઉદારતા સંખીને બાવબાવથી વર્તવાની દરજ છે. એથી આપણું કન્યા બ્ય-વહારનું ક્ષેત્ર જુદી પામશે.

કોઈ ક્ષણે જ્ઞાતિમાં એ અથવા વધુ તક હોય તો પોતાને ધેર જમણવાર પ્રસંગે માત્ર પોતાના તદ્દનેજ લોજન આપે અને કન્યાબ્યવહાર સંબંધી તકમાં થયે લોહચે. આથી લોજન ખરચમાં લાભ થયો ને કન્યાબ્યવહારનું ક્ષેત્ર વિરાળ રહેશે. કોદેરમાં વચનાર સદૃશરથને ત્યાં સુભાગુભ પ્રસંગે જમણવારમાં મોદ, કપોલ, મેવાડ, પેરવાડ, લાક, યુર્નર, કીડ, દીસાવય અને બીજા ગિલ મિત્ર દાનિના વજીરો મળી એ ત્રણ દબાર માણસો લોજનમાં સામેલ થાય છે. પરંતુ ત્યારે તે શુદ્ધરને કન્યા

અવધારનો પ્રયત્ન આવે છે, ત્યારે હપરના બે મીઠાં વડી બધાં આવી વીસ કે ત્રીસ ધરમાંથી પસંદગી કરવાનો પ્રયત્ન આવે છે, એ કાંઈ થોડું બેઠકારક નથી. વાસ્તવિક રીતે બોબ્બની હદ સંકુચિત ને કન્યાવ્યવહારની હદ વિશાળ હોયી બોધ્યે, ત્યારે એ આગવત્યા કેવળ વિપરીત સ્થિતિ આવે છે.

જણી દસા અને વીસા ખાણત્યા એકજ કેટલક દેવના સેવકો તથા બધું સમાન છે તેથી તેમાં કશો બેદ નહિ મળતાં, એક બીજાના કન્યાવ્યવહાર આણું સવાની બહુ જરૂર છે. આથી કન્યાવ્યવહારના હોતની હદ વિશાળ થયે.

કેાઇ કેાઇ એકલાવાળાએ કન્યા મેળવવાનું હોત વિશાળ કરવાને પાણી ખપતી વધિક શાંતિમાંથી કન્યા લાવવાની છૂટ કરી છે; પરંતુ એ છૂટ નિર્ધારક છે તે બેનો બોધ્યે તેણે લાભ મળી શકતો નથી. કેમકે લાભ આપ્યા સિવાય લાભ લઇ શકાતો નથી, મારે વાસ્તવિક રીતે લાભ મેળવવો હોય ને કન્યાવ્યવહારનું હોત વિશાળ કરવું હોય, તો બીજા વાળુ ખપતી વધિક શાંતિમાં કન્યા આપવાની છૂટ જનુ સખતી બોધ્યે.

આપણા નડીઆદના ખડાવતા સમેલનમાં નવમેા કરાવ શાંતિમાં એકમતા વધારવાનો મુકાબો હતો, તે સમયમાં અત્યંતુ વિવેચન કરવાની આ શેષકની છાજ હતી, પરંતુ હાલનાં મહાવે તે હમણાં દખરી રાજથી પડી હતી, હાલ તે વિવેચન આ શેષ રૂપે ખડાવતા મિત્રમાં પ્રક્રિય કરાને મોકલવામાં આવ્યું છે. શાંતિની એકમતા ને પ્રકારની છે, એક સ્વરૂપ સખતની ને બીજા સ્વરૂપે એકવડ સમેલન રૂપે મેળાવવા થાય ને મોગનોત્સવમાં મળવું થાય એ સ્વરૂપ એકમતા છે. આવ એકલાથી સંગીન લાભ થતો નથી, પણ મગાઇ સખતની એકમતા એ સ્થાપી એકમતા છે ને એથી વાસ્તવિક લાભ મળે છે. મારે સંગમ સખતનું હોત વિશાળ થવું બોધ્યે સ્વરૂપ એકમતા એ સ્થાપી એકમતાનું સાધન છે તે બહુ છે, પરંતુ સ્વરૂપ એકમતાથીજ કિમય ખમી મેલીએ છે તેનું કશું રજા થતો નહિ.

હતિદાસ બાણાસાજ બહુનાં લક્ષમાં હતો કે તખતખ વંશમાં દિલ્હીના રાજ્યની પાતી આવી, ત્યારે તે રાજ્યની હદ દિલ્હીથી ખસે આવ જુમ્હાર આઘલપર આવી પડી હતી તેમ આપણા કન્યા વ્યવહારના હોતની હદ આપણા વતની બહુજ નજીકમાં આવતી બન્યું છે, એ આપણી પકડીનું ચિહ્ન રહ્યું છે. હાલ પ્રતાપી મિલિય રાજ્યમાં દિલ્હીના રાજ્યની હદ દેડ કન્યા કુમારી સુધી પહોંચી ને વિસ્તૃત થઇ છે, તેમ આપણી શાંતિના કન્યા વ્યવહારની હદ તે પ્રમણે દેશાધિને બલિ વિશાળ થાય એવી પામ રૂપાણુ પ્રભુ પ્રત્યે અંતઃકર-બુધી પ્રાપ્તતા છે.

હરે આ વિષયનો વપસંદાર કરી જખતે કન્યા વ્યવહારના હોતની વિશાળતા થવાને મારે જે જે માર્ગો છે તે સહેપમાં દર્શાવવામાં આવે છે.

૧ મેકાનું માર્ગ કાઢી નોંખવું બોધ્યે.

૨ હલ એકાનું બખત વહર કાઢવાનું નહિ બની કડે તો તે બહુ રીણું કરી નાંખવું બોધ્યે.

૩ શાંતિમાં બે કે વધુ તક પોકમાં હોય તો પણ બીજા તકમાં કન્યા વ્યવહાર રાખવો બોધ્યે.

૪ ખીન એકદાનાં માણસો આપણા એકદાનાં સમુદ્ધર્માં દાખલ થવા આવે તે તેમની સાથે બહુ ઉદાર દીક્ષથી વર્તવું.

૫ દસા ને પીસા અધ્યાપનામાં કન્યા વ્યવહાર ચાલુ કરવાની છૂટ કરવી.

૬ પાણી ખપતી વલ્લુક જ્ઞાતિઓ સાથે કન્યા વ્યવહારની છૂટ રાખવી.

આ બધાં માર્ગો સમજ્યા સમુદ્ધર્માં એકદમ લેવા એવો આ લેખનો ઉદ્દેશ નથી. એમ થવું અશક્ય હોવાથી આ માર્ગોને બનતા સુધી રાખવાના કમે દર્શાવેલા છે. પોતાના સમુદ્ધર્માં એમાંથી કાલ તરત જે દાખલ કરી શકાય એમ હોય, તે દાખલ કરીને પોતાના સમુદ્ધર્માં કન્યા વ્યવહારનું ફોર વિસ્તૃત કરવાનો આરંભ કરવાને અગ્રેસરોને નમ્ર વિનંતિ છે આ વિનંતિ દયાળુ રૂતિથી વિશ્વમાં લાકડે પોતાની જ્ઞાતિની ઉન્નતિ કરવામાં અગ્રેસરો પ્રવૃત થશે એવી આશા છે.

મરણ તથા શ્રીમંત પ્રસંગે જ્ઞાતિ ભોજન.

(સેષક--અહપણ વિદ્યાધાર,)

મરણ પાછળ દર્શાવવામાં આવતો બાળ શોક અને તેની પાછળ ધતી ન્યાતો, એટલે નિર્માણ છે કે કુનીઆની પ્રત્યેક વસ્તુ નાશને માટે નિર્માણ છે એટલે કે આત્મા આ શુદ્ધ શરીરનો ત્યાગ કરે છે પણ આત્મા જતો તો અમર છે તે પછી તમે તેના શરીરને ખાંદે રૂદન કરો છો કે આત્માની ખાતર ? શરીરને ખાંદે તમે રૂદન કરતા હો તો નહીજ છે કે તમે ખાંદે રૂદન કરતા નથી; કારણ કે આત્મા ન હોય તો શરીર અર્થ- છે અને તમે આત્માને ખાંદે રૂદન કરતા હો તો આત્મા અમર છે તે તેને ખાંદે રૂદન કરવું હાસ્યજનક છે. કોને કે આ બહુ જાણીએ છીએ પણ તે તો મનુષ્યની પ્રકૃતિ છે કે રૂદન કરવું, એ તો સદન છે કે બંધુઓ ! આપણા હૃદયમાં શોક પ્રસરે છે, પણ શોકને બહાર દર્શાવવાની અવશ્યકતા છેજ નહિ; તેથી “ આપણને તો ખાંદે પણ મરનારને વિશેષ દુઃખ થાય છે ” એવાં શ્રી કૃષ્ણનાં વચન છે તો આપણા મહાન ઇશ્વર જેનામાં આપણને સદૈવને માટે શ્રદ્ધા છે એના સખ્યેનું ઉત્સાહન કરવું એ તો મહાન ઇશ્વર પ્રતિ ગુન્દો કર્યો હશેવાય, પુરય કરતાં સ્ત્રીઓ ધણી શોકાર્ત હોય છે અને એ શોક બહાર દર્શાવવાને માટે ધોરી રજા ઉપર જોતી હવાડી રાખીને કુટે છે આ કેટલું શોક જનક ! કેટલી અજ્ઞાનતા ! અજિજ લોકો આપણા આ રિવાજ પ્રતિ હાસ્ય કરેછે વિશેષમાં વળી કાષ્ટ જન ગરી મરું તો તેના મૃત્યુ પછી તેર દિવસ સુધી રૂદન ચાલુ હોય છે અને સર્માં વહાલાં દુર ગામથી મૃત જનની પાછળ શોક દર્શાવવા આવે છે, આથી ગૃહના માણસોમાં “ જગતમાં શ્રી હોમાય છે. ” પ્રથમથી તો શોકાર્ત હોય તે શોકનું સંતવન કમ્પાને જાણે શોકમાં શ્રદ્ધિ થાય છે આ શ્રદ્ધિ કેટલીક વખત ગૃહજનમાં રોગ ક્રિયા કરે છે સર્માં વહાલાનો આવવાનો ઉદ્દેશ તો ગૃહજનોમાં થયેલા શોકનું સાતવન કરવાનો છે. બંધુઓ, જ્યાં સુધી આપણી આજ્ઞાનતા નહિ સમજાવે ત્યાં સુધી જ્ઞાતિની ઉન્નતિ કરવા પ્રતિ મનહુ બરું તે સર્વથા નિરર્થક છે મૃતજનના ચારિત્રી

કેવન કરવાને માટે શાંતિમંડળ એકઠું થતું જોઈએ અને છેવટે પ્રધર પાસે પાચના કરવી કે મૃતજનના આત્માને શાંતિ મળે. હવે આવી રીતે શ્રીક પ્રસંગે દોષ છે તેવામાં વળી મૃત્યુની પાછળ શ્રીકનું સાન્ન્ય કરવાનું રહેવા છતાં શાંતિમંડળ તો તેના ભેરમાને માટે દિવસો મળે છે. અને આવા ક્યાલનક વખતે કયો શાંતિમંડળ નક્કી લાડતું બોજન કરશે ? ને કુટુંબ પેસાદાર દોષ તો શ્રીક છે નહિ તો કેટલાક જનો પોતાના અપદાદારની આખર જાળવવાની ખોટી અભિલાષથી હેતું પણ કરે છે. આદ્યાર્થિક કિંપા કરવાની સામ્રોમાં આશ છે પણ તે ભેદ આલોચનું સાન્ન્ય કરવાને માટે છે કારણ કે સર્વ શાંતિમાં આદ્યાર્થ શાંતિ મોટી હોઈ અને તેમાં આધ્યાત્મિક સાન્ન્ય વધારે વધેલા હતા અને તેથી તેઓ પોતાના શુદ્ધ અંતઃકરણની ઇષ્ટની પ્રાર્થના કરતા તો તેના બદલામાં આલોચને બોજન આપતું થાય છે તે પણ હાલના વખતમાં થાય નથી. કારણ કે આલોચ પોતાના પૂર્વજોની પેઠે આત્મા અને પરમદેવતાની કૌમર્યમાં વિરોધ થયેલા હોતા નથી એ આમ છે તથાપિ કાંઈ આલોચ ઉત્પન્ન ન કરતાં તેનું અનુમરણ થાય છે પણ તે સાથે પોતાની અર્થિક સ્થિતિ પણ દરેક અને જોવાની છે એક દિવસના ખોટી મોટાઈ અતર પોતાનું જીવન દેશમાં મળતું તે થાય નથી, અને તે તો માથ વડામાં સુવ વાંચકે કમુદ કરશે. ને પૂછ કરવાની ઇચ્છા હોય તો તમારી શાંતિનાં આગળેને તેઓની વિદ્યા માટે ઉત્તેજન આપો કે જેથી તેઓ અવિવર્યાં શાંતિના રથમાં પડી તમારી શાંતિની રેષ્ટતા વધારશે. આથી કું એમ કહેવા નથી શક્ય કે તમારે ઉત્તેજન આપતું પણ મરણ પાછળ આત્મા કરતાં તમારી શાંતિના કોવાઈ તમે પરિક્ષિત આપશો તેનું જીવ અવિ-ધ્યમ મિષ્ટ આવશે. આત્માવ વધશે. આત્માવ વધશે એકરૂ જાણતું કે ઉત્તેજના બીજ રોપમાં આ પ્રમાણે કરશે. તે તમે તમારા તન મન ધનની સુપ્રેમ કરશે. આથી મહારા શ્રદ વડીલો એમ પણ કહેશે “બોજન આપતું નહિ” એ આત્મા કાલના કૌમર્યોલાને હેતુ છે. તે મહારા કિરોમણ વડીલોને એકીએ મથન કરીય કે તમારા પુત્રના લમ વખતે તમારી શાંતિને બોજન આપવાનો સયોગ તમારી પાસે છે. તેને પ્રતિષેધ કરવાને કેલપણ શ્રીકે નહિ.

શ્રીમંત પાછળ ધણું દોષજન.—આ બોજન ક્યા આવડેને માટે કરવામાં આવે છે; તેનું નિયમ કરતું એ કદિન છે. કેટલાક કહે છે કે આને પ્રસવ વખતે અનેક સંકેત પડે છે અને તે કુળ એટલું વિચાર હોય છે કે તે વખતે શત્રુવદ વધને પડે છે તો શાંતિ-બોજન આપવાથી આ વિષય કુળનું કેટલેક અંશે નિવારણ થાય છે. પણ તેના પરિણામ તો કિનપ્રતિદિન કુલ અને કુલ તરતજ આવતાં જાય છે તે ક્યાં રહું તત્ ? વળી કેટલાક એનું પણ કહે છે કે સાન્ન્યની પર્યાય થાય. અને એ હેતુ ખરો હોય એમ માનીએ. પ્રથમ આનેમાં શાંતિ બોજન આપે પણ પરિણામ અરામ આવતું તો—મૃત આગળે જાય આવે તો—પછી ક્યાં તેમને પ્રવચન આપે અને ક્યાં તેમને આ વખતનો શ્રીક ? સર્વ પ્રવ-ચનો આપે—સર્વ તેમની મહાનિષ્ણા—શ્રીકમાં વિચાર આવે છે. કેટલાક કહે છે કે વડીલો કરતા આમા છે તેમ તેમનું અંતઃકરણ કરતું. તો પછી “પરમામોડપુરસ્થ પદ માનિનામ માનિ” પુરો પચાનવ-દાર-પદાતિને ઉત્તર મળી લીધા જેનું થયું” પ્રયોજન સાં દોષ કે નાશ પણ પૂર્વજોની પેઠે કરતું ને તમે પૂર્વજોની યોગ વર્તવા ઇચ્છતા

હોય તો, તમે યોચાકમાં ઠાટને બદલે જડી પહેરો ! પશુ તેમ બનવું નથી તો બહુએ સમય અને સંસર્ગને માન આપીને આલપું તે શ્રેષ્ઠ છે તો પડી એ પ્રસંગને બે યુગ પ્રસંગ ગણતા હો તો સંતાનની જન્મ પછી ખર્ચ કરો તો યોગ્ય ગણાયો, અને તે ખર્ચ તમારા આનંદની રૂઢિદર થઇ પડશે. પડી તો જેની અનુભવી જનોની આજ્ઞા ! વિષય પૂર્ણ કરી દઇ તો આપ સર્વની હાથ આગી વિરહું છું.

હવે છેલ્લી ચાચના એ છે કે બહુએ જાણનારે રોડેથી સ્વીકારી, આવી પહેલી અડધણીમાં પડતાં આપણને બટાકાવી, હંદવને હાંમાં દલાવી, ઘેર ધારણ કરવાની ખુલ્લા ધ્યાનમાં ધરી, આનંદિક શક્તિપર આત્મસંયમ રૂપી આવૃત્તિ એસાડી, શાંતિને કનિષ્ઠ કોષને રચાને સચુભારી, પાપને પતકમાં પંચેડાની, જાનનાચ સપાટાં સદન કરી, સત્યને સરળતાથી સજ્જ કરીને સાધન તરીકે સ્વીકારી રચાન આપો ! હુંઠાણમાં ગુણને મથુનામાં લઇ પ્રસંગોપાત પરિણામન કરી, યોગ્યોગ્યનાં વચા યોગ્ય યોજના કરી, સત્ય યોગ્ય થાઓ ! શાંતિ બહુઓમાં આવવાય અને શાંતિ બગીનીઓમાં બગીની પ્રેમની શુદ્ધ થાઓ ! એ અલ્પ શિષ્યોની પ્રાર્થના.

સ્ત્રીશિક્ષણ વિષે વાર્તા.

(ગતીક ૫૪ ૧૦૮ થી માલુ.)

લેખક—ગ્રામ અ'બાલાલ હમનલાલ મુ. સોહા (મોહસા) હાલ મુંબાઇ.

—સંચિતા સ્ત્રીશિક્ષક તરીકે—

દ્વિતીય પરિચ્છેદ

સં વિચરમાં અને પૈસાવામાં હત્યાં. પણ સાસરીમાં મ્હારા અપરાધે. સદાની વેપારમાં સુધળા મિલકત મુગધાણી કરી. હતી.

મેં ધાર્યું, આપણે બધી ગણી કાઢ કામમાં હોંદિમાર થઇયું તો આપણા પરકામકાતમાં પડનાં. માજુસોને લપકારી થઇ પડીયું.

હું કોલેજમાં દાખલ થઇ. બારબાર એક વર્ષમાં કોલેજનો અભ્યાસ પૂર્ણ કરી બીજાં બે વર્ષ ભરત ગુ મલુ અને મિલકત કામમાં આજ્યાં, મ્હને સોલરશીપ તો મળીતી, બે સોલરશીપ હું મ્હારા નામે બેન્કમાં જમા મૂકતી. હાલ દેખી પણ મ્હારા સસરાએ તો, લેખની મિલકતમાં એક વાલની બિંદીએ મૂકવા દુસ્ત. ન ધાર્યું એટલે કે તેમની યું દાખલ ? તે વિષે જતા નિચાર કરવો બેઠ્યો.

અમલવાદ ગુજરાત ટ્રેનિંગ કોલેજમાં તેઓ અભ્યાસ કરતાં જ્યાં તે સોલરશીપની કેટલીક રકમ તેઓને મોકલાવવાની પડતી.

આ વાતની મ્હારી બા, મહુભાઇ, કે છોટીમને તો જતાએ અંજર નહોતી. હું લેખને કાગળ લખતી ને લેખના કાગળ મ્હારાપર આવતા. તે કાલ કોલેજમાંજ. જ્યાં આજે એક

એકના પુત્રાનું પરભાવો દેખાવતા, અહયા બિચારાં બન્ને પેલાવાળાં છાંબે અને મારી યોગ્યમાં જીવિને છાંબે તે બાળક તેમજ લગન બળભરવાળા હતા. વિશેષ તેમના ભાવતરસથી ચારસામાં ફાગ એક પરતું બોણુ ફૂલું હતું એટલે જે મનરામભૂતી વાતો તેમજ સખત્ય તે બાળક હું પૂર્વ દિશાએ અને વિખત આજી.

અહીં બાબી પણ મને જડુ બધી અને સખત્યાર નીચડી રસોઈનું કામ બિચારી તે કરતી; દર વખતે મને કહેતી જે સખિય ગા! તમે રસોઈમાં આવો. હું તમે વિખતું બ્યારે હું રસોઈમાં જઈ તો સાક, કેમ કુતારતુ તેમાં મરતું મીઠું કેટલું નાંખતું, દહાર કેટલી વાપરતી, ખાણ બેમને બેમ યેગ સિયાન ન નાખતી વિષે કીણી કીણી બાળકોમાં. જમુ તે મને સારી રીતે સખત્ય પડતી.

એક વખત તે મને મારી બાબીને મરકીમાં કરીતું આપતુ મુકવા કહેતું! મેં આપતુ મારી કરી બોરવા બાબીને પૂછ્યું અને બાબીને તો કહીમાને લાગી કરીતું આપતુ મરિયા બાબી પૂછ્યું છે તે જતાનું! તો મારી મરકી કરવા લાગ્યાં ને મરકાં બાબી કહ્યું " સખિયા બધી છે જમુ મળી નથી " મેં કહ્યું ગા! બેમાં હું મળુવાતું! તમે કરી બોરો પછી મળુવાતું, બાબી કહ્યું કરી બોરવા મરિયા! મેં કહ્યું ગા! ત્યારે કરીતું આપતુ મુકવા ખરું! હી કુપ થમ મર્યા ને મારી બાબીને કહ્યું કે સખિયા પહેલેથી છે અને તમે કાપને તેની મરકી કરતી નહિ, બાબીને તેવાર આપવામાં ફાગ બોરી અને રસોઈમાં તેની જોડે નહવા મુકવ્યું, દસ પંદર વિષયમાં તો બાબીના ભાગ્યર રસોઈ કરતી કિમી મળતે તો બાબીને દેખાર, પણ મારી બાબી તો મારા બમુવા ઉપર પછી ચીડ હતી.

મુખાબને મોળ જનાવકાને સયો લાગી આવ્યો. હું શ્રી શિશુલુની કોલેજમાં દર-રોજ સોળથી વીસ જેડી મોળ જનાવી કહતી. અને જે મળપડા બરવા બેમુ તો દરરોજ પચીસ મળપડા જનાવતી, પણ સજાથી જનાવવા પડત. ઉઘી કીસમની બરીની રોપી એક દીવમમાં એક મરતી. વિશેષ કિસમને સાચો જમુ હતો જેનું કામ સીપર કી. તર-કથી એક કીવજુ કામ શિખવતાર મહેલોજ કીવરતી જ માસમાં તેની પાસેથી પણ યોગ્ય પહેરતુ મંજરતાને કોરો ભરવાતું વિષે કામ સોપી લેતું.

જમુ વર્ષમાં હું-મોળ જનાવવા, જલમવા બરવા, રોપી બરતી, પહેરતુ, યોળ, મંજરતા, વિષે જનાવતો અટકતુ કામ કિખી હતી વગર રોપીમાં જામતે રિયામતી ટોળા બરતી રોપીમાં આવતી, પણ કોઈદું ખ્યાલ રોપી કરીઓરી ઉપર વિશેષ હતું, છતાં ટોળામ પણ ને માસ વધારે રહી કિખતું પડ્યું. બધી કારીઓરી સખાથી જનાવતી પડતી એટલે કામ સહેલું અને જલકી થઈ કહતું.

મારૂં કુતારતી શિશુલુ સાઈ હતું જે જોડ સાહેને અને પહેલાંજ મદારી સિસલુનિ-મહેલીજાના લાથ વિષે વીસમ પચારતી જોડેને લખત્ય કરી; દને મારી સોલરકિપ મળતી જમ પડી. તેમજ રૂનીકોલેજમાં લાથ મોનીવર થઈ કિસમની જોડો રોપતા હતા. પણ મેં સાહેને વાત કરી, અને સાહેને આપણુવજી કહ્યું હું! સખિયા! તું પાણેથી છે! તો બકાં મોલવા! બકાં હું તેમની સખ કહીશ. મેં કામગી બપોરે કે:-

" મારી જમ્યા બેસીરકાં મીકરૂજ તરકિ આતું મુનાં મહેલીજાના લાથ વિષે

લગ્નથી છે. હાથ રૂપિયા ૨૦ વિચારે દરમિયાન છે, તદ્દર્શ પણ જરૂર આવશે ને સાહેબ પણ અહીં તદ્દારી સ્વક કરશે.

અવગતો તેઓને આદેશ ગ્રામજન તેજાવાની એંગ્લોવર્નાક્યુલર સ્કૂલ ને શાળા-દેવીપર હતી ત્યાં ગુજરાતી શિક્ષક તરીકે રૂ. ૪૦ ના પગારથી નિમણૂક કરી. અમે જાને હાથ મુંબાઈ જેવા શહેરમાં ફેગવણીખાતામાં શિક્ષક તરીકે છીએ. અને અમારી હેલ્થી નુપ્પડપ જાણી એવી જમતનીયતા પરમ્પ્રણુ પ્રતે નમ્ર વિનંતી છે. આ સર્વ માટે આભાર મદારો મહેતીજીના તેમજ પૂજ્ય ઘડીમાને બદે છે. કે જેઓએ મદને આપે સ્વતંત્ર સંધામાં જોડી દીધી.

મેં હવે મદારી જાને વાત કરી કે જા, બહુચાથી કેટલા કાવણ ? હું પ્રશ્ન અને તદ્દારી કૃપાથી અને મદારો સિદ્ધાંતીય મહેતીજીના અને ઘડાં ઘડીમાના પૂણ્યથી હાથ મિત્ર શિક્ષક તરીકે છું. જા તો ઘડીમાનુ નામ સાંભળતાં અને મદારી શિ શિક્ષકની જગો યાદ હાવતાં એકદમ ગુસ્સે થઈ મઠ-ખોલી ને “તેમાં તદ્દાર જેવાં ડહાપણ બરેલાં; શું ? અમે બીજાની છીએ કે તદારે ફક્ત વીસ ફરસીના દસ માટે મહેતીજીની નોકરી કરવી પડે ? આ વાત મદારો ઘડીમા સાંભળતાં હતાં. તેમજે મદારો જાને ધમકાવી પાડી કે તદારા ઘરમાં હાથો રૂપિયા હોય પણ તે તારા કમના ? તેનો સહારો મદારમાં બધી રકમ ખોઈ એમ. હવે તેને નિર્વાહ શા આધારે ચલાવશે ? અને પરજુલી એટલે તો તેની સાસરી એજ સાચું પર કહેવાય. બાકી માડી, પોણ, નોકર, ચાકર, મીઠા-આગ, એ સૌ તેને તારા ખર્ચ ? હવે તેની સાસરીએ જાતું પડશે. ને જેની તેની મરીબી સ્થિતિમાં તેને પોતાનો નિભાવ ચલાવશે પડશે. તદારે તેને આતમજાન લઈ પોતાની સ્થિતિમાં આનંદ માનવો પડશે.

મદારી બાળે આ વાત (મારી મરીબાઈ)ની સાંભળતાં તેનું હૃદય પીમળી આવ્યું તરત મને રૂપિયા દસ દળતની રકમ બેન્કમાંથી મળે તેવો એક ચેક વળીય પાસે લખાવી આપ્યો. મેં છત્તુ મારે તમાર મન લઈ બેઠે બેઠે ખાતું તે મદને શોભતું નથી. જા ? હવે હું મ્માં અમળ છું. મારી ફેગવણીના પ્રજાજીમાં મારો મરીબી અવરથા મદારી અને મારા હાથ નિચે ફક્ત દિવસે સુધરશે તો તેઓને હું આચિર્વાદાય થઈ પડીશ.

તો પણ મેં તેઓને ગ્રામજન સ્કૂલમાં ખાત કરી કે દસ દળતનો એક મારો બા આપવા હા પાડે છે. અને આપણી સ્થિતિમાં સ્ત્રી આવી રહેશે ? તેઓએ મદને તરકોડી કહાડી આટ ના પાડી કે તદારા જાજના પેસાપર મદારે - શુભામ તરીકે રહેવું તે મદારો ફેગવણી ન ચલાવ ને આપણ ક્યાં તદન નિવધાર નિયમીત છીએ કે પારસી પુણ્ડપર આધાર રાખવો પડે ? ઇમ્પરફેબાથી આપણને દર મદિને રૂપિયા ૧૦ સાડાનો પગાર પડે છે. અને તેટલા પગારમાં આપણું પોતાનું ખર્ચ નિભાવી રહીશું. તે પેસો લેવા સાદ ના પાડવી ! અને મદને કંઈ જરૂર નથી.

તારથી મદારે તેમના દુકમને આદર આપવો પડશે. તેઓ ગ્રામજન સ્કૂલમાં જતા આવતા તો અમે આ વાત રસ્તામાં કરી લેતાં. કારણ અમારો નિવાસને શાકમ એક જ દને. જમ્મ હજુ મારાં ઘડીમાને કે જાને તો અવર નથી કે, તેઓ અર્ધાંધી નોકરીપર છે અને મારી જગેએ ગ્રામજન છે. હાથમાં તેઓ : “નામર નોર્મલ”માં જપવા હતા. ને

મને કહેવું જે, તારાં મા તેમજ તારી મા, વધા મદુભાઈને આ પાત કરવી નહિ કે હું અહીં છું. ચોરે ચોરે જોએ ખરદાખાન ખરીલ્યે કાઢે. કોઢમાં હોય ત્યાં આપણે મારા માપના થયેથી ચોરોજ છેડે એક દીવાનખાનું બાંધે રાખ્યું. બાંધે રાખે ત્રીસ ૧૫ માસ ૧ તું હતું.

હાલ મારી પણ બહારી થઈ ને મને દેક મીરદેખ તરીકે જુલેશર કન્યા-સગામાં ઘખલ કરવામાં આવી. કોઢમાં મારા માપનું થર અને જુલેશર દૂર હતું છતાં મારા માપ પૈસાવાળા હતા જેથી ગણી પોસાની સમજણથી મને દુર જાણતું નહિ.

સાહેબ બહારમાં જતા કહેતા પક્ષ મેં લખીને આજી સાથે મુગાઈમાં રહેવા જાણ્યું. મારી વાત સાહેબે પછી જુલેશર સાથે રિવઝરી, હાલ મારો. પચાસ ૪૦ નો હતો તો તેમણે ૫૦ રૂપિયા મળતા થર જાડે રાખ્યું તે પક્ષ મારી જાને ખચ નથી ને મદુભાઈ પક્ષ જાણીતા નથી. થરની સરે સામથી હું કુરસદ લેવામાં લઈ આવ્યા. અમારા નવા થર (દીવાનખાના)માં મૂકી જાવથી ને હોમને સુવમાં મારી પોંચતી કરવી.

હવે મને સામે વગાવજ મારી જામે જાણ્યું. હાલ તેમણે ક્યાં છે. તેનો પડેલાં પોર લગાડે. હું મદુભાઈને થપડ મારી ત્યારથી જ રમણ હતી. છતાં પણ કહેવાઈ મરું આ ! જિજ્ઞાસો તો અહીં છે ?

મારી મા થપડી. ક્યાં ? તેમજ મારાં સગામાં મને પાસે મોઢાની જાને પૂછ્યું. મેં કહ્યું ! હવે સાહેબે વગાવવી જોઈએ ! હવે તારો મદુભાઈનાર પોતાના હાથે મજાવતો નેહાયે. પણ જાણ ક્યાં-એ ? ક્યું ? આ ! મોઢાનાર કોઈ મજાવતીપર તથાસ કરી.

મારી માને સાંભળે હાલ મારી " સમા — છડે. કામ માજી-માને ક્યું ? જમ ને જાણ્યે એ કમુગા લખન કોઈ જાહે વા મોઢાનાર કરાજ મારી નોકરી દેવ ત્યાં જાવર વા ચિટ્ટી રોજના. "

આ ચિટ્ટી માંજાનુસાર અને કાઢના જાન વખતના અસરમાં નર્મદા મા પામે લખાવી હતી. કે તમને તમારા વડાપદ્મ જાહેર મોજારે છે, તેનો ચિટ્ટી જાણીને આખો કે હાંરતે હાંરતે જાને કહેવા લાગ્યે—અને એક દીવાન ઉપ કયું. જેથી દસતું જાણ્યું. મામે પૂછ્યું. સમા ! ચીટ્ટી આવી આખો ?

હાલ મારાં હોંન આજા પડેનું એક મજાવતી " એ જાના " ખર્ચે જાવી કરવાનવર મેંએ જાણેલો કુતો. જાણવા જાણવા મજાવ કેહી, જેમાં જાણી હોન જાણે દોરે તેમાં જાણે દોરે ! ચીટ્ટી મજાવર હાલે હાજર દીવા પડેનું દોન જાણે (એ જાના !)

મારાં મા જદ કયા તેમ જોયાં પણ હતા. તેમણે તો કુદમ કરી જે મેંએ કહ્યું ! ને મદુભાઈને કહી ને આપવા રાખાને મજાવ.

હું મજાવતી હતી કે રાખાને મોટું લેમાં કહ્યું કર્યું છે, અને તે રાખા ને જાના પેલા કરવા કર્યા, પણ ખાદ દીવ ઉઘાર કર્યું. ને મને જાણ્યેલા " જાણી મુંજલ હતી મેં " મદુભાઈને કહી એ જાના રાખાને જાણ્યા. જોએ દુનવો ફરતો કહેવા લાગ્યે.

મુંજલ ! તું તો સોમી ચોરની મધી રોમીવા અને રાખા ૬૫ ? હોજાચી મરજી હોજલ તો તુથી સખી હોજલ.

અસાધર સાંજના છ વાગે તેજો આવ્યા. બપોરે રસ્તામાં અમારી મુલાકાત થઇ હતી ત્યારે મેં સરવે બીના કહી સંભળાવી હતી. ને મને મોહનવાને ખારી આ તથા ઘરડાં મા ખુસી છે. જે કારણથી તમને બોલાવ્યા છે.

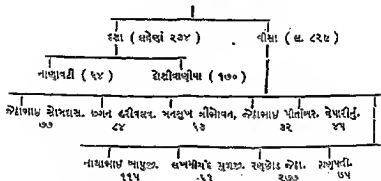
તેમના આવ્યા બાદ મારાં દાદાબાએ બધી હાકીત પૂછવી ચરૂ કરી.

અપૂર્ણ.

ઉમરેઠની ખડાયતા જ્ઞાતિ સંબંધી.

(લીં—જ્ઞાતિલો.)

ઉમરેઠની ખડાયતા જ્ઞાતિ.

કુલ લેણાં ૧૦૬૩ છે.

દેશમાં દેશીવાણીયા અને નાણાવટી બે ભાગલા છે તે સોડા અરસપરસ જન્મવા જન્મકાળનો વહેવાર રાખે છે પણ દેશના વહેવાર રાખતા નથી. આ રીતિ હવે જ્ઞાતિજનન થી જ પ્રચલિત છે. સાંભળવા પ્રમાણે આ લોકો સૌ સવાસો વાળી જુદા જુદા જગ્યા છે. દેશીવાણીયામાં બે તડ દતાં. ૧૪ વર્ષના લાંબા વિરોધ પછી તેજો દાહમાંજ થોડી મુલતયા એકત્ર થયાં છે, બપોરે દિન ઉઠે વીસાઓમાં તડ ખાડવાની બધી વધતીજ જાય છે.

જ્ઞાતિની મીલકત:—નાણાવટીનો વાડી. દેશીવાણીયાની વાડી. મણુપતિ અને જોડા બાણાની વીસાઓની વાડીઓ, આ દરેક વાડીનો વહીવટ તે તે જ્ઞાતિના અમેસરો કરે છે.

સમાજ:—દાહમાંજ ઉપરિચિત થયેલી 'શ્રી ઉમરેઠ દેશીવાણીયા દિવસર્વક સમાજ' મિત્રાપ બીજી એક પણ મંડલ નથી. કે જે કેવળબીને મદદ આપે અથવા જ્ઞાતિને બીજી રીતે ઉપયોગી થઈ શકે. મદદાનના મનદાંત ઉપાધીવાળાઓ લાક ઉપર છે, અને તેની

કાંઈ ઉચ્ચ સરેશ્વર સ્થાપી, ગરીબ વિદ્યાર્થીઓનું શોખન કરે અને તે મંડળદાસ અપોત્તર રિવાજને અટકાવે એ તે સું ઓછા પુણ્યનું કાર્ય છે, નિવાસ વખતમાં ઠગાવવા તેઓ ક્યારે કરીને જુએ છે ?

ઉપરોક્ત ફંડમાંથી ફક્ત દોઢીવાળિયાઓના જોડાને “રી” રોકાવરથીયે આપવામાં આવે છે. હાલમાં થોડા વખતથી “ખડકવાળા મુલક મંડલ”ની સ્થાપના થઈ છે તેને હાથે ચારી કામ થવાની આજ્ઞા બધાને છે.

ગ્રેજ્યુએટશઃ—આંમળીના વેણ ઉપર મુલ્ય તોટકાજ છે. રા. રા. ગોકુલદાસ કલ્યાનદાસ, પારેખ. ખીંચે. એલ, એલ. ખી. હરજોવિન્દાસ દારકાંદાસ કાંડવાળા. મગનલાલ હરજોવિન્દાસ એમ. એ. મોદનલાલ હરજોવિન્દાસ આઈ. ઓ. એસ. રા. રા. ભોગીલાલ નારજીદાસ ટાંક. બી.એ. એલ. એલ. ખી. રા. રા. જમનલાલ કરાનદાસ ટાંક. ખી. એલ. સી. રા. રા. ચમનલાલ લક્ષ્મીદાસ ટાંક. એમ. એ. જી. મણીલાલ મુળજીભાઈ ખી.એ. વિશેર.

વકીલશઃ—હા. જમનલાલ જોડાભાઈ તલ્લી છેડાલાલ નાનાલાલ પટેલ. ગીરધરલાલ લક્ષ્મીદાસ. પટેલ નારજીદાસ લક્ષ્મીદાસ. પટેલ કેશવલાલ રજુદાંડ.

કોલેજીયનો—ચણોડાલાલ મયુરાદાસ તલ્લી. કાન્તીલાલ ગોકુલદાસ પરી. રમણલાલ નવનીલલાલ પરી. મુનીલાલ રમીકલાલ પરી. હરિલાલ ભાગજીભુ પરી. શેરખનદાસ ચંદેરલાલ બાગજી. મુનીલાલ ગોકુલદાસ પટેલ. બાપુજી લક્ષ્મીદાસ ટાંક. ચીમનલાલ મગનલાલ પરી. ચીમનલાલ હરજોવનદાસ પરી.

(નીચલા વર્ગના વિદ્યાર્થીઓનું લિખ્ત પાઠશાળા અંગેના અરેજુ છે.)

લક્ષ્મીદાસ લાકડા—જોડાલાલ મોક્ષદાસ પારેખ. (મો.)

મંગળદાસ લલ્લુભાઈ પારેખ. હાલ (મો.)

જમનલાલ ભોગીલાલ શેરખનદાસ રજુદાંડદાસ મંગલદાસ જુરાભાઈ લલ્લુભાઈ કરાનદાસ (ખીરવાર) વિશેર.

(એલ.ઓ.) અનુમુખ ગોજોવનદાસ પટેલ. એકોબદીક પેટ્રોલિયમ ફા. ના એજન્ટ.

(ફેક્ટરીના માલિકો) જોડાલાલ ગોકુલદાસ. મોક્ષદાસ શેરખનદાસ. ગીરધરલાલ લલ્લુભાઈ. મંગળદાસ લલ્લુભાઈ. પરસોત્તમ નારજીદાસ. શેરખનદાસ મયુરદાસ.

(કાપડીઆ) જમનલાલ હરેરદાસ. ચમનલાલ જનજીભાઈ. મગનલાલ ગીરધર. અનુમુખ મોટી. મગનલાલ અનુમુખ. નારજી દાસ. ચીમનલાલ જોડાલાલ. જોડાલાલ લક્ષ્મીદાસ ખીંચે.

(કણીઆ) મુનીલાલ કલનદાસ. ચીમનલાલ કેશવલાલ. પીનાબિર શીવ. લાલ. ચાન્દસ દલેવજી. હરેર મોરખન વિશેર.

(માંબો) હરિલાલ નાથજી. જોડાલાલ વરમલાલ. જુલાભાઈ કેવરજી. આકામજી રોજી વિશેર.

નોંધરીવાત વર્ગ—જમનલાલ જોડાભાઈ અને મુળજી ચણુરાસ (અધિકારી)

કન્યાની ઉંમર પંચી રકુલે મહત્વામાં આવે છે તે મળુ કે ચાર ચોપડીઓ બધીને ઉઘાડી મુકે છે અને તેને મુઠ્ઠામાં પાવરમાં કરવામાં આવે છે તે મળુ સ્તુત છે તેનાજ દાખલો લઈને બીજાઓ મોકલેનો તે આવકાર દાખલ થઈ પડે. છેલ્લાઓને બહુવધામાં ધણે બારે ખર્ચ કરવો પડે છે તેવો ખર્ચ કન્યા કેળવણીમાં થતો નથી. તેમણે તેમને પછાત સંપત્તિનું શું કારણ હશે?

મુચનોઓ-

- (૧) નાણાવટીનાં તકમાં લગભગ ૪૦-૫૦ વર્ષથી વિવાદ કરેલો ફાક કરે છે તે હાંસીને પાત્ર છે તે રીવાજ અટકાવવો જોઈએ.
- (૨) હાથમાં તેમાં છપાના કારણથી બાબલા થયેલા જેવા છે તે એકત્ર કરવાની જરૂર છે કારણકે નજેવા ૪૦ કરની વસ્તીમાં સંપત્તિ નરકે તે હીક નહીં.
- (૩) વીસા ખડાવતામાં એકંદરે ૬ નવ તક છે તેમાં કેટલાકમાં અરધપરસ કન્યાઓ અપાવ લેવાય છેઆ ધણું સ્તુત છે પણ તેમાં લગ્નની સંખ્યા વધવી જોઈએ અને તે મળત થવાં જોઈએ તે કરતાં પણ આ ગેંભા મુળ એક માત્ર રૂપેજ હતો તે રૂપે તે ચાપ તેા શોભારપદ છે.
- (૪) સીમંત વખતે કંઈ પણ ટાણોકંત વીધી કરવાનો નિયમ નથી પણ જૈરક-સાજાતું સારે ખર્ચાજ કાર્યબવદાર આવે છે તેમાં એક કંઈગે રીવાજ એવો છે કે કન્યાના બાપને ધેરથી પોસમાં શ્રીજળ આપી ન્દાના બાળક જોડે તે પોસ ઝભાવે છે અને સ્વારીઆખા શામમાં ફરે છે તે નિંદાને પાત્ર છે આ રીવાજ કેળવાયેલા બંધુઓ એ એકત્ર થઈ અટકાવવો જોઈએ.
- (૫) સીમંતની નાત ના કરે અને તેના બહામાં ખડાવતા એણેચીએચન જેવી એક સરિષા સ્થાપીને ન્યાતમાં થતા ખર્ચનો એથો વા આડગો ભાગ આપવામાં આવે તો તેમાંથી માતિહીતનાં ધણું કાર્ય સાધી શકાય. છેલ્લાઓને કેળવણી વધારવા સોલર લીપ, ખાલાઓને ભરત શુષ્કણો કલામ, વિધવાઓને ઉત્તેજન અને વાંચન મુકો આદી બોલી શકાય, આ રીતે ઉત્તેજન આપવામાં આવેલા વાર્ષિક ૨૨૦૦૦) ની આગક થાય.
- (૬) સ્ત્રીઓનો મુખ્ય વહેવાર દાગ વીણવાનો છે અને તે કહેલામાં જાતને લેવાય છે વખતે ધણું અનિષ્ટ પરિણામ ભોગવવાં પડે છે.
- (૭) જુવાન મરી જાય તે વખતે ન્યાત કરવી નહીં.
- (૮) ન્યાતમાં જમવા જતી વખતે સુતરાઉ કપડાંનો ઉપયોગ થાય છે તે રીવાજ બંધ થવો જોઈએ.
- (૯) એકત્ર ન્યાતમાં રૂ. ૨૦૦ સુધીનાં પતરાણાં પડીજાને ખર્ચ થાય છે તેની પેલસ ઉમરેડ માંજ હોવાથી તેના ઉપયોગ ખુલ્લા દીવે કરવામાં આવે છે બેસવા માટે પણ ૩-૪ નો ઉપયોગ થાય છે. તેના બહારે શકંત એકત્ર આસન લેવામાં આવે અથવા બેસવાને પાડીઓ હોય તો મોટા બચાવ થાય.

x આ માતિ સંબંધે વિશેષ હકીકત મુજબ નાથજી કોઠારી ફૂત કેટલપમકંતીર્થ અને ખડા-
યના માતિ" એ પુસ્તકના ૪૬-૫૨-૧૦૪-૧૪૪નાં પાના ઉપરથી વધુ માહિતિ મળી શકે-

વકીલ ત્રીકમલાલ ચલુછોડલાલ દેસાઈનો પત્ર.

મે. “અણપતામિત”ના તૃતી સંદેશ—

આપે અણબા જાતિ પત્રના હેતુ અર્થ સમજાવ્યો મારે ત્યાં હમ પ્રસન્ન મરે તે બાબત હમણે કરી સુચના કરી હતી કે જાતિવિત્ત સાથે કંઈ હમ નિમિત્તે થાય તે ઠીક; આપની આ સુચના જોઈતા ખુશ દિલથી આપે કરી છે તેટલાજ આનંદથી હું તે સ્વીકારું છું તે પ્રત્યુત્તરમાં આપણી જાતિકિતાએ નીચે પ્રમાણે મારો નમ્ર ઘવો (કુલ નદી તો કુલની પાંખડી) તરીકે રજુ કરું છું:—

(અ) અમદાવાદ, મહેમદાવાદ, ખેડા-માતરના એકાદામાં—

(૧) મહેમદાવાદની ઉમેલ (રિજાળને ૩, ૨૫).

(૨) મહેમદાવાદની કન્વાસાગામાં બહુલી ખામના જાતિની છોકરીઓ જેઓ નિયમિત દાખરી તા. ૧-૧-૧૬ થી આપે તેમને દર મહીને રોકાવરીપ આપવા સાર ૨. ૨૫). નિરાળના મહેતાલ (દિડ મહેતર)ને દરમહીને શું આપવું તે નથી કર્યો.

(૩) મહેમદાવાદના છોકરા જે ઉમેલ રજુઆત બજે છે તેમને દરમહીને માસિક છી રોકાવરીપ તરીકે આપવા સ. જાણવાલખાઈ, બાપુઆઈ, અચરતપીડ, માણેકલાલ વગેરે મહેમદાવાદના અદસ્તીએ દંડની મોકલવું કરી છે. તેમાં બાપુ વર્ષ સાર ૧.૫૦)

(૪) ખેડા-માતરની કન્વાસાગામાં આપણી જાતિની કન્વાઓ નિયમિત દાખરી આપે તેમને જોજનાયે માસિક નથી રજુઆતી રોકાવરીપ આપવા ૨. ૨૫).

(૫) ખેડા-માતરના છોકરાઓ ઉમેલ નિરાળમાં બજે તેમને માસિક રૂબ છી રોકાવરીપ તરીકે આપવા વકીલ દરિયાઈ, સુનીલાલ, મળીલાલ વગેરે ખેડાના અદસ્તીએ દંડ હાલુ કરવા તબક્કીજ કરી છે. તેમાં બાપુ વર્ષના ૨. ૫૦.

(૬) અમદાવાદની આપણી જાતિની છોકરીઓ જે કન્વાસાગામાં અબ્બાસ કરતી હોય તે જેમને મારાં બાપુથી બજરગાઈ તથા સ. બણીલાલ ચલુછોડલાલનાં દંડમાંથી મીલ રોકાવરીપ ન મળતી હોય તેવી કન્વાને નિયમિત દાખરી સાર આપુ વર્ષમાં માસિક રોકાવરીપ આપવા ૨. ૨૫).

(૭) અમદાવાદની જાતિના ઉમેલ નિરાળમાં બહુતા વિવાહી જેમને ન્યાતના સમાન દંડમાંથી માસિક છી રોકાવરીપ તરીકે ન મળતી હોય પણ લાલક હેતુ તેમને તેવી રોકાવરીપ આપવા ૨. ૨૦૦).

(બ) સામાન્ય ન્યાલ સમસ્તને—

(૧) અણપતામિત પત્રને—આજના પત્રના દરેક આદાના કુટુંબમાં એટલે કે મેરઠે માને આપણી ન્યાતના દરેક અદસ્ત દંડકુળનાં બેસ “હામડીત” સારાં બણી થકે તે મારે એવા મીલની ચોપડીઓ પ્રતિષ્ઠ કરતી આ પત્રના આદામાં વહેંચા-વારના અર્થે વગેરે સાર ૨. ૨૫).

(૨) અણપતા કેળવણી મંડળને—આપણી જાતિનું નહું કેળવણી મંડળ (Edu-

cation society) સ્થાપવાનું નહીં થયું છે ને તેને અંગે અમદાવાદમાં વિદ્યાર્થી સારૂ જોડીંગ સંસ્થામાં તેમાં વિદ્યાર્થીઓ સારૂ લાઇબ્રેરીની શરૂઆત કરવા રૂ. ૧૦૦ નો પ્રસ્તુતિ વિગેરે.

(૩) સુવ્યર્ધ ખડાયતા સમાજને—(૧) ગમે ત્યાં વસતા ખડાયતા અહરથો વિદ્યાર્થી તથા સ્ત્રીઓ પાસે ગાંતિ ઉત્તરિને લખતા વિષયો વા. નિર્ણયો લખાવવા, તથા ઉત્તમ તેમજ લાયક લાગે તેમને આંદ તથા ધન્યો આપવા રૂ. ૨૫). આ ધના મેના વિષયો “ખડાયતા મિત્ર” પત્ર દ્વારા જણાવવામાં આવશે ને ધનામે ઉમરેકની મરિદ વખતે વહેંચવામાં આવશે.

(૪) નિરાશ્રીત વિદ્યવાઓને સારૂ—અમદાવાદ, મહેમદાવાદ, જોડા-આતરમાં નિરાશ્રીત કે લાચાર વિદ્યવા હોય તો તેને તે ગામના અહરથોની સુચના પરથી આંદ વર્ષમાં ખાનગી મદદ આપવા રૂ. ૫૦).

સાહેબ, મારે ત્યાં મારા પુત્રો લગ્ન ઉત્સવ થયો તેની ખુશાલીમાં ઉપર પ્રમાણે રૂ. ૫૦૦) જુદા જુદા ખાતાઓમાં વહેંચી આપવા રજુ કરું છું—આની વ્યવસ્થાનું કામ મુખ્યની સમાજને સોંપું છું ને આગા રાખું છું કે તેજ મંડળ આનો અમલ કરી આભારી કરશે—

લી. સેવક

ચીકમલાલ રણજીભલાલ દેસાઈ.

ચર્ચાપત્ર.

શ્રી.

રા. રા. મે. તંત્રી સાહેબ,

નિચેની હકીકત આવતા અંકમાં પ્રસિદ્ધ કરી આભારી કરશે—

વિ. વિ. શ્રી સાવલી ખડાયતા મંડળની વિભાગીક મીટિંગ ધનામ મેળાવણ સારૂ સંવત ૧૯૦૨ ના વર્ષદાખ સુદિ ૧૨ ને વાડ રવિ, તા. ૧૪-૫-૧૯ ના રોજ શ્રી અસોનીયન લાઇબ્રેરીમાં બેઠારના ચાર વાગે રા. રા. નામન સુના સાહેબ શ્રી રંગનાથભાઈના પ્રમુખપણા નિમે મરાઈ હતી. ખાદ મંત્રી દિગ્ગજાલ એચ. તલાલીએ મિટિંગ બરવાનો હેતુ તથા તેની સ્થાપના ક્યારે થઈ તે જણાવું હતું ને પ્રમુખ નવચાની દરખાસ્ત સુધી હતી. રા. રા. જોશલાલ એચ. મહેતાએ મંત્રીની દરખાસ્તને અનુમોદન આપ્યા બાદ માર્કેમની શરૂઆતમાં ગાંતિની બાળાઓ તથા વિદ્યાર્થીઓ તરફથી મુંદર ઓતો તથા સંવલો બનતવામાં આપ્યા હતા ત્યારબાદ શ્રીયુત્ પંડિત રામ પ્રજાભાઈજીનું થયું સારૂ અને અસરકારક વિદ્યાની ઉત્તરિ તથા એક વધારવા મરિતું દશાન્તવાર બાજુ થયું હતું તે પછી રા. રા. પ્રમુખ સાહેબનું સારૂ અને અસરકારક હુંકુ બાજુ થયા બાદ ગાંતિના લગભગ દરેક વિદ્યાર્થીઓને ચોપડીઓ તથા કન્યાઓને મુંદર છોટા કામ ધનામ તરિકે રા. રા. પ્રમુખ સાહેબના હસ્તે વહેંચવાની ક્રિયા કરવામાં આવી હતી. દિગ્ગજાલ એચ. મહેતાએ છેવટે પધારેલા મુદરથોએ મ. પ્રમુખ સાહેબ, વકીલદાર સાહેબ, પંડિતજી મહારાજ, દેસાઈ સાહેબ તથા કામરે હેબ તથા દસ દેસાવાળ ગાંતિના મુદરથોનો તથા અન્ય ગાંતિનુંથોનો ઉપકાર માન્યો તો. ત્યારબાદ મંત્રીના હસ્તે કુલદાર વિગેરે કોથ થઈ મિટિંગની સમાપ્તિ કરવામાં આવી હતી.

લી. સાવલીવાળો.

નવીન સમાચાર તથા પ્રાસંગિક નોંધ.

પરીક્ષાનાં પરિણામ—પ્રાસંગિક તારીખની લગભગ મોડાં બહાર ૫૬૦થી આવતા અંકમાં જેવામાં આવશે.

લગ્ન પ્રસંગે ૩. ૫૦૦ ની તાદર બક્ષીસ—નવા અંકમાં અમારી નજ મુજબને ધ્યાનમાં લઈ રાજેશી વીકેટલાસ દેહાધિ નેમના મિ. સુન્દરલાલના લગ્નની ખુશાલીમાં શાંતિ દિતનાં જુદાં જુદાં કામે તથા ૧૩૧માં ૩. ૫૦૦ જેટલી સારી રકમ બક્ષીસ આપી શકાતી જોઈએ. જે કલમ લખતો એમણે છે, અર્થ એટલે તે કલમ જેવા કલમ કલેસને કલમ વગરનાં ખર્ચે રસોડો લેવા છે. એવા પ્રસંગે આપણે રીતે આપણું મન ખીલ પ્રસંગે કરતાં વધારે ઉદાર હોય છે ને તે સિદ્ધિનો લાભ લઈ ને તે શાંતિ દિતનાં ને ખીલ સાર્વજનિક કામે તરફ વાળવામાં આવે તો હાથ ને લગ્નની દીકરામાં ફેરફાર કરવાની ખામ અગત્ય છે ને જેના ઉપર આપણે આમજ વધારો મુખ્ય આધાર લઈ શકીએ છે તે કલમ લેકે અર્થે સમિજન વાળ. હિન્દુસ્થાનમાં આપણી તેમજ અન્ય કામેમાં હાથ તો લગ્નને ફાળીઆનું યાવ છે એ નિશ્ચય છે અને તેને હાથ કરવાના રસ્તા જે કે 'સારા છે ૫૫ જેવા કરતાં અન્ય રસ્તા વધારે સારા ને ઉપયોગી હોય તો હિન્દુસ્થાન જેવા મારીન દેશને તે તે રસ્તા મુકલ કરવાની ખામ જરૂર છે. કાંઈ ૫૫ રસો ખીલ હાથ કરતાં વિચારાન અપાય તો તે કોઈ કલમ છે એ જાણતાં મે મન છે નહીં ને રાજેશી વીકેટલાસમાં હાથ લગ્નની ખુશાલીમાં વિચારાનના જુદા જુદા ખાતાઓમાં પોતાથી જનતા મદદ આપી શકીએ ત્રીસે લાખમાં એમણે છે એને માટે અમે તેમને અભિનંદન આપીએ છીએ, ને આવા શખેએ છીએ કે તેમણે એમણે લાખવાનું ખીલમાં અનુકરણ કરી શકાતીવિતના કાર્ડમાં પોતાના તરફથી ખનનો શોધી આપી શકાતી અમારી કરશે.

લગ્નસેરા.

સંવત ૧૯૦૨ વૈશાખ માસમાં નોંટફ સભ્યમાં તથા મામલતારીમાં રાજ તથા કોનમના દસામકાલમાં લગ્નસેરા થયેલા તેની લીધ નીચે પ્રમાણે દર્શાવીએ છીએ.

વધવાક મુદ ૮ ને વાર મુલે.

રાજપરગીના વવવાસ મનવાસના પુત્ર જનવાસ જીમર વરસ ૨૦ લગ્ન નવાપુરા મુકામે લીધવાસ વીકેટલાસનાં પુત્રો કમલ સાથે વર્ષ કરતાં લગ્નની જીમર વરસ ૯ ની હતી.

વધવાક મુદ ૧૨ ને વાર રતી.

નવાપરગીના સા. વીકેટલાસ દવાજાના પુત્ર લેલાલાસ જીમર વરસ ૨૧ લગ્ન મતીવા મુકામે મેતીલાસ લખવામાં પુત્રે મોંઘમલ્ટી સથે થયાં છે. જી. વ. ૧૧ ની હતી.

રજપરગીના રજુમેડ ખુશાલના પુત્ર પીરજીમર જીમર વરસ ૧૬ લગ્ન અલીવા મુકામે મેતીલાસ લખવામાં પુત્રી લાલાસથી સાથે થયાં છે. જી. વ. ૯ ની હતી.

વધવાક વી ૪ ને વાર રતી.

અચીધાના સા. લલુભાઈ દુવારકાસના પુત્ર પીતામ્બર ઉમર વરસ ૧૬ લગ રજાપોર મુકામે શીકમલાલ રજાકાસનાં પુત્રી સાથે થયાં હત્યા ઉ. વ. ૭ ની હતી.

પદ્મચાક વદી ૧૦ ને શુક્રવારે એકજ ગોત્રમાં લગ થયું બન્ને પક્ષકારાનું ગોત્ર ગદિ-દાના છે. શાદુ આપી લગ કરવામાં આવ્યું છે. તે નીચે પ્રમાણે છે.

વજાકપોરના સચદસ સા. પીતામ્બરસ બેહેરકાસના પુત્ર ગોરધન ઉમર વરસ ૦ ના બીજી વારનાં લગ લુતીયા મુકામે સા. વીંકલાસ મોતીલાલના પુત્રી સંચળ સાથે થયાં હત્યાં કન્યાની ઉમર વરસ ૧૦ ની હતી. એકજ ગોત્રમાં લગ થયું છે.

ગયા અંકમાંના નીચે કહેલી આગળી પ્રમાણે અમને ફક્ત રાજ કલાનમાના એકલા વાળામાં થયેલાં લગનની ટીપ મળી છે તેથી બીજી કેટલીક ટીપો આવતા સુધી લગનની ઉમરની ગણતરી અમારે જે કેટલીક નોંધ કરવાની છે તે હાલ મુલતવી રાખીએ છીએ પણ આ ટીપમાં જે એક લગન અમારે ખાસ ધ્યાન ખેંચે છે તે એકજ ગોત્રમાં થયેલું લગન છે: આવું મુખ્ય કારણ કન્યાની આપ લે કરવાનું ઘણું સંકુચિત થઈ મચેલું છે ને તે પ્રાપ્તમાં રાજેશી ભગવાનસાહેબ આ વખતે મોક્ષલેષ લેખ તરફ અમારા યાતિમધુનું ખાસ ધ્યાન ખેંચીએ છીએ ને તેમાં ખતાવેલા રસ્તામાંના જેટલા યકષ હોય તેટલા મઠજી કરવા અમે મનજીત બલામજી કરીએ. મહેરમાન પ્રમુખસાહેબ મુનીલાલભાઈએ જણાવ્યું છે તેમ " યાતિની દરજ દરજ યાતિમધુને હોય જેનાથી વધારે લાયક બનાવવાની છે પણ નહીં કે અમે તેવા નાશાયકને પરજીયારી તેનાજ જેની કે બહે તેથી પણ વધારે નાશાયક પ્રજા ઉત્પન્ન કરવાની " ને તે હેતુ બર લાવવા માટે લગનું, સેન જેટલું બને તેટલું એકોણ કરવાની ખાસ ને પહેલી તરફ છે.

ખડાયતા મંડળ-સાવલી

શ્રી સાવલી ખડાયતામંડળની અંદર શ. રા. રોડ દીમતલાલ મુરસોતમલાસે ઉગ્રિજ બહુતા એક વિદ્યાર્થીને એક વરસની ફી ત્યાં ચોપડીયા આપવાનું કણુલ કર્યું છે. આ મંડળના એકમુકેસલ ફંડમાં નિચેના શ્રદ્ધાઓ પોતાને ત્યાં લગની ખુશાલીમાં નિચેની રકમ ભરી મંડળને આભારી કર્યું છે.

રા. રા. રોડ ચંદરલાલ મુનીલાલ મહેતા બાદરાવાળા	રૂ. ૭-૦-૦
રા. રા. રોડ મરખંડાસ વલમલાસ સળસોલીવાળા	રૂ. ૫-૦-૦
રા. રા. ડોશી કેશવલાલ મોગીલાલ ત્રાપ્પી	રૂ. ૨-૦-૦
રા. રા. શાહ જિગ્જવલાલ સાંકરચંદ પાદરાવાળા	રૂ. ૫-૦-૦

૧૬-૦-૦

ઉપર પ્રમાણે આ મંડળને દરેક મહત્ત્વ મદદ કરી આભારી કરશે. જેની આરા છે.

જે કે અમને મોક્ષ અખર કે ટીપ મોક્ષવામાં આવી નથી પણ અમારા સાંભળવામાં આવ્યું છે કે દયાં ખડાયતા કેળવણી મંડળ નડીઓદમાં આ વખતે લગ વિચેરની ખુશાલી નિમિત્તે સાવલી ખડાયતા મંડળની આરક લગ્ની સારી એટલે આસરે રૂ. ૧૦૦) ની રકમ એગ્રિક બહીસની થઈ છે જે ખરેખર તે ફંડના કાર્યવાહકોને તેમજ પક્ષીસ આપનારાઓને ધન્યવાદ આપવા જેવી જીના છે નરિઆદ દલા ખડાયતાનું મંડળ આ કાર્ય કેટલાક વર્ષોથી કરે છે છતાં આ વર્ષે તેને પોતાનું અર્થ લપાડી લેવું સુરક્ષા થઈ પડે તેનું

હવે તે વાત યાદીયાઓની પ્યાનપર આવતાં તેમણે રાજામુલ્કીથી સારી રકમ આપવાની સરખાત કરી હતી. આવા સંજોગે ઉભા થાય ત્યારે જ રાજા કાર્યવાહકો સત્યાગ્રહ રીતે ચેતાના હાથ ધરેલું કાર્ય પાર ઉતારી દેશે તેના માટે નડીઆલમાં જેમ કેટલાકે કહ્યું છે તેમ સરખાતમાં ધણી મુશ્કેલીઓ વેળી ચેતાના સ્વાર્થને ભોગ આપી નિસ્વાર્થપણે ગ્રામ કરવાની જરૂર છે. નડીઆલનો કામલો આ જામતમાં નડવ કરવા જેવો (અનુકરણીય) છે.

ખડાપના કેળવણી મંડળ તથા ડેપુટેશન.

અમે તમા અંકમાં જણાવ્યું છે તેમ આ મંડળને રચના કરવાનો કાર્ય પ્રીકીંગનીરી જનરલ મીડીય વખતે કરવામાં આવ્યો હતો અને આ અંક બહાર પડતા પહેલાં તે પ્રમાણે રચના કરવામાં આવશે એમ અમે જાણ દર્શાવી હતી છતાં કોઈ એવ હોવાથી તેમજ, કાર્યવાહકોમાંના ધણી જાહરમામ હોવાથી અનિવાર્યપણે તે કાર્ય અમલમાં મુકી દેવાનું નથી. છતાં કાર્યવાહકો ખનતી તરફથી અમલમાં મુકી એવી અમને ખબરો છે.

વિશેષ કેળવણીમંડળ તેમજ મધ્યમ શૈક્ષણિક કાંડ માટે ડેપુટેશનના આકારમાં જુદે જુદે મામ જવાની કેટલાક કાર્યવાહકોએ જાણ દર્શાવી હતી તે પ્રથમ ઉપરેલથી સરખાત કરી એમ નહીં કરવામાં આવ્યું હતું. પણ કેટલાંક કારણોને લીધે જાણ દર્શાવનારા વધા તે ડેપુટેશનમાં મામ લઈ શક્યા નહોતા, એ ખરેખર શીઝીય છે. આપણા જેવી પગલ કામમાં અપાર આવા સારા વિચાર ઉભાને એ ખરેખર મુશ્કેલીની તીકાની છે ને અમે તેનું ધણું સાદું પરીકામ આપશે એમ ખાતીપૂર્વક માન્યું હતું. છતાં સરખાતમાં આવા કામ કાર્યને પૂરતો રોક આપવામાં ન આવે ત્યારે હાથમાં આવેલી તક ભણી એકાદ મુશ્કેલીને નેતું થાય છે. તેમજ ને કાંઈ થોડું જાણું તે ધણું હંમેશાં છે. ઉપર કામના પ્રમાણે રાજેથી જોઈએ, રાજેથી નાવાચાલમાં ને પણ કામની ને કાંઈ પદ્ધતિ છે તે સુદા જેવા લાગે છે. તેથી ચેતાના ખાનગી કામને લોક આપી પધામાં હતા તે તમા તમારે નજ દર્શાવે એ તક જાણ ના. ૨૨-૫-૧૬ ને રાજ ઉપર મુકામે તમા હતા. તેમને યાતિ તરફથી પહેલ સારા આવકાર આપવામાં આવ્યો હતો અને કેટલાક કારણોને લીધે તેમણે કાંઈ ઉત્તમ જાણું નહોતું, છતાં થોડાક વખતની વાતચીત પછી તેમણે ઉપજા મદદથીની ખાતી કરી આપી હતી કે ઉપરવાળાએ આમંત્રણ આપ્યું હતું તે પ્રમાણે આજી આમળી પરિષદ ઉપર મુકામે જરૂર અગ્રણી એટલું નહીં પણ તે ખાતી ફતેહમાં રીતે પાર પડશે. યાતિ-પ્રેમી, આ પણ પછીના આવકારમાં અમર છે ને તેને તમે હાલ માનવી વધારી સેટા એવી ખાતી ખાતી છે છતાં તેની સાથે તેને ફતેહમાં જનારવાને માટે રોક જાણ ઉપર હાલ રહેલી જાણવારી પણ તેથી ઉપ છે એ વાતનું વિચારણુ વડીમર થવું એકાદ નહીં નહીં તો મદા મુશીકાને ને અધામ ગ્રમથી મેજલેથી દરજામાં પરિષદ માફક આવજે પણ પસાના વખત આવશે. તે પછી આપણે કેટલાક પડા ચેતાને છે માટે તેની કામગીરી અને આપણે અમે કીચીત પાસેથી લીધે ઉપથી પરિષદ ભરવાને માટે મુશ્કેલીએ લખમજ આર વર્ધથી આમંત્રણ આપ્યું હતું પણ કેટલાક કારણોને લીધે તે વાત તેમજ અમલમાં મુકી શકા નહોતા. છેવટે અમને ખબર

મળી છે તે પ્રમાણે નિઃસ્વાર્થ અને નિરંબિમાનપણે કામ કરનાર મી. મનલાલ શેઠના અધ્યક્ષ પ્રવચનને લીધે છેવટે તેઓ પરિવ્રજ બોલાવવાને બાધ્યજાળી થયા પણ અંદર અંદર એકમતી નહીં હોવાને લીધે જો કે કોન્ફરન્સે ઘણા સારા ફાયદા પસાર કર્યા છતાં કોન્ફરન્સના અધ્યક્ષને ખીજા આગળ પડતા માણસોને લઈને તે દરાવતો કોન્ફરન્સના દીવસોમાં જ ભંગ કરવામાં આવ્યો એ બરેબર કોન્ફરન્સના કાર્યને નીચી પાડનાર તે તેની ભવિષ્યની ફતેહમાં આડે અવરોધ છે. અમને જણાવવાને ઘણો દર્ષ થાય છે કે આપણી આગળ કોન્ફરન્સ ઉમરે મુકામે બંરવાની છે ને ઉમરે કોન્ફરન્સ તકની જમિ તરીકે જાણીતું છે છતાં કોન્ફરન્સના કાર્ય પરત્વે ઉમરેલાસીએ બધા એકમત છે તેજ પ્રમાણે ખીજા પણ એકમત થઈ આ કાર્યને પુરેપુરું ફતેહમાં બનાવવા પોતા તરફનો પુરોતો ફાળો આપશે તેજ આ કાર્ય નિર્વિઘ્ને પાર પડશે. ત્રીકોટમકું પ્રભુ અમારી તે આશા ફળીભૂત કરે એટલું અમે અંતઃકશ્યપૂર્વક હૃદયથી છીએ ને તેના પર પુરી શ્રદ્ધા સખી આગળ વધવા દેકને બક્ષામણુ કરીએ છીએ.

ઉપર પ્રમાણેની ડેપ્યુટીશનના મહત્ત્વને ખાતરી કરતાં કામને આગળ વધારવાના પ્રયત્નથી ઉમરેકની સમગ્ર અહાયતા યાત્રાની મિટિંગ તે દિવસે રાત્રે બોલાવવામાં આવી હતી ને કોન્ફરન્સ જરૂર બરવી એ બાબત પર સમગ્ર એકમત થતાં રાજેપ્રી ગોક્ળસને પોતાની કીમતી સલાહનો લાભ આપવા તથા તેમાં ભાગ લેવા વિનંતીરૂપે એક પત્ર સમવામાં આવ્યો હતો જેના ઉપર જુદા જુદા તફાના આગેવાનોએ સમગ્ર ૭૫ થી ૮૦ સહીઓ તરતજ કરી હતી.

ત્યારબાદ ખીજે દિવસે સ્વવારમાં એક હવક મંડળની શુભ સ્થાપના કરવામાં આવી હતી જેમાં સખત ચલાતું બધાને અનુકૂળ થઈ જો તેથી તેમાં ત્રણ વર્ગ રાખવામાં આવ્યા હતા ને ઘણા યાત્રિજંતુઓએ તેજ વખતે તેમાં જોડાઈ સારો ઉત્સાહ બતાવ્યો હતો. આ પ્રમાણે ઘણા હકે વખતમાં પણ ડેપ્યુટીશને ઘણું સારું કામ અગ્રવંતું હતું ને ઉમરેકની આખી અહાયતા કામમાં જાગૃતિ પેદા કરી હતી. અમે આશા રાખીએ છીએ કે ઉમરેલાના અમારા યાત્રિજંતુઓ તે જાગૃતી ચાલુ રાખી કોન્ફરન્સ બરવાના તે દિવસે જાગૃતી નહીં કરા સૌ સૌને તેના યોગ્ય કામની વહેંચણી કરી આપી કામ આગળ વધારતા રહેશે.

સ્કેલ ફાઇનલની પરિક્ષામાં નીચે જણાવેલા વધુ પાસ થયાં છે.

કાલાલાલ લાલુભાઈ.

કદવાલ.

મંગળદાસ બોરીલાલ

અંબાલાલ હોરાલાલ;

ગઈ સાલની લવાજમની યદોચ.

(૧૯૫૨)

મુનીલાલ તાચચંદ દલાલ	હંદાબાદ	માણેકલાલ કેવલદાસ	અમદાવાદ
મોદનલાલ ડરબોવનદાસ કોટવાળા	સીરોન	બહાદુર અમનાંદામ	ગોરેમામ
મુનીલાલ રૂબલાલ	ખેડા	કોટલાલ નાનાલાલ	ઉમરેડ
જુમલદાસ ઠીંગોરાસ	ખાલપુર	મોતીલાલ મોદનલાલ	મુંબઈ
મુનીલાલ મચીદાસ	છતે	અંબાલાલ દલપતરામ	અમદાવાદ
વજવાસ દરજીવનદાસ	કલકત્તા	સાકળચંદ દલમુખરામ	કપડવાં
દરીલાલ બદરજી	મુવાહીન	માણેકલાલ પીનાંબરદાસ	મુંબઈ
દોરોગસ હજીરદાસ	સુરત	બાઈ રૂદમણી મીમનલાલ કપુર-	
જુરાબાઈ હજીરદાસ	"	મદની વિવેક	અમદાવાદ
જુલાબાસ વિઠ્ઠલદાસ	"	દરબોવનદાસ દારકોદાસ કોટવાળા	વડોદરા
મોતીલાલ કાચીરામ	"	મુનીલાલ લદ્દીચંદ	(૧૫૬૧૧) મુંબઈ
મોખાલાલ અમનલાલ	કલકત્તા		

ચાલુ સાલની લવાજમ.

(૧૯૫૨ સાલ)

પન્ડામદાસ ચેંકીદામ	મદામ	સોમલાલ એચ. દલે	ધૃવકા
પી. સી. પારેખ	મીનભાન	મુનીલાલ દામોદરદામ	કાશીમ
મુનીલાલ કાચીદાસ	છતે	નારજીદાસ મોગીલાલ	બદીચ
એમ. એચ. કોટવાળા	સીરોન	પરસોત્તમદાસ નરસીદાસ	અમમુંબા
પુલબાલ નેહાલાલ	ખાલપુર	રમણીકલાલ નવનીતલાલ	મુંબઈ
મયુરોદાસ પીનાંબર	ચોક	અર્ચનનિક પુસ્તકાલય	વારેલીયા
રજુકોડલાલ મોગીલાલ	મુંબઈ	પરમોત્તમ મનમુખલાલ	પોલા
નરવરલાલ ઠાંગલાલ	અમદાવાદ	દીપચંદ પાનાચંદ	રજુલાલ
દેવચંદ દલુચંદ	ખાખીપુરા	રજુકોડલાલ કપુરચંદ	ગ્રામવા
વજવાસ દરજીવન	કલકત્તા	મોદનલાલ મોગીલાલ	વરો
વરદાસ બમજીવન	સહિલી	મણીચંદ મુંબઈ	અલીબા
ખાલુખાઈ ટી. દેસાઈ	મુંબઈ	જનલલાલ મુંબઈખાઈ	અલીબા
ત્રીકમલાલ આર. દેસાઈ	"	અમનલાલ પ્રાણજીવન	વજમાઈ
મીમનલાલ દરીલાલ	"	દિપતલાલ પરસોત્તમ	સાવળી
બાહુલાલ પી. દેસાઈ	"	ટી. એચ. જરીખ	રંજુન
મુનીલાલ લદ્દીચંદ (૧૫૬૧૧)	"	મયુરદાસ નરોત્તમદામ	સાવળી
માણેકલાલ પુરસોત્તમદાસ	"	અમલલાલ દેવચંદ રાઈ	અરસા
મોદનલાલ બગદેવદાસ	મહેસાણા	કોટલાલ નાનાલાલ	ઉમરેડ
અરજુભાઈ નારજીદાસ	સુરત	મોગીલાલ ઝાલાગદાસ	ગાવ
પ્રાણજીવન માણેકલાલ	"	દામોદરદાસ દારકોદામ	મકીયા
નમીનદાસ રસીકલાલ	"	પ્રાણજીવનદાસ મોદન	કોટલી
દરબોવનદાસ દારકોદાસ કોટવાળા	વડોદરા		
અનમુખરામ મુખામુખ	ચાલ		
મીનાંબરદાસ દરીલાલ	મદામ		

નોંધ:—રામજીના અંકમાં, અમનલાલ દરિ-
લાલને બદલે અમનલાલ દરબોવન
ચંદ.

દવાઓ.

ચંદ્રોદ્ધરસ—કસ્તૂરી બરાસ વિગેરે અનુષ્ઠાન સહીત, ક્ષય, અશક્તિ, ઉષ્નરસ, વાયુ, કફ વિગેરે

રોગો મટાડી લાક્ષણિક ગૃહપાત્ન આપનાર સાત દીવસની દવાના રૂ. ૨-૧૦-૦

અશ્લક લસુન—આયુર્ય, બલ, શુદ્ધિને વધારી તન્દુરસ્તી આપનાર, તથા દમ, ખાંસી

વિગેરે મટાડનાર, ૧૦૦૦ પુટી ડૉ. તોલા ૧ ના રૂ. ૪૦-૦-૦ ૫૦૦ પુટી, રૂ.

૨૫-૦-૦ ૧૨૫ પુટી. રૂ. ૧૨-૦-૦

મુવર્જ વસંત માલતી—શુર્જ, જવર, જુની ખાંસી તથા દમ, મગજની નિર્બળતા,

વિગેરે મટાડી, અપ્પક શક્તિ આપનાર-તોલા ૧ ના રૂ. ૧૬-૦-૦

લોહ લસુન—પાંદુરોગ, ઉલ્લે રોગ, તથા હરસ-મટાડી શક્તિ આપનાર ૫૦૦ પુટી

તોલાના. રૂ. ૧૦-૦-૦ ૧૨૫ પુટી રૂ. ૫-૦-૦

ખંડેશ્વર રસ—દરેક જાતના પ્રમેહ તથા ધાતુ સંબંધી દરદે મટાડી શક્તિ આપનાર

દીવસ ૧૪ ની દવાના રૂ. ૨-૦-૦

અવનત પ્રાખ્ય અવલેહ—આલ્સો, પેલો, ઝીણા અને ધુણે, માટે સર્વોત્તમ, નિર્બળ,

અને ખંડે તત્ત આપનાર, બલ, શુદ્ધિ, અને વિવર્તન વધારનાર રત્ન બી ના રૂ.

૦-૧૦-૦ અને રત્ન ૧ ના રૂ. ૨-૪-૦

બાલમિત્ર—દરેક જાતના બાલરોગને મટાડી શક્તિ આપનાર તથા લોહીને વધારનાર ડૉ.

રૂ. ૧-૪-૦

ખરીદારિષ્ટ—આ રવાદીષ્ટ આસવ પિપાયા સર્વે જાતના લોહી પીગાડેના રોગ મટી શક્તિ

આપે છે. ડૉ. શીશીના રૂ. ૧-૦-૦

દ્રાક્ષારિષ્ટ—સર્વ પ્રકારના જાતીના દરદ-ખાંસી, હાંસુ, કંઠરોગ, મટાડી, શાન્તિ આપનાર

ડૉ. શીશીના રૂ. ૦-૧૨-૦

હાંસ સસક—નાયુ, ખાટા ખાટાર, ચુક, વિગેરે મટાડી નજરામિ પ્રદિત કરે છે

શીશીના. રૂ. ૦-૧૨-૦

લવંગાદી ચૂર્ણ—ક્ષય, સંચક્રશ્લી, ખાંસી, હાંસુ, વિગેરે દરદે મટાડી શક્તિ આપે છે

શીશીના. રૂ. ૦-૧૦-૦

આ સીત્તલ પીટ પછી જાતના આસવો, બરસો, તેમો, ખૂટ, ચૂર્ણ, વિગેરે મગશે

વધુ માટે સુચીપત્ર મંગાવો.

આન્ય—

વૈદ્ય હીરાલાલ ખાતીલાલ

સાંઘ પીપલી-દવાલ યોજ.

મડીઆદ.

ખાતીલાલ હુણ્ણલ એન્ડ સન્સ.

લક્ષ્મીનગર ચક્ર

લક્ષ્મ.

ગોદરેજની તીજેરી

અને

મોતી.

ગોદરેજની તીજેરીઓના સંબંધમાં ઝવેરીઓ વારંવાર એવો ઉધવે છે કે તીજેરીઓમાં આગની વખતે કાગળ બળતા નથી ખરું છે છતાં તીજેરીની ચાંદર મેસેલાં મોતીનો આખ ઉડી જાય કે નહીં.

ગયા નવેમ્બરમાં ગીરગામ પોંકશેઠ ઉપર શેઠ લાલજી દયાળનાં મિટી આગ થઈ તે ઘરમાં શેઠ ગોરધનદાસ પટેલની માલેહીની તીજેરી ની બનાવેલી હતી અને તેમાં કાગળો ઉપરાંત મોતીની ચેક પોટલી હતી મિટીની હાલત આગ પકી ટૂંકી હતી તે શેઠ ગોરધનદાસે ગોદરેજ ઉપર નીચલા કાગળ ઉપરથી સમજી ચક્રાએ.

મેસર્સ ગોદરેજ અને બ્રોધર બેગ્સ—ચેકશીટ દ્વારા ઉપર ગીરગામ મારો ઘરમાં આગ લાગી તે વખતે મારા વપરાશમાં તમારી ચેક તીજેરી હતી. મારી પાત્રી જગ્યામાં સંપૂર્ણ બળીને આખ વધી ગયું હતું અને બધાં આગ પકી જોરમાં થઈ ત્યાં તમારી તીજેરી હતી. તે તીજેરીમાં કચ્છી મોટા અને ખતખતરો ઉપરાંત ઘણીના હતી અને ચેકશીટ છુટો મોતીની ચેક પોટલી હતી. તીજેરી ગોદરેજની બેટલે સંકળી ખાતરી હતી કે કાગળો જરૂર સલામત રહેશે પરંતુ મોતીની કાલત મારી કે નહીં તે મારે કેટલાકોને ચાક હતો, તીજેરી બેચિલાં દાગર રહેલાંઓની અગત્યની કાગળો તેમ જ મોતી સંપૂર્ણ ચારી કાગળમાં મળી આવશે હતો, અને મોતીનાં જરાયે ધન વધી હતી નહીં.

તા. ૧૮-૧૬-૧૪.

કારખાતું—ગેસ કુંપની પાસે, પરેલ—સુંબઈ

ગોરધનદાસ વી. પટેલ.

વૈદકશાસ્ત્ર શું કહે છે ?

દર્ધ, અર્ધ, યજ્ઞ, અને આયુષ્યની ઇચ્છા કરનાર દરેક પુરુષે

ઔષધોનો ઉપયોગ કરવો

દરેક મનુષ્ય જે વાછકરણ

ધનો ઉપયોગ હુમલા કરે છે

હુમલા યજ્ઞવાન અને, જો

આયુષ્ય લોગવે છે, અર્ધોએ તદ્દન

શુદ્ધ તાજ દેશી વનસ્પતિમાંથી

વાછકરણ વૈદકશાસ્ત્રના નિયમ

પ્રમાણે ધનાવેલ છે, આ વાછ-

કરણના ઉપયોગથી ધાતુસામ્ર

(સ્પર્શકારીયા) તથા ધાતુ

સંગ્રાહી દરેક દરદો દર થાય છે.

યોગ્યનશક્તિ તેજ રહે છે. કળતર, આયાનો હુમલા, ચિન્તા, ઉદાસી, નળાકાર્ધ,

જીર્ણવર, પ્રગેહ વગેરે દરેક દરદોને નાશ કરી તેઓના શરીરમાં વિર્યની વૃદ્ધિ

કરવા આ પ્રયોગ ઉત્તમ છે તથા પુષ્ટિ યજ્ઞ આપનાર છે.

કીમત એક શીશીનો રૂ. દોઢ. પોષ્ટ અર્થે પાંચ આના.

ઠેકાણું-સપ્ટ કંપની.

કાલબાદેવી રોડ-મુંબઈ.

ખડાયતા મિત્ર.

પુસ્તક ૨ ભુ.] અષાઢ, શુક્રવ પક્ષ એકાદશી, સવત ૧૯૭૨. [અ. ૬ મી.

જ્ઞાતિહિત કરવા વિષે.

ગીતિ

ધિક્ક ધિક્ક ધિક્ક તે તનને, જ્ઞાતિ અર્થે પડે ન ઉપયોગી,
ભરેલ સિન્ધુ ખાતે ભોઈ, ન રીઝે વૃષા તથો રાગી.

x x x x

જ્ઞાતિ દિતને કાળે જન્મુ ખારા પ્રયત્ન ભે કર્યો,
તો તો જ્ઞાતિ તર્યો નહિ તો વધતું દરિય વિસ્તાર્યો.

x x x x

ધન્ય જીવન જગ મહી, જેણે સ્વભતિ સ્વદેશ દિત કીધું
તન ન પરાયે તાબું, અર્થે જીવ્યા તે કૃપ્યા ભવ સિન્ધુ

અ હુલાલ મગજદાસ રાહ.

“ શ્રી હરા ખડાયતા વણિક જ્ઞાતિના ખર્ચાળ, ગેરવ્યાખ્યાની, અને
હાનિકારક રિવાજો, અને તે દૂર કરવાના ઉપાયો. ”

(અભાષણ અપાયા સભામાં પહેલું પંતીમ મિળવનાર
અ હુલાલ મગજદાસ રાહ, લેખક.)

૧. સોયા પદેશ આપણી રાત્રિની તથા પૂરીનિતો તથા કર્તો ભોજને સિંધી વખારે
હાનિકારક કૃતિ જાગરવના છે. હાલમાંની વખતે આખાં બાળી ૨૦ વર્ષની તથા
બાળીબાની વખતે બાળી ૧૩ વર્ષની થાય તે પહેલાં ૪૮ થયે કર્તો ભોજને
નહિ આપણે જાગરવની આપ આપણના અને નિર્ભય થઈ મળા છીએ. અને તેમ કરીને
જાગરવનો નિર્ભય રિવાજ આપણે પ્રથમ નીચે કરવાની જરૂર છે આપણે તો આપણી છાંય
કે જામ બેની કરવા માટે સારા નીચી વજરથી કરવામાં આવે છે.

૨. રિવાજકે કમરો તથા વસ્તુકે અવરો પર જે હા ઉપજાવો ખર્ચ કરવામાં
આવે છે તે ખર્ચ કમરો ભોજને આપણના બેનનીતરી રેખાતરીને ખર્ચ કરવાનો રિવાજ
નીચે છે.

૩. અશ્લીલ ગાન તથા અશ્લીલ ગાથાનું અર્થાત્ ગાળાગાળીને પ્રચાર પોતાના ઘરમાં તથા આપણી ચાતિના કોઇ ઘરમાં ચલે છે તે બંધ કરવો. ઘણાં મોટી વયના પુરુષો ખરાબ શબ્દ વાત વાતમાં બોલે છે.

૪. બાળક બાળકીઓ માટે કેળવણીની વ્યવસ્થા આવી રીતે થવી જોઇએ, કે પાંચ કે છ વર્ષનાં યાવ કે તેઓને નિશાળમાં ભણવા માટે મૂક્યાં જોઇએ. પરંતુ તે સાથે એ પણ ધ્યાનમાં રાખવું કે બાળકો હમેશાં દુષ્ટ જનોની સોબતથી દૂર રહેવાં જોઇએ.

૫. શ્રીગાર સંબંધી કોઇપણ વાતનું ચિત્તવન અથવા તેની ચર્ચાથી દૂર રાખવાં અને શ્રીગાર રસના નાટકોથી ખાસ તે તેમને દૂર રાખવાં જોઇએ. જે નાટક જતાવવા હોય તે હરિશ્ચંદ્ર અથવા કોઇ એવા સારા યોગદાયક હોય તેવાં જતાવવા કે જેથી તેમનું મગજ ખીંચે.

૬. બાળક તથા બાળકીઓને આપણી ચાતિમાં ધાર્મિક, તથા નીતિની કેળવણી આપવાની મણી જરૂર છે, માટે અમુક સંસ્થા સ્થાપવાની જરૂર છે. કે જેથી બાળક તથા બાળકીઓની શું શું કરવું છે તે સમજા શકે.

૭. સ્ત્રીકેળવણીની મણી જરૂર છે. માટે કે સવનને તમારી બાળાઓને કેળવણી આપો કે જેથી ભવિષ્યમાં બાળાઓ સુધરી શકે. યુગધર્મીમાં કહેવત છે કે યોગ્ય માતા સૌ શિક્ષક કરતાં પણ અધિક છે.

આપણી જ્ઞાતિમાં કેળવણીનો પ્રચાર કરવાને આપણે શું પગલાં લેવાની જરૂર છે ?

“કેળવણી” શબ્દનો અર્થ કરતાં પહેલાં “વિદ્યા” અને કેળવણી એકબીજા સાથે કેટલો નિકટ સંબંધ ધરાવે છે તેનો વિચાર કરવો જોઇએ. એ વિચાર કરવાને એ બન્ને શબ્દોની વ્યક્તિ કરવાની જરૂર છે.

“વિદ્યા” શબ્દની ઉત્પત્તિ અને અર્થ.

“વિદ્યા” શબ્દ સંસ્કૃત શાસ્ત્ર વિદ To know અર્થથી ઉત્પન્ન થયે છે; એટલે કોઇપણ વસ્તુ સંબંધિ જ્ઞાન એવું નામ વિદ્યા કેળવણી લીધા શિખાવ કોઇપણ સ્ત્રી પુરુષને આપવું નથી. સજ્જન પુરુષોએ કહ્યું છે કે “વિદ્યા વિદિત્તઃ વંશઃ એટલે વિદ્યા વગરના માણસો પણ સમાન છે, અને “પરેતોજ તે જ્ઞાનવામાં પ્રમાણી” — મણેશો નર માણસમાં ગણાય છે.

કેળવણીના પ્રકાર.

કેળવણીના બે પ્રકાર છે. એકને શારીરિક અને બીજાને આનંદિક કેળવણી કહીએ તો ચાલે. શરીર કેળવવાને માટે સારવિક અને પાશ્વિક ખોરાક શરીરને અનુકૂળ આવે એટલા પ્રમાણમાં લેવો જોઇએ. હવે જે ખોરાક લઇએ તે ખોરાકને સક્રિય અનુકૂળ અર્થ કમરતથી પચાવવો જોઇએ; કારણકે ખોરાક જેટલો પચે તેટલાજ પ્રમાણમાં સોડી ચાવ અને સોડીના પ્રમાણમાંજ શરીરમાં બળ વધે છે. આનંદિક કેળવણી પ્રાપ્ત કરતાં પહેલાં શારીરિક કેળવણીની પ્રથમ આવસ્થા છે. શરીરને બાધી રહિત હોય તો આનંદિક ખોરાકને માટે મહેનત થઇ શકે છે. આનંદિક કેળવણી પ્રાપ્ત કરવાને મનને નિયમમાં અને અંકુશમાં રાખવાની જરૂર છે. કારણ કે મન જે પણ

ન હોય તો આપણું મનગણિત કાર્ય સિદ્ધ થઈ શકતું નથી. તેનું મન વચ છે તેણે સર્વ જનમ છાતું છે, એમ આપણા શાસ્ત્રમાં વર્ણવેલ છે, અને તેવાથી અન્ય કોઈપણ કાર્ય ફગીલૂન થઈ શકે છે. કારણ કે એનું કોઈ કાર્ય નથી કે જે મનુષ્યથી થઈ શકતું નથી, અને જે કોઈ એમ કહે છે કે અમુક કામ મનુષ્યથી થઈ શકે એમ નથી તો તેઓ મહાન પ્રતાપી નેપોલીયન બોનાપાર્ટ કહે છે તે પ્રમાણે મૂર્ખોની ધનિમાં મુકવા લાયક ગણાય છે.

કેળવણીથી થના લાભો.

સારીજિક અને માનસિક કેગરણી લીધાથી આપણને કોઈપણ સારો ઉદ્યમ પ્રાપ્ત થવાથી આપણી આર્થિક સ્થિતિ ઉત્તમ થાય છે. આર્થિક સ્થિતિ ઉત્તમ થવાથી કોઈપણ કમ્પા નુમ થાય છે. લગ્નથી પ્રથમ થવાથી માનુષ્યનું મન અત્યંત ઉદાર થવા લાગે છે. અને ઉદારતાથી ધાર્મિક તેમજ પારમાર્થિક સ્થિતિ પ્રાકૃતિક થાય છે પારમાર્થિક સ્થિતિ ઉત્તમ થવાથી અન્ય જનમમાં પ્રત્યેક જનિતનું શું કરવું છે તેનું જ્ઞાન આવે છે, અને રીવાજો ધર્મ એટલે કે Duty દરમ નવા કરવા નરદ તેનું ખન આકર્ષાય છે.

કેળવણી પ્રાપ્ત કરવાને શા શા ઉપાયો ચોક્કસ લેવા?

કેગરણીની પ્રચલિત ઉપાડી સેવા માટે મુખ્ય અને આવરણ સ્થાપન " કેગરણી ફંડ " ઉપર કાર્ય લેવા છે. ઉદાહરણ સ્વરૂપ રિવાજના માનુષ્યો એમ કહેશે કે: કમારી દંડમાં નાણાં ભરવાની સજિ નથી તો તેવા પ્રત્યક્ષમાં એટલું જ કહેવાનું કે આપણા હોંકરાના આગ્રહમ કરવા દોષ અને આપણી સ્થિતિ નિર્ધન દોષને લીધે પૂરતા પૈસા ન હોય તો પણ બાળકો કાઢીને જવું નામ પ્રમાણે પશુવચની દરમ પડે છે અને પશુવચની લીધે, લમ કરવી વખતે હોંકરાની ફેલગીલો અને લમ કોઈ પડી હોંકરાની પાસે કુદંગનું ભરખૂણેલું કરવા માટે પૂરતા સાધનો છે કે કેમ તેનો વિચાર ખ્યાલ પણ આપણને આવતો નથી. જગી સ્થાતિય કરવામાં આપણે સજિ ઉપરાંત ખર્ચ કરીએ છીએ. અને તેમાં પણ પૈસા ન હોય તો કરવો કાઢીએ છીએ. હવે હોંકરાને માટે કુદંગના ભરખૂણેલું સાધનો નહીં હતાં વિના પશુવચમાં પૈસા ખરચવા તેના કરતાં પહેલાં વિવાદાનને માટે ખર્ચ કરવો એ સર્વોત્તમ અને કાર્ય માન્ય છે. આપણી સ્થાતિમાં શ. રા. સીકમવાલ તરફથી કેટલાક હોંકરા-બાને શી અપાય છે એ થઈ જુદી વચ જેનું છે. જગી સ્થાતિયને માટે આપણે જેટલો ખર્ચ કરવાને નહીં કીધું દોષ તેવા કરતાં અમુક રકમ બાળી પાચો તે રકમ કેગરણી દંડમાં ભરીએ તો લાભવિત મરુપ, જગી આપણે ત્યાં મુખ્ય અને ધાર્મિક પ્રયત્ન આવે ત્યારે ત્યારે આપણી, નહક, સીનેમેટામાર જોશ, અર્ધનીતિનાં ખર્ચ કરવામાં દ્રવ્યને અન્ય કરવો તેના કરતાં અત્યંત કેગરણીય મુખ્ય કાર્યમાં પૈસાનો ઉપયોગ કરીએ તો આપણું દ્રવ્ય સભ્યો ખરચાણેનું ચૂલી લાકાટ. કેગરણી દંડમાં કરવાને અમુક રકમજ દેવરવી એમ માટે કહેતું નથી પણ પ્રત્યેક કાળીનકુ પોતાના અંતઃકરણની ઉર્મિથી જે કાંઈ સધવના આવે તેનો સ્વીકાર કરવો. માટે સર્વોત્તમ લાગતી તેમજ ભરખીની પ્રાપ્તી વચની ખર્ચ આપણે સ્વાર્થજાનો લાભ કરી, કોઈ કાર્યમાં લાભન અને ધન વડે જાળીએ અપવાદ પ્રાપ્ત કરવો જોઈએ. પશુવચના કાર્યમાં કલે વિધે. નરે તો તેની દરકાર ન કરતાં આપણે મરુપ એ કેલખનું સંસ્કારો પાચે નાંખીયું તો નરદ પશુવચના આપણું કાર્ય સિદ્ધ કરી.

સ્ત્રી કેળવણીની આવશ્યકતા.

દુનિયામાં ધરતીસાર જ્યાંય જાય ત્યાં જો પ્રધાનપણ છે તે પ્રધાનપણનું કામ કેટલું અગત્યનું તે ચોખ્ખા બરેલું છે. આનું કામ જનરનાર જે સ્ત્રી છે, તે સ્ત્રી જો તદ્દન ખીન કેળવણી હોય તો પોતાનું કામ સંતોષકારક થઈ શકતું નથી, ત્યારે એવે વખતે સ્ત્રી કેળવણી કેટલી જરૂરી છે તે વિચાર કર્યો. સ્ત્રી કેળવણીથી શા શા પ્રાપ્ત થાય છે, તેના કાર્યો અને પરિણામ કેવા થાય છે એ સ્ત્રી કેળવણીથીજ જણાયે. આ સમયમાં જો બાળને કેળવણી આપી તેમનાં બહિષ્કાર સુધાર્યો તો તેઓ આગળ ઉપર નવી પ્રજાની માતા થશે, ત્યારે પોતાની પ્રજાને કેવી સારી કેળવણી આપશે, તે આપ મુગ જતેજો માણુમ દશે.

"We have no homes but houses,
We have no wives but women." (Annie Besant)

કન્યા કેળવણી કમે, મૃદ કેળવણી - સાર;
જ્યાં બાળા નિતે પડે, ત્યાં સુખીઓ સંસાર. (સત્ય ગોડડી)

નાનપણમાં કેળવણી લીધેલી છોકરી સાસરે જવાની તૈયારી ઉપર, ધણી ધણીબાણી પ્રેમ વિષેની, ને સાસરાના માણસો સાથે વર્તવા વિષેની ચોપડીઓ વાંચશે; જોયી પોતાના વિચારથી તથા સુવડ માની શીખામણથી સાસરાના માણસો દેખતાં પોતાના જવાબી સાથે યોગ્યતામાં સંક્રમ્ય નહિ રાખે, એ રીતે વરવડની અરસપરસ પ્રીતિ વધશે. કેળવણી પામેલી સ્ત્રી પોતાના ઉદ્યોગથી તથા કલાપણથી પોતાના ધસરે એવી રીતે વર્તશે કે કોણ કહાડે કંકાસ થશે નહિ. કદાપી ધરના જુદા જુદા સ્વભાવને લીધે કંકાસ જેવું દેખાશે તો પોતાની ચતુરાઈથી અથવા આગેસ આઠને તકસર માંડી વાળશે. તેણે જે ચોપડીમાં વર્તિતું હશે તથા આ બેનને મોઢે સાંભળ્યું હશે તેના ઉપર ધીરજ રાખી પોતાના નવાં જનુભવમાં આવેલા સાસુ, સસરા, ને ધરના બીજા માણસો સાથે જેમ જેમજે તેમ સારી રીતે વર્તશે. કેળવણી પામેલી સ્ત્રી પોતાના કુટુંબમાં વેર-ચવા દેશે નહિ. પણ દરેક રીતથી પોતે ને બીજા સુખી થાય તેનું આચરણ રાખશે. કેળવણી પામેલી સ્ત્રી પોતાના બચ્ચાંઓને ધ્યાનપૂર્વે ભલમનરાધને પરાપકાર છુડિયા વિચારો સમજાવશે. નિયમસર કામ કરવાની ટેવ રખાવશે, અને સુવડ જતી સુખી થાય માટે એમના કમળાં મન ઉપર સારી અસર લગાડશે, કુટુંબમાં ભણેલી સ્ત્રી પોતાના બાળકની કેળવણી વિશે પુરતું ધ્યાન આપશે. નાનું બાળક પણ જરાબર માણાય છે, પણ તે જેમ જેમ મોટું થતું જાય છે તેમ તેમ જ્ઞાન વધતું જાય છે. પછી જો તેને સારી કેળવણી આપે છે તો તેનું જ્ઞાન થણું ઉત્તમ બને છે. જેમ કણકને કેળવવાથી સારી રેપ્તલી બને છે, તથા બેનરને સારી રીતે બેકી-જળીન પોતી કરે છે તો પાક સારો થાય છે. તેજ પ્રમાણે નાનપણથી બાળકીઓને કેળવવામાં આવે તો તેના જીવનમાં વધારો થાય છે. ઉદાહરણમાં એક કહેવત છે One good mother is better than hundred school masters પહેલાના વખતમાં રમણ-તની સ્ત્રીઓ તરવાર થઈ રણસંગ્રામમાં નથી ઉતરી ! ને એજાએ પણ નથી મેળવ્યા. શું પાર્વતી સીતા, દ્રૌપદી, શકુન્તલી આદિ સ્ત્રીઓએ પોતા પોતાના સદ્ગુણથી પ્રસિદ્ધી નથી

મેળવી ! આ બધી પ્રતાપ સી કેળવણીનું છે. તો હાલ માળાઓને કેળવણી આપે તો શું થક ન મેળવી શકે ? તે પોતાની પ્રત્નને સુધારી ન શકે ? તો પછી નવીન પ્રત્ન વિદ્યાન કેમ ન બને ? બની શકે. પણ ક્યારે બની શકે ? ક્યારે સ્ત્રી કેળવણી ખરા તન મન બને થવથી બહેર મુકાવ ત્યારે બની શકે. ખાટે દે ! સુઘ જતો દવે પ્રકાશમાં આબ્યા છે. નેથી ઉત્સાહી બની પોતાની માળાઓને જલુવા, ને પ્રલીનતા બરેલા વિચાર દૂર કરો. જ્યાં સુધી સીઓને અવિચારી અધિકારમાં આવડવા દેશે ત્યાં સુધી કાષ્ઠપણ કાળે તમેને નેની ધમ્મા કરી સુધી થવા ખારો છે. તેમાં રસેક પામવાનું થઈ દૂર છે. કાષ્ઠ પશુ યાત્રીની ભડોળવાથી ત્યાંની સી કેળવણીનું આબારી છે. માતા જો કેળવણીથી દરી તોજ યાત્રીની પ્રત્ન, દદ, પુલિકાળી, પરાક્રમી અને પરાયકારી થશે, અને તેવીજ પ્રત્નથી યાત્રીની પ્રત્નની સ્થિતિમાં મુકાવે થવા સમવ છે. બબાસ અને યાત્રી સીઓ પોતાની શરજ સમજી શકે તેવ છે. અવિચારા અધિકારમાં સીઓને સડવા દેવી તે પોતાની પ્રત્નને હાનીપતી છે. પૂર્વના ઇતિહાસો વાંચતાં આપણેને જાન થાય છે કે ભગ્વંતે આ દેશ સીઓના અપૂર્વ પરાક્રમેથીજ પોતાની ઉત્તમ કળામાં પ્રસિદ્ધ હતો. પ્રભજ પ્રત્નને ઉત્તમ કરનાર સી ભવિ તે આજે આપણી યાત્રીમાં નિર્ભજ પ્રત્નને ઉત્તમ કરનારનીવરી છે. કેવી રાખમન સ્થિતિ ! આ બધું પરિણામ માળાઓ અને કેળવણીની ભેરી છે. ખાટે દે સુઘ યાત્રી આપણો, જેમ બને તેમ માળાઓને કેળવણી આપો, કે નેથી આપણી ભવિષ્યની સ્થિતિ સુધારી શકે.

દૈવાકુટવાનો ઘેસો ઘાલ તથા અરણ્ય પાછળ ખેડાં ખરચો અટકાવવા તાકીદે તે તારકાલિક ખરામાં લેવાની જરૂર છે.

“ લક્ષ. ”

હમ જેવા સંસારીયા ખૂબ ખ્યાન આપવા લાગ્યા અને પ્રથમ વિચારવા જેવા કાર્યમાં પશુ આપણે પ્રજા ન પડતા છીએ. સુખ પુત્રતાની મારકે ઠોકરો કે ઠોકરીઓને તેમના પોતાના હમમાં મોકલવાનો કંઈ પણ દેશ શાખ્યા સિવાય આપણે લાકડે ઘંઠાડા વળગાડી છાપે છીએ. આવી રીતેમાં કેટલા ચેકારો દુઃખો થાય છે, થવા છે, અને થશે ! ? અરેરે ! મેટલુંજ નહિ પરંતુ પૈસાના ભેખી કેટલા બે ચાપી પિત્તાની માળાઓના સુખની ખવડ ન કરતાં ખાર વર્ષની પુર્વેને પચાસ વર્ષના પુણી કાપે અતર અતર વર્ષની ક્યાને અખી-વાર વર્ષના માળા જોડે પરજાતી દે છે. અને પછીની—

“ જુઝને માળાની અધી બાપે છે ખીંટલા ખેડે ;

પિત્ર પુત્રી તથા ચાપી પરજાવામાં પછી પડે. ”

ની ખારક થાય છે. કહો ? જ્યાં મુખ્ય માળાઓનું આપણું દુર્લભ આપવામાં આવતું હોય, તે સમાજ કેમ સુધરી શકે ? ને માળા અને માળાઓ. ભવિષ્યના માતા પિતા થવાનાં છે, અને નેમાના સુખો કે અભિષેકો આપવા છે; તેમનો સહાર જામ ભમ-કેસો હોય તો આપણે ચી રીતે ઉત્તર દેશાંજી આવીએ ? ખાટે ખ્યાન રાખી માળાઓને વિચાદ કરવો.

બાળકસને યદકાવવાને લેવા બેઠતા ઉપાયો.

આપણી રાષ્ટ્રીમાં પહેલાં બાળકસ વધારે થતાં હતાં પણ હવે તેમાં યોડા યોડા સુધારો થયો છે એ મહત્ત્વ ખુબી થવા જેવું છે. અત્યારે હજુ બાળકસ થાય છે તે અટકાવવા બનતો પ્રયાસ લેવાની ખાસ જરૂર છે. આપણે બેઠમું તો માલમ પડશે કે-સુત્રિ, નાગર અને બીજાં મધ્યી ખરી કોમોમાં બાળકસ થતા નથી, માટે આપણે પણ આપણી રાષ્ટ્રીમાં બાળકસ બંધ કરવાને બાળબી ખપડાં લેવાની જરૂર છે. નાની ઉંમરમાં બાળકસ કરવાનો અત્યંત દાનિકારક રિવાજ હાલના સમયમાં મળે પ્રચલિત છે, તો તેના બેદારક પરિણામે આપણી રાષ્ટ્રીમાં ચારે જાણુ એ નજરે પડે છે. માટે બાળકસ બંધ કરવાની ખાસ જરૂર છે.

બાળકસર્થ.

હિંદુસ્તાનમાં પણ વર્ષોથી ધર્મ બગડવાથી, વિદ્યા કમ ઢોવાથી, અને બાલ્યાવસ્થામાં વિવાહાદિ થવાના કારણે થી બાળકસર્થનો નિબંધ તુટી ગયો છે. જેવી રીતે એક સુદ્ધ મન્યુત ઉચ્ચ કબાસત બાંધવામાં મજબુત પાથો નાંખવાની જરૂર છે, તેવીજ રીતે સરીર આરોગ્ય તથા દિર્ઘાયુ થવામાં બાળકસર્થ રૂપી મજબુત પાયાની ખાસ જરૂર છે. તેવીજ રીતે સરીર આરોગ્ય અને દીર્ઘાયુ થવામાં બાળકસર્થ રૂપી મજબુત પાયાની ખાસ જરૂર છે. મન, વચન, અને કર્મથી ખરાબ વિષયોની છાંછા નહિ કરતાં ઇદ્રિષ્ટિને વધ સખીને પાયાની રક્ષા કરી વિદ્યાધ્યયન કરવું તે બાળકસર્થ એના ૭ વિભાગ છે. (૧) કુલભૂતિ (૨) ખરાબ વાતચીત (૩) ખરાબ વિચાર (૪) ખરાબ પુસ્તકો વાંચવા અથવા સાંભળવા, (૫) ખરાબ ગાયન ગાવું અથવા સાંભળવું (૬) પાયાનો કોઇ અનુચિત રીતે નાશ કરવો, એ ૭ પ્રકારથી બચીને મિત્ર ઇશને વિદ્યાધ્યયન કરવું એ અખંડ બાળકસર્થ કહેવાય છે. બાળકસર્થ એટલે પાપાત્મ રક્ષણ કરવાથી સરીર બેરોગ, મજબુત અને આરોગ્ય થાય છે. જે મુખ્ય બાળકસર્થ પાઠ્યુ કરે છે તેને પૂર્ણ આયુષ્યપ્રાપ્ત થાય છે. હઠાવસ્થા એકદમ આવતી નથી, કાન્તી વધે છે. યસ્તીરતા, ખાકમ અને વિર્ષ છવાદી સદ્ગુણો પ્રાપ્ત થાય છે. વિદ્યા, શુદ્ધિ તર્ક શક્તિ અને પવિત્ર વિચારની ટુદિ થાય છે, તથા મન સદા મજા રહે છે. અને બાળકસર્થ એટલે બાળકસર્થથી વિદ્યાનો નાશ થાય છે, સરીર નબળું, બળહીન, શક્તિ તથા કાન્તી વગરનું રોગીષ્ઠ અને નિરસાદી થઇ જાય છે.

મિત્ર રાતિગધુઓ, કુંઠાણમાં અખંડ બાળકસર્થ શુદ્ધ અંતઃકરણપૂર્વક રક્ત ૭ માસ પણ સેવન કરીને પછી એક કોટા લેવાનો અને તે સમયના વિચારોની નોંધ કાચરી બુકમાં સમયનો પછી બાળકસર્થ ખંડીત થયેલા સમયના સરીરની હાલતનો કોટા તથા તે સમયના વિચારો એ બંને સમયના દાટા તંજા વિચારોનો શુદ્ધગણો કરવાથી તુરંતજ પ્રત્યક્ષ અનુભવથી બાળકસર્થ સેવન કરવાથી થતા લાભ વિશે અને બાળકસર્થનું ખંડન કરવાથી થતી કાન્તિ વિશે ખાબી થવા વગર રહેશે નહિ.

મારા બેઠા રાતિગધુઓ, તમારા પેતાના બહાની ખાતર તેમજ તેમના રાતિ બુકોની ખાતર તમારા ઉપકારોને તમે પચોસ વર્ષ સુધી બાળકસર્થ મળાવો, અને તેમના વિચાર તથા વર્તન શુદ્ધ થાય.

કુટુંબોમાં સંપત્તી અભવરથકતા.

આજે બોધુ, તો ખાલમ પડે છે આજથી જાતીમાં મંપ નથી. આજે સજાક કુટુંબોમાં કુટુંબ બોધુએ કામે, અને ને જુ રિશે પ્રમાણમાં, તેના કારણથી અંગીક દોષ છે એવી માન્યતા છે. કુટુંબોમાં કેટલા કેટલા રાજ્યો ભાગી મળે ને કેટલાએ ખાલુએ કુટુંબોમાં છે. ધરમાં કુટુંબોમાં એ ચાર ભાગ દોષ, તેમાંથી કદાચ કાંઈ સંતતી દોષ, કાંઈ પતિની આજ રિશે દોષ અને કદાચ કદાચ સાચુ સસરા દોષ, તો તેના કુટુંબમાં આજે ધર કામ કાંઈક રિશે પ્રમાણમાં કરતું પડે, તો કુટુંબોમાં તેના કરતાં તે કદાચ છે? કદાચ નહીં.

આજે તે સંપત્તી કેટલી અદ્ય છે? તે પ્રથમ સંપ કરો, સંપ કરો, સંપ કરો એ સંપત્તી કરતું વૈજન કરી એ તેનાં બોધુ છે. મારે બનતા પ્રમાણમાં સંપ વધારવા કાળજી રાખવી સંપ સાથે આજે કરતાં બીજા મુજબ ૧૦૦૦ પ્રમાણમાં સંપ, ૫૦૦, ૫૦૦, ૨૫ આવી બોધુ તેની કરી કરતો નહીં; પરંતુ તે આજે કુટુંબમાં, કાલિયુગ છે એમ ખાતરી પુછી પડે.

“અમદાવાદમાં ખડાયતા બોર્ડીંગ હાઉસ.”

(રેખા:—દારસાસ આગમ્ય, પરીખ-અમદાવાદ.)

આજથી કામની રીત વળતે છે એ અન્યથા અને સર્વાનુકૂળ વિચારો મર્જવામાં આવ્યા હતા, તેમાં બોર્ડીંગ હાઉસને સચાવવામાં તે અમરતાત બોધુ છે કાલિયુગ વર્તમાન આજે કાલિયુગ બોર્ડીંગ કેટલી કેટલી વધે છે. પરિણામ વળતે સર્વાનુકૂળ એમ નહીં કરવામાં આવ્યું હતું કે અમરતાત કે બોધુ બીજા રીતે એ અમરતાત મોટા પાયાએ આવતા બોર્ડીંગ હાઉસની આજથી કાલિયુગ વળી નર છે અને તે બોર્ડીંગ હાઉસ નિજા વધારે મોટા બોધુ આવે છે તેનાં હાર્ડ એક મોટું જાં એક કરવાનું છે. આ બોધુમાંની બોધુમાં મર્જાને દારીસાસમાં આવેલી હતી, અને કેટલાક વળતારી અને સુગ દારીસાસ કિતે-મુખિયે તેમ અમરતાત કેટલીક હોમાં અને બોર્ડીંગ હાઉસનાં હોમાં થઈ મારાં નામો મળી હતાં.

અમરતાત સાથે મળીને “અમરતાત કેટલીક મર્જા રીતમાંની તેવારી છે, અને અમરતાતમાં બોર્ડીંગ હાઉસ બોધુને મારે એ નામોની નર છે ને બોધુ કરવાને તે મર્જા એક કેટલીક અમરતાત મોટા અમરતાત કાલિયુગ વર્તમાન રીતમાં મળીને રીત રાખે છે. આ તેમની રીત રીતે સુગ છે, અને આજે મારા હાઉસ તેને રીત રીતે બોધુ, અને અમરતાત મર્જા મળે તેમને કરી બોધુ. અને તેમને તેમનાં હાર્ડમાં સુગમ કરી આવે બોધુ.

આ બોર્ડીંગ હાઉસની બોધુ મારે રીત મળે આજે આજે બોધુ બોધુ, કરતું કે તેમનાં સંતતોની બોધુની રીતમાં કાંઈક આ, અમરતાત સાથે મળે મારા અમરતાત મળે છે.

ખોડીંગ હાઉસની જરૂરીયાત અને ઉપયોગીતા દરેક મુધરેલા દેશમાં સર્વમાન્ય સ્વીકારાયેલી છે. તેના માટે બે મત છે નહિ. તેના શ્રમદા હવે પછી જાણવામાં આવશે, પણ અને તો ખેડકું કહેવું ઉચિત થઈ પડશે કે આપણા દેશના નવા ખીલતા જીવનમાં દરેક કોમોને આ પ્રથમ ઉઠાવી લીધા છે, અને તેને ધરતો ન્યાય આપ્યો છે. આપણી ઉત્તરિનો આધાર યોગ્ય કેળવણી પર છે, અને ખોડીંગ હાઉસ તે કેળવણી મેળવવામાં અનેક રીતે સાધનસુત યશો. આર્થ સમાજનાં ગુરુગ અને ઋષિગુજ અસુક પ્રકારનાં ખોડીંગ હાઉસ નહિ તો ખીલું શું ? દિલ્હીનાં દરેક અખ્ય કહેરોમાં નજર ફેરવતાં ધણી પ્રમતી પામતી કોમોનાં ખોડીંગ હાઉસ શું આપણી દ્રષ્ટિએ પડતાં નથી ? આ રસાકસીના જમાનામાં ન્યા “Survival of the Fittest” નું સુર પ્રાધાન્યપદ ભોગવે છે, ચારિત્રિક, માનસિક અને આર્થિક સંપત્તિમાં એક બીજાથી ચડી જવાને જીવતોડ મહેનત કરવામાં આવે છે, ન્યા કેળવણી દિવસે દિવસે ચોંધી યતી જાય છે, તેને મેળવવાનાં સાધનો કુદાં થતાં જાય છે અને તેની કીમત વધી છે—આવે વખતે સંકુચીત દ્રષ્ટિ રાખીને આપણાં આપણાં આપણાં દિવાળ પ્રમાણે થોડું ધણું અપડે ચિસલું મેળવવાથી આપણી ભવિષ્યમાં શી સ્થિતી થશે તેના વિચાર કરવો પણ મુશ્કેલ છે. અન્ય કોમોની સાથે સાથેજ તેમનાં કાચ જાણીને તેમનાં સારાં કાર્યોનું અનુકરણ કરીને, આપણે આપણાં સારાં સારાં આગળ વધવું જોઈએ. પોતાને એકાદ બે સંતાન હોય તેને કેળવણી આપીને સતીષ ન માનતાં, યાતિના જાન્ય ગરીબ વિદ્યાર્થીઓ માટે જોગવાઈ અને સવડ કરી આપવી જોઈએ. આપણે ખસત કાદ રાખતું જોઈએ કે ઘરિનું એક અંગ મજબૂત અને તંદુરસ્ત બનાવવાથી કંઈ આપણું ઘરિર મજબૂત અને તંદુરસ્ત બનતું નથી, ઘરિરના દરેક અંગો સરખી રીતે કેળવાવાં જોઈએ, અને ત્યારેજ શુભ પરિણામની આશા રાખી શકાય. યાતિ સંબંધે પણ તેમજ છે. Co-operation પરસ્પર સહાય કરવાના નિયમ જે જે સ્થળે અજમાવવામાં આવે છે, તે સર્વ સ્થળોએ દરેક બાબતમાં તે ફેલદમદ નિષ્ફળ છે. આપણી યાતિના વિદ્યાર્થીઓને ચિસલું આપવામાં પણ આપણે Co-operationને ઉપયોગ કરવો જોઈએ. આપણે બહુતી વખતે જે જે મુશ્કેલીઓ વેઠેલી તે બૂલી જવાની નથી. તેથી બલ્કે વિશિષ્ટ હાઉસમાં આપણા વિદ્યાર્થીઓને હાલમાં જોગવવી પડે છે. યાતિ પ્રયેનું અને દેશ પ્રયેનું આપણું કશું વાળવાનો કોઈ ઉત્તમ માર્ગ એ છે કે યાતિમાં કેળવણી માટે જે જે ફાંડ હોય, કેળવણી માટે જે જે સંસ્થાઓ સ્થાપવામાં આવી હોય, તેમાં આપણાં બનતી મદદ કરવી. યાતિના વિદ્યાર્થીઓ માટે કેળવણીની સવડ કરી આપવી, અને તેમને દરેક પ્રકારે ઉપયોગી થવું. આપણી ઉત્તરિને આધાર આપણી યાતિના હાલના વિદ્યાર્થીઓ પર છે. તેઓ આપણા જાવિ જાગતા હિરણ્ય છે. તેમને સુશિક્ષીત નાગરીક બનાવવા માટે આપણે જે ભોગ આપીએ તે એકજ છે તેમને આપણે જેવા બનાવવા ધારીએ તેવા બનાવી શકીએ. માટે આપણું ખેડું કર્તવ્ય તો એ છે કે તેમના માટે એક ખેડા પાયા પર ખોડીંગ હાઉસ બાવવું. આ ખોડીંગ હાઉસના શ્રમદા નિચે મજાવવામાં આવ્યા છે. અને મારા યાતિ બંધુઓને હું ખેડવીજ વિનતી કરીશ, કે જ્યારે આપણી સમક્ષ અજાયતા કેળવણી મંડળનું ઉખેડેલન આવે ત્યારે આપ કહેવું તેને હલવાના ઉમગ-કાથી સહારો, ચારિત્રિક, આર્થિક, અને માનસિક—જે પ્રકારની મદદ આપવી આપી

કમળ તે મદદ ખુશ્તી હાથે અને ખુશ્તી હાથે તેને આપશે; મનમાં સહાય સખીને તેમનાથી જતા પલ્લુ નહીં કે સંતાપ જતા ના. કારણ કે આપની ખાસેથી જોર જુદામથી કંઈ લેવાનું નથી; એ કંઈ મદદ આપ કરશે તેના સામ મને તે પ્રમાણે આપનાં સંતાપે, સંતાપને નહિ તો સર્માં ંગાસં, અને બોળા દરિયા જેતાં આખી યાત્રિ શેરે. યાત્રિને તારવામાં અને રિવાજમાં આપવાથી મન્તો શયે જરૂર આપશે; તે પ્રકારનું કર્મ્ય તે આપની રજા જ છે એમ માનજે.

બોર્ડિંગ હાઉસના ફાયદા.

પહેલો તો બોર્ડિંગ હાઉસમાં રહેતા વિદ્યાર્થીના અભ્યાસ ઉપર છી ફાયદાકારક અસર થાય છે તે આપણે જોઈશું:—

અન્ય વિદ્યાર્થીઓના સહાયસથી તેમને રક્ષિતા જોઈને પોતાને માંચવાનું-અભ્યાસ કરવાનું મન થાય છે. અતુલ્યો રૂબરૂ અતુલ્ય કરવાને છે, અને તે વિદ્યાર્થીઓમાં વિશેષ નેવામાં આવે છે. પોતાના કરતાં ઢોંધીયાર વિદ્યાર્થીઓને નિયમીત અને સખત અભ્યાસ જોઈને પોતાની આજઘાટ તપાસે તેમના જેવા અભ્યાસ કરવાનું મન થાય છે. અને કારણકારક હરીશાય થાય છે. કોઈ વિદ્યાર્થીના કરતાં સારા માર્ગ કેમ મેળવું, તેના કરતાં ઢોંધીયાર અને ચતુર કેમ મેળવે, મદદ ઉપરિઓની મહેરબાની અને રોજ કેમ પ્રાપ્ત કરું, ધર્મને અનુકૂળ અને વદાયસેવે કેમ નીવડું, વગેરે વિચારે બોર્ડિંગમાં સુર છે, તેનું પરિણામ થાઈ આવે છે બોર્ડિંગમાં જુદા જુદા વર્ગના વિદ્યાર્થીઓ રહેતા ઢોંધીયારી નીચેના વર્ગના વિદ્યાર્થીને જ્યારે પોતાના અભ્યાસમાં જરોમર રદમજાજ પાડી ના દોષ, અધુર મુંઝ હોયથી દોષ, અધુર સચકાટ નિરાકરણ કરવું દોષ, ત્યારે ઉપરના વર્ગના વિદ્યાર્થીની મદદ તે ધણી રહેવાથી મેળવી શકે છે. અભ્યાસમાં આ પ્રકારની મદદ જોઈના ઢોંધીયાર કે સુધી-કેન્ડ તરથી પલ્લુ જે તે સાધક દોષ અને તેના પ્રકારની ગાફરાણ કરવામાં આવી દોષ તો મળે શકે છે. આવે સામ જે રહેવાથી વિદ્યાર્થીને મળી શકે નથી. કદાચ પૈકાદાર કુટુંબના પોતાને ઘેર ખાનગી વિશુદ્ધ આવા સામને માટે શાઈ શકે આ સામ મજે અમાનને છે. વિશેષમાં બોર્ડિંગમાં રહેતા વિદ્યાર્થીના અભ્યાસ વગર બોર્ડિંગના સુધી-કેન્ડ તરથી દેખરેખ સખતમાં આવે છે; અધુર અધવાડીવામાં, ખમચીમાં, કે મહિનામાં વિદ્યાર્થીને શ્રે Progress કરે-કેન્ડ નવું શીખે, તેને શ્રે શ્રે વિશેષ સારા આવે છે. અને કયા વિષયમાં તે કામો છે, નિકાળમાં તેના અભ્યાસ કરે છે, તેની કાર્ય-નજર કેન્ડ છે. વગેરેના અધિવાસ સુધી-કેન્ડ મેળવે છે, અને રેતરને જે રોગ થાય તે સખત વિદ્યાર્થીને શકે છે. તેના માટે જે પગથી મરસો દોષ તે તે નરે છે, અને તેના જાનીને આ સખતી ખજર આવે છે. આવા પ્રકારની નિયમીત દેખરેખની વિદ્યાર્થીના અભ્યાસ ઉપર મહત્તી સારી અસર થાય છે. આવે સામ-આવા પ્રકારની દેખરેખ વિદ્યાર્થીનાં અગ્રણ્ય તપી કરતાં નથી, અથવા સખતમાં નથી, કારણ કે તેમના કાર્યમાંથી આ જાનવ શરે મજા આપતા તેમને અચકાક નથી, અથવા તેમના આ કાર્યને મેરમાર છે, અથવા તેમનું વદાય તેમનાં સંતાપ તરફ મેરસ નવું છે કે આ સર્વ હોઈત જાણવા કાંં આ સખતી તેમને શકે પલ્લુ શકેતાં નથી ! આ પ્રકારની દેખ-

દેખાથી વિદ્યાર્થીનું ચિત્ત પોતાના અભ્યાસમાં ખસેડાય છે, અને તે પોતાનો અભ્યાસ નિયમિત કરે છે. આ લાભ કંઈ થોડો ના કહેવાય. વળી જો બોર્ડિંગમાં લાવધેરી—પુસ્તકાલય હોય, તો તેનો લાભ પણ તે હેઠળ શકે છે. ફક્ત પોતાના અભ્યાસની જ પુસ્તકો વાંચીને કેટલાક વિદ્યાર્થીઓ જોયેને “Book-worm” જેટલે કે “ગોપડીના કીડા” કહેવામાં આવે છે, તેમના જેવા ન બનતાં તેઓ આ પુસ્તકાલયનાં પુસ્તકો પોતાના અવકાશો વાંચી કુતીયાલરીનું ગાન પણ મેળવી શકે છે. તેઓ Practical-અભ્યાસકાંડે જને છે. જો લાવધેરીમાં ખાસિકો, આકાશીક, અને દૈનિક પત્રો રાખવામાં આવતાં હોય, તો તેનો પણ લાભ મેળવી શકે છે. પોતાના દેશમાં હાલમાં કેવા પ્રકારની પ્રવૃત્તિ ચાલે છે, કયા વિચારો લોકોના મનમાં રમી રહ્યા છે, કયા બનાવો જને છે, વગેરે તે વિદ્યાર્થી જાણી શકે છે. પોતાના જ્ઞાત બાપ્ત માટે અને પોતાના દેશને માટે તેનામાં લાગણી પેદા થાય છે. આ ઉપરાંત ખીલું પાણું જ્ઞાન અને જ્ઞાનદ તેને લાવધેરીમાંથી પ્રાપ્ત થાય છે. આવો લાભ ધેર બોર્ડિંગ બોર્ડ કદી ન મળે, વળી જો મહિનામાં એક, બે, કે ચાર વખત વિદ્યાર્થીઓને ઉપયોગી વ્યાખ્યાન રાખવામાં આવે તો તેથી પણ તેમને ઘણો ફાયદો થાય. કોઈ કોઈ વખત કહેરના અલગ પસંદગીથી પ્રખ્યાત વિદ્વાન વક્તાઓને આમંત્રણ આપી તેમની દ્વારા, કે કોઈ વખત સુખી-એન્ટ જલે, કે વિદ્યાર્થીઓમાંથી કોઈ અમુક વિદ્યાર્થી, વ્યાખ્યાન આપે એવો ક્રમ ગોઠવવામાં આવેો હોય, તો વિદ્યાર્થીનું જ્ઞાન વધે એટલું જ નહિ, પણ તેનામાં જાહેરમાં બોલવાની અને વિવેચન કરવાની શક્તિ પણ આવે. આ સર્વ ફાયદા જે વિદ્યાર્થીના માનસિક વિકાસમાં ધણું અગત્યના છે, તે ધેર બોર્ડિંગ ન મળે એ સ્વાભાવિક છે.

ખીલું બોર્ડિંગમાં રહેતા વિદ્યાર્થીના ચારિત્ર્ય ઉપર શી અસર થાય છે તે હવે આપણે જોઈએ. તેની દૃષ્ટિ અને હૃદય બંનેમાં થઈને વિશ્વસ પામે છે. સ્વાર્થીયનું અને સુકૃષિત-પણું દૂર થાય છે. તેના ચુકમાં કુટુંબનાં પાંચ કે છ માણસ નહિ, પણ બોર્ડિંગમાં રહેતા સર્વ વિદ્યાર્થીઓનો સમાવેશ થાય છે. બોર્ડિંગમાં સર્વને સરખા દેહ હોવાથી અને સર્વ સાથે એક જ પ્રકારની વર્તણૂક રાખવાની હોવાથી, આવશ્યક અને સમાનતાનો ઉદય થઈ વિશ્વસ થાય છે. ખીલ સાથે મળાને, સંપર્ક, કાર્ય કરવાની શક્તિ પણ અહીં જરૂર પડે. આવી રીતે Co-operation તેઓ અહીં શીખે છે. અહીં તેને પોતાને ઘણું જાતના અનુભવ મળે છે, અને તે અનુભવની હેઠલેથી ધમ્મકને તે સારી રીતે જાણે અને દેદ જાને છે. ભિન્ન ભિન્ન પ્રકૃતિ અને માનસિક શક્તિના વિદ્યાર્થીઓના સદાસત્તામાં તેને અહીં રહેવાનું હોવાથી, તેમનામાંથી પણ તેને ઘણું જાણવાનું અને શીખવાનું મળે છે. વળી અહીં તેને ઘણા પ્રકારની નિયમિત રેલો પડે છે જે અભિજ્ઞામાં તેની જીંદગી ફેરકમંદ બનાવવામાં ઘણી સહાય કરે છે. ઉદાહરણ તરીકે અમુક સંખ્યે ઉઠવું, વાંચવું અને ખાવું, અમુક રીતે બોલવું અને વર્તવું વગેરે. આવા પ્રકારની બોર્ડિંગની અસરથી તેના ચારિત્ર્યનું એકું રસીક અને જીવન બધારણ થાય છે કે તેવું ચારિત્ર્ય એક ધેર રહેતા વિદ્યાર્થીનું ધમ્મકું સુસ્કેષ પડે. વળી આપણામાં બાળકાનની બાંધીને લીધે વિદ્યાર્થીના ચારિત્રીક અને માનસિક વિકાસમાં જે બિનાશક વિધન નડે છે તે બોર્ડિંગ હાલકાઓ થોડે ધણે જાણે દૂર થાય. આપણું શાસ્ત્રીય નો બોર્ડિંગ ફરમાવેલું છે કે વિદ્યાર્થી અવસ્થા સુખી-પૂર્ણ અલગથે ‘માણસ’ જોઈએ અને ત્યાં સુખી પરણવું ના જોઈએ. પણ આવા સુલભ નિયમો અજવાળાની દરકાર કોણ કરે છે ?

ત્રણી કોલુમ્બીક કંઈપણ અને કહેવ, નાનો વખતે થતી તકરારો અને બેચી અન્ય વિધાર્થી
જીવનમાં વિષ રેકનાર અસરોથી દૂર રહેવાનું પણ તેને બની શકે છે. બોર્ડીંગનું વાતાવરણ
પવિત્ર, શાંત, નિર્ભય અને આસ્વાદ્ય હોય છે. અને તેમાં વિદ્યા પ્રાપ્તિ અને આરિય બધા-
રૂપ માટે જીવન ગુજારતો વિદ્યાર્થી તેટલીજ પવિત્રતા, શાંતી, નિર્ભયતા અને આનંદમાં રહે
છે. સાંમારિક ખર્ચ, કંઈક, કહેવ, કુતુંગી વગેરેને ત્યાં સ્થાન મળતું નથી. અભ્યાસમાંથી
પોતાનું સ્થાન જોવાને અભ્યાસમાં ખર્ચેલ ખર્ચનાર અને ચીંતા કરાવનાર, જે હાનીકારક
તત્ત્વે પોતાના કુટુંબમાં હોય છે, તે તત્ત્વો બોર્ડીંગ હાઉસમાં પ્રવેશે હોતાં નથી. બોર્ડીંગના
નિયમેને આપેલ ચક્ર, સર્જનતા, સંયુક્ત અને શાસ્ત્રમાય ખીલારી, નિયમીત રેલા પાડી,
પોતાના અભ્યાસમાં રત્તેદખંદ થમને એક આરિયવાન નામરિક તરીકે પોતાના દેશમાં બહાર
પડવાનું સ્વરૂપિનું બોર્ડીંગના રહેતા દરેક વિદ્યાર્થીના મગજમાં રખી રહે છે. આવા વિદ્યા-
ર્થીઓની કંઈકી અવિષ્યમાં રતેદખંદ કેમ ન થાય ? શાંતિ અને દેશ માટે તેઓ અવિષ્યમાં
શું ન કરી શકે ?

ત્રીજું બોર્ડીંગમાં રહેલ વિદ્યાર્થીના કદીર અને તકરારી વિષય શી અમર થાય છે
તે દને આપણે જોઈએ:—

પછી કારી બોર્ડીંગનાં રમણ કોરેથી થોડેક દર, કે દહેરમાં બધાં દવા અભ્યાસનું
પુખ્ત હોય અને આસ્વાદ્યનું વાતાવરણ સ્વચ્છ હોય ત્યાં રાખવામાં આવે છે. જો જોમ
વાદ હોય તો બોર્ડીંગની આમજ શક્ય એક ન્યૂનો બગીચો પણ હોય છે, વિરિયમાં વિદ્યા-
ર્થીઓને કુદબોધ, કીર્તિ વગેરે જુદા જુદા પ્રકારથી રમતો રમવા માટે બોર્ડીંગની પાસે
ખૂણું જોમાન રાખવામાં આવે છે. પણ વિદ્યાર્થીઓને પોતાના ધર કરતાં બોર્ડીંગમાં રહે-
વાથી વધારે યોગ્યતા હતા અને અભ્યાસનું મહેલ છે. જુદા જુદા પ્રકારની રમતો રમવાની
હોવાથી તેમનું કદીર કેળવવાને મળતુંવ અને સુદર થાય છે. સ્વાસ્થ્યે કરવા અભ્યાસે ઘણી
બોર્ડીંગમાં રરજીવાન નિયમ હોય છે. કલસ કરવાને પારે તેમને જુદાં જુદાં સાધન પૂરાં
પાડવામાં આવે છે. તેમને નિયમીત ભોજન આપવામાં આવે છે, અને તેમને બેચાક સા-
નિક અને લાલે પણ પોલીક સત્કારણો હોય છે. મગજ અને વીરને ઉત્તરે બેવાં આર્જી
અને પીળાં તેમનુંથી સદા દર રાખવામાં આવે છે. નિદામાં અનિયમીતતા રતીએ ઉભામરો
કરતો અને રિનમે હાવું જે કુદરતના નિયમ વિરુદ્ધ છે, તત્તુ વર્તન અહીં કોઈપણ વિદ્યા-
ર્થીમાં રાખી કાઢાતું નથી. તેમને નિયમીત સુશની અને ઉઠવાની દરમ પાડવામાં આવે છે,
પુખ્ત બેચાચી દવા અભ્યાસનું, નિયમીત કસરત, સરો અને પુષ્ટિકારક નિયમીત બેચાક,
નિયમીત નિદા, આ સર્વથી વિદ્યાર્થીના કારિગીર બેચાચાવર કેવી સારી અમર થાય ?
તેઓ તકરાર અને મનનન થાય એમાં શું આશ્ચર્ય ? બિટની વાન ખમુન થાક રાખતો
જોમને કે વિદ્યાર્થીના કારિગીર બેચાચાવર તેમ માનસિક વિકાસનો આધાર રહે છે.
“ A sound mind in a sound body. ” એટલે કે “ તકરાર કરીયમાં તકરાર
મગજ હોય છે, ” જે દુન અમરસ: ખર્ડ છે. આપણે કારિગીર સર્જનતા એકે માનસિક
વિકાસ કરવાનો નથી. કારિગીર સર્જનિ માથો ઘણી અમરવની છે. તે હોતો તેજ સારો
અભ્યાસ પણ કાઠો, કાઠકાનિ અને શુદ્ધ ખીલ્લો. તેવા અભ્યાસે સર્વસ નકામું છે. વળી
વગર અભ્યાસનું તેમ અભ્યાસનની ખાલી અભ્યાસ વિદ્યાર્થીઓના કદીર અને તકરારીવર જે

અસર થાય છે, તે વિદ્યાર્થી જીવન બોર્ડીંગમાં ગાળવાથી બધું અંશે દૂર થશે. બોર્ડીંગમાં રાખવાથી, તેમને શિક્ષણ આપવાની અને તેમના ચારિત્ર્યની ખીલવણી કરવા ઉપરાંત, તેમને આપણે ચારિત્રીક સંપત્તિ મેળવવાનો માર્ગ પણ સહેલો કરી આપીશું.

ઉપર જણાવેલા સર્વ લાભ અને શ્રમદા ફરક સુદ્ધ અને વિવેકી મા આપ સહેલાઈથી સંબંધ શકશે. આપણા આર્થાવર્તમાં પ્રાચીન સમયે બોર્ડીંગ હાઉસ-અધીકુળ અને ગુરુકુળનો રીવાજ પ્રચલીત હતો. જો આપણા સ્મારતવર્તને આપણે તેની પ્રાચિન ઉન્નતિના માર્ગે યુગ દરી લાવવા પ્રયત્નતા હોઈએ, તો બોર્ડીંગ હાઉસની યોગ્યતા આપણે જરૂર આપણામાં લખાઈ કરવી જોઈએ. યુરોપ અને અમેરીકાના ઉન્નત દેશો તરફ નજર કરીશું તો પણ આ યોગ્યતા ત્યાં સર્વ સ્થળે પ્રચલિત છે એ જાણીતું આવશે. ઈંગ્લેન્ડ, જર્મની, ફ્રાન્સ, યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સ, અને બ્રિટિશ વર્ગે દેશોમાં ત્યાંના લોકો પોતાના સંતાનો અમુક વયે આપતાં તેમને જાહેર બોર્ડીંગ હાઉસોમાં મૂકે છે. મન, શુદ્ધિ અને સરીરની ખીલવણી તેમનાં સંતાનો ત્યાં કરે છે. પરિણામ કેવું આવ્યું છે તે આપણે સર્વે જોઈ શકીએ છીએ તેમનાં સંતાનો તંદુરસ્ત શુદ્ધિવાન, જાગ્રવાન, અને પોતાના દેશને દિવાલે એવાં નીવડે છે, અને પોતાની ઉન્નતિ અને શ્રેય સાથે છે. આવાં સારાં પરિણામ લાવવા માટે બોર્ડીંગહાઉસ રચાયેલું એ આપણી પહેલી અને ઘણી અગત્યની રસ જ છે. આ બોર્ડીંગહાઉસ મોટા પાયા ઉપર સ્થાપવામાં આવે અને સારી રીતે નીબી સકે, અને આપણી બહેનોના માતિના જણા વિદ્યાર્થીઓ માત્ર લેઈ શકે, તેને માટે એક મોટા ફંડની જરૂર છે, આ ફંડની જરૂર છે. આ ફંડમાં આપણી સ્થિતિ અનુસાર આપણે જોઈશું બરીએ એટલું આપીશું છે. આપણી રસ જ છે કે આપણાથી બનતું તેમાં ભરવું જોઈએ. આપણું માતિ પ્રત્યેકું નકલ વાળવાનો આ કૌથી એક માર્ગ છે. બોર્ડીંગહાઉસની યોગ્યતા રસેકમંદ બનાવવા માટે આપણે પણ પ્રકારે-ચારિત્રીક, આર્થિક અને આનંદિક, શબ્દો આપી શકીએ. મોટા બહાલા માતિ મળીએ ! ખડાવતા, કેળવણી અંદાજતું કેપ્ટેનન જમણે આપની સમક્ષ, આપણી માતિના વિદ્યાર્થીઓના કીમ માટે, નિખારિસ હલે સ્વાર્થજોગ આપીને, આપની પાસે મિત્રા મોગતું આવે, ત્યારે આપના સંતાનોની ખાતર, આપનાં વિદ્યા તરફનાં માતિ બાંકીઓની ખાતર, માતિના બાલિકાના આસારથી તારકીએ અગાનના અંધકારમયી તારકાને, આપ આપના હૃદ સ્વાર્થને વિસારી દેઈ, આપના હૃદને દરિયન્દ્ર જેવું બહોળું અને ધનાત્મક બનાવી, “વિદ્યાદાન તે શ્રેષ્ઠદાન છે,” “જાતીબાધની સેવા એ પ્રભુની જ સેવા છે” એ ગદ સુતો લક્ષમાં રાખી, આપનાથી અને તેટલું દ્રવ્ય આનન્દિત હલે બોર્ડીંગ હાઉસના ફંડમાં આપના કૃપા કરશે એ આ લેખકની નજ વિનંતી છે.

(આપણું.)

(હવે પછીના અકામાં આ વિષય મૂર્ત્ય કરવામાં આવશે, અને તેમાં નીચેના વિષયો ચર્ચાશે: બોર્ડીંગ હાઉસ અમદાવાદમાં શામાટે ? બોર્ડીંગ હાઉસનું ફંડ એકલું કરવા સંબંધી કેટલીક સૂચનાઓ. બોર્ડીંગ હાઉસને મદદ કરવાના કેટલાક માર્ગો. આપણું લક્ષ્યમિત્ર કેવું બોર્ડીંગ હાઉસ બનાવવા તરફ હોતું જોઈએ ? તેની બવરચા સંબંધી કેટલીક સૂચનાઓ વગેરે.)

વટવાના એકઠાની હડીકત.

પ્રારંભ—આ એકઠા સંવત ૧૮૦૮ ના અરસામાં એટલે લગભગ ૬૦-૬૫ ઉપર ગાંધિયામાં આબેા હતો તે પહેલાં સામાન્ય રીતે અમદાવાદ સાથે કન્યાની આપ-લેનો સંબંધ હતો. પણ અમદાવાદમાં કન્યાઓ ભી તે પ્રમાણે મીઠાકુચ ઉતારતી નહિ એટલે આપવાની અમદાવાદમાં અને લેવાની માત્ર વટવા અને તેના અંગની ગામડામાં એટલે એકંદર રીતે નુકસાન થતું હોવાથી ચોલાનું હીત સાચવવા ખાતર આ એકઠાનું બંધારણ થયેલું હોય એમ અનુમાન થાય છે.

વસ્તી—આ એકઠામાં ઓપરપો નાનાં ગ્રામો મળી કુલ ૨૭૬ માલુસની વસ્તી છે. કુલ લાલુની સંખ્યા ૮૬ છે એટલે દરેક માલુસ દીઠ સરેરાશ (૩.૨) લગભગ ત્રણ માલુસની વસ્તી આવે છે, એટલે વસ્તી ગણતર બોધી છે એમ કહેવાય છે કે આબની ૨૫-૩૦ વર્ષ ઉપર લાલુની સંખ્યા લગભગ આટલી જ હતી ભલે વસ્તી આબથી એકઠી હતી. કાલ દસ માલુસની વસ્તીવાળું ગામે એકાદ કુટુંબ નીકળે. વસ્તીનો આદરોતરો પડઠો એ યાદિતુ એક પાલીનું જ ચિન્હ કહી શકાય.

કુલ લાલુ.	કુલ વસ્તી ૨૭૬ તેમાં		કંવાસા ઠોઠરાઓ	કંવારી ઠોઠરાઓ	અબાસ કરતાં વિવાહી.	ઠોઠરાઓ
૮૬	પુરુ.	ઓ.	ની સંખ્યા	ની સંખ્યા	તાં વિવાહી.	
	૧૭૫	૧૪૧	૧૬	૩૯	૩૩	૧૬

ઉપરના ટેબલમાં કુલ વસ્તીનો અંકિતો ૨૭૬ બતાવ્યો છે તેમાં ૪૩ સીધવાઓ સમાય ભલે છે એમાંથી ૧૨ તો ૨૦-૨૨ વર્ષની બદરની માગનીધવાઓ છે એકંદર વસ્તીની ગાનવમાં આ એકઠાની સ્થિતિ મજૂ થોડાનીવજ છે.

બંધન બંધારણ—આ એકઠાના બંધારણમાં અને લામ મરજુની કિમ્મતો અને સાર નરસે કરતી પડતી નાતો વગેરેમાં કાંઈ ખાસ નવવજ જેવું કંઈ નથી લગતી ગાનવમાં અમરજી સમય અમદાવાદ કામમાં પસાની રકમ મીઠા નોલેના પ્રમાણમાં થઈતી નથી છે. કાલ વખતી ભત્રી દાનલો અને મોલવારીના સમયમાં જમાના સાથે આવજી નયો પણ ફેરફાર કર્યો નોલે મારણ વખતી ભત્રી માગવિપદ્યોની સંખ્યા સાથે જુનું રાખતું વણું ખાનમાં લેતાં કુટુંબ વિનાની કે સાધન વિનાની વીધવાની કાલ કંઈથી જારી થતી હોય નોલે તે કદમ સમજાય તેમ છે. લમ કે મરજુ પાછળ નાત તરફનો દરજ્જાત નોલે કાંઈ પણ નથી પણ મોલવારીના કામમાં ને નાતો તેમજ મરજુ પાછળ જો નાત કરવોનો રીવાજ પડી ગયો છે, અને હવે લગભગ દરજ્જાવાનું ૧૫ સીધું છે:—

વ્યવસ્થા—આજે ભણીને હાથે તેમ આવજી ગાંધિયોની અવસ્થા સમજાને કાંઈ ખાસ ધીચાંમેલ દાખવાની બદર પડતી નથી. આખાબરીતે આવજી . ૬૦૦૦૦ થી કોલઈ પ્રજુલ ઉત્પન્ન થાય એટલે એટલે પ્રતેક સાવલ મારવા મુદ ૧૨ ના રોલ નાન અને છે અને ઉભણી અને છે. ભારે કોલને કાંઈ ખાસ રવાં કરતી હોય અમરતો નાનવા કોલ મરજી નાનવા ધાત્ર નીપોના ચિન્હ કાંઈ વર્તન કું

હોય તો તેની નોંધ લેવાય છે. અને તે બાબતમાં તપાસ થઈ પછી ન્યાય ક્ષેત્રમાં આવે છે. ત્યારે ફરિયાદી, મુન્દેગાર, ન્યાય કરનાર અને પંચ બધા એકબીજાના સર્ગાસર્ગથી અને દિલસ્તીથી હોય ત્યારે ફરિયાદી ન્યાય થાય તે સમજાવું મુશ્કેલ નથી એવો આપણો સામાન્ય અનુભવ છે. બીજીય જેવી અલ્પ પ્રતિભા કોર્ટમાં કે ત્યાં કોઈપણ પક્ષને એકબીજામાં કંઈ દિન હોતું નથી ત્યાં થયું જે પક્ષનો વડીલ વધારે હુદિયાળી હોય છે, તે કોઈ વખત બીજી પક્ષવાળા ઉપર ગેરન્યાયની લામ લેઈ જાય છે તો આપણી ક્ષતિમાં તો દરેક પક્ષ એકબીજાના દિતાદિતામાં સહ કે તારાવ હોય ત્યાં કેવી જાતનો ન્યાય મળી શકે ? ધણી બાગે તે દરેક નાતના એકઠામાં મુળથીજ બે પક્ષ હોય છે અને કદાચ સદશ્યએ ના હોય તો આવી તપાસ વખતે નવા હિસા થાય છે અને ધણી (Ting of fact) એટલે દોરડું જેવવાની કસરત જેવું નારક બજવાય છે. જે પક્ષમાં શુદ્ધ અને જગ વધારે તે પક્ષ જીતે છે. નાત જેમ વધારે મોટી તેમ પક્ષપક્ષ અને અન્યાય થરાનો સંબંધ યોગો અને જેમ નાતી તેમ વધારે. અમારો એકઠો પક્ષ આ સામાન્ય નિયમના અપવાદમાં આવતો નથી. વધારામાં કેટલાક વખતથી બે પક્ષ પડી ગયા છે. અને મતભેદ પણ એવો પડી ગયો કે ગમે તેવી ન્યાયના દિલની વાત હોય તોપણ એક પક્ષની હા બે બીજી પક્ષની ના. એકઠાની આંતર બચરથા આવી કમનસીબ છે. એટલે ફરિયાદી કેવી થઈ છે તે આપણે જોઈએ. મુળથીજ એકઠો નાનો અને દિનપ્રતિદિન એક બીજાની સાથે સગાઈ સંબંધ વધતો ગયો છે. હવે કોઈક એકઠું બહુ મુંઘાઈ મધું છે કે એક મોટા કુટુંબ જેવી સ્થિતિ થઈ ગઈ છે આવી સ્થિતિમાં દરેક માલુમને કન્યા આપવી અને લેવી પણ એકઠામાં એટલે સાધારણ સગાઈ હોય છે ત્યાંનો આંખ મીઠામણી થાય છે પણ દિડુ સાસી ના પ્રતિજ્ઞા (ગોત્ર અને એક લોકીના સંબંધ જેવા) કાંઈ તોડીદામ તેમ છે ? એટલે કુંવારા છોડી છોડીએની મુખ્યા ગમે તેટલી હોય પણ ગરર વાળાને વર કે કન્યા કામમાં આવતાં નથી. જેમ જેમ આવી સ્થિતિ વધતી જાય છે, તેમ તેમ એકઠાની ઉપમેજિલા વરતી જાય છે. અને મોટા જાતવાળા મુદરથીને તો એકઠો કોઈ રીતે વિષયોમગ્ન આવતો નથી. અને જરૂર કુંવારા હોય તેવોતો મેક પણ જમદ લાવક કન્યા થઈ એટલે જાણે મોટી ઉપાધી આવી પડી હોય તેમ જિંતા થાય છે. અને નાતો જે આપણા સામાજિક જીવનની સરમ પ્રશ્નાત્મક જેવી જાંધવામાં આવી છે. તે એક જાતના ત્રાસવક જાંધન જેવી થઈ પડે છે. આવી સ્થિતિ દરેક મુદરથના સમજાવમાં સારી રીતે છે અને હવે એકઠો વધારો સીવાય છુટકો નથી એમ સમજો છે તેના જગ પક્ષવાળા એકા મજી એક બીજાની સલાદથી કાંઈ રસ્તો છાલો પારતો કાઢી શકે તેમ છે પણ ત્યાં કંઈપણ હોય ત્યાં મુખ હોય ક્યાંથી ? જે પક્ષવાળા સંક્રમણમાં આવે છે તેના સમ્યા પક્ષ વાળા પુટી થાય છે પણ વાસ રત્ની વારે બપોરનો આવે છે. વધારે દીકરીને બેરુદ તો બે છે કે આજેના કાંઈકની કલ્પની લખખમ પણ ગાર વંચી કાંઈપણ ખાસ કારણ થિવાય જો છે અને એક રીતે દેવ કમ મુ સાથે કંઈક કંઈક સમજાવમાં આવ્યું છે આ જામન તાજી દામ થરાની નાવક અનેચાલેની રચક છે:—

ફેબ્રુઆરી—આ એકાદશી ફેબ્રુઆરી સ્થિતિ તાલન શાશ્વતિય છે આ એકાદશી મુખ્ય વખતી વડવા અને તેના આ જુનાજુના સંબંધમાં આવેલી હોવાથી માત્ર મુજરાતી માત્ર ધોરણ દિવાલ ખીજી વધારે સમય કાંઈ પણ ગણનામાં નથી. તો વડવાને સામાન્ય રીતે સાદું અને નરતીમાં મોટું માત્ર કહેવાય કે જેમાં મુખ્ય તાલુકા રહેલ છે ત્યાં પણ ફેબ્રુઆરી ફેબ્રુઆરીના આદ્ય કાંઈ પણ સાધન નથી એટલે સામાન્ય રીતે મુજરાતી પાંચમાં કે સાતમાં ધોરણ મુખી હોવાથી અત્યાસ કરે છે અને આર્થિક સ્થિતિ પણ સાધારણ રીતે નબળી હોવાથી આપનાપનાથી અપવાદ જેવા સંદેરમાં બજાવવા મોકલવાનું બની શકતું નથી. કદાચ કાંઈ કલ્યાણિક દોષ અને પેતાનું કાંઈ સગુ વધારું અપવાદમાં દોષ અને તેને ત્યાં સમાય કરી મને તેમ કરી આજમ અત્યાસ કરવાનો ઉત્સાહ કરે છે પણ પછી કમળીને મુખી દે છે એવ કહેવાય નિવાર્થી બેવામાં આવેલા છે કે નિ તેઓને ધરતું પેતાનું અને સંદેરમાં રહેવાનું સાત સાધન હોવોતો કરવા ધારે તેટલો અત્યાસ કરી શકત છતાં માસિકથી આપણે એવું સાદું ૪૬ હતું કરી કાંઈ ખર્ચ રોકાણે મોર્ડિંગ કરીને અને સારા હોશિયારને રોકવરતીય આપીને વિદ્યુતે ઉત્તેજન આપવા તરફ પ્રયત્ન થતા દોષ એમ સમજવામાં આવે છે અમારા એકાદશી આપાં સારાં સાધન ચાલતો સોથી વિશેષ માત્ર ચાલ એમ અમાર માનવું છે. આ એકાદશી કેટલાક પર અપવાદમાં આવી વહેલાં છે અને મુખ્ય માસમાં કમ ખર્ચના અભાવને લીધે હતું ખીલું થતું પર ધારે ધારે આવી વધે. બે નિઃશંક છે તે વખતે ફેબ્રુઆરીના વધારે પ્રમાણ થાય તે પ્રમાણે જાણી શકાય તે કાંઈ સારી માર (યોગ્યતા અને રહેવા માટે મોર્ડિંગનું સાધન) દિવાલ સ્થિતિ કાંઈ પણ અસર સંદેર એમ જણાવું નથી. એકાદશી મોર્ડિંગ રૂબરૂમાં માત્ર અક જે આના નેટથી નક્કી થી આવી રહે અને યોગ્યતા પણ નથી જુલો ઉપર ધોરણ દોષાથી થતા થતા આવે થતા થકે છે એટલે મા જાપને ફેબ્રુઆરી માટે પાત્રી નથી પણ પછી ઉપેક્ષ ખર્ચ ફેબ્રુઆરીના પેના માટે હાવતો થકે છે ત્યારે સ્વમાનિક માત્રાનું મન હોવાને કાંઈ ખર્ચ લગાડી જમતો કરવાની છાત્ર યાવ છે ને મુજરાતી ધોરણ પ્રમાણમાં પછી ૧૪-૧૫ વર્ષની ઉંમરનો હોયે કાંઈ ખર્ચ ઉપેક્ષમાં આવતો નથી અને વખત કાંતિ નમરામાં કે કાંતિ ફરજોમાં કાંઈ છે આ જડું આર્થિક સ્થોત સાદું નહિ રહેવાનું અને નીચ જગતની મદના અમારું પરિણામ છે. વધાર જાણના પ્રમાણે મળતા હોવાથી સંખ્યા ૩૩ અને હોશિયારની સંખ્યા ૧૬ છે પણ આમાંથી માત્ર બે વિવાદાંથી દિવાલ ખીલ ખર્ચ મુજરાતી ધોરણમાં અવગમ કરે છે એક વિવાદી મેટ્રીકમાં છે અને એક ઉચ્ચ શિક્ષા ધોરણમાં છે. કોણે એમ જાણે કે હોશિયાર પ્રમાણમાં હોશિયારની સંખ્યા ઠીક છે પણ અસર કહેવું નિષ્ફળ કે આ હોશિયારને નિષ્ફળ મોકલવામાં તેમજ માત્રાપેના કાંઈ તેમને ફેબ્રુઆરી આપવા કરતાં પર આજમ તોફાન કરતાં અને કેવળ કરવા અત્યાસને વધારે દોષ છે એટલે પર આવે ઉપરથી થઈ પડે થિવી ૬-૧૦ વર્ષની ઉંમર આવી નવાજ હોશિયારને કાંઈ લેવામાં આવે છે. પ્રાચીન ફેબ્રુઆરીના સ્થિતિ આવી મોશનીય છે તે પછી કમ ફેબ્રુઆરીના વાતમ કરી નહી. પણ મર્યાદા મેટ્રીક સુતી આરંભ વિવાદાંથી મદ્ય હતું પણ એના જે વધુ વખત પરીણમાં નાપાસ થવાથી અમનો ખીલ સાધનથી જાણીએ સ્ત્રી અત્યાસ મુખી રિપોર્ટ અને જુલો જુલો થવામાં વધેથી મદ્ય છે.

આર્થિક સ્થિતિ—આ એકાદની આર્થિક સ્થિતિ કાંઈ આશાજનક નથી. વસ્તીને મોટા ભાગ વટવા અને તેના અંતમાં ગામડામાં વસે છે એટલે એકત સોકા સાથે ધીરધાર કરવાનો અને નેસ્તીનો ધંધો મુખ્ય છે, તેમાં એકત સાથે ધીરધાર કર્યા પછી પેસા પુરે પુરા પતવર્તની આશા સારા પાક ઉપર હોય છે. તેમાં સંવત ૧૯૫૨ના ત્રાસદાયક દુષ્કાળ પછી અને ત્યાર પછી ચોમાસું વખતે વખત નિષ્ફળ જવાથી, એકત લોકોની સ્થિતિ દિનપ્રતિદિન માડી થતી ગઈ છે અને તેની માડી અત્યંત તે લોકોની સાથે લેવક દેવક કરનાર સાદુકારો ઉપર થવા વિના રહી નથી. એક એકતને અમુક રૂકમ ધીર્યા પછી તે પાછી લેવાની આશાએ તેની તરફ તેને પૈસા ધીરવા પડે છે, અને વધુ ધીરતા નથી તો મુજ પેસા પછી શરવાની આશા રહેતી નથી એટલે એમને એમ ધીરધારમાં મુદ્દલ આજ સાથે રૂકમ વધતી જાય છે અને પછી એકત આટલી મોટી રકમનું રેલું સમજીને ગભરાય છે અને દાનત બગડે છે અને સાદુકારને રોવડાવે છે. એકત સાથે ધીરધારમાં સામાન્ય રીતે આવીજ રીતે બને છે એટલે આ એકાદના શુદ્ધચેતના મુખ્ય બે વેપાર કાળ તેમનો એક સોના સાદ કરનાર નીકળ્યો. હવે ખીજે વેપાર નેસ્તીનો રહ્યો. આ ધંધામાં પશુ દરીયાઈની સાથે કસ પડવા લાગ્યો છે, ગામડા ગામમાં ત્યાંના રહીસોના ધરની સામાન્ય જાડીઆતો પુરી પાકવાનો આ ધંધો છે. તેમાં એક ગામમાં વીસ વાણીયા હોય તો વીસ નેસ્તીની દુકાનો ચાલ અને વસ્તી બહુ બહુ તો હલજથી બારસો ધરની હોય એટલે પ્રત્યેક દુકાને કેટલો વકરો અને તેના અંગે ક્યાણી રહી તે તરત સમજાય તેવું છે. આ ઉપરાંત વધી એક ધરમાં બે દિકરા હોય અને એ બે જુદી દુકાનો કરે એટલે નહીં જામ પદવનારની સંખ્યા વધે અને નફો એનો એજ રહે. દુકાનમાં આ ધંધામાં ૧૫ કાંઈ કસ જણાતો નથી આમ ભયારે એક વરસ ધંધો અને ક્યાણી પુરતી નહિ ત્યારે ખીજ તરફ સારી રીતે કુટુંબ નિર્વાહ કરવા ઉપરાંત બે ધંધા વચ્ચે અને વસતારી હોય તો એક બે વચ્ચે સારા માઠા અવસર ઉપર ખર્ચ કરવા પડે તેનો બોલો વેપારમાં એટલે ક્યાણી કરતાં મુડીમાંથી ખર્ચ કેટલેક કેટલેક સાથ છે, અને સ્થિતિ ધસતી જાય છે. પરંતુ હવે સરખાગણે આ સ્થિતી સમજવામાં આવી છે અને કેટલોક શુદ્ધચેત અમલવાદમાં આવી વસ્યા છે. અમલવાદ એવા મોટા શહેરમાં હાલ ક્યાણી બોલ નથી એટલે જોને ને જલુકુજ આવે છે તે ધંધો નોંધાય છે અને મુખી છે. હવે જલુ પછી શુદ્ધચેત અમલવાદ આવવા વિચાર રાખે છે, અમલવાદમાં જોને ને ધંધો જલુકુજ આવે તે ધંધો મળ્યો આવે છે, તેમાં ખાસ કરીને દાણાનો વેપાર મોટા પાયા ઉપર ચાલે છે, એવા કેટલાક દાણયા છે કે જેમાં રૂ. ૧૫૦-૨૦૦ ની માસિક નોકરી કરનાર એક સામાન્ય માણસ નોકરી મુર્કો છં જગર દેસાવર ફરી ત્યાંની ને કાંસ ચીનજી અમલવાદમાં પોતાજ હોય તેના વેપાર ફરી સારી રીતે કમાય છે. આવા વેપારમાં કાંઈ ના આવડે તેવું કે મુશ્કેલ કશું નથી. મુશ્કેલી માત્ર, ધર હોડવાની અને નવરા બેસાં ની રેલ. ટપામાં અને ખીનની નિંદા કુચીમાં વખત માગવાની રેલ પડી હોય છે તે રેલ હોડવાની છે.

શુદ્ધચેત—હાલની પહાવણ અને જુની વકરોરા જુલી જાળ આ એકાદના શુદ્ધચેત દિનપ્રતિદિન તરફ સમ આગાં બે ખાસ જરૂર છે. તેમ ફરી ઓ મહેવની ઉત્તરથી માણ કરી જોડેજોડેનજ ખીન એકાદ સાથે જોડવાની હમ્મજ આવ રહોવવામાં આવી છે તો તેમનેથી નહીં અટક્યાં તેને અમલમાં મુકવા તાત્કાલિક પગલાં ભરાયો જોડેજો. ખીન પછી

એ ત્રણ એકઠાવાળા તરફથી અમને એજ પ્રશ્નણે બહુવચમાં આવ્યું છે કે અમારે બીજા સાથે એકઠાવાની જરૂર છે. છતાં આવી છગ્ગા કર્તાવનાર પોતે અરસપરમ કેમ કંઈ બચકાર પગલાં બરતર નથી તે નહિ સમજાવે એવી જાણત છે. અમને એ તેમણે જુદાએ માર એટલે જોઈ શકે છે કે પોતાના સ્વાર્થને જોય આપી શકતિહિતનું આ કાર પહેલું કામ કરવું એકજ એવી નિસ્વાર્થ રીતિથી કામ કરનાર કોઇ જાણકાર આવના નથી. તેઓ સુધી નહીં થાય ત્યાં સુધી જાતિ કે એકઠાવું બહુ થયતો આશ્ચર્યજનક જ્ય છે. એમ આશ્ચર્યજનક છે એ કે આ જાણતવાં હવે કંઈ જલદી પગલાં કરવામાં આવશે ને પહેલી ચર-આન કોલેજીયટની ઉભાળી કરવાના ફાવ સાથે કરવામાં આવશે તો તે જાણી અમને અત્યંત આનંદ થશે.

(૨) ફળવળીને માટે બીજો કામ અને એકઠામાં લઈ છે તેજ એક મોટા દરની જરૂર છે. તે અમદાવાદમાં જરૂર આ એકઠાવા સાધનકર્મન માણસો ગામઠાવાળા સાથે મળી આવી કંઈ દીધાંજ કરવા પ્રવૃત્ત કરશે તો અને ધારતા નથી કે તેમાં કંઈ આવક આવે, અને પહેલી સુચનામાં બહુમતું તેમ દરેક જાણતમાં હજા કામ કરનારનીજ જોઈ છે. કામ કરનાર જ્યાં જ્યાં ઉભા થાય છે ત્યાં ત્યાં વાણીની જોડ કાંઈ જખત પડતીજ નથી એ સોચાત છે. કામ કરનારની જાણના હજા વિપુલ જોઈએ. દરેક લોક પછી તેની અવરજા કેમ કરશે તેને માટે તો બીજા એકઠાવા સાધકા જોણુક છે એટલે અને તે જાણતમાં વધારે લખવાના જરૂર જોતા નથી. જ્યાં આ અમર બીજા કોઈજાણ માણતમાં આ માસિકની ખાદ માથવામાં આવશે તે તે જણી પુણીથી આવવામાં આવશે કારણ કે માસિકનું કામ હજા શકતિહિતાર્થેજ છે.

શ્રી તુષગામ તફાના ખડાયતા શાતિખંધુઓ માટે.

ખરેખત "અઘણના પિત" પતના અધિકારી જોમ.

આજના "માસિકના મન કૈવ મહીનાના અકમાં " શ્રી તુષગામ તફાના પંચગામ-આને વિવંતી. " એ મથાળા નિચે આ જોધારજુના એક " અમર " ની સંજ્ઞાથી લખનારે કેટલીક દરિદ્રતા લખી છે તે માંડે બજાવેલી દરિદ્રતાની જોડ લખાય છે કે, અંદાજમાં તારા કે પંચ તરીકેનો પદિવટ જળતી રાખનાર માત્ર ૭-૮ માણેજ છે અને તેના સમાવેશ માત્ર લખમન ૨૦ ધરમાંજ ફરે માત્ર છે આટલા કુદરે જોધારજુમાં પણ લખનારના માત્ર મુજબ પતના નહીવડની જાણતમાં જણી જાણતા આવતા રીવાજ સાથે કેટલાક લખતથી તમામાં જાણી અજાણતા લખી કુદરે લાય કરેલો જોવામાં આવે છે અને તેથી નાતમાં પ્રતિરોને કરવામાં જોધાર જોધારે જાણે જાણતું બહુમતું આવે છે તમામાં મુજબ જોધાર-ને લઈ લખતું અને તેજ જોધારે નિર્માને જરૂરજામાં આવતી રકમ જુદી જુદી જાણતા હાંમેજો વચ્ચેજાવતી પહેલી છે પણ તે તરફ વિદેશ જણ નહીં જોવામાં માટે માત્ર એજ જોધારજુ છે કે લખમાં જે રીતે કુદરે જોધાર લખેલો જોધાર લખાય છે ને દર લખ માટે તમાના સખા માણખીએ મળીને જોધાર વિચાર જોધાર કરેલો જોધાર. કે જોધાર જુ તેમ આવી જાણતા કેમજાનું મુજબ જોધાર તમાના પદીરજામાં જાણતા આવતા રીવાજ અને વધી-

વટમાં બોટી રીતે બીજાઓ માથું મારવા જવાની કોશીષ કરતા આવતા હોવાનું જ મરણ જોઇ શકાય છે જો આ ખરું જોવાતો આવતા આવેલા વહિવટમાં આમુક ફરિયાર કરવો જરૂરનો છે કે કેમ તેનો નીર્ણય તદ્દાના બધા બાધ્યોએ એક સંપત્તી વિચાર કરીને કરવો જોઇએ.

આ પ્રસિદ્ધ થયેલા લેખમાં એક વિચારવા જેવો, અને મહત્વનો સવાલ આ લેખ માટે ખાસ પ્રયોજનવાળો થઇ પડેલ છે અને તે એજ છે કે લગભગ ૪-૫ વર્ષથી તરમાં આ બાકી રહેલા ઓગલવોનાં જમણા ફરીથી એકી સાથે શરૂ કરીને મહીના કે એ મહીના સુધી નાનો જમની તેવું લખવામાં આવ્યું છે તે ખરું નથી. હું માત્ર હું કે તદ્દા માહિતો આપો બાગ અને ધણું ખરું સઘળાઓ પેતીકા લેખાર માટે એવા શુભાચેલા છે કે જેમને માત્ર આવી જાતનાં જમણા જમણામાં વખત દહાડવો પાલવી શકતો હોય અને પસંદગી હોય તે આની સહાનુ નથી.

આ બાકી રહેલા ઓગલવોની બાજની રકમ લગભગ આશરો રૂ. જેટલી ભેગી થયેલી છે આ અને બીજી નાતોની ઉપજની રકમ જો ઉમેરી લેવામાં આવે તો આટલી રકમમાંથી પચુ આ રાતિના કેળવણી લેનાર વિદ્યાર્થીને કેટલોક મદદનો યોગ્ય ધોળા આપી શકાય અને તેને માટે બાધ “ સમર ” ની કરેલી સરના માન રાખવા જેવી જણાય છે.

આશા છે કે આ સમર્થમાં તદ્દાનું પંચ બેસુ લગતી તેનો યોગ્ય વિચાર કરવામાં આવશે; અને કેળવણીની બાબતમાં આ બંધારણની સ્થિતિ પાછળ છે તેને આગ્રંથ લાવવાનો કિસાક વધારવામાં આ તદ્દાના બાધ્યો સદરહુ ઓગલવ નિર્મીતે બાજની ભેગી થયેલી રકમ અને બીજી રીતે, તેમાં ઘટતો વધારો કરીને આ બંધારણના લાયક વિદ્યાર્થીઓને રોકાણરીષ કે, તેવી બીજી કોઇ ધરતી મદદ આપવાનું નક્કી કરશે તો આ બંધારણના રાતિભાધ્યોમાં આ તેમના વળાણવા લાયક કામ માટે ધણું હલુ મદ બંધારણ અને આ શુભ દાખલાના અંગે આ બંધારણમાં જે કંઈ સારી કીલ્યાણ ઉભી થશે તે આ તદ્દાના બાધ્યોની પ્રેરણાકિતનેજ આજારી મળ્યો.

લી૦

જ્ઞાતિબંધ.

જોઈએ છે.

અમદાવાદ ખડાયતા ગેઝર્ડીંગ હાઉસ માટે એક સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ અથવા ટેપરેજ રાખનાર. ખાવા પીવાનું તથા રહેવાનું ગેઝર્ડીંગમાં છે, પગાર વગેરે વધુ વિગત માટે મળો યા લખો:—

પડી. માણેકજીવ મણીજીવ રણુજીવદાસ.

માણેજીવ—અમદાવાદ

નવીન આવકારદાયક સૂચના.

અમારા કેટલાક મિત્રો તરફથી અમને એમ કહવામાં આવી છે કે કેટલાક વખત પર Review of Revisionના બહોલ બિડીટરે દુનિયાના મોટા માણસોની તપસીય માગી મોકલવાયે તેમજુ છવન અરિવ પ્રસિદ્ધ કરવાનો વિચાર કર્યોયો હતો. તેને પમને માલી ગુજરાતના એક માસિકે ગુજરાતના અગ્રેવાન માણસોના નામ માગ્યાં હતાં તેજ પોરણુ પર આપણી દાલિના દિવાયેં અમે એ આવકારદાયક શ્રેણીએ છીએ કે અમને પણ અમારા માલો કે અન્ય દાલિનપ્રેમીએ તરફથી દાલ દયાલ તેમજ પડેલાં થઇ અથેલાં ઠનિ-નકુમીથી અરેખરા અગ્રેવાન કે એમને દાયે હાઇ કોમની મોકલેલા થઇ દોષ ને એમનું કલ્પ વિચાર દોષ અરેખર પોરણમસયેં પોતાનું છવન આગી બીજને અનુકરણીય થવા દોષ તેવામાંથી રપ મુદસોના નામ સાથે તેમજા છવનની મણી હુંડી મોષ મોકલવામાં આવશે તે અમને તે મુદસી તપસીયેમાંથી એ મુદે વધારે મન પડતા હશે તેવા રપ મુદસોનું છવનવરિવ પ્રસિદ્ધ કરવાની પડેલી તક દાય થરીમું: અમે આજા રાખીએ છીએ કે અમારા દાલિનપ્રેમી આ પમોના અંક નાકાર પાતું પડેલાં અમને તેજા નામની તપસીય મોકલવા મુકશે નહિ, એથી અમે કાવર તે કામ દાય થરી છડીએ.

અમે નજીવચની રત્ન લખીએ છીએ કે આને માટે મોટા આમમાં આમજ પડી કામ કરું દોષ તેજા કંઈ જરૂરનું નથી. નાના આમમાં પણ એ દાલિનકામોને દાયે તેમનીજ સમામાં મોકલેલા થઇ દોષ તે પણ તે જગ છે માટે આમદાના અમારા દાલિનપ્રેમીએ બીજ દાલિ-નકુમીના નજી તથા દાલિ માટે તેમજા તરફથી તપસીયે મોકલવા મુકશે નહીં. દાલિ તે રજા એક કુટુંબજ છે એ અવજા અમે આ રત્ને બિરખ કરવા માગીએ છીએ ને કોઇ ઉલ્લેખ હલેમાં તેવી આવજા દાખ જાય તે આમજ વખતો પાર કાવે નહી તે અમારી લીધેલી મનેન પણ સાચુંક વાય અમે આજા રાખીએ છીએ કે અમારા મુલ મધુએ જરૂર આ કાવેને ઉપડી લઇ જતલી મલ્લ કરશે. એટલા મોટાજા કોવમાંથી અમને માલિએ ખલશે તેમજુ અમાર કાવ વધારે હનેકમદ જનરશે માટે ફર વલ્લા મધુએને અમારી ખાસ વિનિ છે કે તેમજુ પોતાની તરફથી તપસીય મોકલવા મુકશું નહી. એટલા આપણે વધારે સંજમમાં આગીજ તેમજુ દાલિલિ આજણે વધારે પ્રમાણમાં સાધી કરીશું માટે આ મામિક કંઈ અનુષ્ઠ સમા કે આમ કે બિડડા કે અમિરે માટે છે એમ નહી ખાસનો મમજ ખમ-પતા કામજુ છે એમ ખારી રશે ખમજવા અપુ આ કીમની મુવનાનો લાભ લેવા મુકશે નહી.

ખડાયતા વણિક વિધાયોએ માટે બેસડિંગ.

આ ઉપરથી ખમર આપજમાં આને છે કે અમદાવાદમાં અગ્રેજોના અખાસ કરતા વિવાદોએને માટે એક બેસડિંગ કાલિય ઉદ્યોગનું નહી થયું છે માટે તેમાં દાખવ લવા કમ્પનાર વિવાદોએને તેમની ભરજીએ પડી અલિલાય રજીએદાપ, માજીએક અમદા-વાદને કિરનામે તા. ૨૦ મી જુલાઇ પડેલાં મોકલવી. વિધાયો પાસેથી મામિક ૩. ૭ લેવર્માં આવશે. તા. ૪-૭-૧૯૨૨.

શ્રી કપડવાણ જ ખડાયતા સમાજની

છ માસીક સભા, -

તા. ૨૬-૫-૧૯૧૬ સોમવારે રાત્રે ૧૧ વાગે દશા ખડાયતાની વાડીમાં અગ્રેની શ્રી ખડાયતા સમાજની છ માસીક સભા એકઠી થઇ હતી તેમાં ઘણા ખસ ગેમ્મરો તથા ફેડલાક બીજા ગૃહસ્થોએ હાજરી આપી હતી. પ્રથમ શ્રી છપ દેવનો જપ થયો તથા બાદ રા. રા. સાંકળજંદ દલસુખરામ ગાંધીએ આલુ ગીટીંગને માટે પ્રમુખસ્થાને ખીરાજવા રા. રા. અયુરદાસ બહેચરદાસને માટે દરબારત સુધી હતી તેને રા. રા. જોડાલાલ કોઠરબાઇએ રોકા આપ્યા બાદ પ્રમુખે બેઠક લીધી હતી. ત્યારબાદ રોકેટરીએ સમાજના છ માસના કામ હાજ સર્જી દુક રીપોર્ટ વાંચી સંભળાવ્યો હતો. સરદાર રીપોર્ટમાં અઘાપી સુધીમાં સમાજ તરફથી વિદ્યાર્થીઓને ઉત્તેજન માટે રૂં રૂં કરવામાં આવ્યું હતું તે દર્શાવી સમાજે ખારેલા આરામ પાર પાડવા સમાજના તમામ ગેમ્મરો તથા અન્ય શાલી બંધુઓ અને ખાસ કરીને સમાજના આમજ પડતા સજ્જનોને જાતે જામ લઈ તેમની સભાજ તરફની ફરજો સતત પ્રયાસથી અદા કરવા ખાસ વિનંતી કરી હતી. બાદ અગ્રેના નડીયાદ લાઇ સ્કુલમાં બહુતા વિદ્યાર્થીઓએ અભ્યાસ આમજ, બટ, (ગાર) મજ્જાનોને કેવા ખોટા ચાઆઈ કરી બતાવે છે તે જાગત તથા હાલમાં શાળાઓમાં અપાતી ફેજવણીજ દકત ખસ નથી તે બાબત ફરેકના મનપર છાપ બેસાડવા યોગ્ય આકર્ષક ચિતાર કરી બતાવ્યા હતા તથા 'ફેજવણીથી થતા ફાયદા' અને 'આપણી ઉત્તી' એ વિષયો ઉપર રા. રા. જોડાલાલ કોઠરબાઇએ તથા ઘા. જોગલદાસે તથા યા. અયુરદાસ ચંદેરલાલે બાબજુ કંપી દર્શાવે. ઉપરના બંને વિષયો ઉપર રા. રા. જોડાલાલ દલસુખરામ ગાંધીએ હાંખણથી અતુકુળ દર્શાવે. સાથે ફરેકના મનપર ખાસર યામ તેવી રીતે સરજતાથી ફગીલર આમજુ કંપુ હતું. બાદ રા. રા. સાંકળજંદ દલસુખરામ ગાંધીએ આલુ વિષયો ઉપર દુક વિવેચન કર્યાબાદ તેમના બી. જિમનલાલ સાંકળજંદ પ્રીતીવસની પરિશામાં શ્લેઠ પામ્યા તે બાબત ખુશાલીના સમાજનાં ૩. ૫) બહીસ આપવા તથા તેમના બાહ એકજલાસ દલસુખરામ બી. એ. ની પરીક્ષામાં ઉત્તિર્જી થાય તો બીજા ૩. ૬) સમાજમાં બહીસ આપવા પોતાની ઉદાર રૂગિ દર્શાવી અતુકરણીય હાખરો આપે છે. ત્યાર બાદ પ્રમુખના સમાજીના આપજ બાદ વિદ્યાર્થીઓને પતાસો વહેંચી પાન સોપારી યથા બાદ સમા વીસરજન થઈ હતી. ગ્રામીના ગુખ ચીન્દે રા. રા. જોગલદાસ દલસુખરામ બી. એ. ની પરિશામાં ઉંચા વર્ગમાં ઉત્તિર્જી થયા છે. મજકુર ગીટીંગમાં નડીયાદ લાઇ સ્કુલના ઉપર જજુરેલા શાલી વિદ્યાર્થીઓએ જે ઉમંગથી કાર્ય બાજવ્યું છે તેને માટે તેમને તથા ખાસ ઉત્સાહથી ફેગરખ રાખી આલુ સમાજ દાખ સારા પાપાપર લાવો રા. રા. જોગલદાસ દલસુખરામે સમાજની ને રેલા જાગરી છે તેને માટે તેમને, સમાજ અતુકરણીય આભાર માને છે.

ઉમરેઠ ખડાયતા યુવકમંડળનો રીપોર્ટ.

અને તા. ૨૩ મી મે સને ૧૯૧૬ના રોજ અત્રેની ખડાયતા યાત્રિમાં એક મંડળ "ખડાયતા યુવકમંડળ" ના નામથી સ્થપાયું છે તેમાં આજ દિન સુધીમાં ૩૬ મેમ્બરોએ પેરઠ બરેલા છે એકંદરે ૫૦ ઉપરાંત બંધુઓએ પોતાને દામે સડિઓ કરી આપી મેમ્બર તરીકે નામ દાખલ કરાવેલાં છે. આજીના પેસા આવડાના બાકી રહેલા છે. સ્વર્ગ અત્રેના ચીજોસ હજી મહારાજના મોટા મંદીરના પુસ્તકાલયવાળા બોરકામાં સંખ્યામાં આવેલ છે. મંડળ દરેક રીવાજો સાંજના પંચમતાં ભરાય છે તથા તેની અંદર ગામમાં હોય તેમાંથી ૨૫ ઉપરાંતની સંખ્યા દાવરી આપે છે. આજ સુધીમાં સામાન્ય બેઠકો ૨ તથા અસાધારણ ૨ મળી એકંદરે ૮ બેઠકો થયેલી છે. સામાન્ય બેઠક સાતમી અને પધારેલ મોરચાની પીવિડુએપરજી મહારાજના પ્રમુખપણા નિમે મળેલી. ધર્મ ઉપર થેઠ પુરુષોત્તમદાસ પ્રેમચંદ તરફથી અસરકારક વિચેચન થયેલું. મોતાઓ એકંદરે બન્ને ઉપરાંતની સંખ્યામાં મદિરમાં ત્યા ૨૫-૬-૧૬ ને રીવાજના રોજ સાંજના પાંચ વાગતાં ભરાયેલા મંડળ સંખ્યાથી તેઓઓએ અભિપ્રાય આપેલા કે આજનું મંડળનું કામ જોઈ તેઓ થી નહુજ પુરુષ થય છે. અને દરેક પોતાની ધરજ ધણીજ સારી રીતે અણ કરી છે. અને જો વડિલ યાત્રિઓ પોતાના તનમન અને બને તેટલા પતની થઈ આ સંસ્થાને કરી પોતાના ઉમદા વિચારોને લાભ પ્રમોટીવા મંડળ સાથે મળી મંડળને આપી ઉત્તેજન આપશે તો ખરેખર આ મંડળ બોળને લાભજી રૂપ થઈ પડશે જિજ્ઞાસુ નહિ પણ લાભજી ચંદ્ર દિશા કરે આ મંડળ બને એથી ઉપર પ્રમુ પ્રાર્થના છે. અને સેક્રેટરી મહેન્દ્રલાલ નારણદાસ તથા ખતિયા અને ઉત્સાહી કાર્યવાહી નીરસાર્થક થઈ કામ કર્યા બધ છે તો જરૂર તેમાં ભય થવા વિના રહેશે નહિ વિગેરે કહી બતાવ્યું.

ત્યાર બાદ આવતા રૂઠોવારે મિટિંગ રાખવી જોઈએ પણ સ્થપાયા હોયથી સ્વીચાર ઉપર યુવકો તે પ્રસંગનો નિતિનો વિચય થ. જમનાલાલ ગીરધરલાલને આપી વિસર્જન કરેલી પણ લાગાર કે મિટિંગ બોળે દિવસે સોમવારે અસાધારણ મિટિંગ ભરવી પડેલી તે નિમે પ્રયત્ન છે:—

કોરોલીવાલા ગોરરાળ પીવડજીજીજીજીજી મહારાજ પુરુષારને રોજ લીલા વિસ્તાયો તે સંખ્યા પિત્રપ્રીતી દર્શના ગોરરાળી કોવિડુએવજી મહારાજ ચાંપાસેની વાળાએ એક અસાધારણ મિટિંગ ભરવા કુતકમંડળને આજી કરવાથી અસાધારણ સમા સોમવાર તા. ૨૧-૧-૧૧ ને રોજ સાંજના ૫ વાગતાં મદિરમાં અધ્યાત્મખીના પ્રમુખપણા નીમે યુવક મંડળ તરફથી મહારાજની આજી સુભાગ ભરાયેલી તે.

સરકુ સમામાં લખમજ ખતો વર્ષાંત વેળુનો તેમજ યુવકમંડળના મેમ્બરોએ દા. બરી આપેલી. અને તેમાં તેઓઓએ ધણીજ ઠીકઠી પ્રવચીન કરેલી. અને ભયભાગોએ તેમજ મંડળે જલ ઠીકઠી રીતેની તેમજ સરકુ વર્ષાંત પેરમાં અપવા સેક્રેટરી મહેન્દ્રલાલને શરમાવેલું. ત્યાર બાદ સંધ્યા આરંભી લખવ લવાથી સમા વિસર્જન કરેલી.

લી. યાત્રિસેવક,

(સહી) યા. માણેકલાલ નારણલાલ.

મા. સેક્રેટરી.

ખડાયતા યુવકમંડળ ઉમરેઠ.

મરદુમ રા. મણીલાલ જોડાલાલ દેસાઈ.

માતરના વતની ને અમદાવાદના પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર રા. મણીલાલ જોડાલાલ દેસાઈના આકાલ મૃત્યુની નોંધ લેતાં અમને અત્યંત ખેદ પેદા થાય છે ! તેમના પિતાશ્રી સરકારી નોકરીમાં હતા ને તેમણે મરદુમ મણીલાલને મેટ્રીક્યુલેશન સુધી કેળવણી આપી આગળ ન જઈ જતાં તેમને સરકારી નોકરીમાં જોડી દેવાનું ઉચિત માણું હતું. ત્યાં પેલાની ચાલાકી તથા બાહોશીથી મરદુમ મણીલાલ પોતાના કાપરીયાના સારા અગિયાર મેળની પેલાનો રસ્તો ધણી સરળ કરી ચક્રવા દતા. તેના પરિણામે તેમને ડીટેક્ટીવ ખાતા માટે ખાસ પસંદ કરી પુને મોકલવામાં આવ્યા હતા ત્યાં પણ કેટલાક સારા કેસમાં માણું ઉંચું કામ કરી ખતારી સારી નામના મેળની હતી. તેથી તેઓ ચીડી તેમજ રેલવે પોલીસ ખાતામાં ઇન્સપેક્ટરના હોદ્દા સુધી પહોંચી ચક્રવા દતા. આપણી ચાંતિમાં ઇન્સપેક્ટરના કર્મજન સુધી પહોંચનાર પેલે પહેલાનું મૃત્યુ દતા ને અમારી પુરી ખાતરી છે કે છપરે ને એમને કાંઈ આશુખ્ય બહુ હોત તો તેઓ સુપ્રી-ટેન્ડેન્ટ કે ડેપુટી તો જરૂર થઈ શકેત. પણ આપણી ચાંતિના કમનશીમે છપરની મરણ તેથી વિરૂદ્ધ નીવડી એટલે તેની મરણને બાધીન થવા સિવાય ખીજે ઉપાય નથી.

મરદુમ મણીલાલ ચાંતિ સુધારાની બાબતમાં ઘણા ઉંચ વિચાર ધરાવતા હતા, અયોગ્ય દરજ્જાત ન્યાત વરા બંધ કરવાના તેઓ સખ્ત લીલાચતી હતા તથા કન્યા તેમજ સ્ત્રી કેળવણી તેઓ બહુ આગળ વધેલી જોવા ઇચ્છતા હતા જે બાબત આ ખાસિકર્માન તેમના ઇચ્છા લેખ પરથી બહુ સ્પષ્ટ રીતે જણાઈ આવતી હતી. તેમજ પોતાના વતનમાં પણ કેળવણી સારું કંઈ સંસ્થા સ્થાપના આમંત્રણ વીચાર ધરાવતા હતા. અમે અંતઃકરણપૂર્વક પ્રત્યક્ષે જોએ કે મરદુમની ઉપરોક્ત ઉંચ ધારણાઓ તેમની સાથે દળાઈ નહીં જતાં તેમના સુગમ હારા કંઈ યોગ્ય સ્વરૂપ પકડે શકે તે મરનારની ખરેખરી વાદેરીની જાણની રાખવાનો એજ ખરેખરા રસ્તો છે. જેથી મરનારના આત્માને પણ ચાંતિ મળે. તેમના બાકાઓ પૈકી એક રા. નાનાલાલ અસરવા યલના મેનેજર છે તથા ચિત્રવંડગના મેનજર છે ને ખીજા મરદુમનાજ ખાતામાં સગ ઇન્સપેક્ટર છે તથા ત્રીજા મુન્શીમાં આશીસ ઉંચાડી દેશવર સાથે વેપાર કરે છે. જે પ્રમાણે જવાજ બાકાઓ સારી સ્થિતિમાં ને સુઘ હોવાથી અમારી કરેલી ચક્રવા ઉપર ધ્યાન આપવા સિવાય નહીં રહે, જેની અમને પૂર્ણ ખાતરી છે. મરનાર પોતાની પાછળ વિધવા તથા બે પુત્રીઓને શોક કરતી મુકી ગયા છે. જેને અમે અંતઃકરણપૂર્વક દીવાસો આપીએ છીએ ને છપરને એટલીજ અરજ મુન્શીએ છીએ કે મરદુમના આત્માને વિરાહાલ શાંતિ અર્પે.

નડીયાદ વિધોતેજક મંડળ.

શ્રી. દસા આગળના વિધોતેજક મંડળનો સને ૧૯૧૫-૧૬ નો ચાર્જિંગ રીપોર્ટ અમને મળ્યો છે જે પરથી જણાય છે કે આ મંડળના નાનાં તાના માણસો પણ બહુ સારા કામ કરે છે પહેલી ચીનીય ચોક્કસી જરોરતના સાકલ્યકંદ એલ. સી. ડા.ના પ્રમુખપણા નીચે મરી રહેલી સરખાત તા. ૩-૨-૧૫ થી કરવામાં આવી હતી. છતાં આ ખીલના વધેમો જાતિનપુખ્તોની રહે તરફની સામણી તથા વિદ્યા તરફના જાવને કીધે ઐજીક અશિષ્ય તરીકે ૧૧, ૪૬૨ એકઠા થયા હતા તે રહેતો વધીવટ સતોપકારક રહેતે થવાથી થયું મદદ મળી હતી. આ વખતેના ચાર્જિંગ મેજાવડે પરીખ કેજવલાલ મોનીલાલના પ્રમુખપણા નીચે કરવામાં આવ્યો હતો જે વખતે બાદરત્ય સંબંધિત મદદરેખે પણ હાલની આવી મેજાવડાની શોભામાં રહી કરી હતી તે વિદ્યા રેલીની ઉપાસના કરવામાં પોતાનો ફાજો આપ્યો હતો, તે વખતે કેટલાક મદદરેખે તેમજ વિદ્યાર્થીઓએ મળી સારાં તે અમરકારક આવડો કર્યો હતા. વિદ્યાર્થી રેજી ડાકરકામ દેતાકે તે નડીયાદવાસી તેમજ નાકારકાને એક સારા વકાલ તરીકે જાણીતા છે જે તે ઉપસંગ દવે પોતે વિદ્યાર્થી મરી મદદરેખ તરીકે પોતાની કારકીર્દી નડીયાદમાં જ કરેલા છે. તે જણી અમને ધણે આનંદ થાય છે. કારણ કે તેથી કરી તેઓ જાતિની જામની સેવક જાળવી રાકે તે નડીયાદની જાતિને જરૂર પોતાના પ્રથમ તેમજ જાતિનપુખ્તોની મદદથી આમણ સારી રાકે. પણ જ્યાં કરતાં આ મેજાવડા વખતે જે જુઝ આવડે જવાવ જાવે કહે તે એ હતો કે આ મંડળના કાર્યવાહકોએ પોતે તાના તાના હોવા છતાં પોતાનો પજાપજ દર કરી પોતાના તામાથી શ્રી. એ. આ પાસ થયેલા પરીખ અમોદનદામ સાલખાઈની સાથે શ્રી. એ. એલ. એલ. શ્રી. આ પાસ થયેલા ઉપર જાણેલા અમારા મિત્ર ડાકરકાસ નાથાભાઈ દેસાઈને પણ પ્રમુખને કરતે પાવડી જવાડી હતી. તે જાનેને હાર જોડા પહેરાવવામાં આવ્યા હતા. મંડળકે કાર્યવાહકોમાં આ કાર્ય અનંત પ્રમંસીયને અન્યવાદને પાવ હોવા ઉપરાંત ખીલ જાતિનપુખ્તો તેમજ ૪૬૬ કે તરફ એકઠાના કાર્યવાહકોને ખાસ અલગરૂપ કરવા જેવું છે. અને વિદ્યાને કોલેજના આપસ જેવા કાર્યમાં આ પ્રમાણે પજાપજ દર કરવાની સરખાત કરવામાં આવશે તે જાળ જાતિનપુખ્તોને એકઠા કરી ૧૯૧૭ રહેવાના જાણીતા નડી પણ ખરા જાણીતા તરીકે એક ખીલના સમાજમયમાં સાચી ૧૯૨૧૨ મદદ કરવાને અમારો આશય દર નડી પણ નડીકાના જાતિનપુખ્તો કરી એક આનંદને તથા ભણેલા સખરને અમને રેજી કારણ મળે છે અમારા જાતિનપુખ્તો દવે કેમકે અમે તે પાર પડે છે તેમ રહેત દવે અમારે નેચાલું રહે છે. આજ પ્રમાણે એ તાના તા વાળા પોતાલું કાર્ય અમારા વધારે જાયે તે જોડા વખતમાં જોડા તા વાળાને પણ પાછળ મુખી રહે એમાં કશું નથી આપ શુભ કાર્યોમાં જ રહિશક કરવાની સહાયકિ આપી શી કેટલાક પ્રમુખ અપણી જાતિનપુખ્તો કરવા કરી.

જુદી જુદી યુનીવર્સિટી પરીક્ષાનાં પરિણામ.

- (૧) બી. એ. પરિક્ષાનું પરિણામ.
૧. તલાટી. રજુછોડદાસ મયુરોદાસ	ઉમરેઠ.
૨. જગમોદનદાસ લાલભાઈ પરીખ	નડીઆદ.
- (૨) ઈંટર મીડીએટ પરિક્ષાનું પરિણામ.
૧. રમણલાલ હરીલાલ પરીખ	નડીઆદ.
૨. ચીમનલાલ સામળદાસ પરીખ	
૩. ચીમનલાલ ભોગીલાલ દેસાઈ	નડીઆદ
૪. હીરાલાલ માણેકલાલ પરીખ	
- (૩) મેટ્રીક્યુલેશનનું પરિણામ.
૧. રમણલાલ મણીલાલ કોઠારી	અમદાવાદ
૨. ચીમનલાલ સોંઠરલાલ દલાલ	નડીઆદ.
૩. માણેકલાલ રજુછોડદાસ પરીખ	ભાતર.
૪. હગનલાલ નારણદાસ ગામી	નડીઆદ.
૫. પરીખ કાન્તિલાલ ગેઠલદાસ	"
૬. રતીલાલ મોદનલાલ પરીખ	ખેડા.
૭. હીરાલાલ કેશવલાલ શાહ	ખેડા.
૮. તલાટી કેશવલાલ ત્રીભોવનદાસ	ઉમરેઠ
૯. પરીખ ચીમનલાલ મનકુળભાઈ	"
૧૦. ગીરધરદાસ હગનલાલ શાહ	"
૧૧. મંગળદાસ ભોગીલાલ શાહ	કોલાલ
૧૨. અંબાલાલ છોટલાલ શાહ	"
૧૩. હીરાલાલ સુનીલાલ	મહુધા
૧૪. ઘોમોદરદાસ નારણદાસ શાહ	ગાંધર

નવીન સમાચાર.

આતર—અંગ્રેજીની મીટિંગ આતરમાં દેશાઈ જાન્યુઆરી મોઝલાલની વિધવા બાઈના પ્રમુખમણા નામે એક નાની મીટિંગ બરવામાં આવી હતી. જે કે તે મીટિંગને અંગે કેટલીક મોટી ઉમરની બાઈ ઉપરાંત નાની કુમારિકા તેમજ કેટલીક ખીજી સ્ત્રીઓ એકઠી થઈ હતી જે આવી મીટિંગો બરાબ તે સારી વાચા જમાવ છે. અંગે તે એટલું જ કહીએ છીએ કે આવી ખીજી મણી મીટિંગો થાય.

હૃદયદરવાસ—તા. ૨૨-૬-૧૬ લખનાને ઘણી પ્રુશી ઉપર છે કે મહેમતાવાદના ચા. વીરદાસ છબાઈ પોતાના દીકરા મોતીલાલના લગ્નમાં હૃદયદરવાસ નાન લઈ આવેલા પરસાદ તેજ રાત્રે મારો થવાથી તેમને કેટલીક અગવડ વેઠવા છતાં નીચમીતપણે મનમથ સાથે આવી ગયા હતા લગ્ન નીવિંધે પમાર થતાં હતી વરની ઉમર ૨૧ ની હતી ત્યારે

કન્યાની કામર ૧૪ ની છે. લગ્ન થયા બાદ બીજા દિવસે સવારના આઠ વાગે પીણાએ પોતાની પુત્ર વૃન્દા દાસે કન્યાકાળાની તથામ હોઠગીળાને સાડીના મળની ચોરસી ધનામ તરીકે વડેલી હતી ત્યાં હેઠ મીરદેવને ૨-૨૧ રૂપિયા તથા બેક બેન સાડી ૨ ૨૧ ની કામરની આપી હતી. કન્યાકાળાની ૩૦) ઠાણીયાને ચોરસી આપ્યાં હતાં બેક ૨ ૩૫) ની કામરનું ધનામ વડે મળ્યાં આપ્યું હતું આઠ બેકે મીરદા વળતે (ભેતરમાં) વીડ વડાએ પોતાની પર્ણા પુણીની કેવળ સ્વયં પીરેચન કરી નીચે મુજબ રકમ આપી આભારી થયાં છે

૨ ૫૦) દગરવાસ અગ્રવણ વીરોતેજ ૪૬૫

૨ ૫૦) મહેમંદાવાડ-અગ્રવણ વીરોતેજ ૪૬૫

૨ ૨૫) દગરવાસ કન્યાકાળાને મળ

૨ ૨૫) પોતાની મરનાર પુત્રી જાણ મંગલ જે દગરવાસના દા. ગુનીલાલ જેમ અહીં પીણા તેમના સમર્પણે કન્યાકાળાને મળ

ઉપરાંત ૨ ૫૦) કન્યાકાળાને મળ આપના રૂપ કમીનીય મેમરોને બેરી દરતપી આપ્યા છે કે પચાસ રૂપિયા જે રૂપના ચાલ તેમણી કન્યાકાળાના ઉપરોમ કરે અને ઉપલા મોરણમાં જે વધારે માર્ગ મેળવે તેને દરેક બધાને હાથમ તરીકે વડેચવા

૨ ૫૦) દગરવાસ રૂપના હોઠગીળાને મીરદા વડેચવામાં આપ્યા તેને તેજ દીવસે મીરદા વડેચવામાં આપી હતી

૨ ૫૦) ગુલવાન રામજીભાને દાન તરીકે તેજ દીવસે મોહાબાદ

ઉપર મુજબ દોઢર ૧૬૫ તેમણે દાન તરીકે લગ્નની પુણીમાં આપી બેક ખડા થા સિંધે તેજ ૬૬ રૂપાનું લીધી હતી છે, તેજ દાંતીનકુળા આપી રીતે લગ્ન પ્રક્રિયા પોતાની કન્યાકાળાને મળ કરશે તે અગ્રવણ દાંતીને ઉદાર થવાને વિચાર થશે નહીં. હાથ વળતે મંગીનમાં મૂકીને મારુક ૫૫ મારી રકમ આપે છે તે મદરૂબ કામને માટે તે કદેવર ૨૧ ૨ આપના દાન પ્રમદે દરેક અગ્રવણ જોડેથી પોતાની દામને અગ્રવણ મુકી નહીં

વડવા-મરનાર ૧૬૫૨ ની ન જામીં લગ્ન તથા સરખુ નીચે મુજબ થયાં છે

લગ્નના દા. મંગલ મંગલ ૧૬૫૨ વરસ ૩૧ ની સાથે અગ્રવણના દા. નાર લુધાસ જેઠા જામીં દીકરી તથા ઉપર વરસ ૧૩ ૫ લગ્ન થયું છે માથા વડી ૨ મામ મમદીયા દા. મેરમદાસ નીમમદાસ ઉપર વરસ ૨૩ ની સાથે નહેવાન દા. પાનાવદ મુખમદાસી દીકરી હતી ઉપર વરસ ૧૩ ૫ લગ્ન થયું છે આ રૂપ પ્રક્રિયા ૫ કમીનીયા એ પનાવદ તરફથી વડવાના અગ્રવણ બિન્દુરૂચન સભામ ૨ ૫) પાચ જેઠા અગ્રવણમાં આપ્યા છે. રામજી સુતી ૨

વડવાના દા. નાથાજી દીગરવાસના દોઢરા મોહાબાદ ઉપર વરસ ૧૪ ૫ લગ્ન તેજ આપના દા. ૫ મોહાબદ મ મુખમદાસી દીકરી હતી ઉપર વરસ ૧૩ ની સાથે થયું છે રામજી વડી ૨

મરજી-મરનાર દા. મોહાબદ મંગલજીના તથા ૬ હાથેદાસ નરમદાસ બંને ૫૨ વરસ ૫૦) ની પોતની જાણ નાની કમીનીયા હોઠગીળા તથા પીણા મુકી મુજબ ૧૦ તથા તે સીમલ બીજા સારા આઠ તથા છેડામાં મરજી પામ્યા છે તે ૫૩ ૬ ૫૫ છે

દવાઓ.

ચંદ્રોદ્ધરસ—કરતુડી ભરાસ વિગેરે અનુપાન સહીત, કુપ, અશોક, ઉપરસ, વાણ, કદ વિગેરે રોગો મટાડી તાત્કાલિક પૂરપાતન આપનાર આત દીવસની દવાના રૂ. ૨-૧૦-૦

અભ્રક હરમ—ખાંસ, ખ, છુદીને વધારી ત-દુરસ્તી આપનાર, તથા દમ, ખાંસી વિગેરે મટાડનાર, ૧૦૦૦ પુડી રૂ. તોણ ૧ ના રૂ. ૪૦-૦-૦ ૫૦૦ પુડી, રૂ. ૨૫-૦-૦ ૧૨૫ પુડી, રૂ. ૧૨-૦-૦

સુવર્ણ પંસંત માલતી—જીરું જવર, જુની ખાંસી તથા દમ, મમજની નિર્બળતા, વિગેરે મટાડી, અપ્પટ સ્થિત આપનાર-તોણ ૧ ના રૂ. ૧૬-૦-૦

સોહ હરમ—ખંડુરોગ, ઉર રોગ, તથા દરસ-મટાડી સ્થિત આપનાર ૫૦૦ પુડી, તોણના, રૂ. ૧૦-૦-૦ ૧૨૫ પુડી રૂ. ૫-૦-૦

ખગેશ્વર રસ—દરેક જાતના પ્રમેહ તથા ખાતુ સંબંધી દરેક મટાડી સ્થિત આપનાર દીવસ ૧૪ ની દવાના રૂ. ૨-૦-૦

અવનન પ્રાપ્ત અવલોહ—આસકો, રહે, બીજો અને પુરો, ખાંસ સર્વોત્તમ, નિર્બળ, અને ખૂં તત આપનાર, વાણ, છુદી, અને વિગેરે વધારનાર રૂ. ૧ ના રૂ. ૦-૧૦-૦ અને રતજ ૩ ના રૂ. ૨-૪-૦

ખ. સમિન્ન—દરેક જાતના બીજરોગને મટાડી સ્થિત આપનાર તથા સોહીને વધારનાર રૂ. રૂ. ૧-૪-૦

ખરીદારિષ્ટ—આ રસાદીત આમર પિશાચી સર્વે જાતનાં સોહી ખીગાડના રોગ મટાડી સ્થિત આપે છે. રૂ. રૂ. ૧-૦-૦

દાક્ષરિષ્ટ—સર્વ પ્રકારના કાતીય દરેક-ખાંસી, કમ્બુ, કદરોગ, મટાડી સ્થિત આપનાર રૂ. રૂ. ૧-૦-૦ ૧૨-૦-૦

હામ સસક—વાણ, ખાંસ કોટકાર, ચુક, વિગેરે મટાડી જલદમિ પ્રથમ કરે છે રૂ. રૂ. ૧-૦-૦ ૧૨-૦-૦

સવંગાલી ચુર્ણ—કુપ, સમદહી, ખાંસી, કમ્બુ, વિગેરે દરેક મટાડી સ્થિત આપે છે. રૂ. રૂ. ૦-૧૦-૦

આ સીચાંચ ખીજ પપ્પી જાતનાં જીરવો, ગરમો, તેજો, પૂત, ચૂર્ણ, વિગેરે મળશે. વધુ ખાંસી મળે તો મળે.

આ—
 ધીર હીરાલાલ માતીલાલ
 સોય પીપલી-લાલ જોગ.
 નડીઆદ.
 માતીલાલ દુદેક એન્ડ સન્સ.
 લલુઆબુ

ખેતીમાટે પાણીનું સસ્તું સાધન.

જિં તેમજ નછક કુવામાંથી પાણી કાઢવાના
દરકે જાતના પંપ અને નોળીઆ રટ

સાથેવની ચાનના, બાળક રી ચાનના, તેમજ ઓછાન એન્જનથી
ચાનના, તદ્દત નરી દાના, ડેની સોપી મુગબના દરેક જાતના
ઉણ કુવામાંથી પાણી મદવાના મપો અને નોળીઆ રેડો તથા
નોલન એન્જનો હમો થાજ પ્રીપ્રયત બાવથી વેચાએ છીએ,
તેમજ ગેડની આરીએ છીએ તથા દુરસ્ત કરી આપીએ છીએ
દીમત અને વડુ ખુનાસા માટે નીચેના સરનામે ફોન કરો
અથવા લખો.—

અંબાવાવ એમ. પટેલની કંપની

દરીઆપુર-તાની માટેપરી-અમદાવાદ

ચાખા

ચોખા

દવાઓ

ચંદ્રાદટરસ—કરતુરી બરાસ વિગેરે અતુપાન સહીત, ક્ષય, અશક્તિ, ઉધરસ, વાત, કફ વિગેરે રોગો મટાડી તાત્કાલિક પૂરપાતન આપનાર સાત દીવમની દવાના રૂ. ૨-૧૦-૦
અભ્રક ભરમ—આયુર્ય, બ, બુદ્ધીને વધારી ત-દુરસ્તી આપનાર, તથા દમ, ખાંસી વિગેરે મટાડનાર, ૧૦૦૦ પુટી દી. તોલા ૧ ના રૂ. ૪૦-૦-૦ ૫૦૦ પુટી, રૂ. ૨૫-૦-૦ ૧૨૫ પુટી. રૂ. ૧૨-૦-૦

મુવર્ણ વસંત માલતી—અર્ચુ જ્વર, જુની ખાંસી તથા દમ, મમજની નિર્બળતા, વિગેરે મટાડી, અખુટ શક્તિ આપનાર-તોલા ૧ ના રૂ. ૧૬-૦-૦

લોહ ભરમ—પાંદુરોગ, ઉદર રોગ, તથા દરસ-મટાડી શક્તિ આપનાર ૫૦૦ પુટી તોલાના, રૂ. ૧૦-૦-૦ ૧૨૫ પુટી રૂ. ૫-૦-૦

બંગેન્દર રસ—દરેક જાતના પ્રમેહ તથા ધાતુ સંબંધી દરેક મટાડી શક્તિ આપનાર દીવસ ૧૪ ની દવાના રૂ. ૨-૦-૦

અયવન પ્રાપ્ય અવલેહુ—ખાસકો, જ્વર, ઝીઝો અને પુરો, માટે સર્વોત્તમ, નિર્બળ, અને ખર્ચ તત્વ આપનાર, બલ, બુદ્ધી, અને વિચરે વધારનાર રત ૮ ના રૂ. ૦-૧૦-૦ અને રતલ ૩ ના રૂ. ૨-૪-૦

બે લમિન્ન—દરેક જાતના બાલરોગને મટાડી શક્તિ આપનાર તથા લોહીને વધારનાર દી. રૂ. ૧-૪-૦

ખરીદારિષ્ટ—આ રવાદીષ્ટ આમત્ર પિધાગી સર્વે જાતના લોહી ખીગાડના રોગ મટી શક્તિ આવે છે. દી. શીશીના રૂ. ૧-૦-૦

દ્રાક્ષારિષ્ટ—સર્વ પ્રકારના કાળીના દરદ-ખાંસી, હાંફજી, કંઠરોગ, મટાડી શાન્તિ આપનાર દી. શીશીના રૂ. ૦-૧૨-૦

હાંગ સમક—નાયુ, ખાટા ઓટકાર, ચુક, વિગેરે મટાડી જલરાગિ પ્રદિમ કરે ન શીશીના. રૂ. ૦-૧૨-૦

લવંગાદી ચૂર્ણ—ક્ષય, સંયત્તજી, ખાંસી, હાંફજી, વિગેરે દરેક મટાડી શક્તિ આવે છે. શીશીના. રૂ. ૦-૧૦-૦

આ સીવાય ખીજ ધણી જાતના ઓસેના, ભરમે, તેજો, ધૂત, ચૂર્મ, વિગેરે મળશે. વધુ માટે સુચીપત્ર મંગાવો.

આન્ધ—

મોતીલાલ દુદ્ધલ એન્ડ સન્સ.

વૈધ હીરાલાલ મોતીલાલ

લલ્લુભાઈ

સાંધ પીપલી-દલાલ પોળ,

મડીઆદ.

